

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

Hebent autem inter quas est, ut quibus in futurum tem-
poris necesse non est, ut eas recordamini, ut scitis
matrimonium coniugii, quod quis probe observavit
multa bona, quoniam non est carnalis, in eo modum
sunt in de preterito. (Clementis ad Cor. cap. I. vs. 2. p. 4.)

HESIODI ASCRAEI

QUE EXSTANT
EX RECENSIONE

JOANNIS GEORGII GRÆVII

Cum ejusdem Animadversionibus & Notis auctoribus

Accedit Commentarius nunc primum editus

JOANNIS CLERICI,

Et Notæ variorum, scilicet

JOSEPHI SCALIGERI, DANIELIS HEINSII,
FRANCISCI GUIETI, & STEPHANI CLERICI,

A C

DANIELIS HEINSII

Introductio in Doctrinam

OPERUM ET DIERUM,

Nec non Index

GEORGII PASORIS.

AMSTELODAMI.

Apud G. GALLET, Præfectum Typographiæ
HUGUETANORUM.

M. DCCI.

NOBILI ATQUE ILLUSTR

V I R O

CHRISTOPHORO
CODRINGTONO
INSULIS,

QUÆ LEWARDICÆ DICUNTUR,

in Americano Oceano,

P R Æ F E C T O.

S. P. D.

JOANNES CLERICUS.

CUM munificentia Tuâ, VIR ILLU-
STRIS, nuper aucta esset exigua mea su-
pellex libraria; cœpi dispicere ac reputare
mecum, quam tandem ratione, gratum erga Te
animum testatum facere possem. Haud ita mul-
tò post Hesiodum, curis meis nonnihil illustra-
tum, typis describendum dedi; nec putavi me
commodiorem occasionem nancisci posse, quâ Tibi
* 2 *gratias*

DEDICATIO.

gratias agerem. Eum ergo nunc editum ad Te mitto, in Lewardicis insulis agentem, ut id tempus, quo ab gravissimis administrationis Tuae curis conquiescis, si Tibi videatur, aliqua ex parte jucundius Tibi faciat; dum Te hujus sæculi oblitum ad antiquissimas Græciæ origines transfert, & lenissimæ poëseos suavitate demulcet. Nisi scirem Te multò facilius laude digna facere, quàm laudes licet meritas audire; extollerem hic cum ceteras eximias animi Tui dotes, tum etiam amorem, quo & Libros & Librorum amantes prosequeris, & quem pulcherrimè, at contra plerorumque morem, cum rei militaris peritia conjunxisti. Paucissimi sanè eorum, qui militarem gloriam sequuntur, ullo in loco aut Litteras aut Litteratos habent, quasi barbariem vitæ eorum instituti comitem esse oporteret. Quibus si objiciamus laudatissimos illos duces Græcos & Romanos, qui non minus exculti Litteris, quàm bellicarum rerum periti fuerunt, exempla, quasi vetustate temporis morumque mutatione evanida & obsoleta, repudiant. At quid dicent, cum Te, Tuique similes, qui sæculum nostrum exornatis, opponemus eorum stolidæ ignorantiae, quâ propemodum gloriantur? Nimirum, necesse erit homines tacere: quemadmodum & me nunc oportet silentio quæ dicenda haberem premere, ne modestiæ Tuae gravis sim. Itaque desinam voto, quo Te, VIR NOBILIS, Insulas Anglicanas, quibus præes, satvum atque incolumem feliciter tueri; dein, exacto administrationis tempore, integrâ valetudine

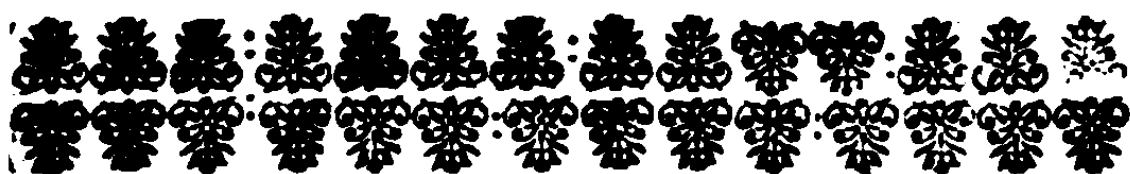
ne

DEDICATIO.

*ne in Europam ac patriam redire optabo; Deum-
que, quæ pretiosissima mortalibus largitur, eant in
Te copiosissime omnia effundat orabo. Vale.*

Dabam Amstelodami, Calendis Januatiis, quibus
decimum octavum à Christo Nato Sæculum
inchoatur.

LECTORI

S. P. D.

JOANNES CLERICUS.

PAUCIS dicam, LECTOR, quid in hac *Hesiodi* editione præstare conatus sim, ne te gravioribus fortè occupatum negotiis diutiùs æquo distineam, néve ipse tempus in aliis collocandum frustra teram. Cùm ante aliquot annos *Hesiodi Theogoniam*, in gratiam studiosorum adolescentium, interpretatus essem, ut Græcæ Mythologiæ mysteria iis panderem, & notulas in chartam meas conjecissem; fuerunt qui eas edi potius oportere, quàm manu descriptas volitare existimarent. Quibus non gravatim adlensi, cùm præsertim haberem prælectiones Patris mei *Stephani Clerici*, in *Operum & Dierum* aliquam partem; quibus additis, fermè totus Poëta Ascræus illustrari poterat. Itaque excerpti, ex paternis schedis, quæ excerptenda visa sunt; alia enim multa habebat in usum tironum, quæ necesse non erat in publicam lucem protrahi, cùm præsertim alii pleraque jam præcepissent. Cùm verò integrum Poëma Pater meus non illustrasset, reliqua addidi, ut & pauca quædam in *Clypeum Hercu-*

A D L E C T O R E M.

Herculis, aut ex meis scriniis petita, aut quæ à viris doctis observata memineram. Fragmenta etiam Latinè verti & tumultuariis notulis illustravi auctiora, in hac editione, curâ doctissimi viri *Joan. Georgii Grævii*. *Hesiodum* ipsum ex ejus editione delumfi, emendatâque multis in locis versione Latinâ, notas *Jos. Scaligeri*, *Dan. Heinſii* & *Francisci Guïeti*, unâ cum nostris, in ima pagina subjeci.

Alterum volumen totum alienum est, quippe quod constat *Lectiõibus Hesiodicis* vtri eruditissimi, auctioribus & emendatioribus; *Dan. Heinſii* *Introduciõne in doctrinam Operum & Dierum*; & *Indice Georgii Paſoris* huic editioni aptato, & obiter multis in locis emendato. Is Index erit Eruditis non inutilis, ad quærenda *Hesiodi* loca; Indoctis verò utilissimus ad intelligenda Poëtæ verba, quamvis varia à doctioribus in eo meritò carpi possint. Hæc omnia si jungantur, non erit cur aliæ editiones *Hesiodi*, ab iis qui cupient Poëtam intelligere, requirantur. *Heinſii* quidem labores magni non facio, quem passim aberrasse puto, & inanes argutias captasse; sed propter viri famam, non fuerunt omittendi, & sunt in iis nonnulla quæ legisse non poenitebit.

Erunt fortè qui cupiant me rationem reddere instituti mei, in explicanda Mythologia ex Lingua Phœnicia, antiquissimisque Græciæ historiis; omissis omnibus allegoriis, nisi si quæ fortè manifestissimæ sunt. Verùm singulari opusculo res indigeret, si foret copiosius exponenda, quod om-

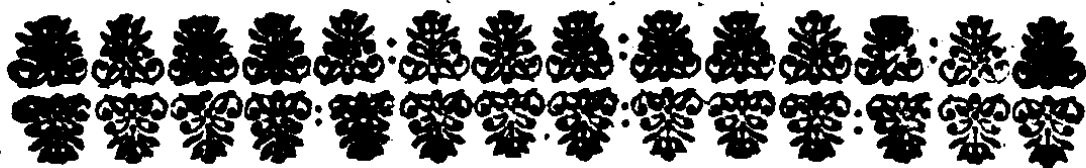
AD LECTOREM.

nino fieri deberet, si omnis dubitatio animis esset
evellenda; at hoc nunc quidem aggredi non va-
cat. Serias occupationes & graviora studia ejus-
modi amoenitatibus interdum, si Deus vitam & va-
letudinem concesserit, interpungemus; cò liben-
tius quòd, ut insignis Criticus egregiè dixit, *re-
gnant alibi familiae & vocabula factionum, opi-
niones pro sacramento sunt, & fateri posse in melius
profici nefas habetur*; hîc verò sibi indulgere, dis-
sentire ab aliis & errare etiam semper licuit&, ni-
si fallor, posthac etiam licebit. Vale.

*Dabam Amstelodami, ineunte Saeculo à Christo
Nato decimo octavo.*

VIRO

V I R O C L A R I S S I M O
BONAVENTURÆ VULCANIO,

Græcarum Litterarum Professori & Interpreti

S. D.

DANIEL HEINSIUS.

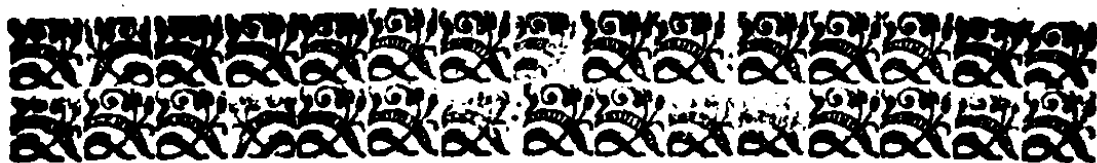
Non ignoras, Vir Clarissime, Hesiodum majori olim formâ editum à nobis fuisse: in qua veteres Poëta illius Interpretes conjunxeramus. Qua in re præclaram à te nobis operam navatam memini. Joannis enim Tzetza, Grammatici non planè contemnendi, glossas aliquanto auctiores, singulari quadam humanitate nobis suppeditaveras. Dederamus autem operam tum temporis, ut suavissimos & auro contra non caros, Operum & Dierum libellos illustraremus: quod in iis vestigia veteris illius sanctissimæ Philosophiæ primi observasse nobis videremur, quam Pythagoras & Plato postea excoluerunt. Quæ res ita grata, ut pote in adolescente, viris maximis tum fuit, ut quam ex scribendi genere extemporaneo, neque elaborato, ne speraveramus quidem, eam nobis ita cumulatè laudem tribuerent, ut admittere eam vel putiditas vel mera esset inverecundia: quòd putarent nova esse omnia, sed quæ antiquissimo scriptori lucis haud parum adferrent. Cùm autem iterum minore hac facie, sine veterum interpretatione, Hesiodum sub prælum revocarent operæ, feci quod petebant. Versionem aliorum correxi: quædam etiam in meis emendavi. In quibus non sine admiratione quædam repperi,
quæ

DEDICATIO.

qua per festinationem operarium tum commissa, necessario erant emendanda: cum nec Græca essent, nec Latina. Ut anachronismum omittam, qui in Prolegomenis quæ hæc non comparent, mutatione numerorum, quod non raro accidit typographis, in ætate Tzetze, erat commissus. Ceterum in reliquis, quæ tum rudi, ut est vetus verbum, Minervâ conceperam, nihil admodum mutandum putavi: ne eam, quæ præcipuè tum placuit, simplicitatem incrustarem. Libuit autem hic te affari, cui & tum partem aliquam illius operis inscripsi, & nunc quantum debeam, non pudet profiteri. Quis autem excellentem tuam hujus linguæ peritiâ ignorat, nisi qui est prorsus τὸ βέλalon? Agathiam & Callimachum qui legunt, Romanum in altero historicum, in altero habent Poëtam: ita tamen ut in neutro desiderent Interpretem. Ne de aliis hic dicam. Mihi autem maxima voluptas fuit, cum purissimum scriptorem, & qui optima virtutis continet præcepta, de novo essem editurus, statim in ipso limine pietatem erga præceptorem profiteri. Ut & hoc quoque inter reliqua Hesiodi præcepta discat juventus. Vale, Vir Clarissime, & me ama.

HESIO.

H E S I O D I V I T A .

*Ex Lili Gyraldi, de Poëtarum
Historia, Dialogo II.*

DE Homero jam satis. A quo non longè abfuit senex, rusticanâ agrestique facie. Jamdudum, inquit Piso, Hesiodum nobis affers. Ipsum, inquam, profectò Hesiodum, quem & aliquo tempore cum Homero floruisse accurati quidam prodidere scriptores, alicubi licèt Cicero noster Homerum longe faciat antiquiorum. Vetus certe disceptatio inter Grammaticos, Gellio & Seneca & Pausania testibus, uter ætate præcesserit: qua de re & dialogos duos Ponticus Heraclides scripsit, & Cyrillus libro primo contra Julianum Cæsarem, centesimo, inquit, l. x. & quinto anno post captam Trojam, Homerum & Hesiodum fuisse dicunt, & reliqua. Tum paullò post subdit idem Cyrillus: Tradunt autem quidam, quòd Homerus non fuit coætaneus Hesiodi, sed in illis fuerit temporibus, regnantibus apud Hebræos Azaria & Ozia, apud Medos Arbace, apud Latinos autem Proca Sylvio, ante scilicet constitutionem Olympiadum. Quæ cùm dixissem, nos, inquit Piso, summo pere avemus de te audire, quæ tu assiduâ lectione super hac re annotaveris. Quibus ego, libenter sic agam, inquam, rémque ideò altius aliquantò repetam. Porphyrius enim & plerique alii, Hesiodum Homero juniorem annis centum faciunt, atque ante primam Olympiadem. Quam opinionem sequi videtur Solinus, qui ita scribit: Inter Homerum & Hesiodum Poëtam, qui in auspiciis Olympiadis primæ obiit, centum xxx. anni interfuerunt. Alii

H E S I O D I

Alii eadem Homeri ætate floruisse scriptum reliquere. quam opinionem & Philostratus habuisse videtur. Et Vellejus non damnandus historicus, (tametsi quidam infulsè nullum fuisse Vellejum suspicantur) & M. Varro in primo de imaginibus, ut est apud Gellium, Non est, inquit, dubium, quin aliquo tempore eodem vixerint Homerus & Hesiodus: idque ex epigrammate comprobatur, quod in tripode inscriptum fuerat, qui in Helicone Musis positus erat. Epigramma quod apud Dionem legi, & inter Græca epigrammata, tale est:

*Hesiodus posuit Musis Heliconibus istum,
Cum cantu vicit divinum in Chalcide Homerum.*

Græcum verò si mavultis, hoc est:

Ἡσίودος Μῦσαις Ἑλικωνίσι τὸνδ' ἀνέθηκε.

Ἵμνον νικῆσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

Verùm ubi in hunc sermonem incidimus, hanc vobis, utcumque meis verbis potero, historiam ex Plutarcho recitabo, qui eam tum in quinto Symposiacōn attrigit, tum in eo, quod Septem Sapientum convivium inscribitur, copiosè explicavit. Homerus, inquit, & Hesiodus in Oelyci Thessali exsequiis & Amphidamantis Chalcidensis, carminibus certarunt, qua in re dubia atque anceps judicium fuit sententiā. Conversi, inquit, sunt ad hujusmodi interrogationes, & proposuerunt inanes, ut aiunt, quasdam nugas. (si modò rectè interpretamur, ὡς φασὶ λέχας, non ὡς φησὶ Λέχης, ut passim legitur: non tamen decerno, conscius & Lesches nomen esse proprium Poëtæ Lesbii) Homerus quidem sic:

*Musa mihi referas, quæ non umquam ante fuere,
Neve futura retro.*

Tum verò ex tempore respondit Hesiodus:

*Verum cornipedes quando Jovis ante sepulcrum
Festinantes propter palmam plaustra terebant!*

Ob hoc ferunt Hesiodum maximæ omnibus fuisse admirationi, atque tripodis præmium adsecutum. Sed Græca, inquit Piso, ipsa carmina audire cupio: durè enim admodum

V I T A.

dum & inconditè ea vertisse videris. Audite ergo ea Græcè, inquam, non enim eo inficias quod ais. Homerus quidem ita:

Μῦθ' αἰεὶ ἐννεπ' ὅκείνα τὰ μήτ' ἐγώντο πάροιθεν,
Μήτ' ἔσαι μετόπισθεν.

Sic verò Hesiodus:

Ἀλλ' ὅταν ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ παναχήμεδες ἵπποι
Ἄρματα συντρέψωσιν ἐπειγόμενοι περὶ νίκης.

Porro ne & hoc vos lateat, judicem inter Homerum & Hesiodum Panidem Chalcidis regem fuisse, res usque in proverbium deducta ostendit, Πανίδας ψῆφος, Panidæ suffragium: quod in eos ferri solet, qui ineruditè minúsque sapienter judicant. Pulchrè, inquit Piso, & sanè simul monstrasti, eadem Homerum & Hesiodum ætate fuisse: sed nihil vetat quominus eadem diligentia reliquam ejus Poëtæ vitam, ab Atticis usque litteris (quod aiunt) nobis repetas. Faciam id libenter, inquam, quando parum hoc à nostris hætenus hominibus est, quod sciam, factum. Hesiodi igitur nomen, ut ab hoc incipiam, à castè & pudicè loquendo deductum videtur, παρὰ τὸ ἥσιν ἄδω. Patria vero illi Cuma: quæ urbs inter Æolicas numeratur, ante Lesbum sita. Num tu, inquit Piso, Hesiodum Ascræum fuisse negas? eo enim nomine à Græcis & Latinis vocatur. Rectè tu quidem, inquam; sed si me vos audire volueritis, quæ id ratione factum intelligetis. Hesiodi quidem patri Cuma fuit Æolica, ut ab Herodoto, Strabone & Srephano traditum est. Valerius quoque Probus, non alium, quàm Hesiodum, intelligere Virgilium autumat, illo carmine:

Ultima Cumæi venit jam carminis ætas.

Quòd, scilicet Hesiodus, Cumæus primus ætates ex metallis commentus est; ut liquidò videtur in eo, quod Εἴρη in- scribitur, poëmate. Natus ergo Hesiodus Cumæ, patre Dio Ampelidis filio, qui ex Menalopo Ithagenæo Critonis filio natus erat, matre verò Pycimede: qui utique parentes ære alieno oppressi, cùm unde dissolverent nomina non haberent, in Ascræam Bœotiæ vicum demigrarunt, ubi est

ruer

H E S I O D I

puer Hesiodus educatus, atque inde Ascraeus cognominatus. Plutarchus ex Ephori Cumæi sententia refert, Atrel-
len, Mæona, & Dion, Cumæos, fratres fuisse, quorum
Dius, quem nauticam exercuisse comperi, ob eam quam
attulimus causam, in Ascræam migravit; ubi (ait) Pycime-
den uxorem duxit, ex qua natum ferunt Hesiodum: qui
dum paterna armenta puer custodiret, à Musis amatus
fuisse perhibetur: quæ illi gustandam laurum dedere: eam
enim lauri naturam esse scribit ipsius Poëtæ Interpres Pro-
clus, & Isaacius Tzetzes, ut qui eam mandunt, vates fiant:
unde & Lycophron Poëta eâ causâ δαφνηφόρον vatem no-
minat. Idem & in Cassandra Sophocles. Et noster Tibul-
lus agens de Sibylla:

Vera cano, sic usque sacras innoxia laurus

Vesce, & æternum sit mihi virginitas,

Aphthonius quoque rhetor, laurum vaticinii symbolum
esse prodidit: quare & laurum ipsam veteres μαντικήν φυτὸν
appellavere, hoc est, vaticinam plantam. Et Claudianus ait:

——— *Venturi præscia laurus.*

Eadem ratione Apollini sacra dicitur, qui vaticinii Deus à
gentibus est creditus. Quin & hujus arboris foliorum cre-
pitu, dum cremantur, antiqui futura (utinam non & hoc
nostro tempore!) prædicebant: quod & Philosophus Por-
phyrius credidit. Si enim magno strepitu in igne crepuis-
sent, felicitatem significabant: si siluissent, unde & tacita lau-
rus est dicta, infelicitatem. Et perinde de illa idem Tibullus:

Laurus ubi bona signa dedit, gaudete coloni.

Et Propertius:

Et tacet extincto laurus adusta foco.

Lauri insuper folia, si noctu pulvino subjecta fuerint, som-
niorum veritatem conciliare produntur. Dictam autem
Daphnen, prodit Eustathius, à δα particula intensiva, &
φωνέω verbo: quod *voco* & *cano* significat, quod laurus in
igne posita crepet & sonet: unde fortasse & ipsi nos Latini
laurum deduximus, à λα, ut δα, particula intensiva, &
uro, ut si non *voce*, at significatione conveniat. Si plura verò
de

V I T A:

de lauro discere cupitis, præter ea quæ à nostris traduntur, legite Parthenii librum Εἰρηπικῶν, & Constantini librum xi. de re rustica, quo loco plura leguntur parum Latinis nota. Sed jam a lauro ad Hesiodum revertar, qui lauro gustatâ, haustâque Hippocrenes undâ, repente Poëta produit. Id cum alii, tum ipse de se in Theogonia cecinit. Quam rem ita Maximus Tyrius interpretatur, ut Hesiodum putet voluisse, quæ sui ingenii & artis esset foetura, in Deas referre, ut se Musis gratum testaretur: ut si quis ærariam calleat, Vulcano tamen sua assignet opera. Sed hac de re plura apud ipsum Maximum legitis. Delectatum quidem peregrinationibus Hesiodum legimus, sicuti & Homerum: quam rem tamen in somnium quidam retulere. Alii, quod qui peregre proficiscuntur, facilius prudentiam ceterâsque virtutes comparare existimantur, quod mores scilicet hominum multorum videant. Uxorem quoque duxisse proditum est Ctemenen Physigei filiam, & ex ea Stefichorum Poëtam natum. Alii non uxorem fuisse, & ob hanc ipsum Hesiodum occisum. Nam cum de se scitatum oraculum Delphos ivisset, eique responsum foret, ut Nemezi Jovis templum vitaret, quod ibi esset vitæ finem habiturus, cumque eâ causâ Nemeam Peloponnesi fugeret, forte in Oeneonem Locridis pervenit, ubi Nemezi Jovis templum fuerat, ut scribit Thucydides; quo in loco incautus ab Amphiphane, & Gantore Physigei liberis interemptus est, quod ab eo vitiatam sororem Ctemenen crederent. Cadaver ab iis in pelagum projectum est: id quod cum occultè fecissent, ab Hesiodi cane facinus est proditum, ut scribit Plutarchus. Alicubi tamen non Physigei filii, sed Ganyctoris Nauclei dicti sunt, ut in illo est, cui titulus, Quænam animalia prudentiora, terrestriane, an aquatilia. Pausanias quoque, in Boeoticis, Hesiodi interitum ita recitat: Filii, inquit, Ganyctoris, Ctimenus & Antiphus, in Molycrion ex Naupacto fugerunt ob Hesiodi necem, ubi in Neptunum impii existimati sunt, de illisque est facta quæstio.

* *

&

H E S I O D I

& cetera quæ ille profequitur. Mortis Hesiodi causam Plutarchus sic in Dioclis convivio explicat. Cum Milesio, inquit, comite & Troilo puero Hesiodus apud quemdam hospitatus est, noctu Milesius hospitis filiam vitavit: rei conscium Hesiodum rati puellæ fratres, illum inter pascua cum puero occiderunt, & cadaver in mare projecerunt: pueri vero corpus in littore reliquerunt, à quo & loco nomen inditum. Ferunt, inquit, Deorum voluntate à delphinis cadaver ad littus delatum, ubi tum fortè Neptunalia celebrabantur. Id scelus ubi incolæ intellexerunt, interfectorum domos diruerunt; vivos ipsos, qui facinus admiserant, aquis suffocarunt. Alii post diem tertium à delphine in littus cadaver devectum tradunt. Re cognitâ, occisores navigatione sibi consulere volentes, vi coortæ tempestatis ad unum omnes deprehensi, naufragio periisse dicuntur. Post hæc Hesiodi corpus in Nemea Locridis sepultum perhibetur, qua de re extat Alcæi Poëtæ carmen, Dein vero oraculo monente, ejus ossa exportata ab Orchomeniis, & in medio foro, hoc addito elogio, tumulata:

Ἀσκη μὲν πατεὺς πολυλήϊος, αἰὲν Ἰωνίῳ

Ὅς τε ἀληξίπων γῆ Μινυῶν κατέχευε

Ἡσιόδῳ, ὃ πλείστον ἐν ἀνθρώποις κλέει

Ἀνδρῶν κρονομήων ἐν βασιλῆϊ σφίγῃ.

Tum Picus puer: Cur non & hos Latinè, ut alios versus, nobis exprimis? Ut, inquam, noster Piso hos ipse convertat, & ego interea ad memoriam cetera revocem. Et Piso: Faciam equidem, inquit, utcumque poterò: & non diu cunctatus, sic cœpit:

Fertilis Ascra quidem patria est: verum morientis

Pugnaces Minyæ condita membra tenent

Hesiodi, cujus supra omnes plurima laus est,

Spektatósque viros iudicio sophiæ.

Quos cum Piso recitasset, mirum est quanto sit rubore suffusus. quod animadvertens ego, causamque intelligens, statim subdidi. Legimus & Græcum alterum Pindari, quod ita noster Cælius Latinè vertit:

Salve

V I T A.

Salve cui pubes, tumultusque bis obtigit unus;

Tu sapias Hesiodē, quantum homini sapere est.

Sed & Aldus ita prius:

Hesiodē ante alios sapiā praestantior omnes,

Salve, bis quondam qui puer atque senex.

Græcum Pindari, si vultis, sic habet:

Χαῖρε δις ἡγήσας, καὶ δις πάφῃ ἀντιβολήσας.

Ἡσιόδ' ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Verum jam tempus est, inquam, ut quæ ab Hesiodo scripta sint, commemoremus, si tamen prius illud unum, quod in Græcis commentariis reperi, attulero super ea in Ἔργῳ verba, μήτ' ἐμὸς υἱός. Filius, aiunt, Hesiodi Mnaseas est. Philochorus verò Stefichorum dixit ex Climene: ego tamen legendum puto, Ctemene, ut jam ostendi. Alii tamen ex Archiepe: quo fit ut eos mirer, qui scribunt, Hesiodum præter Stefichorum & filiam habuisse Mnaseam nomine, quam Archiepen vocant alii. Porro sexdecim Hesiodi legitima feruntur volumina: in primisque Theogonia, à Philosopho Zenone inter alios interpretata. Deinde Ἔργα καὶ ἡμέραι, id est, Opera & Dies. In quo opere de re rustica præcepta tradit ad Persen fratrem, quem & ipsum Poëtam aliqui scribunt. Sunt & qui putent, Ἡοίᾱς μεγάλας, sic vocata carmina, Hesiodi esse, ut Eunapius Græcus historicus, & in Bœoticis Pausanias. quo loco & alia Hesiodi opera commemorat, de quibus jam antè planè meminimus. Posthæc Astronomica scripsit, tum Hypothecas, quas tamen Fabius Quintilianus, ex Aristophanis Grammatici sententia, Hesiodi esse negavit. At verò Aristoteles & Grammatici nonnulli, ut Hesiodi legitimum opus, in medium afferunt. Scripsit item Heroüm & Heroïdum Genealogias: ad hæc & de mulieribus: quo in opere Heroïdas multas induxit virorum fortium nuptias. ut ait Servius, optasse. Dion vero Chrysostomus ex Alexandri Macedonis sententia, Hesiodum ea causa de mulieribus scripsisse dixit, quod Homero concederet, qui de heroïbus antè scripsisset. Et quidem Lucianus ait, Hesiodum mulie-

H E S I O D I

rum virtutes concinuisse. Tradit Pausanias, Hesiodum vaticinandi artem ab Acarnanibus edoctum, de ea carmina scripsisse. Scribit Nicocles, quod & in Pindarum Grammatici notant; Hesiodum primum *ῥαψοδῆσαι*, hoc est, per rhapsodias carmina cecinisse. At verò Hesiodus ipse, secum Homero in Delo in Apollinem huiusmodi versus primum concinuisse prodidit, dum sic cecinit, ut pridie diximus:

*In Delo tum primum ego Maonidesque Poëta
Lusimus, inque novis carmen cantavimus bymnis,
Auricomum Phœbum, quem Latona edidit alma.*

Sed videte, rogo, quam ille dulcius suaviusque suâ linguâ:

*Εν Δήλῳ τότε πρώτον, ἐγὼ καὶ Ὅμηρος, αἰοῖδοι
Μέλπομεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες αἰοῖδω,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὃν τέκε Λητώ.*

Scripsit item Hesiodus Pelei & Thetidis Epithalamium, sicuti priore sermone retulimus. Scripsit & de Dactylis Idæis. Item Epicedium in Batrachum amicum, & quod adhuc legitur poëma inscriptum Herculis Scutum: quod tamen Aristophanes Grammaticus non Hesiodi esse suspicatus est, sed cuiuspiam alterius, qui Homericum sit imitatus. Megacles autem Atheniensis, & Apollonius Rhodius, Stesichorusque, ipsius Hesiodi legitimum carmen esse censuere. Scripsit idem de Medicina. qua de re Plutarchus in Symposio Dioclis. Hesiodus, inquit, in Medicina plurimum valuit. quod manifestè apparet, cum de victus ratione, de vini temperamento, de aquarum vi, de balneis, de foeminis, de temporum connexionem, deque infantium statu differit. Et hæc quidem Cleodemus medicus apud Plutarchum. Sunt & qui Hesiodum de herbis scripsisse tradant. quod ex Plinio colligitur. Nec desunt qui Hesiodum scribant auctorem eorum apologorum, qui Æsopi dicuntur. Quæ ego cum dixissem, Vide, inquit Piso, quam paucis carminibus M. Manilius in secundo Astronomicôn ista fere omnia Hesiodi opera complectatur. Nam cum Homerum laudasset, mox ita de Hesiodo subjunxit:

Sed

— Sed proximus illi

*Hesiodus memorat divos, divumque parentes,
Et chaos enixam terras, orbemque sub illo
Infantem, & primum titubantia sidera corpus,
Titanas jurvisse senis cunabula magni,
Et sub fratre viri nomen, sine fratre parentis,
Atque iterum patris nascentem corpore Bacchum,
Omniaque immenso volitantia corpora mundo.
Quin etiam ruris leges cultisque rogavit,
Militantemque soli, quod colles Bacchus amaret,
Quod fecunda Ceres campos, quod Pallas utrumque,
Atque arbusa vagis essent quod adultera pomis,
Sylvarumque Deos sacrataque numina nymphas,
Pacis opus, magnos natura condit in usus.*

Cum recitasset hos versus Piso. Si velim, inquam ego, quaecumque omnia de Hesiodo legi, vobis in praesentia recensere, in longum nimis noster sermo procederet: quaedam tamen haud indigna relatu nequaquam praeteribo: Scribit inprimis Dialogum Lucianus, qui Hesiodus inscribitur, in quo Hesiodum ipsum de se multa narrantem inducit, eumque ipse, ut solet, irridet. Sunt & inter Graeca epigrammata in Hesiodum multa. Exstat & apud Graecos proverbium, de iis qui supersenescent, Hesiodia senectus: de quo & Pindari distichon legitur, quod ante ab Aldo & Caelio nostro interpretatum attulimus. Pythagoram scribit Philosophus Hieronymus, cum ad inferos descendisset, Hesiodi animam vidisse ad columnam aream suspensam adstrictamque adeo, ut stridere videretur, & cum ea Homeri quoque animam serpentibus undique incinctam; eam videlicet solummodo causam, quod de Diis falsa suis carminibus confinxissent. Quare factum puto, ut Ponticus Heraclides contra Homeri calumniatores librum illum ediderit, qui est inscriptus, Allegoriae in iis quae de Diis ab Homero dicuntur, & responsiones in ejus calumniatores. Videri enim, inquit, posset Homerus, Salmoneus, vel Tantalus, immodera-

HESIODI VITA:

cam atque intemperatam linguam habens, si quæ de Diis cecinit, sub alia significatione, non intelligerentur. Et quidem de Homero Heraclides, quod & de aliis Poëtis bonis, ut hesternâ die diximus, intelligi potest. Sed tametsi excellentis ac prope divini ingenii fuerit Hesiodus, non tamen ideò obrectatoribus illum caruisse accepimus, siquidem iniquas adversum eum controversias exercuisse Cercopem legimus, in tantum excellentissimus quisque aliquo detractore est vexatus. Homerus quidem, ut Zoilum mittam, à Siagro Poëta laceffit, Pindarus ab Amphimane Coe, Simonides à Timocreonte. Nec Virgilius Horatioque nostris, defuere Parones, Mavii, Bavii atque Suffeni, alique, de quibus in nostris his sermonibus sparsim, ut feret locus, plura dicemus. Sed & hoc Homeromastigan genus nostro hoc tempore non minùs, quàm pridem, viget. Plures quidem nunc Critici & Zoili, quam versificatores & Poëtæ. At de Hesiodo jam satis.

H E-

HESIODI VITA

E Fluvii Ursinii Elogiis descripta.

Hesiodum Dio patre, & Pycimede matre natum Olympiade prima, LX. ante Romam conditam annis floruisse, ex scriptoribus cum Græcis, tum Latinis, colligimus. Patria illi Cuma, Æolicarum urbium una, ut Herodotus & Strabo annotarunt. Inde autem ære alieno oppressum patrem Dium migrasse ferunt, Ascræque Bœotix vicum petisse; à quo Ascræum deinde Hesiodum dictum. Ejus mortem, cum senex admodum esset, recitat Plutarchus in Dioclis convivio. Proverbium inde factum, Hesioidea senectus. Hesiodo statuam in publico Constantinopolino gymnasio, quod Zeuxippi dicebatur, ex ære positam fuisse, intelligimus ex his Christodori versibus in lib. 5. Epigrammatum Græcorum,

Ἡσίωδ' ὃν δ' Ἀσκραῖ ὁρηνάσιν εἶδετο μέσας
Φθελόμορον, χαλκὸν δ' ἐβιάζετο θυάδι λύσσει
Ἐνθεὸν ἱμείρων ἀνάγειν μέλ'.

Quos Laurentius Gambara Brixianus ita in Latinum transtulit:

*Hesiodusque choros Ascræus stabat agrestes
Inter, Hamadryadum media sublimis in aula:
Ærea & effigies fundebat ad æthera carmen.*

Pausanias quoque in Bœoticis Hesiodo statuam æream à Thespiensibus in urbis foro positam fuisse scribit. qui & aliam Hesiodo statuam in templo Jovis Olympici collocatam narrat in rerum Eliacarum libro 1. De Hesiodo Velleius lib. 1. Hujus temporis æqualis Hesiodus fuit circa centum viginti annos distinctus

HESODI VITA.

ab Homeri ætate, vir perelegantis ingenii, & mol-
lissimâ dulcedine carminum memorabilis: otii quie-
tisque cupidissimus, ut tempore tanto viro, ita ope-
ris auctoritate proximus, qui vitavit ne in id, quod
Homerus, incideret; patriamque & parentes testa-
tus est; sed patriam, quia multatus ab ea erat, con-
tinuè meliosissimè.

D E

HESIODI ÆTATE

*Ex Johannis Gerhardi Vossii libro de
Poëtis Græcis cap. II.*

SIC statuimus nihil nunc antiquius habere Græcos
poëmatis Homeri & Hesiodi, sed quando hi vixerint,
Veteres ipsi certant incerti. Hesiodum multo juniorem
Homero (*quem vixisse Olympiadum initio, vel paullo post,
Romuli nempe temporibus, paucis ante ostenderat*) Cicero
putavit. Uti & Porphyrius ac Solinus, quorum ille an-
nis c, hic cxxx post Homerum vixisse existimat. Alii
eo quod simplicior sit antiquiorem fuisse coniectant.
Plurium verò opinio est fuisse æqualem. Ut Varro in
primo de Imaginibus, teste Agellio, Plutarchus V. Sym-
posiacon & VII. Sapientum convivio, item Philostratus.
In eo dissensu ob plurium consensum, & quæ de
certamine Homeri ac Hesiodi prodita sunt, maluimus
nos aggregare iis, qui aliquo tempore simul vixisse exis-
timant. Non multum abit quod apud Cyrillum legas flo-
ruisse Hesiodum paullo ante primam Olympiadem, re-
gnante in Latio Proca Sylvio, vel quod alii floruisse di-
cunt Olymp. IV, ut est apud Eusebium in Chronicis.
Apud quem etiam legas ad præcedentem Olympiadem
floruisse tum Eumelum Poëtam, qui Bugoniam & Euro-
pam scripsit. Fuerint igitur & Hesiodus & Eumelus
æquales. Nec multum abit Tretzes, qui Hesiodum re-
fert ad Olymp. XI. Operæ verò est attendere ad id,
quod

DE HESIODI ÆTATE.

quod Hesiodus ipse scribat, suâ ætate Arcturum ἀρκτο-
 νυχον in Bœotia exortum fuisse VIII. die Martii. unde
 Poëtæ hujus ætas in tantum saltem possit colligi, ut
 error si quis sit saltem intra 70. annos sit constitutus,
 sicuti observat Jos. Scaliger in Eusebianis animadversio-
 nibus, num. MCCLV.

Ἐκ τῶν Σειδᾶ.

Ex Suida.

ΗἸσιόδῳ Κυμαῖῳ, νέῳ
 ἢ κομισθεὶς ὑπὸ τοῦ πα-
 τρός Δίος, καὶ μητρός Πυ-
 κιμήδης, ἐν Ἀσκρῇ τῆς
 Βοιωτίας. Γενεαλογεῖται ἢ εἶ-
 ναι τοῦ Δίος τοῦ Ἀμπελίδου τοῦ
 Μελανώπιδος. ὃν φασὶ πνεῖν τοῦ
 Ὀμήρου πατρὸς εἶναι παπ-
 πον, ὡς ἀνεψιάδην εἶναι
 Ἠσιόδου τὸν Ὀμηρον. ἐκάπερον
 ἢ ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντοῦ κατέ-
 χεσθαι. ποιήματα ἢ αὐτῷ ταῦ-
 τα, Θεογονία, Ἔργα καὶ
 Ἡμέραι, Ἀσπίς, Γυναι-
 κῶν κατάλογος ἐν βιβλίοις
 ἐ. Ἐπικήδειος εἰς Βάτρα-
 χόν πινὰ ἐρώμενον αὐτῷ. Πε-
 ρὶ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων. καὶ
 ἄλλα πολλά. Ἐτελεύτησε ἢ
 ἐπιξενωθείς παρ' Ἀντίφῳ καὶ
 Ἰπμήρῳ· οἱ νύκτωρ δόξαντες
 ἀναιρεῖν Φθόρεα ἀδελφῆς ἐ-
 αὐτῶν, ἀνείλον τὸν Ἠσιόδον
 ἄκοντες. Ἰὼν ἢ καὶ Ὀμήρου
 κατὰ πινὰς πρεσβύτερος. καὶ
 Ἰομερο, ut quibuldam videtur, antiquior. Alii eadem

Hesiodus Cumæus. Ce-
 terum à patre Dio &
 Pycimede ejus matre, in
 Ascra, translatus eò, vixit.
 Genus ac familiam illius ab
 Ampelide Dio, Melanopi
 filio deducunt. Quem non-
 nulli Homeri abavum fuisse
 volunt. Ut Hesiodi conso-
 brini filius fuerit Homerus.
 Utrumque autem ab Atlan-
 te volunt oriundum esse.
 Ejus autem hæc sunt poë-
 mata: Opera & Dies, Scu-
 tum, Mulierum Catalogus,
 libris quinque. Epicedium
 Batrachi, quem in deliciis
 habuit. De Dactylis Idæis.
 Alia item multa. Obiit au-
 tem, cum ad Antiphum &
 Ctimenum hospes divertis-
 set. Qui cum noctu sororis
 suæ stupratorem tollere se
 existimarent, Hesiodum
 ignari sustulere. Fuit autem
 tempe-

DE HESIODI ÆTATE.

tempestate vixisse autumant. Porphyrius, & alii, centum omnino post annis floruisse tradunt.

ἢ ἄλλως, σύγχρονον. Πορφυρίου, καὶ ἄλλοι πολλοὶ νεώτερον ἑκατὸν ἐνιαυτῶν ὀρί-
ζουσι.

*Ex Halicarnassensi
Dionysio.*

Ἐκ τῶν Διονυσίου τῆς
Ἀλικαρνασσεως.

Hesiodo autem magna voluptatis fuit cura, tum æquabilem dictionem accuratamque amat compositionem.

Ἡσίοδος μὲν γὰρ ἐφρόν-
τισεν ἡδονῆς, καὶ ὀνο-
μάτων λειότητος, καὶ συν-
θέσεως ἐμμελῆς.

Velleius Paterculus Hist. lib. i.

Hujus temporis æqualis Hesiodus fuit, circa cxx. annos distinctus ab Homeri ætate, vir per elegantis ingenii, & mollissimâ dulcedine carminum memorabilis, otii quietisque cupidissimus. ut tempore tanto viro, ita operis auctoritate proximus. qui vitavit, ne in id, quod Homerus, incideret: patriamque & parentes testatus est. Sed patriam, quia multatus ab ea erat, contumeliosissimè.

Fabius lib. x.

Rarò assurgit Hesiodus, magnæque pars ejus in nominibus est occupata. tamen utiles circa præcepta sententiæ, lenitasque verborum & expositionis probabilis: daturque ei palma in illo mediocri genere dicendi.

DE HESIODI ÆTATE

Ἀλκαίῃ εἰς τὸ αὐτόν.

ΛΟκείδ' ἐν νέμει σκιερῷ νέκῳ Ἡσιόδοιο
 Νύμφαι κρηνιάδων λῶσαν δ' οὐ σφετέρων,
 καὶ τάφον ὑψώσαντο. γάλακτι δ' ποιμένες αἰγῶν
 ἔρραν, ξανθῷ μιξάμενοι μέλιτι.
 τοῖσι γὰρ ἢ γῆρι ἀπέπνεεν, ἐνέα Μυσῶν
 οὐκ ἐσθλὸς καθαγῶν γαστήρ' ἐλιδάων.

ΗΣΙΟΔΟΥ

ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

ΘΕΟΓΟΝΙΑ

HESIODI

ASCRAEI

THEOGONIA.

N O T Æ

I N

THEOGONIAM

H E S I O D I.

Θεογονία] Sic inscribitur descriptio generationis Deorum; nimirum, γέννητων, nam erant alii ἀγέννητοι, ut docet *Hesiodus*, ab initio Poëmatis. Dicitur *Abaris* Hyperboreus vates, scripsisse Θεογονίαν καταλυσάδην, *prosa oratione Generationem Deorum*; quod fortè additur, discriminis causâ, ne Hesiodea intelligeretur. Vide *Suidam*, in *Abaris*. Si *Herodoto* credimus, *Homerus* & *Hesiodus* inventores fuere Theogoniæ, antea Græcis ignotæ. Sic enim loquitur Lib. II. c. 53. Ὅθεν δὲ ἐγένετο ἑκάστος τῶν θεῶν, εἴτε αἰεὶ ἦσαν πάντες, ὁμοῖοί τε πνὲς τὰ εἶδεα, ὅτε ἠπιστάτο μέγας ἔργων τε καὶ χθὲς, ὡς εἰπὲν λόγῳ. Ἡσιόδον γὰρ ἢ Ὅμηρον ἡλικίῳ πατρὸς ἡμετέρου ἐπεσι δοκέω μεῦ πρεσβυτέρους γένεσθαι, καὶ ἑταίρους. Οὗτοι δὲ εἰσι αἱ ποιήσαντες ΘΕΟΓΟΝΙΗΝ ἔλθουσι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμὰς τε καὶ τεχνὰς διελόντες, καὶ εἶδεα αὐτῶν σημνάντες: Unde autem singuli Deorum exstiterint, anve cuncti semper fuissent, aut quâ specie, hætenus ignoratum fuerat, nisi nuper atque heri, ut sic dicam. Nam *Hesiodus* atque *Homerus* (quos quadringentis non amplius annis ante me opinor fuisse) finxerunt Græcis Theogoniam, Diis cognominibus datis, divisisque honoribus & artibus inter illos, & descriptis illorum formis. At ubique *Homerus* & *Hesiodus* quasi jam nota illa describunt, nec videntur ornasse, nisi circumstantiis nonnullis. Sanè numquam homines aliter de Diis sentientes eos tulissent talia de iis blaterantes, qualia habent. Vide ad ψ. 211. Interim liquet ex hisce verbis Theogoniam verè esse Hesiodi, quamvis nonnulli dubitarint, ut docet *Pausanias* in Bœoticis, sive Lib. IX. p. 581. Clericus.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

ΘΕΟΓΟΝΙΑ.

Μουσάων Ἑλικωνιάδων δ' ὄρχαίμεθ' αἰεῖδεν,
 Αἰθ' Ἑλικῶν ὅ' ἔχουσιν ὄρ' ὅ' μέγα τε ζάθεόν τε,
 Καί τε πρὸ κρήνῳ ἰοειδέα πῶς' ἀπαλοῖσιν
 ὄρχονται, καὶ βωμόν ἐραθενέ' Κρονίων ὅ',
 Καί τε λοεσάμεναι πέρενα χροά Περμηασοῖο,
 Ἡ' ἰπποκρῆώς, ἥ Ὀλμειῶ ζαθέοιο,
 Ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χορὸς ἐνεποιήσαντο,
 Καλὸς, ἡμερόεντας ἐπερρώσαντο ἥ πρὸς ἴν'
 ἔνθεν δ' ὅππρηνύμεναι, κεκαλυμμένα ἤερα πολλῇ,

5

NOTE IN HESIODUM.

V Erf. 1. Μουσάων Ἑλικωνιάδων δ' ὄρχαίμεθ' αἰεῖδεν] Priores centum quindecim versus sunt suppositi. Theogonia incipit versu 116. Ἡ' τοι μὲν ἀρώπηται χά' ὅ' ἡλ' ὅ' &c. *Gnietus.*

1. Ἑλικωνιάδων] Rectè vetus Scholiastes patrias Musas à Bocoto vate invocari observat. *Helicon* mons fuit Bocotiz, ita dictus à Phœnicio *bhalik* ῥιλην aut ῥιλην *bhalikon*, quæ vox *montem altum* sonat. Vide *Sam. Bochartum* Lib. 1. Chanaanis, Cap. xvi. ubi ostendit plenam fuisse Bocotiam & colonis & nominibus Phœnicis. *Clericus.*

2. Ζάθεόν τε] *Divinissimum* montem vocat, propter numerum Deorum, qui in eo versabantur; quales Musæ, Oræades, Dryades, Naiades &c. Infra γ. 129. vocat

ἔρτα μακρὰ θεῶν χαρίεντας κοῦνους
 Νυμφῶν.

Longos montes Deorum grata habitacula Nympharum. *Clericus.*

3. Ἰοειδέα] Malim *μαλαίνουσαν* interpretari, ὅτι ἔ' ἢ *ferrugine*, quia eo epitheto significatur copia aquæ; quæ non est *ιοειδής*, nisi sit profunda; ac proinde copiosa, & perennis, quæ laus est fontis. Ideò *Homerus*, & post eum *Hesiodus* vocant *ιοειδὴν πᾶντι*, id est, profunda. Ideò Poëtæ Latini *ceruleos* fontes vocant, ut *cerula Liriope* dicitur *Ovidio* *Metam.* III. Confirmatur hæc interpretatio, ipsâ significatione propriâ vocis, quæ significat quod habet ἡδ' ὅ', seu *speciem* ἡδ'.

HESIODI ASCRÆI DEORUM GENERATIO.

A Musis Heliconiadicibus incipiamus canere,
 Quæ Heliconis habitant montem, magnūque divinūque:
 Et circa fontem caruleum pedibus teneris
 Saltant, aramque præpotentis Saturnii,
 Atque abluta tenero corpore aquâ Permessi,
 Aut Hippocrenes, aut Olmii sacri,
 Summo in Helicone choreas ducere solent,
 Pulchras, amabiles, vehementerque tripudiare pedibus:
 Inde concitata, velatæ aëre multo,

α. Non potest autem dici fons speciem habere floris, licet sit floribus cinctus; sed rectè dicitur habere speciem ferruginosam, ad colorem quod attinet. Clericus.

4. Καὶ βαρυὶ ἐστὶν ὁ Κρηίων.] Non modò in altaribus sacra faciebant, in honorem Deorum, sed & circa illa choreas agitabant. Vide not. ad Exod. C. XXXII, 6. Clericus.

5. Ἀεὶς αἰδμενὶς τέρπειαν χροῖαν Περμενοροῖο] Εἰ μὲν γὰρ τὸ εἶναι ἡ δὲ δὴν. Guietus.

5. Περμενοροῖο] Intellige ὕδατι, aquâ, quod in versione exprimentum fuit. Permessus est Phœniciè פֶּהֶר־מֶטְסוֹ pbeer-metso, hoc est, puteus aut fons purus; nam Radix מֶטְסוֹ hanc significationem obtinet, apud Arabas. Commodior hæc visa derivatio, quàm Bocharti פֶּהֶר־מֶטְסוֹ beer-metso, fons processus, nempe, aquarum. Fons est, aut fluvio-
 lus ex Helicone profluens, & qui cum Olmio confluit in Copaidem lacum. Vide Strabonem Lib. IX. Clericus.

6. Ἰπποκρήνης] Phœniciè dixeris, ut rectè Bochartus, eodem loco, הַפְּהִיגְרָן happhigran, quod fontem erumpentem sonat, & corruptum in Hippocrenen, ortum fecit fabulæ, quasi esset κρήνη ἵππου fons equi, seu ab equo excitatus. Clericus.

Οἱ λωμῆς] Phœniciâ voce, הוֹל מַיִם hhol-majo, dulcis aquis, eodem conjectore. Divinus dicitur, propter memoratam rationem, cum de Helicone sermo esset, ad v. 2. Clericus.

8. Ἐπερρᾶσαντο δὲ ποταμοῖς] hoc est, ἀρχήσαντο. inceserunt, proteserunt & similiter. Guietus.

Ἐννύχια σῆχον, περικαλλέα δασαν ἱῆσαι,
 Ὑμνωσκι Δία τ' αἰγίοχον, ἢ πότνιαν Ἥρην,
 Ἀργεῖον, χρυσεόισι πεδίλοις ἐμβεβαῖον,
 Κέρεα τ' Αἰγίοχοιο Διὸς γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
 Φοῖβόν τ' Ἀπόλλωνα, ἢ Ἄρπυριν ἰοχέαιραν,
 Ἠδὲ Ποσειδάωνα γαιήοχον, ἐνοσίχαιον,
 Καὶ Θέμιν αἰδοίην, ἐλικοβλέφαρὸν τ' Ἀφροδίτην,
 Ἡΐων τε χρυσοσέφανον, καλλὴν τε Διώνην,
 Ἡώ τ', Ἡελίον τε μέγαν, λαμπρὸν τε Σελήνην,
 Λήτω τ', Ἰάπετόν τε, ἰδὲ Κρόνον ἀστυλομήτην,
 Γαῖάν τ', Ὠκεανόν τε μέγαν, ἢ Νύκτα μέλαιναν.
 Ἄλλων τ' Ἀθανάτων ἱερὸν γῆϋ αἰὲν ἰόντων.
 Αἴνυ ποθ' Ἡσίοδον καλλὴν ἐδίδαξαν αἰοιδῶν,
 Ἄρνας ποιμαίνονθ' Ἑλικῶν ὑπὸ ζαθέοιο.
 Τόνδε δέ με πρῶτα θεαὶ παρὲς μῦθον ἔειπαν
 Μῦσαι Ὀλυμπιάδες, κῆρυι Διὸς Αἰγίοχοιο.

Ποιμένες ἀγραυλοὶ, κακ' ἐλέγχεα, γαστέρες οἶον,
 Ἰδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα.
 Ἰδμεν δ' ὅτ' ἐθέλωμεν ἀληθέα μνησέμεθα.

Ὡς ἔφασαν κῆρυι μεγάλην Διὸς ἀρτίεπειαι.
 Καί μοι σῆπ' ἔδον, δάφνης ἐρμηλέεσσι ὄζον,

10. Ἐννύχια] Ne videantur à mortalibus, vel potius ne pateretur mendacium Poëta, cui obijci poterat numquam conspectas. Eadem de causa, collocat eas in summo Helicone, ubi nemo pernoctabat. *Clericus.*

11. Δία τ' Αἰγίοχον] Suo loco dicemus quare ita vocetur Jupiter, ut & quæ de Musis, aliisque Numinibus dicenda videbuntur, ubi loquetur Poëta de eorum natalibus. *Clericus.*

16. Ἐλικοβλέφαρον τ' Ἀφροδίτην] Arcuatis superciliis. *Guietus.*

16. Ἐλικοβλέφαρον] Volubilibus palpebris, id est, patam, ut Venerem vocabant Latini. Lascivix est indicium nictare frequenter, & signum amantium. *Clericus.*

23. Καλλὴν ἐδίδαξαν αἰοιδῶν] Vide versum 660. ἔργον. *Guietus.*

26. Κακ' ἐλέγχεα] Gratulatur sibi Poëta, quod, cum Musæ ipsum primum alloquerentur, conviciis usq; sint, quod est primævæ simplicitatis. *Clericus.*

27. Ἰδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα] Deabus mendacia tribuere est etiam antiquissimi ævī, quo Deos vix meliores hominibus fingebant; quia omnes Dii, qui maximè colebantur, fuerant homines, ut postea videbimus. *Clericus.*

Noctu incedunt, perpulchram vocem emittentes,
 Celebrantes Iovémque ægida tenentem, & venerandam Iunonem
 Argivam, aureis calceamentis incedentem:
 Filiámque Ægiocchi Iovis, caruleos oculos habentem Minervam:
 Phæbúmque Apollinem, & Dianam sagittis gaudentem,
 Atque Neptunum terram continentem, terræ motorem,
 Et Themín venerandam, & blandis oculis Venerem,
 Hebénque aureâ coronâ decoram, formosámque Dionen,
 Aurorámque, Solémque magnum, splendidámque Lunam,
 Latonámque, Iapetúmque, ac Saturnum versipellem,
 Terrámque, Oceanúmque vastum, & Noctem atram:
 Aliorúmque immortalium sacrum genus semper existentium.
 Quæ olim Hesiódum pulchrum docuerunt carmen,
 Agnos pascentem Helicone sub divino.
 Hoc autem me primùm Deæ sermone compellarunt,
 Musæ Olympiades, filia Iovis Ægiocchi:
 Pastores sub dño manentes, mala probra, ventres solúm,
 Scimus mendacia multa dicere veris similia:
 Scimus etiam, quando voluerimus, vera loqui.
 Sic dixerunt filia Iovis magni veridicæ,
 Et mihi sceptrum dederunt, lauri perviridis ramum,

29. Ἀγρίππαια] Diserta. Guietus.

30. Καὶ μοι αὐτῇ ἰδὼν, δάφνης ἑλκηνλίῳ ὄζον] Eddi pro ἰδὼν.
 Rhapsodi ramum lauri tenebant recitantes. Vide Lucianum in Dia-
 logo cum Hesiodo p. 659. Guietus.

30. Καὶ μοι αὐτῇ ἰδὼν, δάφνης ἑλκηνλίῳ ὄζον] Scholiastes post-
 quam dixit Heliconem πολύδαφνον esse, & laurum æquè potuisse esse
 donum Apollinis, ac Musarum, quæ ad rem non multum faciunt,
 veram ejus rationem reddit hisce verbis: παρῶτον ἡ δάφνη ἐνεργεῖ πρὸς
 τὴν ἐκθεσασμένην. Σοφοκλῆς ἐν Κασάνδρᾳ δάφνην φαρῶν ὀδόντι πείσσει σί-
 μα. καὶ Λυκόφρων δάφνην φαρῶν φοβεῖσθαι ἐν λαιμῶν ἔπει. καὶ τὴν ποιήματα
 δι' αὐτῆς θεῶν ἐμπνέουσαν εἴρηται: quia laurus efficax est ad afflatus crean-
 dos. Sophocles in Cassandra: Cùm comedisset laurum, dentes instar
 ferræ in ore concutiebant. Et Lycophron: cùm laurum comedisset, va-
 tacinabatur emittens vocem è gutture. Certè Poëmata Dei afflatu sunt
 effusa. Sequentia verba rem dubiam esse non patiuntur. Cùm ergo
 Laurum sibi traditam dicit Hesiodus à Musis sequē ab iis afflatum, perin-
 de est ac si facultatem poëticam sibi ab illis concessam diceret. Quam
 in rem, paucula ex Claud. Salmasio hinc apponemus. Sic ille in Solini

H E S I O D I

Δρέφαδ' ἤγητόν. ἐνέπνυσαν δέ μοι αὖδ' ὡς
 θεῶν, ὥστε κλύοιμι τὰ τ' ἐσόμενα, πρὶ τ' ἐόντα.
 Καί με κέλονθ' ὑμνεῖν μακάρων γένος αἰὲν ἑόντων,
 Σφάκ' δ' αὐτὰς πρῶτόν τε καὶ ὕστερον αἰὲν αἰεῖδεν.
 Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα, πῶς δ' ὄρω ἢ πῶς πέτρην;

35

Polyhistora p. 609. ubi postquam multis ostendit *ῥαψῳδὸς* dictos fuisse ἀπὸ τῆς ῥάπτης πῆς ῥάδας, quod veluti *confuerant* varias partes Poëtarum, quas cauebant, non ἀπὸ τῆς ῥάδος, addit: „Antequam mos ille τῆς ῥαψῳδίας aliena carmina natus ac notus esset, auctores ipsi ac Poëtae hymnos & alia carmina in honorem Deorum à se composita sic pronunciare conueverant, cum virga è lauru in manibus. Dicebantur ἐπὶ ῥάδῳ ἄδειν. Pausanias pag. 586. Lib. IX. seu Boeoticis de Hesiodo qui cum cithara pictus erat: εἰδὲν τοι Ἡσίοδον οἰκῆσαν Φόρημον. δηλαδὴ ὅδ' ἡ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπῶν ὅτι ἐπὶ ῥάδῳ δάφνης ἦδεν: nequaquam fuit proprium Hesiodo gestamen; manifestum enim est, etiam ex ipsis eius versibus, eum ad lauri ramum cecinisse. „Intelligit hos versus ex Theogonia, Καί μοι σκῆπτρον &c. Traditum sibi à Musis ex lauri ramo baculum dicit. Tamquam vati futurorum præscio, non tamquam Poëtae, datum possumus interpretari, propter illa, ὥς κλύοιμι πῆ τ' ἐσόμενα πρὶ τ' ἐόντα. Sed Poëtica erat conjuncta cum afflatu, non minùs ac vaticinandi facultas; imò non erat sine vaticinatione, cum non possent scire Poëtae gesta apud Deos, aut clam apud homines, aut ante omnem hominum memoriam; vel potius fingere se ea scire, nisi simul afflatum simularent. Pergit Salmasius: „Laurum gestabant & admodabant, qui vaticinandi scientiâ callere volebant, unῆ δαφνηφάγῃ vates. Asclepiades, in statuum Homeri:

„Καί σοι κρηπίτῃλον ἱρυσάμηναι πᾶσι
 „Ὡρεῖαν δάφνης ἱερὴν ἀκρέμηναι.

Pallitur, ut sæpe Critici, qui non significant unde depromserint quas dicunt. Epigramma est in statuum Hesiodi, quod legitur Lib. IV. Anthologiae, p. 368. Ed. H. Stephani. Integrum ita habet:

Αὐταὶ ποιμαίνοντα μεσημβρινὰ μῆλα σε Μῦσαι
 Ἐδραχον ἐν κρημαῖς ἔρπον, Ἡσίοδ'·
 Καί σοι κρηπίτῃλον ἱρυσάμηναι πᾶσι
 Ὡρεῖαν δάφνης ἱερὴν ἀκρέμηναι.
 Αὐτὰν δ' ἐκρήνης Ἐλικονίδ' ἔπιθεν ὕδωρ,
 Τὸ πρῶτον πῶλε προοδεῖ ἐκπῆν ἔνυξ.
 Οὐδ' οὐ κρημαῖς μακάρων γένος, ἔρπον τι μολπαῖς,
 Καὶ γένος δαφνίων ἐγχεσθῆς ἡθίαν.

Ipsa pascentem meridie oues Musa viderunt te in asperis montibus, Hesiodè; & tibi pulchra folia habentem decerpentes omnes porrexerunt lauri sacrum ramum. Dederunt verò fontis Heliconis divinam aquam, quam volueris equi prius erupit ungula. Quà tu satiatas beatorum genus, & res gestas cantibus, & genus priscorum descripsisti iuvenum, Sed audiamus

D E O R U M G E N E R A T I O .

*Decerpere mirandum. inspirarunt autem mihi vocem
Divinam, ita ut scirem tam futura quàm præterita.
Et me jubebant celebrare beatorum genus sempiternorum,
Se verò primò & postremò semper decantare.
Sed quò mihi hæc circa quercum, aut circa petram?*

mus *Salmasium* : „ *Pausanias* de virga laurea accepit, cum qua Ve-
„ teres Poëtæ carmina sua recitabant. Quem morem etiam postea
„ ῥαψωδοὶ imitati sunt, qui aliena pronunciarunt. Nam & hi virgam è
„ lauro tenebant, cum carmina recitarent ex aliquo Poëta. Cetera apud
ipsum legentur. *Clericus*.

32. Θείω, ὡς τι κλύομαι τὰ τ' ἰσοῦμαι, ὡς τ' ἰόντι] *Nothum*.
Gruetius.

32. Τὰ τ' ἰσοῦμαι ὡς τ' ἰόντι] Poëtice, nempe, est *μουσεῖος*
genus, unde Poëtæ Latinis *Vates*. Utinam exstaret integer Liber VII.
Stratonis! Aliquid hac de re haberemus, in descriptione *Pierix*, cum
legamus in excerptis, quo loco de hac regione egerit, ὅτι τὸ παλαιόν,
οἱ μάλιστα καὶ μουσικῶς ἐργάζοντο: olim vates exercuisse & *musicam*. *Cle-*
ricus.

34. Σφᾶς δ' αὐταῖς πρῶτον καὶ ὑπερὶ αὐτῶν αἰείδω] *Imitatus Horatius*
Lib. I. Ep. I.

*Primâ dicte mihi, summâ dicende Camœnâ,
Macenas &c.* *Clericus*.

35. Ἀλλὰ τί μοι πῦναι ὡς δρυὶ ἢ ὡς πίτῳ] Hoc est, ὡς τὸ δά-
σκειν, subintelligi λέγεται. *Gruetius*.

35. Ἀλλὰ τί μοι πῦναι ὡς δρυὶ ἢ ὡς πίτῳ;] Hoc est, quid hæc
ad rem, quam aggressus sum? ut rectè *Scholias*. *Homerus* paullo
aliter hanc *Parœmiam* profert *Iliad.* X. γ. 126. ubi *Hector* de inani-
bus sermonibus, quos *Achillem* laturum non fuisse, si ad eum adis-
set, suspicatur:

Οὐ μὲρ πως νῦν ἐστὶν δάτ' δρυὸς, καὶ δάτ' πίτῃς,
Τῇ ἀκρίβειαν, ἅπ' παρὲν ἢ ἡδύς τι,
Παρὲν ἢ ἡδύς τι ἀκρίβειαν ἀμύλοισιν.

*Non quidem ullo modo nunc licet, à quercu, neque à petrâ cum hoc confa-
bulari, ut virgo & adolescens, virgo, inquam, & adolescens, confabu-
lantur. Volunt Scholias ortam loquutionem ex veteri fabula, quâ
homines ex lapidibus aut quercubus nati ferebantur, & quæ pueris
sermone præbebat, adeoque inanes sermones signari. At non video
quâ loci *Hesiodi* hinc possit explicari, cujus sensus est is quem dixi-
mus. Crediderim potius petatum adagionem ex iis, qui aggressi mon-
tem, aut sylvam describere, ad alia divagarentur, quæ à scopo aber-
rent. Est tamen alius locus *Homeri*, ex quo sententiæ suæ confir-
mationem petere posse primo intuitu videntur. *Odyssæ* γ. γ. 163
cum rogasset *Penelope* *Ulysses*, quem non agnoscebat, unde esset,
addit;*

Τῷη, Μυσίων δ' ἄρχόμεθα, ταῖ Διὶ πατρὶ
 ὕμνωσσι τέρπυσσι μέγαν νόον ἐντὸς Ὀλύμπῃ,
 Εἰρόσσι, τὰ τ' εἰόντα, τὰ τ' ἐσόμενα, πρὸτ' εἰόντα,
 Φωνῇ ὁμηροῦσι· τ' δ' ἀκαίμαί τοι ῥέει αὐδῇ
 Ἐκ σμαμάτων ἡδεῖα. γελᾷ δέ τε δώματά πατρὸς
 Ζηνὸς ἐργαδύποιο, θεῶν ὅππ' ἀειροέσση
 Σκιδναμένη. ἡχεῖ δ' αἶρη νιφόεντι Ὀλύμπῃ,
 Δώματά ἀθανάτων. αἱ δ' ἄμβροτον ὄσαν ἰεῖσαι,
 Θεῶν γλήτοι αἰδοῖον πρῶτον κλείουσιν αἰοιδῇ
 Ἐξ ἀρχῆς, ἔς Γαῖαν καὶ Οὐρανὸς ὠρεὺς ἐπικτον,
 Οἵ τ' ἐν τ' ἐγλήοντο θεοὶ, δωτῆρες ἑαίων.

40

45

Οὐ γὰρ ἀπὸ δυνάεως παλαιφάτης, εἰδὲ ἀπὸ πίστεως.

Non es enim à vetere quercu, aut à petra. Quibus in verbis, Homerus alludit ad memoriam fabulam; sed is sensus neque alteri loco Homeri, neque versui Hesiodi aptari potest. Clericus.

36. Τῷη Μυσίων δ' ἄρχόμεθα] Τὸ τῷη hic age, aedum significare videtur. Sed hic omnino scribendum videtur, τοῖων Μυσίων δ' ἄρχόμεθα. hoc est, ἀπὸ τῶν Μυσίων δ' ἄρχόμεθα. Hesych. τοῖων ἀπὸ τῶν. Hunc locum respexisse videtur. Guilielmus.

39. Ὀμηροῦσαι] Συμφωνῶσαι. ex ὁμός & ἄρω ὁμήρης compositum videtur. Unde ὁμηρεῖν, hoc est, concordo, συμφωνῶ. Hesych. ὁμηρεῖν, ὁμῶ, συμφωνῶναι. Sed τὸ ὁμηρεῖν simplex videtur. Ab ὁμῶν, ὁμήρῳ, ὁμηρεῖν. quare & τὸ ὁμηρεῖν unde ὁμηρεῖν συμφωνῶ simplex fuerit fortè. Hesych. ὁμηρεῖν, ὁμωφωῖν, ὁμῶ λέγειν. &c. Guilielmus.

39. Ὀμηροῦσαι] Hesychius: ὁμηρεῖν, συμφωνῶναι. Ὀμηροῦσαι, τὸ συμβαλῆσαι ὁμωφωῖν, ὁμῶ λέγειν. Ὀμηρεῖν, ὁμῶ εἰρημῶς (l. εἰρημῶς) συμφωνῶναι, hoc est, concinere, ex ὁμῶ simul & εἰρῶ, dico. Hinc credibile est nomen factum Ὀμήρῳ, qui postquam carminibus suis innotuisset, non amplius Melesigenes, sed concentos, quasi Musarum, dictus est. Nomen ei inditum fuerat Melesigeni, à fluvio Melete, qui non procul à Cumis Æolicis fluit, & ad quem cum mater Critheis pepererat, ut docet Herodotus, in ejus vita, Cap. III. Idem oculorum usum amisisse eum narrat, Cap. VII. & propterea Linguā Cumæā Cap. XIII. Ὀμηρον dictum, id est, cecum, At vehementer suspicor opinionem de cæcitate Homeri fictam à Cumæis, quod nomen ejus perperam ex Lingua sua interpretarentur, solent enim Græci, ex nominibus perperam intellectis, historiolas fingere, ut vel ex nomine Hippocrenes, de quo diximus, colligere est. Profectò multò verifimilius est, tantum Poëtam cognomen ex arte adeptum esse, quàm ex infortunio. Clericus.

40. Γελᾷ δέ τε δώματι πατρὸς] Hoc est, summā voluptate afficitur cœli regia. Poëta passim & dolorem, & gaudium tribuunt rebus

O tu, à Musis ordiamur, quæ Iovi patri
 Canendo oblectant magnum animum in Olympo,
 Memorantes, & præsentia, & futura, & præterita,
 Voce concinentes. illarum verò indefessa fuit vox
 Ab ore suavis. ridet autem domus patris
 Iovis valde tonantis, Dearum voce suavi
 Dispersâ. resonat verò vertex nivosi Olympi,
 Domus immortalium. hæc verò immortalem vocem emittentes,
 Deorum genus venerandum in primis celebrant cantilenâ
 Ab exordio, quos Tellus & Cælum latum genuerunt,
 Quique ex his prognati sunt Dii, datores bonorum.

bus inanimis, ut significant maximam esse rationem dolendi, aut lætandi, & quæ vel ipsa inanima, ut solet dici, movere possit. Theognis initio, cum alia de Apollinis natalibus dixisset, hæc habet:

———— ἐλάκασε δὲ γαῖα πλάγην,

Γήνησιν δὲ βαθυς πάντος αἰλὸς πάλῃς.

Risit magna terra. Lucretius ad Venerem Lib. I. v. 8.

———— tibi suaves dadala tellus

Submittit flores, tibi RIDENT æquora ponti.

Ad quem versum, vide quæ collegit Dion. Lambinus. Clericus.

44. Θεῶν γένος : καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν] Probè animadvertendum hîc signari tria genera rerum, I. Terram & Cælum, quæ ante omnes Deos, qui Hesiodi ævo maximi habebantur, fuerant: II. Deos ex hisce genitos, οἳ τ' ἐκ τῶν ἐξ ἑσπερίων Θεῶν δυνάμεις εἶεν, qui Dii ex hisce geniti sunt datores bonorum, quos enumerat à v. 116. ad 155. Hi dicuntur ab Hesiodo Dii, quòd nomen denegatur Cælo & Terræ, sùntque velut prior Deorum ætas: III. Altera est filiorum Saturni, quos significat hoc versu Hesiodus : Διὸς παῖς αὐτὸς Ζῆνα, Θεῶν πατὴρ ἡδὲ καὶ ἀνδρῶν, hoc est, secundo loco Jovem, qui est Rex Deorum, qui nunc potissimum coluntur, & hominum. Qui vivebant Hesiodi ævo, & superioribus aliquot ætatibus, duplicem hunc dumtaxat ordinem Deorum norant, hoc est, hominum in Deorum numerum post mortem relatorum; si aliùs originem eorum repeterent, nihil antiquius reperiebant, quàm Cælum & Terram, hisque vetustius Chaos, nec ultrà progrediebantur. Notio Dei horum conditoris usque adeò obscurata erat, ut de eo prorsus tacerent; aut etiam, si quæ ejus evanida vestigia in eorum animis hæserant, ea miscebantur, cum iis quæ vulgò de Jove & æqualibus illi Deis ferebantur. Quæ omnia, in sequentibus, explicatione ipsâ involucrorum Poëticorum, evolventur & ob oculos ponentur. Clericus.

46. Οἳ ἐκ τῶν ἐξ ἑσπερίων] Hoc est, ἐκ τῶν παλαιῶν. hoc est, οἳ τ' ἦσαν καὶ ἔτι ἐκ παλαιῶν ἐκ τῶν ἀνδρῶν, Genitum.

47. Διὸς

Δάπερον αὖτε Ζῆνα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
 Ἀρχόμεναι δ' ὑμνοῦσι θεαὶ, λήγασαί τ' αἰοιδῆς,
 ὅσων φέρτατός ἐστι θεῶν, κρείττε' τε μέγιστον.
 Αὖθις δ' ἀνθρώπων τε γένος, κρείτερόν τε γένον.
 Ὑμνοῦσαι, τέρπασσι Διὸς νόον ἐντὸς Ὀλύμπου,
 Μῦσαι Ὀλυμπιάδες, κῆρυξι Διὸς αἰγλόχοιο.
 Τὰς ἐν Πιερίῃ Κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγείσαι
 Μνημοσύνη. γυνοῖσιν Ἐλδὴν ἤρεθ' μεδέεσσαι,

47. Δάπερον αὖτε Ζῆνα Subintellige κλείεσσι. Guierus.

48. Ἀρχόμεναι δ' ὑμνοῦσι θεαί, λήγασαί τ' αἰοιδῆς] Νότον. scribend. λήγασαί τ' αἰοιδῆς. dicentes, subintellige quàm sit præstantissimus &c. Guierus.

52. Μῦσαι] Primùm videndum quæ sint *Musæ*, dein à quibus progenitæ. Ex descriptionibus cùm omnium reliquorum Poëtarum, tum etiam *Hesiodi*, colligere est Musas invenisse Eloquentiam ac Musicam, artésque quæ elegantiores habentur. Ut solius *Hesiodi* testimoniis utamur, ex argumentum non verum modò, sed etiam fictum omnium orationum, comminisci poterant. Sic enim eum alloquuntur v. 27. hujus Poëmatis.

Ἰδὼν ψεύδαι πολλαὶ λέγειν ἐτόρμισιν ὄργισαι,

Ἰδὼν δ' εὖτ' ἐθέλωμεν ἀληθῆα μυθήσασθαι

Scimus multa falsa veris similia, scimus & quando volumus vera dicere. Ait v. 60. fuisse novem puellas:

——— ἧσιν αἰοιδῆ

Μέμβλουται, ἐν γήθεισιν αἰκιδῆα θυρῶν ἐχούσαις,

quibus cantio cordi est & quæ habent animum sine curis. v. 65.

——— ἐρατὴν δὲ Ζεὺς τόμῳ ὄσσαν ἰεῖσαι

Μέλπονται πάντων τι τόμους καὶ ἥδια κεδναί

Ἀἰνῶντων κλείεσιν,

amabilem vocem ore emittentes canunt, omniùmque leges, & mores venerandos Immortalium celebrant. Plura non exscribam, nam ex hisce satis liquet quod volo; nec mirum erit si dicam nunc, ab antiquissimis Græciæ colonis phœnicissantibus, dictas esse *Musas* ab inventione; nam, Phœnicia Linguâ, *ἄνω μοῖσα* est inventrix. Credibile autem est, antiquissimis temporibus, per Bœotiam, Thessaliàmque ac vicinas Græciæ oras, celebrem factum fuisse cantilenis, seu propter inventionem, seu propter elegantiam styli, pro ætatis captu, seu propter cantum, seu propter omnia illa simul, *chorum novem puellarum*, quem instituit Jupiter, ut postea videbimus, Thessaliæ rex. Deinde posteritas, quæ omnia adauxit, & præsertim Poëtæ finxerunt eas inventrices Poëticæ Deas esse; quo honore etiam mactati sunt inventores aliarum artium. *Pater Musarum* dicitur Jupiter, quòd primus puellarum concentum instituerit; quæ loquutio etiam Phœnicia est, nam

Secundò rursum Jovem, Deorum patrem atque hominum,
Incipientesque canunt Dea, & finientes carmen,
Quàm sit præstantissimus Deorum, & imperio maximus.
Porro & hominum genus, fortiumque gigantum
Celebrantes oblectant Jovis mentem in Olympo,
Musæ Olympiades, filia Jovis agida habentis:
Quas in Pieria Saturnio peperit patri mista
Mnemosyne, collibus Eleutheris imperans,

nam Gen. IV. 20. 21. Jabal dicitur pater Scenitarum & Nomadum. Jubal verò cytharâ & organo canentium; hoc est, eorum vivendi generum, earumque artium institutores. Μνημοσύνη verò seu Memoria, κατὰ ὁμοειπεσίαν, dicitur earum mater, quòd memoria suppeditet materiam poematum & orationum. Hoc satis ostendit Jovem non habitum esse patrem propriè dictum Musarum, cùm Memoria sit dumtaxat persona poetica, quæ numquam in rerum natura fuisse credita est. Non exigua pars artificii hujus Theogoniæ, ut postea videbimus, sita est in Prosopopœis. Clericus.

Ibidem. Ὀλυμπιάδης] Ita dictæ Musæ, quòd circa montem Olympum diu versatæ essent, in Jovis regia, ut ipse Poëta testatur qui aliquoties hoc repetit, ut γ. 68.

Αἱ τὲρ ἴσαν αὖτις Ὀλύμπου, αἰζαυδάμεναι ὅπῃ καλῇ.

Quæ iuverunt tunc ad Olympum superbientes voce pulchrâ. Clericus.

53. Τὰς εὖ Μυρίαν] Hæc est patria puellarum, quas Poëtæ immortalitati consecravere. Pieria nomen est montis & regionis ei subiectæ, atque ad Thermaicum usque sinum porrectæ; quâ Thessalia ad septemtriones clauditur, Macedonia ad austrum. In ea etiam Pimplæus mons Musis sacer. Hinc dictæ Musæ Pierides, potiori jure quàm Heliconiades, Olympiades &c. unde enim potius cognomen duxissent, quàm à patria, ex qua profectæ, cantibus, finitimarum orarum incolas in admirationem sui rapuerunt? Illinc eas ad se evocat Hesiodus, initio Operum & Dierum:

Μῆσιν Πιερίθιν αἰοῦσσι κλείεσσαι,

Διὸς, καὶ τοῦ Ἰδίου.

Pomponius Mela Lib. III. c. 3. in descriptione Macedoniae: hic Musarum PARENS DOMUSQUE Pieria. Si Phoeniciis litteris hanc vocem scribamus, פריא, inveniatur in ea significatio paterum (nam פ & פ miscentur passim apud Orientales) vel fertilitatis; quam non respuit regionis situs, aliquot fluviis rigatæ. Vide Tabulas Ptolemæi, & Livium Lib. XLIV. c. 6, 7, 8. Clericus.

54. Γυνῶν Ἐλᾶσθρ' & μαδύων] Γυνῶν interpretatur Scholiastes γονιμαγίτης τόπος, fertilissima loca. Malim βυβλῆς interpretari, seu colles, pro quibus Æoles dixerunt γυνῆς, ut urbs Argæ illis erat Ἰργῶς. Ita vocem interpretatus est Laur. Valla, apud Herodotum Lib. IV. Cap.

Λημοσύνην τε κακῶν, ἄμπαυμά τε μερμηρέων.
 Ἐννέα γάρ οἱ νύκτας ἐμίσγετο μητίετα Ζῶς,
 Νόσφιν ἀπ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχῳ εἰσναβαίνων.
 Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐν αὐτὸς ἔλω, πρὶ δὲ ἔτρεπον ὄρεσι,
 Μηνῶν Φθινόων, πρὶ δὲ ἡμάτῃ πολλ' ἐτελέεθ' η,
 Ἡ δὲ ἔτεκ' ἐννέα κῆρας ὁμόφρονας, ἧσιν αἰοιδῆ
 Μέμβλεται, ἐν σήθεσιν ἀκηδέα θυμὸν ἐχέσας,
 Τυτθὸν ἀπ' ἀκροτάτης κερυφῆς νιφόμενῳ Ὀλύμπῳ,
 Ἐνθά σφιν λιπαροὶ τε χοροὶ καὶ δώματα καλὰ,
 Παῖρ δὲ αὐτῆς Χάριτες, καὶ Ἰμερῶ οἳ κ' ἔχουσιν,
 Ἐν θαλίσῃ ἐρετῶν ᾧ Διὶ σῶμα ὄσαν ἰῆσαι,

55

60

65

XCIX. ubi τ' γενὸν τ' Συνακὸν, vertit *jugum Syniacum*, ex re ipsa, nam fuit illic collis; cui erat impositum templum Minervæ. Pausanias in Atticis, initio: Ναὸς Ἀθηνᾶς Συνακῶ ἐπὶ κερυφῇ τ' ἀκροῖς: Templum Minervæ Syniadis est in vertice promuntorii. Nam Eleuther mons est, ita vocitus, ut aiunt, ab Eleuthere Apollinis filio; unde & dictæ Eleuthera, urbs ad eum montem sita. Phoeniciis litteris scribas ἡλεθῖρ *halethir*, quæ vox altam speculam sonat, à ἡλῦ *halah* ascendit & ἡλῦ *thour* speculatus est; quod optimè in montem quadrat, in quo speculatores solebant collocari, qui de adventu hostium monerent.

Scholiastes hic habet: ὁ δὲ Ἐλευθέρῃ ὀνομασία ἐστὶ τῆς Βοιωτίας, ἀπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῆς τῆς πόλεως ἔτις ὀνομασμένης, ἣν Ἀπόλλωνος καὶ Αἰδύνης τῆς Ποσειδῶνος: Eleuther est nomen urbis Boetia, à quodam Rege ejus urbis sic dicto, filio Apollinis & Æthusa filia Neptuni. Ἐλευθέρως, alii vocant urbem, quæ fuit ambigui juris, inter Atticos & Boeotios. Vide Stephanum Byzantium, in hac voce, & quæ ad eum Luc. Holstenius & Abr. Berkelius. Pergit Scholiastes: ἔτι δὲ καὶ ὄρεος. ὡς φασιν, ἐκ' ὀρέων τῆς Ἡρώος: est etiam mons, ut dicunt, cognominis Heroi. Fortè ita dicta, ob causam allatam, pars aliqua Cithæronis montis, ad cujus radices sitæ erant Eleuthera. Pausanias in Atticis p. 72. Ἐλευθερῶν δὲ ὡς μὲν ἐπὶ τείχεος, ὡς δὲ καὶ οἰκιστῶν ἐρέται. ἥλη δὲ τέτις ἐστὶ πόλις ὁλίγη ὑπὲρ τῆς πεδύος πρὸς τὴν Κιθαῖραν οἰκισμένη: Eleutherarum cum muri, cum ædium erant vestigia, (cum loca viderem) quæ manifestò ostendunt urbem conditam fuisse paullo supra planitiem ad Cithæronem. Vide not. ad v. 379.

Quod ab Heroë nomen ejus deducit Scholiastes, post alios, id non majoris esse ponderis debet, quàm quod addit: ἔτι δὲ λέγεται ἐν ἐκείνῳ ὁ Διόνυσος τῆς μανίας ἐπαύσασθαι καὶ Ἐλευθερωθῆναι: sic etiam dicitur, quod illic Bacchus desit furere & morbo liberatus est. Fingebant Græci Heroas & fabulas, ut ex sua Lingua originem nominum deducerent.

Multò verisimiliora sunt, quæ sequuntur de ratione, ob quam He-
siodus

Oblivionemque malorum, & solatium curarum.

Novem enim ei noctes mistus est prudens Iupiter,

Seorsim ab immortalibus, sacrum lectum conscendens.

Sed cum jam annus exactus, circumvoluta verò essent tempestates,

Mensibus exactis, diésque multi transacti essent,

Ipsa peperit novem filias concordés, quibus carmen

Cura est, in pectoribus securum animum habentibus,

Paululum à summo vertice nivosi Olympi,

Ubi ipsis splendidique chori, & aedes pulchræ.

Iuxta vero eas Gratia & Cupido domos habitant,

In conviviiis: amabilem autem per os vocem emittentes,

Isodus matrem Musarum Eleutherarum reginam fuisse dixit. Καὶ τῦν δὲ δόξαν ἀποδείκναι τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι, λέγει ὅτι ἐχρημάτισεν μὲν ἐν τῇ Πιερίᾳ, ἣ δὲ μήτηρ αὐτῶν ἐν Βοιωτίᾳ ἔω: Idque gloriam addens patria sua, dicit genitas quidem esse Musas in Pieria, matrem verò illarum è Boœtia fuisse. Clericus.

55. Ἀμπαυμὸς τι μεσημερίων] Μεσημέρ, μεσημερίων. Gaietus.

58. Πισὲ δ' ἔρεπον ἄρα] Hoc est, ὥς ἔρεπον ἑαυτοῖς, hoc est, ὥς ἐρεπίζον. Gaietus.

59. Ἀλλ' ὅτι δὲ ῥ' εἰαυτὸς ἔλω] Hoc est, fermè annus, decimo mense Lunari exacto. Clericus.

Ibidem. Πισὲ δ' ἔρεπον ἄρα] Hoc est, circumacta sunt tempestates, nam hoc propriè significat ἄρα, nec nisi serò duodecimam partem diei significavit. Vide Jof. Scaligerum de Emend. Temp. Lib. I. non procul ab initio, & Ger. Joan. Vossium in Etymol. ad vocem Hora. Adde & hoc exemplum ex Horatii Lib. I. Od. 12. ubi sic describitur Jupiter:

———— qui res hominum ac Deorum.

Qui mare & terras, variisque mundum Temperat HORIS;

Hoc est, ut habet Vetus Scholiastes: anni partibus, vere, æstate, autumno, hyeme. Crediderim ἄρα primùm dictum de diurno tempore, quod unà cum nocturno est temporis spatium, de quo primùm cogitarunt homines, indeque translatus ad quodvis tempus; omnino enim ἄρα videtur λέγειν τῆς οὐρ, lucere, dictum. Clericus.

59. Πισὲ δ' ἑμαυτὸν πάλ' ἐπιλέσθην.] Phœnices etiam dies vocabant annum. Vide quæ notavimus ad Gen. IV, 3. ubi multi Intt. dies multos annum esse putant, & ad Gen. XL, 4. Clericus.

60. Κέρεος ὁμόφρονος] Τὸ α hic secundum Doricam dialectum corripitur, ut supra μῦ τρεπὶς Ἡελίου. Gaietus.

62. Τυτθὸν] Huc refer τὸ ἢ δ' ἔπε' ὀνία &c. Gaietus.

64. Πὰρ δ' αὐτῆς χρίσας κ' ἱμαρθ.] Τὸ π hic doest. Gaietus.

69. Ἀπο-

Μέλπονται πάντων τε νόμους, καὶ ἦθεα κεδναὶ
 Ἀθανάτων κλείουσιν, ἐπήρατον ὄσαν ἰεῖσαι.
 Αἱ τὸτ' ἴσκει παρὸς Ὀλυμπον ἀγαλλόμεναι ὀπίκαλῃ,
 Ἀμβροσίῃ μολπῇ. πρὶ δ' ἴαχε γαῖα μέλαινα
 Ὑμνοῦσας· ἐρχοῖτο δ' ἐπὶ πόδων ὑπὸ δ' ἔπειθ' ὄρωρε,
 Νιοσομένηων πατέρ' εἰς ὄν, ὃ δ' ἔρχοντο ἐμβασιλεύει,
 Αὐτὸς ἔχων βροντῇ ἠδ' αἰθαλόεντα κεραυνόν,
 Κάρτει νικήσας πατέρεσσι Κρόνον. αἳ δ' ἔκαστα
 Ἀθανάτοισι διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφραδε πρῶτος.
 Ταῦτ' ἄρα Μῆδοι ἀείδον, Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι,
 Ἐννέα θυγατέρες μεγάλας Διὸς ἐκγεγαῖται,
 Κλειώτ', Εὐτέρπη τε, Θάλεια τε, Μελπομένη τε,
 Τερψιχόρη τ', Ἐρατώ τε, Πολύμνια τ', Οὐρανίη τε,
 Καλλιόπη δ'· ἣ δ' ἐπὶ προφρασεῖται ἐστὶν ἀπασιέων.
 Ἡ μὲν γὰρ βασιλεύουσιν αἶμα' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ.
 Ὅντινα πμήσσει Διὸς κῆρυκε μέγαλοιο,
 Γεινόμενον τ' ἐσίδωσι διοτρεφέων βασιλῆων,
 Τῷ μὲν δ' ἐπὶ γλώσσει γλυκερῶ χεῖρσιν ἑέρσῳ,
 Τῇ δ' ἐπεὶ ἐκ σώματ' ῥεῖ μείλιχα· οἱ δὲ νύ λαοὶ
 Πᾶντες ἐς αὐτὸν ὄρωσι, Διὸς κένοντα θεμίσιαι

74

75

80

85

69. Ἀμβροσίῃ μολπῇ· πρὶ δ' ἴαχε] Scribendum videtur: πρὶ δ' ἴαχε γαῖα μέλαινα ὑμνοῦσας. *Gruetius.*

71. Ὁ δ' ἔρχοντο ἐμβασιλεύει.] Hic est absurda mixtura, ut diximus, veteris doctrinae de Deo; Deum enim in caelo singulari ratione habitare credebant prisca mortales, nec sine causa. Itaque cum Graeci Jovem Deorum summum esse crederent, eum collocabant subinde in caelo. Quia verò Jupiter habitabat in Olympo Thessaliae monte, veluti prioris opinionis obliti non minus frequenter domum Jovis in Olympo *nirojo* ponunt, ut ex 62. versu, & multis aliis liquet. Ut Jovis hominis notionem miscent, cum notione veri Dei: ita Olympum cum caelo confundunt; unde fit ut de Jove nunc quasi de homine, nunc quasi de Deo loquantur; deque ejus sede nunc quasi de monte Thessaliae, nunc quasi de caelo. Nisi haec teneamus, necesse est ignoremus rationem innumerarum loquutionum, quae in Poëtis occurrunt. *Clericus.*

74. Ἀθανάτοισι διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφραδε πρῶτος.] Scrib. ἀθανάτοις διέταξε νόμους, καὶ ἐπέφραδε πρῶτος. ἐπέφραδε, hoc est, ἐπινοήσας, commentus est, invenit. *Holych. ἐπιφρασεύσας, ἐπινοήσας ἢ ἐπινοήσας. Gruetius.*

82. Γεινόμενον τ' ἐσίδωσι] Quia quae nobis cordi sunt ea saepe respicimus, ideo *adspicere aliquem* perinde est ac illi favere. Sic loqueban-

86

Canunt omniumque leges, & mores venerandos
 Immortalium celebrant, amabilem autem per os vocem emittentes.
 Illæ tum ibant ad Olympum exsultantes voce pulchrâ,
 Immortali cantilenâ: undique verò resonabat terra atra
 Canentibus hymnos: jucundus verò à pedibus strepitus excitabatur,
 Euntium ad patrem suum. ille autem in cælo regnat,
 Ipse habens tonitru, atque ardens fulmen,
 Vi superato patre Saturno. bene autem singula
 Immortalibus disposuit simul, & ordinavit honores.
 Hæc sanè Musæ canebant, cælestes domo incolentes:
 Novem filia magno è Jove prognata:
 Clíoque, Euterpæque, Thaliáque, Melpomenéque,
 Terpsichoréque, Eratóque, Polymniáque, Vraniáque,
 Calliopéque: hæc autem præstantissima est omnium.
 Hæc enim & reges venerandos comitatur.
 Quemcumque honoraturæ sunt Jovis filia magni,
 In lucem editamque adspexerint à Jove nutritorum regum,
 Huic quidem super linguam dulcem fundunt rorem,
 Hujus verò verba ex ore fluunt suavia: ceterum populi
 Omnes ipsum respiciunt, reddentem jus

tur etiam Phœnices, sic & Latini. Vide quæ notavimus ad Gen. IV, 4. & quæ Scholiastes hic habet. *Clericus.*

84. Γλυκερὺ χεῖρσιν ἔρπει] Hoc est, mel, ut rectè eruditi interpretantur. Symbolum est mellitæ eloquentiæ, unde fictum, ut opinor, à Græcis Platonis infantis, & dormientis in Hymetto. apes os implevisse melle. Vide Olympiodorum, initio ejus vitæ *Clericus.*

85. Διακρίνοντα δίμους] Disceptatorem litium, ea enim de causa primùm Reges electi, ut judices controversiarum essent. Deinde ex judicibus facti sunt Domini. Sic Deïoces Medorum regnū invasit, ut narrat Herodotus Lib. I. Vide vs. 88, & 89. Dionysius Halicarn. Ant. Rom. Lib. V. p. 326. καὶ ὅρατος ἀπασα πόλις ἰλλὰς ἰθασιλεύοντο. πῶλῳ ἔχ ὡσπερ πὶ βάρβαροι ἴθνη διαποικίως αἰλλὰ κατὰ νόμους τι καὶ ἰδιόμοις πατρῷς· καὶ κατὰ τὸν βασιλῆος ὁ δικαιότατος τι καὶ νομιμώτατος, καὶ μηδὲν ἐπιδιακρίνοντο τὰ πατρίων. δηλοῖ δὲ καὶ Ὅμηρος διακρίοντες τι καλῶν τὰ βασιλεῖς, καὶ διμωσπόλους. καὶ μάχαι πολλὰ διέμωσαν ἐπὶ ῥητοῖς πον αἱ βασιλεῖς διοικῶνται κατὰ πρὶν ἢ Λακιδαιμονίων. ὅρατος δὲ πρὶν εἰ παῖς ἔξοσις πλῆμνιαι, καὶ νόμοις μὴ ὀλίγα χρωμένων, ταῖς δὲ αὐτῶν γνώμας καὶ πολλὰ διοικῶνται, δυχερίωντες ἔλοι τὸ πρῶτον οἱ πολλοὶ κατέλασαν τὰς βασι-

Ἰθείησι δίκησιν· ὁ δὲ ἀσφαλῆως ἀγορεύων,
 Αἰψά τε καὶ μέγα νῆκ'· ὅππασμ' ὡς κατέπαυσε.
 Τύνεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες, ὕνεκα λαοῖς
 Βλαπτομένοισι ἀγορήφι μετὰ τροπα ἔργα τελευτῶσι
 Ῥηϊδίως, μαλακοῖσι παρρηφάμμοι ἐπέεσσιν.
 Ἐρχόμενον δὲ ἀνὰ ἄστυ, θεὸν ὦς, ἰλασκοντῶ
 Αἰδοῖ μελιχίῃ· μὲν γὰρ πρέπ' ἀγορμύοισιν·
 Οἷα τοι Μυσίων ἱερὴ δόσις ἀνθρώποισιν.
 Ἐκ γὰρ Μυσίων καὶ ἐκηβόλας Ἀπόλλων·
 Ἄνδρες αἰοῖδοι ἔασιν ὅππ' ἡχθόνα καὶ κηθαρισαί·
 Ἐκ γὰρ Διὸς βασιλῆες. ὁ δὲ ὄλβι' ὄνληνα Μῦσαι
 Φιλοῦνται· γλυκερὴ οἱ ἀπὸ στόματι· ῥέει αὐδή.
 Εἰ γάρ, πῃς καὶ πένθ'· ἔχων νεοκηδέϊ θυμῷ
 Ἀζηται κροδίλλω ἀκαχήμω, αὐτὰρ αἰοῖδός
 Μυσίων θεράπων κλεῖα προτέρων ἀνθρώπων
 Τμῆσιν, μάκαρες τε θεοὶ οἱ Ὀλυμπον ἔχουσιν,
 Αἰψ' ὅγε δυσφρονέων ὀπιλήθεται, εἰδὲ πικρῶν
 Μένυται· ταχέως γὰρ παρήτρεπε δῶρα θεῶν.
 Χαίρετε τέκνα Διὸς, δότε δὲ ἱμερόεσσαν αἰοιδίην.
 Κλείετε δὲ ἀθανάτων ἱερὸν γῆρ' αἰὲν ἐόντων,

90

95

100

105

βασιλείας καὶ τὸ πολίτευμα : Initio urbes omnes Græcæ Regibus parebant, nisi quod illi non barbaricâ licentiâ dominabantur, sed secundum leges & mores patrias, regnum exercebant; optimusque Rex habebatur, qui esset iustissimus & legum servantissimus, nusquam discedens ab institutis patriis; id quod ex Homero etiam liquet, dum Reges vocat juris tractatores. Diu regnatum est, certis conditionibus, sicut apud Lacedæmonios, sed postquam aliquot eorum cœperunt abuti potestate & in rebus administrandis variis leges, quàm suam libidinem sequi, plerique Græci rei cadio affecti regiam Reip. formam aboleverunt. Clericus.

88. Ἐχέφρονες] Subintellige αἰά. Guicetus.

89. Μαλακοῖσι παρρηφάμμοι ἐπέεσσιν] Nempe, eos qui alienum invaserant, quos auctoritate suâ & persuasione, potius quàm poenis, ad id restituendum adducebant. Populi consentientis erat poenas infligere, non Regum. Clericus.

93. Οἷα τοι Μυσίων] Scribe, Τεῖα Μυσίων, vel τῶν Μυσίων. Etiam μυσίων legendum videtur. Sic ratio versus postulat. inf. νηφίαν αἰ τείναι. Guicetus.

95. Ἐπὶ χθόνα καὶ κηθαρισαί] Malim, χθονὶ. Guicetus.

97. Γλυκε-

*Rectis judiciis. hic autem securè in concione verba faciens,
Statim etiam magnam contentionem scire dirimere solet.
Propterea enim reges prudentes sunt, ut populis
Damno affectis in foro res iterum integras restituant
Facile, mollibus alloquentes verbis.
Incedentem verò per urbem, tamquam Deum, venerantur.
Reverentiâ blandâ: eminet verò inter ipsos congregatos.
Tale Musarum ingens munus hominibus.
A Musis etenim, & eminus feriente Apolline,
Viri cantores super terram & citharædi:
Ex Jove verò reges. Ille verò beatus, quemcūque Musæ
Amant: suavis ei ab ore fuit vox.
Quòd si enim quis luctum habens recenti dolore saucio animo
Tristetur, animo dolens, Poëta verò
Musarum famulus res claras priscorum hominum
Laudibus celebraverit, beatosque Deos qui Olympum incolunt;
Statim hic sollicitudinum obliviscitur, nec quicquam dolorum
Meminit: citò enim deduxerunt eum aliò dona Dearum.
Salvete natæ Jovis, date verò amabilem cantilenam. (tium,
Celebrate quoque immortalium divinum genus, semper existen-*

97. Γλυκὴρ οἱ δὲ πῶς πῶς ῥίψ' αὐδῇ] Hæc imitatio est Homeri, qui de Nestore, Pyliorum Rege, ita prior loquutus est, Iliad. A. 7. 249.

Τῇ κ' δὲ γλυκίαν ῥίψ' αὐδῇ.

E cujus linguæ: melle dulcior fluebat sermo. Clericus.

99. Ἀΐψα κροῖλον ἀναχίρῃ] Hoc est, ἐνεχέσται. Guilielmus.

99. — αὐτὴ αὐδῇ,

Μυσίαν διεγέρει καὶ αὐτὴν ἀνθρώπων

Υμνῶν, κ' τὴ ἐξῆς.] Hæc quoque imitatus ex Homero Hesiodus. Ille ait legatos ab Agamemnone ad Achillem missos oppressisse eum cytharâ canentem, Il. I. 7. 189.

Τῇ ὅρα θυμὸν ἱππεύ, αἰεὶ δ' ἄρα καὶ αὐδῶν.

quâ animum delectabat, canebat autem gloriam virorum. Talia multa sunt, quæ ostendunt Hesiodum recentiorē Homero fuisse, ut plerorumque fert sententia. Multis hac de re egit Claud. Salmasius, in Exercitationibus Plinianis p. 607. & seqq. Ed. Ultrajectinæ. Clericus.

103. Παύτεσσι δὲ θεοῖσι δαίαν] Sub. αὐτὴν. Guilielmus.

105. Κλείει ἀνθρώπων] Hoc est, per me, δι' ἐμῶν. Poëtæ omnes invocant Musas, orântque ut canant quod ipsi postea dicunt, quòd

Οἱ γὰρ ἐξερχόμενοι καὶ Οὐρανὸν ἀστερόεντα,
 Νυκτὸς καὶ θνοφερῆς, ὅς τ' ἀλμυρὸς ἔτρεφε Πόντον.
 Εἶπατε δ' ὡς τὰ πρῶτα θεοὶ καὶ γαῖα γένοντο,
 Καὶ ποταμοὶ, καὶ Πόντος ἀπείρεται οἶδμα πηῖων,
 Ἄστρα τε λαμπετόωντα, καὶ ἔρνος ὄρνυς ὑπερθευ,
 Οἳ τ' ἐκ τῷ ἐγένοντο θεοὶ, δωτῆρες ἐάων.

110

Ὡς τ' ἄφενθ' ἀάσαντο, καὶ ὡς πρῶτος διέλοιστο,
 Ἡ δὲ καὶ ὡς τὰ πρῶτα πολύπυχον ἔχον Ὀλύμπου.
 Ταῦτά μοι ἔσπετε Μῆσαι, ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι,
 Ἐξ ἀρχῆς, καὶ εἶπαθ' ὅ, τι πρῶτον γένετ' αὐτῶν.

115

Ἡ τοὶ μὲν πρῶτα Χάος γένετ', αὐτὰρ ἐπειτα
 Γαῖα ἄρυσενθ', πάντων ἐδ' ἀσφαλὲς αἰεὶ
 Ἀθανάτιον, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντα Ὀλύμπου,
 Τάρταρόν τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς ἄρουραίης.

se habeant quasi ἱεροφάντες Musarum, hoc est, vates qui canant dictata à Musis, non à se inventa. Theocritus vocat Poetas Μουσῶν ἱερεῖς ἱεροφάντες. Musarum sacros vates. Idyll. XVI, 28. Clericus.

Ib. αἱ τοῖς ἱερόεντα] Hoc est, semper futurorum, non æternorum, sive initio & fine carentium, nam postea liquebit Diis Græcorum omnibus initium fuisse. Vel sequentes duo versiculi hoc ostendunt. Clericus.

106. Οἱ γὰρ ἐξερχόμενοι καὶ πᾶσι ἐξῆς] Hic tres ordines Deorum memorantur: 1. Qui ex cœlo & terra nati, hoc est, cœlestes & terrestres Dii: 2. Qui fuere proles Noctis, hoc est, inferni Dii, seu Erebi, Pluto, Proserpina, Styx, Furia, &c. 3. Quos aluit Pontus, seu mare; hoc est, marini Dii. Sic eadem Numina ad varias classes referuntur, prout variè spectantur. Clericus.

115. Ἐξ ἀρχῆς.] Hoc est, ab initio mundi. Vide not. ad Genes. I, 1. Clericus.

116. Ἡ τοὶ μὲν πρῶτα] Hic incipere videtur Hesiodus. Superiora supposita & addititia videntur. Sic Ἔργα incipiunt à v. 10. ὅτε ἄρα μῦθον ἔλεον ἱερόεντα γένεθ'. Guetius.

116. Χάος γένετ'] Hoc est, cœlum, ær, æris vastitas, immensitas quaquaversum, spatium universum. Guetius.

116. Πρῶτα Χάος γένετ'] Phœnicia, seu Hebraicâ Linguâ dixeris: בְּרֶשֶׁתִּיחַ יְהִי תְהוֹמוֹ וַאֲבוֹהֵי. breschith jehi thohom vabohu. nam Χάος est thohom vabohou, hoc est, immensum inane; ἀπὸ τῷ χαίνειν, hiare: quia vasa vacua hiare dicuntur. Perinde ergo est, ac si Hesiodus diceret fuisse tempus quo nihil erat eorum quæ videmus, quod cum

Moslica

Qui Tellure prognati sunt, & Cœlo stellato,
 Noctēque caliginosa, quōsque salsus nutrit Pontus.
 Dicite insuper, ut primum Dii & terra fuerint,
 Et flumina, & Pontus immensus, æstu furens,
 Astrāque fulgentia & cœlum latum supernè:
 Et qui ex his nati sunt Dii, datores bonorum.
 Utque opes dividerint, & quomodo honores distinxerint,
 Atque quomodo primum multa iuga habentem tenuerint Olympum.
 Hæc mihi dicite Musæ, cœlestes domos inhabitantes,
 Ab initio: & dicite quodnam primum fuerit illorum.

Primò omnium quidem Chaos fuit, ac deinde
 Tellus lata, omnium sedes tuta semper
 Immortalium, qui tenent iuga nivosi Olympi,
 Tartarāque tenebricosa in recessu terræ spacioſa:

Mosaïca rerum genesi consentit. Clementinarum Homiliarum Scrip-
 tor interpretatur quidem ἔχοντο, quasi dixisset Hesiodus ἐχόντων, ge-
 nitum est Chaos, sed est inanis argutia. Allato hoc Hesiodi loco, ita
 loquitur Homil. VI. §. 3. τὸ δὲ ἔχοντο δῆλον ὅτι γὰρ ἡμῶν ὡς γινώσκου-
 μεν, ὅτι τὸ αἶν ὁμοῦ ὡς ἀρχόντων: factum fuit clarum est significare ele-
 menta, ut genita, ortum habuisse, non semper fuisse ut ingenita. Sed si
 hoc cogitasset Poëta, causam aliquam commentus esset, à qua geni-
 tum Chaos dixisset. Dicenti enim factum est, illico objicitur, à quo?
 Nihil enim fit, sine factore. Clericus.

117. Γαῖ' ἀρύστη. Γαῖα. *Quietus.*

117. Γαῖ' εὐρύστη. Terra etiam prima fuit, secundum Mosem.
 Clericus.

16. Πάντων ἔδης ἀσφαλὲς αἰὲς Ἀθανάτων, καὶ τὰ ἐξῆς] Nempe, Dii
 quos memorat primum tuere in terra, deinde benevolentiam ac famam
 hominum in cœlum sublatis. Clericus.

118. Ἀθανάτων, ὃ ἔχουσι κάρη] Hic versus est supposititiuus. *Qui-*
etus.

118. Οἱ ἔχουσι κάρη νιφάντες Ὀλύμπῳ] Ita dictus is mons, ut Phœ-
 niciè loquar, בְּיַמֵּינוּ בְּיַמֵּינוּ quia in illo sunt æterni, olamim-bo, unde
 factum בְּיַמֵּינוּ Ὀλύμπῳ, sive Ὀλύμπῳ. Passim in eo describit Hesio-
 dus αἰὲν ἰόντες, sive αἰώνιες θεοί. Clericus.

119. Τάρταρος τ' ἡρώεσσι] Τὸ ὑπὸ τῷ γλῶσσῳ ἔστι. *Quietus.*

119. Τάρταρος τ' ἡρώεσσι] Unà cum Terra fuit Tartarus, quia fin-
 gitur esse

μυχῷ χεῖρὸς εὐρυδείας

Ηδ' Ἐρ^{ος}, ὃς κάλλιστος ἐν αἰθανάτοις θεοῖσι.
 Λυσιμελής, πάντων τε θεῶν, πάντων τ' ἀνθρώπων
 Δάμναται ἐν στήθεσι νόον καὶ ἔπιφρονα βυλῶ.
 Ἐκ Χάε^{ος} δ' Ἐρεβός τε, μέλαινα τε Νύξ ἐγλύοντο.
 Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγλύοντο.
 Οὓς τέκε κυσσανμένη, Ἐρέβ^{ος} Φιλότῃ μιγάσκει.
 Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγαίνατο ἴσον ἑαυτῇ
 Οὐρανὸν ἀστερόενδ', ἵνα μιν αἶε πάντα καλύπτοι,
 Ὅφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἔδ^{ος} ἀσφαλὲς αἰεὶ.

120

125

in intimo recessu lata terra. Vide & infra γ. 717. & seqq. Si Phœniciis litteris scribas תַּרַבְחַתַּרַבֵּחַ *tarabhtarabh*, derivabitur ea vox à radice H. braica & Arabica תַּרַבֵּחַ *tarabh*, quæ significat *molestiam creavit*, & *longè amovit*; ac repetitio quidem radicalium, in Hebraica Lingua, est superlativi loco; quæ optimè conveniunt *Tartaro*, qui simul molestissimus locus & à cœlo remotissimus fingitur; in quem propterea Jupiter Titanus conjecit. Ideò ipse *Hesiodus* γ. 841. πῆρμον γαίης habet ad significandum *remotissimum terra locum*, ad quem ionitus tonitruum pervenit *Clericus*.

120. Ηδ' Ἐρ^{ος}] Hoc est, rerum concordia, ἡ δ' ἁρμονία ἀρμονία, generationis causa. ἢ αἶε interpretantur. *Guisius*.

120 Ηδ' Ἐρ^{ος}] Hac voce *Amor* signatur, qualem in animalibus, procreationis causâ, cernere est. Is *Amor* ἀφροσύνη describes vim omnium genitricem, cui *Hesiodus* tribuit ortum omnium rerum. Qua in re, tenue est & pænè evanidum vestigium *natura melioris*, hoc est, Dei, qui omnia creavit. Hanc eandem nomine *Veneris* describit *Lucretius* Lib. I.

*Qua mater navigerum, qua terras frugiferentes
 Concelebras, per quam quoniam genus omne animalium
 Concipitur, visitque exortum lumina solis.*

Hunc *Hesiodi* locum imitatus est *Aristophanes*, in *Avibus*, p. 573. ed. Genev. in fol. ubi licet absurdè aves loquentes inducat, attamen antiquitatis formæ, de creatione mundi, reliquias ita colligit:

Χάος μὲν καὶ Νύξ Ἐρεβός τε μέλαινα στυγία, καὶ Τάρταρος αἰρώς.
 Γῆ δ' αὖδ' αἶε, αὖδ' ἄρνος μὲν. Ἐρέβος δ' ἐὼς ἀπείροσι χρόνοις
 Τίχτη πρώπτην ἐπὶ λυγμῶν Νύξ ἡ μελανόπληγος αἶον,
 Ἐξ ἧς ἀφροσύνην ἄρως ἔβλαστο Ἐρως ὁ παλαιός, καὶ πᾶς ἔξῃ.

*Chaos erat & Nox, Erebusque niger primum & Tartarus latus. Terra verò neque aër, neque cælum erat. Erebi verò in infinito sinu parit primò Nox, nigris alis prædita, ventosum ovum; ex quo, circumactis tempestatibus, pullulavit amor desiderabilis &c. Sed quemadmodum absurdè *Hesiodus* δημιουργικῶς δυνάμει posteriorem Chao facit: non meliùs *Aristophanes* fingit eam ex ovo natam; quia *Amor* volucris dicebatur.*

Eternam

*Atque Amor, qui pulcherrimus inter immortales Deos,
Solvens curas, & omnium Deorum, omniumque hominum
Domat in pectoribus animum, & prudens consilium.
Ex Chao verò Erebusque, nigræque Nox editi sunt.
Ex nocte porrò Æthérque & Dies prognati sunt:
Quos peperit ubi concepisset, Erebo concubitu mista.
Tellus verò primum quidem genuit æqualem sibi
Cælum stellis ornatum, ut ipsam totam obteget,
Utque esset beatis Diis sedes tuta semper.*

Æternam esse oportuit eam vim, aut numquam neque ipsa, neque quidquam aliud fuisset, nam è *nibilo nihil*. Clericus.

121. Λυσμαλῆς] Hoc est, τὴ μάλα μαλακῶς λύνει, τὰς φροντίδας. à μάλω, μάλῃ cura, ut à βάλω βαλὼν, βάλω βαλὼν, τάλω τάλῃ &c. à μάλῃ λυσμαλῆς. Guicetus.

122. Ἐκ χάος δ' Ἐρεβός τε μέλαινα τε Νύξ ἐγένοντο] Ἐρεβός tenebræ. Nox præcessit diem. Guicetus.

123. Ἐκ χάος δ' Ἐρεβός τε μέλαινα τε Νύξ ἐγένοντο] Antequàm quidquam esset, erat ἡνὲρ *henor*, aut ἡνὲρ *erbo*, hoc est, *senectus*, sive *nox*, quod docet etiam Moses. Ac sanè nox est tantum absentia lucis, luceque nondum condita, tenebras esse oportuit. Hæ personæ masculini & foeminini sexus finguntur, pro genere vocum Græcarum, quibus vocabantur; pluresque sunt aut pauciores, pro earum vocum numero & copia. Non repetemus quæ antea diximus de conubiis, & consanguinitate Personarum harumce poëticarum, sed hic est in memoriam revocandum. Clericus.

124. Νυκτὶς δ' αὐτ' Αἴθρῃ] Lux & dies successerunt Nocti. ἐν τῇ νυκτὶ ὁρῶμεν τὴν αἴθρην. Guicetus.

124. Νυκτὶς δ' αὐτ' Αἴθρῃ τε καὶ Ἡμέρῃ ἐγένοντο.] Voce Αἴθρῃ crediderim hic non summam partem aëris, sed αἰθρίαν intelligi, hoc est, *serenitatem*; quæ unà cum Die ex tenebris nata dicitur, quod fuerint post tenebras. Aptius jungitur *serenitas* cum *Die*, quàm *æther*, qui nocte obscuratur; estque æquè cum ea conjunctus, ac cum die. Clericus.

126. Γαῖα δὲ τοι πρῶτον μὲν ἐγένοντο ἴσθι ἑαυτῇ Οὐρανὸν ἀστερόεντα ἰσθῶντα πᾶσι καλόντα] Sic & Moses post Terram Cælum formatum docet. Clericus.

127. Ἰνα μὲν αὖτε πᾶσι καλόντα] Hoc est, circa omnia, circa omnes partes suas. Guicetus.

128. Ὅφρ' αἷ μὲν κατέβησαν θεοὶ ἰδὲς] Subintellige ὁ ἕκαστος. Guicetus.

128. Ὅφρ' αἷ μὲν κατέβησαν θεοὶ ἰδὲς ἀσφαλὲς αἰεὶ] Postquam, nimirum, terram per vitam inhabitassent, in æthereas sedes, post mortem demum, transferendi erant. Clericus.

Γείνατο δ' ἔρεα μακρὰ, θεῶν χαλέντας ἐναύλας
 Νυμφέων, αἱ ναίεσιν ἀν' ἔρεα βροσθήεντα.

130

Ἦδε καὶ ἀπύχεται Πέλαγος τέκεν οἶδμα πηθῶν,
 Πόντον, ἅπερ Φιλότιτος ἐφίμερ'· αὐτὰρ ἐπειτα
 Οὐρανῷ δῖνθ' εἶσα, τέκ' Ὀκεανὸν βαθυδίνην,
 Κοῖόν τε, Κρεῖον θ', Ὑπερίονά τ', Ἰαπετόν τε,
 Θείαν τε, Ρείαν τε, Θέμιν τε, Μνημοσύνην τε,
 Φοῖβον τε χρυσέφρον· Τηθύ τ' ἐρατεινὴν.
 Τὰς δ' μεθ' ὀπλότατος ἤϊετο Κρόν' αἰκυλομήτης,

135

19 Θεῶν χαλέντας ἐναύλας] Hoc est, ἐνδιαστήματα. Hesych. ἀπ-
 τεταῖς οἰκατήρια ἐνδιαστήρια, ἐναυλιστήρια. Guicetus.

120 Νυμφέων· Τῶν Ὀρειάδων λεγόμενων. Guicetus.

131. Απύχεται πέλαγος] Hoc est, τὴν θάλασσαν. mare notum sci-
 licet hoc est, mare mediterraneum, parvum &c. maria præter Ocea-
 num. Guicetus.

129. Γείνατο δ' οὔρεα μακρὰ

131. ἦδε καὶ ἀπύχεται πέλαγος.] Terra primùm erat aqua-
 bili superficie, & aquâ, quæ levior est, undique tecta; ut ergo ter-
 ra existeret nonnullis in locis, hîc à Deo excavatæ valles, illic sub-
 veſti montes, & circumpositum solum firmatum. Docet hoc Mo-
 ses, nec contradicit Hesiodus; nam tum demum fuit mare à terra
 discretum, cùm loca profundiora fuerunt, in quæ aqua deflueret,
 cùmque alia eminere cœperunt. Nec aliter intelligero possumus
 qui

— * ipse tener mundi concreverit orbis.

Tum durare solum & discludere Nerea ponto

Cœperit, & rerum paulatim sumere formas.

Græci & reni & nomina ὀρίων καὶ πηλάγους, à Phœnicibus acceperant;
 quibus ἡ βασ, aut βασ, est mons, πηλας phœleg verò alveus in quem
 aqua derivatur. Απύχεται, quod aditur, malim interpretari ex si-
 gificatione radicis πρυγίω, quæ apud Hesychium occurrit, & signifi-
 care dicitur ξηραίνω exsiccō, quàm sterilem. Aptius certè epitheton
 est maris. Πρυγίω autem videtur esse propriè ξηραίνω ὥστε τὴν πύζαν
 siccare ad faciem usque, unde postea quidvis exhaustire significarit. Ea-
 dem de causâ, crediderim Homerum vocasse αἰθέρ' ἀπύχεται Iliad. O.
 425. quia numquam pluvias demittere prorsus desinit. Attamen
 † Eustathius ignem etiam ἀπύχεται dictum contendit, quod vix pu-
 to, exemplum enim nullum affert. Igitur rectè dicetur mare ἀπύ-
 χεται, hoc est, cujus πύζα seu infimam aquam nemo vidit, nemo
 videbit, sive inexhaustum. Clericus.

132. Πάν

† Virgil. Eclog. VI, 34. † Il. O. p. 1003. Ed. Rom.

Genuit præterea montes altos, Dearum grata domicilia
 Nympharum, quæ habitant per montes saltuosos.
 Atque etiam infrugiferam pelagus peperit æstu furens,
 Pontum, absque amore suavi. ceterum deinde
 Cælo concumbens, peperit Oceanum profundos vortices habentem,
 Cœumque, Creumque, Hyperionemque, Japetumque,
 Theamque, Rheamque, Themimque, Mnemosynenque,
 Phæbénque aurea corona insignem, Tetbymque amabilem.
 Hos verò post natus minimus natus est Saturnus vaser,

132. Πόντον] Hoc est βασιλὺ ὄντι, βασιλὺ ἔχοντι, τὸ βασιλὺ, appositivè. *Guilielmus.*

132. Πόντος ἀπὸ φαιήτης] Intelligit mare internum, cujus nomen Phœnicio more scribere possis פִּהֶנִּישָׁא *pho-nisha*, quod solenni mutatione פ in פ, est in eo terminatus, nempe, amplissimus Asiæ tractus, præsertim minoris, quæ ad occasum Hellesponto, ad septem triones Ponto Euxino finitur. *Clericus.*

133. Ὀκεανὸν βαθυδίνην] Oceanum, h. e. mare ignotum. *Guilielmus.*

133. Οὐρανὸν εὐρυθέσσαν τὴν Ὀκεανὸν βαθυδίνην] Non repetemus Terram & Cælum quasi personas à Poëta induci, figurâ consuetâ omnibus Linguis; at notandum Terram propiorem Cælo factam, peperisse Oceanum, quando ex terris sublati defluxero aquæ in profundissimas valles quas nunc tegunt. De Oceano multis egit *Sam. Bochartus* in suo *Chanaane* Lib. I. c. 36. ostenditque olim vulgò notum Oceano terras ambiri, & conjicit dictum fuisse à Phœnicibus חֲבֹה *hboh*, hoc est, *circulum*, quia instar circuli terram cingit. Malim dictum עֲגָנוֹ *ogano*, quod & *circulum* sonat apud Chaldaeos, ut liquet ex *Paraphrasi* Chal. aica Cant. VII, 2. & præterea *craterem*, & *lacum*, quæ omnia optimè conveniunt Oceano. Antiquissimis Græcis dicebatur etiam Ὀχλὺς, quod similis Hebraico עֲגָן *aggan*, aut Chaldaico עֲגָן *ogan*, quæ *craterem* & *lacum* sonant. Vide laudatum *Bochartum*. *Clericus.*

134. Κοῖον τι καὶ τὰ ἐξῆς] Hæc partim sunt nomina virorum & mulierum, partim personarum poeticarum, quales sunt Θέμις & Μνημοσύνη, *Justitia*, & *Memoria*. Homines vocant Poëtæ cæli & terræ liberos, quos antiquissimos omnium esse putabant; ob tenuem memoriam antiquissimæ Traditionis, ex qua acceperant Cœleste Numen ex terra primos homines formasse. *Clericus.*

137. Κορυθαί φημι κυλομένης] Magnificum nomen. כֶּסֶף Phœnicibus dicitur *radius*, quæ appellatio digna fuit filio Cæli; nec malè *radius* ex Phœnicis Linguae Analogia, dixeris *filium cæli*. *Clericus.*

Δεινότατ' αὖ παίδων· θαλερόν δ' ἤχθησε παῖα.
 Γείνατο δ' αὖ Κύκλωπας ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντα,
 Βρόντιν πε, Σπερόπιον πε, καὶ Ἀργύριον ὀβριμόθυμον. 140
 Οἱ Ζῆνι βρόντιόν τ' ἔδωκεν, τόξ' αὖ τε κεραιάς.
 Οἱ δὲ τοὶ τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν,
 Μῆν' δ' ὀφθαλμοῖς μέσσω ἐπέκασσε μετώπῳ.
 Κύκλωπας δ' ὄνομα ἦσαν ἐπώνυμον, ἕνεκ' ἄρα σφείων
 Κυκλοπτερῆς ὀφθαλμοῖς τοῖς ἐνέκειτο μετώπῳ. 145
 Ἰγύς τ' ἠδὲ βῆη καὶ μηχαναὶ ἦσαν ἐπ' ἔργοις.
 Ἄλλοι δ' αὖ Γαίης τε καὶ Οὐρανὸς ἐξεγρόντο,
 Τρεῖς παῖδες μεγάλοι καὶ ὄβριμοι, σὺν ὀνομασθῆναι,
 Κροτός πε, Βελαίρεός πε, Γύγης δ', ὑπερέφανα τέκνα.
 Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες αἰπ' ὤμων αἰτοσόντο. 150
 Ἀπλάσθι κεφαλὰν ἣ ἐκάστω πεντήκοντα

139. Γείνατο] H' γῇ scilicet ἐξ ἑρασῶ. *Gnietus.*

139. Κύκλωπας] Hoc est, ut egregiè *Sam. Bochartus* in *Chan. Lib. I. c. 30.* ἀπὸ τῆς ὀφθαλμοῦ *Chok-loub*, viros finis *Lilybætan*, qui fuere antiquissimi *Siciliæ* coloni, de quibus multis vir summus, quem adixit. *Clericus.*

141. Οἱ Ζῆνι βρόντιόν τ' ἔδωκεν.] De hac re postea. *Clericus.*

144. Κύκλωπας δ' ὄνομα ἦσαν ἐπώνυμοι] Hoc est, κατὰ τὸ ὄνομα ἐπώνυμοι, hoc est, ἐ re datum. an ἐπώνυμοι? id est, ἐ re nomen habentes. *Gnietus.*

144. Κύκλωπας δ' ὄνομα ἦσαν] Ineptè ex Græca Lingua nomen illà vetustissimè deduxerunt Poëtæ, ut solent; atque ex nomine ab illa Lingua deducto fabulas finxerunt, de viris qui *oculos* *in* *rotundum* in media fronte gerebant. Ceterùm hi dicuntur θεοῖς ἐναλίγκιοι, Diis similes, hoc est, σεβασμίαις ἀνδράσι αἱ ἀρεταὶ τῶν ἑλλήνων ἐκπύοντο, venerandis viris, qui primi *Græciam* colonis instruxerunt; Θεὸς enim, apud antiquissimos Græcos, significabat propriè non naturam æternam, sed eximiam ac venerandam, ut *Ὀλοθιμ*, apud *Hebræos*; & hominibus supra vulgus evectis tribuebatur. Multis hoc ostendimus in *Arte Critica* P. 2. Sect. I. C. 3. Ejus significationis primigeniæ vestigia remansere semper in Lingua Græca, ut demonstravimus. Sed tamen frequentius postea significavit naturas humanas præstantiores, adeoque immortales. Ex hoc usu vocis Θεός, *Hesiodum* perperam interpretatus, *Crætes* emendari volebat Poëtam, & versui

Οἱ δὲ τοὶ τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν.

hunc

Sævisſimus inter liberos: floridum autem odio proſequebatur paren-
 Porro genuit & Cyclopes ſuperbum cor habentes, (tem.
 Bronténque, Steropénque, & Argen forti animo præditum:
 Qui Jovi & tonitru dederunt, & fabricarunt fulmen.
 Qui ſanè per alia Diis ſimiles erant,
 Unus verò oculus media poſitus erat fronte.
 Cyclopes verò illis nomen è re erat, eò quòd ipſorum
 Rotundus oculus unicus inerat fronti:
 Robùrque & vires, & doli erant in operibus.
 Alii rursus è Tellure & Cælo pregnati ſunt,
 Tres filii magni, & prævalidi, non nominandi,
 Cottùſque, Briareùſque, Gygèsque, ſuperba proles.
 Quorum centum quidem manus ab humeris prorumpébant
 Indomitæ: capita verò unicuique quinquaginta

hunc ſubſtituebat:

Οὗτος δὲ ἱερὸς ἀνθρώπων ἀντιὸς τοῖς θεοῖς ἀνδρῶν.

Qui ex immortalibus vixerunt homines celebres; quod ab Apolline in-
 teremti dicerentur. At Θεός, antiquiſſimis temporibus, immorta-
 lem naturam non ſignificabat, ſed eximiam in ſuo genere, quo fa-
 ctum ut omnia eximia dicerentur divina. Fortè Θεός propriè *admirabi-*
lem ſignificavit, unde ἱεροπαιῶν *admiror*, ἱεροῦς *admirabilis*. Apud
 Chaldaeos, תהב *thehab* ſonat *admirari*. Clericus

146. Ἰγὺς τ' ἡδὲ βίη] Hinc deſumptum eſt τὸ πρῶτον καὶ βίη Aſchy-
 li, ſeu potiùs ex interioribus: καὶ πρῶτον ἡδὲ βίη. Ibid. ἱερὸς ſub-
 intellige ἀνδρῶν. *Quietus*.

146. Μαχαναί] Hoc eſt, machinationes, quales multæ in fabro-
 rum officinis. Significat *Hefiodus* Cyclopaſ non modò viribus, ſed &
 arte pollentes fuiſſe. Clericus.

149. Κοῖτις καὶ πρῶτον καὶ ἱερὸς] Videntur fuiſſe tres latrones antiquiſſi-
 mi, & valido corpore terribiles, & numero prædonum quibus im-
 perabant. Unde factum ut quinquagena capita, & centena brachia,
 ſingulis tributa ſint. Terribilia ſunt horum nomina, ſi Phœniciis
 litteris ſcribantur. קוס *Kos*, & additâ terminatione Græcâ Κοῖτις,
faſtidioſum & *rixatorum* ſonat. בריא-יירא *briah-jiri* eſt *creatura time-*
to. גוג *gog* denique ſignificat *ducem improborum*, ſi interpretemur ex
 Arabica radice אגא *agag*. Idè ab *Hefiodo* dicuntur οὗτοι ἐνομήτορες, hoc
 eſt, *duces*, *malè ominati nominis*. Clericus.

151. Ἀπλάτοι] Malim interpretari ad quos impunè accedere non
 liceret, quàm *magnos*; ita ut vox deducatur ex ἀ privativo & πλά-
 ζειν *adpropinquare*. Clericus.

Ἐξ ὧμων ἐπέφυγον ὅττι σβαροῖσι μέλεισιν.
 Ἰγνὺς δ' ἀπλάθ', κρατερὴ, μεγάλη δ' ὅττι εἶδ'·
 Ὅσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγρόντο,
 Δεινότατοι παίδων, σφετέρῃ δ' ἤχθοντο τοκῇ
 Ἐξ ἀρχῆς. καὶ τ' μὲν ὅπως τις πρῶτα γρόοιτο,
 Πάντας ἀποκρύπιασκε, καὶ ἐς Φάθ' οὐκ ἀνέειπε,
 Γαίης ἐν κόλποισι κακῷ δ' ἐπετέρπετο ἔργῳ
 Οὐρανοῦ, ἣ δ' ἐντὸς συναχίζετο Γαῖα πελώρη,
 Στεινομήνη· δολίλει ἣ κακῶν ἐπεφρόσατο πέχυν.
 Αἶψα ἣ ποιήσασα γρόοι πολλὰ ἀδάμανθ',
 Τῶξε μέγα δρέπανον, καὶ ἐπέφραδε παῖσ' Φίλοισιν.
 Εἶπε ἣ θαρσύνεσσι, φίλον τεπεμήνη ἦτορ·

155

160

152. Ἐξ ὧμων] Hic versus supposititiuſ videtur. *Gnietus.*

155. Σφετέρῃ δ' ἤχθοντο τοκῇ] δ' delendum. *Gnietus.*

155. Σφετέρῃ δ' ἤχθοντο τοκῇ.] Cum pater horum dicatur Caelum, quod propter vetustatem ignoraretur; loco Caeli, substituendus alius quispiam priscorum mortalium, qui primi ex Asia in Græciam colonias duxere. Nec unum patrem tot liberorum fuisse crediderim, sed plures, qui latent sub uno vocabulo Caeli. Hi homines cum fertilissimas Græciæ oras occupassent, liberos suos, statim ac sibi prospicere poterant, remotiores tractus cultum ire jubebant, ipsi in pinguioribus sedem figebant. Interea imperium sibi patrium in liberos vindicabant, nec eo clementer admodum utebantur. Idem *Hesiodus* patre inimico usque esse dicit. *Clericus.*

156. Τῶν μὲν ὅπως τις πρῶτα γρόοιτο, Πάντας ἀποκρύπιασκε.] Hoc est, à se amandabat procul à suis sedibus, statim ac primam juventutem attigerat. Quod nec ab uno, nec semel factum crediderim, sed fortè per aliquot ætates, quæ omnia in unam personam Caeli à Poëtis contracta sunt; quia circumstantias harum historiarum nemo scriptis mandaverat, deleveratque, magna ex parte, ex hominum memoria, vetustas. *Clericus.*

158. Γαίης ἐν κόλποισι] Procul, in locis abditioribus, confidere jubebant juvenes. Sic infra *Hesiodus* collocat Hesperidum Nympharum horros, in extrema Africa sitos, ἐν ὑπερβοῖς καὶ ὑπὸ τῇ γαίῃ, in obscura latibulis terra, v. 334. Posset tamen & de antro intelligi, qui loco carceris fuisset, ut infra v. 483. At quando hæc facta, & ubi? Ut à posteriori incipiam, ex sequentibus apparet primos Græciæ incolas in Macedonia & Thessalia sedes fixisse, quandoquidem illic erat Saturnus, cum à Jove victus est, & Jupiter in Thessalia regnavit, ut postea videbimus. Certè ex Asia venientes; sive trajecerint Bosphorum,

*Ex humeris prognata erant super robustos artus.
Robur autem immensum, validum, ingenti in statura.
Quotquot enim Tellure & Cœlo procreati sunt,
Potentissimi (sunt) filiorum, à suo verò infestabantur parente
Ab initio. & horum quidem ut quisque primum nascebatur,
Omnes occultabat, & in lucem non emittebat,
Terræ in latebris: malo autem oblectabatur opere
Cœlus. ipsa verò intus ingemiscebat Terra vasta,
Contristata: dolosam verò malâmque excogitavit artem.
Statim verò cùm procreasset genus canis ferri,
Fabricavit magnam falcem, edixit verò caris liberis.
Dixit autem animum addens, suo mœrens corde:*

sporum, sive pedestri itinere, circa Pontum Euxinum, & Mæotidem paludem progressi sint, deinde ad meridiem iter flexerint; post Thraciam, quæ asperior est; exceperunt fertilissimi Macedoniæ & Thesaliæ tractus. Ad tempus verò quod attinet, hæc aliquot ætatibus, post generis humani divisionem, fortè paullò ante Abrahami tempora, contigisse videntur. Cùm viveret Moses, dudum cultos fuisse hos Græciæ tractus liquet ex Gen. X. 4. ad quem locum vide à nobis notata. Indidem colligere licet primos omnium colonis fuisse instructos, quia eorum solorum Græciæ tractuum meminit Moses. *Clericus.*

159. Στοιχιζέτω γαῖα πλῆρη] Hoc est, procul acti juvenes, qui hîc dicuntur *terra*, more Phœnicio, ex quo *terra* pro terræ incolis frequentissimè in sacris Hebræorum libris occurrit. Vide Gen. XI. 1. 9. *Clericus.*

161. Γένετο πολὺ ἀδάμαντος] Hoc est, ὕλη, χεῖμα. ἀδάμαντος ferri. *Gruetius.*

161. Ποιήσαντι γὰρ πολὺ ἀδάμαντος] Hoc est, hi homines arma sibi fabricarunt, fortè in Thracia, aut in Epiro, in quibus magna olim fuerunt metalla. Αἰδάμαντος enim est *ferrum*. Sic in scuto Herculis γ. 136. — κυνέω ἐντυκτον ἱθικον

Δαιδαλίω ἀδάμαντος.

galeam bene fabrefactam & elegantem ex ferro posuit. Ubi vide Scholiasten. Sic & *Horatius* Lib. I. Od. VI.

*Quis Martem tunicâ tectum adamantinâ
Dignè scripserit?*

Hoc est, *ferreâ*. Sic & intelligendi *adamantini clavi* Lib. III. Od. XXIV. Delirant, qui lapillum pretiosum hîc somniant. *Clericus.*

Παῖδες ἔμοι καὶ πατρὸς ἀπαθάλα, αἳ κ' ἐθέλητε

Πείθεσθ', πατέρῃ με κακῶν ποκίμεθα λώβῳ

165

Τ' μετέρῃ. πρὸς τῇ γὰρ αἰσκέει μήσατο ἔργα.

Ὡς φάτο· τὸς δ' ἄρα πάντας ἔλεν δέῃ, ὃ δέ τις αὐτῶν

Φθίγξαιτο. παρσίους ἢ μέγας Κρόνῃ ἀγκυλομήτης

Ἄψ αὖτις μύθοισι παρσύνει μετέρῃ κεδνίῳ.

Μῆτερ, ἔγωγε καὶ τῷ γ' ὑποχρόμῃ τελέομαι.

170

Ἔργον. ἐπεὶ πατρός γε δυσωνύμῃ σὺν αἰεγίζῃ

Ἡμετέρῃ. πρὸς τῇ γὰρ αἰσκέει μήσατο ἔργα.

Ὡς φάτο· γήθησεν ἢ μέγα φρεσὶ Γαῖα πελώρη.

Ἔισε δέ μιν κρύψασαι λόχῳ· ἐνέθηκε ἢ χεῖρ

Ἄρπῳ καρχαρόδοντα· δόλον δ' ὑπεθήκατο πᾶντα.

175

Ἦλθε ἢ Νύκτ' ἐπάγων μέγας Οὐρανός· ἀμφὶ ἢ Γαίῃ

Γμείρων φιλότῃ ἐπέχετο, καὶ ῥ' ἐπανύσθη

Πάντῃ. ὃ δ' ἐκ λοχεοῖο παῖς ὠρέξατο χεῖρ

Σκαιῇ, δεξιτερῇ ἢ πελώριον ἔλαβεν Ἄρπῳ,

Μακρῷ, καρχαρόδοντα, φίλῃ δ' ὑπὸ μῆδεα πατρὸς

180

Ἐσσυμένως ἤμησε, πάλιν δ' ἔρριψε Φέρεσθ

Ἐξοπίσσω. τὰ μὲν ὅτ' ἐταῖσια ἐκφυγε χεῖρός·

Ὅσας γὰρ ῥαθάμιγες ἀπέσσυθεν αἱματόεσσαι,

Πάσας δέξατο Γαῖα. πεπλομένων δ' ἐνιαυτῶν,

Γεῖνατ' Ἐρίνυς τε Κροτοῖς, μεγάλας τε Γίγαντας,

185

177. Ἐπέχετο] Applicuit se Terræ uxori. *Guietus*.

178. ὠρέξατο χεῖρ] Subintellige, apprehendit manu finistrâ genitalia patriæ. Sic habitum metentis expressit, qui sinistra manu spicas & dextra falcem tenet, Catullus. *Guietus*.

179. Δεξιτερῇ δὲ πελώριον] An πῖ? *Guietus*.

180. Φίλῃ δ' ὑπὸ μῆδεα] Forſan pro δ' scribendum τ'. *Guietus*.

180. Φίλῃ δ' ὑπὸ μῆδεα πατρὸς Ἐσσυμένως ἤμησε.] Hic & passim alibi φίλον dici non *amicum*, sed *suum* simpliciter, rectè observavit *Dan. Heinsius* Cap. V. Lect. in *Theocritum*. Sed quænam sunt hæc μῆδεα, quæ abscidit Saturnus? Omnino existimo *Hesiodum*, & qui eum, hac in re, antecesserant, aut sequuti sunt, luisse in ambiguo. Vox μῆδεα duo significabat, *rudenda* & *consilium*, cùmque audissent dici Saturnum patri δασιμῶν μῆδεα, datâ operâ ita rem acceperunt, quasi narraretur ei rudenda rescuisse, ut *πρωτολογίας*, quas hac de re habent, locus daretur; quamvis probè scirent *consilium*, seu *consiliarios* intelligi, quorum suasu Thessaliâ excedere coactus fuerat Saturnus.

Filii mei & patris nefarii, si volueritis
Parere, patris malam ulciscemur contumeliam
Vestri. prior enim indigna machinatus est opera.

Sic dixit: illos verò omnes invasit metus, neque quispiam illorum
Locutus est. confirmato animo tandem magnus Saturnus versutus
Rursus verbis compellavit matrem venerandam:

Mater, ego certè hoc in me recipiens peragam
Facinus. patrem enim detestabilem nihil curo
Nostrum. prior enim fœda machinatus est opera.

Sic dixit: gavisæ est autem valdè animo Tellus ingens.
Collocavit autem ipsum celans in infidiis: indidit verò manus
Falcem asperis dentibus: dolo autem instruxit omni.
Venit autem Noctem inducens magnus Cœlus: undique verò Telluri
Flagrans desiderio concubitus incumbibat, & sanè extensus est
Passim. ex infidiis autem filius petiit manu
Sinistrâ, dextrâ verò immanem cepit falcem,
Longam, asperos dentes habentem, sui que genitalia patris
Festinanter demessuit, rursûmque abiecit ut ferrentur
Ponè. illa quidem non incassum elapsa sunt manu:
Quotquot enim guttæ proruperunt cruenta,
Omnes suscepit Terra. vertentibus autem annis,
Produxit Erinnyasque validas, magnosque Gigantes

nus. Hosce confiliarios fugavit, & navibus in Asiam redire coëgit,
ex quibus rebus, nata videntur quæ habentur à τ . 181. ad 200. *Mé-*
las autem significare consilia ostendit ipse *Hesiodus*, infra τ . 559. Si-
milem verò ludum in ambiguo vocem $\mu\alpha\lambda\alpha\varsigma$ suppeditalle postea pro-
babimus. *Clericus*.

181. Πάλω δ' ἵπριψι φίριος Ἐξοπίω] Ut in Asiam redirent, unde
venerant. Πάλω manifestò ostendit agi de hominibus, qui remissi
sunt eò, unde profecti erant, non de genitalibus. *Clericus*.

183. Ὅσας δ' ῥα δαίμινος, καὶ τὴν ἑξῆς.] Hoc est, quicumque aufu-
gerunt Saturnum & socios, irati, & suorum cæde cruentati per vi-
cinas oras sparsi sunt, aut in Asiam fugerunt; unde postea Jovi, con-
tra Saturnum, auxilium tulerunt. *Clericus*.

184. Πάντας δὲ ξένοι γαῖα] Hoc est, omnes, qui fugerunt, in re-
gione quapiam amicè excepti sunt. *Clericus*.

185. Γέναι Ἐρίνους καὶ κροτογῆς] Furia seu Erinnyes significant passim
ultionem divinam, quæ magnorum scelerum reos persequi putaba-
tur.

Τάχ' εἰσι λαμπρομήγας, δόλιχ' ἔχοντες χερσὶν ἔχοντες
 Νύμφας θ' αἷς Μελίας καλέουσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.
 Μῆδεά θ', ὡς τὸ πρῶτον ἀπομήξας ἀδάμαντι,
 Κάεβαλ' ἐπ' Ἡπείροιο πολυκλύσῳ ἐνὶ Πόντῳ,
 ὣς φέρετ' αἰμύελα γῆ περὶ χρονον ἀμφὶ ἧ λελυγμένη 190
 Ἀφρὸς ἀπ' ἀθανάτου χροὸς ἄρνυτο· τῷ δ' ἐνὶ κέρῳ
 Ἐθρέφθη πρῶτον ἧ Κυθήροισι θεοῖσιν

tur. Credebantur enim Erinnyes excitare bella, ut passim docent Poëtæ. Hic autem magnum scelus Saturni, patrem folio deicientis, describitur; & bella postea à filio ei illata narrabuntur, quibus pœnas dedit violatæ parentis. Igitur terra dicitur genuisse *Erinnyas*, quoddam postea vicinæ gentes, aut qui paruerant Saturno Jovem adjuverint. *Clericus*.

Ibidem. Μεγάλης τι Γίγαντες, πύχισι λαμπρομήγας.] Hoc est, post hoc Saturni icelus, aliaque similia ejusdem ætatis, fuerunt frequentia bella, quibus exercitati homines sunt, quo factum ut plures essent militares viri, quàm antea. Γίγας hominem fortem sonat, aut militiæ adsuæ. Radix Arabica *gag*, ut antea diximus, significat *ducem improbitatis esse*, & *impetum facere*, qui significatus optimè huic negotio convenit. Hinc, ut puto, LXX. Intt. solent vocem *gibbor*, quæ fortem propriè sonat, γίγας vertere. Vide Genes. IV. 6. X. 8, 9. &c. Descriptio ipsa *Hesiodi* τῶν μεγάλων ostendit milites tantum fuisse, cùm eos Poëta *armis splendentes*, & *longas hastas manibus tenentes* describat. Posteriores Poëtæ illis postea magnitudinem corporis portentosa tribuerunt, quâ factum ut videretur esse merum poëticum figmentum quidquid de Gigantibus dicebatur, cùm tamen originem traheret ex vero, ut ex *Hesiodo* intelligere licuit. *Clericus*.

187. Νύμφας θ' αἷς Μελίας καλέουσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.] Planè mihi persuasum est vocem *νύμφη*, quâ significatur natura quædam intelligens, per terram inconspicua hominibus errabunda, aliud nihil esse, præter Hebraicum *נפש* *nephesh*, *anima*. Sic *Porphyrus* credidit *antrum Nympharum* dici sacrum animabus. In *Quæst. Homericis* p. LXIII. Ed. H. Stephani præfixæ Poëtis Græcorum Heroicis: Πηγαὶ δὲ, inquit, καὶ τὰ μὲν οἰκία καὶ τὰ ὑδατὰ νύμφαι, καὶ ἔτι καὶ μέγαλον νύμφας καὶ ψυχὰς, αἷς ἔστιν μελίσσας οἱ παλαιοὶ ἐκάλεον: fontes, & fluenta propria sunt *Nympharum aquaticarum*, vel potius *Animarum* quas propriè veteres *Melissas* vocabant. Multò veriùs *Melias* dixisse, ut ex hoc *Hesiodi* loco liquet, quamvis non ignorem quæ de *Melissis Nymphis* soleant dici. Sed quænam sunt *Melias*? Hebraicè, seu Phœnicicè dicam, *נפש חיה* *nephesh chajim*, vel Syriacè inflexione, *נפש חיה* *naphschon malejon*, hoc est, *anima plena*, seu quibus expletum

Armis nitentes, longas hastas manibus tenentes:

Nymphasque, quas Melias vocant super immensam terram.

Testiculosisque, postquam ut prius (sc. dictum) resecuit ferro

Projecit è continenti undis agitatum in pontum.

Sic ferebantur per pelagus longo tempore: circumcirca verò alba

Spuma ab immortalì corpore oriebatur: in ea puella

Innutrita est: primùm verò ad Cythera divina

pletum vitæ tempus, quales vocat Apostolus ad Hebræos Cap. XII. 23. πνύματα διαίων πεπλειωμένων. Ait ergo Poëta, postquam bella ab ætate Saturni cœperunt, animos occisorum hominum proborum per totam terram plurimos errasse. Ceteræ Nymphæ non dicuntur *Melias*, quia credebantur esse tantùm ΓηΨδῆ nephaschoth, animi immortales, qui numquam humano corpore induti fuerant, quales ab Hebræis & Christianis *Angeli* vocantur. *Clericus.*

188. Ἀποτμήξας ἀδάμωον] An? ἀποτμήσασιν. *Guietus.*

189. Κάββαλ' ἐπ' ἡπειρὸν πολυκλείςα ἐνὶ πόντῳ] Versus iste interpolatus est propter ἰσθμίων, ut alibi suprâ. Scribe: Κάββαλ' ἀπ' ἡπείρου πολυκλείςα ἐνὶ πόντῳ. *Guietus.*

189. Κάββαλ' ἐπ' ἡπείρου πολυκλείςα ἐνὶ πόντῳ] Rectè coniecit *F. Guietus*, morosus ceteroqui Criticus, legendum ἀπ' ἡπείρου, hoc est, è continenti coniecit in pontum; neque enim hæc in Epiro gesta sunt, sed in Thessalia. At non est mutandum πολυκλείςα ἐνὶ πόντῳ, ut ille volebat, nam non opus est, cùm passim εἰ significans motum ad locum, ut loquuntur Grammatici, jungatur cum Dativo; præterquàm quòd ultima vocis πολυκλείςα sit brevis, quam longam esse necesse est. Obiter observandum ἡπειρὸν dici continentem ab Hebraïca voce, quæ pulverem sonat, ἡפֶר haphar, aut Syriacâ inflexione אֶפְרוֹ haphro, unde addito Σ, more Græco, ἡπειρῶ. *Clericus.*

190. Ὡς φέρετ' αἰμπίλας πελὺν χερσίν.] Nonnulli ex consiliariis patris Saturni diu navibus huc illuc acti sunt, donec iverint in Cyprum, atque è Cypro in Cythera venerint, ut docent sequentia. *Clericus.*

Ibid. Ἀμφὶ δὲ λαχὸς &c.] Hæc sunt περὶ ποταλὸς poëticæ, ex ambiguitate vocis μῦθος natæ. *Clericus.*

191. Τῷ δ' ἐνὶ κύρῃ ἰθὺς φθῆ] Consilarii patris Saturni in Cyprum cùm pervenissent, illic didicerunt cultum Ἀφροδίτης, quem postea, victo Saturno, in Græciam retulerunt. *Clericus.*

192. Ἐφύθη] Ἐπύθη concrevit. Sic & v. 198. ἡφύθη, concrevit, concepta est. κυθήροις ad τὸ κύων allusum, sicut & in κύπρῳ. *Guietus.*

192. Πρῶτον δὲ Κυθήροις ζυθίοις] Homo Græcus popularibus suis hic gratificatur, cùm ex insula Cytheris, in Laconico sinu, vult Ve-

Εὔλοτο ἔνθεν ἔπειτα παύρυνεν ἵκετο Κύπρον.

Ἐκ δ' ἔβη κίδοις καλὴ θεός. αἶμφι δ' πόιν

Ποσσὶν ὑπὸ ῥαδινοῖσιν ἀέξετο· τίω δ' Ἀφροδίτῃ,

195

Ἀφροχύειαν τε θεῖαν, καὶ εὐσέφανον Κυθήρειαν

Κικλήσκουσι θεοὶ τε καὶ ἄνθρωποι, ὅντιν' ἐν ἀφροῖ

Θρέφθη· ἀπὸρ Κυθήρειαν, ὅππῃ προσέκυρσε Κυθήροισι·

Κυπροχύειαν δ', ὅππῃ γένετο πολυκλύσαι ἐνὶ Κύπρῳ,

Ἡ δὲ Φιλομνηδέα, ὅππῃ μνηδῶν ἐξεφαάνθη.

200

Τῇ δ' ἔρ' αἰμάρτισε, καὶ Ἰμερ' ἔαπετο καλός,

Γεινομένη τὰ πρῶτα, θεῶν τ' ἐς Φῦλόν ἰσθῆ.

Ταύτῃ δ' ἐξ ἀρχῆς πμὶν ἔχθρ' ἡδὲ λέλοσχε.

neris cultum translatum in Cyprum; cū in Cypro antiquissimus sit ejus cultus. Alii tamen Græci Poëtæ, qui non profitetur se verum dicere, aut candidiores, aut accuratiores Cypriam Venerem Cytherensi antiquiorem fuisse fatentur. *Herodotus* Lib. I. c. 105. loquutus de templo Veneris Uraniæ (Syris dicebatur *ܡܠܟܬܐ* vel *ܡܠܟܬܐ* *Domina* vel *regina cæli*, ut ostendit *Joan. Seldenus* de Diis Syris Synt. II. Cap. 2.) quod erat Ascalone in Palæstina; quodque ait fuisse πάντων ἀρχαῖον ἱερὸν ὅτι πῶτος τὸ θεῖον, antiquissimum templorum ὁμαλίστην quæcumque sunt hujus Dea, pergit his verbis: Καὶ ὅτι τὸ ἐν Κύπρῳ ἱερὸν εὐδωπὶν ἐχέοντι, αἷς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριον· καὶ τὸ ἐν Κυθήροις θεῖον εἶναι οἱ ἰσχυροὶ, ἐν ταύτῃ δ' ἑστῆς ὄντις: Siquidem templum, quod est in Cypro, hinc ortum duxit, ut ipsi dicunt Cypri. Templum verò, quod est in Cytheris, condiderunt Phœnices, ex hac eadem Syria. Similia habet *Pausanias*, non uno loco; cujus verba non addam, quia allata sunt ab *Sam. Bocharto*, in *Chanaane* Lib. I. c. 22. ubi rectè ostendit insulam Cythera dictam ita fuisse à Phœnicia voce *ܡܬܬܪܐ* *Ketharim*, petræ, quia illa insula scopulis cincta est. *Clericus*.

193. Εὔλοτο ἔνθεν ἔπειτα] Scribe ἔπειτα· accessit, appulit, τὸ ἔπειτα mendosum. *Gruetius*.

195. Τίω δ' Ἀφροδίτῃ

Κικλήσκουσι θεοὶ τε καὶ ἄνθρωποι, ὅντιν' ἐν ἀφροῖ Θρέφθη.] Græculi omnia ex Lingua & Genre sua deducunt. Dicta verò est Phœniciè *ܡܠܬܬܐ* *aphradatha*, hoc est, separata à viro, libidinis causâ. Hoc sensu radix Hebræica *ܡܠܬܬܐ* *pharad* occurrit *Hof. IV. 14*. Non opus est ut ostendamus quàm aptè hoc nomen Veneri conveniat; sed diligenter observandum hîc ab *Hesiodo* Venerem statui Jove majorem natu, aut certè ex alio natam circa eadem tempora, cū alii Poëtæ eam faciant subinde Jovis filiam. *Clericus*.

196. Ἀφροχύειαν τε θεῖαν] Scribe: Ἀφροχύῃ τε θεῖαν. *Gruetius*.

197. Κί-

*Vehebatur, inde tum circumfluxam pervenit ad Cyprum.
Prodiit verò veneranda formosa Dea: circum verò herba
Pedibus sub mollibus crescebat: Aphroditen autem ipsam,
Spuma prognatam Deam, & decoram pulcris fertis Cytheream;
Nominant tam Dii quàm homines: eo quòd in spuma
Nutrita fuit: Cytheream autem quod appulit Cythera:
Cyprigenam verò, quòd nata sit undosa in Cypro:
Atque amantem genitalia, quia ex genitalibus emerfit.
Hanc verò Amor comitatus est, & Cupido sequebatur pulcher,
Natam primùm, & Deorum ad cœtum euntem.
Huñc verò ab initio honorem habet, atque sortita est*

197. Κικλήσκου θεοὶ καὶ ἄνθρωποι] Ita loquitur Hesiodus, quia Homerus varia nomina profert, quæ similia apud Homines & Deos fuisse negat. Sic Iliad. A. γ. 403.

Ὁν Βριάρεων καλέουσι θεοὶ, ἄνθρωποι δὲ πᾶντες
Αἰζαῖοντα.

Quem Dii v. cant Briareum, homines verò omnes Aegæonem. E. γ. 291.

Καλκίδος κικλήσκουσι θεοὶ, ἄνθρωποι δὲ κύμωδον.

Quæ avis est montana, nigra, magnitudine accipitris, & carnivora. Y. γ. 74. de Phrygiæ fluvio:

Ὁν Κάλδον καλέουσι θεοὶ, ἄνθρωποι δὲ Σαγίμαυδον.

Ad quem locum ita habet Scholiastes: Τῶν δυνατῶν τὸ μὲν ἀσπυρίστου ὄνομα εἰς τὰς θεὰς ἀναφέρει ὁ Ποιητής· τὸ δὲ μετεπυρίστου εἰς ἀνθρώπους: eorum, quibus duo nomina indita sunt, nomen antiquius ad Deos refert Poëta, recentius verò ad homines. De Venere melius dixisset Hesiodus:

Ἀστέρτιον καλέουσι θεοὶ, ἄνθρωποι δὲ Ἀφροδίτην.

Nam Astarte nomen est Phœnicum, Aphrodite verò Græcorum. Clericus.

200. Φιλαμομένη] Τὸ φιλαμομένη placet magis, ob sequentia, ἢ παυμένη ἐξαιρέτη. Guistius.

203. Ἡ δὲ λέλοσχε] Scribo ἡδ. Guistius.

203. Ταύτῃ δὲ ἐξ ὀρχῆς πρὶν ἔχει καὶ πρὶν ἔχει] Hoc est, antequàm Jupiter regnaret, hoc illi honoris concessum erat, ut rebus venereis præesset; seu, jam Dea habebatur in Asia, & quidem amorum,

* priusquàm
Sumeret agrestem, posito diademate, falcem
Saturnus fugiens, tunc cùm virguncula Juno,
Et privatus adhuc Idais Jupiter antris.

Μοῖραν ἐν ἀνθρώποισι καὶ αἰθανάτοισι θεοῖσι,
Παρθένους τ' ὀάρας, μειδήματα τ' ἐξαπάτας τε,
Τέρψιν τε γλυκερίῳ, Φιλότητά τε, μελιχίῳ τε.

205

Τὸς δ' πατὴρ Τιτῶας ὀπίκλησιν καλέεσκεν,
Παῖδας νεκείων μέγας Οὐρανός, ὅς τέκεν αὐτός·
Φάσκε δ', πλάινοντ' ἀπαθελίῃ μέγα ῥέξαι
Ἔργον, ποῖο δ' ἔπειτα τίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι.

210

Νύξ δ' ἔτεκε συγρόν τε Μόρον, καὶ Κῆρα μέλαιναν,

Non semel ex ὄρχης sumitur ex sensu, in hoc Poëmate. Postea verò Jupiter Diis novos honores tribuit, aut veteres confirmavit, ut non semel docet *Hesiodus*. Clericus.

207. Τὸς δ' πατὴρ Τιτῶας ὀπίκλησιν καλέεσκεν — Φάσκε δ' πλάινοντ' ἀπαθελίῃ μέγα ῥέξαι Ἔργον] Poëta voluit à Cœlo Titanas dictos esse ἀπὸ τ' πλάινον, plectere. At vocati sunt à voce Phœnicia ὕψις, id est, lutum, unde passim dicuntur γηλυεῖς, terrā γεῖσι, ἑκ πηλόγονοι, ἐκ luto pati; quæ vox contumeliosa est, quia hominem ad originem suam ἐκ vili luto amandat. Vide *Calymachum* Hym. in Jovem ψ. 3. ejusque Interpretes. Hinc Cœlus dicitur ab *Hesiodo* eā voce usus παῖδας νεκείων, obiurgans filios. Clericus.

209. Τιτῶντας] Porrigentes, hoc est, τὴν χεῖρα ὀρίζοντας. suprὰ ὀρίζετο χεὶρ αἰαίη. *Guizotus*.

210. Τίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι] Ὑπὸ τ' Διός, scilicet. *Guizotus*.

211. Νύξ δ' ἔτεκε συγρόν τε Μόρον καὶ Κῆρα μέλαιναν καὶ τὴν ἔξῃ] Hæc & quæ sequuntur, de malis sub Saturni regno ortis, non sunt aurei sæculi descriptio, sed infelicissimæ ætatis. Attamen idem *Hesiodus*, in alio opère, beatissimos homines, sub Saturno finxit. In *Operibus & Diebus*, à v. 90. ad 125. multis ætatem auream describit, eodem temporis tractu, quo tot mala exorta hic dicit. Inter alia, habet de regno Saturni, v. 111.

Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνῳ ἦσαν ὅτ' ἔργῳ ἰμῶσασίλδον,

Ὡς τε θεοὶ ζῶσιν, αἰκνέειν θυρόν ἔχοντες,

Νόσφιν, ἅπτε τι πόνον, καὶ οἰζύν.

Si quidem sub Saturno erant, cum in cælo regnaret, & ut Dii vivebant, securum animum habentes, seorsim, absque doloribus & erumma. Similia alii, post *Hesiodum*, Poëtæ cecinerunt, quorum testimonia congerere nihil attinet. Utrum autem credemus ex antiquiore fama ad *Hesiodum* propagatum esse? An quod habet in *Operibus* præferemus narrationi, quam hic in *Theogonia* legimus; an verò ficta habebimus priora, ut posteriora ex antiquiore historia manasse credamus? Ad me quidem quod attinet, non dubitarim præferre quod canit *Hesiodus*, in *Theogonia*, iis quæ alibi dixit. Cujus sententiæ hæc habeo rationes.

Primum,

*Sortem inter homines & immortales Deos,
Virgineas confabulationes, & risus, & deceptiones,
Obletationemque suavem, & amorem, blanditijsque.*

*Illos verò pater Titanas cognomento vocabat,
Filios objurgans magnus Caelus, quos genuit ipse.
Dicitabat porrò, pœnas sumentes ex protervia magnum patrassse
Facinus, cujus deinceps ultio in posterum futura sit.
Nox præterea peperit odiosum Fatum, & Parcā atram,*

Primum, verisimilius id haberi debet quod sibi per omnia constat, quàm quod secum pugnat. Quod autem narratur de Saturni facinore erga patrem, cujus loco regnavit, id nequaquam consentit cum innocentia aureæ ætatis. Itaque aut negandum à Saturno factum esse quod omnes Poëtæ ei tribuunt, aut abroganda fides iis, quæ de ætate aurea dicuntur, quod multò malim.

Secundò, quod de ætate aurea narratur id nullo veræ Historiæ fundamento nititur; cùm constet ex Hebræorum monumentis à Diluvio usque, imò verò ab omnium parente Adamo, scelera, in humani generis historia, utramque paginam fecisse. Si præsertim meminerimus hæc, quæ hic narrantur, non multò ante Abrahami tempora contigisse, ut diximus ad §. 158. facile intelligemus, illo ævo, tantam non fuisse Græciæ colonorum innocentiam.

Tertiò, ignorantia illorum sæculorum, quibus artes, & longus vitæ usus nondum homines expoliverant, non patitur nos magnam virtutem in iis quærere. Falluntur enim omnino quicumque rudem barbariem putant esse virtutis matrem; contrà verò ab elegantioribus artibus nata esse vitia. Fateorequidem, doctioribus sæculis, calidiùs peccatum esse, & peccari, quàm rudiori ætate; verum eo ævo ferociùs & apertiùs peccabant, cùm discrimen virtutis & vitii pænè ignorarent, nec scelera, quæ rara non erant, aut usque adedò invidiosa, tegere dignarentur. Si postea callida nequitia, larvâ virtutis tecta, hominibus imposuit; tunc cruda ferocitas, æqui, bonique ignaris, virtutum omnium loco fuit. Neque ex conjectura antiquissimos Græciæ incolas barbariæ ac ferocitatis infimulamus, hos illorum fuisse mores nos docet ipse *Hesiodus*, in hac regnorum Saturni & Jovis historia. Nec cum mentitum hinc manifestò liquet, quòd illarum ætatum homines Dii haberentur, licèt sceleribus inquinati; consecrati, nimirum, ab hominibus virtutis ignaris; quem honorem numquam consequuti essent, si in aliquot sæcula dilata fuisset eorum *deitas*. Fortè ficta dixerit quispiam à Poëtis, quæ de vitiis & sceleribus Deorum canunt; at hoc planè falsum esse intelligemus, si reputemus quæ sit Religionis indoles. Non patitur illa facilè res antea inaudita, easque turpes de Numine fingi & vulgò narrari,

Καὶ Θάνατον τέκε δὲ Ἰπνον ἐπέτε ἧ Φῦλον Οὐείρων·
 Οὐ πνι κρημνθεῖσαι θεὰ τέκε Νύξ ἐρεβεννή.
 Δδύπερον αὖ Μῶμον, καὶ Οἷζυν ἀλγυνόεσσαν·

cum antea alia omnia homines de eo sentiant; nedum ut summo applausu talia, cum primum finguntur, excipiat, & turpissimorum mendaciorum inventores maxima cum admiratione audiat. Quod certè factum esset, si *Hesiodus* & *Homerus* primi finxissent que de Diis narrant. Sed carminibus illi descripserunt à Majoribus accepta; quamquam nolo negare ab iis fortè adaucta novis figmentis fuisse, at consentaneis cum antiquissima fama. Alioqui numquam tanto favore fuissent excepti, si de Diis sanior vulgò obtinuisset sententia, aut melior illorum fama ad posteros pervenisset. Sed cum homines nequam, propter potentiam, quam vivi obtinuerant, ab æqualibus, virtutis omnis ignaris, in Deorum numerum mortui relati fuissent; eam sequenti ætati Religionem, unà cum historia turpissimorum facinorum, quæ admirabantur, tradiderant; unde, veluti per manus, ad *Homerum* & *Hesiodum* tandem pervenit. *Aristoteles* Lib. de Poëtica Cap. XXV. ubi querit quæ excusari possit quod minùs rectè à Poëtis dictum videtur: *ἃ δὲ πάντῃ λυγρὰ εἰδὲ μνηστέρως ὅπ' ἔτι φα- σὶν, οἷον πρὸς θεῶν*: hac autem ratione solvendum est. *sin autem neutro modo, quòd sic aiunt ut qua de Deis dicuntur.*

Verùm, ut ad auream ætatem redeam, non dissimulabo viros doctissimos existimare sub ejus descriptione latere antiquius quiddam & remotius; conditionem, nimirum, humani generis, qualis fuit ante primum lapsum, cum totum in duobus capitibus contineretur; & qualis fuisset multò diuturnior, nisi peccassent. At mihi vix simile vero videtur brevis illius felicitatis primorum parentum, ullam superfuisset, apud Græcos, memoriam. Multò credibilius mihi fit ab *Hesiodo* fictum esse quidquid de hisce ætatibus habet in *Operibus*, eo quòd homines, qui præsentia dumtaxat mala sentiunt, præteritæque oblivioni mandant, & præsertim senes, exacta tempora laudare soleant. Si legamus omnium propemodum sæculorum Scriptores, qui ætatem suam cum præteritis conferunt, comperiemus eos semper superiores ætates, & præsertim antiquiores suæ præferre. Quod si verum esset, primum falsæ essent historiæ, quæ maxima scelera antiquissimorum temporum narrant, non minùs quàm recentiorum; deinde quò tandem nos devenissemus, si mala semper essent aucta, bona verò imminuta? Si quis ab *Hesiodo* quærivisset qualis esset ætas, quâ vivebat, respondisset quæ habet in *Operibus* à 7. 172. ad 199. ubi gravissimè queritur de moribus ætatis terreæ. At si à *Juvenale*, qui minimùm mille annis posterior *Hesiodo* fuit, similia sciscitatus esset, beatam fuisse ejus Poëtæ ætatem judicasset, suæ collatam. Sic quod

*Et Mortem peperit etiam Somnum. peperit uerò agmen Somniarum,
Quæ nulli mista Dea peperit Nox obscura.
Rursum postea Momum, & Ærumnam dolore plenam,*

quod in nostra ætate desideramus, in superioribus quærere solemus, quæ nobis minùs notæ sunt; atque hinc nata est illa fictio quatuor, aut plurium ætatum humani generis in pejora paullatim ruentis; hinc voces illæ suam ætatem non ferentium Poëtarum *:

*Nunc ætas agitur, peioraque sæcula ferri
Temporibus, quorum sceleri non inuenit ipsa
Nomen, & à nullo posuit natura metallo;*

itémque vetera laudantium †:

Improbitas illi fuit admirabilis ævo.

Hæc paullò pluribus, quæ antiquissimæ historiæ illustrandæ non inutilia videbantur. *Clericus.*

212. Τίς δ' ὕπνος, ἵππῃ δὲ φῶλον ἐνείπον.] Hinc manifestum quod antea diximus de consanguinitate Deorum Poëticorum; quia enim nocte dormimus & somniamus, idcò Nox dicitur peperisse Somnum & Somnia, & quidem sine opera ullius Dei; quia sola Nox facit ut dormiamus, & somniemus. *Clericus.*

214. Μῶμος] Hoc est, ψῆγος. *Quietus.*

214. Δότιον αὖ Μῶμος] Notum est Momum dici Numen, quod vitia quæ insunt operibus Deorum & hominum callidissimè animadvertit. Quare autem noctis filius fertur? Quia, nimirum, clam faciliùs aliena mordere, quàm palam. Quare Momus vocatur? A Phœcia voce δῶδ momm, aut mom, quæ vitium sonat; quod ita conserit cum iis, quæ dicuntur αὖ τῆς δὲ μαρμαρότης, ut Etymologia hæc nostra vix in dubium possit revocari. Ita se ipse describit Momus, apud Lucianum, in Deorum Conventu T. 2 p. 709 Ed. Amstelod. Πάντες μὲ ἴσασιν ὡς ἐλευθερός εἰμι πλὴν γλώττιον, καὶ εἴην ἀνὴρ κατασκευασίμου καὶ ἐκκαλῆς μηχανήσαν. διελίσχῃ δ' ἀπαντα καὶ λέγω τὰ δεκνύμενά μοι ἐς τὸ φανερόν, οὐτὶ διδοίς πῃ, οὐτὶ ὑπὸ αἰδοῦς ἐκκαλέσῃ πλὴν γλώττιον. ἀπὲρ καὶ ἐπαχθὲς δεκῶ τοῖς πολλοῖς, καὶ συκοφαντικὸς πλὴν φύσιν, δημοσίος περὶ κατήγορος ὑπὸ αὐτῶν ἐπινομαζόμενος: Omnes me norunt liberum esse linguâ, & nihil reticere eorum, quæ benè non sunt. Arguo enim omnia, & dico quæ mihi videntur apertè, neque quemquam veritus, neque, præ verecundiâ, meam celans sententiam. Itaque molestus videor plerisque, & naturâ ad calumniandum propensus; publicusque accusator ab iis appello. Lucianus quidem, qui Momum in concilio Deorum de se loquentem induxit, cum palam carpentem quæ sibi displicerent describere debuit; sed naturam maledicentiæ ex vero pinxit Hesiodus, cum

C 4

è nocte

* Juvenalis Sat. XIII, 28. † Ibid. v. 53.

è nocte natam cecinit. Vide hac de re elegantissimum libellum *Luciani*, περὶ τῆς μὴ ραδίως πιστεῖν διαβολῇ, in Tom. II.

Ex hac eadem significatione vocis *μῶμος*, natum est adjectivum *μῶμος* quod infra habemus γ. 259. ubi forma sine vitio ita dicitur: *Clericus*.

Ibidem. Καὶ Οἷζυν ἀλγύνουσιν.] Quia nocte anxietates augentur ; unde *Ovidio* dicitur *curationum maxima nutrix*. *Clericus*.

215. Εἰσπερίδας] Τὰς αὖθις ζόφον, scilicet. *Quietus*.

215. Εἰσπερίδας π] *Hesperides* Nymphæ dicuntur quæ ad Occasum habitabant ; Occasus autem , ex sententia Veterum , qui rationes motûs Solis, aut potius Terræ, ignorabant , magnam cum Nocte affinitatem habebat. Locus in quo *Hesperides* esse credebantur non unus fuit , attamen in Africa constabat earum sedes fuisse. *Plinius* Lib. V. Hist. Nat. c. 5. de *Berenice* *Cyrenaicæ* urbe : *Berenice in Syrtis extimo cornu est , quondam vocata Hesperidum supradictarum , vagantibus Græcia fabulis*. Idem de *Lixu* urbe *Mauritanicæ Tingitanæ*, ultra quam ad Occasum nihil esse credebatur , Lib. ejusdem Cap. I. *Ibi regia Antæi , certamenque cum Hercule ἐν Hesperidum horti*, Idem habet Lib. XIX. c. 4. Aliam affert *Hesperidum* Genealogiam *Diodorus Siculus* Biblioth. Lib. IV. Sed nec eum, nec recentiorum quemquam alium moramur, præ *Hesiodo* ; Græculi enim certatim addidere veteribus fabulis , quæ proinde in antiquissimis quibusque minùs corruptæ inanibus additamentis inveniuntur. *Clericus*.

Ibidem. Αἷς μῆλα — χρύστα κατὰ μέλυσιν.] Duplici ratione hæc μῆλα à Veteribus explicantur. Alii existimant fuisse mala , vel poma quæ *citrea* vocamus , & ob colorem *aurea* dicta sunt ; vel etiam *aurantia* , quæ amara sunt aut dulcia , cùm *citrea* sint acida. Certè *citrea* & *aurantia* & *εἰσπερίδες* & *εἰσπερικὰ* μῆλα dicta sunt , & primum ex regionibus *Atlanti* monti subjectis in *Europam* allata sunt. *Athenæus* Lib. III. p. 82. *Εἰσπερίδων δὲ μήλων ὕψως καλεῖσθαι πινά φησι Τιμαχίδας , ἐν τῷ πεπύρῳ , εἰπὼν καὶ ἐν Λακεδαιμονίᾳ παρατίθεσθαι τοῖς Θεοῖς. Φησι Πάμφιλος ταῦτα , εὐσμοὶ τὸ εἶναι καὶ ἄρωμα , καλεῖσθαι δὲ Εἰσπερίδων μῆλα. Ἀριστοκράτης γὰρ ἐν τῷ πεπύρῳ Λακωνικῶν , ἔπ δὲ καὶ μῆλα καὶ τὰς λεγόμενας Εἰσπερίδας : quædam mala dici *Hesperidum* , ait *Timachidas* in quarto, testatus etiam *Lacedæmone* apponi *Diis*. Hac habet & *Pamphilus* , ac præterea grati esse odoris , sed non comedi , vocarique *Hesperidum* mala. *Aristocrates* Libro quarto *Laconicorum* : insuper mala & quas *Hesperidas* vocant. Idem *Athenæus* , paginâ sequente : *Αἰμιλιανὸς δὲ ἐλεγεῖν ἰόδαυ τὴν Μαυρεσίαν βασιλέα , ἀνδρὰ πολυμαθέστερον , αὐ τοῖς αὖθις Λιβύης συχρόμμοισι μνημονεύοντι τὴν κίτριν , καλεῖσθαι φάσκον αὐτὴν παρα τῆς Λιβύης μῆλον Εἰσπερικόν , ἀφ' ᾗ καὶ Ἡρακλῆα κηρύσσει εἰς τὴν Εὐρώπην , τὰ χρύστα λέγει τὴν ἰδίαν λεγόμενα μῆλα* : *Emilianus* verò dixit *subam Mauritanicæ**

DEORUM GENERATIO. 41

Hesperidesque, quibus mala trans inclytum Oceanum

ritania Regem, virum doctissimum in commentariis de Libya meminisse citri, & dicere vocari à Libybus malum Hespericum: à quibus etiam Herculem tulisse in Graciam mala, quæ ob colorem dicuntur aurea. In hæc verba amplissimam enarrationem habet Claud. Salmasius in Solinum p. 670. & seqq. Ed. Ultraject. Addimus nos, si Juba Libycum ipsum nomen protulit, cum dixit ἑσπερίαν vocari malum hoc, apud Libyas, videri dictum ἑσπερίαν aschphiri, aut espiri, à pulcritudine, nam Hebræis שפיר pulcher fuit. Fortè &, ut hoc obiter dicam, ἑσπερος, seu vesperugo indidem nomen traxit,

* Ἑσπερος δὲ καλλίστος ἐν ἑσπέρῳ ἵσταται ἀστὴρ.

Vesperugo, quæ pulcherrima est in cælo stella. Galli vocant vulgò la belle étoile. Deinde quia illa stella ad occasum, paullò postquam sol occidit, apparet, occidentales oræ dictæ sunt à Græcis hesperia, ut Italia, Hispania, & occidui Africæ tractus. Macrobius Saturn. Lib. I. c. 3. Græci ἑσπερίαν à stella hespero dicunt, unde & Hesperia Italia, quod occasui subjecta sit, nominatur.

Verùm, ut redeamus ad mala Hesperidum, alii crediderunt fuisse oves. Diodorus Siculus Lib. IV. p. 233. Κατὰ τὴν ἑσπερίαν ὀνομαζομένην χώραν φασὶν ἀδελφεὺς δύο θύειν δέξιν διανομασμένους, Ἑσπερον καὶ Ἀτλαντα, τέτταρες δὲ κικτῆσθαι πρὸς αὐτὴν καὶ παρὰ τὴν ἑσπερίαν, καὶ χρυσοειδῆ ἀφ' ἧς αἰτίας τὰς ποιηταὶ τὰ πρὸς αὐτὴν μῦθους καλεῖται ὀνομασίῃ χρυσῶν μῦθων: in regione, quæ vocatur Hesperitis, aiunt fuisse duos fuisse, inclyti gloriâ nominis, Hesperum & Atlantem; hos verò habuisse oves incredibilis pulcritudinis, colore rutilo & ad aureum accedente; quæ de causâ, Poetas, cum oves μῦθον vocarent, appellasse eas χρυσῶν μῦθον. Nimirum, Græci, ut & Latini, aurea vocant quæcumque pulcritudine in suo genere excellent.

Sed multò verisimilior est prior sententia quæ aurea mala, citrea, vel aurantia interpretatur, præsertim cum omnes memorent hortos Hesperidum, nemo pascua; in quibus versantur oves, non in hortis. Samuel quidem Bochartus in Chanaanis Lib. I. c. 24. vult aurea mala quæ draco observabat, fuisse opes, vel ab eodem, vel ab alio congestas. Tum subijcit: huc facit quod מלון malon, vel melon, Arabicè opes sonat, ut Græcè μῦθον vel μῦθον malum. Sed quod ostendimus de origine citreorum vel aurantiorum malorum, ex Hesperide terra, conjecturam illam evertunt.

Eodem pertinet quod de Hippomene narrant Poëtæ. Salmasius vetus hoc Epigramma, eam in rem, profert:

*Septa micant spinis felicis munera mali,
Quæ tulit ut Circi aureus ora tumor.*

Hippo-

* *Iliad. X. 318.*

*Hippomenes vicit tali certamina malo,
Talia poma nemus protulit Hesperidum.*

Aut in hisce nihil video,

*Aut * hac Massyli poma draconis erant.*

De dracone custode alibi agemus. Clericus.

Ibidem. Πέραν ὠκεῖν ὠκεανὸς] No'im vertere *trans Oceanum*, nam *trans Oceanum* nihil norant antiquiores Græci, sed *ad Oceanum*. Ac sanè vidimus non *trans Oceanum*, sed *ad Oceanum* collocari Hesperidum hortos. De hac significatione voculæ πέραν, vide Intt. ad Matt. IV, 15. Si tamen hæc scripta fuissent postquam Pœni Atlantici Oceani meridianos tractus navigare ceperunt, possent intelligi insulæ in illo Oceano, quæ dicerentur πέραν ὠκεανὸς, quod sint *trans freum Oceani*. Pomponius Mela Lib. III. C. 10. cum descripsisset ἰατίαν καί γε, quod *vide promontorium* nunc vocamus: inde, inquit, incipit *frons illa, quæ in occidentem vergens mari Atlantico alluitur*. Prima ejus *Aethiopes tenens, media nulli*. Nam aut *exusta sunt, aut arenis obducta, aut infesta serpentibus*. Exustis insula apposita sunt, quas *Hesperidas tenuisse nigratur*. Fortè hoc fictum ex hoc Hesioidi loco, perperam intellecto; ceteri enim Scriptores hortos Hesperidum in continente Africa, esse dixerunt.

Cum antea statuerimus Nymphas esse *animas*, Νῆφας *nephaschoth*, quæverit fortè quispiam qua de causa dixerint Poëtæ, & vulgò crediderint Ethnici eas versari in nemoribus & viretis? Nimirum, antiquissimis temporibus videntur Græci credidisse animos fato functorum libenter versatos esse circa loca, quæ vivi coluerant. Itaque vetustissimorum Hesperiorum animi credebantur, corpore soluti, errare in Mauritaniz viretis, malis citreis & aurantiis confitis; amœnis profectò sedibus, pro eorum captu qui supra hæc terrena non sapiebant. Illo ævo,

———— + *nondum aliquis fortitus triste profundi
Imperium, aut Sicula torvus cum conjuge Pluton.
Nec rota, nec suria, nec saxum. aut vulturis atri
Pæna, sed infernis hilares sine regibus umbra.*

Seu, ut clariùs loquar, nondum Poëtæ finxerant quæ de Inferis postea dicta sunt. Clarum ejus opinionis vestigium habemus in *Operibus* γ. 122. ubi de prima, seu antiquissima hominum (qui in Græcia, nimirum, vixerant) ætate, ita loquitur *Hesiodus*:

Τοὶ μὲν Δαίμονες εἰσι, Διὸς μεγάλα δὲ βουλὰς,
Ἐὐδοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.
Οἳ ῥα φυλάσσουσιν δικὰς καὶ χεῖρ' ἔχουσαν ἔργα,
Ἡέρε' ἰσχυροὶ, πάντα ποιεῖντες ἐν αἰῶνι.

Hi

* *Martial.* Lib. XIII. Ep. 37. ubi *Massyli* habet, pro *Massalyi*, quod nomen populi Mauris vicini,

† *Juvenalis Sat.* XIII. 49.

Hi quidem *Damones* facti sunt, magni *Jovis* consilio, boni, versantes in terra, custodes mortalium hominum, caliginoso aëre induti passim errantes per terram. Eodem pertinet quod postea dicit de Heroibus *Thebanorum* & *Troïcorum* temporum γ. 167.

Ταῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων, βίοντι καὶ ἡβ' ὀπίσσω
Ζεὺς Κρονίδης κατέπεσε πατὴρ εἰς πέλαγε γαίης,
Τηλὺ ἀπ' ἀθανάτων ποῖσι Κρονὶ ἱμερόεντα.
Καὶ τοὶ μὲν ναύεσσι ἀνέδρα θυμὸν ἔχοντες
Ἐν μακάρων νήεσσι, παρ' Ὀκεανὸν Βαθυδύλου,
Ὅλβιοι ἥρωες τοῖσιν μελίσσια καρποὶ
Τεῖς ἴπῳ δάμαρται φέρον ζείδωρον ἄρμεα.

His autem seorsim ab hominibus vitâ & sede tributâ, *Jupiter* pater, *Saturni* filius, habitare eos jussit ad fines terra, procul ab immortalibus; eorum autem *Saturnus* Rex est; & illi quidem habitant, securum animum habentes, in beatorum insulis, intra Oceanum profundum, felices Heroes. Iis dulcem fructum ter quotannis florentem fert fecunda tellus. Sed & aliis in locis eos qui ad *Trojam* perierunt collocarunt alii Poëtæ, & quidem supra terram. *Dionysius* in *Periegesi* γ. 541.

Ἐπὶ δὲ πρὸς καὶ οὐρανὸν ὑπὲρ πάσης ἑξέτασεν
Ἀπὸ Βορυσθίνης, πολυάνυμ' εἰν αἰὲ νῆσ' ὅ
Ἡρώων Ἀδελφὸν μὲν ἱπποκυμῶντι καλίσσιν.
Οὐνεκά οἱ τὰ πάρος κινέεσθαι λελυγὰ τέτυκται.
Κεῖθι δ' Ἀχιλλῆος τι καὶ Ἡρώων φάος ἄλλων
Ψυχὰς εἰλίσσεται, ἱερῶν αἶνα βήσας,
Τῷ δ' ἀρετήεσσι Διὸς πάρος δῶρον ὀπηδεῖ
Ἀπ' ἀρετῆς.

Est verò quadam, sinistrum super montem *Euxini*, ex adverso *Borysthenis* celebris in mari insula *Heroum*. *Albam* eam cognomine vocant, quia quæ ei insunt animalia alba sunt. Illic item *Achillis* & aliorum fama est *Heroum* animas errare desertas per valles. Quod aliorum multorum testimoniis illustrari posset, si de *Achillea* Insula ageremus. Verum hoc unum ex superioribus verbis *Hesiodi* & *Dionysi*, quibus multi alii concinunt Poëtæ, colligimus, antiquissimis temporibus Græcos credidisse vitâ functorum animos non infra terram detrusos, sed hic illic in locis amœnis volitasse; unde nata est opinio de *Nymphis*, per totam terram vagantibus; cujus originem Poëtæ aliud agentes obscure nobis indicarunt. Possemus Philosophos paria sentientes illis succenturiare, sed quia hi conjecturis potius suis, quàm olim receptis opinionibus gaudent, ab eo labore supersedebimus. Neque enim hic quaerimus quid, ex Philosophorum sententia, verum fuerit; sed quid antiquissimi Græciæ incolæ crediderint, qualecumque esset. Criticos hic agimus, non Philosophos. *Clericus*.

Χρύσαι καλά μέλυσσι, φέροντά τε δένδρεα καρπὸν·
 Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεοπίνυς,
 Κλωθὸν τε, Λάχεσιν τε, καὶ Ἀτροπὸν, αἵ τε βροτοῖσι
 Γεινομένοισι διδῶσιν ἔχειν ἀγαθὸν τε, κακὸν τε,
 Αἴτ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπυσαι,
 Οὐδέποτε λήγῃσι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο,
 Πρὶν γ' ὅππῃ τῷ δώωσι κακὴν ὅππῃ ὅσας αἰμάρῃ.
 Τίκτε δ' καὶ Νέμεσιν, πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι,

216. Φέροντά τε δένδρεα καρπὸν] *Arbores fructiferæ. καρπὸς καὶ ἔξο-
 χλὴν ὁ σῆπος. Hesych. Guierus.*

217. Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας] *Hoc est, Parcas, quæ duplici illo no-
 mine vocari solent. Sed Hesiodus, Poëticâ licentiâ ludens, totidem
 facit Deos, aut Semideos, variis rebus præfectos, quod sunt illarum
 nomina, licet idem prorsus significantia. Quod manifestò ostendunt
 sequentia, & præsertim quidem versus 228.*

Υσμίνης πὶ Φόνος πὶ, Μάχας τ' Ἀνδροκτοσίας π.

*Nam Pugna, Cades, Prælia & Strages virorum sunt unius ejusdém-
 quæ rei quatuor nomina. Ex hac autem licentia personarum fingen-
 darum, & quidem divinarum, videtur orta consuetudo Ethnicorum,
 de qua multis diximus in Critica P. 2. C. VIII. Ut ad Numina, de
 quibus hic Hesiodus, redeam, fatales Dææ dictæ sunt μοῖραι fata, sor-
 tes, παρὰ τὸ μοιρεῖν ἰκάνειν, quia unicuique divisa sunt. Sed vox
 Κῆς omnino facta est à Phœnicia voce κη Kor, frigus; nec frequen-
 tius additur ullum epitheton morti, quàm frigida, eo quòd mortuo-
 rum illico frigescant membra. Quin & Horatius Sat. Lib. II. Sat. I.
 Ὡ. 62. frigus ponit pro morte:*

— ὁ πuer, ut sis

*Vitalis metuo, & majorum ne quis amicus
 Frigore te feriat.*

*Vetus Scholiastes: Morte te afficiat, quæ frigida est, ut Virgilius: fri-
 gida mors. Vide, si tanti est, alios Interpretes. Eadem operâ, di-
 cam unde mihi videantur Parca dictæ Latinis; nimirum, à voce ejus-
 dem Lingux פרץ rupit, fregit, unde dicta פרקא parka Dea quæ ab-
 rumpit filum; quod Atropos potissimùm facere dicitur, sed non dis-
 sentientibus sororibus. Omnes aliæ Etymologiæ ineptæ sunt, quas
 licet quæras apud G. Joan. Vossium in Etymologico. Clericus.*

220. Αἴτ' ἀνδρῶν πὶ θεῶν πὶ παραιβασίας ἐφέπυσαι] *Hoc est, quæ &
 hujus ætatis homines morte plectunt, & olim de antiquissimis Græ-
 ciæ*

*Aurea pulchra cura sunt, frugiferaeque arbores,
 Et fatales Deas. & Parcas genuit immites,
 Clothoëque, Lachesisque, & Atropon: quæ mortalibus
 Nascentibus dant habendum bonumque malumque,
 Quæque hominumque Deorumque delicta persequentes,
 Numquam deponunt Dea vehementem iram,
 Priusquam ab illo sumserint gravem poenam, quisquis peccarit.
 Peperit præterea & Nemefin, cladem mortalibus hominibus,*

ciz incolis in Deorum numerum relatis, quosque adeò nunc Deos dicimus, easdem poenas sumserunt. Res aliter intelligi nequit, atque hinc liquet. *Hesiodi* ætate, ignotum non fuisse Deos, qui colebantur, fuisse meros homines. Alioqui Numina, quæ præesse credebantur Morti, & fato hominum, Diis ipsis superiora numquam habita fuissent. *Clericus.*

223. Τίτι δὲ καὶ Νέμεσιν.] Hæc vox idem significat ac *Μοῖρα*, est enim à *μεῖω*, quod idem ac *νέμω*, id est, *divido*. Numen est, quod superbis distribuere credebatur poenas, & persequi reos, qui sibi meritum supplicium effugisse videbantur. Vide quæ de ea collegit *Rob. Constantinus* in *Lexico*. nemo enim plura & aptiora hanc in rem protulit Veterum testimonia. Sed non est miscendum, quod ille observare omisit, hoc Numen cum alio ejusdem nominis, quod præest pudori, quo delicta vetantur. Est, nimirum, ejus munus in eo situm ut exciteretur in hominum animis timor *δικταῖς νόμιμας* *justa vi- superationis*, ut loquitur *Eustathius*. Hæc Nemesis antevertit peccata; illa commissâ plectit. Nemesis benignioris meminit ipse *Hesiodus*, in *Operibus*, γ. 200. ubi descripto sæculo ferreo, ita loquitur:

Καὶ τότε δὲ πρὸς Ὀλύμπου ἀπὸ χθονὸς ὑρυσσάτης,
 Ἀδρυγῶσι Φαρίεσσιν καλὴν ψαμθῶν χροῶν καλὸν,
 Ἀθανάτων μὲν φύλ' ἵπλω, αἰθλοπῶντ' αἰθεράπυς,
 Αἰδώς καὶ ΝΕΜΕΣΙΣ.

Tum demum ad ocelum à terra spatiosa candidis vestibulis rectæ corpus pulcrum, ad Deos ibant, relictis hominibus, Pudor & NEMESIS. Interpretatur *Proclus* *δικταῖς ἀγέλας*, *justitia Angelum*; sed tantum abest, ut is ad Deos sæculo ferreo ivisse dici possit, ut contra numquam magis versatus fuerit inter homines, quàm ea ætate, quâ maxima scelera admissa censentur. Verùm de hac dicemus & ad *Opera* *Hesiodi*. *Clericus.*

Ibid. Πᾶμα θνητοῖσι βροτοῖσι.] Contrà altera Nemesis juvat, ut dicebamus. *Clericus.*

Νύξ ὁλόη. μὲ τίωδ' Ἀπείτῳ τέκε καὶ Φιλότῃ,
 Γῆρας τ' ὑλόμῳ, καὶ Ἐριν τέκε καρτερόθυμον.
 225
 Αὐτὰρ ἔρις συγερὴ τέκε μὲ Πόνον αἰγυρόεντα,
 Δήθῳ τε, Διμόν τε, καὶ Ἀλκα δακρυόεντα,
 Τ'σμίνας τε, Φόνος τε, Μάχας τ'. Ἀνδροκτασίας τε,
 Νείκεά τε, ψαυδέας τε Λόγους, Ἀμφιλογίας τε,
 Δυσνομίῳ, Ἀτῳ τε, σιωήθῳ αἰγιόχοισιν.
 230
 Ὄρκον δ', ὅς δ' ἔπεισον Ὀπληθόνες ἀνθρώπους
 Πημαίνε, ὅτε κέν τις ἐκὼν Ὀπίορκον ὁμόοι.
 Νηρέα τ' ἀψαυδέα καὶ αἰληθέα γείνατο Πόνος,
 Πρεσβύτατον παίδων· αὐτὰρ καλέεσσι γέροντα,
 Οὐνεκα νημερτὴς τε καὶ ἤπιος· ἐδὲ θεμιστέων
 235
 Δήθεται, αἰπὰ δίκαια καὶ ἤπια δήνεα οἶδεν.

224. Ἀπείτῳ τέκε καὶ Φιλότῃ] *Δολότης* scribendum videtur. pro *Δολότης*. τὸ Φιλότῃ hic locum non habet. *Guilelmus*.

224. Καὶ Φιλότῃ] Non est vertendum *Amicitiam*, ut vulgò solent, sed *Concubitus*; intelligendúsque meretricius, qui meritò inter maxima mala recensetur, & Noctis est infesta soboles: Non raro Φιλότῃ, apud *Hesiodum*, & *Homertum*, eo sensu occurrit, ut Lexica docebunt. Vide *τ. 177*. Nec potuit soror ei convenientior dari quàm Ἀπείτη, hoc est, *frans*, *simulatio*, *captio*, *fallax suadela*, quibus meretrices alliciunt adolescentes. Res est nimis nota, & plenae sunt exemplis Comœdiæ. Igitur necessaria non est violenta emendatio *Fr. Guilelmi*, qui volebat legi *Δολότης* pro *Δολότης*. *Clericus*.

229. Ἀμφιλογίας τε] An ἀμφιλογίας τε. *Guilelmus*.

230. Δυσνομίῳ] Ἡ δυσνομία τῇ εὐνομίᾳ opposita. *Guilelmus*.

231. Ὄρκον] Hanc *οὐνομίαν* imitantur Platonici, ut liquet ex *Comment. Hierocli* ad 2. vers. *Pythagora*. *Clericus*.

233. Νηρέα τ' ἀψαυδέα] *Nereum* vocari filium maris nemo mirabitur, qui sciet Phœniciâ Linguâ, נָהָרֹ naharo esse fluvium. Fluvii meritò dicuntur filii maris, cum ex eo oriantur, quod non fuit ignotum *Hesiodo*, ut apparet ex *τ. 336*. & seqq. Crediderim Phœnices dixisse mare esse patrem fluviorum נָהָרֹ בֶּן־אֵל ab *nahare*, quod pater *Nerei* malè versum est. Eodem errore, judicarunt Nereia esse numen maris, cum fluviorum potius Deus haberi deberet. Unde verò factum sit ut ei laudes tribuerentur, quas in eum congerit *Hesiodus*, quaerunt Interpretes. Ridiculus hic est *Joannes Diaconus*, ut solet, qui hanc ejus rei rationem reddit: *πανόσον εἰσέβησαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἐὼ θαλάσσης διάγοντες καὶ ναυπηγόμενοι ἄνθρωποι αἰληθεῖς τε ἐὼ ἀψαυδέας εἶναι. καὶ ἀπὸ τούτου καὶ ἱπποὶ καὶ μετρητοί. ὁ γὰρ κρατερός τε αὐτοῖς ἐπιζόμενος θάνατον*

43

τὸ ἀναπλεῖν ἡμετέροις πρὸς τὴν πρῆξιν εἶναι. καὶ μὴ δοκῶντος ἐπιλαυνῆναι κατὰ
δικαιοσύνης, μὴδ' ἰσότητος: quia solent, ut plurimum, homines qui in
mari vitam agunt & nāvigant veraces esse & mendacii inimicos, pro-
pterea quae honore & veneratione digni. Atque enim, quam quodvis ex-
spectant, persuad. t. ut sint veraces & mites: nec licet illis oblivisci aut
iustitiam, aut equitatem. Cer. è hac ratione in officio contineri de-
berent nautae, sed quis nescit contraria omnia esse vera? Hic noster
Joannes vixerat fortè in oppido mediterraneo, in quo de nautis phi-
losophabatur, ut nos de incolis Planetarum, quos ne in somnis qui-
dem vidimus. Confugiendum hic nobis iterum ad Linguam ejus
Gentis, quae frequentibus navigationibus ceteris maria aperuit. Ea
autem Linguā radices נָח נָח נָח, נָח נָח, & נָח נָח sonant splen-
dere, lucere; quod à luce corporea translaturum ad animum significat
scire, intelligere, sapere. Itaque laudes, quibus hic Nerea ornat
Pœta, videntur natae ex altera significatione ejus nominis. Fortè
propterea & Nerea & Protea fatidicos Deos esse crediderunt Veteres.
Clericus.

235.

Λήθεται αὐτὰ ἑστῆς καὶ ἥτις δύνανται αἰδῆν.]

omni

Ἀΰπς δ' αὖ Θαύμαντα μέγαν, καὶ ἀγνώστου Φόρκιν,
 Γαίῃ μισγόμενον, καὶ Κητὸ καλλιπάρηον,
 Εὐρυβίλιν τ' αἰδάμαντα ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσιν,
 Νηεῖ δ' ἐγρόντο μεγέρεα τέκνα θεάων
 Πόντῳ ἐν αἰτρυγᾶτι, ἢ Δωρίδ' ἠΰκρόμοιο,
 Κέρης Ὠκεανοῖο τελέεντα ποταμοῖο,
 Πρωτῶ τ', Εὐκράτη τε, Σαώ τ', Ἀμφιτείτη τε,
 Εὐδώρη τε, Θέπς τε, Γαλιώη τε, Γλαύκη τε,
 Κυμοθόη, Σπειώ τε, Θοή, Θαλίη τ' ἐρόεσσα,
 Καὶ Μελίτη χαρίεσσα, ἢ Εὐλιμήνη, ἢ Ἀγαυή,
 Πασιθέη τ', Ἐσρατώ τε, ἢ Εὐνείκη ῥοδόπηχυς,
 Δωτώ τε, Πρωτώ τε, Φέρκασί τε, Διωμαμήνη τε,
 Νηοκίη τε, ἢ Ἀκταίη, ἢ Πρωτομέδεια,
 Δωρίς, ἢ Πανόπη, ἢ Ὀειδὴς Γαλαΐτεια,
 Ἰπποθόη τ' ἐρόεσσα, ἢ Ἰππονόη ῥοδόπηχυς,
 Κυμοδόκη θ', ἢ κύματ' ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ,
 Πνοιάς τε ζαθέων ἀνέμων, σὺν Κυματολήγῃ,
 Ρ'εῖα πρηγύνει, ἢ εὐσφύρῳ Ἀμφιτείτη
 Κυμῶ τ', Ἡϊόνη τε, εὐσέφανός θ' Ἀλιμήδη,

240

245

250

255

omnino crediderim δῆν' esse propriè *judicium*, à radice Phœnicia
 דין *doun*, *judicare*, unde דין *din*, aut דין *dino*, *judicium*, quod à
 voce δῆν', si pronunties H ut I, solâ terminatione in Σ differt.
Clericus.

237. Θαύμαντε] Iridis patrem. *Guietus.*

237. Θαύμαντε μέγαν] Cùm Thaumas quidem dicatur filius Ne-
 rei & pater Iridis, oportet eâ voce intelligi quidpiam, cujus natura
 sit affinis mari & Iridi. Cùm verò sit ille filius Terræ, necesse
 etiam est quod vocatur Thaumas posse dici è terrâ oriri. Vix ergo
 aliud esse potest, quàm nescio quod Numea, quod sit vaporum &
 nubium præses; nam hæc nascuntur ex mari & terra, & pariunt Iri-
 dem. Ita dictum fuerit, quòd meteora hominibus sint *admirationi*,
 aut à verbo Græco θαυμάζειν, aut à Phœnicia voce דמא *thamah*,
 quæ idem sonat, & à qua Græcum verbum deductum est. Homi-
 nes, ut verbis *Lucretii* utar, è Lib. VI.

mirantur quâ ratione

Quæque geri possint, præsertim rebus in illis,

Quæ supra caput ætheris cernuntur in oris. *Clericus.*

Ἀγνώστου Φόρκιν] Hic videtur homo fuisse, qui navigationis pe-
 ritus fuerit, & remotissimas oras navibus adierit. Nam cùm res ipsa
 hoc

Deinde rursus Thaumantem magnum & fortem Phorcyn,
 Terra commistus, & Ceto formosam,
 Eurybiámque, ferreum in pectore animum habentem.
 Ex Nereo porro prognatae sunt perquam amabiles filiae Dearum
 Ponto in inexhausto, & ex Doride pulcra,
 Filia Oceani ultimi fluvii,
 Protóque, Eucratéque, Saòque, Amphitritéque,
 Eudoráque, Thetisíque, Galenéque, Glaucéque,
 Cymothoë, Spióque, Thoë, Thaliáque jucunda,
 Et Melita gratiosa, & Eulimene & Agave,
 Pasitheáque, Eratóque, & Eunice roseis lacertis prädita,
 Dotóque, Protóque, Pherusáque, Dynamenéque,
 Nesæáque, & Aëtæa, & Protomedia,
 Doris, & Panope, & speciosa Galatea,
 Hippothoëque lepida, & Hipponoë roseis lacertis prädita,
 Cymodocéque, quæ fluctus in obscuro ponto,
 Et flatus vehementium ventorum, unda cum Cymatolege,
 Facile mitigat, & cum pulcros talos habente Amphitrite:
 Cymóque, Eionéque, pulchréque coronata Halimede,

hoc ostendat, ut postea videbimus, Radix פרח phrak apud Syros est discessit, amovit se &c. Clericus.

238. Κητώ καλλιπάρηον] An κητώ à κῆτος? placet. Guetus.

238. Κητώ καλλιπάρηον] Nescio quare Hesiodus Cetonem pulcram vocet. Si enim pulcra fuit, habuit dissimillimas sibi filias, ut postea videbimus. Ex filiabus si conjiciamus de matris nomine, judicabimus dictam à radice κητώ Kēt, fastidire, litigare. Soror ejus nomen Græcum habet, sed mali etiam ominis, nec melior fuit filiabus sororis, cum dicatur

Εὐρυβίη ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσα.

Eurybie ferreum animum in pectore habens. Clericus.

240. Νηΐδ' ἐξόοντο] Subintell. ἐκ. μεγέθητι, hoc est, μεγάλως ἐπύοντο. Etym. Guetus.

240. Μεγέθητι τίκτω θιάων, πάντες ἐν ἀγροῖσι] Hæ sunt nymphae marinae, hoc est, animi eorum qui in mari olim perierant, aut etiam eorum qui insulas Maris Interni primi coluerant. Nomina illis Græca, pro arbitrio, imposuerunt Poëta. Clericus.

241. Τελίητι πηπειμείο] Hoc est, μεγάλη. Guetus.

242. Τελίητι πηπειμείο] Hoc est, extremi, à τέλος, finis. Clericus.

Γλαυκονόμη τε Φιλομμείδης, ἢ Ποντοπόρεια,
 Λειαύρη τε, ἢ Εὐαύρη, ἢ Λαιομέδεια.
 Πυλωόμη τε, ἢ Αὐτοτόη, ἢ Λυσιάνασσα,
 Εὐάρνη τε Φύλω τ' ἔρατῃ, ἢ εἶδ' ἄμωμ'·
 Καὶ Ψαμάθῃ χαρίεσσα δέμας, δῖη τε Μενίππη·
 Νησώ τ', Εὐπόμπη τε, Θεμισώ τε. Προνόη τε·
 Νημερτής θ', ἢ πατρὸς ἔχ' νόον ἀθανάτιο.
 Αὗται μὲν Νηρῶν ἄμύμον' ἐξερχόντο
 Κῆρσι πεντήκοντα, ἄμύμονα ἔργ' εἰδῆαι.
 Θάυμας δ' Ὀκεανοῦ βαθυρρεΐταιο θύγατρα
 Ἠ' ἄγετ' Ἠ'λεκτελυ. ἢ δ' ὠκεΐαν τέκεν Ἴελν,
 Ἡ' ὠκύμας θ' Ἀρπύαας, Ἀ'ελλώ τ', Ὀκυπέτῳ τε,
 Αἱ ῥ' ἀνέμων πνοῇσι καὶ οἰωνοῖς ἄμ' ἔπονται,
 Ὀκείης Περύχαστ'· μετὰ χρόνῳ γ' ἴαλλον.
 Φόρκυι δ' αὖ Κητώ Γραίας τέκε καλλιπάρηθ',
 Ἐκ χρετῆς πολιᾶς, τὰς δ' ἑ Γραίας καλέουσιν
 Ἀθάνατοί τε θεοί, χαρμαὶ ἐρχόμενοί τ' ἀνθρώποι.
 Πεφρῆδ' αὖ τ' εὐπεπλον, Ἐνυώ τε κροκόπεπλον,

260

265

270

262. Αὗται μὲν Νηρῶν ἄμύμον' ἐξερχόντο

Κῆρσι πεντήκοντα, ἄμύμονα ἔργ' εἰδῆαι]

Hos duos versus attuli, propter vocem *ἀμύμων*. Proprie quidem significat quod reprehendi nequit, quod nullum sit in eo vitium. Venit enim ex eadem Radice ac *Μῦθος*, de quo antea ad γ. 214. Auctor Etymologici: *παρὰ τὸ μῶθος, γίνεται ἄμωμος, ἀμύμων, ἢ παρ' ἡ* Ω *in I ἀμύμων, ὡς χελών, ἢ χελώνη. ὁ ἀμύμων ἢ ἄψορος.* Attamen hoc in loco & multis aliis malim; neglectā Etymologiam, vertere egregius, *eximius*; nimirum, in suo genere. Passim apud Homerum, Achilles dicitur *ἀμύμων*, in quo certè plurima fuere, quæ meritis poterant reprehendi, *superbia, ferocitas, crudelitas* &c. Sed ita vocatur, quia erat egregius miles. *Clericus.*

266. Ὀκεΐαν πύκν' Ἴελν.] Cum Veteres animadverterent arcum celestem cerni cum plueret, facile intellexerunt ortum cum ex pluvia; quo factum, ut à mari oriri dicant Poetæ. Sed propter elegantiam colorum, crediderunt, aut se credere sinnerunt scalam esse è cælo demissam, per quam nuntii à Diis ad homines descenderent. Illi autem spiritus, quos nos Græcè à voce appellamus *Angelos*, hoc est, nuntios, ab Hebræis vocantur quandoque *חַרְיִי* *hirim*, vel *irim*, hoc est, aut *vigiles*, aut *monitores*. Hinc ergo factum nomen *Iridis*, nuntiaz Deorum, quæ propterea dicitur *celer*, quod Deorum nuntii celerrimi esse existimarentur. *Clericus.*

267. Ἀ'ε-

Glauconoméque hilaris, & Pontoporia,
 Liagoréque, & Euagore, & Laomedia:
 Polynoméque, & Autonoë, & Lysianassa,
 Euarnéque tam indolis grata, quàm inculpata forma.
 Et Psamathe decora corpore, divinâque Metippe:
 Nesôque, Eupompéque, Themistôque, Pronoëque,
 Nemertésque, quæ patris habet animum immortalis.
 Hæ quidem ex Nereo inculpato procreatae sunt
 Filiae quinquaginta, inculpata opera callentes.
 Thaumatas verò Oceani profundiflui filiam
 Duxit Electram. hac autem celerem peperit Irim,
 Pulchricomâsque Harpyias, Aëllôque, Ocypeténque,
 Quæ ventorum flamina, & aves adsequuntur
 Pernicibus alis. sublimes enim volitant.
 Phorco post hac Ceto Græas peperit formosa,
 A partu canas, quas ob id Græus vocant
 Immortalésque Dii, humique incedentes homines.
 Pephredôque pulchro peplo, Enyôque croceo peplo,

267. Ἀετῆρας] Ultima correpta. Dorismus. ut supra αἰετῆρας, ἰετῆρας. *Clericus.*

267. Ἡ ὑπόμνησις δ' Ἀετῆρας καὶ τὴν ἰξίαν] Ostendimus multis, in Dissert. de Statua Salina, Harpyias esse locustas, quas hic facit Hesiodus Thaumantis Meteororum Præfidis filias, quia ex nubibus sæpe ferri videntur; μεταχρόνως δ' ἰαλλόν, sublimes enim volant. Vide quæ illic diximus. *Clericus.*

270. Γραῖας τῆς καλλιπάρης] Vox γραῖας idem sonat Græcè, ac Γεγῶς anus. Inde finxerunt Poëtæ Graas fuisse canas, cùm nascerentur. At si scribamus גראה graah, vel גריאה griah, vox deduci poterit à Radice, quæ apud Arabas & Chaldaeos significat, audax, animosus fuit, irritavit; quæ significatio non malè quadrat in Phorcynis filias. Quod addit Hesiodus à Diis æquè ac ab hominibus vocatas γραῖας, perinde est ac si diceret antiquissimum hoc earum esse nomen. Vide not. ad γ. 195. *Clericus.*

272. Καὶ ἰεχιδῶναι ἀθροῦν] Haud paullò elegantius legas ἰεχιδῶναι repentes, cùm ἰεχιδῶν rarius significet incedere. *Clericus.*

273. Πιφενδῶ π' Εἰνῶ π'] Nomina hæc Græca sunt convenientia cum nomine Phœnicio; nam Πιφενδῶ vel, ut scribunt alii, Πιφενδῶ, est à πηφενῶν inhorruisse, fremuisse. Εἰνῶ verò nomen est Bellonæ, πηφῶ τὸ ἰνῶ, εἰνῶ, ὃ ἐστὶ φονεῖν, occido, ut conjicit Eustathius. *Clericus.*

Γοργῆς θ' αἱ ναῖσαι πέριλ' κλυτῷ Ὠκεανοῖο,
 Ἐχάλην πρὸς νυκτός· ἵν' Ἑσπερίδες λιγύφανοι· 275
 Σθαινῶ τε, Εὐρυάλη τε, Μέδυσά τε λυγρὰ παθῶσι.
 Ἡ μὲν ἔλω θνητῇ, αἱ δ' αἰθάνονται καὶ ἄγρω
 Αἱ δύο· τῇ δ' μιῇ παρελέξατο Κυανοχαΐτης,
 Ἐν μαλακῷ λειμῶνι, καὶ ἄνθεσιν εἰαρηνοῖσι.
 Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσέως κεφαλῇ ἀπιδειροτόμησεν, 280
 Ἐξέθρε Χρυσάωρ τε μέγας, καὶ Πήγασος ἵππος.
 Τῷ μὲν ἐπάνυμον βῦν, ὅτ' ἄρ' Ὠκεανῷ πρὶ πηγῆς
 Γαίνεθ', ὅδ' ἄορ χρύσειον ἔχεν μὲν χερσὶ φίλῃσι.

274. Γοργῆς θ' αἱ ναῖσαι πέριλ' κλυτῷ Ὠκεανοῖο

Ἐχάλην πρὸς νυκτός· ἵν' Ἑσπερίδες λιγύφανοι.]

Phœnices, qui ab antiquissimis temporibus extremam Africam ad occasum aliquatenus circumnierant, cum narrarent quæ in illis locis viderentur, à Græcis Interpretibus non satis intellecti, auctores fuerunt hujus fabulæ. Hoc intelligere licet ex *Hannonis Periplo*, in quo similia narrantur iis quæ antiquiores *Hannone* Pœnī, aut Phœnices, dixerant. Qua de re vide quæ diximus in *Dissert. de Statua Salina*, ne ea hîc repetere cogamur. Πέριλ' Ὠκεανοῖο, est hîc aut ad *Oceanum*, aut in insula Oceani, ut jam diximus ad γ. 215. *Contra eosdem* (Catolepas) sunt insula Gorgades, domus, ut aiunt, aliquando Gorgonum. Verba sunt *Pomp. Mela* Lib. III. c. 11. qui subjicit: ipsa terra promuntorio, cui Ἰσπερὺς κίερος nomen est, finiuntur, unde colligere licet intelligi insulas, quæ dicuntur Promuntorii Viridis. Attamen quæ retulit Hanno de insula, in qua mulieres inveniebantur, ex quibus nata Gorgonum fabula, melius quadrant in insulam Gambiam, inter duo ostia Nigri fluvii, è regione Gorg dum, sitam. Idem *Mela*, memoratis Africæ incolis ignis usus ignaris: Super eos, inquit, grandis litoris flexus grandem insulam includit; in qua tantum FOEMINAS esse narrans, toto corpore hirsutas, & sine coitu marium suâ sponte fecundas; adeò asperis efferisque moribus, ut quædam contineri, ne relinquantur, vix vinculis possint. Hoc Hanno retulit, & quia detracta occijis coria pertulerat, fides habita est. Hæc autem loca dicuntur esse ad extremam noctem, quod Veteres crederent in ultimo occasu æternam esse noctem, quasi illic Sol exstingueretur. Clericus.

276. Σθαινῶ π & c.] Gorgones hæc sunt, quæ *Hesperides* etiam generis nomine vocabantur; *Hesperides* enim erant omnes illæ occidentales Nymphæ. Clericus.

280. Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσέως κεφαλῇ ἀπιδειροτόμησεν,

Ἐξέθρε Χρυσάωρ τε μέγας, καὶ Πήγασος ἵππος.]

Unde singulæ circumstantiæ hujus fabulæ nate sint nemo dixerit. Sed summa-

Gorgonésque, quæ habitant trans celebrem Oceanum,
 In extrema parte ad noctem: ubi Hesperides arguta,
 Sthenoque, Euryaléque, Medusáque, gravia perpeffa.
 Ipsa erat mortalis, ast aliæ immortales, & senio non obnoxia
 Duæ: cum una concubuit cærulea cæsarie Neptunus
 In molli prato & floribus vernis.
 Ejus autem Persens caput cum amputasset,
 Exfiliit Chrysaor magnus, & Pegasus equus.
 Huic quidem cognomen erat, quòd Oceani apud fontes
 Natus esset; ille verò ensẽ aureum tenebat manibus suis:

summatim conjicere est latere hîc aliquid veri, de equis ex ultima Africa in Asiam avectis. Ejus rei hæc clara sunt vestigia. Primò Persens commodè deducitur à voce Phœnicia פֶּרְשֵׁי pharscho, hoc est, eques; quæ derivatio optimè in eum quadrat, cum Pegaso veheretur, equo alato. Secundò, si scribas vocem Πήγασος Phœniciè, hoc modo, פֶּגַס פֶּגַס pagfous, vocem habebis compositam ex פַּג pag, hoc est, lupatum, & סוס sous, hoc est, equus. Tertiò, notissimum est Mauros & Numidas extremæ Africæ incolas semper equis abundasse, atque ex iis pugnasse. Nihil frequentius in Romana Historia occurrit: Quin & videtur pars aliqua illarum Gentium Persarum vocabulo dicta, eadem de causa, non quòd ex Perside venissent. Sallustius in Bello Jugurthino, ejus rei meminit, quasi ex Punicis libris, qui Hiempsalis regis dicebantur; sed eos ex reliquiis exercitûs Herculis fuisse vult. Postquàm in Hispania Hercules, sicut Afri putant, interit; exercitus ejus compositus ex gentibus variis, amisso duce, ac passim multis sibi cuique imperium petentibus, brevi dilabitur. Ex eo numero Medii, PERSÆ, & Armenii, navibus in Africam transvecti, proximos nostro mari locos occupavere. Sed PERSÆ intra oceanum magis, hique alveas navium inersos pro tuguriis habuere. Græci postea Argivo suo Perseo tribuerunt, quæ de gente cognomine à Phœnicibus audiverant, omniâque mendaciis novis incrustarunt. Credibile est, occisus custodibus, abductos fuisse equorum greges ex Africa in Asiam. Clericus.

281. Εἰς ὅπου χερσίν] Scribe: ἐν ὅπου χερσίν. Guictus.

282. Ὡς αὖτ' ὅτε πηγὰς.] Absurda derivatio, cum fluviorum propriè fontes dicantur non maris. Sed Hesiodus non semel vocat Oceanum πηγάς, fluvium. Clericus.

283. Γένος, ὅτ' αἶος] Scribe: γένος ὅτ' αἶος. Guictus.

283. Ὁ δ' αἶος χερσίν] Hinc dictus, si Græcis credimus, Chrysaor, quem vellem ab Hesiodo descriptum. Certè munus quod

Χ' αἰ μὴ δ' ἀποπλάμῃ, περὶ λυγρὸν χθόνα μητέρα μῆλων,
 Γκετ' ἐς αἰθανάτας· Ζεῦ δ' ἐν δώμασι ναίει, 285
 Βροντῶν τε περὶ πύλων τε φέρων Διὶ μνησέεντι.
 Χρυσαῖος δ' ἔπεκε τελαχάρελλον Γηρυονῆα,
 Μιχθαῖς Καλλιρόῃ κέρη κλυτὰ Λέκεανόιο.
 Τὸν μὲν ἄρ' ἐξενάειξε βίη Ἡρακλεΐη,
 Βασὶ παρ' εἰλιπόδεσσι, αἰεττόν τ' ἐν Ἐρυθείῃ· 290

illi tribuit ferendi fulminis & fulguris, vel eorum custodis, colligere est ex ejus nomine Phœniciis litteris scripto, nam תא-דיאק *hbarisor*, vel *chrisaor*, significat *custodem ignis*; cūm דיאק *custodem*, apud Arabas, &, apud Hebræos, aliósq̃ue Orientales populos, תא *or* non modò *lucem*, sed & *ignem* sonet. Hæc ostendunt Phœniciam esse fabulam, etiāsi omnibus ejus ambagibus expedire nos non posse videmur, sine filo quāpiam Ariadnes. *Clericus.*

284. Χ' αἰ μὴ δ' ἀποπλάμῃ] Erat igitur alatus, non secūs ac Pegasus. *Ala* autem celeritatem significant. *Clericus.*

Ibidem. Χθόνα μητέρα μῆλων] Hoc est, *terram matrem malorum ci-
viorum*, non *ovium*; ut intelligere licet ex iis, quæ diximus de He-
speridum hortis. *Clericus.*

287. Τελαχάρελλον Γηρυονῆα] Quare ex Chrysaore natus dicatur Ge-
ryon, vel Geryoneus, ignoremus necesse est, quia de Chrysaore ni-
mis pauca habet *Hesiodus*; nam recentiores nihil moror, novis men-
daciis veteres historias nimium corrumpentes. Hoc unum dici potest,
patriam Chrysaoris fuisse continentem Africam, sedes verò Geryo-
nis insulam ab ea non remotam, sed propiorē Hispaniæ, de qua
insula postea dicemus. Quæsiwerunt dudum Grammatici, quorum
conjecturas collegit N. Loydus in Lexico Historico-Poëtico, quare
Geryoni tributa sint tria capita. Nos ex Lingua Phœnicia rem de-
ducendam putamus, cūm Tyrii insulam illam habuerint, ab Hercu-
le Tyrio occupatam. Cūm ergo Hercules, hoc est, mercator Ty-
rius, in eam insulam exscensionem fecisset, occurrerunt illi tres glo-
bi ejus incolarum; quos ille, cum Phœnicibus suis, vicit. Res au-
tem ita Phœniciā Linguā exprimitur: יצחאב רשפה גרעחם *icchah
schelosch rasche gerehem*, aut more Syriaco גרעחם *grehoun*, hoc est ad
verbum, *percussit tria capita grehoun*, quæ ultima vox si pro nomine
proprio viri sumatur, statuatur fuisse vir quidam triceps nomine Ge-
ryon. Sed est appellativa, significatque *illorum incolarum*; & sensus
loquutionis Phœniciz hic est: *tria agmina incolarum cecidit*. Nam
Phœniciè רשפחם *roschim* dicuntur etiam *agmina*. Hinc nata videtur
fabula tricipitis Geryonis. *Clericus.*

289. Βίη Ἡρακλεΐη] Hoc est, Hercules, de quo dicemus ad *Scen-
tum*. *Clericus.*

5

re-
is-
id
on
fe
i-

Ἡμᾶν τῷ, ὅτε περ βῆς ἤλασιν ὄρυμντώπης
 Τίρυνθ' εἰς ἱερὴν, Διὰ βῆς πόρον Ὠκεανοῖο,
 Ὄρθον τε κτείνας, καὶ βεχθλὸν Εὐρυτίωνα,
 Σταθμῷ ἐν ἡρόεντι, πέριω κλυτῷ Ὠκεανοῖο.
 Ἡ δ' ἔτεκ' ἄλλο πέλωρον, ἀμύχανον, ἔδ' ἐν εἰσηθῇ
 Θνητοῖς ἀνθρώποις, ἔδ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
 Σπῆϊ ἐνὶ γλαφυρῷ, θεῖω κρατερόφρον' Ἐχιδνᾷ.
 Ἡμῖσι μὲν νύμφῳ ἐλικώπιδά, καλλιπάρηον,
 Ἡμῖσι δ' αὖτε πέλωρον ὄφιν, δεινὸν τε μέγαν τε,
 Ποικίλον, ὠμῆσι, ζαθέης ὑπὸ κούρῃσι γαίης.

295

300

Postea dicta est *Aphrodisias*, & *insula Junonis*, à templis Deæ Tyrio-
 rum *Astartes*, quam Græci & *Venerem* & *Junonem* interpretabantur.
 Ad *Bochartum* loco laudato, & *Claud. Salmasium* in *Solinum*, p. 201.
 Ed. Ultraject. Clericus.

293. Ὄρθον τε κτείνας] Ὄρθρον. Orthrum. *Quietus*.

293. Ὄρθον τε κτείνας καὶ βεχθλὸν Εὐρυτίωνα.] *Orthum* canem fuisse
Geryonis docet *Hesiodus* t. 309. eumque *Echidnæ* & *Typhonis* for-
 tum facit; sine dubio quia fingebatur δικέφαλος, ut docet *Apolloda-
 rus* Bibl. Lib. II. C. IV. §. 10. à quo etiam vocatur Ὄρθρον. Diceba-
 tur à Phœnicibus *ωκτρητὸς othtrerosch*, hoc est, *biceps*, à *τρητρε*,
 duo, & *ωκτ* *rosch*, caput, & præfixo *κ*, quod in nominibus fre-
 quens est. Ex *Othtreros* factum *Orthros* & *Orthos*, corruptione facili.
 Malim tamen apud *Hesiodum* scribi Ὄρθρον, quia minùs abit ab ori-
 gine Phœnicia. Cani autem *bicipiti* nomen inditum fortè est à Phœ-
 nicibus, ob frequentem latratum, cui caput unum sufficere vix vi-
 debatur. Εὐρυτίων est *παρ-τρητὴ barohe-tson*, pastor ovium, qui si-
 mul bubulcus esse potuit. Nomen Phœnicium in Græcum non infre-
 quens, cùm similis soni esset, mutatum est. Clericus.

294. Σταθμῷ ἐν ἡρόεντι] Caliginosum stabulum dicitur, quia erat
 in spelunca, quemadmodum *Polyphemi* apud *Homerum*, & *Caci* apud
Virgilium. Clericus.

297. Κρατερόφρον' Ἐχιδνᾷ.] *Hesiodus*, nullâ habitâ ratione tem-
 porum & locorum, *Medusæ*, quia monstrum erat, progeniem fuisse
 narrat monstra omnia, quæ priscis fabulis erant incluta; pro mo-
 re, quem non semel observavimus, & quo naturâ affinia matrimo-
 niis & consanguinitatibus conjungit. *Medusa*, ut vidimus, erat
Nympha Hesperis, hoc est, extremæ *Africæ*, ad occasum. Hic ve-
 rò filiam ejus *Echidnam* collocat ἐν Ἀείμῳ, hoc est, in una ex re-
 gionibus, quæ à Syris dicebatur *Δὲν ἄραν*; quæ oræ omnes erant
 ad orientem *Maris Interni*, circa *Euphratem*, ut ostendit multis
Joan. Seldenus in *Proleg. Operis de Diis Syris*, & *Sam. Bochartus*,
 in *Phalego*, & quis non? Res enim est lippis & tonsoribus nota,

At

*Die illo cum boves egit latas frontes habentes
Tirynthum in sacram, emensus iter Oceani,
Orthoque interfecto, & bubulco Eserytione,
Stabulo in obscuro, trans inclytum Oceanum.
Ipsa insuper peperit aliud monstrum, ingens, nihil simile
Mortalibus hominibus, neque immortalibus Diis,
Specu in concavo, divinam animo infracto Echidnam:
Dimidiam nympham, nigris oculis, pulcram,
Dimidiam item ingentem serpentem, horrendumque & magnum,
Varium, crudivorum, divina sub cavernis terra.*

At non ita vulgò notum, quare *Εχιδνα* in Syria esse dicatur, & cum Typhone connubio juncta, & sub terra, in profundissimis cavernis. Latet hic verissima historia, quam narrarant Græcis Phœnices, quippe quæ contigerat in regione ipsis finitima; sed quam Græci Interpretes non adsequuti sunt, propter ambiguitatem vocum. *Λεμμο* dicitur tractus Palæstinæ, in quo erant *Sodoma*, *Gomorra*, *Adma*, & *Tsebohimi*, quarum incolæ voce *טיפא* *tifho* signabantur, quia submersi erant in lacu Asphaltite, nam ea vox *submersum* sonat. Rem pluribus persequuti sumus, in Dissert. de *Sodoma subversione*, §. VII. Vox verò *Εχιδνα* est interpretatio vocis *צבו* *tseboah*, unde factum nomen urbis *Tsebohim*; nam *צבו* serpentis genus est, ut ostendit *Sam. Bochartus* in *Hierozyico* Part. 1. Lib. III. c. 7. Narraverant ergo Phœnices, *כי צבועי עם טיפא ירד במערות ארץ בארם* *chi tsebohi him tifho jarad bimharoth erets baaram*, hoc est, *Tseboitam cum submerso descendisse in terra cavernas, in Aramaea*. Verterunt Græci; *vipera cum Typhone descendit* &c. *Εχιδνα* *εὐὰ Τυφῶνι κατὰ τὰς ἀσφαλτῖα γῆς, ἐν Λεμμοῖς*. Nomen incolarum urbis *Tsebohim* crediderunt esse nomen serpentis *צבו*, & nomen appellativum *טיפא*, quo signabantur omnes submersi lacu Asphaltite, existimarunt esse nomen proprium nescio cujus monstri; qua de re iterum aliquid dicemus. *Clericus*.

298. *Ἡμῖσι μὲν Νύμφῳ*] Hoc dicebatur quia de *Tsebohitis*, quasi de hominibus, loquebantur Phœnices. *Clericus*.

299. *Ἡμῖσι δ' αὖτε Πέλωρρι ὄφιν*] Propter alteram significationem vocis *צבו*. *Clericus*.

300. *Ποικίλον*] Hoc ad amussim quadrat in serpentem, qui *צבו* dicitur; quæ vox propriè *tinctum*, vel *pictum* sonat; quia Serpens ille mirâ varietate colorum insignis est, ut multis ostendit *Bochartus*. *Clericus*.

Ibidem. *Ζαβὴς ὑπὸ καύσει γαίης, καὶ τὰ ἐξῆς.*] Hæc æquè conveniunt Serpenti, & *Tsebohitis*, quos terra deglutiit. *Clericus*.

Ἔνθα δέ οἱ σπείθ' ἐς κατώ, καίλη ὑπὸ πέτρῃ,
 Τηλεῖ ἀπ' ἀθανάτων τε θεῶν θνητῶν τ' ἀνθρώπων·
 Ἐνθ' ἄρα οἱ δάσσαντο θεοὶ κλυτὰ δώματα ναίων.
 Ἡ δ' ἔρυτ' εἰν ἀρίμοισιν ὑπὸ χθόνα λυγρὴν Ἐχιδνα,
 Ἀθάνατ' ὀνύμφῃ καὶ ἀγέρεσθ', ἥματα πάντα. 305
 Τῇ δ' Τυφάονά φασι μιγήμεναι ἐν Φιλότῃ,
 Δεινὸν δ' ὕδασι τ' ἄνεμον, ἐλκώπιδι κέρῃ.
 Ἡ δ' ὑποκυσαμένη, τέκετο κρατερόφρονος τέκνα.
 Ὀρβὸν μὲν πᾶσι καὶ αἰνὰ γένετο Γηρυονῆι,
 Δάπερον αὖτις ἐπέκτεν ἀμήχανον, ἔπ' Φαειὸν, 310
 Κέρβερον ὠμῆσι, Ἀΐδω καὶ χαλκεόφρονον,
 Πεντηκοντακάρῃων, ἀναιδέα τε κρατερὸν τε.
 Τὸ τρίτον, Ὑδρίω αὖτις ἐχέιντο λύγ' εἰδῆσαν
 Λερναίῃ, ἧ δ' ἔρξε θεὰ Λακώλειον Ἡρῃ.
 Ἀπλητοὶ κατέσσε βίῃ Ἡρακλεΐῃ. 315
 Καὶ πῶ μὲν Διὸς υἱὸς ἐνήρατο νηλεῖ χαλκῷ
 Ἀμφιτρωνιάδης, σὺν ἀρηϊφίλῃ Ἰολαίῳ,
 Ἡρακλῆς, Βελήσιν Ἀθηναίῃς Ἀγλαίῃς.
 Ἡ δ' Ἰχμαίρεον ἐπέκτε, πνέουσαν αἵμαϊμάκετον πῦρ,

301. Ἔνθα δέ οἱ σπείθ'] Scrib. ἔνθα δέ οἱ σπείθ'. *Guicetus.*

303. Ἐνθ' ἄρα οἱ δάσσαντο] Ἀ δαίω, δαῖσαι, αἶσαι, ut à δαίμων αἶμων. *Guicetus.*

307. Δεινὸν δ' ὕδασι] Qui legerit Genes. C. XIX. non dubitabit quin Tsebohiæ δεινοὶ & ὕδασι essent. Sed hic subjicitur vox αἵμαϊ πνέουσα, quæ homines in ventum mutantur; eo quod esset Τυφάονος αἵμαϊ, dictus fortè à Phœnicibus *ἡρῃ τουρῶν*, à radice *ἡρῃ τουρῶν* inundare, submergere, quod submergat naves. Sic ob nomen simile, res diversissimæ mixtæ sunt. *Clericus.*

309. Ὀρβὸν] Vide ad γ. 293. *Clericus.*

310. Κέρβερον] Crediderim canem aptum fugandis lupis, & invadendis aliis feris, dictum fuisse *קרב רב* Kerbrofch, quæ vox composita est ex *קרב* Krab, prælium, & *רש* rofch, caput, vel dux, quod dux prælii haberetur ejusmodi canis. Verùm Interpretes Græci intellexerunt dictum *קרב רב* chrobrosch, hoc est, quasi multorum capitum; quo factum ut nonnulli tricipitem fecerint. *Hesiodus* verò *πεντηκοντακάρῃων*, quinquaginta capitum facit, quo *Pindarus* minimè contentos *ἑκατομυκίφαλον* centum capitum dixit. *Clericus.*

313. Ὑδρίω] Incolæ paludis *Lernæ* significantur, aut serpentes quibus

Illic verò ei specus est in imo, cava sub petra,
 Procul ab immortalibusque Diis mortalibusque hominibus:
 Ibi sanè ei destinaverunt Dii inclitas domos incolere.
 Atque coërcebatur apud Syros sub terra tetra Echidna,
 Immortalis nympha & senii expers, diebus omnibus.
 Huic Typhaonem aiunt mistum esse concubitu,
 Vehementem & violentum ventum, nigris oculis decoræ puella.
 Illa verò gravida facta peperit fortes filios.
 Orthum quidem primò canem peperit Geryoni.
 Iterum secundò edidit parvum immensum, durum,
 Cerberum crudivorum, Plutonis canem magnâ voce,
 Quinquaginta capitum, impudentemque fortemque.
 Tertiò, Hydram rursus genuit perniciosam
 Lerneam, quàm enutrivit Dea albis ulnis Juno,
 Implacabiliter irascens Herculi.
 Ac illam quidem Jovis filius occidit sævo ferro
 Amphitryoniades, cum bellicoso Iolao,
 Hercules, ex consiliis Minervæ Ageleæ.
 Tum ipsa Chimæram peperit, spirantem terribilem ignem,

quibus scatebat. Dicemus in Dissert. de Hercule, hac de re, aliisque ad Herculem spectantibus. Clericus.

319. Η δὲ Χίμαιρα ἵππῃ Chimærae etiam meminit Homerus Iliados Z. eamque hisce verbis describit, v. 180.

ἦ δὲ αἶψ' ἴδω δῖον ἦτορ εἰδ' ἀνθρώπων,
 Πόδας λέων, ὄπισθεν δὲ δράκον, μίαν δὲ χίμαιραν
 Δεινὸν ἀπὸ πρὸς αὐτὸς ὡς αἰθέρῳ.

Hac certè erat divinum genus, non hominum; antè leo, pòst draco, media capra, terribilèmq; exhalans vim ignis ardentis. Hesiodus posteriores etiam duos versus aut ab Homero mutuos sumsit, aut fortè. cùm vulgò ore hominum ferrentur, Poëmati suo inseruit. Sed præterea addit tria capita ei fuisse totidem animalium. Homerus docet id monstrum fuisse in Lycia, ubi à Bellerophonte interfectum narrat, quemadmodum Hesiodus. Ex hac descriptione colligere licet, quid nomine Chimærae intellexerint. Si Phœniciis litteris scribamus כמירא chamirah, comperiemus eâ voce adustam significari, quod nomen optimè convenit ei quam fingunt ignem spirasse. At qui potuit fingi animal, quod ignem spiraret? Reverà non fuit animal, sed mons Chimara, qui eo nomine propterea appellabatur, quòd flammæ cruciaret.

Δονίω π, μεγάλῳ π, ποδάκτά τε, κρατερύετε. 320
 Τῆς δ' ἰὼ τέως κεφαλαί. μία μὲν, χαροπόιο λέοντι,
 Ἡ δ' ἰ χιμαίρης· ἡ δ' ὄφι· κρατεροῖο δρεκοντι.
 Πρόδε λέων, ὅππῃ δ' δρεκῶν, μέσῃ δ' χίμαιρα,
 Δεινὸν σποπνεῖσαι πυρὸς μὲν αἰθομένοιο.
 Τλὼ μὲν Πήγασ· εἴλε, καὶ ἐσθλὸς Βελλαροφώντης. 325
 Ἡ δ' ἄρα Φῶ· ὀλοὴν τέκε, Καδμείαισιν ἄλεθρον,

Etaret. Memoriae prodiderat * Ctesias Cnidius, ὅτι πῦρ ἐστὶν ἐς γῆν Φα-
 σελίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ἐπὶ αὐτῇ καίεται ἐπὶ πίττας, καὶ οὐκ αὖτις καὶ ἡμέ-
 ρα. Quae verba vertit Plinius Hist. Nat. Lib. II. c. 106. *Flagrat in
 Phaselide mons Chimera, & quidem immortalis diebus ac noctibus flam-
 ma.* Phaselis autem fuit pars Lyciae. De hisce montibus ita Strabo
 Lib. XIV. p. 458. *Περὶ πάντων μνησθέντων τὰ ἄρῃ τὰ ὡρὰ τὴν Χιμαίρας: His
 montibus fabula Chimera affingitur.* Ceterum ab Hesiodo Chimera fin-
 gitur habuisse tria capita, leonis, caprae & serpentis, fortè propter tria
 juga, quae judicabantur aliquatenus referre figuram capitum illorum
 animalium. Anterior jugum simile censebatur capiti leonis, post-
 erum serpentis, medium caprae; unde nota est altera fabulae circum-
 stantia.

Haec sunt, nisi fallor, multò similia vero, quàm quae conjecit
 Bochartus, Chanaan. Lib. I. c. 6. signari tribus Chimerae capitibus tres
 duces Solymorum Pisidiae populorum, quorum nomina significasse
 tria illa animalia putat. Nam ut ne repetam quae jam dicta sunt, ut
 nomina illa significant id quod vult, sunt mutanda; quod si licet,
 in omnibus nominibus omnia inveniemus. Miror viro acutissimo ni-
 hil suboluisse de nomine Chimerae; ex quo aenigmati hujusce my-
 thici solutio pendet. *Clericus.*

321. Τῆς δ' ἰὼ τέως κεφαλαί] Pro ἰσσε, ut supra ἰσσε pro ἰσσε.
Guietus.

325. Τλὼ μὲν Πήγασ· εἴλε καὶ ἐσθλὸς Βελλαροφώντης] Intelligendi sunt
 incolae trium memoratorum jugorum, quos Bellerophon non solus,
 sed cum exercitu illinc dejecerit. Pegasus illi equum dat Poëta,
 quia propter altitudinem illorum jugorum, pæne opus erat alis, ut
 ita loquar, ut invitis incolis eò adscenderet. Hinc † Arimazes, qui,
 Alexandro Asiam subigente, Petram Sogdianam occuparat, petenti-
 bus Macedonibus ut eam dederet, quærebat an Alexander volare pos-
 set? Cujus Petrae cacumine ab aliquot Alexandri militibus occupato,
 qui missus erat ad Arimazen, ut eum ad deditionem compelleret, ju-
 venes in cacumine ostendit, ejusque superbiam haud immeritò illudens
 pennas ait milites habere Alexandri. Simile quid de Bellerophonte di-
 ctum, quo factum est ut Poëtae Pegasus ei tribuerint. *Clericus.*

326. Ἡ δ'

* Apud Photium Cod. LXXII. † Curtii Lib. VII. c. 11.

Trucemque, magnamque, pernitemque, validamque.
 Illius erant tria capita: unum quidem terribilis leonis,
 Alterum capella, tertium verò serpentis robusti draconis.
 Atque leo, ponè verò draco, in medio autem capra,
 Horrendè efflans ignis vim ardentis.
 Hanc quidem Pegasus cepit, & strenuus Bellerophontes,
 Illa sanè Sphingem exitialem peperit, Cadmeis perniciem,

326. Η δὲ ἀρεὰ Σφίγγ' ὁλοῦν τέκε] Sic describitur Sphinx ab Apollodoro: Biblioth. Lib. III. c. v. §. 8. Ἔχε σφύσπον μὲν γυναικὸς, σφῆν δὲ καὶ βάσιν καὶ ὑγρὸν λείοντα, καὶ πτέρυγας ἀνδρός: Habebas faciem quidem mulieris, pedes verò, pedes & caudam leonis, ac pennas avis. Subjicit: μαθήσαι δὲ αἰνίγματα παρὰ Μουσῶν, ἐπὶ τῷ Φίκεον ὄρεϊ ἐναυλίζοντα. καὶ τὸ πρῶτον Θεβαίους: cum accepisset a Musis, montem Phiceum infedit, atque hoc proponebat Thebanis. Tum addit occisos eos qui non poterant id solvere; & ita omnes, qui hanc fabulam narrant. Viderunt jam dudum Veteres, sub hac fabula, Historici quidpiam latere. Scholiastes: ἡ δὲ Σφίγξ ἀγαμέμνωνος μὲν γυνὴ καὶ ληστρίς, καὶ εἶχε πάλαι σὺν αὐτῇ τὰς συναρπάζοντας: Sphinx reverà fuit mulier latrociniiis dedita, & habuit multos secum, qui eam rapiabant. Pausanias in Boeoticis p. 580. describens agrum Thebanum, mentione injecta Templi Herculis Hippodoti: Προαλόντων δὲ τὸ ὄρεϊ ἔστιν ὅθεν τὴν Σφίγγα λήγυσαν ὀρμηθεῖς, ἐπὶ ὁλοῦν τῷ ἀρπαζομένῳ αἰνίγμα ἀδύσαν. Οἱ δὲ ληστὴς σὺν δυνάμει ναυπηγῇ πλανομένη φασὶν αὐτῇ, ἐς τὴν πρὸς Ἀιθιοπίας ἑστῇ θάλασσαν καταλαβῆσαι τὸ ὄρεϊ τὸ ἀρπαζαῖς χεῖρας, πρὶν ἐξέλαι Οἰδίπουν αὐτῇ, ὑπερβαλόμενῳ πλὴθὺς στρατῶς καὶ ἀφίκεσθαι ἔχον ἐν Κασσίδι: Progredientibus occurrit mons, unde aiunt erupisse Sphingem, in perniciem eorum qui rapiabantur, anigma cantantem. Alii verò latrociniiis deditam & cum copiis navalibus errantem, aiunt eam tenuisse mare, usque ad Anthedonem; deinde hoc monte occupato, latrocinia exercuisse, antequàm Oedipus eam interfecisset, superatam multitudine copiarum quibus instructus Corintho venerat. Sed paulò distinctiùs circumstantiæ tabulæ sunt explicandæ. I. Dicebatur Sphinx, à voce Phœnicia שפן, quæ si confundatur cum שפן, prout solent ש & פ misceri in Linguis Orientalibus, duo significabit, 1. perplexus, implexus fuit, quales sunt spinæ inter se implicitæ; 2. effudit sanguinem, homicidium commisit. Itaque שפן sphicha erit perplexa, & homicida; quorum priori convenit cum eo quod dicitur de ænigmatibus perplexis Sphingis, posteriori cum cædibus, quibus Thebanum agrum cruentavit. II. Muliebri erat vultu, quòd inter latrones qui montem illum infederant, mulieres essent; leonis membra nonnulla habere dicta est, ob crudelitatem & latrocinia; alas verò ob celeritatem, quâ per rupes ferebatur, & quærentes fugiebat. III. Ænigmata proferre dicebatur

Ὅρθε ὑποδμηθεῖσα. Νεμειᾶδ' ὃν π' ἰόντων,
 Τὸν ῥ' ἦρ' ἔθρεψας, Διὸς κυδρὴ παρθένη τις,
 Γυνόισιν κατένασσε Νεμείης, πῆμ' ἀνθρώποις.
 Ἐνθ' ἄρ' ὄγ' οἰκείων, ἐλεφαίρετο Φῦλ' ἀνθρώπων,
 Κοιρανέων τρηπτοῖο Νεμείης, ἥδ' Ἀπέωντος.
 Ἀλλὰ ἐῖς ἐδάμασσε βίης Ἡρακλεείης.
 Κητῶ δ' ὁπλότατον, Φόρκυι Φιλότῃσι μιγεῖσσι,
 Γαίνατο, δεινὸν ὄφιν, ὃς ἐρεμνῆς κώθεσι γαίης

ob malè intellectum nomen ΠΩΨΩ quod ἀνίσχυσις versum est, cum debuisset verti βασις, quod nomen fuit globi latronum latentium post dumos, aut inter spinas. IV. Occidere dicta est eos, qui ænigma solvere non poterant, quia errantes in dumis Phiceii montis, & eos quærentes, subito erumpentes ex dumis invadebant. Perplexitas autem dumorum eò faciliùs cum perplexitate ænigmatum mixta est; quòd apud Phœnices, quos Bœotiam condidisse nemo nescit, mos esset antiquissimus ænigmatibus veluti ludere, propositâ multâ in eos qui ea solvere non possent, & lucro promisso soluturis. Nota est Historia Samsonis, quæ exstat Jud. XIV. Dico, ut docet Josephus contra Apionem Lib. I. p. 1042. in Phœnicia historia simile quid de Salomone & Hieromo Tyrionum Rege scripserat: Τὸν τερονῶντι Ἱεροκόλωνα Σολομῶνα πῆμψαι φασὶ περὶ τ' Εἰρώμοι ἀνίγνωσκει, καὶ παρ' αὐτῷ λαβεῖν ἀξίῃν. τ' δὲ μὴ διωκόμενος διακῶσαι τῷ λύσειν χρήματα δαπάνῃ. ἐμολογήσανται δὲ τ' Εἰρώμοι καὶ μὴ διωκόμενοι λύσει τι ἀνίγνωσκει πολλὰ τ' χρηματίζων εἰς τὸ ἐπιζῆμιον ἀνελῶσαι. οἷον δὲ Ἀδμήτωι πῶς Τόρλοι ἄνδρα τι προτιθέντι λύσει· καὶ αὐτὸν ἄλλα προβαλεῖν, ἃ μὴ λύσειν τ' Σολομῶνα πολλὰ τῷ Εἰρώμῳ προσκαπτεῖται χρήματα: Regem Hierosolymorum Salomonem, misisse aiunt ad Hieromum quadam ænigmata, & proposuisse ab eo; adjecto ut qui non posset solvere pecuniam solvendi penderet. Hieromum vero conditione acceptâ, cum non potuisset solvere ænigmata, multis pecuniis mulctatum. Deinde Abdemonem quemdam, Tyrium hominem, proposita solvisse, & ipsum alia proposuisse; quæ cum non solvisset Salomo, multas eum pecunias Hieromo reddidisse. V. Ab Oedipo dicitur solutum ænigma, quòd invento in sylvis latibulo latronum, illinc dejectos occiderit.

Objici fortè queat conjecturæ de nomine Sphingis dictam eam à Bœotiis Φίγῃ non Σφίγῃ & Φίγιον ἄρ' non Σφίγιον. Prius habet Scholiastes, posterius Pausanias. Verum ea potuit esse corruptio in recentiore sermone Bœotio, quâ perperam detrahebatur Σ ante Φ, quod verisimilius eò videtur, quòd Sphingem dicant omnes alii Græci. Nolim ex posteriorum Bœotorum consuetudine, Hesiodum emendare. Clericus.

319. Γυνόισι κατένασσε Νεμείης] Ostendimus γυνὴς idem esse ac βενῆς,

*Ab Ortho subacta: Nemeaūque leonem,
Quem Juno cum enatiuisset, Jovis veneranda uxor,
In collibus collocavit Nemea, cladem hominibus.
Ibi sanè hic commorans, damno afficiebat homines,
Dominans cavernosa Nemea, atque Apefanti.
Sed ipsum robustus domuit Hercules.
Ceto verò minimum natu, cum Phorcyme concubitu mista,
Peperit sævum serpentem, qui obscura in latibus terræ*

νῆς, cujus rei novum hic habemus argumentum. Sic enim hic tractus describitur à Pausania, in Corinthiacis, p. 111. cujus locum integrum afferam quia eo illustratur etiam γ. 331. Ἐκ Κλεονίας δὲ εἰσὶν εἰς Ἄργον ὁδοὶ δύο· ἡ μὲν ἀνδράσιν ἐξέσται, καὶ ἐστὶν ἐπίτημα. ἡ δὲ τῇ καλῶς Τρετῇ στή μὲν καὶ αὐτὴ πρὸς αὐτὴν ὁρᾷ, ὁρᾷ δὲ ἐστὶν ὁμοῦς ἐπιπιδιοτίσθαι. Ἐν ταύτοις τοῖς ΟΡΕΣΙ τοὺς ἀνδράσιν ἐν δίκῃ, τῇ λέοντος, καὶ ἡ Νεμεία τὸ χυρόν ἀπὸ τοῦ πεδίου πᾶσι περὶ δίκῃ: Ἄ Κλεονίας Ἄργος sunt dua via; altera quidem est viris expeditis & brevi: altera verò dicti Treti, angusta & ipsa. cum undique montibus concluditur, sed aptior vehiculis. in hisce MONTIBUS, spelunca etiamm. ostenditur leonis; à quo Nemea vicus circiter quindecim stadiis abest. Sanè observant Grammatici, β Atticè verti in γ, ut βλήχαν, γλήχαν, pulgium; βλίφαρ, γλίφαρ, palpebra; & Boeoticè γυνάικας dictas esse βαῖνκας. Clericus.

Ibidem. Ἡ δ' Ἀπίσιοντος] Pausanias paullò pòst. Καὶ ταύτῃ καὶ ὅρῃ Ἀπίσιος ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ Νεμείας: in hoc etiam tractu est mons Apefas, supra Nemeam. Clericus.

330. Ἐλφάρτο] Ἐλάπης. Guietus.

333. Ὀπλοτάτοι] Hoplotatum. χυρόν. interpretes, minimum natu. Φόρκυ σκωζήτης. Guietus.

334. Γείνατο δαιμόνιον ὄφιν καὶ τὸ ἐξῆς] Non semel, in fabulari historia, serpentes custodes constituuntur rerum diligentissimè servandarum. Sic Delphis τὸ μαντεῖον ἐφύρτ Πύθων ὄφιν, oraculum. servabat Python serpens. Apollodorus Lib. I. Cap. IV. §. 1. Martium fontem Thebis vicinum servabat serpens. Idem Lib. III. C. IV. §. 1. Custodiebat etiam draco vellus aureum. Idem Lib. I. C. IX. §. 23. Unde verò hoc factum? Nimirum, vigilem oportet esse & oculatum quicumque custodit rem pretiosiore. Hoc autem significatur vocibus ὄφιν & δράκων, nam Radices, ex quibus hæ voces deductæ sunt, ὀφθαλμῶν & δρᾶμα significant videre. Similiter Phœnicia vox ὡπὶ nahhasch, quæ serpentem sonat, est à radice, quæ speculari significat. Igitur credibile est, in prisca Phœnicum Lingua, eam vocem custodem & serpentem significasse, ex qua ambiguitate natæ sunt fabulæ. Clericus.

337. Πό-

Πείρασθ' ἐν μεγάλοις παλχεύσασθαι μῆλα φυλάσσῃ. 333
 Τῷτο μὲν ἐκ Κητῆς καὶ Φόρυκος γῆς ἐστὶ.
 Τηθὺς δὲ Ὠκεανῷ ποταμὸς τέκε δινήεντας,
 Νῆϊλον τ', Ἀλφειὸν τε, καὶ Ἡεῖδανὸν βαθυδίνην,
 Στυμόνα, Μαίανδρόν τε, καὶ Ἴστρον καλλιρέεθρον,
 Φαῖσιν τε, Ῥῆσιν τ', Ἀχελαῖον δρυμοδίνην, 340
 Νέασον τε, Ῥόδιόν θ', Ἀλιάκμονά θ', Ἐπιάπυρόν τε,
 Γρήνικόν τε, καὶ Αἰσηπὸν, θεῖόν τε Σιμῶντα,
 Πυρραῖόν τε, καὶ Ἑρμόν, εὐρρείπῳ τε Κάϊνον,
 Σαλγάρειόν τε μέγαν, Λαδωνά τε, Παρθένιον τε,
 Εὐλιών τε, καὶ Ἀρδησικόν, θεῖόν τε Σκάμανδρον. 345
 Τίκετε δὲ θυγατέρων ἱερὸν γῆς, αἱ δὲ γαῖαν

337. Ποταμὸς τέκε δινήεντας] Facile est intellectu quare fluvii dicantur nasci ex mari, cum non sit tantum affinitas naturæ; sed etiam ex vaporibus marium nascentur pluviae, unde fluvii. Idem dixeris de fontibus & stagnis, de quibus postea. *Clericus.*

338. Νῆϊλον] Scholiastes ad hunc locum habet: Ἐκ τούτου φαίνεται Ἡσίοδος Ὁμήρου νεώτερος, καὶ ὅτι Ὁμήρος Αἴγυπτον καλεῖ τὸν Νῆϊλον: Hinc apparet Hesiodum Homero recentiore esse, nam Homerus Nilum Aegyptum vocat. Existimabat, scilicet, fluvii quo Aegyptus irrigatur nomen tempore Homeri nondum Græcis innotuisse; quo factum ut ei regionis nomen imponeret; sed postea cum innotuisset, ab Hesiodo prolatum esse. Ego verò vix crediderim Aegyptum notiorē fuisse Hesiodo Boeotio, qui fortasse numquam peregrinatus fuerat, quàm Homero, qui permultas oras lustraverat, nec Geographiæ imperitus erat, ut passim ostendit Strabo. Certè Νῆϊλος non est nomen proprium amnis, vox enim illa fluvium significat, & ita in Aegypto vocabatur unicus ille fluvius, quo fecundatur, κατ' ἔξοχον. Vide quæ notavimus ad Num. XXXIV, 5. Similitudo nominis & fortè eadem ratio effecit ut fluvius Hesperiorum Aethiopum idem ac Nilus esse crederetur. Pomponius Mela Lib. III. C. 9. In horum finibus fons est, quem Nili esse aliquā credibile est. Nichil ab incolis dicitur, & videri potest non alio nomine appellari, sed à barbaro ore corruptus. ἡνν nūhul & ἡνν nūhil, unde Νῆϊλος, sunt nomina appellativa quæ fluvium quemlibet significant, ut Hebraicè ἡνν nūhul. Accolæ solent vicinum amnem, simpliciter fluvium vocare, & sic fiebat in Aegypto, fortè & in Aethiopia. Sed Græci, quorum populorum Linguas ignorabant, nomina propria esse putarunt, quæ erant appellativa. *Clericus.*

340. Ἀχελαῖον δρυμοδίνην] Scribendum videtur ἀχελαιὸν τ' δρυμοδίνην. *Grietus.*

Finibus in amplis, aurea mala custodit.

Hac quidem Cetus & Phorcynis soboles est.

Tethys autem Oceano flumina peperit vorticosa, (bentem;
Nilumque, Alpheumque, & Eridanum profundos vortices ha-
Strymonem, Maandrumque, & Istrum pulcrissimum,
Phasiumque, Rhesumque, Acheloum limpidum,
Nessumque, Rhodiumque, Haliacmonemque, Heptaporumque,
Granicumque, & Aesapum, divinumque Simoenta,
Peneumque, & Herminum, amantemque fluentem Caicum,
Sangariumque magnum, Ladonemque, Partheniumque,
Euenumque, & Ardescum, divinumque Scamandrum.
Peperit quoque filias sacras, quae per terram

345. Αἰδημον] Ab αἶδω, διδωμι, διδωμι, διδωμι, Αἰδημον-
Guetus.

346. Αἰ κατὰ γαῖαν, Ἀΐδας κείζουσιν Ἀπόλλωνι ζωὴν αἰώνιον, καὶ ποταμοῖς] Scholiastes duplicem interpretationem horum verborum affert. Nam prius κείζουσιν interpretatur κείφουσιν, quia Sol & aqua dulcis efficiunt ut ex terra emittantur fructus, quibus alimur. Deinde ad sequentia verba addit: Καὶ ὅτι Ἀπόλλωνι καὶ Ποταμοῖς αἱ νῆες αἰώνιον τὰς κόμας, ἀπὸ τῆς αὐξήσεως καὶ ἀνατροφῆς αἰώνιος εἶναι. Etenim Apollini & fluvii juvenes tondebant comas, quod sint augmenti & nutritio-
nis causa. Nimirum, comas primùm detonsas Apollini aut Fluvii appendebant. Confirmat hoc loco Homeri ex Iliad. 9, 7. 144. & seq. Sed affert tantum versum unum, cum tres essent proferendi, aut potius sex, quos subjiçiemus. Describit Homerus funus Patrocli, in cuius cadaver Myrmidones detonsos crines jaciebant, & de ipso Achille, Myrmidonum duce, ita loquitur, 7. 141.

Στὰς ἀπὸ δὲ πυρὸς ζωὴν αἰώνιον γαῖαν,
Τὴν ἰὰ Σπέρχῳ ποταμῷ τέφρῃ τηλόθεν
Ὀχρήσει δ' ἄρ' εἶπεν ἰδὼν ἐπὶ οἴκῳ πατρὶ
Σπέρχῳ; αἶψα σὶ με πατὴρ ἤρῃσιν Πηλεΐδῃ
Ἔσσι με νοήσονται φίλῳ ἐς πατρίδα γαῖαν
Σὺ περ κόμας κείεις, ῥέζει δ' ἐγὼ ἐκ τμήκευ.

Stans seorsim à rogo flavam totondit casariem, quam Sperchio fluvio ale-
bat florentem. Indignabundus autem dixit, inspiciens nigrum Pontum:
Sperchi, frustra tibi pater vovist Pelous, illuc me reversum caram in
patriam terram, tibi casariem tonsuram, maculaturnamque sacram beca-
tomben. Si posteriorem hanc interpretationem sequamur, tum verò
vertendum erit κείζουσιν, non alunt, sed tendunt; ac sanè hoc inter-
dum significat, servatâ significatione radicis κείω, tondeo. Itaque
Apollo, fluviorumque & fontium Numina tendere dicentur viros,
quod

Ἄνδρες κείζουσιν, Ἀπόλλωνι ξυν ἄνακτι,
 Καὶ ποταμοῖς ταύτῃσι Διὸς πέρας μοῖρασι τρυφῇ.
 Πινθῶ τ', Ἀδμήτη τε, Ἰωῖνι τ', Ἠλέκτρῃ τε,
 Δαίρει τε, Πρυμνῶ τε, καὶ Οὐρανίῃ Θεοφιδῇ, 350
 Ἰππῶ τε, Κλυμένη τε, Ροδία τε, Καλλιόῃ τε.
 Ζεύϊ τε, Κλυτῇ τε, Ἰδῆϊ τε, Πασιφῇ τε,
 Πηλεΐδῃ τε, Γαλαξιδῇ τε, ἑσπέρῃ τε Διώνῃ,
 Μηλόβοσις τε, Θόῃ τε, καὶ Διειδῇ Πολυδάρῃ,
 Κερκιδί τε Φυλῷ ἑσπέρῃ, Πλυτῷ τε Βοώπιδι, 355
 Περσηίδι τ', Ἰάνειρά τε, Ἀκῶνι τε, Εὐάνῃ τε,
 Πετρεΐδῃ τ' ἑσπέρῃ, Μενεσφῶ τ', Εὐρώπῃ τε,
 Μῆτις τ', Εὐρωμένη τε, Τελεφῶ τε κρανίῃ τε Πάθῃ
 Κλεισίῃ τ', Ἀσίῃ τε, καὶ ἱμερόεσσαν Καλυψῶ
 Εὐδωρῇ τε, Τύχῃ τε καὶ Ἀμφιρῶ, Ωκυρῇ τε 360
 Καὶ Στύξ, ἥ δὴ σφέων περφερεσάτη ἐστὶν αἰπασέων.
 Αὐτὰρ δὲ Ὀκεανὸς καὶ Τηθύς ἐξεργάζοντο
 Πρεσβύταται κῆρα. πολλὰ γὰρ μὲν εἰσι καὶ αἶδαν.
 Τεὸς γὰρ χίλιναι εἰσι ταινίεσφουροι Ὀκεανῖναι,
 Αἵ ῥα πολυπερέες γαῖαν καὶ βένθεα λίμνης 365
 Πάντη ὁμῶς ἐφέπουσιν, θάλασσαν αἰγλαὰ τέκνα.
 Τόσσοι δὲ αὖθ' ἔπειρ' ὀταμοὶ καναχιδὰ ῥέοντες,
 Τίεες Ὀκεανῷ, τέρας γένετο πότνια Τηθύς
 Τῶν ὄνομα δ' ὄρζαλέον πάντων βροτῶν ἀνδρῶ ἐνίσσιν
 Οἱ γὰρ ἕκαστοι ἴσασιν οἱ αὖτ' ὀφθαλμοῖσι. 370

quod viri in eorum honorem tonderent caesariem. Nonnulla habet hanc in rem *Cassiodorus* ad Cap, XXI. Charact. Τὴν ὀφθαλμῶν, αὐτῶν κροφίλοισιν. Clericus.

347. Ἄνδρες κείζουσιν] Hoc est, κείζουσιν. Hefych. κείζον, ἀπὸ κείρου. Ἰφίκα capillum tondentes Apollini & Aeneis dedicare solebant. Vide Martialis epigramma de Encolpi capillo. Guiccius.

353. Γαλαξιδῇ τε] An γαλαξιδῇ? placet. Guiccius.

359. Κλεισίῃ] Fortè αὖ κλεισί, κλεισός, κλεισός, κλεισός, κλεισός, ut αἶσα. Guiccius.

360. Ἀμφιρῶ, Ωκυρῇ τε] An Ἀμφιρῶ ἀμφιρῶν τε? Ἀμφιρῶ pro Ἀμφιρῶν. Sic ἱστορία. Ἀμφιρῶ, καὶ ἱστορία καὶ ἱστορία ἀμφιρῶν ἀμφιρῶν. An id Ἀμφιρῶν Ἀμφιρῶ; Hefych. Ἀμφιρῶν, ἀμφιρῶν. an ἀμφιρῶν τῶν

Viros à teneris educant, una cum Apolline rege,
 Et fluminibus: hanc verò à Jove sortem habent,
 Pithòque, Admetàque, Ianthèque, Electràque,
 Doris̃que, Prymnèque, & Urania forma Deam referens,
 Hippòque, Clymenèque, Rhodiàque, Calliroèque,
 Zeuxòque, Clythièque, Idyiaque, Pasithoèque,
 Plexaurèque, & Galaxaure, amabilisque Dione,
 Melobosisque, Thoèque, & venusta Polydora.
 Cerceis̃que indole amabilis, Pluriòque magnis oculis,
 Perseis̃que, Ianiràque, Acastèque, Xanthèque,
 Petraàque lepida, Menesthòque, Europàque,
 Metis̃que, Eurynomèque, Telesthòque croceo peplo:
 Crisièque, Asiàque & amabilis Calypso:
 Eudorèque, Tychèque, & Amphiro, Ocyròque:
 Et Styx, quæ ipsarum excellentissima est omnium.
 Atque hæ Oceano & Tethye prognatæ sunt,
 Grandiores natu filia. multæ quidem sunt & alia.
 Ter mille enim sunt celeres filia Oceani,
 Quæ sanè dispersæ terram, & profunditates lacus
 Passim pariter incolunt, Dearum splendida proles.
 Tot rursus alii fluvii cum strepitu fluentes,
 Filii Oceani, quos peperit veneranda Tethys:
 Quorum nomina difficile omnium mortalem virum proloqui.
 Sed singulatim noverunt, quicumque circum habitant.

τῆ ἀμφιρῶνς cognatum? Hesych. Ἀμφιρῶνς, ἀπὸ τῆς ἀμφιρῶνς, καὶ αὐτὴ ἔχει
 τὴν αὐτὴν. Gnietus.

361. Καὶ Στὺξ] De hac postea dicemus ad v. 775. & seqq. Clericus.

364. Τεὶς δὲ χίλιαι εἰσι] De Nymphis vide dicta ad v. 187.
 Clericus.

365. Βίνθια λίμνης] Hoc est, θαλάσσης, ἀπαιεῖ. Homer. Ἡΐλιος
 δὲ ἀνὴρ τοῦ λιμένος ἀπὸ τῆς θαλάσσης λίμνη. Gnietus.

365. ——— θαλάσσης καὶ βίνθια λίμνης

Πάντη ἡρώς ἐφίπτοι] Videtur βίνθια λίμνης dici καὶ ὑπερβα-
 λῶς, pro λίμνης βαθύας, stagna profunda, vel lacus profundos; nam hæ
 Oceani filia non mare, sed lacus incolabant. De marinis egit Hesio-
 dus v. 240. & seqq. Certum est alioqui λίμνη ab Homero dici mare,
 ad quem vide Eustathium p. 919. Ed. Rom. Clericus.

Θεία δ' Ἡελίον τε μέγαν, λαμρὸν τε Σελήνῳ,
 Ἡΐωθ', ἣ πάνταςιν Ὀπιχθονίοισι φαίνει,
 Ἀθανάτους τε θεοὺς τοὶ ἔργον ὄρωι ἔχουσι,
 Γεῖναθ', ὑπερβύθησ' Ἰπέρειον ἐν Φιλότῃ.
 Κρίω δ' Εὐρυβίῃ τίκτεν, Φιλότῃ μιγῆσαι,
 Ἀστειὸν τε μέγαν, Πάλλαντά τε, διὰ θεάων,
 Πέρσιω θ', ὅς καὶ πᾶσι μετέπεπεν ἰδμοσύνησιν.
 Ἀστραίω δ' Ἡὺς ἀνέμους τέκε καρτεροθύμους,
 Ἀργείω Ζέφυρον, Βορέαν τ' αἰφροκέλευθον,
 Καὶ Νότον, ἐν Φιλότῃ θεῶ θεὰ ὠνήθεισα.
 Τὴς ἣ μετ' αἰέρεα τίκτεν Ἐωσφόρον ἡελυγμένα,
 Ἀστρα τε λαμπεπέωντα τὰ τ' ἔργον ἐσεφάνωται.
 Στύξ ἣ τέκ' Ὠκεανῷ θυγάτηρ, Πάλλαντι μιγῆσαι,
 Ζῆλον ἣ Νίλῳ καλίσφυρον ἐκ μεγάρουσι,

375

380

371. Θεία δ' Ἡελίον τε μέγαν, λαμρὸν τε Σελήνῳ, ἣ τὰ ἔχει] In voce Θεία videtur latere Phœnicium *ἡλθ* *thehou*, quod in *anistatem* significat & nomen est *Ἡ Χάος*. Cum ignorarent antiquissimi Græci creationem Solis ab æterno Numine, scirentque eum prodiisse *ἡλθ* *mitthohou*, & *thehou*; mutatâ hac voce in *ἡλθ* *theia*, è Chao Deam fecerunt. In qua mutatione, nihil esse alienum à Linguarum Orientalium ingenio ii norunt, qui eas vel à limine salutarunt. Nihil verat nos hic paucis indicare originem nominum Græcorum Solis & Lunæ. Videtur ergo Sol *ἡλθ* dictus à Phœnicio *ἡλθ* *belojo*, id est *altus*; quod quamvis omnibus astris conveniat, non mirum Astrorum notissimo, & maximo, ad nos quod attinet, tribui. Propterea dicitur *Hyperione* patre natus. Nimirum, *ἐὺν ὑπερβύθη μέγαν Ἡΐωθ' ἡλθ*. Luna verò dicitur *σελήνη*, vel Doricè *σελάνα* à Phœnicio *ἡλθ* *schelanaah*, hoc est, *qua pernoctat*, ex *ἡλθ* *sche* quæ & *ἡλθ* *lanah* pernoctavit.

Observandum autem hic est distingui Solem & Lunam, ab *Apolline* & *Diana* liberis Jovis, qui postea cum iis misti sunt, quòd mortuorum animi ad illa astra, ut iis infiderent, migrasse existimarentur, qua de re postea ad *ψ. 918.* agemus. *Clericus.*

375. Κρίω δ' Εὐρυβίῃ ἣ τὰ ἔχει] Crius & Eurybie, eorumque filii Astræus, Pallas & Perses, neque ex rerum natura, neque ex prisca Historia malè intellecta nati videntur, sed ex cerebro Poëtarum, datâ operâ mentientium; ex quo nata & pleraque nomina Nympharum, quæ ab *Hesiodo* recensita sunt. Matrimoniorum causâ, videntur partim hæc ficta, ne Deabus notissimis deessent mariti; nam tres Deas tribus Crii filiis postea collocat noster Poëta. *Clericus.*

376. Κρίω δ' Εὐρυβίῃ τᾷσιν] Scribo κρίω. suprà κρίων τε κρίων τε &c. à κρίω

*Thia praterea Solémque magnum, lucentémque Lunam,
Auroramque, quæ omnibus terrestribus lumen præbet,
Immortalibusque Diis qui cælum latum tenent,
Peperit, congressa cum Hyperione in concubitu.
Crio autem Eurybia peperit, concubitu mista,
Astræumque magnum, Pallantémque, præstantissima Dearum,
Persénque, qui etiam omnes præcellebat peritiâ.
Astræo verò Aurora ventos peperit violentos,
Argesten Zephyrium, Boreámque rapidum,
Et Notum, in concubitu cum Deo Dea congressa.
Post hos verò Aurora stellam peperit Luciferum mane genita,
Astræque fulgentia quibus cælum cinctum est.
Styx verò peperit Oceani filia, Pallanti mista,
Zeham & Nicen formosam, in ædibus,*

à κρείω regno κρείω, κρείω. *Quietus.*

377. Ος κὲ πῦσι μετέπειται] Scribe δὲ πῦσι μετέπειται. *Quietus.*

378. Ἀστὴρ δὲ Ἡὺς ἀνέμους τίνα] Quia venti ex alto flant, & quia astra alta sunt, videntur *Astræi* filii fingi; Auroræ verò, quæ ex terra oritur, quia terram verrunt & perflant. *Clericus.*

379. Ζήφυγος, Βορέης πὲρ Νότος] Mirum est cur *Hesiodus* Orientalem ventum omiserit, cum nihilo sit inferior reliquis ventis, & aptius dici possit Aurorâ natus, quàm ceteri. Certum est enim in amplissimis maribus, surgente Aurorâ, vehementiorem subsolanum sentiri. Sed *Physicus* non erat *Hesiodus*, neque in suis figmentis accuratus, certarumve legum observans. Vide ad v. 870. *Clericus.*

381. Τὴς δὲ μετ' ἀστὴρ τίνατ' Εὐσφώγος] Mirum est Auroram matrem dici *Luciferi* & stellarum, cum, Aurorâ apparente, obscurentur, & paullo post oculos fugiant. Si accuratus esset *Hesiodus*, suspicaretur. Hæc dici non matutinum sed vespertinum crepusculum, quod & *Luciferum* & cetera astra cælo inducere videtur. *Clericus.*

383. Στύξ] Ἀ στυγία, στυγία, στυγία, στυγία. Odium. *Quietus.*

383. Στύξ] Intelligendi sunt accolæ hujus fontis, qui fuit in Arcadia. Hi auxilium Jovi tulerunt, & contra patrem bellaturo ex Arcadia primi adfuerunt. De fonte ipso agemus ad v. 775. ubi pluribus describitur. *Clericus.*

384. Ζήλον κὲ Νίκην κὲ πᾶ ἰζῆς] Sunt quidem nomina à Poëta pro arbitrio Stygis liberis imposita; sed ex quibus colligere liceat fortissimos viros ex Arcadia ad Jovem venisse, qui non parvum momentum attulerint ad victoriam, & qui deinde satellites Jovis fuerint. *Clericus.*

Καὶ Κρότῳ, ἡδὲ Βίλῳ, ἀειδαίνετ' αἰεὶ γαίνασσι τέκνα, 385
 Τῶν οἷα ἐς' ἀπάνδρε Διὸς δόμῳ, ἔδ' ἐπεὶ ἔδρη,
 Οὐδ' ὁδὸς, ὅππῃ μὴ κείνοισι θεὸς ἡγεμονεύῃ·
 Ἀλλ' αἰεὶ παρ' Ἰνὶ βαρυκτύπῳ ἐδολόωνται·
 ὧς γὰρ ἐβέλωσε Στυγὲς ἀφθιτῷ, Ὀκεανίνῃ, 390
 Ἡματι τῷ, ὅτε πάντας Ὀλύμπῳ ἀστεροπητὴς
 Ἀθανάτης ἐκάλεσσε θεὸς ἐς μακρὸν Ὀλυμπον.
 Εἶπε δ', ὅς ἂν μὲρ εἶο θεῶν Τιτῆσι μάχοιτο,
 Μὴ πν' ἀπορραΐσειν γαστρίαν, πρὶν ἢ ἑκάστω
 Ἐξέμεν λυγρὰ παρ' ἑμὲ γε μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι.
 Τὸν δ' ἔφαθ' ὅστις ἀπμῶν ὑπὸ Κρόνῳ ἡδ' ἀγέρεσσι, 395
 Τιμῆς ἢ γαστρίαν ὀπιθεσέμεν ἢ θέμις ἐστί.
 Ἡλθε δ' ἄρα πρώτη Στυγὲς ἀφθιτῷ Οὐλυμπὸν δε
 Σὺν σφοῖσι παίδεσσι, φίλῃ δ' αὖ μῆδεα πατρός.
 Τῷ γ' ἔδωκε τρίμησε, πειρασά γ' ὁδῶρα ἔδωκεν.
 Αὐτῷ μὲν γὰρ ἔθηκε θεῶν μέγαν ἑμμεῖναι ὄρκον, 400
 Παῖδας δ' ἡμᾶς πάντα ἐς μετ' ἀναιέτας εἶναι.
 Ὅς δ' αὖτως πάντεσσι θεσπερές, ὥσπερ ὑπέστη,
 Ἐξετέλει· αὐτὸς γ' ἔμεγα κρατὶ, ἡδὲ ἀνάσσει.
 Φοίβῃ δ' αὖ Κοῖν πολυήρατον ἦλθεν ἐς Ὀνύκην.
 Κυσαμνὴν δ' ἤπειτ' ἀπὸ θεῶν ἐν Φιλότῃ, 405

387. Ἡγεμονεύει] An ἡγεμονεύοι? hoc est, via quā non illi Jovem sequantur. comitentur. *Guietus.*

391. Ἀθανάτης ἐκάλεσσε θεὸς] Deos hic à Titanibus distinguit *Hesiodus*, quamvis Dii à Titanibus nati sint; quòd Jupiter victor pluris factus sit, unā cum suis, quā Saturnus & qui ei favebant; qua de causa nomen *Deorum* retulerunt, veluti πρὸτ' ἐξοχλῷ. De eorum pugna postea dicemus. *Clericus.*

393. Μὴ πν' ἀπορραΐσειν] Scribo ἀπορρήσειν, pro ἀπορήσειν, metri causa. *Guietus.*

393. Μὴ πν' ἀπορραΐσειν γαστρίαν] Iis qui honores obtinuerant, apud Caelum aut Saturnum, similes promisit Jupiter, si in partes suas transfirent, & novis præmiis se affecturum eos; quos nullo loco habuerat Saturnus; quibus pollicitationibus, multos in partes suas pertraxit. Hæc omnia clarè ostendunt homines fuisse, qui hominibus bellum inferrent, & sollicitarent adversariorum auxilia ad defectionem, spe præmiorum. *Clericus.*

398. Σὺν σφοῖσι παίδεσσι] Σφοῖσιν. πατρός] Ὀκεανῷ scilicet. *Guietus.*

401. Με-

Et Robur, atque Vim, præclaros peperit filios,
 Quibus non est seorsim à Jove domus, nec ulla sedes,
 Neque via, quæ non illis Deus præsit:
 Sed semper apud Jovem graviter tonantem sedem habent.
 Sic enim consuluit Styx incorruptibilis, Oceani filia,
 Die illo, quando omnes Olympique fulgurator
 Immortales vocavit Deos ad latum Olympum. (pugnes,
 Dixit autem, quod quisquis unà secum Deorum contra Titanes
 Nulli se adempturum præmia, sed honorem quemque
 Habiturum, quem antea inter immortales Deos. (munis,
 Illum etiam dixit, qui honoris expers fuerit sub Saturno & im-
 Ad honores ac præmia provecturum, ut æquum est.
 Venit autem prima Styx incorruptibilis in Olympum
 Cum suis filijs, sui per consilia patris.
 Illam verò Jupiter honoravit, eximia quoque dona dedit.
 Eam enim constituit Deorum magnum ut sit jusjurandum,
 Filij autem diebus omnibus sui inquieti ut sint.
 Similiter etiam omnibus prorsus, sicuti pollicitus erat,
 Perfecit: ipse autem præpotens est, atque regem agit.
 Phæbe porro Cæi perjucundum venit ad torum.
 Gravida verò facta deinde Dea Dei in concubitu,

401. Μενελαΐδας ἦναι] Δαδισμός, ut εἰσπείε, πύργος, ποταμολέτης, ut μέντοιξΘ. Guicetus.

404. Φοῖβη δ' αὖτε καὶ πολυήγετον ἦλθεν ἐς Διὸς] Cum inter posteros hujus Phœbes fuerint Numina fatidica, & quæ vaticiniis præesse credebantur; existimarim, Phœniciis litteris, scribi posse nomen ejus hoc modo ΠΕ-ΠΩ phe-bah, os in illa, nimirum, os fatidicum; nam Phœniciâ Linguâ os Dei est oraculum, & consulere os Dei, est consulere oraculum. Æschylus in Eumenidibus, postquam dixit primam Terram, deinde Themis Oraculo Delphico præfuisse, sic pergit:

ὣ δὲ τῆς τέταρτης
 Ἀρχὴ Δελφῶν, εἰδὲ πρὸς βίαν πύξ,
 Τίτανις ἄλλα, πᾶσι χθονὸς, καθίζου
 Φοῖβη· δίδωσιν δ' ἡ γῆρας δέσπον
 Φοῖβος, τὸ Φαίβης δ' ὄνομα ἔχει παρὰ πάντας.

Tertiâ verò sortitione, volente eâ, nec vi ullius allatâ, Titanis filia, filia Telluris, confedit Phæbe; donavit verò hac natali matre Phœbum, qui nomen habet ad Phœbes nomen accedens. Clericus.

Λητὸ κυανόπεπλον ἐγείνατα μείλιχον αἰεὶ,
 Ἡπιον ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
 Μείλιχον ἐξ ὄρχης, ἀθανάτων ἐντὸς Ὀλύμπου.
 Γένετο δ' Ἀστειῶν Διώνυμον, ὃν ποτε Πέρσης
 Ἡγάγετ' ἐς μέγα δῶμα, φίλῳ κεκληθὼς ἀκρίτῳ.
 Ἡ δ' ὑποκυσαμένη Βικότῳ τέκε, πῶν περ πάντων

406. Λητὸ κυανόπεπλον] Nomen fortè habuit à *λητο*, hoc est, magicis carminibus uti, καὶ *λητο*, vel *leto*. Apollo certè & Diana hujus liberi magicarum artium periti fuisse dicuntur, easque docuisse alios. Circe, filia Solis, seu Apollinis, nobilissima etiam fuit venefica. Clericus.

408. Μείλιχον ἐξ ὄρχης ἀθανάτων ἐντὸς Ὀλύμπου] Hic versus spurcius est, & delendus. Gniotus.

408. Μείλιχον ἐξ ὄρχης] Jam ante Jovem. Clericus.

409. Γένετο Ἀστειῶν] Phœniciè *πτηνη* *hassethrah* latentem significat quod nomen non malè conveniat filiae veneficæ; quæ mulieres omnia clam faciunt. Hoc ipsum nomen fuit Insulæ Deli, dum latuit, unde colligere licet veram esse allatam Etymologiam. Callimachus, in Hymno εἰς Δῆλον, ita insulam compellat, v. 37.

Ἰσμεν δ' ἔλκεσσι
 Ἀστειῶν πεπαιδὸν, ἐπὶ βαθὺν ἕλκεσσι πέφρον
 Οὐρανίου φιδύουσα Δίος γάμον, αἰεὶ ἐλπίσιν.

Nomen autem erat tibi Asteris olim, quoniam profundam insinueras fossam, coelitus fugiens Jovis concubitum astro similis. Videtur voluisse Callimachus Deam Asteriam in insulam fuisse mutatam, primum quidem sub aqua latentem, deinde δῆλον conspicuam factam. Clericus.

Ibidem. Ἡ ποτε Πέρσης Ἡγάγετ' ἐς μέγα δῶμα.], Suspicor Persam vocari virum hujusce veneficæ, quod inaudivisset jam Hesiodus Persas esse veneficis ac magicis artibus sum noperè deditos, quæ de re vide Lib. II. Th. Stanleji *Philosophia Orientalis*. Clericus.

411. Ἐκείτῳ τῆς] Dicta est à Phœnicibus hæc Dea *πτηνη* aut *εχάτη*, hoc est, unica, qua de causa ab Hesiodo v. 426. dicitur *μυνογενὴς unigenita*. Hæc Dea, ut notissimum est, credebatur esse Numen, quod insideret Lunæ, miscebaturque cum Diana, & præesse magicis artibus putabatur. Videntur Phœnices ita eam vocasse, quia Luna sola existimabatur esse in cœlo sui generis, cùm maximus, post Solem, Planetarum esse censeretur, quod maxima appareat. Tum crediderunt eam magicis sacris præesse, quia noctu fiunt, inspectante veluti Lunâ. Solebant Græci, unoquoque mense, cùm Luna esset nova, in compitis, coenam apponere, quæ vocabatur *caena Hecata*, & à pauperibus auferebatur. Aristophanes in *Pluto*, p. 63. Ed. Majoris Genevensis, de Hecate:

Ζῶς Κρονίδης τίμησθ'. πέρει δέ οἱ ἀγλαὰ δῶρα,
 Μοῖρα γαίης τε καὶ αἰθρυγέτιο θαλάσσης.
 Ἡ δ' ἢ αἰσχροῦντ' ὑπὸ Οὐρανῷ ἔμμορε πρῆς,
 Ἀθανάτοισι τε Θεοῖσι τε πρῆν' ἐξὶ μάλιστα. 415
 Καὶ γὰρ νῦν ὅτε περ πρὸς ὀπιχθονίων ἀνθρώπων
 Ἔρδων ἰερὰ καλὰ καὶ νόμον ἱλάσκηται,
 Κικλήσκῃ ἑκάστῳ πρῆν' ἢ οἱ ἑαυτοῖς πρῆν'
 Ρ' εἶα μάλ', ὦ πρῶφρον γε θεὰ ὑποδέξεται δόχον.
 Καὶ οἱ ὄλβον ὀπάζοι' ἐπεὶ δυνάμεις γε πάρεσιν. 420
 Ὅσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανῷ ἐξεγρόντο,
 Καὶ πρῆν' ἔλαχον, τέτων ἔχθ' αἴσαν ὀπάντων.
 Οὐδέ τι μιν Κρονίδης ἐβίησεν, ἔδ' ἔτ' αἰπιύρεθ'
 Ὅσ' ἔλαχεν Τιτῆσι μὲν πρῶτεροισι Θεοῖσιν.
 Ἀλλ' ἔχθ' ὡς τὸ πρῶτον ἀπ' ἀρχῆς ἔπλετο δασμός.
 Οὐδ' ὅπ' μνηστέρης, ἥσσαν θεὰ ἔμμορε πρῆς,
 Καὶ γέρας ἐν γαίῃ τε καὶ ἔρανῳ, ἥδ' ἐ θαλάσῃ.
 Ἀλλ' ἐπὶ καὶ πολὺ μᾶλλον, ἐπεὶ Ζῶς τίεται αὐτῷ.
 Ὡς δ' ἐθέλῃ μεγάλως παρεγίνεται, ἥδ' ὀνίνησιν,
 Ἐν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπῃ, ὃν κ' ἐθέλῃσιν. 425
 Ἡ δ' ὅπ' ὀπὸς ἐς πόλεμον φθισιῶρεθ' θωρήσσονται
 Ἄνθρωποι, ἐνθα θεὰ παρεγίνεται οἷς κ' ἐθέλῃσι,
 Νίκῃν προφρονέας ὀπάσσει, καὶ κῦδ' ὀρέξαι.
 Ἐν περ δίκη βασιλεύσει παρ' αἰδοίοισι καθίζῃ.

naliūm, Lib. I. c. 23. *Affynii Deo, quem summum, maximūque ve-*
nerantur, ADAD nomen dederunt. Ejus nominis interpretatio signifi-
cet UNUS. Nihil esse corruptum puto, in loco *Macrobi*, neque
 audivisse eum *Adad* pro *Achad*; nihil enim vetat, quin Dialecto qua-
 riam Orientis γηη dixerint, quod Chaldaei solent γηηhad. Sed ad *Ho-*
siodum redeundum est. *Clericus.*

413. Μοῖραν ἔχον γαίης τε] Hoc est, sortem. Maris & terræ po-
 tentem Lunam esse innuit. *Gruetius.*

417. Κατὰ νόμον ἱλάσκηται] Placat. subintellige divos. *Gruet-*
ius.

417. Ἐρδων ἰερὰ καλὰ] Hoc est *εὐχεμεῶν*, sive *litans*, seu victimas
 macians fausta portendentes, & rectā dispositione viscerum Deam
 placatam ostendentes. Res est notissima. Itaque malè vertunt *sacra*
honora. *Clericus.*

*Jupiter Saturnius honoravit: dedit verò ei splendida dona,
Potestatem ut habeat terraque & inexhausti maris,
Imò etiam stelligero à Cælo sortita est honorem,
Immortalibusque Diis honorata est maxime.
Etenim nunc quando alicubi aliquis terrestrium hominum
Faciens sacra fausta secundum patrios mores expiat,
Invocat Hecaten: ingens verò eum sequitur honor
Facillimè, cujus benevola Dea suscipit preces:
Et illi divitias largitur; nam facultas ei adest.
Quotquot enim Terra Cæloque prognati sunt,
Et honorem sorte acceperunt, illorum habet sortem omnium.
Neque quidquam ei Saturnius per vim ademit, neque abstulit
Eorum, quæcumque sortita est Titanas inter priores Deos.
Sed habet sicut prius ab initio facta est distributio.
Nec quia unigenita, minorem Dea sortita est honorem,
Et potestatem tam in terra ac cælo, quàm in mari:
Sed insuper multò magis, quoniam Jupiter honorat illam.
Cui verò vult, magnificè præsto est, atque juvat.
Inque concione inter homines eminet, quem voluerit.
Atque quando ad bellum perdens viros armantur
Viri, tum Dea adest quibus voluerit,
Victoriam promptè ut præbeat, & laudem porrigat.
Inque judicio reges apud venerandes sedet.*

422. Αἶσος ἀπάντων] Hoc est, sortem, potestatem, μοῖρα, ut sup. *Guietus.*

422. Καὶ πρὸς ἵλαχον] Honor hic est præmium à Jove, post victoriam, iis qui eum adjuverant datum; aut honor qui antea ab iis obtinebatur, & à Jove confirmatus est. Cùm ergo hoc Numen ante Jovem coleretur, fingaturque ab Hesiodo favisse Jovi contra Saturnum; honor, quem antea obtinebat apud homines, illi relictus est. Sequenti bus hoc aperit docet *Hesiodus*. *Clericus.*

Ibidem. Τῶτων ἔχῃ αἶσος ἀπάντων.] Aliorum Deorum alii coelestes, alii terrestres, alii marinierant; aut partim dumtaxat cœli, terræ, aut maris præerant. Sed Hecate omnibus illis universi partibus æquè præfecta erat. Vide vsf. 413. & 427. *Clericus.*

426. Ἡσος δὲ ἐμμορεῖ πρῶτῃ] Minus honoris sortita est. & vers. sequ. καὶ γὰρ subintellige ἥσος. *Guietus.*

426. Μυρογῶν] Vide dicta ad γ. 411. *Clericus.*

Ἐσθλή δ' αὖθ' ὅπότε ἄνδρες αἰγῶνι ἀεθλεύουσιν.

435

Ἔνθα θεὰ καὶ τοῖς παραγίνεται, ἥδ' ὀνίνησι.

Νικήσας γ' βίη καὶ κάρτει, καλὸν ἄεθλον

ῥ' εἶα φέρει, χαίρων τε περὶ σὺν κῦδ' ὀπάζει.

Ἐσθλή δ' ἐκπῆεσσι παρηγάμην οἷς κ' ἐθέλῃσι,

καὶ τοῖς οἱ γλαυκῶν δυσσέμφελον ἐργάζονται,

440

εὐχονται δ' ἑκάτῃ, καὶ ἐρικτύπῳ ἔννοσιχαίῳ.

ῥ' ἡδίων δ' ἀγχι κούρη θεὸς ὤπασε πολλῶν,

ῥ' εἶα δ' ἀφείλετο φαινομήνῳ, ἐθέλῃσά γε θυμῷ.

Ἐσθλή δ' ἐν σαθμοῖσι σὺν Ἑρμῇ ληϊδ' αἰξεν,

Βηκρίας τ', ἀγέλας τε, καὶ αἰπόλια παλατῇ αἰγῶν,

445

Ποίμνας τ' εἰροπύκων γ' ὅσων, θυμῷ γε θέλῃσιν,

Ἐξ ὀλίγων βελάει, καὶ πολλῶν μέιονα θῆκεν.

Οὕτω τοι καὶ μενοχθήεις ἐκ μητρὸς ἐῷσα,

Πᾶσι μετ' ἀθανάτοισι πέτιμνται γεργέεσσι.

Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κροτρόφον, οἱ μετ' ἐκείνῳ

450

Ὀφθαλμοῖσιν ἰδόντο φάει πολυδερκέει Ἡῷς.

Οὕτως ἐξ ἀρχῆς κροτρόφῳ αἰδὲ τε πρῶτα.

ῥ' εἴη δ' αὖ δμηθέσσι Κρόνῳ τέκε Φαίδμα τέκνα,

Ἐσίῳ, Δήμητρα, καὶ Ἡῇ χρυσπέδιλον,

440. Δυσσέμφελον] Id est, δυσχερὲς, δύσπικτον] *Gnietus*.

Ibid. Ἐργάζονται] *Proprie colunt*. Intellige piscatores, qui ex maris proventu vivunt, ut agricolæ ex agrorum cultu, unde deducta est metaphora. *Clericus*.

447. Ἐθέλῃσά γε θυμῷ] Ἀθέλῃσιν scribo. ἀθέλῃ, ἀθελίῳ, ut ἀπείρῃ, ἀθυμῷ, & similia. Nota vocem Græciæ redditam. *Gnietus*.

447. Βελάει] Ὀφείλει augeat. *Gnietus*.

450. Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κροτρόφον] Alios etiam Deos κροτρόφους constituerat Jupiter, ut liquet ex v. 346. Præesse autem nutritioni puerorum Lunam non mirum videbitur, si in animum revocemus intra novem aut decem lunas, seu menses, formari & in lucem edi pueros. Hoc unum accepit à Jove, cetera omnia obtinebat μετ' ὀφθαλμοῖσιν θεοῖσι, cum prioribus Diis, hoc est, sub Cælo & Saturno. Atque hoc est ultimum Numen prioris ætatis Deorum. *Clericus*.

454. Ἐσίῳ] *Vesta* dicitur à Latinis, præfixo Digammate Æolico V vel F. Viri docti rectè hoc nomen deducunt ἀπὸ Ἑσῆς *esch* ignis, aut, Syriacâ inflectione, ἑσῆ *eschiba*. Notissimum est hanc Deam creditam præesse igni, & foco. Eruditum de ea Syntagma scripsit *Just. Lipsius*, qui adiri poterit. *Clericus*.

Δήμητ-

Bona insuper quando viri in certamine colluctantur;
 Ibi Dea & illis præsto est, atque juvat.
 Qui verò vicerit virtute & robore, pulcrum præmium
 Facile fert, latiusque parentibus gloriam dat.
 Bona item equitibus adesse, quibus voluerit:
 Et his qui caruleum (mare) trajectu difficile exercent,
 Votaque faciunt Hecata, & valdè sonanti Neptuno.
 Facile etiam prædam inchyta Dea dedit copiosam,
 Facile verò abstulit apparentem, volens saltem animo.
 Bona præterea in stabulis cum Mercurio pecus augere,
 Armentaque boum, gregesque, & greges magnos caprarum,
 Gregesque lanigerarum ovium, animo certè volens,
 Ex paucis copiosa, & ex multis pauciora reddit.
 Adeò sanè etiam unigenita ex matre cùm sit,
 Omnibus inter Deos honorata est muneribus.
 Fecit autem jam Saturnius alumnæ juvenum, qui post jam
 Oculis adspexerunt lumen multa contuentis Auroræ.
 Sic ab initio nutriens filios: atque hi sunt honores.
 Rhea autem compressa à Saturno, peperit illustres liberos,
 Vestam, Cererem, & Junonem aurea calceamenta habentem,

Δήμητρος] Δημότης dicitur per contractionem, plenius verò Δημόμητρος. Si scribamus Phœniciè 𐤇𐤓, derivanda vox erit à radice 𐤓 dai, quæ significat sufficientiam, copiam; nomen convenientissimum huic Deæ, quæ inventrix erat & præses frugum, imò verò omnium fructuum; quorum proventum augere, aut minuere credebatur, prout propitia erat, aut irata. Callimachus his versibus claudit hymnum, in honorem hujus Deæ:

Φέρε δ' ἀγρόδι τόσσα πάντα,
 Φέρε βόας, Φέρε μῆλα, Φέρε σῖχυν, οἷσε θεοῖσ' ἔμεν.
 Φέρε καὶ εἰργίαν, ὃ δὲ ἄρσεν, κείνῳ ἀμείψῃ.
 Ἰλαδί μοι τέλεισσι, μέγα κρείσσον θεῶν.

Refer ex agris matura omnia, pasce boves, pasce oves, fer spicam, fer messem. Fove pacem, ut qui aravit ille & metat. Propitia mihi sis, ser optata, magna regina Dearum. Historiam hujus Deæ multis prosequuti sumus Gallico sermone, Biblioth. Universalis T. VI. Clericus.

Ἡζω] Phœniciè 𐤇𐤓𐤁𐤀 bira, aut 𐤇𐤓𐤁𐤀 barab, inter alia significata, amulam, seu zelotypam sonat; quâ nominis significatione, nulla aptius quadrare potest in Junonem, quæ perpetuâ zelotypiâ erga virum laborans describitur. Jupiter eam diserte vocat Ζηλόμην, zelo-

typam,

Γφθιμόν τ' Αἴδην, ὃς ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει,
 Νηλεὺς ἦτορ ἔχων· ἢ ἐρίκτυπον Εἰνασίχαιον,
 Ζεῦ πάτερ, ἦδ' ἢ ἀνδρῶν,

tyram, apud *Callimachum*, Hymno in Dianam v. 30. Vide & Dial. Mercurii & Neptuni apud *Lucianum* T. I. ubi de natalibus Bacchi. Clericus.

455. Γφθιμόν τ' Αἴδην, ὃς ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει] In explicatione historica Fabulae Cereris., multis egimus de Plutone, ex qua pauca huc transferemus. I. Nomen ejus Αἴδης, aut αἴδης deducendum ex voce Phoenicia 𐤀𐤋 ad, aut αἴδ, quā significatur mors, aut exitus; nec opus est monere quā aptè hoc conveniat Numini, quod mortuis imperare credebatur. Ea de causa, *Hesiodus* id ita describit, Νηλεὺς ἦτορ ἔχων, cor immisericores habens, quia mors nemini pareit. Voce autem illā signari non locum, ut existimant Grammatici, qui ex a privativo & εἶδω video deducunt, sed virum; liquet ex hac loquutione οἷς Αἴδης, in qua subintelligitur οἶκος, in Aidis domum, aut simile quidpiam.

II. Epiri Regem fuisse statuimus, cujus rei prisca in Historia, non obscura vestigia supersunt. Docet nos *Plutarchus*, in vita Thesei, descensum hujus Herois in inferos, aliud nihil creditum fuisse, præter iter in Epirum, ad Αἰδονοῦν eorum tractuum Regem. Non potest quidem idem censerī ac Pluto, de quo nunc sermo est, cūm Pluto aliquot sæculis ante Theseum vixerit. Verūm hinc liquet, ex antiqua fama, vulgò persuasum fuisse Aidem in Epiro regnasse; quam vanam non fuisse sequentia etiam ostendent.

III. Cūm Epirum dicimus, non intelligimus dumtaxat regnum illud exiguum, cujus fines postea non latè patuerunt; sed & finitimos aliquot tractus, cūm regnorum fines, pro variis temporibus, diversissimi fuerint. Plutonem statuimus, in iis oris, metalla excuisse, unde maximas sibi divitias conflaverit. Hinc nata universa ejus fabula, quod particulatim ostendemus. 1. Fuisse in Epiro & Macedonia sedinas auri, argenti, ferri & æris in earum regionum descriptione docuit *Strabo*. 2. Hinc factum ut Aides putaretur non mortuorum modò Rex, sed & Deus divitiarum, unde Πλούτων dictus est. 3. Qui tot sedinas haberet in ditione sua, cum non mirum est divitiis præesse creditum. 4. Mortuorum verò Deus habitus est, quia mortuorum sedes censebatur esse sub terra, sub quam aguntur sedinae; unde fit ut non rarò in Veterum scriptis inter se hæc conferantur, & quasi vicina habeantur. Apud *Plautum*, in Captivis Act. V. S. 4. sic loquitur adolescens è lapideinis rodiens:

Vidi ego multa sapè picta quæ Acherunti fierent,
 Cruciamenta, verūm enim verò nulla adaquè est Acheruns,

Atque

*Fortemque Plutem, qui sub terra demos incolit,
Immite cor habens, & valdè sonantem Neptunum,
Jovemque sapientem, Deorum patrem atque hominum,*

Atque ubi ego fui, in lapicidinis.

Posidonius apud Strabonem Lib. III. p. 101. de Turditaniz fodinis: πρὸς ἐκείνοις ὡς ἀληθὲς ἔστιν ὑποχθονίαν πένει, ὅτε ὁ Κῆρ, ἀλλ' ὁ Πλούτων κατέκειτο: certè, apud eos, subterranea loca, non Hades, sed Pluton habuit. Similiter quando cogitabant Poëtæ de regno mortuorum, vocabant Jovis & Neptuni fratrem Aidem, aut Hadem; quando de divitiis, Plutem. Plinius Lib. XXXIII. c. 1. Imus in viscera terra, & in sede Manium opes quarimus. Paulò post de metallis: illa nos premunt, illa nos ad inferos agunt. 5. Potuit etiam Aides rex mortuorum haberi, quòd permulti eorum, quos in fodinas demittebat, illic interirent; potuit credi pœnas de miseris mortalibus exigere, quales describuntur in inferis, propter miserrimam hominum ad metalla damnatorum vitam. Digna sunt lectu quæ habet Diodorus Siculus, de fodinis Ægyptiorum Lib. III. p. 159. & Lib. V. p. 313. Posteriora tantum, brevitatis causâ, proferam: οἱ κατὰ γῆν, inquit. τοῖς ὀρέγμασι, καὶ κατ' ἡμέραν καὶ νύκτε κατεχθονίοι περὶ σπύρασι, πάλαι μὲν ἀποθήσκοντες διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακοπαθείας (ἀναστὰς γὰρ ἡ πύλα καὶ ἔργον οὐκ ἔστιν αὐτοῖς, ἀλλὰ πῆξ ἔστι τῶν πλεοναξίᾳ, ἀναστὰς ὅτε καὶ ὑποδύνει τὴν δουλείαν τῆς γῆς, ἀποκτείνονται ἐν τῇ γῇ.) πῆξ δὲ ταῖς δουλείαις καὶ σπύρασι καὶ πῆξ τῆς ψυχῆς κακοπαθείας ὑποδύνοντες, πάλιν χρεῖαν ἔχουσιν τὴν πύλασιν. αἰρετικὸς γὰρ αὐτοῖς ὁ θάνατος ἐστὶν ὁ ζῆν, ἀλλὰ τὸ μὲν καὶ τὸ πύλασιν: deum sub terra, in fodinis, horum corpora atteruntur, multi intereunt, propter nimiam vexationem. Neque enim remissio, aut quies operum illis est, sed præsectorum verberibus gravitatem malorum ferre coguntur, quo fit ut infelicem vitam amittant. Nonnulli qui robore corporum, animarumque patientiâ, laborem sustinere possunt, longum in tempus arumnas illas habent. Optabilior enim illis mors est, quàm vivere, propter miseriarum magnitudinem. Qui imperant ejusmodi hominibus usque aded miseri, & solis lucem nunquam videntibus, illi merito dici queant, non vivis, sed

κατέκειτο κατεχθονίοισιν ἀνάσσειν, regnare in mortuos, qui sunt sub terra. Clericus.

456. Καὶ ἐλείπεται Εἰνοσιγῶν] Hoc est, Ποσειδῶν, qui mari præesse creditus est, quòd classibus vivus id obtinuerit, atque insulas occupavit. Dictus est πρῶτος posidon, ejus ætatis linguâ, hoc est, frator navium. Εἰνοσιγῶν est epitheton quo designatur Neptunus, seu maris Deus, quia mare procellâ concussam videtur etiam ipsam terram concutere. Clericus.

457. Ζῆν π] Hoc est antiquissimum nomen Jovis, non Ζεύς, cuius apprimè convenit, cùm Phœniciâ Linguâ ʾil xammi significet

scorta-

Τῷ κ' ὑπὸ βροντῆς πελεμίζετο δ' ῥῆα χθών.
 Καὶ τὸς μὲν κατέπινε Κρόνον μέγας, ὅς τις ἕκαστον
 Νηδύ' ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γένεσθ' ἴκοιτο
 Τὰ Φρονέων, ἵνα μὴ πρὸ ἀγαυῶν ἔρανιῶνται
 Ἀλλ' ἐν ἀθανάτοισιν ἔχη βασιληίδα πμῶ.
 Πά' θεοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανῶ ἀσπρόεντες,
 Οὐνεδαί οἱ πέπρωτο ἔφ' ὑπὸ παιδὶ δαμνῶναι,

460

fortitorem; quam appellationem jure merito Jupiter est adeptus, innumeris amoribus & stupris. *Clericus.*

16. Θεῶν πατὴρ ἰδὲ καὶ ἀνδρῶν] Hic πατὴρ nomen est dignitatis, non naturæ, significatque Regem Deorum & Hominum. Sic apud *Homerum* passim vocatur, & promiscuè usurpantur Ζεὺς πατὴρ & Ζεὺς βασιλεὺς, ut & apud reliquos omnes Poëtas. Videtur, antiquissimis temporibus, vox πατὴρ regem significasse, quod patres essent veluti reges familiæ suæ; cùm homines nondum in societates majores coivissent. Hæc ratio est cur Jupiter simpliciter quandoque *Pater* vocetur, apud Græcos & Latinos Poëtas, ut apud *Homerum*, *Iliad.* II. v. 250. ubi postquàm Achilles duo à Jove petiisset, quorum alterum dumtaxat impetravit, ita loquitur Poëta:

Τῷ δ' ἔπειτα πατρὶ ἰδὼν πατὴρ, ἔπειτα δ' ἀνέδωκεν.

Ei alterum dedit pater, alterum verò abnuvit. Similiter *Virgilius Georg.* Lib. I. v. 121.

————— Pater ipse colendi
 Haud facilem esse viam voluit.

Ad locum *Homeri* ita *Eustathius*: Ἀπολύτως πατέρες ἐν τούτοις λέγεται οἱ ἀρχαῖοι. τὸς γὰρ ἐν ἀνθρώποις πατέρες ἀφιδρύματα τῶν τοιούτων πατρῶν Διὸς φασιν οἱ παλαιοί: absolute Patrem ut archetypum in hisce dicit. Veteres enim dicunt patres inter homines esse exempla hujusmodi patris Jovis. Veteres illi, quicumque sint, fallebantur; nam erant patres ante Jovem, Coelus, Saturnus, & alii Dii, quos memoravit *Hesiodus*. Ab hominibus translata ea vox est ad Deos illos, quia homines prius fuerunt, quàm ejusmodi Dii. Plura exempla, ex quibus constat pater esse dignitatis vocabulum, vide apud *Adr. Turnebum*, in *Adversariis* Lib. XIII. c. 8. Si prima origo vocis quærat, derivandam crediderim à prisca radice 𐤓𐤕𐤓 patar, quæ apud Arabas, & Æthiopas, significat condidit, creavit, unde 𐤓𐤕𐤓 patir est creator, *Clericus.*

458. Τῷ κ' ὑπὸ βροντῆς καὶ πρὸ ἱερῆς] Postquàm Jovem miscuerant cum summo Numine, ei fulmina tribuerunt; quæ cùm & ἐν nubibus mittantur, & à causa ignota oriantur, Numinis manu mitti credebantur. Antiquiori ævo, non dubitabant

• Jup.

Cujus & à tronitru concutitur lata terra.

*Atque illos quidem deglutiebat Saturnus magnus, quicumque
Ex utero sacro matris ad genua venerat:*

Hæc agitan, ne ullus clarorum filiorum Cæli

Alius inter Immortales haberet regium decus.

Audierat enim ex Terra, & Cælo stellis micante,

Quòd sibi fatale esset suo à filio domari,

* *Juppiter, an venti discussâ nube tonarent,*
sed horrendum illum fragorem Deo ipsi acceptum ferebant. *Clericus.*

.459. Καὶ τὰς πρὸς κατέπευ Κρόνου μίχας] Scimus quibus allegoriis Græculi hoc Saturni factum interpretari & ad commodum sensum redigere conati sint; sed omnia sunt somnia, antiquitatis, rationisque suffragiis destituta. Si rem ipsam expendamus, veteremque Saturniæ ætatis Linguam consulamus, faciliè intelligemus Saturnum, ne à liberis suis folio dejiceretur, ex quo ipse patrem deturbaverat, eos in carcerem conjecisse; unde postea egressi quod timuerat perfecerrunt, ut in sequentibus docet *Hesiodus*. Ex ventre nihil egreditur præter excrementa; à morte nihil prorsus redit. Itaque quoniam *deglutiti* illi liberi Saturni redierunt, eos neque verè *deglutitos*, neque occisos oportet fuisse. Error Poëtarum natus est ex voce ambigua, quæ & *deglutire* & *abscondere* significat. Ea est radix בלע *balah*, quæ utrumque significatum obtinet; & quam cum hic κατέπευ vertere debuissent Græci, transfulerunt κατέπινον. Quod autem dicimus *Saturnum* abdidisse liberos in carcerem, id iis mirum non erit, qui legerint simile quid à Cælo factum esse; qua de re, vide dicta ad γστ. 156 & 158. *Clericus.*

.464. Οὐρανὸς αἱ πρῶτον] Veteres Poëtæ Τύχην ignorabant, noverrant περὶ ἀρχήν, seu μοῖραν, hoc est, fatum; sed nec immutabile putabant, nec Deos, quasi immutabile credidissent, se se gerentes inducebant, ut liquet ex hoc *Hesiodi* loco. Vide & *Aul. Gellium* Noct. Att. Lib. XIII. c. 1. Interea hinc colligere licet ab antiquissimis temporibus notum fuisse, esse nescio quam Naturam superiorem ipsis Diis, qui colebantur, ex cujus immutabili voluntate pendebant; quia, nimirum, Dii illi mortales fuerant, divinæ Providentiæ subiecti, quemadmodum ceteri homines. Postea hæc Stoici mirum in modum in crustarunt, disputationibus suis de Fato. Grammatici interpretantur περὶ ἀρχήν, quasi περὶ ἀρχῆς ἀρχήν, hoc est, ἀρχαῖον ἀρχήν, *præfinitam*, nam περὶ τὴν est *finis*, δὲ τὸ πᾶν ἀρχήν *finis*. Subintelligitur βελὶ, quemadmodum post *fatum* subintelligendum *consilium*. *Clericus.*

F

465. Διὶ

¶ Quærentem hoc inducit Pythagoram *Ovidius* *Metam.* XV.

Καὶ καρπερῶ περ ἰόντι, Διὸς μεγάλα δῖα βυλάς.
 Τῷ ὅγε σὺν αἰατοκοπιλῷ ἔχεν, αἰλὰ δουρίων
 Παῖδας εἰς κατέπνε· ῥέλω δ' ἔχε πένθος αἰάσιν.
 Ἀλλ' ὅτε δὴ Δί' ἔμελλε θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν
 Τέξεσθ, πότε ἔπειθε φίλους λιτάνους πηχέας
 Τὺς αὐτῆς, Γαῖάν τε καὶ Οὐρανὸν ἀστερόεντα,
 Μῆτιν συμφροσάσθ' ὅπως λελάθοιτο τέκος
 Παῖδα Φίλον, πῶσαιτο δ' ἐρινυῖ πατρὸς ἐοῖο
 Παίδων, ὅς κατέπνε μέγας Κρόνῳ αἰκυλομήτης.
 Οἱ ᾗ θυγατρὶ Φίλῃ μάλα μὲν κλύον ἠδ' ὀπίθοντο,
 Καὶ οἱ πεφροσθέντες ὅσα περ πέπρωτο γυνέσθ
 Ἀμφὶ Κρόνῳ βασιλῇ καὶ ἡεὶ καρπεροθύμῳ.
 Πέμψαν δ' ἐς Λύκτον, Κρήτης ἐς πῖονα δῆμον,
 Ὅππότε ἄρ' ὀπλότατον παίδων ἤμελλε τεκέσθ,
 Ζεῦα μέγαν· ἥ μὲν οἱ ἰδέξασθαι Γαῖα πελώρη
 Κρήτη [ἐν] ὠρεῇ τραφίμῃ ἀπὸ πηχέμαί τε.
 Ἔνθα μὲν ἴππο Φέρουσα θολὴν δῖα νύκτα μέλαιναν,
 Πρώτῃ ἐς Λύκτον, κρύψεν δὲ ἐν χερσὶ λαβῶσα
 Ἄντρε ἐν ἡλιβάτῳ, ζαθήης ὑπὸ κείθεσι γαίης,

469

470

475

480

465. Διὸς μεγάλα δῖα βυλάς] Additio inutilis, nam hoc ipsum dictum est superiori versu. Verum antiquissimi Poëtae non numerant voces. Vide versum sequentem, quem confer cum 459. Clerici.

466. Καὶ καρπερῶ περ ἰόντι, Διὸς μεγάλα δῖα βυλάς.] Hic versus notus videtur. Guicetus.

471. Μῆτιν συμφροσάσθ'] Consilium ut conferrent. Guicetus.

472. Πατρὸς ἐοῖο] An ἀνδρὸς ἐοῖο? hoc est, viri sui, Saturni furentis. placet. versu sequ. παίδων subintellige ἐν τῷ Guicetus.

475. Καὶ οἱ πεφροσθέντες] Et ei declararunt. Guicetus.

477. Λύκτον] Homerus Λύττον vocavit, ut docet Strabo Lib. X. quamvis Codices nostri habeant Λύκτον, non aliter ac apud Hesiodum. Vide Is. Casaubonum ad Strabonem, qui tamen Casaubonus perperam abijt à Strabone. Λύττον vera est lectio, ut ex hac historia colligere licet. Rhea enim lacibulum quærebat, hoc est Phœniciæ ἡλὺ λυττον, aut ἡλὺ λουττον, à radice λυλ quæ significat occultavit, ut & λυλ, apud Hebræos. Huc accedunt nummi antiqui Lyttorum, in quibus hoc oppidum dicitur ΑΥΤΤΙΟΝ. Vide illustrem ac eruditum virum

Quamvis robusto, Jovis magni per consilia.
 Ideoque hic non vanam speculationem habuit, sed insidias struens
 Filios suos devorabat: Rheam autem tenebat luctus gravis,
 Sed quando jam Jovem erat Deorum patrem atque virorum
 Paritura, jam tum caris supplicabat parentibus
 Suis, Terraque, & Caelo stellato,
 Consilium ut conferrent, quo pacto occultaret pariens
 Filium carum, possétque ulcisci furias patris sui
 Contra filios, quos devorabat ingens Saturnus versutus.
 Illi verò filiae dilectae auscultarunt & morem gesserunt,
 Et ei commemorarunt, quacumque fatis constitutum esset fieri
 Circa Saturnum regem, & filium magnanimum.
 Miserunt autem in Lyctum, Cretæ in pinguem tractum,
 Cum minimum nati filiorum esset paritura,
 Jovem magnam. hunc quidem ipsi suscepit Terra vasta
 In Creta lata educandum & enutriendum ab infantia.
 Tum quidem pervenit ferens celerem per noctem nigram,
 Primum ad ipsam Lyctum: abscondit autem ipsum manibus pre-
 Antro in excelso, divinae sub latebris terra, (hensiam

ram Ezsch. Spanhemium in Hymnum Callimachi in Apollinem v. 33.
 Strabo docet Gortynam centum Stadiis à Lytto abesse, Lyttum verò
 à mari Libyco octoginta, pag. 348. Ed Genev. Jf. Casauboni. Cle-
 ricus.

Ibidem: Αἴμα.] Tractum vertimus non populum, propter adjun-
 ctum Epithetum, quod tractui melius convenit, quam populo. Αἴ-
 μα tractus dictus est ab Αἴμα ἀδα, terra; deinde tractus incolæ
 eâ voce significati. Clericus.

477. Εἰρηφίας δ' ἐς Αἴμα] Scilicet αἴμα. Guicetus.

481. Εἰς τὸν ποταμὸν] Hic cum duobus sequentibus sunt nothi. Guicetus.

482. Ποταμὸν ἐς Αἴμα] Cum Rheas Lyttum, mediterraneam urbem,
 itura, appulisset in Cretam, peperit antequàm ed perveniret; atque
 ex eo loco delatus primùm infans est Lyttum à Cretonsis: (nam
 terra sunt incolæ terra) deinde translatus in montem Egæum, pro-
 cul situm à Lytto. Hoc indicat vox αἴμα, quæ ridiculè abunda-
 ret nisi δόρυ, secundum, aliò translatus fuisset Jupiter. Hoc ob-
 servamus, quia non est à viro doctissimo animadversum. Cle-
 ricus.

Λιγαίῳ ἐν ὄρει πεπυκασμένῳ ὑλήεντι.

Τῷ δ' ἀπαργανίσουσι μέγαν λίθον ἐγυαλίξεν

485

Οὐρανίδη μὲν ἄνακτι, θεῶν προτέρῳ βασιλῆϊ.

Τὸν ποῦθ' ἐλὼν χεῖρεσσιν ἐλὼ ἐγκαίθητι νηδυνί,

Σχέτλιθ' ἔδ' ἐνόησε μὲν φρεσὶν ὥς οἱ ὀπίσσω

Ἀντὶ λίθου εὖς ὑὸς ἀνίκητος καὶ ἀκηδὴς

Λείπεθ', ὃ μιν πᾶν ἐμελλε βίη καὶ χερσὶ δαμάσασθαι

490

Τιμῆς ἐξελάαν, ὃ δ' ἐν ἀθανάτοισιν αἰνάζειν.

Καρπαλίμως δ' αἶψ' ἐπειτὰ μὲν καὶ Φαίδιμα γῆα

Ἡύξετο ποῖο ἄνακτος Ὀπίπλομφος δ' ἐν αὐτῷ,

Γαίης ἐνεσίησι πολυφρεθέεσσι δολωθεὶς,

Ὅν γόνον αἶψ' ἀνέηκε μέγας Κρόντος ἀγκυλομήτης

495

Νικηθεὶς τέχνησι βίηφί τε παιδὸς ἐοῖο.

Πρῶτον δ' ἐξήμησε λίθον, πύματον κατὰ πίνων.

484. Λιγαίῳ ἐν ὄρει] Rectè idem vir eruditissimus ita legendum esse animadvertit, ex Scholiaste, & collem Idæi montis intelligendum. Jupiter aut ab hoc monte, aut à clypeo capræ pelle tecto, dictus est αἰγίοχος, hoc est, aut *habitans Ægæum montem*, aut *habens Ægidem*, seu clypeum quem dixi. Non possum tamen non obiter Lectorem monere de ambiguitate vocis Phœnicicæ 𐤋𐤁𐤁𐤀 *tsebaoth*, quæ & *exercitus*, & *capreas significat*, & conjungi solet ab Hebræis cum nomine Dei, qui dicitur 𐤋𐤁𐤁𐤀 𐤍𐤏𐤔𐤁 *jahvoh tsebaoth*; quæ possunt verti *Jahvoh caprearum*, aut *Jahvoh exercituum*. An perpetram verterunt Græci loquutionem Phœnicicam, ut de summo suo numine dicerent quod à Phœnicibus de Deo vero dici audiverant? Clericus.

484. Λιγαίῳ ἐν ὄρει] Λιγαίῳ ἐν ὄρει. Ægeo in monte. Gaietus.

485. Τῷ δ' ἀπαργανίσουσι μέγαν λίθον ἐγυαλίξεν Οὐρανίδη] Natum hoc commentum ex ambiguitate vocis 𐤋𐤁𐤁 *eben* quæ in Lingua Phœnicia, quemadmodum in Arabica, *lapidem*, æque ac *filium* significabat; aut si magis 𐤋𐤁𐤁 *habben* sumserunt pro 𐤋𐤁𐤁, *eben*, filium pro lapide. Cum Saturnus liberos suos in carcerem conjiceret, dedit ei Rhea *filium*, non suum, sed alienum pro suo. Colligere hoc est ex alia hujus fabulæ circumstantia. Lapis ille vocabatur *Abaddir*, quod videtur esse idem ac 𐤁𐤏𐤔𐤁 𐤋𐤁𐤁 *eben dir*, quorum prius *filium*, posterius *alienum* significat, solemni mutatione; & 𐤁, nam 𐤏 *zar* alienum sonat. Priscianus Lib. V. fol. 21. averso, ed. Ascensianæ: *Abadir Deus est. Dicitur & hoc nomine lapis ille, quem Saturnus dicitur devorasse, pro Jove; quem Græci βασιλῆον vocant. De Basilæ vide Sam. Bachanum Chan. Lib. II. c. 2. quamquam ab illo dissentimus de origine vocis Abadir, quam putat significare lapidem rotundum*

Ægæo in monte denso sylvofo.

*Huic autem fasciis involutum magnum lapidem in manus dedit
Cæli filio, præpotenti Deorum priori regi.*

Quem tum arreptum manibus, suam condidit in alvum

Miser; nec cogitavit animo quod sibi in posterum

Pro lapide suus filius invictus & securus

Supereffet, qui ipsum mox esset vi & manibus domitum

Ex honore expulsiurus, ipseque immortalibus esset imperaturus

Celeriter autem deinde robur & fortia membra

Crescebant illius regis: revoluta dein anno,

Terræ consilio astuto circumventus,

Suam sobolem iterum emisit magnus Saturnus versutus,

Victus artibus ac vi filii sui.

Primum verò evomuit lapidem, ultimò devoratum.

dum; quasi verò Saturnus lapidem aut deglutierit, ut dicunt Poëtæ, aut, ut nos, in carcerem conjecerit! Clericus.

486. *Εἰς τὴν γαστέρα τοῦ πατρὸς*] Cum vetustissimi Græci verbum, quod *deglutire* & *occultare* sonat, priori sensu cepissent; consequens erat, ut dicerent *Abaddirem* in ventrem Saturni descendisse. *Clericus.*

486. *Μὴν ἀνὰ πᾶν*] Hoc est, *μεγάλα ἀνάγκη*. *Guietus.*

487. *Εἰς τὴν γαστέρα τοῦ πατρὸς*] Scribendum videtur *εἰς τὴν γαστέρα*, an divi-
sim scribendum? *εἰς τὴν γαστέρα*. *Guietus.*

490. *Ὁ μὲν τὴν γαστέρα*] Hoc est, *ὁ μὲν*. *Guietus.*

491. *Ὁ δὲ τὴν ἀνάγκην ἀνάγκη*] Nota phrasin. scribi poterat, *ὁ δὲ τὴν ἀνάγκην ἀνάγκη*, an scribendum? *ὁ δὲ τὴν ἀνάγκην ἀνάγκη*, placet. *Guietus.*

492. *Καρπάλιμος δὲ αἶψ' ἐτετα*] Hic cum sequentibus novem ver-
bis sunt subditivi. *Guietus.*

493. *Ἐπιπλομένη δὲ εἰς αὐτὴν*] Nisi sit hic immanis *πεμπλομένη*
Poëtica, legendum *ἐπιπλομένην εἰς αὐτὴν*, revolutis anhis, nam Jupi-
ter non est tantus factus, verrente anno, ut Patri insidiari posset. *Clericus.*

493. *Ἐπιπλομένη δὲ εἰς αὐτὴν*] Alii *ἐπιπλομένην εἰς αὐτὴν*. *Guietus.*

494. *Γαίης ἀνίστησι*] *ἰσθί, ἰσθί, σιάνθι, σιάνθι, εἰς, ἰσθί, εἰς,*
σῖν, & geminato ἀνίστησι. Sic ab *ἰσθί, ἰσθί, ἰσθί, ἰσθί* & idem. *Guietus.*

495. *Ὁ δὲ γένον αἶψ' ἀνίστησι*] Postea est *ἐξήμαρ, evomuit*. Hoc est,
carcere emilit. Quemadmodum verbum quod significat *deglutire*, &
quod antea diximus perperam intellectum, sonat etiam *abdere*: ita
verbum *ἐξήμαρ*, quod est *vomere*, tralatitio significatu est *ejicere*,
emittere. Sic terra Chanaanæ dicitur *evomuisse*; hoc est, *ejecisse in-*
colas suos, Levitic. XVIII, 28. Similiter Saturnus fertur *evomisse*
filios, quos *deglutierat*; hoc est, *emisisse carcere*, in quem eos
abdiderat. *Clericus.*

Τὸν μὲν Ζεὺς ἤραξε καὶ χθονὸς ἀννοδότης
 Πυθαίω ἠγάθη, μάλοισι ὑπὸ Παριηαστῆ,
 Σῆμ' ἐμὲ ἐξοπίσω, θυμῷ δ' ἀνηπῖσι βραταῖσι.
 Λῦσε δ' πατρυκασιγνήτας ὀλοῶν ἀπὸ δαίμων
 Οὐρανίδας, ἃς δῆσε πατὴρ αἰσιφροσύνησιν.
 Οἳ οἱ ἀπεμνήσαντο χάριν ὀνείρεσι δαίμον,
 Δῶκαν δ' βροντῆν, ἥδ' αἰθαλέν τε καρχενόν,
 Καὶ σφοδρῶς πρὸ πρὸν δ' ἐπὶ πλάγῃ Γαῖα κεκράθη.
 Τοῖς πίσω, ἀνηπῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει.
 Κέρλεω δ' Ἰάπετος κακίσφουρον Ὀκεανύνην
 Ἡγάγετο Κλυμῆνιν, καὶ ὁμὸν λείχε' εἰσπνέβαιναν.
 Ἡ δὲ οἱ Ἀτλαντὶ κροτερόφρονα γένεαι παῖδα.

500

505

498. Τὸν μὲν Ζεὺς ἤραξε, καὶ πρὸ ἐξῆς.] *Malè intellecto historice initio, cetera Poëtæ ei errori consentanea finxerunt. Clericus.*

501. Πατρυκασιγνήτας.] Hoc est, Titanas, à quibus etiam sibi metuebatur Saturnus. *Clericus.*

Δῶκαν δ' βροντῆν καὶ πρὸ ἐξῆς.] Non propriè hoc intelligendum, nam Cyclopes soli crediti sunt fabricare fulmen; sed dicuntur Titanes fulmine Jovem donasse, quod ei regnum detulerint; quod cum postea cum divinitate confusum sit, Deus autem crederetur fulmen mittere, idèd qui Jovem Regem fecerunt, ei fulmen tradidisse hinc dicuntur. *Clericus.*

501. Οὐρανίδας.] Τὰς κόκλῳ, ut suprâ. *Guicetus.*

Ibid. Αἰσιφροσύνησιν.] Ab αἰσ, αἰσῶν, αἰσῶν, αἰσῶν, αἰσῶν. Hesych. αἰσῶν, πῶν, βλάστη. idem αἰσιφροσύνησιν, αἰσῶν, αἰσῶν, hoc est, φρενοβλαστῶν, αἰσῶν. *Guicetus.*

505. Τὸ πρὸν δ' ἐπὶ πλάγῃ.] An scribendum? πρὸ πρὸν γε πλάγῃ. *Guicetus.*

506. Τοῖς πίσωτος θεοτοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει.] Cum Deus post fata factus crederetur, eadem operâ fulmen tractare existimatus est. *Clericus.*

507. Κέρλεω δ' Ἰάπετος.] Eruditi vulgò volunt hunc fuisse *Japhethum* Noachi filium, cujus posterì Europam incoluerunt. Quod dubium non esset, si omnes populi Europæi à Japeto originem duxisse dicerentur. Attamen quia vetustissimæ historice postea interpolatæ sunt innumeris mendaciis, mirum non est, si farrago verò & falso mista secum non satîs consentiat. Sed & veri fortè vestigium in eo est quòd ab aliis *Prometheus*, Japeti filius, humani generis conditor fuisse dicitur; quia omnes, aut propemodum omnes Europæi ex Japhetho ejus patre oriundi sunt. Vide *Apollodorum* Biblioth. Lib. 1. c. VIII. §. 1. & *Hygini* Fab. CXLII. *Clericus.*

509. Ἡ δὲ

*Alam quidem Jupiter firmiter defixit in terram spatiosam
Pytho in divina, in amfractu Parnassi, (nibus.
Monumentum ut sit in posterum, miraculum mortalibus homi-
Solvit verò patruos nexiis à vinculis
Coeligenas, quos unxerat pater ex amantia.
Qui ipsi retulerunt gratiam beneficiorum,
Dederuntque tonitru, atque candens fulmen,
Et fulgur; quæ antea inmanis terra occultaverat:
Quibus confusus, mortalibus atque immortalibus imperat.
Puellam porro Japetus pulcram Oceanidem
Duxit Chymenen, & eundem lectum conscendit.
Ipsa verò ei Atlantem magnanimum peperit filium:*

509. Η δὲ εἰ Ἀτλαντὶς κατεπρόφρονε γένετο παῖδ'] Hic postea dici-
tur coelum sustinere, in terræ finibus, è regione Hesperidum. Cre-
dibile est hunc conditorem fuisse Atlantiorum populorum, qui ulti-
mam Africam incolebant, circa montem Atlantem. Is mons, propter
summam altitudinem, videbatur sustinere coelum, & quia ad ultimum
occasum situs credebatur, quia in parte existimabant coelum terris in-
cumbere. Dicitur autem εἰς Ἀτλαντὶς ἡ θάλασσα, aut simili nomine, à ra-
dice ἡ θάλασσα thalassā, hoc est, pendere, quia altissimæ rupes pendere vi-
dentur, aut quia suspensum sustinere censebatur coelum. Nomen
montis inditum videtur primo eorum duci, qui ejus juga, aut val-
les cultum iyerunt. Certè Herodotus scripsit vicinos populos Atlan-
tas dictos Lib. IV. c. 184. Τοῖσι, inquit, ὄνομα ἐστὶν Ἀτλαντῆς, οἱ
ἀνάνυμοι εἰσι μῦθοι ἀνθρώπων ἃ ἡμεῖς ἰδοῦμεν: hisce nomen est Atlantibus,
qui sine nomine (nempe, proprio singulorum, ut postea docet) sunt
soli hominum quos norimus. Ideò fortè Atlas in montem mutatus fin-
gitur. Eum ita describit Pomponius Mela Lib. III. c. 10. postquam
dixit media Africæ, ad occidentem, exusta esse: Exusta, inquit, in-
sula opposita sunt, quas Hesperidas tenuisse memoratur. In arenis mons
est Atlas densè consurgens, verum incisus undique rupibus præceps, in-
vius, & quo magis surgit exilior; qui quiddam altius quàm conspici potest,
usque in nubila erigitur, coelum & sidera non tangere modò vertice, sed
sustinere quoque dictus est. Herodotus hæc de eo monte antea scripse-
rat Lib. IV. c. 184. Ἰνὸν πινὸν καὶ κυκλωτὸς πίνων. ὑψηλὸν δὲ ὅτε δὴ π
λέγεται ὡς πῶς προφῶς αὐτῷ ὅτι οἶα π εἶναι ἰδοῦσθαι. εἰδὼς π δὲ αὐτῶς ἀπὸ
λοῖπ' ἰδὼς ὅτι ὅτι π, ὅτι χερσὶν. τὸ KIONA ἢ ὅτι λέγεται οἱ
ἀνθρώποι εἶναι: est angustus & undique rotundus, & ut fertur aded ex-
celsus, ut ejus summa juga nequeant cerni; nunquam enim eis aesunt
nubes, neque æstate, neque hyeme. Hanc COLUMNAM coeli offe-
dicunt incolæ. Clericus.

Τίττε δ' ὑπερκύδαντα Μενόϊπον, ἡδὲ Προμηθεῖα
 Ποικίλον, αἰολόμην· αἰμαρτίνοόν τ' Ἐπιμηθεῖα,
 ὅς κεν ἐξ ἀρχῆς γένετ' ἀνδράσιν αἰλφηςῆσι·
 Πρῶτ' ὃ γάρ ῥα Διὸς πλάσιν ὑπέδεκτο γυναικα
 Παρθένον. ὕβρισι δ' ἢ Μενόϊπον δρύοπα Ζῷς
 Εἰς ἔρεβ' ὃ κατέπεμψε, βαλὼν ψαλόεντι κεραυνῷ,
 Εἶνεκ' αἰταθαλῆς τε καὶ ἡγορέης ὑπερόπλη.
 Ἄτλας δ' ἔρσανδ' ὄρωι ἔχ' κροταφῆς ὑπ' ἀνάγκης,
 Πιέσσαν ἐν γαίης, πρὸ παρ' Ἐσπερίδων λιγυφώνων
 Ἐσθλῶς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάταισι χέρεσσι.

510

515

510. Τίττε δ' ὑπερκύδαντα Μενόϊπον] Hic Menœtius postea dicitur ὕβρις, flagitiosus, contumeliosus, quod non abít à significatione radicis מנא menash, quæ, apud Chaldaeos, significat terruit. Clericus.

Ἡ δὲ Προμηθεῖα] Προμηθεὺς & Ἐπιμηθεὺς nomina Græca sunt, non quæ antiquissimâ Linguâ primorum Græciz colonorum imposita hisce Titanibus fuerant. Vel, si mavis, cognomina sunt, quæ loco nominum postea fuerunt, cum longa ætas ea oblivione sepeliisset. Προμηθεὺς dictus est ἀπὸ τῆς προμνηθάνειν, prædiscere, quod prudentis est; Ἐπιμηθεὺς verò ἀπὸ τῆς ἐπιμνηθάνειν in ipsa re discere, quod est improvidi. Si audimus Sam. Bochartum, * nomen verum Promethei fuit Magog, quia 1. ut Japhethi filius Magog: ita Japeti Prometheus: 2. Caucaſo Prometheus affixus fuisse fingitur, quia vel ipse, vel gens Scytharum ab ipso oriunda in Caucaſo fixerat sedes: 3. dicitur ignem è cœlo in terram detulisse, quia metallis, circa Caucaſum montem effossis, artem metalla igne excoquendi illic aut invenit, aut restituit. Liquet hoc ex Prometheo victo Æschyli, ubi sic loquens inducitur:

Καλὸν, σίδηρον, ἄργυρον, χρυσόν τε καὶ
 Φήσιν αἶν πάργιον ἔδωκεν ἑμῷ;

Æs, ferrum, argentum, aurumque quis dixerit se ante me invenisse? 4. Fabula de Promethei hepate, vel corde, quod à vulturibus erosum contabescit, videtur niti nomine Magog; est enim ab Hebræo מוג moug, vel מג magag, quod est liqueſcere, contabescere. Hæc Bochartus, quæ si vera sunt, fortasse verum nomen Epimethei fuit Gog; filius enim alius Japhethi sic vocabatur, qui Magogi vicinus erat, hoc est, non procul à Caucaſo habitabat; qua de re, vide eundem virum doctissimum, in Phalegi Lib. III. c. 13. Dictus autem fuerit Epimetheus Gog, à radice מג quæ apud Arabas significat arſit, flagra-

vit.

* In Phalegi Lib. 1. c. 2.

Peperit præterea gloriâ præsignem Menæcium, atque Prometheus
 Varium, versipellem: stultumque Epimetheum,
 Qui noxa statim ab initio fuit hominibus inventoribus rerum.
 Primus enim Jovis fœctam suscepit mulierem
 Virginem. flagitiosum verò Menæcium latè videns Jupiter
 In Erebum detruxit, feriens ardenti fulmine,
 Propter improbitatem & fortitudinem insolentem.
 Atlas verò cælum latum sustinet, dura ex necessitate,
 Finibus in terræ, è regione Hesperidum argutarum
 Stans, capiteque & indefessis manibus.

vit, eò quòd exarserit amore mulierum; quòd significatur Pandoræ
 fabulâ, ut mox videbimus. At si Prometheus & Epimetheus iidem
 ac Gog & Magog statuuntur esse & Japhethi filii, quæret quispiam, quì
 Jovi cœvi fuerint quem existimamus non ita multò ante tempora
 Abrahami Patriarchæ vixisse? Sed longævitas vitæ humanæ, eâ æta-
 te, rem extra dubitationis aleam ponit, & ex Chronologia Mosæica
 liquet Noachum multis annis, post natum Abrahamum mortuum
 fuisse. Clericus.

510. Παίλιον, αἰολόματον] Hæc & quæ postea dicuntur de pruden-
 tia & calliditate Promethei, confirmantur iis quæ de illo habet Æs-
 chylus, qui in Prometheus vinclo, omnium fermè artium inventorem
 facit. Plurimis enumeratis, ita eum loquentem inducit:

Βραχὺ δὲ μὲν, πάντα συνάβδλω μένεις·

Πᾶσιν τέχναις βροτῶν ἐν Περσέειν.

Brevi oratione, omnia simul accipe: omnes artes mortalibus à Prometheus
 profectæ sunt. Clericus.

511. Ἀμαρτυροῖν τ' Ἐπιμαθίας] Imprudentia Epimethei in eo vide-
 tur sita fuisse, quòd Pandoram à Diis missam uxorem duxerit, ut se-
 quente versu docet Hesiodus, & pluribus in sequentibus à v. 570. &
 in Operibus & Diebus, v. 60. & seqq. Videntur autem Pandorâ si-
 gnificari formosæ mulieres, quibus fortè nimium dediti populi, qui
 erant inter mare Caspium & Pontum Euxinum. Certè etiamnum hœ-
 die pulcris mulieribus abundat ea ora, nec aliis fermè Gynæcea Ro-
 gum Persarum, Turcarum & Indorum sunt referta. Quod oriri
 videtur ex cœlo, quod idem temporibus Jovis fuit, ac nunc est.
 Clericus.

518. Παίλιον ἐν γαίῃ καὶ τῇ αἰῆτι | Vide not. ad v. 215. Clericus.

518. Περσέειν ἰατροειδῶν] Ex αἰὲς & ὠδὴ compositum, cui τὸ πά-
 ρος, & παρὰ, σύνταξις. Griesius.

519. Ἐπὶ κεφαλῇ καὶ ἀπομαρτυροῖν χεῖρας] Hic versus addititius
 videtur. Griesius.

510. Δῖος

Ταῦτ' ἄρ' οἱ μοῖραν ἐδάσαντο μοῖν' ἔξ' Ἰδης,
 Δῆσι δ' αἰλυκτοπέδῃσι Πραμνήθια πικυλόβελαν,
 Διομοῖς ἀργαλίοισι μέσση Διὶ κίον' ἐλάσας.
 Καὶ οἱ ἐπ' αἰετὸν ὄρωσι πανύπτερον. αὐτὰρ ὄγ' ἦσαν
 Ἡῷθεν ἀθάνατον τὸ δ' αἰέξουσιν ἴσση ἀπάντη
 Νυκτὸς, ὅσσην περὶ πᾶν ἡμᾶρ ἔδοι πανυσίπτερος ὄρωις. 520
 Τὸν μὲν ἄρ' Ἀλκμήνης κακισφύρου ἄλκιμος υἱὸς
 Ἡρακλῆος ἔκτεινε, κακὴν δ' ἄσπετον νῦσσι ἀλάλαν
 Ἰάπεπονίδη, πρὶν ἐλύσασθαι δυσφροσύνην.
 Οὐκ ἀέκητι Ζηνὸς ὀλυμπία υἱοῖσι μέδοντες,
 Ὅφρ' Ἡρακλῆος Θηβαίῃσι κλέος εἴη 525
 Πλεῖστον ἔτ' ἢ παπάραιθεν ὅππῃ χθόνα πελυβοτάραυν.
 Ταῦτ' ἄρα αἰζόμενος τίμα ἀειδείκεται υἱόν.
 Καὶ περ χυόμενος, σπύρην χόλην, ὃν πρὶν ἔχεσκεν
 Οὐνεκ' ἐρίζουσιν βυλάς ὑπερμυθεῖ Κρονίῳσι.

520

525

530

520. Δῆσι δ' αἰλυκτοπέδῃσι Πραμνήθια πικυλόβελαν.] Omnes Poëtae in monte Caucaso factum testantur. Itaque ex quatuor fratribus unus in extremam Africam navibus aufugit ex Imperio Jovis, hoc est, ex Græcia, & præsertim Thessalia; alius verò per Bosporum Thracium & Pontum Euxinum in Colchidem ivit. Credibile est nonnullos, tyrannidem Jovis fugientes, in extremum orbem se se contulisse. Dicitur autem vinxisse Prometheum in Caucaso, eò quòd illic compulsus, non passus fuerit in Græciam redire, non aliter ac si catenis vinctum illic tenuisset. *Clericus.*

522. Διομοῖς ἀργαλίοισι Διὶ κίον' ἐλάσας.] Hæc pertinent ad descriptionem vinculorum, quæ in re ingenia suo Poëta, prout voluerunt, indulsunt. *Clericus.*

522. Διὰ κίον' ἐλάσας.] Τμήσι, διέλασαι. *Gaisius.*

523. Καὶ οἱ ἐπ' αἰετὸν ὄρωσι πανύπτερον.] Alii vultures dicunt, quia Poëta, in circumstantiis describendis, omnia sibi licere putant. *Clericus.*

Idem. — αὐτὰρ ὄγ' ἦσαν Ἡῷθεν ἀθάνατον.] Hæc ipsa res est, quæ consideranda est, omittis omnibus περιγῶν. Si autem Phœniciâ Linguâ *Jecur* dicere velimus, utemur voce צבד *chabed*, quæ efferri, iisdem servatis consonantibus, potest *chabod*, quæ vox non rarò divinitas significat. Itaque similitudine vocum decepti, pro divinis Promethei, dixerunt ejus *jecur*. Nimirum, cùm Prometheus metalla exerceret circa Caucasum, neque fodinas unquam exhaustire posse videretur; vulgò ferebant quod interdum è fodinis hauriebatur, id
 nactu

Hanc enim ipsi sortem destinavit prudens Jupiter.
 Ligavit verò firmissimis compedibus Promethea versutum,
 Vinculis duris median in columnam affigens,
 Et ei aquilam immisit expansis alis: ceterum hac hepar
 Comedebat aeternum: quia ipsum crescebat tantum ubique
 Noctu, quantum toto die edisset extentum alas habens avis.
 Hunc quidem Alcmena formosae fortis filius
 Hercules occidit, malam verò pestem prostravit
 Ab Japetionida, & liberavit ab agitudine:
 Non invito Jove Olympio in alto imperante,
 Quò Herculis Thebis geniti gloria esset
 Major etiam quàm antea, super terram multos pascens.
 Quò id itaque veneratus honorabat præclarum filium.
 Et, licet succensens, remisit iram, quam prius habuerat,
 Eò quòd contendisset consilio cum præpotenti Jove.

noctu iterum crescere, ut significarent exhaustiri non magis posse fo-
 dinas, quàm si tantumdem metallorum enatum fuisset singulis nocti-
 bus, quantum quotidie effodiebatur. Hinc nata fabula; quæ ornamen-
 tis poeticiis adaugeta paulatim nimium quantum ab origine recessit.
 Clericus.

523. Εἴ τι μὲν ἄρα] ἰπύρε. Guetus.

524. Τὸ δὲ αἶψα ἰὼν ἀνὰ τὴν] An? τίς αἶψα, nudique. Guic-
 tus.

527. Ἡγεμὼν ἱερῶν] Non Thebanus, sed alius multò anti-
 quior, Tyrius ἡραχὲλ harschel, hoc est, mercator, qui navibus Col-
 chidem petiit & incolas fortè nonnullos illinc in Græciam transtulit.
 Plures fuisse Hercules ostendemus, in Diss. de Hercule. Sed
 Boeotus vates populari suo tribuit, quæ antiquioris erant. Cle-
 ricus.

532. Ταῦτ' ἄρα ἀξιοῦσθαι ἡμῶν ἀξιολογεῖται ἡ] Est versus supposi-
 titius. Guetus.

534. Εἰς τὴν βουλὴν] Subintellige κατὰ, certavit, nimirum,
 artibus cum Jove; quem etiam fefellit in convivio, ut in se-
 quentibus docet Hesiodus. Itaque βουλὴ sunt hic τέχναι, ar-
 tes, quâ voce non semel in sequentibus utitur Poëta. Cle-
 ricus.

534. Οὐκ ἐξείρε βουλὴν ὑπερβόλῃ Κρονίωνι] Hic quoque est sup-
 polititius. Guetus.

Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκράνοντο θεοὶ θνητοὶ τ' ἄνθρωποι
Μηκῶν, τότε ἔπειτα μέγαν βῆν πρὸ φρονι θυμῷ
Δαοσάμην περὶ βηκε, Διὸς νόον ἐξαπαφίσπων.

535

Τῷ μὲν γὰρ σάρκας τε καὶ ἔκαστα πίνει δὴμῷ
Εὐρύκῳ κατέθηκε, καλύψας γαστρὶ βοείῃ·
Τῷ δὲ αὐτ' ὅσέα λάκκῳ βοὸς δολίῃ θηὶ τέχνῃ
Εὐθετίσας κατέθηκε, καλύψας θρόνῳ δὴμῷ.

540

Δὴ τότε μιν προσέειπε πωτὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Γαυπεπονίδη, πάντων ἀριδείκνυτ' ἀνάκτων,
ὣς πέπον, ὡς ἐπεροζήλως διεδάσασα μοίησιν.

Ὡς φάτο κερτομέων Ζεὺς ἄφθιτῶ μήδεα εἰδώς·
Τὸν δὲ αὖτε προσέειπε Προμηθεὺς αἰγυλομήτης,
Ὡς ἔφημειδῆσας (δολίης δὲ ἢ λήθεται τέχνης)
Ζεὺς κύδιστε, μέγιστε θεῶν αἰσιγχετάων,

545

Τῶν δὲ ἔλθω ὅπποτέρημ σε ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἀνάγῃ.

Φῆ ῥα δολοφρονέων. Ζεὺς δὲ ἄφθιτῶ μήδεα εἰδώς
Ἐνῶ ῥ' ἔδ' ἠγνοίησε δόλον. κακὰ δὲ ὅσ' ἐπε θυμῷ
Θνητοῖς ἀνθρώποισι, τὰ ἢ πελέεσθ' ἔμελλεν.

550

Χερσὶ δὲ ὄγ' ἀμφοτέρησιν ἀνείλετο λάκκῳ ἄλειφας.

535. Ὅτ' ἐκράνοντο θεοὶ, θνητοὶ τ' ἄνθρωποι.] Dii dicuntur hic Saturni liberi, alique eorum socii; homines verò incolæ, ut videtur, Peloponnesi, quos fortè sibi subicere volebat Jupiter. Hujus conventionis nulla, quod equidem sciam, alibi occurrit mentio. Interea hinc quoque apparet Deos & homines ejusdem fuisse generis, hoc est, mortales, sed nobilitate & opibus antecelluisse Deos. *Clericus.*

535. Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκράνοντο θεοὶ] An. de sacrificiis fuit illa disceptatio. Vide Scholiast. *Guierus.*

536. Μηκῶν] Hoc est, Sicyone, vetustissima urbe Peloponnesi, ejus Reges antiquissimi Græciæ habebantur. Certè *Eusebius* *Ægiagleum*, primum Sicyonis Regem, æqualem facit Nino & Abrahamo. Vide initium ejus *Chronicorum Canonum*. *Strabo* autem docet Sicyonem prius Meconen dictam. Τῇ Σικυῶνι πρῶτησιν Μηκῶνιν ἐκάλεον, Sicyonem prius vocabant Meconen. Lib. VIII. p. 265. Ed. Genevensis. Hinc emendandus Scholiastes, cujus verba sunt hic corruptissima. Urbs est Achaïæ propriè dicta, non Argolidis, ut ille perperam habet. *Clericus.*

537. Δαοσάμην περὶ βηκε] Ut eligeret Jupiter quem vellet, ita

ut

Etenim quando disceptabant inter se Dii mortalesque homines
 Meconæ, ibi tum magnum bovem volente animo
 Divisum proposuit, Jovis mentem fallens.
 Nam hac quidem parte carnesque & intestina cum pingui adipe
 In pelle deposuit, tegens ventre bubulo:
 In altera rursus ossa alba bovis, dolosa arte,
 Ritè disponens recondidit tegens candida arvinâ.
 Jamque tum ipsum allocutus est pater hominumque Deorumque:
 Japetionida omnium illustrissime regum,
 O amice, quàm iniquè partitus es portiones!

Sic dixit latenter eum carpens Jupiter perpetua confilia sciens.
 Hunc vicissim alloquutus est Prometheus vaser,
 Tacitè arridens: (dolosa autem non immemor erat artis)
 Jupiter gloriosissime, maxime Deorum sempiternorum,
 Harum elige utram tibi in pectoribus animus suadet.

Dixit sanè dolosa cogitans. Jupiter autem æterna confilia sciens
 Cognovit certè, nec ignoravit dolum: mala autem concipiebat animo
 Adversus homines mortales, quæ & perficienda erant.
 Manibus verò hic utrisque sustulit album adipem.

ut altera pars Diis cederet, altera hominibus. Quod factum videtur
 diremto certamine, cum victor esset Jupiter. Clericus.

537. Διὸς ἰὸν ἐξαναπείσαν] Scribendum videtur ἐξαναπείσαν. Guicetus.

538. Τὰ μὲν δὲ σάπρους] Scribendum videtur τῇ μὲν δὲ σάπρους, ut
 & versu 540. pro τὰ δὲ αὐτ' ἐστὶν, τῇ δὲ αὐτ' ἐστὶν. in quo & pro τῇ
 πύχῃ, an? ἰὸν πύχῃ. ut & v. 555. Guicetus.

543. Πάριος δὲ δεινὰς αἰνάντων] Reges hic sunt Dii, ut alibi sæpè.
 Prometheus hic dicitur inter omnes Deos conspicuus, nimirum, ar-
 tium variarum peritiâ. Clericus.

551. Γνωὶ δὲ σάπρους] Scivit, neque ignoravit. Hoc est, planè
 sciebat. Sic frequenter loquuntur Hebræi & omnis generis Scripto-
 res. Vide quæ notavimus ad Gen. XI, 30. Ceterum Hesiodus au-
 sus non est dicere Jovem deceptum fuisse, ne Deo illudere videretur;
 attamen sequentia deceptum ostendunt. Nam nisi deceptus fuisset.
 nulla ratio erat, cur usque adeò indignaretur Prometheus, & quidem
 tum demum cum ossa vidit esse sub adipe. Vide Lucianum in Pro-
 metheo, sive Caucaaso. Clericus.

Ibidem. Καὶ δὲ ἑστὶν Ἰουὶν ὄντος ἀνθρώπου.] Quia, nimirum,
 hominibus apponebatur altera pars bovis. Clericus.

Χάσσει δ' φρίνας ἀμφὶ χόλῳ· δέ μιν ἴκτε θυμὸν,
ὣς ἴδεν ὅσα λάκκα βροτῶν, δολίῃ δ' ἔπι τέχνῃ.

555

Ἐκ δ' αἰθανάτοισιν ἔπι χθονὶ φύλ' ἀνθρώπων
καίνο' ὅσα λάκκα θυήντων ἔπι βωμῶν.

Τὸν δ' μέγ' ὀχθήσας προσέφη νεφεληγερέα Ζεὺς·
Ἰαπεπονίδη, πάντων αὖτ' ἐμὲ μῆδεα εἰδώς,

560

ὣ πέπον, σὺν ἄρα πῶ δολίης δ' ἡλιάθη τέχνης.

ὣς φάτο χυόμεν'· Ζεὺς ἄφ' ἑτα μῆδεα εἰδώς·

Ἐκ τῆς δ' ἤπειτα, δόλῳ μεμνημέν' αἰεὶ,

οὐκ ἐδίδυ μελέοισι πρὸς μύθῳ ἀκαμάτοιο.

Θνητοῖς ἀνθρώποις, οἳ δ' ἔπι χθονὶ ναιετάουσιν.

Ἀλλ' ἄμιν ἐξαπάτησεν εἰς πάρος Ἰαπετιῶ,

565

κλέψας ἀκαμάτοιο πρὸς πλείστοτον αἰγλήν.

Ἐν κοίλῳ νάρθηκι· δάκεν δ' ἄρα νεόθι θυμὸν

Ζεῷ ὑψιβρεμέτῳ, ἐχόλωσε δέ μιν φίλοι ἦπερ,

ὣς ἴδεν ἀνθρώποισι πρὸς τηλέστοτον αἰγλήν.

Αὐτίκα δ' αἰντὶ πρὸς τῷ ξεν κατὸν ἀνθρώποισι.

570

556. Ἐκ δ' αἰθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ, καὶ πρὸς ἑξῆς.] Videtur hoc velle Hesiodus, originem adolendorum officium inde ortam; quod tamen absurdum est, cum debuerint homines peccati potius abolere memoriam, & cavere ne Diis contumeliosum Promethei factum in animum revocarent. Si dixisset hinc natam consuetudinem offerendorum holocaustorum, quorum omnia comburebantur, nulla esset difficultas, in hac ejus ἀπολογία. Clericus.

563. Οὐκ ἐδίδυ μελέοισι πρὸς μύθῳ ἀκαμάτοιο.] Hoc est, ut videtur, Peloponnesiis, aut alijs populis interdixit usu ignis, in officinis in quibus metalla conflabantur; ne forte in ferrariis officinis tela fierent, aliáque arma, quibus adversus Jovem ipsum uterentur. Nam omni usu ignis neque carere possunt homines, neque arceri. Simile interdictum memorato legere est 1. Sam. Cap. XIII, 19. Clericus.

566. Κλέψας ἀκαμάτοιο πρὸς πλείστοτον αἰγλήν.] Hoc est, invito Jove, iterum instituit ejusmodi officinas; cujus rei vestigium cernere licuit, ab antiquissimis temporibus, apud Chalybes; quos primos calluisse artem tractandi ferri testantur Veteres, quo factum ut ab Æschylo dicantur ἀδηργέτοισι, in Prometheo vincto, v. 688. ubi memoratis Scythijs, ita loquitur Prometheus:

Λαῖας δ' ἡ χεὶρ οἱ ἀδηργέτοισι

Οἰκῶσι Χαλκοῖα.

Ad sinistram autem manum fabri ferrarii sunt Chalybes; nimirum, ad Pontum

*Irascebatur autem mente: ira verò ejus occupabat animum,
Ut vidit ossa alba bovis, dolosa arte.*

*Ex illo tempore Dñs super terram genus hominum
Adolent ossa alba odoratis in artis.*

*Hunc autem valdè indignatus allocutus est nubicogus Jupiter:
Japetionida, super omnes sapientis,
O amice, nondum sanè dolosa oblitus es artis.*

*Sic dixit irā percitus Jupiter aeterna consilia sciens.
Ex illo tempore deinceps, doli memor semper,
Notā dabat miseris ignem insatiabilem
Mortalibus hominibus, qui super terram habitant.*

*Sed ipsum decepit egregius filius Japeti,
Furatus indomiti ignis eminūs apparentem splendorem
In concava ferula. momordit verò in animo
Jovem in alto tonantem, Et ad iram ejus animus commotus est,
Ut vidit inter homines ignis procul apparentem splendorem.
Protinūs autem pro igne struxit malum hominibus.*

Ponti Euxini orientalia littora, quæ à sedibus Promethei non fuerunt remota. Tzetzes Chiliad. X. 338.

Χάλυβες ἴθι' ἱστῶν πλὴν τ' Τροπαζούντων,
Οὔτοι λείπονται σιδήρεϊ ἰφιδρυκείῃ πρώτῃ.
Καὶ τ' χαλκῶν δὲ χαλυβῶν, χαλκῶν π' ἀγυαί μιν.
Οἷα καὶ τῶντι οὐρανῷ πλῆντα τ' χαλυβῶν.

Chalybes, gens est proxima Trapezunti; hi dicuntur ferrum invenisse primi. Æs etiam vocant & Chalybum & es, quasi hoc quoque sit inven-
tum Chalybum. Virgilius Georg. I. v. 58.

India mittit ebúr, molles sua thura Sabai,
At Chalybes nudi ferrum. Clericus.

570. Τῶν τε καὶ ἀνδράποισι] Hoc est, formosis meretricibus im-
missis, populos ceteroqui fortes emollivit, quā arte ferocem Lydo-
rum indolem domuisse proditur Cyrus, consilio Cræsi. Cū enim
victi sæpius rebellassent, Cræsus sententiam rogatus de ratione quā
Lydi in officio in posterum contineri possent, inter alia hæc respon-
dit: τὸ γένει αὐτοῖσι καλεῖσθαι π καὶ ψάλλειν, καὶ καμπάσαι παιδίσκειν τὰς
παιδίδας, καὶ ταχέως σφίαι. ὁ βασιλεῦ, γυναικίς τε ἀντ' ἀνδρῶν ἔψαι καὶ γυνό-
τας: * edicito illis ut liberos cytharam pulsare, psallere, & campinari
doceant; & brevi eos, ὁ Rex, videbis mulieres pro viris factot. Hæ ar-
tes olim ferè perinde habebantur, quasi lenocinium exercere, ideò-
quo

* Herodotus Lib I. c. 155.

Γαίης ᾧ σύμπλασσε περικλυτὸς Ἀμφικυῆς
 Παρθένῳ αἰδοίῃ ἵκελον, Κρονίδεω δ' ἔβλαψ.
 Ζῶσε ἣ καὶ νόσμησι θεῶν γλαυκῶπις Ἀθηνῆ
 Ἀργυφείῃ ἐοῦπι· ἣ κρηῖεν ἣ καλύπτεται
 Δαυδαλέῳ χείρεσσι κατέχευε, θαῦμα ἰδέσθ·
 Ἀμφὶ δέ οἱ σεφάνες νεοθηλέ· ἄνθρωποι πόλης
 Ἰμερτὲς παρέθηκε καρήσιν Παλλὰς Ἀθηνῆ.
 Ἀμφὶ δέ οἱ σεφάνῳ χρυσέῳ κεφαλῇφιν ἔθηκε,
 Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς Ἀμφικυῆς,
 Ἀσκήσας παλάμῃσι, χαλκίζομεν· Διὶ πατρί.
 Τῇ δ' ἐν δαίδαλα πολλὰ τέλειχατο, θαῦμα ἰδέσθ,
 Κνώδαλ' ὅσ' ἤπειρε· πολλὰ τέφρ' ἠδὲ θάλασσα.
 Τῶν ὅγε πόλιν ἐνέθηκε· χάρις δ' ἀπελάμπετο πόλιν,
 Θαυμασίη, ζωῶσιν ἰοικέτα φωνήεσιν.
 Αὐτὰρ ἐπειδὴ τόλξε καλὸν κακόν, ἀντ' αἰαθοῖο,
 Ἐξάγαγ' ἐνθα περ ἄλλοι ἔσαν θεοὶ ἢ δ' ἄνθρωποι,
 Κόσμῳ ἀγαθομύμῳ γλαυκῶπι· ὄβριμοπάτρε·
 Θαῦμα δ' ἔχ' ἀθανάτους τε θεὸς θνητὸς τ' ἀνθρώπους,
 Ὡς εἶδον δόλον αἰπιῶν, ἀμήχανον ἀνθρώποισιν.
 Ἐκ τ' ᾧ γῆ· ἐστὶ γυναικῶν θηλυπερῶν.
 Τῆς ᾧ ὁλώϊόν ἐστι γῆ· ἢ Φῦλα γυναικῶν
 Πῆμα μέγα θνητοῖσι μετ' ἀνδράσι ναιετάουσιν,
 Οὐλομένης πενίης ἐ σύμφερε, αἰὶνὰ κέροιο.
 Ὡς δ' ὅπότεν ἐν σμήνεσσι κατηρεφέεσσι μέλισσαι
 Κηφῆνας βόσκουσιν, κακῶν ζωήοντας ἔργων,
 Αἰ μὲν τε πρὸς παν ἡμᾶρ ἐς ἥλιον κατὰ δυνάτα
 Ἡμάται παύδουσιν, πρὸς σὶν τε κηρία λεία,
 Οἱ δ' ἐν ποτὶ μερόντες ἐπιρρεφείας ἣ σίμβλους,

575

580

585

590

595

que Justinus Lib. I. c. 7. ita rem expressit: Interjecto deinde tempore, Lydii rebellavere, occupato in aliis bellis Cyro; quibus iterum victis, ar-
 tia & equi ademti, jussitque cauponias, & ludicras artes, & lenocinia
 exercere. Et sic gens industriâ quondam potens & manu strenua, effe-
 minata mollitiâ, luxuriâque virtutem pristinam perdidit. Ac sanè, ut
 alibi docet Herodotus, * Ἐ Λυδῶν δῆμον αἱ θυγατέρες ἐπορεύοντο πᾶσαι,
 σοδείγασαι σφίσι φερνὰς, Lydorum populi filia omnes prostabant, sibi dotem
 colligentes. Conjicimus Epimetheo & popularibus similia contigisse,

cx

* Lib. I. c. 93.

E terra enim conformavit perquam celebris Vulcanus
 Virginis pudica simulacrum, Saturnii consilio.
 Cinxit verò & adornavit Dea castis oculis Minerva
 Candidâ veste: capiti verò calyptram
 Ingeniosè factam manibus imposuit, mirum visu:
 Circùm verò eiserta recens florentis è floribus herba
 Amœna imposuit capiti Pallas Minerva:
 Circùmque ei coronam auream caput posuit,
 Quam ipse fecerat inclytus Vulcanus,
 Elaborans manibus, gratificans Jovi patri.
 In hac artificiosa multa calata erant, mira visu,
 Belluæ quas Continens plurimas alit, atque Mare,
 Ex illis multas in ea posuit. gratia verò resplendebat magna,
 Mirabilis, animantibus enim similes erant vivis.
 Ceterùm postquàm effecit pulcrum malum, pro bono
 Eduxit ubi alii erant Dii atque homines,
 Ornatu gestientem castæ Palladis forti patre prognata.
 Admiratio autem cepit immortalésque Deos mortalésque homines,
 Ubi viderunt dolum exitiosum, inexplicabilem hominibus.
 Ex illa enim genus est mulierum tenerarum.
 Illius enim perniciosum est genus & sexus mulierum.
 Nocumentum ingens mortales inter homines habitant,
 Perniciosa paupertatis non comites, sed luxûs.
 Ac veluti cùm in abveariis tectis apes
 Fucos pascunt, malorum participes operum,
 Ille quidem per totum diem ad solem occidentem
 Diurnæ laborant, & faciunt favos albos,
 At illi intus permanentes coopertis in abveariis,

ex 1. 590. & sequentibus, ex quibus non difficile est intellectu nomine Pandoræ meretrices describi. Ceteræ circumstantiæ sunt ornamenta Poëtica veteris historię. Clericus.

571. Γαίης δὲ σίμωπλαστον] h. e. οὐ γαίης. Sic in ἱερῶς. Guicetus.

595. Πωρόντες ἱερῶν] Hoc est, κακῶν ἱερῶν κρινόντες, κακὰ ἱερὰ κρινόντες. Guicetus.

596. Αἱ μὲν γὰρ] Scribendum videtur αἱ μὲν γὰρ. Guicetus.

597. Κρυπτα λάλω] Hoc est, λαμπρὰ πὶ γλῶσση. Hesych. Guicetus.

Ἀπότρελον κάματον σφετέρῳ ἐς γαστέρ' αἰμῶνται.
 Ὡς δ' αὖτως ἀνδρεῶσι κακὸν θνητοῖσι γυναικῶς
 Ζῶς ὑψιβρεμέτης θῆκε, ξυνήοντας ἔργων
 Ἀργαλέων. ἔπερον ᾧ πόρεν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο
 Ὅς κε γάμον φεύγων καὶ μέρμερ' ἔργα γυναικῶν,
 Μὴ γῆμα ἐθέλη, ὅλοον δ' ὅππῃ γῆρας ἵκηται,
 Χήτ' ἡροκόμοιο, ἔδ' ἔ βιότῃ ὀπιδδύης
 Ζῶς, ἀποφθιμύς ᾧ ἀλγὶ κτῆσιν δατέονται
 Χηρῶσαι. ὧ δ' αὖτε γάμῃ μὲ μοῖρ' ἡγήται,
 Κεδνῶ δ' ἔχεν ἀγκυρῇ, δραρυῖαν προπίδεας,
 Τῷ ᾧ ἀπ' αἰῶν' ὁ κακὸν ἐὼλῳ ἀνιφρείζῃ
 Ἐμμελῃ. ὅς δέ κε τέτμη' ἀταρτηροῖο γυμνῆλης,
 Ζῶς ἐνὶ στήθεσιν ἔχων αἰλίσσον ἀνίλω
 Θυμῷ καὶ κραδίῃ, καὶ ἀνήκεσθαι κακὸν ἐστίν.
 Ὡς οὖν ἐστὶ Διὸς κλέψαι νόον ἔδ' ἐ παρελθεῖν.
 Οὐδὲ γὰρ Ἰαπεπονίδης ἀκάκητ' Προμηθεὺς
 Τοιοῦτο γ' ὑπεξήλυξε βαρυὸν χόλον, ἀλλ' ὑπὸ ἀνάγκῃς
 Καὶ πολυΐδρην ἐόντ' ἀμέγας καὶ δεσμὸς ἐρύκει.
 Βελάρεω δ' ὡς πρῶτα πατὴρ ἀδύσασατο θυμῷ,
 Κότῃ τ' ἠδὲ Γύγῃ, δῆσε κρατερῷ ἐνὶ δεσμῷ,
 Ἡνορέλῳ ὑπεροπλον ἀγῶμ' ἠδὲ καὶ εἶδ' ὅ,
 Καὶ μέγ' ὅ. κατένασσε δ' ὑπὸ χθονὸς ὀρυοδείης,
 Ἐνθ' οἷ' ἄλγ' ἔχοντες ὑπὸ χθονὶ ναιετάοντες,
 Εἶατ' ἐπ' ἐχαπῇ, μεγάλης ἐν πείρασσι Γαίης.
 Δητὰ μάλ' ἀχνύμῃοι, κραδίῃ μέγα πένθ' ἔχοντες.
 Ἀλλὰ σφέας Κρονίδης τε καὶ αἰθάνατοι θεοὶ ἄλλοι,
 Οὓς τέκεν ἠΰνομ' Ῥεῖη Κρόνῃ ἐν Φιλότῃπ,
 Γαίης φρεσμοσυῆσιν ἀνήγαγον ἐς Φάθ' αὖτις.

600

605

610

615

620

625

602. Ἐπερὶ δὲ πόρεν. κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο] Hoc est, pro bono quod ex mulierum carentia fortitus est. subintellige τὴν ὅσας γάμῳ &c. ei qui nuptias &c. ordo: ἔπερ' δὲ κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο ἔπειρ' ὅς μὴ γαμῶν εἰς γῆρας ἔλθῃ χήτ' ἡροκόμῃ. Guilemus.

605. Οὐ βιότῃ ὀπιδδύης] Penuria, per penuriam. Guilemus.

607. Μὴ γῆμα ἡγήται] Τμῆσις μεταγλήνηται, h. e. μετῇ. Guilemus.

609. Κακὸν ἐὼλῳ ἀνιφρείζῃ] Hoc est, malum pro bono obstat. Guilemus.

610. Ἀπε-

*Alienum laborem suum in ventrem metunt:
 Similiter viris rem malam mortalibus mulieres
 Jupiter altitonans dedit, participes operum
 Molestorum. aliud verò praeiuit malum pro bono
 Qui nuptias refugiens, & laboriosa opera mulierum,
 Non uxorem ducere velit, gravem verò attigerit senectam,
 caret quae senectutem foveat: si non sine opibus
 Vivat, mortui possessionem inter se dividunt
 Remoti cognati. cui verò nuptiarum conditio contigerit,
 Pudicam verò habuit conjugem, sapientem,
 Huic perpetuò malum cum bono certat.
 Qui verò adeptus fuerit nocentis generis foeminam,
 Vivit in pectore gestans perpetuum mœrorem
 Animo & corde, & immedicabile malum est.
 Adeò non licet Jovis fallere consilium, neque effugere.
 Neque enim Japetionides nulli injurius Prometheus
 Illius evitavit gravem iram, sed necessario,
 Quamvis multiscius sit, magnum vinculum coërcet.
 Briareo verò ubi primum pater iratus est animo,
 Cottòque atque Gyga, ligavit forti vinculo,
 Fortitudinem immanem admiratus, atque etiam formam,
 Et magnitudinem: collocavit autem sub terram latam,
 Ubi illi dolores habentes sub terra agentes,
 Sedent in extrema plaga, magnae in finibus Terra,
 Usque valde mœrentes, corde magnum luctum habentes.
 Sed ipsos Saturnius atque immortales Dii alii
 Quos peperit pulcricoma Rhea Saturni in amore,
 Terrae consiliis reduxerunt in lucem iterum.*

610. Α'περμεγίστο ἡσυχίας] Subintellige γυναικός. γ. seq. α'λίαν, hoc est, ἀφικνέται, ἀχάρετον. Guietus.

617. Πατὴρ ἀδύοτατος θυμῷ] Οὐρανός. Guietus

617. Πατὴρ ἀδύοτατος θυμῷ] Hoc est, Saturnus, ut sequentia ostendunt. Clericus.

620. Ὑπὸ χθονὸς ἐνφυλάκῃς] In carcere, nimirum, subterraneo, aut quem subterraneum fingit Poëta. Hinc Hesiodus incipit narrare bellum, quod patri intulit Jupiter. Clericus.

αὐτὴ γάρ σφιν ἅπαντα διωκέως κατέλεξε,
 Σὺν κείνοισιν νίκην τε καὶ ἀγλαὸν ὄχλον ἄρεσσι.
 Ἀθρόν γ' ἑμάρναντο, πόνον θυμαλγὴν ἔχοντες,
 Τιτῆνες τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνον ἐξεγόνοντο,
 Ἀντίον ἀλλήλοισι διὰ κρατερὰς ὕσμινας.
 Οἱ μὲν αἶψ' ὑψηλῆς Ὀθρύου Τιτῶνες ἀγανοί,
 Οἱ δ' αἶψ' ἀπ' Οὐλύμπιο θεοὶ δωτῆρες ἐσών,
 Οὓς τέκεν ἡΰμεν Ρείη Κρόνον ἀνιθεῖσα.
 Οἱ ῥα τότε ἀλλήλοισι μάχην θυμαλγὴν ἔχοντες,
 Συνεχέως ἐμάχοντο δέκα παλῆες ἐνιαυτὸς.
 Οὐδέ τις ἦν ἐριδὸν χαλεπῆς λύσις, ἐδὲ πάλῳ
 Οὐδετέρους, ἴσον δ' ἐπὶ πέλας πέτατο πολέμοιο.
 Ἀλλ' ὅτε δὴ κείνοισι παρέσχεθεν ἄρμυρα πάντα,
 Νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, ταῖσδε θεοὶ αὐτοὶ ἔδυσαν,

630

635

640

630. Τιτῆνες π θεοὶ καὶ ὅσοι Κρόνον ἐξεγόνοντο] Dii quidem prioris ætatis, *Titanes* dicti, quasi *luto geniti*, ut antea diximus; Dii verò posterioris à Saturno orti, simpliciter Dii. Clericus.

632. Οἱ μὲν αἶψ' ὑψηλῆς Ὀθρύου Τιτῶνες ἀγανοί] Saturnus cum suis videtur Othryn montem quasi arcem occupasse, & obsessus fuisse in eo loco; qui fortè duxit hinc nomen, nam ὄρυς *basare* est *cinxit*. Mons est qui Phthiotidem à meridie claudit. Clericus.

633. Οἱ δ' αἶψ' ἀπ' Οὐλύμπιο θεοὶ] Olympus est ad septem triones ejusdem Thessaliæ tractûs, in quo Jupiter sedes fixit. Antiquus auctor * *Euhemerus*, ut verbis utar *Lactantii* è Lib. I. c. 11. Iust. Divinarum, qui fuit ex civitate Messana, res gestas Jovis & ceterorum, qui Dii putabantur, collegerat; historiamque contexuerat ex titulis & inscriptionibus sacris, quæ in antiquissimis Templis habebantur, maximèque in fano Jovis Triphylîi, ubi auream columnam positam esse ab ipso Jove titulus indicabat. In qua columna, gesta sua perscripserat, ut monumentum esset posteris rerum suarum. Hanc historiam interpretatus erat *Ennius*, & sequutus; cujus hæc sunt verba, prout ea recitat *Lactantius*, loco memorato: *Ed tempestate, Jupiter in monte Olympo maximam partem vitæ colebat; & ed ad omnes in jus veniebant si qua res in controversia erat. Item, si quis quid novi invenerat, quod ad vitam humanam utile esset, ed veniebat, atque Jovi ostendebat.* Ex eo igitur monte Jupiter, cum suis, egressus, bellum intulit

* Vivebat tempore *Cassandri*. Antipatri F. Regis Macedonia, ante Chr. Nat. cccx.

*Ipsa enim eis cuncta prolixè recensuit,
Cum i. lis victoriámque & splendidam gloriam accepturos.
Diu enim pugnarunt, laborem animum cruciantem habentes.
Titanésque Dii, & quotquot è Saturno nati sunt,
Contra sese mutuò per validas pugnas:
Hi quidem ab alta Othry, Titanes gloriosi,
Illi verò ab Olympo, Dii datores bonorum,
Quos peperit pulchricoma Rhea Saturno concumbens.
Illi sanè tum inter se pugnam animum excruciantem habentes,
Continenter pugnabant, decem totos annos.
Neque ullus erat contentionis gravis exitus, neque finis
Alterutris: aequaliter autem finis extendebatur belli.
Sed quando jam illis præbuit congruentia omnia,
Nectárque ambrosiámque, quibus Dii ipsi vescuntur,*

tulit Saturno; neque enim putandum eos, ex montibus aliquot millibus passuum remotis, missilia in se invicem coniecisse. Clericus.

635. Οἱ γὰρ τὸν ἀμύλοισι μάχην θυμολογῶντες ἔχοντες.] Hinc manifestò liquet, ut ex innumeris aliis, Deos fuisse antiquissimos incolas Græciæ. Sacra Historia ita habebat, ut docet Lactantius Lib. I. c. 14. Jovem adultum, cum audivisset patrem atque matrem (à Titanibus) custodiis circum septos atque in vincula coniectos, venisse cum magna Cretensium multitudine, Titanúmque ac filios ejus pugnando vicisse; parentes vinculis exemisse, patri regnum reddidisse, atque in Cretam remeasse. Post hac deinde Saturno datam sortem, ut caveret ne eum filius è regno expelleret; illum elevanda sortis, atque effugiendi periculi gratiâ, insidiatum Jovi, ut eum necaret. Jovem cognitis insidiis, regnum sibi denuò vindicasse, ac fugasse Saturnum; ex Thessalia, nimirum. Scio Euhemerum, quasi hominem vanum traduci, sed non est hîc locus ejus defendendi. Interea omnia suadent Thessaliam fuisse sedem belli inter Deos, & præmium victoris. Clericus.

640. Παρίχιδν] Subintellige Κερνίδης è superioribus. Guicciardus.

640. Νίκτῃς τ' αὐτοῖσι ποτὶ πινυμένῃσι] Si hîc urgere-mus verbum ἰδύσθαι, sequeretur utrumque esse cibum, neutrum potum; attamen plerique ambrosiam cibum fuisse contendunt, nectâr potum. At est locus Homeri planè huic contrarius, ex quo colligere eadem ratione possis utrumque fuisse potum. Exstat Odys. γ. γ. 359. ubi Polyphemus de vino, quod ei bibendum dederat Ulysses:

Ἀλλὰ τίδ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρος ἴσθι δαίμων;

Verùm hoc ambrosia & nectâris est rivus. Ad quem locum Eustathius:

Πάντων ἐν σήθεσιν αἰέξετο θυμὸς ἀγλῶν.

Ὡς νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίῳ ἐρατεινῷ,

Δὴ τότε τοῖς μετέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·

Κέκλυτέ μοι, Γαίης τε καὶ Οὐρανῶ ἀγλαὰ τέκνα,

Ὅφρ' εἴπω τά με θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι κελεύει.

645

Ἦδη γὰρ μάλα θηρὸν ἐναντίοι ἀδμήλοισι,

Νίκης καὶ κρείττε' ὦλ' μαρνάμεθ' ἡμάτ' ἅντα,

Τιτῶές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνῳ ἐκγνόμεθα.

Τῆς δ' ἐμεγάλῳ πε βίῳ καὶ χεῖρας αἰάπης

Φαίνετε Τιτῶεσσι ἐναντίοι ἐν δαί' λυγρῇ,

650

Μνησάμενοι φιλότιτ' ἐνέε' ὅσα παθόντες

Ἔς φάτ' ἄψ' ἀφίκεσθε δυσηλεγέ' ἀπὸ δεισμῶ,

Ἡμετέρως δ' ἄβυλας, ἀπὸ ζόφου ἡερόεντ'.

Ὡς φάτο. τὸ δ' ἐξαυτίς ἀμείβετο Κότ' ἀμύμων·

Δαιμόνι, σὺκ' ἀδάητ' ἀφάσκεα· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ

655

Γόμφῳ ὅπ' ὦλ' μὲν πρᾶπίδες, ὦλ' δ' ἔστι νόημα,

Ἀλκτὴρ δ' ἀθανάτοισιν ὄρης γῆεο κρυεροῖο.

thius: σημείωται, inquit, ὅτι ἐν τῷ ἀπὸρῶξ ἑμφανὲς ὁ ποιητὴς ὡς ἐστὶν ἀπᾶν-
 δον ἐπὶ νοῆται καὶ τὴν ἀμβροσίαν ὑγρὴν πᾶσι καὶ τὸ νέκταρ. τὸ γὰρ ἀπὸρῶξ
 τοῖς ὑγροῖς ἀσφαλερώς, δηλοῖ γὰρ ἀπὸρῶξ. ἔτι γὰρ καὶ ἐποίησιν πᾶσι τῇ
 πατρὶν, τὴν ἀμβροσίαν λαβόντες εἰς ὑγρὴν θείαν τροφὴν. ὥς δὲ καὶ συνεκ-
 δικηῶς ὡς μόνον τὸ νέκταρ κῆται ἢ ἀπὸρῶξ, ὡς χρῆται ἄλλο πᾶσι ὅμοια ἐπὶ
 τῆς ἀμβροσίας νοῆται: *observa voce ἀπὸρῶξ ostendere Poëtam non absolum
 esse intelligere ambrosiam quomodo esse liquidum quid, quemadmodum ne-
 ctar; nam ἀπὸρῶξ liquidis convenit, significat enim effluviū. Sic et
 fecerunt quidam recentiorum, qui accipiunt ambrosiam quasi liquidum ali-
 mentum Deorum. Fortè etiam synecdochicè ad solum nectar referendum
 ἀπὸρῶξ, ita ut alterum nomen subintelligendum sit, quod ad ambrosiam refe-
 ratur. Verum multò simplicius dixerimus & Homerum & Hesiodum
 minùs accuratè loquutos, neque ex ἀκυρολογία ullum confectarium
 esse deducendum. Verum tamen est nonnullis Veteribus Nectar
 fuisse solidum cibum, ambrosiam verò potum, quod ostendit Eusta-
 thius, in sequentibus verbis, ex Anaxandride, Alcmæne & Saphone.*
Sic parum sibi constant Poëtæ, in meris figmentis.

Si originem vocis νέκταρ à Græcis petamus, respondent * ita dici
 τῇ θεῶν πόμα, οἷοι τὸ συνίχαι τὴν πίνοισιν αὐτὴ ἐν νόστη, παρὰ τὸ νέον καὶ
 τὸ ἔχειν, νοέκταρ, καὶ κατὰ συγχρησιν νέκταρ. διὸ καὶ Ἡβὴ αὐτὴ κρινᾷ, Ἰλιάδ.

A.

* In Etymol. Magno.

*Omnia in pectoribus accendebatur animus generosus.
Ubi verò nect̃ar comederunt & ambrosiam amabilem,
Jam tum ipsos sic affatus est pater hominũque Deorũque:*

*Audite me, Terræque & Cæli inclyti liberi,
Ut dicam quæ me animus in pectore jubet,
Jam enim admodum diu adversi nobis mutuò,
Pro victoria & imperio pugnavimus dies omnes,
Titanesque Dii, & quotquot è Saturno sati sumus.
Vos verò magnamque vim & manus invictas
Ostendite Titanibus contrarii in pugna gravi,
Memores amicitiae placidae, & quæ perpeffi
Ad lucem redieritis molesto à vinculo,
Nostra per consilia, à caligne obscura.*

*Sic dixit. illum verò rursus excepit Cottus egregius:
Venerande, non ignota loqueris: sed & nos
Scimus, quod excellas prudentiã & intellectu,
Depulsor immortalibus damni fuisti horrendi.*

Δ. Alii verò deducunt παρὰ τὸ πεινῆσαι καὶ κτῶ τὸ φονεῖν. Dicare debuissent κτερεῖν, unde κτερίζω. *iusta facio & κτερίζω mortui.* Quam Etymologiam, si Græca vox sit, veram esse suadet vox ἀμβροσία, quæ ejusdem est significationis; de qua & hoc observandum, non esse nomen substantivum, sed adjectivum, cum quo subintelligenda vox τροφή, *cibus.* Ἀμβροσίῳ passim, apud Poetas, *divinum* significat, non secus ac νεκταρίῳ. Quod si verum sit, videbitur Hesiodus hoc velle Jovem immortalitate donasse socios suos, præbitis nectare & ambrosiã, quibus soli Dii uti credebantur; quo munere accepto, fortius in Titanas pugnarunt. Sed mihi verisimilius videtur νεκτῆρ nikt̃ar aut nektar vocem esse Phœniciam, quæ *suffitum* sonat; qui veluti potus Deorum habebatur, ut caro victimarum cibus. Adi Luciani librum de Sacrificiis. Clericus.

644. Ως νίκτῆρ δ' ἐπείνοσθ' καὶ ἀμβροσίῳ ἐγγενὲς] Hic versus est infititius. *Guietus.*

652. Δυσχερὲς δ' ἀπὸ δισμῶ] A vinculis molestæ quietis, vel à quiete molesta vinculorum. *Guietus.*

656. Περὶ μὲν περὶ πίδης] Scribendum videtur: περὶ σι περὶ πίδης, περὶ δ' ἐν νόμῳ. *Guietus.*

657. Ἀφ' ἧς γὰρ κρυεγῖο] Nota κρυεγῖο pro κρυεγῆς positum. *Guietas.*

Σῆς δ' ὑποφρεδμοσύνησιν ὀπὲ ζόφου ἡερόεντο
 Ἀψορρόν δ' ἐξαῦτις αἰμιλίκτων ὀπὲ δεσμῶν
 Ἠλύθαμην, Κρόνυς ἤϊ ἀναξ, ἀνάειπτα περὶντες.
 Τῷ καὶ νυῦ ἀπενῶι τε νόῳ καὶ ὀπίφρονι βυλῇ
 Ῥυσίμεθα κράτ' ὕμὸν ἐν αἰνῇ δηιοτῆτι,
 Μαρνάμηναι Τιτῆσιν ἀνὰ κρατερὰς ὕσμινας.

660

ὣς Φαίτ'. ἐπήνησεν ᾧ θεοὶ δωτῆρες εἰάων,
 Μῦθον αἰκέσαντες. πόλεμος δ' ἐλιλαίετο θυμὸς
 Μᾶλλον ἔτ' ἢ παρέροιτο μάχην δ' αἰμέγαρτον ἔγχεσαν
 Πάντες, θήλειά τε καὶ ἄρσενες, ἡματι κεινῷ,
 Τιτλῶες τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνυς ἐξεχλόντο,
 Οὓς τε Ζεὺς ἐρέδωσφιν ὑπὸ χθονὸς ἦκε φέως δε,
 Δεινοὶ τε κρατεροὶ τε, βίβω ὑπέροπλον ἔχοντες.

665

670

Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων αἶσαντο
 Πᾶσιν ὁμῶς. κεφαλὰ ᾧ ἐκάστω πεντήκοντα
 Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ὀπὲ σβαροῖσι μέλεσσι.
 Οἱ πῶτε Τιτλῶεσσι κατέσθην ἐν δαῖτι λυγρῇ,
 Πέτραις ἡλιθάτης σιβαρῆς ἐν χερσὶν ἔχοντες.
 Τιτλῶες δ' ἐτέρωθεν ἐκαρτυῶντο φάλαγγας
 Προφρονέως, χερῶν τε βίης θ' ἅμα ἔργον ἔφατον
 Ἀμφοτέρω. δεινὸν ᾧ πείλαχε πόντ' ἀπείραν.
 Τῇ δ' μέγ' ἰσμερῆσιν ἐπέσνε δ' ἕρανὸς δ' εὖς
 Σιόμην, πεδόθεν δ' ἐπινάσσετο μακρὸς Ὀλυμπ' ἔνθα
 Ῥίπῃ ὑπὸ ἀθανάτων. ἐνοσις δ' ἵκανε βαρεῖα
 Τάρταρον ἡερόεντα, ποδῶν αἰπεία τ' ἰωὴ
 Ἀσπέτα ἰωχμοῖο, βολάων τε κρατερῶν.
 ὣς ἄρ' ἐπ' αἰπὴλόις ἴεσαν βέλεα συνόεντα,
 Φωνὴ δ' αἰμφοτέρων ἵκετ' ἕρανὸν αἰερόεντα
 Κεκλομήων. οἱ δ' ἐξώισαν μετὰ λῶ ἀλαλητῶ.
 Οὐδ' ἄρ' ἐπὶ Ζεὺς ἴχεν ἐὼν μῆν' ἔνθα, ἀλλὰ νῦν τῷ γε
 Εἶθαρ μὲν μῆν' ἔνθα πηλῶτο φρένες, ἐκ δέ τε πᾶσαν

675

680

685

658. Σῆς δ' ὑποφρεδμοσύνησιν] Scribo ὑποφρεδμοσύνησιν. Hesych. ὑποφρεδμοσύνησιν, ἢ ὑποφρεδμοσύνησιν, ὑποφρεδμοσύνησιν, σκεψάμεθα. Guicetus.

659. Ἀψορρόν δ' ἐξαῦτις] τὸ δ' dolendum videtur. Guicetus.

666. Ἀμέγαρτον ἔγχεσαν] Hoc est, μετὰ λῶ. Guicetus.

669. Ζεὺς ἐρέδωσφιν] Τὸ ἐξ subintelligitur. Guicetus.

678. Δεινὸν δ' ἐπείλαχε] Scribendum videtur ἐπείλαχε, supra mo-
 dum

Tuâ verò prudentiâ ab caligine opaca

Retrò iterum acerbis à vinculis

Venimus, Saturni fili rex, quæ nollemus passi.

Ideoque nunc intento animo, & prudenti consilio,

Vindicabimus vestrum imperium in gravi conflictu,

Pugnantes cum Titanibus per acria prælia.

Sic dixit. collaudarunt verò Dii datores bonorum,

Sermone audito. bellum verò cupiebat animus

Magis etiam quàm antea: pugnam verò arduam ciebant

Omnes, fœminaque & mares, die illo,

Titanesque Dii, & quotquot Saturno prognati sunt,

Quosque Jupiter ex Erebo sub terra misit ad lucem,

Acres robustique, vires immensas habentes.

Horum centum quidem manus ab humeris erumpebant

Omnibus simul. capita verò unicuique quinquaginta

Ex humeris enata erant in robustis artubus.

Qui tum Titanibus oppositi sunt in pugna luctuosa,

Rupes magnas validis in manibus gestantes.

Titanes verò ab altera parte confirmabant phalanges

Alacriter, manuûmque viriûmque simul opus ostentabant

Utrique. horrendè verò insonuit pontus immensus.

Terra autem valdè stridebat: ingemiscebat verò latum cælum

Quassatum, & penitus concutiebatur amplus Olympus

Impetu à Deorum. concussio verò venit gravis

Ad Tartarum tenebricosum, & pedum acris fragor

Immodici tumultûs, ictuûmque fortium.

Ita sanè in sese mutuò jaciebant tela gemebunda.

Vox autem utrorumque pervenit ad cælum stellatum

Adbortantium. at illi congregiebantur magno cum clamore.

Neque sanè ampliùs Jupiter cohibebat suum robur, sed ipsius

Statim robore implebatur animus, & omnem

dum insonabat. *Guietus.*

680. Πάθος] E fundo, hoc est, penitus. *Guietus.*

683. Αἰετὶς ἰαχμῶν] Hoc est, ἀετὶς. *Guietus.*

688. Εἴς τε πρὸς πρὸς] Εἴς τε, εἰς τὸν, εἰς τὸν, εἰς τὸν & εἰς τὸν cognata, quibus adde τὸ εἰς. Ib. εἰς τὸν πρὸς πάντας βίβω] Εἰς πάντας. *Guietus.*

689. Αἰετὶς

Φαῖνε βίλῳ. ἄμυδις δ' αἶρ' ἀπ' ἔραυνῷ ἢ δ' ἀπ' Οὐλύμπῃ
 Ἀ' ἔραπ' ἰων ἔσειχε σπυαχαδόν· οἱ δ' ἵπεραυτοὶ
 Ἰκτάρ' ἄμα βροντῇ τε καὶ ἀετοπῇ ποτίοντο
 Χερσὶ δ' ἀπὸ σπυαρῆς, ἱερὴν φλόγα δ' εἰλυφόντες
 Ταρφέες· αἶμφι δ' γαῖα φερέσθι· ἐσφαράγιζεν
 Καιομένη· λάκε δ' αἶμφι πυρὶ μεγάλ' ἄσπετ' ὕλη.
 Ἔζεε δ' ἡ χθὼν πᾶσα, καὶ ὠκεανοῖο ῥέεθρα,
 Πόντ' ὅτ' ἀτρεύετο, τὸ δ' αἶμφιπε θερμὸς αὐτμῇ
 Τιτῆνας χθονίης· φλόξ δ' ἡέρσ' δῖαν Ἰκάνην
 Ἄσπετ'· ὅσπερ δ' ἄμερθε καὶ ἰφθίμων περ ἰόντων
 Αὐτῇ μαρμαίρεσθαι κεραυνῷ τε περοπῆς τε.
 Καῦμα δ' ἡ θεωπέσιον κάπεχεν χά· εἶσαντο δ' ἄντα
 Οὐφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, ἢ δ' ἔασιν ὅσαν ἀκῆσαι,
 Αὐτὰς ὡς ὅτε γαῖα καὶ ἔραυνὸς αἶρ' ὕπερθεν
 Πίλνατο· πῶ δ' γάρ κε μέγιστο δῦπτο ὀρώρεθ',
 Τῆς μὲν ἐρεπομένης, δ' ὕψόθεν ἐξεριπύοντο.
 Τόσ' δ' ὅτ' ἐλκτο θεῶν ἐριδι ζωνιόντων.
 Σὺ δ' ἄνεμοι ἑνοσίη τε κόνιν δ' ἄμα ἐσφαράγιζον,
 Βροντῇ τε, Σπεροπῇ τε, καὶ αἰθαλόεντα κεραυνόν,
 Κῆλα Διὸς μεγάλοιο. φέρον δ' ἰαχὴν τ' ἐνοπῇ τε

690

695

700

705

689. Ἀμυδὶς δ' αἶρ' ἀπ' ἔραυνῷ, ἢ δ' ἀπ' Οὐλύμπῃ· Ἀ' ἔραπ' ἰων ἔσειχε] Hic verè Hesiodus, quod aiunt, cœlum terræ miscet; primum enim cùm accepisset ab antiquissima fama Jovem ex Olympo pugnas-
 se, quemadmodum Saturnum ex Othry, cœlum credidit perinde esse ac Olympum, quem Poëtarum errorem antea jam notavimus. Dein-
 de cùm Jovem hominem Cretensem miscuisset cum summo Numi-
 ne, cujus telum fulmen esse creditur, hic nobis Jovem suum fulmi-
 na, pro telis, mittentem, atque è cœlo pugnantem inducit. Ce-
 tera descriptio pugnae tota ornamentis Poëticis constat. Clericus.

690. Ἔσειχε σπυαχαδόν] Continuatè. ἀ σπυαίχῃ, σπυαίχῃ, σπυαχάῃ, σπυαχαδόν, & σπυαχαδόν. Guictus.

691. Ἰκτάρ] ἰσχυρὸς, de prés. Guictus.

694. Μεγάλ' ἄσπετ'·] Μεγάλως. Guictus.

696. Θερμὸς αὐτμῇ] Sic suprâ δ' ὅτ' ἡς περοπῆς. Guictus.

697. Τιτῆνας χθονίης] Id est, terræ filios. Guictus.

700. Χά·] Hoc est, cœlum. vide Scal. in Varr. Ib. οἷα δ' αἶθρ'·] Subintellige πᾶς. Guictus.

700. Θεωπέσιον κάπεχεν Χά·] Χά· hic signat sine dubio ingentem
 aëris

Exseruit vim. simul etiam à cœlo atque ab Olympo
 Fulgurans incedebat assidue: fulmina autem
 Celerrimè unà cum tonitru & fulgure volabant
 Manu à robusta, sacram flammam circumvolvencia.
 Crebra. circum verò terra alma reboabat
 Ardens: crepitabat autem undique igne valdè magna sylvæ.
 Fervebátque terra tota, & Oceani fluentia,
 Pontúsque immensus. circumdedit autem calidus vapor
 Titanes terrestres: flamma verò ad aërem divinum pervenit
 Magna. oculos verò visu privabat quantumvis fortium
 Splendor radians fulminisque fulgurisque. (tur ac si quis coram
 Incendium autem magnum corripuit Erebum: similèque videba-
 Oculis adspiceret, ac auribus vocem audiret,
 Eodem modo cum olim & terra & cœlum latum supernè
 Appropinquabat. talis enim maximus strepitus excitabatur,
 Hac quidem diruta, illo autem ex alto diruente.
 Tantus fragor erat Diis pugna confligentibus. (bant.
 Simul quoque venti motumque pulveremque cum strepitu excita-
 Tonitruque, fulgurque, & ardens fulmen,
 Tela Jovis magni. ferebant autem fremitum clamoremque

aëris extensionem, quæ vacua capitibus nostris imminet; nam Hesiodus describit prælium, quod supra terram, non infra, commissum est. Nec obstat quod antea dixit, flammam ad aërem pervenisse, cum quia sunt hic frequentes repetitiones, tum quia hæc aliquatenus differunt; nam καύματος διαπίσιον ingens ardor, aut incendium est effectus flammæ. Sic Κάοι usurpavit Aristophanes in Nubibus, p. 151. Ed. Genevensis majoris, ubi ita loquentem Socratem inducit, inanem aërem ostendentem:

Ἄλλο τι δὴτ' εἰ νομίζεις εἶναι θεὸν εἰδέναι, πλὴν αἶψα ἡμεῖς.

Τὸ Κάοι τυτὴ καὶ πῆς νεφέλας καὶ τῆς γλώττης, τρία ταυτί.

Aliud quidquam non existimabis Deum esse, præter ea quæ nos existimamus; hoc Chaos & Nubes & Linguam, tria hæc. Ubi Scholiastes: Κάοι λέγει τὸ αἶψα, παρὰ τὸ κηρύσσειν, imò verò παρὰ τὸ χαλεπὸν, hiare. Vide dicta ad γ. 116. Vide etiam Aristophanem p. 164. & alibi. Clericus.

703. Πίλαος] Εἰπλάζω. Guictus.

706. Κόιν ἰσφαρμάζον] Hesyck. ἰσφαρμάζον ἰδόντων μὲν ψόφου, καί-
 707. vulgò ἤχου τὸ αἰόντων. Ib. κόιν] Κοίλω. Guictus.

717. Καί

Ἔς μίσην ἀμφοτέρων· ὅπως δ' ἄπλητ' ἐρώει
 Σμερδαλέης ἐρεδ'· κάρτ' δ' ἀνεφαίνετο ἔργον. 710
 Ἐκλίνθη δ' μάχη. πρὶν δ' ἀλλήλοισι ἐπέχοντες,
 Ἐμμενέως ἐμάχοντο Διὶ κρατερὰς ὑσμίνας.
 Οἱ δ' αὖ ἐνὶ πρῶποισι μάχῃ δαμναίαν ἔγχεον,
 Κότῃ τε, Βελαρείῳ τε, Γύγης τ' αἶατ' πολέμοιο.
 Οἳ ῥα τεληεσίας πέτρας σιβαρῶν ἀπὸ χειρῶν 715
 Πέμπαν ἐπαυυτέρως. καὶ δ' ἐσπίασαν βελέεσσι
 Τιτῶας καὶ τὸς μὲν ὑπὸ χθονὸς δρυοδαίης
 Πέμψαν, καὶ δεσμοῖσιν ἐν δ' ἄλγεοισιν ἔδησαν,
 Ναιήσαντες χερσὶν, ὑπερθύμους περ ἰόντας,
 Τόσων ἐνεργ' ὑπὸ γῆς, ὅσων ἔρποντος ἐς ἀπὸ γαίης. 720
 Ἰσὺν γάρ τ' ἀπὸ γῆς ἐς Τάρταρον ἠερόεντα.
 Ἐνθά γ' οὐκ ἔστι νύκτας τε καὶ ἡμέρας χάλκε' ἄκμων
 Οὐρανόθεν καλῶν, δεκάτῃ ἐς γαῖαν ἴκηται·
 Ἐνθά δ' αὖ νύκτας τε καὶ ἡμέρας χάλκε' ἄκμων
 Ἐκ γαίης καλῶν, δεκάτῃ ἐς Τάρταρον ἴκηται. 725
 Τὸν οὖν χάλκεον ἔρπον' ἐλήλαται ἀμφὶ δέ μιν νύξ
 Τελσιχὴ κέχυται οὐκ ἐν δαίμονι. αὐτὰρ ὑπερθεῖν
 Γῆς ῥίζαι πεφύκασι καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
 Ἐνθά θεοὶ Τιτῶες ὑπὸ ζόφῳ ἠερόεντι
 Κεκρίφαται, βελῆσι Διὸς νεφεληγερέταο, 730
 Χῶρον ἐν ὠρέωνι, πελώρης ἔχοντα γαίης.
 Τοῖς οὖν ἐξίτην ἐστὶ πύλας δ' ἐπέθηκε Ποσειδῶν
 Χαλκίας· τῷχ' οὐκ ἐλπίεται δ' ἀμφοτέρωθεν.
 Ἐνθά Γύγης, Κότῃ τε, καὶ ὁ Βελαρείας μεγάρυμ'·
 Ναιήσιν, Φύλακες πρὸς Διὸς αἰγιόχοιο. 735
 Ἐνθάδε γ' οὐκ ἐνοφερῆς, καὶ Ταρτάρου ἠερόεντος,
 Πόντος τ' ἀτρυγέτοιο, καὶ ἔρποντος ἀερόεντος,

717. Καὶ τὰς μὲν ὑπὸ χθονὸς δρυοδαίης Πέμψαν] Hoc est, in carcere caliginosum, ut sequentia docent, quamvis ὑπερβολῇ nimiam veritatem corrumpat Poëta. Clericus.

727. Τελσιχὴ κέχυται οὐκ ἐν δαίμονι] An τὸ πῶς intelligit gulam, à δαίμονι διασθηνῶν. Guicetus.

728. Αὐτὰρ ὑπερθεῖν Γῆς ῥίζαι πεφύκασι] Tartara, nimirum, non intra terram esse putabant, sed inferiora, in tenebrosissimis spatii, quæ terræ

In medium utrorumque: strepitus autem ingens excitabatur
 Stupenda pugna: robur autem exserebatur operum.
 Inclinata verò est pugna. prius autem sibi mutuò imminentes,
 Fortiter pugnabant in forti praelio,
 Illi verò inter primos pugnam acrem ciebant,
 Cottusque, Briareusque, Gygesque insatiabilis belli.
 Hi sanè trecentas petras robustis è manibus
 Mittebant frequentes: obumbrarunt autem jaculis
 Titanas: atque hos quidem sub terram longè patentem
 Miserunt, & vinculis molestis alligarunt,
 Vincentes manibus, superbi licet essent,
 Tantùm infrà sub terram, quantum cœlum distat à terra.
 Par enim spatium à terra in Tartarum caliginosum.
 Novem enim noctes ac dies ferrea incus,
 Cœlitus delapsa, decimo die ad terram perveniret:
 Novem rursus noctes & dies ferrea incus,
 Ex terra descendens, decimo die ad Tartarum perveniret.
 Quem circa ferreum septum ductum est. circum verò ipsum non
 Triplici ordine fusa est circa collum. sed supernè
 Terræ radices sunt & inexhausti maris.
 Illic Dii Titanes sub caligine obscura
 Absconditi sunt, consiliis Jovis nubicogi,
 Loco in squalido, (ubi) vastæ ultima terra.
 His non exitus patet: portas verò imposuit Neptunus
 Ferreas: murus etiam circumdatus utrimque.
 Illic Gyges, Cottusque, & Briareus magnanimus
 Habitant, custodes fidi Jovis Ægiocchi.
 Ibidem terræ tenebriosa, & Tartari caliginosi,
 Pontique inexhausti, & cœli stelligeri,

terræ subjecta esse existimabant; cùm nescirent terram esse rotundam, & vicibus soli sua hemisphæria ostendere. Clericus.

731. Χάρις ἐν τῷ πρώτῳ, πλάσσει ἰχθυὶ γάλακτος] Hic versus addititius videtur. Gnietus.

733. Τῶν δὲ θεῶν αἱ ἀποτίσεις] Malim τῶν θεῶν πᾶσι αἱ ἀποτίσεις. Gnietus.

Ἐξίης πάντων πηγῶν καὶ πέρας τ' ἔασιν,
 Ἀργαλὲ' ὀρώμενται, τὰ τε συνέσει θεοὶ παρ.
 Χάσμεα μέγ'. ἔδ' ἐπε πάντας πελαιοφόρον εἰς ἑναιαυτὸν
 Οὐδας ἴκθιτ', εἰ πρώτῃ πυλίων ἔνθαδε γήϊοιτο. 740
 Ἀλλὰ κεν ἔνθα καὶ ἔνθα φέροι παρ' ἡύελλα ἡύελλα
 Ἀργαλίη· δεινὸν τε καὶ αἰθανάτοις θεοῖσι
 Τῷτο πέρας· καὶ νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκίας δεινὸς
 Ἔστηκεν, νεφέλης κεκαλυμμένης κυανέησι. 745
 Τῶν πρὸς τ' Ἰαπετῖο παῖς ἔχειτ' ἔσθλόν δ' ἄρ' αὖ
 Ἐσθλὸς, κεφαλῇ τε καὶ αἰκαμάτῃσι χέρεσσιν
 Ἀσμεφείας, ὅθι Νύξ τε καὶ Ἡμέρα ἀμφὶς ἴσταται
 Ἀλλήλας προσείπον, αἰματόμηναι μέγα ἔδον
 Χάλκεον. ὃ μὲν ἔσσι καταβήσεται, ἢ δ' ἡ ἡύελλαν
 Ἔρχεται, ἔδ' ἐπὶ ἀμφοτέρωσι δόμοι· ἐντὸς ἔεργ' 750
 Ἀλλ' αἰεὶ ἐτέρη γὰρ δόμων ἐκποθεν ἴσταται,
 Γαῖαν ὀπιστρέφεται· ἢ δ' αὖ δόμοι ἐντὸς ἴσταται,
 Μίμν' ὃ αὐτῆς ὥρην ὁδὸν, ἔσθ' αὖ ἴκηται.
 ἢ μὲν ὀπιχθονίοισι φάσθ'· πλυθευγνὲς ἔχουσιν 755
 ἢ δ' ἡ ἡύελλαν μὲν χερσὶ, κασίγνητον θανάτοιο,
 Νύξ ὅλοη, νεφέλη κεκαλυμμένη ἡεροσδέϊ.
 Ἐνθα δ' ἡ Νυκτὸς παῖδες ἐρεμνῆς οἰκί' ἔχουσιν,

738. Πάντων πηγῶν] Hoc est, ὄρηαι. *Guietus.*

738. Πηγῶν καὶ πέρας] Videtur addidisse πέρας, *fines*, ad explicandam vocem πηγῶν, *fuentes*, quā initium terræ, maris & cœli significat. Illinc, nimirum, omnia hæc incipere existimabant, qui terram planam & unā hac parte à Sole illustratam censebant. Hinc v. 746. Atlantem, qui in ultimo occidente sedes habebat, ante domum noctis fuisse ait. At in sequentibus, sibi contradicit, ut solet fieri ab iis, qui de re obscura plura dicere volunt, quàm sciunt. *Cleonicus.*

741. Οὐδας ἴκθιτ', εἰ πρώτῃ πυλίων ἔνθαδε γήϊοιτο] An scribendum? οὐδας ἴκθι εἰ πρώτῃ πυλίων ἔνθαδε γήϊοιτο. Sic in ἔργῳ, ἐπὶ δ' εἰς ἀκρον ἡύελλαν scribendum, pro quo vulgò scriptum ἴκηται. *Guietus.*

742. Παρ' ἡύελλα ἡύελλα] Scribo φέροι παρ' ἡύελλα ἡύελλα Ἀργαλίη. φέροι παρ' pro περὶ φέροι una voce. *Homer. Od. γ. ἵππευ μὲν ἀναρπάζουσι δούρα οἰκίῳ ἀσφίρεσσιν.* *Guietus.*

743. Δεινὸν τε καὶ αἰθανάτοις] Scribo δεινὸν δ' καὶ αἰθ. *Guietus.*

744. Τῷτο πέρας] Τὸ χάσμα τῷτο. *sequentia:*

Ex ordine omnium fontes & fines sunt,
 Molesti, squalidi, quos oderunt etiam ipsi Di:
 Hiatus ingens. nec verò (quisquam) toto integro anno
 Solum attingeret, ubi primum portas intra venisset,
 Sed sanè huc & illuc ferret impetiosa procella
 Molesta: horrendumque etiam immortalibus Diis
 Hoc monstrum: & noctis obscuræ domus horrenda.
 Stans, nubibus oblectæ nigris.
 Has ante Japeti filius sustinebat cælum latum,
 Stans, capiteque & indefessis manibus
 Firmiter, ubi Noxque & Dies prope euntes
 Sese mutuo compellabant, alternis subeuntes magnum limen
 Ferreum. hæc quidem intrat, illa verò foras
 Egreditur, neque umquam utrasque domus intus cohibet:
 Sed semper altera saltem extra domum dum est,
 Terram super movetur: altera rursus in domo cum sit,
 Expectat sui tempus itineris, donec veniat.
 Hæc quidem terrestribus multa caruens lumen habens,
 Illa verò Somnum in manibus, fratrem Mortis,
 Nox noxia, nube tectæ atrâ.
 Ibi autem Noctis obscuræ filii domus habent,

καὶ νυκτὶς ἐρεμνὴς οἰκία δεινὰ
 Ἐστηκεν, νεφέλης κεκαλυμμένη καυαίῃσι.
 Τῶν παρ' οὗτο' Γαίης παῖς ἔχει' ἔργον εὐεχὺ
 Ἐσθλὸς, κεφαλῇ τε καὶ ἀγκυράτῃσι χερσὶν
 Ἀσπυφίως.

Hæc supposititia sunt. *Guietus*.

750. Ἡ μὲρ ἴστω καὶ ἐθέσται] Scribendum videtur *καὶ ἐθέσται*. *Guietus*.

753. Γαίαν ἐπιστρέφεται] Si intellexisset *Hesiodus* quod hæc habet, scivisset terram non minùs in opposito hemisphærio à sole illustrari, quàm in hoc nostro, adeoque futilia esse quæ dixit de situ Tartari. Sed videtur inscius veritatem effudisse, nec satis scivisse quid sibi vellet. Huc facit dictum *Socratis* de Poëtis, quod protulimur *Arri Critica* P. 2. S. 1. c. 15. §. 21. *Clericus*.

754. Μῦθον τὴν αὐτῆς] Scribo: τῆς. Ibid. ἴσ' αὖ ἔκταται] Subintellige ἡ ἑστῶσα, & seq. Ἡ μὲρ ἐπὶ χθονίοισι] Subintellige ἡ μῆρος. *Guietus*.

Ἴπν' αὖ θάνατ', δεινοὶ θεοί· ἔδ' ἐπὶ αὐτὸς
 Ἡέλι' φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν,
 Οὐρανὸν εἰσπνιὼν, ἔδ' ἔρξανόθεν καταβάντων.
 Τῶν ἔτερ' μὲν γλῶττι καὶ ὀρέα νῶτα θαλάσσης
 Ἡΰχ' ἀντρέφεται καὶ μέλιχ' ἀνθρώποισι.
 Τῷ δ' σιδηρῇ μὲν προδία, χάλκεον δὲ οἱ ἦτορ
 Νηλεὺς ἐν στήθεσιν· ἔχ' δ' ὃν πρῶτα λάβησιν
 Ἀνθρώπων· ἐχθρὸς δ' καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν.
 Ἐνθα θεῶ χθονὶς προΐθεν δόμοι ἠχήμεναι
 Ἰφθίμω τ' Ἀΐδεω καὶ ἱπαινῆς Περσεφονείης
 Ἑΐσιν. δεινὸς δ' κύων προπάροιθε φυλάσσει,
 Νηλεὺς. τέχνῳ δ' κακλὴν ἔχ'· ἐς μὲν ἰόντας
 Σαίνει ὁμῶς ἔρῃ τε καὶ ἔασιν ἀμφοτέροισιν·
 Ἐξελθεῖν δ' οὐκ αὖτις ἐᾷ πάλιν, ἀλλὰ δουδύων
 Ἐθιδ' ὃν κε λάβησι πυλέων ἐκποδὲν ἰόντας
 Ἰφθίμω τ' Ἀΐδεω καὶ ἱπαινῆς Περσεφονείης.]
 Ἐνθαὶδε ναιετάει συμερὴ θεὸς ἀθανάτοισι,
 Διὸς Σπῆξ, θυγάτηρ ἀψορρόου Ὠκεανοῖο

760

765

770

775

759. ————— ἔδ' ἐπὶ αὐτὸς

Ἡέλι' φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν
 Οὐρανὸν εἰσπνιὼν, ἔδ' ἔρξανόθεν καταβάντων.]

Videtur esse imitatio Homeri, qui ita de Cimmerius Odysf. A

————— ἔδ' ἐπὶ αὐτὸς

Ἡέλι' φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν
 Οἷδ' ἐπὶ αὐτὸς αὖτις ἐπὶ γαίῃ αὖτις ἔρξανόθεν καταβάντων.
 Οὐδ' ἐπὶ αὐτὸς ἐπὶ γαίῃ αὖτις ἔρξανόθεν καταβάντων.

Neque unquam eos Sol lucidus adspicit radiis, neque cum it ad caelum stellatum, neque cum iterum ad terram à caelo convertitur. Cle- ricus.

764. Χάλκεον δὲ οἱ ἦτορ.] Tò ol hīc non placet. quare scribendum videtur χάλκεον δὲ πῖ ἦτορ. Guilielmus.

766. Ἐνθα θεῶ χθονὶς προΐθεν δόμοι.] Scribendum videtur θεῶν χθονίαν. Guilielmus.

770. Τέχνῳ δὲ κακλὴν ἔχ'.] Hoc est, morem. Dein ἐς μὲν ἰόντας. τμήσας, ἰσπνιὼν, εἰσπνιὼν. Guilielmus.

774. Ἰφθίμω τ' Ἀΐδεω καὶ ἱπαινῆς Περσεφονείης.] Ἰφθίμω, ubi de Deo sermo est, verti debet ἰχθυὸς potens, non fortis, praesertim cum loquatur Poëta de Plutone. Persephone filia Cereris dicitur alio nomine Pherephattha, quod si scribamus Phoenicio caractere ρηρ-τηρ ρher ρhebe.

Somnus & Mors, graves Dii: neque umquam eos

Sol lucidus intuetur radiis,

Cælum scandens, nec cælitus descendens.

Horum alter quidem terramque & lata dorsa maris

Quietus percurrit & placidus hominibus.

Alterius verò ferreum quidem cor, æreum verò ei pectus

Crudele in præcordiis: tenet autem quem primum arripuerit

Hominum: hostis verò etiam immortalibus Diis.

Illic Dei inferi in anteriore parte ades resonantes,

Fortisque Plutonis & terribilis Proserpinæ,

Stant. Horrendus autem canis pro foribus custodit,

Sævus. artem autem malam habet. introeuntibus quidem

Adulatur pariter caudaque & auribus ambabus:

Exire verò non iterum permittit denuò, sed observans

Devorat, quemcumque prenderit extra portas euntem

Fortisque Plutonis & terribilis Proserpinæ.

Ibidem habitat abominanda Dea immortalibus,

Horrenda Styx, filia reciprocantis Oceani,

phethe, significat fructum copiosum; noménque hoc terribile habebatur, quia sacrum. Plato in Cratylo, p. 265. eo prolato subjicit: πολλοὶ καὶ τὸ τοῦ Φεβύται τὸ ὄνομα, multi reverentur hoc nomen. Περσέ-φωρην viri docti interpretantur, ex eadem Lingua, פריספון *peri-saphoun* fructum occultum, quod signat sementem terræ commissam. Malim intelligere reconditum in horreis. Utrumque nomen aptissimum est filix Διὸς, hoc est, Dea copia. Ceres Regina fuit Siciliæ, cujus filiam rapuit Pluto, aut raptam uxorem duxit; quod in Enarratione * Gallica Mysteriorum Cereris multis ostendimus. *Clericus*.

776. Διὸς Στύξ θυγάτηρ Ἀΐφωρος Ὠκεανοῖο] Non difficile est intellectu cur Stygem vocet *Hesiodus* filiam Oceani, cum sit tanta rerum affinitas; ne dicam ex vaporibus Oceani, qui in pluvias densantur, oriri fontes. Sed tria sunt hic, non ubique obvia, animadvertenda. Primum est descriptio Stygis, quam prorsus fictam esse nos credere vetat quod habet *Pausanias* in Arcadicis, seu Lib. VIII. p. 483. ubi postquam meminit rudum Oppidi Arcadici, cui Nonacri nomen erat: Τῶν δὲ ἱερῶν, inquit, ἡ πρῶτη κρημὸς ἐστὶν ὑψηλὸς καὶ ἔπειτα ἐς τοῦτον αἰκιστοῦ ὕψος οἶδα. καὶ ὕδωρ κατὰ τὴν κρημὸν ταῖς καλῶσι δὲ Ἐλπίες αὐτὴ ὕδωρ Στυγὸς. Εἶτα δὲ πρὸς τὴν Στύγα Ἡσίοδος μὲν ἐς Θισογ-

* Biblioth. Univers. Tom. VI.

Πρεσβυτάτη, νόσφιν ᾗ θεῶν κλυτὰ δάματ' αἰεὶ
 Μακρῆσι πέτρῃσι κατηρεφέ'. ἀμφὶ δ' πάντῃ
 Κίοσιν ἀργυρέοισι πρὸς ἕρπον' ἐσθλὰται.
 Παῦρα δ' Θάυμαντο θυγάτηρ πόδας ὠκεία Ἴρις
 Ἀγγελίης πωλεῖται ἐπ' ὄρεα νῶτα θαλάσσης,
 Ὅππότε ἴρις καὶ νεῖκε' ἐν αἰθανάπυρσιν ὄρηται.
 Καί ῥ' ὅς κε ψφύεται Ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων,
 Ζῶς δέ τε Ἴριν ἐπαμψε θεῶν μέγαν ὄρκον ἐρεῖκαι
 Τηλόθεν ἐν χρυσῇ περὶ πόσσιν παλυννυμον ὕδωρ
 Ψυχρὸν, ὃ, τ' ἐκ πέτρης κατακλείβεται ἡλιβάτοιο
 Τ' ψηλῆς· πολλὸν δ' ὑπὸ χθονὸς Ἄρυσόειης
 Ἐξ ἱερῷ ποταμοῖο ῥέει διὰ νύκτα μέλαιναν

780

785

νῆα ἰπείησιν· (Ἡσίοδου δὲ δὴ ἔπη τῶν Θεογονίαν εἰσὶν οἱ νομίζοντες) πεποιημένης
 εἰς ἵππων ἐπαυῖδα Ὠκεανῷ θυγατρίῃ τῇ Στύγῃ, γυναῖκα δὲ αὐτῇ εἶναι Πάλλαν-
 τος· non procul à ruderibus, est alia montis crepido, non aliam vidi,
 qua in tantam altitudinem attollatur; aqua verò secundum præsumptam
 rupem stillat. Vocant Græci hanc aquam Stygis. Esse autem Stygiam
 Hesiodus in Theogonia cecinit; (neque enim desunt qui Theogoniam opus
 Hesiodi esse credant) cecinit autem Stygiam fuisse Oceani filiam, & uxo-
 rem Pallantis. Hoc fictum quidem est, ut pleraque alia, sed ex ver-
 bis Pausaniæ intelligere licet, quare dicat Hesiodus:

κλυτὰ δάματ' αἰεὶ
 Μακρῆσι Πέτρῃσι κατηρεφέ', ἀμφὶ δὲ πάντῃ
 Κίοσιν ἀργυρέοισι πρὸς ἕρπον' ἐσθλὰται.

*Inclytas ades incolit ingentibus saxis superne testas, circumquaque ve-
 rò columnis argenteis ad cælum firmata sunt.*

Alterum, quod hic animadvertendum est, ad id pertinet quod Poë-
 tæ aiunt aquam esse inferorum; quod inde ortum, quod aqua illa
 lethalis esset, quemadmodum paullo post docet Pausanias: Θάνατον
 δὲ τὸ ὕδωρ φέρει τῷ τε καὶ ἀνθρώπῳ καὶ ἄλλῃ ζῷῳ παντί: lethalis est hac aqua
 & hominibus, & omnibus aliis animalibus. Alios etiam habet miros
 effectus aquæ illius omnia perfrumentis, præter ungulam equinam;
 sed qui fortè minùs veri sunt. Verùm hinc liquet, cur in inferis
 collocetur, nec dubito quin ea aqua ab antiquissimis Græcæ colonis
 dicta sit πῦρ καὶ με σθουκ, hoc est, aqua silentii, quod ad regna
 silentium eos demitteret. Eodem respicere videtur Hesiodus, in se-
 quentibus, ubi dicit eum qui per Stygem pejeravit κείδαι ἀναυδῶν,
 jacere sine voce.

Tertiò observandum aquam huius fontis fuisse iurijurando conse-
 cratam; quod qui potuerit fieri, si lethifera erat, non immeritò qua-
 rant

*Maxima natu. seorsum verò à Diis inclytas ædes incolit
Ingentibus saxis supernè tectas: circum autem quaque
Columnis argenteis ad cælum firmata sunt.
Rarò verò Thaumantis filia pedibus velox Iris.
Nuncii causâ versatur super lata dorsa maris,
Quando lis & contentio inter Deos exorta fuerit.
Et sanè quisquis mentiatur cœlestes domos tenentium, (rat
Jupiter Irim mittere solet Deorum magnum jusjurandum ut fe-
E longinquo in aureo vase aquario celeberrimam aquam
Frigidam, qua è petra destillat alta
Excelsa. multùm verò subtus terram spatiosam.
E sacro flumine fluit per noctem nigram,*

rant Lectores. Videtur enim qui jurabat bibisse ἐν χειρὶ αἰχρῶν al-
latam aquam ab Iride. Alioqui necesse non erat eam afferri. Cre-
diderim hanc fuisse opinionem eorum temporum, eum qui accusa-
batur cujuspiam sceleris, cujus reus non erat, potuisse sine poxa eam
aquam bibere; addito jurejurando, quo innocentiam suam testatam
faceret; sin minùs, aquam noxiam suam naturam obtinuisse. & ho-
mini mortem, aut gravem morbum creasse. Non unus hic fons ha-
bitus aptus explorandæ veritati jurisjurandi. Vide quæ habet Macro-
bius de fonte Palicorum Saturnal. Lib. V. c. 19. Clericus.

780. Παῦρος δὲ θυμῷ καὶ ἡρώεσσι] Hoc est, παυρῶν, ἡρώεσσι. ἀ παυ-
ρῶν καὶ ἡρώεσσι, παῦρος, ut ἀ σφοδρῶν σφοδρῶν, σφοδρῶν, &c. Guetus.

781. Ἀβελίης πολέται] Scribe ἀβελίης, subintellige τὸ εὖν, hoc
est, εὖν ἀβελίης πολέται. Guetus.

783. Καὶ ῥ' ὅστις ψεύδεται ἐλόμπια δώματ' ἔχοντων] Hic versus spu-
rius videtur. Guetus.

784. Ζεὺς δὲ π' ἔγω' ἱπποψι] Scribo: Ζεὺς δὲ π' ἔγω' ἱππο-
ψι εὐεῖκα πολυάντροι ἰδὼν μέγα ἔργον. ἀεὶ τυχρὸς vide Pausaniam in Ar-
cadicis. Guetus.

784. Μέγα ἔργον] Hoc est, per quem magnum jusjurandum con-
cipitur. Sic Homerus vocat ἄρκια πιστὰ ἄγνος qui adhibebantur ad so-
lenniùs jurandum. Iliad. Γ. γ. 245. Clericus.

786. Τυχρὸν, ὃ, τ' ἐκ πίστεως] Hic versus & sex sequentes sunt
nothi. Guetus.

786. Ὅ, τ' ἐκ πίστεως καταλείπειται ἡλιόπαις] Respicit ad id quod
ex Pausania protulimus, qua de causa etiam Homerus * vocat κατὰ-
κόμοις Στυγὸς ἰδὼν, stillantem aquam Stygis. Ταῦτε μὲν δὲ ἱπποψι,
inquit Pausanias, ἀπὸ τῶν ἰδὼν ἐς τὸ ἰδὼν τὸ Στυγὸς εὐεῖκα: hæc cecinit,
quod viderit aquam Stygis stillantem. Clericus.

* Iliad. O. γ. 37. ubi Juno jurat per Stygema.

Ωκεανοῖο κέρως. δεκάτη δ' ὅπ' μοῖρ' ἀέδασαι.

Εἰνέα μὲν πρὶ γλυῦ τε καὶ ὀρέα νῶτα θαλάσσης

790

Δίνης δ' ὀρυγρέης εἰλιγμύθ' εἰς αἶλα πίπῃ.

Ἡ δ' ἢ μὲν ἐν πέτρης περὶ ῥέε, μέγα πῆμα θεοῖσιν.

Ὅσ' κεν τὴν ὀπίσθον ἀπολείψας ἐπομόσῃ

Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσιν κάρη νιφόεντ' Ὀλύμπου,

Κεῖται νηῦτ' ἐπελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν.

795

Οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρ' ἐρχεται ἄσπον

Βρώσιθ', ἀλλὰ τε κεῖται ἀνάπνους καὶ ἀναυδ'.

Στρωπῶς ἐν λεχέεσσι, κακὸν δ' ὅπ' κῶμα καλύπτῃ.

Αὐτὰρ ἐπὶ νῆσον πέλεσσι μέγαν εἰς ἐνιαυτὸν,

Ἀλλ' ὅπ' ἐξ ἄλλ' ἀδέχεται χαλεπώτατ' αἶθ' αἶθ'.

800

Εἰνέετες δ' ἢ θεῶν ἀπομείρεται αἶεν εὐντων,

Οὐδέ ποτ' ἐς βελλὺν ὀπιμίσσεται, καὶ δ' ὅπ' δαΐτας,

Εἰνέα πάντ' ἔπει' δεκάτῃ δ' ὀπιμίσσεται αὖτις.

Εἰρέας Ἀθανάτων, οἳ Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσιν.

Τοῖον ἄρ' ὄρεον ἔθεντο θεοὶ Στυγὸς ἀφθιτον ὕδωρ,

805

Ὠγύγον, τὸ δ' ἴησι κατὰ σφύλας ἀφ' ὧρος.

Εἰνθα δ' ἢ γῆς θνοφερῆς, καὶ Ταρτάρου ἠερόεντ'.

Πόντος τ' αἰετρυγέτοιο καὶ Οὐρανὸς αἰερόεντ'.

Ἐξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν,

Ἀρζαλέ', ὀρώμεντα, τὰ τε συγέσσι θεοὶ περ.

810

Εἰνθάδε μαρμαίρεαί τε πύλαι, καὶ χάλκεα ἔδωκε

793. Ὅς κεν τὴν ὀπίσθον ἀπολείψας] Scribo ὀπίσθ' . τὴν, hoc est, ταύτῃ τὴν σύζα. ἀπολείψας libans ab ἀπολείψω. Guietus.

795. Κεῖται νηῦτ' ἐπελεσμένον καὶ πᾶσι ἐξῆς] Hæc poeticè ficta & adaucta, sed ex vero nota; nimirum, ex noxia Stygiæ aquæ natura. Clericus.

796. Οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης] Hic & sequens 797. est spurius. Guietus.

798. Ἐπὶ κῶμῃ καλύπτῃ] Τμήσῃ, ἐπιμελύνῃ, subintellige αὐτὴν. Guietus.

804. Εἰρέας Ἀθανάτων] Scribendum videtur εἰρέας. sed hic versus videtur delendus & spurius esse. Guietus.

806. Τὸ δ' ἴησι κατὰ σφύλας ἀφ' ὧρος] Scribe, τὸ δῖος, hoc est, ὁ δῖος ἀφ' ὧρος. Thucyd. καὶ ἀφ' ὧρος αὐτῶν διήσαν lib. 3. κατὰ σφύλας, hoc est, asperum, durum. Guietus.

806. Ὠγύγον] Græci antiquam interpretantur, quasi ab Ogyge, anti-

Oceani cornu. decima verò pars attributa est,
 Novem quidem circa terramque & lata dorsa maris
 Vorticibus argenteis intortum in mare cadit,
 Una verò ex petra profluit, magnum damnum Diis.
 Quisquis perjurium libans pejeraverit
 Immortalium, qui tenent verticem nivosi Olympi,
 Facet spiritus expers integrum per annum:
 Neque ambrosiæ & nectaris fruatur
 Cibo, sed jacet non respirans, & mutus,
 Stratis in lectis, malus autem veternus obtegit.
 Sed postquam morbo defunctus est magnum per annum,
 Alia ex alia excipit molestissima ærumna.
 Novennio autem à Diis separatur æternis, (adepulas,
 Neque umquam ad consilium ineundum cum iis versatur, neque
 Novem totis annis: decimo tandem versatur iterum
 In cœtibus immortalium, qui cœlestes domos incolunt. (aquam,
 Tale itaque jusjurandum constituerunt Dii Stygis perennem
 Antiquam illam, quæ tranat valdè asperum locum.
 Ibi autem terræ caliginosa, & Tartari obscuri,
 Pontique inexhausti, & cœli stellati,
 Ex ordine omnium fontes & fines sunt,
 Molesti, squalidi, quos oderunt etiam Dii ipsi.
 Illic splendidaque portæ, & æreum limen

antiquissimo Rege nescio quo. Intelligimus *amaram*, quod apprimè
 quadrat in exitialem effectum hujus aquæ potæ; ex Phœnicia Lingua,
 in qua *אמא* *agag* significavit, ut apud Arabas, *amaram* reddidit *aquam*.
 Hinc quoque dicta *amara*, aqua illa jurisjurandi & zelotypiæ, quam,
 apud Hebræos, bibere jubebatur mulier adulterii suspecta. Vide
 Num. V. Clericus.

807. *Εἴθε δὲ γῆς διοφειῆς*] Hic & tres sequentes versus è superio-
 ribus repetiti sunt, post versum enim 736. collocantur. Sed hinc for-
 tasse tollendi. *Gruetius*.

807. *Εἴθε δὲ γῆς διοφειῆς καὶ πὲρ ἰχθῆς*] Hæ sunt *παραλογίαι* poëticae,
 quæ nihil ex vero ducunt. *Clericus*.

809. *Πάντων πηγὰς καὶ πείρατ' ἱασι*] *Πηγὰς* hic videtur initium signi-
 ficare, nam solius *πείρατ* posset dici *fons*, non terræ, tartari, aut cœ-
 li. *Clericus*.

Ἀσμφής, ῥίζησι δὴλυπέεσσιν ὄρησας,
 Αὐτοφυής. πρόσθεν ᾗ, θεῶν ἔκποθεν αἰπάντων,
 Τιτλίως ναίεσι, πέρην χάεθ' ὀφεροῖο.
 Αὐτὰρ ἐλισμαρσίχοιο Διὸς κλειπὸν Ὀπίκχοι
 Δώματα ναιετάουσιν ἐπ' Ὠκεανοῖο θεμέθλοισι,
 Κότιθ' τ' ἠδὲ Γύχης. Βελάρειών γε μὴν ὕν ἰόντα,
 Γαμβρόν ἰὸν ποίησε βαρύνκτυπθ' ἔννοσίγαιθ'.
 Δῶκε ᾗ Κυμοπόλειαν ὀπήειν, θυγατέρα ἑῷ.
 Αὐτὰρ ἐπεὶ Τιτλίωας αἶψ' ἔρχοντο ἐξέλασε Ζεὺς,
 Ὀπλότατον τέκε παῖδα Τυφώα Γαῖα πελάρη,
 Ταρτάρῃ ἐν Φιλότῃ, Διὶ χρυσίῳ Ἀφροδίτῃ.
 Οὗ χεῖρες μὴν ἔασιν ἐπ' ἰχθυὶ ἔργματ' ἔχουσι,
 Καὶ πόδες ἀκάματοι κρατερῶς θεῶν. ἐκ δέ οἱ ἄμων
 ἦν ἱκανὸν κεφαλὰ ὄφιθ', δεινοῖο δρῶκοντθ',
 Γλώσσησι θνοφερῇσι λελεγχμότες. ἐκ δέ οἱ ὄσων
 Θεωρεσίης κεφαλῇσιν ὥς ὄφρυσιν πῦρ ἀμάρυσσε.
 Πασίων δ' ἐν κεφαλέων πῦρ καίετο δερκομήνοιο,
 Φωνὰ δ' ἐν πάσησιν ἔσαν δεινῆς κεφαλῇσι,
 Παντοίῳ δ' ἐπ' ἰότητι ἀθέσφατον. ἄλλοτε μὴν γὰρ
 Φθίγοντο, ὥς τε θεοῖσι σιωιέμεν. ἄλλοτε δ' αὖτε
 Ταύρε ἐλεβρύχῳ μὴθ' αἰχέτε ὄσαν ἀγανρῶ.

815

820

825

830

821. Τυφώα] De hoc egimus ad γ. 307. Describuntur scelerati homines Jordanis accolæ, quorum historiam & excidium Græcis olim narraverant Phœnices; hoc est, mendaces mendacibus augenda atque exornanda tradiderant. *Clericus.*

823. Ἐργματ' ἔχουσι] Scribo θαῦμα ἀκούσαι mirabile auditu. placet. *Guicetus.*

823. Ὅς χεῖρες μὴν ἔασιν ἐπ' ἰχθυὶ ἔργματ' ἔχουσι] Vertunt: *cujus manus quidem sunt ob robur occupata, aut operibus apta, quasi ἔργμα idem sit hic ac ἔργον.* Sed quodnam opus memoratur Typhonis, aut Typhoëi, seu antequàm à Jove vinceretur, seu postquàm in Tartara detrusus est? Deinde quid frigidius hac descriptione virium, *cujus manus propter robur habent opera?* Non potuit hoc ferre Fr. *Guicetus*, qui suspicatur legendum θαῦμα ἀκούσαι, *mirabile auditu.* Verùm tantà mutatione opus non est, cùm præsertim non minùs frigidum sit, & minùs Græcum: *cujus manus sunt in robore.* Cùm olim sine notis accentuum & spirituum scriberent Græci ΟΥ, æquè facillè potuit efferri *non* ac *u*, *cujus*, quod si feceris sententia egregia erit: *Nec manus, propter vires, habent quidquam quo impediri queant, & pedes for-*
tis

Immotum, radicibus longis compactum,
 Sud sponte natum. ante illud verà extra omnes Deos
 Titanes habitant, ultra Chaos caligine obductum.
 Ceterum valdè tonantis Jovis inclyti auxiliarii
 Domus incolunt in Oceani fundamentis
 Cottus atque Gyges. Briareum quippe, fortis cum esset,
 Generum suum fecit graviter fremens Neptunus.
 Dedit autem Cymopoliæ, ut duceret uxorem, filiam suam.
 Ast ubi Titanes è Cælo expulit Jupiter,
 Minimum natu peperit filium Typhoëum Terra magna,
 Tartari in concubitu, per auream Venerem.
 Cujus manus quidem sunt ob robur occupata,
 Et pedes indefessi robusti Dei: ex humeris verò ei
 Erant centum capita serpentis, horrendi draconis,
 Linguis nigris lambentia: præterea ex oculis ei
 Admirandis in capitibus sub superciliis ignis misabat:
 Omnibus autem ex capitibus ignis flagrabat cernentis.
 Voces quoque in omnibus erant horrendis capitibus,
 Omnigenum sonitum emittentes ineffabilem. interdum enim
 Sonabant, ut Diis intelligere liceret: interdum rursum
 Tauri valdè mugientis robore indomiti vocem ferocis:

sis illius Dei sunt indefessi. Ἐργαται hîc deducimus ab ἄρχῃ, cœrceō,
 prohibeo. Hoc unum in hac nostra interpretatione paullo durius vi-
 deri queat, quod particula negativa sit paullo remotior à verbo. Sed
 nec desunt ejus rei exempla, & eam omnino postulare videtur sensus.
 Clericus.

825. Ἡ ἰσχυρὴ κεφαλὰ] Hoc est, ἰσχυρὰ. Dein delenda interpun-
 ctio ὅρι δειπῶ δειπῶ. ὅρι δειπῶ, appositio. γ. sequ. λε-
 λειχμέτ (scribendum pro λελεχμέτ). Guistius.

827. Θιατείας κεφαλῆσιν] Hoc est, θυμωσίων. Guistius.

827. Πῶρ αἰγύρου] Ignis hîc vocatur oculorum splendor, ut &
 in sequente versu, nequis putet Poëtam ignem propriè dictum in ocu-
 lis hujus monstri collocasse. Superant hæc omnem περὶ πλοζίαν.
 Clericus.

830. Ἀδίσφατον] Mirabilem. Guistius.

831. Φθίγγειδ', ὡς π' διαίσις συνιέμερ] Hic versus est subditivus &
 delendus. Guistius.

832. Ὅσας ἀγούρη] Scribe ὅσας ἰστέν vocem emittebant. Guis-
 tius.

Ἀλλοτε δ' αὖτε λέοντες ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντες
 Ἀλλοτε δ' αὖ σκυλάκεισιν ἐοικότες, θαύματ' ἀκῆσαι·
 Ἀλλοτε δ' αὖ ροίζαχ', ὑπὸ δ' ἤχεν ἔρτα μακροί. 835
 Καὶ νύ κεν ἔπλετο ἔργον ἀμύχανον ἡματι κείνῳ,
 Καὶ κεν ὅγε θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀναξεν,
 Εἰ μὴ ἄρ' ὅξυ νόησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
 Σκληρὸν δ' ἐβρόντησε καὶ ὄβριμον. ἀμφὶ δ' γαῖα
 Σμερδαλέον κενάβησε, καὶ Οὐρανὸς δ' αὖτις ὑπερβεν, 840
 Πόντος τ' ὠκεανὸς τε ῥοαὶ καὶ τάρταρος γαίης.
 Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτοισι μέγας πελεμίζεται Ὀλύμπῳ·
 Θ' ἔνυμφόιο ἀνακτὶ ἐπεσενάχιζε δ' γαῖα.
 Καῦμα δ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεχεν ἰοειδέα πόντον,
 Βροντῆς τε, σεροπῆς τε, πυρὸς δ' αὖτις παλῶρα. 845
 Πρησῆρων ἀνέμων τε, κερεινῶ τε φλεγέθοντες.
 Ἔζεε δ' ἡ χθὼν πᾶσα, καὶ ὕρανος, ἡ δὲ θάλασσα
 Θῦε δ' ἄρ' ἀμφ' αἰτᾶς, πρὶν τ' ἀμφὶ τε κύματ' μακροί·
 Ῥίπῃ ὑπ' ἀθανάτων ἔνοσις δ' ἄσβεστον ὀρώρει.
 Τρέας Ἀΐδης δ' ἐνέροις κατὰ φθιμύμοισιν ἀνάσσει, 850
 Τιτῶές θ' ὑποφρεταίοι, Κρόνον ἀμφὶς ἔοντες,
 Ἀσβέστων κελάδοιο καὶ αἰνῆς δηιοτῆτος.
 Ζεὺς δ' ἐπεὶ οὐκ ἐκέρχυνεν ἐὼν μῆτις, εἶλετο δ' ὅπλα,
 Βροντῆς τε, σεροπῆς τε, καὶ αἰθαλόεντα κεραυνόν,
 Πλήξεν αἶψ' Οὐλύμπιο ἐπάλμῳ. ἀμφὶ δ' πάσης 855

833. Ἀναιδία.] Hoc est. *Thersia*. *Gaietius*.

837. Θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀναξεν.] Fortè nata est hæc circumstantia ex narratione Phœnicum, qui dicebant inferioris Jordanis accolæ bellum Deo & hominibus indixisse, aut utrorumque hostes ac spretores fuisse. Quæ loquutiones perperam intellectæ monstra hæc pepererunt, quasi fuisset terræ filius Draco, qui bellum Jovi intulisset. Certè *Lucrotius* describens *Epicuri* dogmata de Numine, quod verbo præfuit, re sustulit, ita de Epicuro loquitur quasi ei bellum intulisset, Lib. I. initio:

*Quare Religio pedibus subiecta vicissim
Obteritur, nos exaquat victoria cælo.* Clericus.

839. Σκληρὸν ἐβρόντησε.] Non malè hisce verbis describitur subversio Sodomæ, Gomorræ vicinarumque urbium, de qua vide *Diff. nostram*

Interdum rursus leonis sævum animum habentis:
 Interdum rursus catulis familia, mira auditu:
 Interdum verò stridebat, resonabantque montes alti.
 Et sanè evenisset res inevitabilis die illo,
 Atque ipse mortalibus & immortalibus imperasset,
 Nisi statim intellexisset pater hominumque & Deorum.
 Graviter autem intonuit atque fortiter. circum verò terra
 Horrendè edidit fragorem, & cælum latum supernè,
 Pontusque & Oceani fluctus, & remota loca terræ.
 Pedibus verò sub immortalibus magnus contremuit Olympus,
 Insurgente rege: ingemiscebat autem tellus.
 Ardor verò ab utrisque occupabat coeruleum pontum
 Tonitruque, & fulguris igne ab illo immani,
 Igneorumque turbinum, & fulminis ardentis.
 Fervebat autem terra omnis, & cælum, atque mare.
 Furebant & circum littora undique fluctus magni,
 Impetu à Deorum: concussioque sedatu difficilis oriebatur.
 Expavit autem Pluto inferis mortuis imperans,
 Titanesque sub tartarum detrusi, circa Saturnum
 Ob inexstinguibilem fremitum, & gravem conflictum.
 Jupiter verò postquam incitavit suum robur, sumsisque arma,
 Tonitruque fulgurque, & coruscans fulmen,
 Percussit ab Olympo insiliens. circum verò omnia

nostram. Clericus.

841. Τάταρος γαίης] Hoc est, remotissimæ partes terræ, quæ est significatio vocis tartara. Vide not ad. v. 119. Clericus.

844. Γοειδία πέτραι] Hic intelligendum mare mortuum, seu lacus Asphaltites. Clericus.

845. Πυρός ὑπὸ τοῖο πλάγῃ] Scribo & distinguo πυρός τ' ὑπὸ τ, π. Guetus.

847. Ἐξῆς δὲ χθονὶ πῶσα] Vicina, nempe, infimis partibus Jordanis; qua de re vide memoratam Dissertationem. Clericus.

852. Ἀσβεία καλῶδιε] Subintellige ὑπὸ. Guetus.

853. Κόρητι ἐὼν ῥῶσθ] Hoc est, ἐπ' ἔργῳ auxit. Guetus.

855. Πλῆξιν αἰτ' Οὐλύμπῳ] An? βῆσιν. ἐπὶ ῥῶσθ. Subintellige τ' Τυφώῳ. Guetus.

856. Ἐπ' ἔργῳ

Ἐπρεσι θεαυεσίας κεφαλαῖς δεινοῖο πελώρου.
 Αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ μιν δάμασε πηληγῆσιν ἱμάσας,
 Ἦειπε γυναιεῖς, σενάχιζε ἧ γαῖα πελώρη.
 Φλόξ ἧ κεραυνωθέντ' ἀπέστυπτο τοῖο ἀνακτ',
 Οὔρε' ἐν βήσῃσιν αἰδνῆς παυπαλοέσσης
 Πληγῆντ'. πηλὴ ἧ πελώρη καίετο γαῖα
 Ἀτμῇ θεαυεσίῃ, καὶ ἐτήκετο κασσίτερ' ὥς,
 Τέχνη ὑπ' αἰζηῶν ὑπὸ τ' εὐτρήτε' χρῶνιοι
 Θαλφθεῖς, ἢ σίδηρ', ὅπερ κρατερώτατός ἐστιν,
 Οὔρε' ἐν βήσῃσι δαμαζόμηντ' πυρὶ κηλέῃ,
 Τήκεται ἐν χθονὶ δῖῃ, ὑπ' Ἠφαίστου παλάμῃσιν.
 Ὡς ἄρα τήκετο γαῖα, σέλα πυρὸς αἰθομένοιο.
 Ρίψε δέ μιν θυμῷ ἀκάχων ἐς Τάρταρον ὄρυμ'.
 Ἐκ ἧ τυφώε' ἑς' ἀνέμων μῦθ' ὕδρον ἀένταν,
 Νόσφι Νότυ, Βορέῳ πε, καὶ Ἀργέεω Ζεφύρειο.
 Οἳ γε μὴν ἐν θεόφιν γυνεῇ, θνητοῖς μέγ' ὄνειαρ.
 Αἱ δὲ ἄλλαι μαψαῦραι θηπνείναι θάλασσαν,

860

865

870

856. Ἐπρεσι θεαυεσίῃ] Α πρῶν, προπρῶν, προπρῶναι, πρῶν, πρῶναι &c. φῶν, βορίζω, βορίζω, βορίζω, ἀναβρίζω. *Guicetus.*

859. Τοῖο ἀνακτ'] Ἀνάξ, nimirum, ut jam diximus, vox est honorifica quæ Regem quidem sonat ut plurimum; sed eximium etiam quidpiam significat, quale erat in suo genere hoc monstrum. *Clericus.*

860. Παυπαλοέσσης] Hoc est, τραχέαις. alias παυπαλοέσσης pro αἰπαλοέσσης. Hom. ἴση δὲ σκοπιῶν εἰς παιπαλοέσσαν ἀνελθὼν, hoc est, αἰπῶν, ὑψηλῶν. *Guicetus.*

860. Οὔρε' ἐν βήσῃσιν] Inter montes Moabitidis & Chanaanæ situs est lacus Asphaltites, in profunda valle. *Clericus.*

863. Εὐτρήτε' χρῶνιοι] Interpretes videtur legisse εὐπρέπτε, quod magis placet. γ. sequi. ἔπερ, hoc est, ἔπειτα. *Guicetus.*

865. Οὔρε' ἐν βήσῃσι] In fabricis ferrariis, quæ in vallibus syl-
vosis ædificari solent propter lignorum copiam. *Guicetus.*

868. Ρίψε] Subintell. Ζεὺς. tum pro ἀκάχων an ἀκαχὼν scriben-
dum? *Guicetus.*

870. Νόσφι Νότυ, Βορέῳ πε καὶ Ἀργεῖω Ζεφύρειο] Hic mirum est fieri dumtaxat mentionem trium ventorum, omisso *Εὐρῷ*, qui tamen μαψαῦραι non potest vocari. Quod cum non concoquerent nonnulli, legerunt καὶ Ἀργεῖον, Ζεφύρεω πε, quemadmodum habet in Allegoriis *Joannes Diaconus*; quod etiam respicit alter Scholiastes, qui memora-
tis quatuor ventis cardinalibus, ut vocantur, subjicit: Ἀργεῖος, ὁ Ἀπο-
λιότης.

Αἰ δὴ τοι πίπλυσαι ἐς ἡεροειδέα πόντον,
 Πῆμα μέγα θνητοῖσι, κακῇ θύξιν αἰέλλῃ·
 Ἄλλοτε δ' ἄλλαι αἶεσι, Διφθοριδναῖσί τε νῆας, 875
 Ναύτας τε φθείρῃσι. κακῶ δ' ἔ γίνεται αἰκλή,
 Ἀνδράσιν οἱ κείνοισι σικανταῖσιν κτ' πόντον.
 Αἰ δ' αὖ καὶ κτ' γαῖαν ἀπείρατον ἀνθεμόεσσαν
 Ἔργ' ἐρατὰ φθείρῃσι χαματηρέων ἀνθρώπων,
 Πιμπλάσσαι κύνιος τε καὶ ἀργαλέα κλοσυρτῆ. 880
 Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥα πόνον μάκαρες θεοὶ ἐξετέλεσαν,
 Τιτλώεσι ᾗ πριάων κρίναντο βίῃφι,
 Δὴ ῥα τότε ὠτρυνον βασιλδέμεν ἡδὲ ἀνάσσειν,
 Γαίης φρεσμοσιώῃσιν, ὀλύμπιον ἑρῦοπα Ζεῦ,
 Ἀθανάτων. ὃ ᾗ τοῖσιν εὖ διεδάσασαι πριάς. 885
 Ζεὺς ᾗ θεῶν βασιλὲς πρῶτῳ ἄλοχον θέτο Μῆπν,
 Πλεῖστα θεῶν εἰδῶν ἰδὲ θνητῶν ἀνθρώπων.
 Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἤμελλε θεῶν γλαυκῶπιν Ἀθηνῆν
 Τέξεσθαι, τότε ἔπειτα δόλῳ φρένας ἐξαπατήσας
 Αἰμυλίοισι λόγοισιν ἐλὼ ἐγκάτθετο νηδιῷ 890
 Γαίης φρεσμοσιώῃσι, καὶ Οὐρανῶ ἀπερόεντ'·
 Τοὺς γάρ οἱ ἐφροσάτῃ, ἵνα μὴ βασιληίδα πριμῷ
 Ἀλλ' ἔχῃ, Διὸς ἀντί, θεῶν αἰετλητάων.
 Ἐκ γὰρ τ' εἶμαρτο παίδεσσι τέκνα γένεσθαι.
 Πρῶτῳ γὰρ κέρῳ γλαυκῶπιδα Τειτοχρίειαν, 895

875. Ἄλλοτε δ' ἄλλαι αἶεσι] Ἀλλ' ἄλλ' scribendum. *Gnietus.*

880. Κλοσυρτῆ] Ἀ πόλῳ verso, πόλις ἢ πόλεις, pulvis, πάλῳ, πάλῳ, unde κλοσυρτίς. *Gnietus.*

882. Τιμῶν] Subintell. ἴσης. *Gnietus.*

884. ἑρῦοπα Ζεὺς] Ἀδ ἑρῦέπης, seu ἑρῦόπης, ἑρῦόψ. *Gnietus.*

885. Εὖ διεδάσασαι] Scribo εὖ. *Gnietus.*

885. Διεδάσασαι πριάς] Hoc est, munera illis divisit, sed posteritas eos honores intellexit de iis, quibus singula Numina praeesse poëta credita sunt. *Clericus.*

886. Ἀλοχον θέτο Μῆπν] Clarum est hinc allegoricum esse matrimonium, quod Regi conjunctius nihil esse debeat quàm prudentia. *Clericus.*

888. Ἀθηνῆν] Deam disciplinarum & fortitudinis meritò Prudentiæ filiam facit Poëta; cùm absque hac nulla sit vera fortitudo, nec erudi-

Qui utique incidentes in obscurum pontum,
 Clades magna hominibus gravi sæviunt turbine,
 Alibi autem alii flant, dissipantque naves,
 Nautasque perdunt. mali autem non est remedium
 Viris qui illis occurrerint in ponto.

Iidem rursus per terram immensam floribus ornatam
 Opera jucunda corrumpunt humo prognatorum hominum,
 Replentes pulverèque & molesto palearum strepitu.

Sed postquam sanè laborem Dii beati perfecerunt.
 Cum Titanibus autem pro honore pugnarunt vi,
 Jam tum jubebant regnare atque imperare,
 Ex Terræ consilio, Olympium latè cernentem Jovem
 Immortalibus. Hic verò inter illos benè distribuit munia.
 Jupiter autem Deorum Rex primam uxorem duxit Metim,
 Plurimum ex Diis edoctam, & mortalibus hominibus.

Sed cum jam esset Deam cæsis oculis Minervam
 Paritura, tum demum dolis animo decepto
 Blandis sermonibus in suam condidit alvum,
 Telluris consiliis, & Cæli stellati.

Sic enim consuluerunt, ne regium honorem
 Alius haberet Jovis loco Deorum sempiternorum.
 Ex hac enim in fatis erat prudentes liberos nasci.

Primam quidem virginem cæsis oculis apud Tritonem genitam,

eruditio. Ceterum Αθήνη est, Phœniciâ linguâ, אֶתְנָה ethana, hoc est, fortis, ut ab aliis jam animadversum. Clericus.

890. Δόλω φρίνας εξαπατήσας] Subintellige ἡ μήτηρ. Guetus.

891. Ἐὼ ἰσχυρὴν καὶ ἡδυὴν] An ἐς ἰσχυρὴν divisiim scribendum? Sic
 899. pro ἐς ἰσχυρὴν καὶ ἡδυὴν scribendum ut hîc ἐς ἰσχυρὴν, aut ἐς ἰσχυρὴν καὶ ἡδυὴν. Guetus.

895. Τετογύνηται] Sic dicitur Minerva quasi genita à capite Jovis, nam si scribamus Phœniciis litteris אֶתְנָה thritho, intelligemus deducendam vocem à רֵת reth, quod, pro mutatione solenni ת & ש, idem esse potuit ac שֵׁר resh, Chaldaicè & Syriacè caput. Ejus antiquæ vocis significatio remanserat etiamnum apud Athamanas. Hesychius: Τετογύνηται, Νίχου δὲ ἰ Κολοφώνου φησὶ τὸ κεφαλὴν καλεῖν Αθήνας. Apud Cretenses, idem hac voce significatum esse auctor est Eustathius in Iliad. A. Ed. Rom. p. 504. Hanc quidem circumstantiam

Ἴσον ἔχουσιν πατρὶ μῆϑ' καὶ ᾗφιφρονα βαλλίω. |
 Αὐτὰρ ἐπεὶτ' ἄρα παῖδα θεῶν βασιλῆα καὶ ἀνδρῶν
 Ἡμελλεν τέξεσθαι, ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντα.
 Ἀλλ' ἄρα μιν Ζεὺς πρῶτον ἐλὼ ἐγκάτθετο νηδύν,
 ὧς δὴ οἱ φράσαστο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν πε. 900
 Δώπερον ἠγάγετο λιπαρὴν Θέμιν, ἣ τέκεν Ὠέρας,
 Εὐνομίην τε, Δίκην τε, καὶ Εἰρήνην τε θαλῆαν.
 Αἵτ' ἐργ' ὠρεῖσσι κατὰ θνητοῖσι βροτοῖσι.
 Μοίρας δ' ἥς πλείων πρὶν πόρε μητίετα Ζεὺς,
 Κλωθὴν τε, Λάχεσιν τε, καὶ Ἄτροπον· αἵ τε διδῶσι 905
 Θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἔχειν ἀγαθόν τε κακόν πε.
 Τρεῖς δ' ἐοῖ Εὐρυνόμη Χάριτας τέκε καλλιπαρήγας,
 Ωκυμένη κέρη, πολυήρσπον εἶδ' ἔχουσα,
 Ἀγλαΐην καὶ Εὐφροσύνην, Θαλίην τ' ἐρατεινὴν.
 Τῶν καὶ ὑπὸ βλεφάρων ἐρ' εἶβeto δερκομηναῖαν 910
 Λυσιμελῆς· καλὸν γὰρ ὑπὸ ὀφρύσι δερκιδόωνται.
 Αὐτὰρ ὁ Δήμητρ' πολυφόρβης ἐς λέχ' ἦλθεν,
 Ἡ τέκε Περσεφόνην Λαοκώλειον, ὣς Ἀΐδωνός

tiam Palladis natalium hīc non tradit *Hesiodus*, sed summo consensu reliqui omnes Mythologi & Poētae habent. Facile est intellectu cur sapientissima Dea & Artium Praefecta ē cerebro, vel capite Jovis nata putetur, cū caput existimetur esse sedes animi. Aliæ vocis Etymologiae non sunt flocci faciendae, si cum hac conferantur. *Τετραλόκιον* verterant Romani veteres *Capitum*. *Ovidius* sub finem Lib. III. Faistorum:

Parva licet videas Capita delubra Minerva,

Qua Dea natali coepit habere suo.

Nominis in dubio causa est, capitale vocamus

Ingenium follers; ingeniosa Dea est.

An quia de capitis fertur, sine matre, paterni

Vertice, cum clypeo profuuisse suo? Clericus.

896. *Τετραλόκιον*] Audacem, terribilem. *Guietus*.

899. *Εἰν ἐγκάτθετο νηδύν*] Hoc est, prudentiam perpetuò sibi adesse confidariam voluit, nec umquam eam dimisit. *Clericus*.

900. *ὧς δὴ οἱ φράσαστο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν πε*] *Bonum & malum omnia* significant, apud *Homero*, & in Hebraico etiam sermone. Vide not. ad Genes. III, 5. *Clericus*.

901. *Θέμιν*] Dea haec est Praeses Justitiae, quae non minùs ac Prudentia

Par habentem patri robur, & prudens consilium:
 Ceterum deinde sanè filium Deorum regem & virorum
 Erat paritura, magnum animum habentem:
 Sed illam sanè Jupiter antè in suum condidit ventrem;
 Ut, nempe, ei indicaret Dea bonumque malumque.
 Postea duxit splendidam Themis, quæ peperit Horas,
 Eunomiámque, Dicénque, & Irenen florentem:
 Quæ opera matura faciunt mortalibus hominibus:
 Parcásque, quibus maximum honorem dedit prudens Jupiter,
 Clothóque, Lachesínque, & Atropon: quæ dant
 Mortalibus hominibus habere bonumque malumque.
 Tres verò ei Eurynome Gratiæ peperit pulcras genas habentes,
 Oceani filia, peroptabilem formam habens,
 Aglaíam & Euphrosynen, Thaliámque amabilem:
 Quarum è palpebris amor destillat contuentium
 Solvens membra: jucundum verò sub superciliis adspiciunt.
 Porrò hic Cereris multa nutrientis ad lectum venit,
 Quæ peperit Proserpinam formosam, quam Pluto

dentia Regibus necessaria est. Si scripseris Phœniciis litteris $\omega\eta\eta$, illico liquebit esse vocem Phœniciam, à $\omega\eta$ integer, probus, ita ut nomen Themidis integritatem sonet. Clericus.

Ibid. $\text{H}^{\circ} \pi\alpha\nu \Omega\rho\alpha\varsigma$] Hora est ab Hebræica voce $\eta\alpha$, or, quæ lucem sonat propriè, & tralatitio significatu cognitionem, quæ in Rege unà cum integritate conjuncta esse debet. Posset huc fortè trahi conjunctio Urim & Thummim, in Pont. Maximo Hebræorum. Affinitas Horarum harumce cum Dea Justitiæ significatur earum nominibus Εὐνομία , Δίκη & Εἰρήνη , quæ sunt Justitiæ consecraria, & veræ eruditionis comites. Clericus.

903. Αἴτ' ἔγ' ἀγρίαι] Fortè ἀγρίαι ab ἀγρίαι. Guetus.

904. $\text{Μοῖρας δ' ἢ παρὰ τὸν πατὴρ Ζεύς.}$] Quamvis affinitas sit inter Justitiā & munus harum Dearum; non est credibile hos versus esse Hesiodi, cū alios parentes Parcīs tribuerit antea γ. 215. Homo ineptus, qui supplere conatus est quod non deerat Hesiodo, sed deesse putabat, hos de Parcīs versus adfuit, & fortasse plures. Clericus.

909. $\text{Ἀγλαίῃ καὶ Εὐφροσύνῃ}$] Scrib. $\text{Ἀγλαίῃ καὶ Εὐφροσύνῃ.}$ hic deesse videtur. Guetus.

912. Διμωγῇ] De Cerere & Proserpina, egimus antea ad versus 450. & 774. Clericus.

914. Εὐδωκῇ

Ἡρπασεν ἥς παρὰ μητρὸς, ἔδωκε δὲ μητίετα Ζεὺς.
 Μνημοσύνης δ' ἐξαῦτις ἐρώσαστο καλλιόμοιο,
 Ἐξ ἥς αἱ Μῆσαι χρυσάμπυκες ἐξεγρόντο
 Ἑννέα, τῆσιν ἄδον θαλία, καὶ τέρψις αἰοιδῆς.
 Λητώ δ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἀρτεμιν ἰοχέαιραν,
 Γμερζέντα γόνον παῖ πάντων ἔργωνίωνων,
 Γείνατ' ἄρ', αἰγιόχοιο Διὸς Φιλόπηλιν μιγῆσαι.
 Λοιδοτάτην δ' Ἡρῶν θαλερῶ ποιήσας ἀγκυλὴν.
 Ἡ δ' Ἡβῶν, καὶ Ἀρηα, καὶ Εἰλείθυαν ἔπικτε,

915

920

914. Ἐδωκε δὲ μητίετα Ζεὺς] Concessit ut caperet. *Guierus.*

915. Μνημοσύνης] Vide not. ad. v. 52. *Clericus.*

918. Λητώ δ' Ἀπόλλωνα] De nomine Latonæ, egimus ad v. 406. Nunc dicendum quare ejus filius vocaretur Φοῖβος Ἀπόλλων, nam passim ita appellatur ab Homero, quasi Apollo sit cognomen. Si autem scribas Hebraicè: *להויה בן-הפ* *phe-bo hapollon*, Linguae Hebraicæ peritus statim interpretabitur *os in eumirum*, quod apprimè convenit Deo fatidico. Vide dicta de Phæbe, ad v. 404.

Ibidem. Καὶ Ἀρτεμιν ἰοχέαιραν] Phœnicio charactere *מרתה האר-תבמי*, significat, *mons admiratio mea*, ab *מרת* *har*, *mons* & *תבמי* *thamab*, *admiratus est*. Diana, nimirum, venatrix montibus maximè delectabatur. Antiquissimus hymnus in Dianam, qui Homero tribuitur, sic eam describit:

Ἡ κατ' ὄρη αἰεόντι, καὶ ἀπελας ἡνιμείσας

Ἀρχὴν τερπομένην παγχρόστα τόξα πεκίη.

Qua per montes umbrosos & promuntoria ventosa, venatione oblectata totum arcum tendit. Sic ipsa, apud Callimachum in Hymno, qui ipsi inscriptus est, loquitur, v. 19.

ἀταρὶον γὰρ ὅτ' Ἀρτεμις ἄστυ καί τεισιν,

ὄρεσιν οἰκῶσι.

Ratò Diana in urbem ibit, in montibus habitabo. Vide ejusdem Hymni v. 3 & 18. Apud Lucianum, in Dialogis Deorum, p. 212. T. I. dicitur ὄρεα, *montana*; & p. 217. T. I. Amor negat se posse vulnere Dianam *φεύγουσιν αἰεὶ διὰ τ' ὄρων*, *fugientem semper per montes*. Talia innumera possent proferri.

Observandum hîc & alibi clarè distingui Apollinem & Dianam à Sole & Luna, qui v. 371. dicuntur Hyperione & Thê nati. Attamen constat postea Apollinem quidem & Solem unum Numen creditum fuisse, Lunam verò ac Dianam alterum; quod ideò factum puto, quia Apollinis quidem animum, post mortem, in Solem ivisse, ut æternæ illi flammæ præflet, dicebant antiquissimi Poætæ; Dianæ verò mentem Lunam insedisse. Genus hoc fuit adulationis, quo ve-

tustissimi

Rapuit sua à matre, dedit autem sapiens Jupiter.
 Mnemosynen verò deinceps amavit pulchricomam,
 Ex qua Musæ aureis reticulis revinctæ natae sunt
 Novem, quibus placent convivium, & oblectatio cantûs.
 Latona autem Apollinem, & Dianam sagittis gaudentem,
 Suavissimos liberos præ omnibus cœlicolis,
 Peperit sanè, Ægiocho Jovi concupitu mista.
 Postremam verò Junonem floridam duxit uxorem.
 Hac autem Heben, Martem, & Lucinam peperit,

rustissimi Græci prosequuti sunt liberos Jovis. Sic & Ægyptii Isidi adulati erant, cum columnæ, sepulcro Isidis impositæ, cum alia, tum etiam hæc inscripserunt: * Εγώ εἰμι ἡ ἐν τῇ ἀστὴρ τῇ Κυρίῃ ἐπιτίλλουσα: Ego sum, qua in Canis sidere exorior. Indidem factum ut stellis omnibus imposuerint nomina illustrium virorum & foeminarum; quæ de re agit Hyginus, in Lib. II. Poëtici Astronomici, de signorum cœlestium Historiis. Clericus.

919. Γένει' δὲ αἰχρόνῳ] Scrib. γένει' ἐν αἰχρόνῳ. placet. Guierus.

921. Δουδομένη δὲ Ἡρῶ βαλερὶνὴ πεισάτ' ἀκρίαν] Attamen hæc sola legitima uxor habita, ceteræ omnes pellices. Dicitur, apud Lucianum, Jovis ἡ νόμος γαμοῦντῃ legitima conjux, in Dialogis Deorum p. 192. Tom. I. & Jovi συμβασιλεύειν, p. 213. Clericus.

922. Ἡρῶ] Hæc Dea fuit juventutis præses, quam nomen traxisse liquet ex Hebræica voce זר eb, viror, qui juventutis est Symbolum; quod plantæ tum vigeant maximè, cum maximè virent. Hinc apud Poëtas, passim viridis juvenis dicitur, imò & senectus cum contingit eam juventuti esse similem. Virgilius Æneid. V, 295.

Euryalus formæ insignis VIRIDISQUE juventâ.

Idem Lib. VI, 304. de Charonte:

Jam senior, sed cruda Deo VIRIDISQUE senectus.

Ibidem. Ἀρεα.] Notissimum est Martis sedes haberi montes Thraciæ, quos aut filius Jovis, Thessaliæ Regis, aut ex ejus posteris quispiam insedit, unde dictus est Ἥρι hari, hoc est, homo montanus, nam, ut diximus, Ἥρι est mons, Æge. Cum autem ex bello & latrocinii viveret, creditus est post mortem præesse bello, cui tam sæpè vivus interfuerat. Elegans est descriptio palatii Martis, apud Statium Lib. VII. Thebaidos, ubi de Mercurio ad illum misso, cuius descriptionis hoc est initium:

Hic sterile delubra notat Mavortia sylvas,
 Horrescitque tuens, ubi mille furoribus illi
 Cingitur adverso domus immansueta sub Æmo:

I

qui,

* Diodor. Siculus Biblioth. Lib. I. p. 24.

Μιχθεῖς ἐν Φιλότιλῃ θεῶν βασιλῇ καὶ ἀνδρῶν.
 Αὐτὸς δὲ ἐκ κεφαλῆς γλαυκώπιδά Τελτοχίαν,
 Δεινὴν, ἐρευνύδοιμον, ἀγέσρατον, ἀτρυταίνην,
 Πότνιαν ἢ κέλαδοί τε ἄδον, πόλεμοί τε, μάχαι τε.

qui, ut notum, mons est Thraciæ. Hinc à Thracibus Mars impensè cultus. *Herodotus* Lib. V. c. 7. Θιαὶ δὲ ἑσέρται μῆνες τῆςδε, Ἀῤῥω, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἀῤῥηριν: Deos hos Solos colunt, Martem, Liberum, Dianam. Ac facè mores eorum cum ejusmodi Religione conferiebant. Idem Scriptor paullò ante de moribus Thracum: ἄρξεν δὲ καὶ κρίλιν, γῆς δὲ ἐργάτιον ἀπμύγειον: τὸ ζῆν δὲ πολέμῳ καὶ λῆσιν: κρίλιν: otiosum esse honestissimum, agricolam verò contentissimum. E bello atque rapto vivere pulcerrimum. Clericus.

Ibidem. Εἰλείθυα] Vox ἑλληνική *heleidia* aliunde non potest deduci quàm ab ἡλιδ *helid*, hoc est, fecit parere, sic enim formari potest *Hiphil* in verbo ἡλ *jalad* peperit, æquè ac in aliis verbis ejusdem formæ. Quàm hoc autem nomen benè conveniat Deæ partui præsidî nemo non videt. Observatu dignum est distingui hoc Numen à Diana, cùm ab *Hesiodo*, tum à Scriptorè antiquissimo Hymnî in Apollinem, qui *Homero* tribui solet, narrat enim primum *Eileithyiam* nescivisse Latonam parturire, deinde ait advocatam è cœlo fuisse, & partum Latonæ venientem accelerasse. Sic habet γ. 97.

Μῆνι δὲ σὺν ἐπίπυτον μοῖρ᾽ ἔχουσι Εἰλείθυα

Sola nescierat partus laborem levans Eileithyia.

Postea γ. 15.

Εὖτ' ἐπὶ Δῶλε ἴδαντο μοῖρ᾽ ἔχουσι Εἰλείθυα

Tunc τόπῳ δὲ τῆςδε αἰλῆς. μῆρ᾽ ἔχουσι δὲ πικρᾶται.

Ubi in Delo incessit partus dolores levans *Eileithyia*, tunc illam partus cepit, & parata erat parere. Qui ergo factum ut Diana cum hoc Numine misceretur & partibus etiam præficeretur? Qui potuit credi πῶς πικρᾶται μοῖρ᾽ ἐπὶ πικρᾶται, ut utar verbis Junonis apud *Lucianum*? Nimirum, credebant Lunæ Numen præesse partui, quod præsit mensibus, intra quorum certum numerum foetus in lucem eduntur, cùmque eo Numine miscbant Dianam, quæ, eo pacto, quantumquam virgo, obstetriciis munere fungi statuebatur. Aliam rationem comminiscitur *Callimachus*, Hymno in Dianam γ. 20. & seqq. ubi sic Dea loquitur:

Πόλιν δὲ ἐπὶ πικρᾶται ἀνδρῶν

Μῆνον ὅτ' ὀξείαται ἐπὶ πικρᾶται γυναικῶν

Τελεσθῆναι καλῶσι βασιλῶν: γὰρ γὰρ μοῖρ᾽ ἔχουσι

Mista concubitu Deorum regi & hominum.

*Ipse verò ex capite, caesus oculis præditam Tritogeniam,
Acrem, tumultum excitantem, ducem exercitus, indomitam,
Venerandam: cui clamoresque placuerunt, bellæque pugnaeque.*

Γενεῖσθαι παρ' ἑτοίμοις ἐπικλήσεσσι ἀρήγεον
Ὅτι μὲν καὶ παύσῃ, καὶ ἐπὶ ἡλυσσι φέρεται
Μήτηρ.

Urbibus verò admiscetur humanitas: tantum cum acutis patiendi doloribus mulieres oppressa vocat me opitulatricem; quibus me Parca, ut primum nata sum, sortem assignarunt opem ferendi; quoniam & cum me pareret, & cum me ferret non doluit mater. Sed commentum hoc est Callimachi, qui credidit indignum Dea esse dolere, instar mulierum; non sententia antiquissimorum Græcorum, qui Diis incommoda, imò & vitia humanæ naturæ tribuere solent. Philosophi postea, cum non possent hæc concoquere, ad allegorias conversi sunt; & Poëtis recentioribus corrumpendæ veteris Historiæ, dum *θεογενεῖας* volunt loqui, occasionem præbuerunt. At qui me audiet is antiquissimam Græciæ famam esse credet, quæ humana Diis tribuuntur, quodd ejusmodi rerum fingendarum nulla ratio fuerit, si aliter sensissent Græci. Imò verò periculosissimum fuisset *θεογενεῖαν* de Deo sentientibus talia obtrudere. Contrà verò & Philosophi & recentiores Poëtæ graves rationes habuerunt, cur humana incommoda & vitia Diis detraherent; nec sine Religionis specie, adprobationeque audientium turpes de Diis historias mutare aggrediebantur, quod non semel facit in hisce Hymnis Callimachus, & præsertim quidem Hymno in Jovem. Sed ne conjecturis agere videamur, en locum ex Hymno Homérico in Apollinem, in quo contraria affirmantur 91.

Λατὴ δ' εὐνὴ μὲν τι καὶ ἵππος ἰούκτις αἰέλῃτος,
Ὡδιδάτ' ἀπύρτο.

Latona novem diebus & novem noctibus incredibilibus doloribus torquebatur. Dabimus etiam auctorem gravissimam sententiæ de Luna partum præside. Is est Cicero de Nat. Deorum Lib. II. c. 207. Dianam, inquit, & Lunam eandem esse putant; cum — Luna à lucendo nominata sit, eadem est enim Lucina. Itaque ut apud Græcos Dianam eamque Lucifram: sic apud nostros, Junonem Lucinam in pariendo invocant. — Adhibetur autem ad partus, quod ii maturascunt aut ferunt novissimam, aut plerumque novem Luna cursibus; qui quæ mensa spatia cœlescunt, menses nominantur. Clericus.

914. Ἀπὸ δ' οὗ κεφαλῆς] Hoc est, solus. Adoptavit fortè si-
liam, quam ipse educare atque erudire voluit. Clericus.

91-926. Κέλευθός ἐστι] Bellici clamores. Guichard.

Ἡρῆ δ' Ἡφαιστὸν κλυτὸν ἐν Φιλότῃ μιγῆσαι
 Γένεσθαι, (καὶ ζαμῆησε, καὶ ἦλθεν ὡ παρθενίῃ)
 Ἐκ πάντων τέχνησι κεκασμῆνον ἔργον ἰωάν.
 Ἐκ δ' Ἀμφιτρίτης καὶ ἐρακτοῦ περ Ἐννοσιγαίης
 Τρίτων εὐρυβίης θύγατ' ἄνδρα μέγαν· ὅς τε θαλάσσης
 Πυθμὴν ἔχων, πατρὶ μῆτερ' Φίλην καὶ πατρὶ ἄνακτα
 Ναΐδ' ἡρώεα δῶ, δεινὸς θεός· αὐτὰρ Ἀρῇ
 Ρῖνοτόρῳ Κυθέρεια φόβον καὶ Δαίμον ἐπικτεν
 Δεινὸς, οἳ τ' ἀνδρῶν πυκινὰς κλονέουσι φάλαγγας
 Ἐν πολέμῳ κρυόνει σὺν Ἀρῇ πτολιπόρθω,
 Ἀρμονίῳ δ' ἑὸν Κάδμῳ ὑπέρθυμ' ἔτ' ἀκούειν.
 Ζηνὶ δ' αἶψ' Ἀτλαντὶς Μαίη τέκε κυδισμόν Ἑρμῆα,
 Κήρυκ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχον εἰσπναβᾶσαι.

930

935

927. *Ἐν φιλότῃ μιγῆσαι*] Legendum ἢ *Φιλότῃ μιγῆσαι*, nam quem-
 admodum Jupiter solus genuisse dicitur Minervam: sic & Juno ζα-
 μῆησε καὶ ἦλθεν ὡ παρθενίῃ, intendit viros, & contendit cum suo mari-
 to, genuitque Iola & peperit Vulcanum. Sic quoque legit Scholias-
 tes, qui habet: *ἔτ' ὃν Ἡφαιστὸν ἐκ μῆτρός Ἡρῆς ἐγένετο*, hic (Hesio-
 dus) ex sola Junone Vulcanum inauscit; ὃ δὲ Ομηροῦ ἐκ Διδὸς καὶ Ἡρῆς,
 Homerus vero ex Jove & Junone. Ex Hesiodi sententia, adoptavit Ju-
 no celeberrimum fabrum, qui vocabatur Ἡφαιστος, Phoeniciis litte-
 ris *ἠφῆστρον* ephescho, hoc est, qui coquit in igne, nimirum, me-
 tallis; nam *ἠφῆ* est coctus, & *ἠφῆστρον* ignis, unde Græcè *ἠφῆ*, focus.
 Sic legit hunc locum Hesiodi Lib. Gyraldus, ostenditque olim ita le-
 ctum. Clericus.

928. *Καὶ ζαμῆησε*] A *ζαμῆης*, *ζαμῆω*, *ζαμῆωμαι*. Gna-
 tus.

929. *Τρίτων εὐρυβίης θύγατ' ἄνδρα μέγαν*] Nomen *ῥωγῆ* deduxerim à
ῥωγῇ retet, timor, aut à *ῥωγῇ* retas, Chaldaicè *ῥωγῇ* & Arabicè,
tumultum excitavit, *clamorem edidit*. Nomen non malè convenit
 Deo cui tribuitur

Buccha, quæ, medio concepit ut aëra pons,

Littora voce replet sub utroque jacensia Phædo,

Quæ verba sunt Ovidii, Metam. l. Clericus.

934. *Φόβον καὶ Δαίμον ἐπικτεν*] Hæ sunt manifestæ poëtice personæ,
 quibus nihil subest historici. Sed comites belli sunt Terror & Mo-
 tus, sive inferantur aliis, sive iis agitemur. Clericus.

937. *Ἀρμονίῳ δ' ἑὸν Κάδμῳ ὑπέρθυμ' ἔτ' ἀκούειν*] Ingeniosè Sam.
 Bochartus Chanaanis Lib. l. c. 19. nomen *Καδμῖ* conjicit significare

ejus

*Juno autem Vulcanum inclytum, concubitu non mista,
Peperit, (ac vires intendit, & contendit cum suo marito)
Præ omnibus artibus ornatum cœlicolis.*

*Ex Amphitrite autem & valdè resonante Neptuno
Triton latè potens natus est magnus: qui maris
Fundum tenens apud matrem caram & patrem regem
Incolit aureas ædes, magnus Deus. sed Marti
Clypeos dissecanti Venus Terrorem & Metum peperit
Graves, quique virorum densas turbant phalanges
In bello horrido, una cum Morte urbes devastante,
Et Harmoniam, quam Cadmus magnanimus duxit uxorem.
Jovi verò Atlantis filia Maia peperit gloriosum Mercurium,
Præconem Deorum, sacrum lectum conscendens.*

ejus patriam; erat, nimirum, קדמוני Kadmoni, ex iis Cadmonæis de quibus Moses Gen. XV, 19. Harmoniam verò dictam ex monte Hermone, quæ pars fuit Antilibani, ad ortum fontium Jordanis. Clericus.

938. Ἀτλαντὶς Μαίᾳ τῆς κλέμεν Εἰρηῆς] Primum, hic animadvertendum Maiam, quæ fuit una Pleiadum, dici filiam Atlantis altissimi montis, qui cœlum ipsum ferre dicebatur; ob nexum, scilicet, & viciniam. Deinde Pleiðs hæc dicitur Maia, hoc est, ἄνω si-ve aquosa, nam ὄψις majim aquæ dicuntur, à veteri singulari ὄψις mai aqua. Aquosa autem nomen optimè convenit nobilissimæ Pleiadum, quandoquidem Pleiades passim imbrifera, madida & aquosa dicuntur à Poëtis; quod iis, initio veris, orientibus, pluvium solet esse cœlum. Vide collecta hanc in rem à Nicol. Loydio in Lex. Historico. Filius hujus Pleiadis dictus est Εἰρηῆς, hoc est, ἡρῶν herma, quod à Radice ἡρῶν, heram, calliditate usus fuit. Quo nomine egregiè describitur indoles Dei furum, & fraudium. Quam in rem legendus Hymnus in Mercurium, ex quo pauculos dumtaxat versus, quibus describitur ejus ingenium, proferemus; ubi ita de Maia, γ. 13. & seqq.

Καὶ τὸν ἰγνώσκον παῖδ᾽ ἐκ πολύτροπον, ἀπαυλομήτιον,
Λαίτῃς· ἐλατῆρας βούῃν, ἀγῆτορ' ὀπίρην,
Νυκτὸς ὀππητῆρα, καὶ πᾶν ἔκλε.

Tunc peperit filium vaftrum & blandiloquum, praconem, abactorem bovm, ducem somniorum, noctis spectatorem &c. Hæc epitheta Mercurii, historiâ ejus fraudium, quam multis prosequitur, in sequentibus confirmat Poëta. Clericus.

940. Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε Φαίδιμον υἱόν] Quoniam hic est primus, qui ab Henoso ex Deo & mortali muliere genitus dicitur, inquirendum est hoc in loco in rationes, ob quas ab antiquissimis Græcis nonnulli filii Deorum crediti & dicti sint, quos non differebantur ex mulieribus natos; quales fuere Bacchus & Hercules Thebani, alique innumeri. Sed antea animadvertendum est horum generationem narrari, post Deorum omnium natales ex Deabus; unde intelligere est mulierum hosce liberos esse natos iis temporibus, quibus jam primi Græciæ coloni Dii habebantur, & colebantur, nec tamen planè memoria obsoleverat, quâ & ipsos homines fuisse constabat. Memorantur enim hi novi Dii, ex aliis cælo jam receptis, nati; quorum tamen parentes numquam cum mortalibus concubuisse dicti essent, nisi crediti fuissent & ipsi mortales fuisse.

Quod cum ita sit, triplici de causa homines potuere Deorum filii dici & credi. Prima est petita ex antiquissimorum Græcorum dialecto, in qua à *Diis nati* atque *educati* dicebantur quicumque aliqua in re Diis similes esse judicabantur. Reges, qui imperare videbantur hominibus, ut Juniter Diis & Regibus, propterea vulgò dici solebant *Διοτρεφῆς* & *Διοτρεφεῖς*, à *Jove geniti* & *educati*, ut ex innumeris *Homeri* locis liquet. Sic loquitur Poëta *Iliad. B. v. 196.*

Θυμὸς δὲ μέγας ἐνὶ διοτρεφεῖ βασιλῆϊ.

Τυμὴ δ' οὐκ Διὸς ἐστὶ φίλῃ δὲ ἰμνησι Ζεὺς.

Ita est magna à Jove nutriti Regis. Honor autem à Jove est, & illum (Regem) amat consiliarius Jupiter. Ad quem locum, sic habet *Eustathius*: Εὐφραμένη δὲ πὶ διοτρεφεῖς τὴν βασιλῆα λέγει. ἔχ' ὅτι οὐκ Διὸς τὸ γένος ἔλασσε, ἀλλ' ὅτι ἐξ αὐτοῦ αὐτοῖς ἡ τιμή. ostendit cur Reges dicat à Jove natos & educatos, non quia ex Jove genus ducunt, sed quia ex illo est eis honor. *Callimachus Hymno in Jovem v. 76, & seqq.*

Αὐτὰρ χαλκῆας μὲν ὑδίομβοι Ἡφαίστιο,

Τόλμη δ' Ἀΐνῳ, ἐπακτῆρος πὶ Χιτωνίης

Ἀρπυιῶν, Φοῖβος δὲ Λύρης ἐν εἰδότης αἶμας.

Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες ἐπεὶ Διὸς ἔδῃ κτεάτων

Θεόπρεον.

Primò quidem fabros canimus esse Vulcani, Milites deinde Martis, Venatores verò Chitones Diana, & Phœbi qui lyra probè sciunt modos. At ex Jove sunt Reges, quandoquidem Regibus nihil divinius est quàm Jupiter.

Quæ verba nos admonent secundæ rationis, ob quam mortales immortalium filii dici potuerunt. Nimirum, in Lingua Phœnicia, *pater artificum* dicitur is qui eorum artificium primus invenit, & *magister* discipulorum. Vide *Genes. IV, 21.* ubi *pater artificum* dicitur

tur qui primus eos artem docuit. Sic & Propheta dicitur *pater* discipulorum suorum, 1. Sam. X, 12. & discipuli *ejus filii*, 2. Reg. II, 3. IV, 38. Sic Æsculapius & Orpheus dicti sunt Apollinis filii, quòd ab eo Medicinam didicerint. Hinc etiam *Dei filii* dicti, qui Dei virtutes imitabantur, ut liquet ex Gen. VI, 2.

Tertiò filios Deorum dixerunt eos qui ex Sacerdotibus, vel aliis fraudulentis hominibus, nati erant; ut honori puellarum, quæ ab iis ludificatæ fuerant, consuleretur. Cùm, nempe, in lucis Diis illis sacris gravidæ factæ essent, aut compressæ à Sacerdotibus indutis eo ornatu, quo statux Deorum indui solebant; non sinè quadam specie veri, apud rudes populos, poterant dicere se ex Diis gravidas esse; rumorémque ejusmodi occultè adjuvantibus Sacerdotibus, res tandem credulis pro comperta habebatur, præsertim si nati ex furtivo concubitu postea rebus gestis aut inventis famam sibi parerent. Apud *Ovidium* *Metam.* III. Juno sub persona Beroës nutricis Semeles, ita hanc alloquens inducitur

Optem
Jupiter ut sit, ait: metuo tamen omnia. multi
NOMINE Divorum thalamos iniere pudicos.

Hinc videmus, ex fabula Penthei, non faciliè creditum Bacchum illum Thebanum esse filium Jovis. Sed est insignis hanc in rem Historia, apud *Dionysium* Halicarnassæum, summi judicii historicum, Lib. I. Ant. Rom. p. 62. quam integram proferemus. Cùm ergo narrasset artibus Amulii *Iliam*, vel *Rheam*, Numitoris filiam, factam esse Sacerdotem Vestæ: *ἐνάρκω*, inquit, *ὑπὸρρ' ἔτι τὴν Ἰλίαν ἐλθόντα εἰς ἱερὸν ἄλσος Ἀρεῖος, ὁδὸν αἰνὴ χρημίδης ἐνικα, ἧ πρός τις θυσίας ἑμελλε χρῆσθαι. βιάζεται τις ἐν τῇ τιμῇ. τῷ τὸν δὲ πινε μὲν ἀποφαίνεσι τῷ μνηστῆρι ἵνα γαίῳ τῷ κέρει. ἐρῶνται τῷ παιδίσκῃ. οἱ δὲ, αὐτὸν τῷ Ἀμύλειον, εὖ ἐπιδουλίῃς μῶλοι, ἢ ἐπιδουλίῃς ἐνικα, φερεῖσθαι πρὸς τοῖς οἷς ἐκπληκτικώτατ' ἐφθίοντο ἱμεῖται. καὶ τὸ τῷ ὄψις γυναικὶ εἰς ἀσπίδος αἷς μέγιστα ὑδνατο χυλίσαντα. οἱ δὲ πλεῖστοι μυθολογῶσι τῷ δαίμονι εἶδωλον, οὗ τὸ χωρίον ἦν, πολλὰ καὶ ἄλλα τῷ πύθῃ δαίμονια ἔργα, ἡλέα π' ἀφανισμῶν, καὶ ζόφου ἐν ἐρετῇ κρατίζοντ'. ὅψιν δὲ ἑὸν καὶ τὸ εἶδωλον εἶχε. θαυμασιωτέρον μὲν καὶ ἢ κατὰ μέγαν καὶ κατὰ ἀνθρώπων. φασὶ π' εἶπεν τῇ κορῇ περιτρίβειν τὴν λήνην τῷ βιασμένῳ ἐξ ἧς γένεσθαι δῆλον ὅτι Θεὸς ἦν μηδὲν ἀχθῆναι τῷ πύθῃ, τὸ τῷ κρινόμενῳ τῷ γαίῳ αὐτῇ γογγύσαι πρὸς τῷ ἐμὸν αὐτίοντα τῷ χωρίῳ δαίμονα. τέλει δὲ αὐτῷ οἱ τῷ βιασμένῳ δύο παῖδες, ἀνδρῶν μακρῷ κρατίτεας ἀρετῇ κατὰ τὴν παλῆμια. ταῦτα δὲ εἰπόντα ἡφ' ἐπεκλυφθῆναι καὶ ἀπὸ γῆς ἐρθόντα φέροντ' εἰς αἶγας αἶω. Quarto post anno *Iliam*, qua fuerat in *lucum Martis*, ut afferret *aquam puram*, qua in sacris usura erat, aliquis in *lucum* vi comprimit. Hunc nonnulli dicunt fuisse unum è *prociis* ejus, amore puella captum; alii verò ipsum *Amulium*, non *libidinis* magis quàm *insidiarum* causâ, cinctum armis quibus maximum sui ter-*

verem incussurus erat, & faciem notam: quantum poterat, in ignotam mutantem. Plerique verò fabulantur speciem ipsius nuptinis, cuius is locus erat, & qua cum multis alia divina opera, tum Solis eclipsin, & tenebras in caelo præbuisse. Species verò, qua fuit illi spectro, angustiorum multò magnitudine & pulcritudine, quàm homines fuisse. Quin & eum qui illam vi compresserat, aiunt eam esse solutum (unde liquebat Deum esse) & vetuisse ne doleret propter id quod passa erat; communionem enim nuptiarum illi intercessisse cum Genio eum locum insidente. Parituram autem ex violento concubitu duos pueros, hominum longè præstantissimos virtute bellicâ. Qua cum dixisset, nube circumtectum fuisse, & à terra sublatum, superiora versùs auctum fuisse. Satis liquet hæc μυθολογύμνη ficta esse à puella, ejusque consanguineis & amicis, ut honori virginitatis Vestalis consulere, & pœnas, quas commerita erat, vitaret. Vide sequentia, apud *Dionysium*. Prædictionem verò geminorum filiorum, qui nascituri erant ex illo concubitu, fictam esse à posteris, rem, ut sit, exornantibus in honorem Romuli non difficile est intellectu. Quin & potuerunt credulæ mulieres re verâ falli, ut liquet ex Historia Paulinæ, quæ exstat apud *Iosephum* Ant. Jud. Lib. XVIII. c. 4. Cum Decius Mundus Paulinam Saturnini uxorem nec precibus nec pretio corrumpere potuisset, Ide quædam hominis liberta, aggressa est eam superstitione fallere. Cumque Paulina Isidis cultui summopere esset dedita, pecuniâ Deæ Sacerdotes corripit, quorum natu maximus Paulinam adiit, impetratoque sine arbitris colloquio, venire se dixit ab Anubide, capto mulieris formâ, & jubente ut ad se veniat. Τῇ δὲ, subdit Historicus, αὐτὸς ὁ λόγος ἦν, καὶ πᾶς πὶ φίλῳς ἐνταλαμπέροντο τῇ ἐπὶ τούτοις ἀξιώσει τῆ Αἰνείδου, καὶ φερόμεν ὅτι τὸ αὐτὸν ἀνδρᾶ δῖπλῳ πὶ αὐτῇ, καὶ ἐνὶ τῇ Αἰνείδου εἰσηγέσθαι συζητῶν δὲ καὶ τὸ πλὴν ἐμφροσύνην τὴν γυναικὸς ἐκπεπαιγμένην. χρεὶ δὲ εἰς τὸ τέλει, καὶ δευτέρῳ, αἰς ὑπὲρ κειρὸς ἦν. κλειδευσῶν τὴν θυγατέρα τῆ Γερίας, ἔνδον ἐν τῷ νηὶ, καὶ τὴν λυχνίαν ἐκπεπαιγμένην, καὶ ὁ Μῦθος, ἀνακρύπτειτο ὅτι τῇ δὲ. ἔχοντες ἡμεῖς οὐκ ἐπὶ τῇ αὐτῇ παύσει πὶ αὐτῇ διηκονοῦντο ὑπολαβόμενοι θεὸν εἶναι. καὶ ἀπὸ τούτου ὅτι πρὸς ἡμᾶς ἀρχαῖς τὴν ἱερῶν. οἱ πλὴν ἐπιβυλὴν ἤδιστον. Παυλίαν πρῶτον αἰς τὸν ἀνδρᾶ ἐλθόντα, πλὴν ἐκφάνειν ἐκδιηγῆται τῇ Αἰνείδου. καὶ ὅτι πᾶς φίλος ἐνταλαμπέροντο λόγους πᾶς ἐπὶ αὐτῇ. οἱ δὲ τὴν μὲν ἡπίεον εἰς τὴν φύσιν τῆς ἀφ᾽ ἑαυτῆς ἐρῶντις, πᾶς δὲ ἐν θαυμάσι κατέβησαν, ὅτι ἔχοντες αἰς ἑαυτῶν αὐτῇ κείνῃ, ὅτι πλὴν ἐμφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπιδίαν αὐτῆς. Oratio verò mulieri placuit, jactabatque se apud amicas, ob honorem, quo eam dignabatur Anubis. Mavito quoque indicat condicita sibi coenam, & cubile Anubidis. Concessit verò ille, qui probè norat pudicitiam uxoris. Itaque it mulier in templum, & cum cœnavisset, quo tempore somni hora erat, clausis januis à Sacerdote; intus in Sacrario ablata jam erant lucerna, nec Mundus, nam illic antea abditus fuerat, ab ejus consortio aberravit. Totam ergo noctem illi inservit, Deum esse rata. At illo digresso, priusquam moverentur Sacerdotes, qui insidias nesciebant (in Græcis addenda negatio

tiō ante q̄dianu) Paulina mane cūm venisset ad virum, apparitionem Anubidis ei narrat, & propterea etiam apud amicas gloriatur. Illi vero partim fidem negabant, rei naturam respicientes; partim mirabantur, cūm non possent fide indigna judicare, quando ejus pudicitiam & nobilitatem reputabant. Si rei conscii in perpetuum tacuissent, arcā nūmq̄ secum sepeliri voluissent; Paulina numquam mutasset sententiam, & spectatz ceteroqui pudicitiz mulier multis fidem fecisset, de concubitu suo cum Anubide. Quod si ex eo gravida facta fuisset, nec ipsa, nec alii quibus persuasisset, dubitassent quin filius, aut filia esset Anubidis proles. Sed Mundus ipse rem aperuit Paulinz, ut docet Historicus, eāque consequuta sunt, quæ fraudem non pariebantur in dubium revocari. Si Tiberio rerum potente, cūm Roma plena esset viris eruditis & callidis; si in urbe in qua, ut ille ait, pueri *nasum rhinocerotis habebant*, ejusmodi dolus ad finem usque perductus est; quid non potuit fieri antiquioribus & simplicioribus sæculis, atque in locis in quibus fraus accuratissimè tecta est? Certè non uno in loco insana illa opinio invaluit Numina capi amore mulierum, & cum iis congregari; qua de causa in eorum Templis jubebantur mulieres cubare, quasi divinum amasium expectaturæ; hoc est, Sacerdotum libidinem expleturæ. *Herodotus Lib. I. c. 181.* de summo tabulato Templi Jovis Beli, quod erat Babylone: *Ἀγαλμα δὲ οὗ ἐν τῷ αὐτῷ εἰδρυμένον, εἰς ἡμέρας ἑπτά ἀνελίσσεται ἀνδράπων. ὅτι μὴ γυνὴ μόνη τῷ ἐπιχειρεῖν, πλὴν αὖ θεὸς ἔλθῃ ἐκ πύλων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἰόντις ἱερεῖς τότε τῷ θεῷ. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ ἄνθρωποι (ἰμοὶ γὰρ ἔπι πύλιν λέγουσι) τῷ θεῷ αὐτὸν φοιτᾶν καὶ εἰς τὸ νῆον, καὶ ἀμπαύσασθαι ἐπὶ τῷ κλόνῳ, κατὰ πρὸς τῷ ἑσπέρῳ τῇσι Αἰγυπτίοις, κατὰ τὸ αὐτὸν ἔργον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ ὅς δὲ ἐκείνη καίμαται ἐν τῷ τῷ Διὸς τῷ Θεβαίῳ γυνὴ ἀμφοτέρω δὲ αὐτῶν λέγουται ἀνδράων ὑδαμῶν ἐς ὁμιλίαν φοιτᾶν, καὶ κατὰ πρὸς ἐν τοῖς Παπύροις τῷ Λυκίῳ. ἡ ἑσπέρῳ τῷ Θεῷ ἐπὶ τῷ ἁγίῳ: Statua in hoc sacello nulla est, neque hic noctu cubat hominum quisquam, præter mulierem unam ex indigenis, quam ex omnibus Deus delegerit, uti narrant Chaldaei hujus Dei Sacerdotes. Narrant enim illi (tametsi parum credibilia mihi dicere videntur) Deum ipsum ingredi templum & in hoc cubili conquiescere; perinde atque Thebis Ægyptiacis, ut ferunt Ægyptii. Ibi enim in Thebani Jovis fano mulier quoque cubat. Quarum mulierum utraque cum viris non putatur habere consuetudinem; sicuti etiam nec Dei anstista Patari Lycia urbe, quando mulier eo munere ornatur. Si hæc sæpius, & alibi facta sunt, ut credibile est, præsertim rudiori ævo, non est cur miremur tot Deorum filios in antiquissima Græciæ Historia occurrere. *Clericus.**

Ibidem. Σμελάη] Phœnicium nomen fortè fuit *שְׁמֵלָה* *ismelah*, quod virginem viro maturam apud Thalmudicos sonat. Solent Phœnices ortum cujuscumque ab alio hisce verbis exprimere: *יָצָא מִיְּרֵעָה* *jat-fa mijerecho*, egressus est ex ejus femore, ut liquet ex Genes. XLVI.

Μιχθῆς ἐν Φιλότῃ Διόνυσον πολυμηθέα,
 Ἀθάνατον θνητῇ· νυῦ δ' ἀμφότεροι θοοί εἰσιν.
 Ἀλκμήῃ δ' ἄρ' ἐπικτε βίῳ Ἡρακλεΐῳ,
 Μιχθῆς ἐν Φιλότῃ Διὸς νεφεληγερέταο.
 Ἀγλαΐῳ δ' Ἡφαιστῷ ἀγακλυτὸς ἀμφιγυήης,
 Ὀλοπάτῳ Χαρίταν. θαλερῶ ποιήσας ἀγκῖν. 945
 Χρυσόμοις δ' Διόνυσῷ ξανθῶν Ἀριάδνῳ,
 Κέρῳ Μίνῳ, θαλερῶ ποιήσας ἀγκῖν.
 Τῶν δέ οἱ ἀθάνατον καὶ ἀγῆρω θῆκε Κρονίων.
 Ἦέῳ δ' Ἀλκμήης καλῖσφύρα ἄλκιμῷ υἱὸς,
 Ἦς Ἡρακλῆῷ, τελέσας σπένοντας αἰέθλας,
 Παῖδα Διὸς μεγάλοιο καὶ Ἡρῆς χρυσοπέδιλα,
 Αἰδοίῳ θέτ' ἀγκῖν ἐν Οὐλύμπῳ νιφένῃ.
 Ὀλβιῷ, ὃς μέγα ἔργον ἐν ἀθανάτοισιν ἀνύσας,
 Ναΐφ ἀπήμαντ' καὶ ἀγήρα' ἤματα πάντα. 955
 Ἡελίῳ δ' ἀκάμαντι τέκε κλυτὴ Ὀκεανίνη
 Περσηὶς Κίρκῳ τε, καὶ Αἰήτῳ βασιλῆα.
 Αἰήτης δ' υἱὸς Φαεσιμβρότῳ Ἡελίοιο,
 Κέρῳ Ὀκεανοῖο πελήεντ' ὁπλομοῖο
 Γῆμι θεῶν βελῆσιν Ἰδῆαν καλῖσιπύρρον. 960

26. Hinc nata fabula de Baccho Thebano è femore Jovis nato. Ceteræ circumstantiæ confictæ sunt à Græculis, ut rationem redderent loquutionis quam non intelligebant. *Clericus.*

941. Διόνυσον πολυμηθέα] Bacchum multò antiquiorem fuisse Cadmo, nec alia de causa Thebanum creditum, quàm quia conditores Thebarum ejus cultum ex Oriente attulerant multis ostendit *Sam. Bochartus* Chanaan. Lib. I. c. 18. Existimat ille Nimrodum fuisse qui Chaldaicè dicebatur ܒܪ-ܚܘܨܝܬܐ *bar-choufch*, hoc est, *filius Chouf*, filii Chanaanis, qui nepos fuit Noachi ex Chamo. Quæ felix est conjectura; at coarctata est, nec ullo modo toleranda ea, quâ vult Διόνυσον dictum, ex inscriptione altaris à Mose, quod dictum fuit יְהוָה יִשְׂרָאֵל *je-hova niss*. Quasi Tyrii, Ægyptii aut alii populi, ex ejusmodi nomen fecerint antiquiori multò Mose Numini! Debit vir summus scribere Chaldaicis litteris hoc nomen ܕܝܢܝܐ ܝܐ, deinde quærere quid Dionis, Linguâ Chaldaicâ, significare queat; & invenisset hanc vocem significare eum qui vi imperat, nam ܝܐ est qui & ܕܝܢܝܐ *ones*, vi imperans, ab Radice ܕܢܐ *anas*, coëgit. Quod egregiè convenit Nimrodo, qui primus Tyrannus fuisse censetur. Postea Græci perperam crediderint

Rem cum eo habens, Bacchum bilarem,
 Immortalem mortalis: nunc verò ambo Dii sunt.
 Alcmenæ verò peperit fortem Herculem,
 Mista in concubitu Jovi nubes cogenti.
 Aglajam verò Vulcanus percelebris utroque pede claudicans
 Minimam natu è Gratiis floridam duxit uxorem.
 Sed aureo crine conspicuus Bacchus flavam Ariadnen,
 Filiam Minois, floridam fecit conjugem.
 Hanc verò ei immortalem expertemque senii fecit Saturnius.
 Heben autem Alcmenæ pulcros talos habentis fortis filius
 Hercules, peractis luctuosos certaminibus,
 Filiam Jovis magni & Junonis aureis calceamentis utentis,
 Pudicam duxit uxorem in Olympo nivoso:
 Felix, qui magno facinore, inter Deos, confecto
 Habitat illæsus & expers senii omnibus diebus.
 Soli autem indefesso peperit inclita Oceanis
 Perseis Circenque, & Ætætem regem.
 Ætætes autem filius lucem hominibus dantis Solis
 Filiam Oceani ultimi fluvii
 Duxit, Deorum ex consiliis, Idyiam pulcris genis præditam.

crediderunt Διώνυσον dictum ex Genitivo Διὸς Jovis, & Νέως urbe
 Arabiæ, in qua fuerit educatus. Clericus.

943. Ἀλκμήνῃ δ' ἂν ἱππεύει βίλῃ Ἡρακλῆϊ [Hoc est, Herculem,
 de quo in singulari Diss. in qua ostendemus Herculem Thebanum,
 nec unum, nec antiquissimum fuisse eorum qui Hercules dicti sunt.
 Clericus.

945. Ἀγλαίῃ δ' Ἡφαιστῷ &c.] Dignum est notatu Vulcano da-
 ri uxorem primogenitam Gratiarum non Venerem; nam ceteri om-
 nes Poëtæ Vulcani Venerem uxorem tribuunt. Clericus.

947. Διώνυσῷ ξανθῇ Ἀριάδνῃ] Fortè uxor fuit Bacchi, eo mo-
 do quo Paulina Mundi; hoc est, Sacerdotis cujuscumque Bacchi. Clericus.

950. Ἡρώ δ' &c.] Fortè fingunt Deam juventutis collocatam
 Herculi, quòd, cum unum hominem fuisse crederent, nec intellige-
 rent quæ vita unius hominis sufficere posset, ad eas res gerendas,
 quas gessit, æternam juventutem ei datam à Diis putarent. Cujus
 rei vestigium cernere est in γ. 955. quamvis dicatur de Hercule in
 Deorum numerum jam relato. Nam erant & alii Dii semper juve-
 nes, ut Apollo, Bacchus, Mercurius &c. Clericus.

Η δὲ οἱ Μήδεια ἐὺσφυρον ἐν Φιλότῃ
 Γένεθ' ὑποδμηθεῖσα Διὸς χρυσῶν Ἀφροδίτῃ.
 Τμῆς μὲν νῦν χαίρετ', ὀλύμπα δώματ' ἔχοντες,
 Νῆσι τ', ἡπειροί τε, καὶ αἰλμυρὸς ἐνδοθι πόντος.
 Νῦν δὲ θεῶν Φῦλον αἰείατε ἡδυνέπειαι
 Μῶσσι Ολύμπιαδες, κῆραι Διὸς Αἰγυόχοιο,
 Ὅσσαι δὲ θνητοῖσι περ' ἀνδράσι δυνεῖσαι.
 Ἀΐνεται, γέναντο θεοῖς Ὀπείκελα τέκνα.
 Δημήτηρ μὲν Πλῆτον ἐγένετο, δῖα θεῶν,
 Γαστήρ ἦρώ μιχθῆς ἐρετῇ Φιλότῃ
 Νηῶ ἐν τριπόλῃ, Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ,
 Ἐὐλόν' ὃς εἶς' ὅππῃ γῆν τε καὶ ὕδρα νῶτα θάλασσης,
 Πᾶσιν τῷ δὲ τυχόνῃ, καὶ ἔκ' ἐς χεῖρας ἵκηται,
 Τὸν δ' αἰφνιδὸν ἔθηκε, πολὺν τέ οἱ ὤπασεν ὄλβον.
 Κάδμω δ' Ἀρμονίῃ, θυγάτηρ χρυσοῦς Ἀφροδίτης,
 Γυνὴ καὶ Σεμέλῃ, καὶ Ἀγαυῇ καλλιπάρῃον,
 Αὐτονόῳ δ', ἣν γῆμιν Ἀεσαῖος βαθυχαΐτης,
 Γένετο καὶ Παλῦδωρον εὖσεφάνω ἐνὶ Θήβῃ.
 Κέρη δ' Ὀκεανῷ Χρυσοῖε καρπεροθύμῳ
 Μιχθῆς ἐν Φιλότῃ πολυχρῦσα Ἀφροδίτης,
 Καλλιρόῃ τέκε παῖδα βροτῶν κάρῃσιν αἰπάντων,
 Γηρυονέα, τὴν κτείνε βίῃ Ἡρακλεΐῃ,
 Βοῶν ἕνεκ' εἰλιπέδων ἀμφιρρύτῃ ἐν Ἐρυθείῃ.

965

970

975

980

961. Η δὲ οἱ Μήδεια] Η δὲ scribe. *Grietus.*

962. Διὸς χρυσῶν Ἀφροδίτῃ] Hoc est. κατὰ per. *Grietus.*

967. Ὅσσαι δὲ θνητοῖσι περ' ἀνδράσι δυνεῖσαι Ἀΐνεται γέναντο θεοῖς Ὀπείκελα τέκνα] Vidimus quare nonnulli dicti sint Deorum filii, sed omnes rationes, quas attulimus, huc pertinere non possunt; attamen Deorum filii potuere dici, qui similes videbantur Deabus. Sic formosi vocati fortè sunt filii Veneris, ut Aeneas, alique quorum mater ignorabatur, & forma eximia erat. Sed & fortè Deorum Antistitæ, alique quæ clanculum pariebant, liberos suos tribuebant Deabus, quæ præsidebant lucis, in quibus infantes expositi inveniebantur; nec amatii, ut consulerent earum honori, contradicebant; præter quàm quoddam honorificum videbatur concubuisse cum Dea; qua de causa infantes tollebant, quos se ex Deabus suscepisse jactabant. *Clericus.*

969. Αφροδίτῃ μὲν Πλῆτον ἐγένετο.] Partus hic est metaphoricus, quo

*Hac autem ei Medeam pulcros talos habentem in concubitu
Peperit subacta per auream Venerem.*

*Vos quidem nunc valete cœlestes domos tenentes,
Insulaeque, & continentes terra, & salsus intus Pontus.
Nunc autem Dearum genus cantate blandiloquæ
Musa Olympiades, filia Jovis Ægiochi,
Quæcumque mortales apud viros cubantes
Immortales pepererunt Diis similem prolem.
Ceres quidem Plutem peperit, præstantissima Dearum,
Fasio heroi mista jucundo amore
Novali in ter proficisso, Creta in pingui tractu,
Bonum: qui vadit super terram, & lata dorsa maris,
Omniem: cui verò obviam fuerit, & cujus ad manus venerit,
Illum locupletem fecit, multamque ei præbuit felicitatem.
Cadmo præterea Harmonia, filia aurea Veneris,
Ino & Semelen, & Agaven pulcras genas habentem,
Autonoënque, quam duxit Aristæus densa casarie pradtus,
Peperit & Polydorum in mœnia pulcra habentibus Thebis.
Filia verò Oceani Chrysaori magnanimo
Mista in concubitu aurea Veneris
Calliroë peperit filium mortalium robustissimum omnium
Geryonem, quem interfecit Hercules,
Boves propter flexipedes circumstus in Erythea.*

quo significatur ex copiosis segetibus nasci divitias. Plutus persona est Poëtica, de qua vide Lucianum in Timone. Clericus.

975. Αἰγυρία.] De hac diximus, ad γ. 935. Cùm esset formosa & strenua, & ignorarentur ejus parentes, Marti & Veneri tributa est. Clericus.

976. Σωβίλλω.] Vide notata ad versum 941. Clericus.

979. Ωκεανὸς Χρυσίος.] Scribe Ωκεανὸς. Guistus.

979. Κῆρ δ' Ωκεανὸς, καὶ τὸ ἴδιον.] Hæc omnino addita videntur ab imperita manu, quia res jam dicta est supra γ. 287. & seqq. hoc verò in loco est planè aliena. Nam hic sermo est de iis quos viri mortales susceperunt ex Deabus, oporteretque Chrysaorem virum mortalem haberi, quod contrarium est iis quæ antea, loco memorato, dixit Hesiodus. Clericus.

982. Γερωνὸς ἡ δόξα.] Γερωνὸς. Guistus.

983. Βοῶν ἰσχυρὰ δὲ κνήμην.] Βοῶν. Guistus.

Τιθαῖα δ' Ἡὼς τέκε Μένονα χαλκονορυσίῳ,
 Αἰθίοπων βασιλῆα, ἣ Ἡμαθίῳ ἀνακτὶ.
 984
 Αὐτὰρ ποὶ Κεφαλαίῳ φυτῆσσι φαίδιμον υἱόν,
 Ἰφθίμῳ Φαίθοντα, θεοῖς ὀπιέκελον ἄνδρα.
 Τόν ῥα νέον, τέρεν ἄνθ' ἔχοντ' ἐρικυδέα ἥβης,
 Παιδ' ἀπαλὰ φρονέοντα φιλομμείδης Ἀφροδίτῃ
 985
 ὄρτ' ἀνερειψαμένη, καὶ μιν ζαθέοις ἐνὶ νηοῖς
 Νηοπόλιν νύχιον ποιήσκει, δαίμονα δῖον.
 Κέρει δ' Αἰήτῳ διοτρεφέα βασιλῆα
 Αἰσυνίδης, βυλῆσι θεῶν αἰετῆμεναιαν,
 ἥ γε παρ' Αἰήτῃ, τελέσας σπύοντες αἰέθλης,
 Τὸς πολλὰς ἐπέπεσε μέγας βασιλῆος ὑπερήνης,
 986
 Ἴβελτης Πελίας, ἣ ἀπὸ θαλάσσης, ὀβελμοέτης.
 Τὸς τελέσας ἐς Ἰωλκὸν ἀφίκετο, πολλὰ μογίστας.
 Ὀκείης δ' ἡπὶ νηὸς ἄγασθ' ἐλικώπιδά κέρει,
 Αἰσυνίδης, καὶ μιν θαλερῶ ποιήσας ἀκροῖον.
 Καί ῥ' ἥ γε δμηθεῖσ' ὑπὸ Γῆσσι πιμψί λαόν,
 1000
 Μῆδειον τέκε παῖδα, τ' ἔρεαν ἔτρεφε Χείρων
 Φιδυρίδης· μεγάλα δ' Διὸς νόσθ' ἐξεπλεῖπον.
 Αὐτὰρ Νηρηῶν κῆραι ὀλίγοιο γέροντο.
 ἥ τι μὲν Φῶκον Ψαμμάτῃ τέκε δῖα θεῶν.
 Αἰακὸς ἐν Φιλότῃ Διὶ χρυσίῳ Ἀφροδίτῃ.
 1005
 Πηλεῖ δ' ὀδμηθεῖσας θεὰ Φέβη δρυρόπεζα
 Γαῖατ' Ἀχιλλῆα ῥηξίωορα, θυμολέοντα.
 Δινείαν δ' αἶρ' ἐπικτεν εὐσέφανθ' Κυθήρεα,

984. Τιθαῖα δ' Ἡὼς τέκε Μένονα &c.] Crediderim Memnonem &c.
 Hemathionem ab antiquissimis Græcis dictos fuisse, Phœnicismo pro-
 to, *Autoka filius*, quod essent Orientalium regionum iaculæ collati
 cum Græcis. Certè superior Egyptus, aut Æthiopia, cujus Rex
 fuisse dicitur Memnon, collata Græciæ ad orientem solem spectat.
 Hemathionis nomen alludit ad appellationem Syriacam ἡμῆθ, quomodo
 vocabatur Syriæ urbs, ad quam pertingebant Septentriona-
 les fines Terræ Promissæ. *Clericus.*

987. Ἰφθίμῳ Φαίθοντα.] Alius fuit Solis & Clymenes filius, cu-
 jus fatum descripsit Ovidius Metamorph. Lib. II. *Clericus.*

989. Παιδ' ἀπαλὰ φρονέοντα.] Pueros puellia sapientum. Scri-
 bendum videtur ἀπαλὰ, ab ἀπαλός, ἀπαλός, *Clericus.*

*Tithono verò Aurora peperit Memnona areâ galeâ instructum,
 Æthiopum regem, & Hemathionem regem.
 Verum Cephalo peperit inclytum filium,
 Fortem Phaëthontem, Diis similem virum,
 Quem sanè juvenem tenerum florem habentem gloriosa pubertatis,
 Puerum juvenilia sapientem amans genitalia Venus
 Incitavit, abripiens & ipsum in templis
 Ædituum nocturnum fecit, daemonem divinum.
 Filiam verò Ætæ à Jove nutriti regis
 Æsonides, voluntate Deorum æternorum,
 Abduxit ab Ætæ, peractis suspiriosis certaminibus,
 Qua multa imperabat magnus rex superbus,
 Injurius Pelias, & impius fortium facinorum patrator,
 Quibus peractis, ad Jolcum rediit multa perpeffus,
 Veloci in nave vehens blandis oculis præditam puellam
 Æsonides, & ipsam floridam fecit uxorem.
 Et sanè hæc subacta ab Jasone pastore populorum
 Medeam peperit filium, quem in montibus educabat Chiron
 Phillyrides: magni verò Jovis voluntas perficiebatur,
 Ceterum Nerei filia marini senis,
 Phocum quidem Psamathe peperit, præstantissima Dearum,
 Æaci in amore, per auream Venerem.
 A Peleô autem subacta Dea Thetis argenteos pedes habens,
 Peperit Achillem prosternentem viros, leonis animo præditum
 Æneam porro peperit pulchrè coronata Cytherea*

990. Αἰγερψάρδης] Hesych. ἀγερψάρδης, ἀγερψάρδης. Idem αἰγερψάρδης, ἀγερψάρδης. *Guilielmus.*

991. Νύξιος] Alias νύξιος. *Guilielmus.*

992. Αἰσωνίδης] Jason. Multa possent proferri, ex quibus colligere licet, Argonautas fuisse Mercatores Thessalos, qui in Colchidem navigarunt; sed cum Hesiodus eam historiam non narret, ab ea explicanda, hoc quidem in loco, supersedebimus. *Clericus.*

1004. Φῶγις ἡ μητέρα τοῦ Ἀχιλλέως] Forè hunc puerum ex se ignota vulgò matre natum sustulit Æacus, aut è fano Neptuni vel Nereidum, aut ex ipso litore maris. Idem dixerim de Achille. *Clericus.*

Ἀΐχισι ἥρωϊ μιγείσ' ἱερῇ φιλότῃ,
Γῆς ἐν κερυφῇσι πλοπλύχῃ ὕλησσης.

1010

Κίρκη δ' Ἡελίῃ θυγάτηρ Τηλεονίδας
Γίνατ' Ὀδυσῇ & ταλασίφρονι ἐν φιλότῃ
ἄγχιον, ἥ δὲ Λατῖνον ἀμύμονά πε, κρηπρόν πε,
Οἳ δὴ τοι μάλα τῆλε μυχῶν νησῶν ἱερῶν,
Πᾶσιν Τυρσηνοῖσιν ἀγαλυτοῖσιν ἀνασπον.
Ναυσίθοον δ' Ὀδυσῇ Καλυψοῖ διαθείων
Γίνατο, Ναυσινόον πε, μιγείσ' ἱερῇ φιλότῃ.

1015

Αὐτὰρ μὲν θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν ἀνηθείας
Ἀΐανταται γίνατο θεοῖς Ἐπεικέλα τέκνα.
Νῦν ᾗ γυναικῶν Φῶλον αἰείατε, ἡδύπαιαι
Μῦσαι Ὀλυμπιάδες, κῆραι Διὸς αἰγέχοιο.

1020

Τέλει δ' Ἡσιόδῳ Θεογονίας.

1013. Ἀΐχιον ἡδὲ Λατῖον] Latinum Hyginus Fab. cxxvii. Circes & Telemachi filium prodidit. Dionysius verò Halicarnassensis, ex veteri Italorum fama, narrat Lib. I. p. 34. Herculem suscepisse Λατῖον ἐκ τοῦ ὑπερβορείδου κῆρις, Latinum ex quadam septentrionali populo, eamque postea nuptum dedisse Fauno Aboriginum Regi, quo factum ut plerique Latinum hujus putarint filium, non Herculis. Hinc Virgilius Lib. VII. Æneid. v. 45.

Rex arva Latinus & urbes
Jam senior longa placidas in pace regebat.
Hunc Fauno & Nympha genitum Laurente Maricā
Accipimus. Fauno Picus pater, ἵσμεν parentem
Te, Saturne, refert, tu sanguinis ultimus auctor.

Sed veluti sui oblitus Lib. XII. v. 164. Solem aviam ejus vocat, quasi fuisset filius Circes solis filię; ad quem locum ita Servius: Latinus secundum Hesiodum in ἀπειδίποιᾳ (imò Θεογονίᾳ) Ulyssis & Circes filius fuit, quam multi Maricam dicunt; secundum quem, nunc dicit, Solis avi specimen, Nam Circe Solis est filia. Sanè sciendum Virgilium in varietate Historia sua dicta variare.

Pro Ἀΐχιον libenter legerim Ἀδρίον, propter Adriaticum pelagus. Mos enim est Veterum à priscis heroibus deducere nomina regionum, ut vel ex Latini nomine liquet, à quo volunt dictum Latium.

Certè

*Anchisæ herorū mista jucundo concubitu ,
Ida in verticibus habentis multa juga , sylvoſa.
Circe verò, Solis filia, filii Hyperionis,
Peperit Ulyſſis ærumnoſi in amore
Agrium , atque Latinum inculpationemque, fortémque.
Qui ſanè valdè procul in reſſu inſularum ſacrarium
Omnibus Tyrrhenis valdè inclytis imperabant.
Nauſithoum verò Ulyſſi Calypſo excellentiſſima Dearum
Peperit , Nauſithoumque , miſta amabili concubitu.
Hæ quidem , mortales apud viros cubantes ,
Immortales pepererunt Diis pares filios.
Nunc verò ſæminarum genus cantate ſuaviloqua
Muſa Olympiades , filia Jovis Ægiocchi.*

Finis Theogoniæ Heſiodi.

Certè in MSS. Codd. exiguum eſt diſcrimen inter Γ & Δ, ſi baſis Σ
Δ deleta ſit , aut fugiat oculos. Ceterùm dicit Heſi-*das* Agrium &
Latinum procul à reſſibus ſacrarium Inſularum imperare Tyrrhenis
quia in continenti imperabant accolis utriuſque Maris . non in Inſu-
la Æa, quæ ſedes fuit matris Circes, eique ſacra. *Clericus.*

1014. Τῆς μεγάλῃ τῆς ἑστῆς] Μεγὰ ſcribendum. In Fragmentis.
Γαλακτοφάγῳ εἰς αἶμα ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐκέρχεται] Quorum plauſtra va-
gas ritè trahunt domos.

Αὐτὴν μὲν χεῖρ, κέρχεται δὲ ἀδύνατον μετὰ τοῦ αἵματος. An? ἀδύνατον.
Gruerus.

1016. Ναυτίλον & Ναυτίλον vocat filios Ulyſſis ex Calypſone Nym-
pha , quia Ulyſſes *animum* habebat in *navi celere* , cùm eſſet apud
Calypſonem, hoc eſt , vehementer optabat habere navem quæ redi-
ret. Vide Odyſſ. E. γ. 219. & ſeqq. *Clericus.*

F I N I S.

Η Σ Ι Ο Δ Ο Υ
Τ Ο Τ Α Σ Κ Ρ Α Ι Ο Τ
Α Σ Π Ι Σ Η Ρ Α Κ Λ Ε Ο Υ Σ.

H E S I O D I
A S C R Æ I
S C U T U M H E R C U L I S.

NOTULÆ

IN

SCUTUM HERCULIS.

CONSTAT quidem hoc Poëma esse ἀκέφαλον, quomodo-
cumque primam voculam legamus; sed quænam de-
sint, & quàm multa minimè constat. Docet nos *Hesiodus*
ipse, duobus ultimis *Theogoniæ* versibus, se scripsisse de alte-
ro illo Heroum genere, qui à Diis ex mulieribus geniti cre-
debantur, ejusque Operis non rarò meminerunt Veteres, ut
vel ex fragmentis liquet. Horum autem Heroum cum longè
præstantissimus esset Hercules, non absurdè fortè quis con-
jecerit hoc Poëma, cujus maximâ parte describitur Clypeus
Herculis, esse majoris illius Σπασμασίπον; quod tamen frag-
mentum cum solum supersit, singulari inscriptione orna-
tum, quasi opusculum distinctum ab eo quod dixi, ad nos
pervenit. Certè tria potissima Poëmata *Hesiodi* solent me-
morari, inter quæ Heroogonia recensetur, non Scutum.
Maximus Tyrus Dissertatione XVI. Ο' Η' σίος θ' χωρὶς μὲν
τῆς Ἡρώων ἀπὲρ γυναικῶν ἀρχόμην θ', καταλέγων τὰ γένη, ὅς τις ἐξ ἧς
ἐφύ' χωρὶς δ' ἐαυτῷ πεπύλωται οἱ θεῖοι λόγοι, ἀμὰ τοῖς λόγοις θεο-
γονίᾳ χωρὶς δ' αὖτ' ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸ βίον, ἔργα τε αὖ δρᾶσιόν, καὶ ἡμέ-
ρῃ ἐν αἷς δρᾶσιόν. *Hesiodus* seorsim quidem Heroum, à mulieri-
bus initio factò, recensuit genera, & ex quanam quisque natus
fuerit. Seorsim verò poëmate descripta ab illo est *Theologia*, una
cum *Theogonia*. Seorsim denique vitam juvant opera qua facien-
da, & dies quibus facienda. Nos cum *Theogoniam*, & ob argu-
menti præstantiam, & quòd Poëta ipse videatur initio Poë-
matis indicare primum hoc fuisse suum Opus, omnibus præ-
mittendam censuissemus; ei subjecimus fragmentum He-
roogoniæ, propter ultimos *Theogoniæ* versus, quibus hoc
Opus veluti pollicetur. Ultimum tandem locum Opera &
Dies obtinebunt. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Δ' αὖτις Ἡ' Ἑκλίας.

Η Οἷη περιπῆσαι δόμοις καὶ πατρίδα γαῖαν
 Ἡ' λυθεν ἐς Θήβας, μετ' ἀρτίον Ἀμφιτρυόνας
 Ἀλκμήνῃ, θυγάτηρ λαοστός Ἡ' λεκτρυόνης.
 Ἡ' ῥα γυναικῶν Φῦλον ἐκαίνυτο θηλυπρεπῶν
 Εἶδει τε μεγέθει τε νόον γε μὴ ἔτις ἔλξει
 Τάων ὥς θνηταὶ θνητοῖς τέκνον ἀνιθεῖσσι.
 Τῆς καὶ ἀπὸ κρήθεν, βλεφάρων τ' ἀπὸ κυανείων
 Τοῖον αἶψ', οἷον τε πλυχρῦσα Ἀφροδίτης.
 Ἡ' ὅ καὶ ὡς καὶ θυμὸν ἰὸν πέσκειν ἀκροίῳ,
 Ὡς ἔπει τις ἔπρε γυναικῶν θηλυπρεπῶν,
 Ἡ' μὲν οἱ πατέρ' ἐσθλὸν ἀπέκλινεν, ἴφι δαμάσας,
 Χαυτάρην· οὐδ' ἔτι βροσί. λιπὼν δ' ὅγε πατρίδα γαῖαν
 Ἐς Θήβας ἐκτόλυσεν φερεσσανκίας Καδμοίης.
 Ἐνθ' ὅγε δώματ' ἔναιε σὺν αἰδοίῃ παρθένοισι,
 Νόσφιν ἄπερ φιλότιμος ἐφιμέρη. ἔ γάρ οἱ ἦεν
 Περὶ λοχέων ὀπιβῶναι ὠσφύρεν Ἡ' λεκτρυόνης,

Verf. 1. Ἡ' οἷη] Scribendum omnino videtur. *noia*. Matutina Alcmena. *Givetus*.

1. Ἡ' οἷη] Hæc est, ut quidem videtur, ἀνέκδοτος comparationis, ejus ὡςμοι, cum initio Poëmatis, periit. Cum ergo antecessisset πρὶν μὲν, *qualis quidem* &c. crediderim sequutum Τοῖον, *talis* &c, ut in hoc Hom. r. versu. *Iliad. Z. 146.*

Οἷηπε φύλλον ὅσῳ πᾶσι καὶ ἀνδρῶν.

Qualis foliorum soboles, talis est hominum. Vide & γ. 9. Fortasse cum Dea quapiam conferebatur Alcmena, ut apud *Hom. Odyss. Z. 102.* Nauficaa, ubi comparatio incipit à vocibus, οἷη μὲν. Quam hisce expressit *Virgilius, Æneid. I. 502. & seqq.*

*QUALIS in Eurota ripis, aut per juga Cynthi
 Exercet Diana choros &c.*

T A.

HESIODI ASCRAEI SCUTUM HERCULIS.

A Ut qualis, relictâ domo ac patriâ tellure,
Venit Thebas, secuta martium Amphitryonem
Alcmena, filia bellicosi Electryonis.
Quae mulierum genus superabat mollium
Formâque & proceritate: prudentia utique nulla cum en certabat
Itharum, quos mortales mortalibus peperere contumbentes.
Cujus & à vertice, & à palpebris nigricantibus
Tale quiddam spirabat, quale & ab aurea Venere.
Atque hac talis cum esset, sic animo suum colebat conjugem,
Perinde ut nulla umquam coluit mulierum mollium,
Quamquam ejus patrem præstantem occidisset, vi domitum,
Irá commotus propter boves. relictâ autem ille patriâ tellure,
Thebas venit supplicans scutatis Cadmeis.
Ubi idem habitabat cum veneranda conjugē,
Seorsim absque concubitu desiderabili. Non enim licebat illi
Antè lectum conscendere formosâ Electryonidis,

FALIS erat Dido, talem se lata ferebat
Per medios &c. Clericus.

3. Λοοσόν] Τὰς λαυὰς παρρημύντ' εἰς πάλμην. *Guietus.*

7. Βλεφάρων τ' ἀπὸ κυανείων] Κυανείων ex Eustathio scribendum.
Ἄν βλεφάρων ἀ βλεφάρων ἢ τὸ βλίφωρον. Unde Latinum palpebra? βλα-
πίς, βλαπίς, πάλπις palpebra. Celèr celèris celebris, funeris fu-
nebris, &c. *Guietus.*

11. Ἡ μὲν] Hoc est, αἰὲν ὦν, αἰὲν ὄρουσ' &c. h. ἱπὲρ δαμνίστας]
Hoc est, vi, violentè. *Guietus.*

12. Χυανίησιν αὖ βυσί] Ergo volens occidit, contrà quàm Scho-
liastæ dicunt. *Guietus.*

14. Παρρησίᾳ] Παρρησία. *Guietus.*

15. Οὐ γὰρ εἰ μὴ] Per religionem, nempe, jurisjurandi, de qua
vide Apollodorum. *Clericus.*

Πεὶν γε φόνον πᾶσιτο κασιγνήτων μεγαθύμων
 Ἦς ἀλόχευ, μαλερῶ ἧ κατὰφλέξαι πυρὶ κόμας
 Ἀνδρῶν ἡρώων Ταφίων ἰδὲ Τηλεβοῶν.

Ὡς γάρ οἱ δέκετο, θεοὶ δ' ἐπιμαρτυροὶ ἦσαν.
 Τῶν δ' γ' ὀπίζετο μύθῳ, ἐπείγετο δ' ὅττι τέχιστα
 Ἐπτελέσαι μέγα ἔργον, ὃ οἱ δίδθεν θέμις ἦεν.

Τῷ δ' αἶμα, ἱέμενοι πολέμοιό τε φυλόπιδός τε,
 Βοιωτοὶ παλῆξιπποι, ὑπὲρ σακίων πνείοντες,

Λοκροὶ τ' αἰχθέμαχοι, καὶ Φακῆες μεγάθυμοι,
 Ἔσποντ'. ἦρχε ἧ τοῖν ἐὺς παῖς Ἀλκαῖοιο.

Κυδίοων λαοῖσι. πατήρ δ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε
 Ἀλλῶ μῆτιν ὕφαινε μὲν φρεσὶν. ὄφρα θεοῖσιν
 Ἀνδράσιν τ' ἀλφειῇσιν δρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ.
 Ὡς το δ' αἶπ' Οὐλύμποιο δόλον φρεσὶ βυασοδομῶν,

Γμείρων Φιλότιτ' ἐὺζώνοιο γυναικὸς
 Ἐννύχιτ'. τάχα δ' ἴξε Τυφάονιον, τόθεν αὖθις
 Φίκιον ἀκρότατον περσεβήσατο μητιέτα Ζεύς.

Ἐνθα καθεζόμεν', φρεσὶ μῆδετο θέσκελα ἔργα.

Αὐτῇ μὲν γὰρ νυκτὶ παντοφύρε' Ἠλεκτρυώνης
 Εὐνῇ καὶ Φιλότῃ μίγῃ. πέλεσεν δ' αἶρ' ἐέλδωρ.

Αὐτῇ δ' Ἀμφιτρεύων λαοασότ', ἀγλαὸς ἦρας,

Ἐκτελέσας μέγα ἔργον, ἀφίκετο ὄνδε δόμονδε.

Οὐδ' ὅγ' ὅππ' δμῶας καὶ ποιμήνας ἀγροσώπας

20. Θεοὶ δ' ἐπιμαρτυροὶ ἦσαν] Musæus, ἐπιμαρτυροὶ λέγοντες ἱεράτων.
 An se i' epauon: Θεοὶ δ' ἐπὶ μαρτυροὶ ἦσαν. κατὰ τὴν ἰδέαν, pro θεοὶ δ' ἐπι-
 μαρτυροὶ. Sic Joannes & Diaconus legit. placet. postremum, Guierus.

22. Ὡς οἱ δίδθεν θέμις ἦεν] Subintellige ἐπτελέσαι. θέμις ἦεν fas erat,
 hoc est, ἀναγκαῖον. Sic Horatio nefas est ἀδυνάειν, quicquid corrigi
 gere est nefas. Guierus.

24. Ὑπὲρ σακίων πνείοντες] Hoc est, sub scutis caput non occul-
 tantes, intrepidi, audaces. Guierus.

26. Παῖς Ἀλκαῖοιο] Ἀμφιτρεύων, scilicet, Guierus.

29. Ἀρῆς ἀλκτῆρας] Hoc est, ἀλάβεας, mali, damni, Guierus.

32. Ἰξε] Scribe ἴξε. Guierus.

32. Τυφάονιον] Cum Typhaonii montis in Boeotia nusquam alibi
 occurrat mentio, contra verò celebris fuerit Τυφάονιον ἔσθ', mons
 Τυφάονιος, sub quo erat fons Τυφάονιος, fortasse pro Τυφάονιος legen-
 dum

Quàm eadem ultus esset fratrum magnanimorum
 Suae conjugis, flagrantique combussisset igne vicos
 Virorum heroum Taphiorum atque Telebourum
 Ita enim constitutum ipsi erat, dique testes facti fuerant.
 Quorum ille verebatur iram, festinabatque celerrimè
 Exsequi magnum opus, quod sibi divinitus incumberebat.
 Hunc autem undè, cupidi bellique praelique,
 Bæotii equitando insignes, sub clypeis spirantes (sc. robur,)
 Locrique cominùs pugnantes, & Phocenses magnanimum
 Sequebantur. ducebat autem eos egregius filius Alcæi,
 Glorians populis. At pater hominūque Deorūque
 Aliud consilium texebat in animo, ut Diis pariter (raret.
 Et hominibus rerum indagatoribus damnorum depulsores gene-
 Profectus autem ab Olympo est dolum aliā mente volvens,
 Desiderans concubitum elegantis mulieris
 Per noctem: celeritèrque venit in Typhaonium, unde rursus
 Ad Phicium summum accessit prudens Jupiter.
 Ubi residens mente versabat divina opera.
 Nam eadem quidem nocte cum pulcra Electryonide
 Læto & concubitu mistus est, perfectūque desiderium:
 Eadem autem & Amphitryo bellicosus, illustris heros,
 Perfecto magno opere, rediit domum suam.
 Neque ille ad famulos & pastores agrestes

dum hic Τυφώνιον. Vide Strabonem Lib. IX, in descriptione Bæo-
 tiz. Phiciū, in quo fuerat Phix ut loquebantur Bæotii, seu Sphinx.
 non rara mentio apud Poëtas & Mythographos. Clericus.

33. Φύων ἀγγώνιστο] Αἰὼς τῶν φύων, ἢ τῶν ἀγγώνιστων, Φύων seu Φ-
 υων. Sic mons dictus. Guetus.

35. Αἰτῶν μὲν γὰρ νύκτι] Vide quæ scripsimus de hujusmodi frau-
 dibus, ad Theogoniæ verum 940. Clericus.

37. Αἰσώριον] Agitator populi, h. e. est, dux populi. Αἰσώριον
 ut infra ἀγώριον, ἀ αἰώ, agito, quatio, concutio. Guetus.

39. Οὐ γὰρ ἐν τῇ δόμῳ] Hoc est, ne villam quidem ingressus est,
 antequàm ad urbem se conferret, quamquam fortè ad viam sita esset
 villa. Alioqui non divertisse ad villam remotiorem, antequàm ad
 uxorem iret, vehementioris amoris specimen haberi non posset.
 Clericus.

42. Αἰσώριον

Ἄρετ' ἰέναι, πρὶν γ' ἔς ἀλόχευ' ἐπιβήμεναι δυνῆς.
 Τεῖθε' γὰρ κραδίῳ πόθε' αἶνοντο ποιμήνα λαῶν.
 Ὡς δ' ὅτ' αἰνὴρ ἀσπασὲν ὑπεκπροφύγη κακότηθε
 Νέσσε' ὑπὸ δρυαλέης, ἧ καὶ κρατερὴ ὑπὸ δεισμῷ.
 Ὡς ῥα πότ' Ἀμφιτρεύων χαλεπὸν πόνον ἐκτολυπύσας,
 Ἀσπασίως τε Φίλωις τε ἐὼν δόμον εἰσεφίκανε.
 Παννύχιθε' δ' ἄρ' ἔλεκτο σὺν αἰδοίῃ παρθενίῃ,
 Τερπόμεθε δώροισι πολυχρύσευ Ἀφροδίτης.
 Ἦ' ἢ θεῶ' δμηθεῖσθε, καὶ ἀνέει ποικλὸν αἰεῖσθε,
 Θήβη ἐν ἐπταπύλῳ διδυμάονε γείνατο παῖδε,
 Οὐκ ἔθ' ὁμὰ φρονέοντε, (κασιγνήτω γε μὴ ἤστω.)
 Τὸν μὲν χειρότερον, τὸ δ' αὖ μέγ' ὀμείνονα Φῶτι,
 Δαιμόν τε κρατερόν τε, βίβω Ἡ' ἑσπλησίλω.
 Τὸν μὲν ὑποδμηθεῖσθε κελαυφεῖ Κρονίωνι,
 Αὐτὰρ Ἰφικλῆά γε δορυασσέω Ἀμφιτρεύωνι.
 Κικεμμένω γυναικί. τὸ μὲν, βροτῶ ἀνδρὲ μιγείσθε
 Τὸν ἢ, Διὶ Κρονίωνι, θεῶν σημαντορὶ πάντων.
 Ὅς καὶ Κύκνον ἐπεφνεν Ἀρηιῆάδῳ μεγάρθμον.
 Εὖρε γὰρ ἐν τεμνίῃ ἐκατηβόλῳ Ἀπόλλωνθε'
 Αὐτὸν, καὶ πατέρ' ὄν, Ἀρίω, ἄτον πολέμοιο,
 Τάχεσι λαμπομήνας, σέλας ὥς πυρὸς αἰθομήνοιο,
 Ἐσπότη' ἐν δίφρῳ· χθόνα δ' ἔκτυπον ὠκείες ἵπποι,
 Νύσσοντες χηλῆσι· κόνις δ' ἐσφ' ἀμφιδεδήη,
 Κοπιομένη πλεγκτοῖσιν ὑφ' ἄρμασι καὶ ποσὶν ἵππων.
 Ἀρμάτα δ' ὠπoίηθε καὶ ἀντυγὰς ἀμφαράβιζον,

42. Ἀσπασίως] Ἀσπασίως, libenter. Gnietus.

42. Ἀσπασίως] Hæc vox est etiam, apud Hæmerum Odyss. E. 7. 398. quem locum imitatur hic Hesiodus. Clericus.

46. Παννύχιθε'] Est ἄκνυθι, nam aliquam noctis partem cum Alcmena contumelierat Jupiter. Clericus.

Ibidem. Παρθενίῃ καίαν] Mycenæ, quarum Rex fuerat Electryon ejus pater. Vide Apollodorum Lib. II. Cap. 4. quamvis per omnia non consentiat cum Hesiodo. Neque enim in hisce notulis historiam fabularum narrare instituimus. Clericus.

50. Κασιγνήτω γε μὴ ἤστω] Hæc est versûs fulsura ruentis, nam superiora verba rem satis docent. Clericus.

55. Κικεμμένω γυναικί] Hoc est, diversam generationem, appositio.

Est, antequàm suæ conjugis conscendisset lectum.

Tale siquidem corde desiderium ceperat pastorem populorum.

Sicut quando quispiam magna cum voluptate effugit malum

Morbo ex difficili, aut etiam validis ex vinculis:

Ita tunc Amphitryo difficili labore exantlato,

Magnòque desiderio, lubentique animo, domum suam reversus est.

Totàque nocte concubuit cum veneranda uxore,

Obletando se muneribus aureæ Veneris.

Illà autem à Deo pariter compressa, & ab homine longè optimo,

Thebis septem portas habentibus geminos peperit pueros,

Haud quaquam similes, quamquam fratres essent. (virum,

Alterum siquidem deteriore, alterum autem longè præstantiorem

Magnum ac validum, Herculem.

Hunc quidem compressa à phœviæ auctore Jove,

Iphicleum autem hastarum à concussore Amphitryone,

Diversam sobolem: alterum quidem, cum viro mortali concumbens.

Alterum autem, cum Jove Saturni filio Deorum imperatore omni-

Qui & Cygnum occidit, Martis filium, magnanimum. (nium:

Invenit enim in luco longè jaculantis Apollinis

Ipsam, & patrem ejus, Martem, bello insatiabilem,

Armis fulgentes, ceu fulgorem ignis ardentis,

Stantes in curru: terram autem pulsabant veloces equi,

Ferientes ungulis; pulvisque circa ipsos ardebat,

Excitatus compactis sub curribus & pedibus equorum.

Curus autem fabrefacti & rotarum ambitus circum resonabant,

tio. *Quietus.*

55. *Κίκερπύλου γένος*] Hoc est, sobolem *κίκερπύλου* distinctam, seu quæ facillè lecerni poterat. *Clericus.*

57. *Κόκκον*] Heroem ex muliere à Marte genitum, de qualibus Heroibus in hoc Poëmate egerat Hesiodus. *Clericus.*

58. *Ἐν πεδίῳ Ἀργεῶν*] Quod erat in Pagasæo agro, ad Septentrionem Pelasgici sinûs. Vide γ. 70. *Clericus.*

59. *Αὐτὸν καὶ πατὴρ ὅν Ἀφῶν*] An? *Αὐτὸν καὶ πατὴρ ὅν Ἀφῶν.* *Qui-*

61. *Κῆος δὲ σφ' ἀποφιδόη*] Hoc est, valdè excitatus erat. ardebat *πυρῶν.* *Quietus.*

63. *Παυλίῳ ἢ ἄλλω*] An? *παυλίῳ.* placet. *Quietus.*

71. *Δα-*

Ἰττων ἱερῶν. κεχάρητο ᾧ Κύκνῳ ἀμύμων,
 Ἐλπίμῳ Διὸς υἱόν, ὀφείον, ἡνίοχόν τε,
 Χαλκῷ δηώσειν, ἣ δ' αὖτε κλυτὰ τεύχεα δύσειν.
 Ἀλλὰ οἱ δ' ἰχθέων σὺν ἔκλυε φοῖβῳ Ἀπόλλων.
 Αὐτὸς γάρ οἱ ἐπ' ὤρεσι βίβω Ἡρακλεΐῳ.
 Πᾶν δ' ἄλσῳ ἣ βωμὸς Ἀπόλλωνος Παγασαίης
 Λάμπεν ὑπὸ δεινοῖο θεῷ τεύχεων τε ἣ αὐτοῦ.
 Πῦρ δ' ὥς ὀφθαλμῶν ἀπελάμπετο. πρὶν κεν ἐκείνῳ
 Ἔτλη θνητὸς ἰὼν κατεναντίον ὀρμηθιῶν,
 Πάλῳ Ἡρακλῆϊ ἣ κυδαίμεν Ἰόλαι;
 Κεῖνον γὰρ μεγάλη τε βίη ἣ χεῖρες ἀάπτου
 Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ὅππῃ σιβαροῖσι μέλεσσιν.
 Ὅς ῥα τόθ' ἡνίοχον προσέφη κρατερὰν Ἰόλαιον
 Ἡρως, ὦ Ἰόλαε, βροτῶν πολὺ φίλτατε πάντων,
 Ἡ' π μετ' ἀθανάτας μακάρεσσι, πρὶ Ὀλύμπῳ ἔχεσιν,
 Ἡ' λυπὴν Ἀμφιτρυῶν, ὅτ' εὐσέφῳ πρὶ Θέῳ
 Ἡ' ληθι, λιπὼν Τίρῳθον εὐκτῆρμον πολίεθρον,
 Κτείνῃς Ἡλεκτρυῶνα, βοῶν ἕνεκ' ὀρυμετώπων.
 Γενο δ' εἰς Κρείοντα, ἣ Ἡνιόχῳ τανύπεπλον.
 Οἳ ῥά μιν ἡσάζοντο, ἣ ἀρμῆμα πᾶντα παρείχον,
 Ἡ δὲ δίκη ἔσθ' ἱκέτησι, πρὶν δ' ἄρ' ἐκ κηρόθι μάλλον.
 Ζῶε δ' ἀγακλόμῳ σὺν εὐσφύρῳ Ἡλεκτρυῶνῃ
 Ἡ δ' αἰλόχῳ τάχα δ' αἶμυες ὀππλομήων ἐνιαυτῶν
 Γενόμεθ', ἥτε Φυλὶν ἐσάλιγμοι, ἥτε νόημα,
 Εὐς τε πατὴρ ἣ ἐγὼ. ἔ μιν Φρένας ἐξέλετο Ζεὺς.

71. Δεινοῖο θεῷ τεύχεων] Ἀρίως. *Guietus*.

76. Ἐπὶ σιβαροῖσι μέλεσσιν] *supra robusta membra; pendentes, scilicet. Guietus.*

79. Ἡ' π μετ' ἀθανάτας] *Certè apud immortales. Guietus.*

80. Ἡ' λυπὴν Ἀμφιτρυῶν] *Quasi, nempe, irati Dii ei objecerint focerum occidendum; quo facinore admisso, in exilium abire coactus est. Nam Deos putabant ad prava facinora interdum homines impellere, ut liquet vel ex γ. 89. Quamobrem eos meritò castigavit Plato Lib. II. de Republica. Clericus.*

85. ἱκέτησι] *Vide Æschyli Supplices. Clericus.*

87. Ἀἶμυες ὀππλομήων] *Advolutis apertis. An? αἶμυες ἀπ' ὀππλομήων placet. τὸ ὀππλομήων agnoscit Hesychius. ὀππλομήων, κυκλωμένων, περιχυμένων, ἐπιχυμένων. Guietus.*

Equis festinantibus. gaudebat verò Cygnus egregius,
 Sperans se Jovis filium, strenuum, aurigamque
 Fegro interemturum esse, & inclytis armis exuturum.
 Sed ejus vota non exaudivit Phæbus Apollo.
 Ille enim contra illum concitavit Herculem.
 Totus verò lucus & ara Apollinis Pagasæ
 Collucebat præ vehementis Dei armis, & ipso;
 Et quasi quidem ignis ex oculis effulgebat. Quis autem illi
 Sustinisset mortalis obviam ire,
 Præter Herculem & præclarum Iolaum?
 Illorum enim & vis magna, & manus invictæ
 Ex humeris natæ erant, unâ cum robustis membris.
 Is igitur tunc aurigam allocutus est fortem Iolaum:
 O heros Iolaë, mortalium longè carissime omnium,
 Utique in immortales beatos, qui Olympum tenent,
 Deliquit Amphitryo, quoniam benè munitas ad Thebas
 Abiit, relictâ Trynθο urbe benè conditâ, (syonites:
 Postquam occiderat Electryonem, propter boves laticas habentes
 Venitque ad Creontem, & Heniochen longis ornatam vestibus.
 Qui eum exceperunt, & necessaria omnia prabuerunt,
 Ut æquum est supplicibus, colueruntque ex animo magis.
 Urvebat autem exsultabundus cum formosa Electryonide
 Conjuge sua: mōxque nos revolutō anno
 Nati sumus, neque staturâ similes corporis, neque ingenio,
 Pater tuus & ego: cujus quidem mentem sustulit Jupiter.

89. Τὸ μὲν φέρειν ἔλεστο Ζεὺς] Sic & Æschylus, cujus hæc verba
 habet memoratus Plato.

Οὐδὲ μὲν αἰνέει φέρει βροτῶν

Οὐκ ἐκκῶσται δὲ μὲν παμπύδην βίαν.

Deus causam prabet mortalibus, cum prorsus perdere donum vult.

Incertus alius Tragedus, in Grotianis Excerptis p. 461.

Οὐκ ἐν δὲ Δαίμονι αἰνέει παρὸν κακόν,

Τὸν ἴδον ἔβλεψεν πρῶτον ὃ βυλαίνετο.

Quoties alicui destinat clades Deus,

Vim ladic illam in mente, qua deliberat.

Alia multa similia impiè dicta occurrunt apud Poëtas, quorum Dii
 non multò meliores hominibus. Clericus.

Ὅς περιπλάν σφίπερόν τε δόμον, σφίπερε τε πηῆας,
ἔχεται πμήσων ἀλιτήρην Εὐρυσθέα.

90

Σχέτλι· ἢ πε πολλὰ μετ' ἀναχίζετ' ὀπίσσω.

Ἦν ἄτλω ἀχέων· ἢ δὲ ὅς πε πλανήσας ἴσιν.

Αὐτὰρ ἐμοὶ δαίμων χαλεπὸς ἐπιτελλετ' ἀέθλων.

ὦ φίλ', ἀλλὰ σὺ θῶσόν ἔχ' ἡνία φοινικένω

95

Ἴππων αἰκυπόδων· μέγα δ' ἔφρεσσι θύρετ' αἶξαν,

Ἴθυσ ἔχων θρόνον ἄρμα, καὶ αἰκυπόδων θένω Ἴππων,

Μηδὲν ὑποδδείσας κλύπον ἄρει' ἀνδροφόνου,

Ὅς νῦν κεκληγὼς φεμμένεται ἱερὸν ἄλσος.

Φοίβη Ἀπόλλωνος ἱκατέρωθεν ἀνακτ'.

100

Ἦ μὲν καὶ κρατερὸς περ ἰὼν ἄσπετος παλῆμα.

Τὸν δὲ αὖτε προσέειπεν ἀμώμητ' Ἰόλων·

Ἦ θεί', ἢ μάλα δὴ π πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε

Τιμᾶ σὺν κεφαλῇ, καὶ ταύρεσσιν ἐννοσίγαισσιν.

105

Ὅς Θήβης κρήδεμνον ἔχει, ῥύεταί τε πόληα·

Οἷον δὲ καὶ τόνδε βροτὸν κρατερὸν τε μέγα τε

Σὺν εἰς χεῖρας ἄγεις, ἵνα κλέω ἰδὼλόν ἄρῃαι.

Ἀλλὰ με, δύσσοι τόλμῃ λήϊα, ἔφρα πύχιστον

Δίφρεσσι μπελάσσωπες, Ἄρηός δ' ἡμέτερόν τε,

Μαρινάμεσθ'· ἐπὶ ἔπ' ἀπέρεβηπον Διὸς υἱόν,

110

Οὐδ' Ἰφικλείδην δειδίζεσθαι· ἀλλὰ μιν οἶον

Φόξεσθ' δύο παῖδας ἀμύνμονας Ἀλκίδαας,

Οἳ δὲ σφί' ἄρ' ἐστι, λαλαοόμενοι παλῆμα.

91. Ἀλιτήρην Εὐρυσθέα] Abstrivum illum Eurystheum. An scribendum ἀλιτήρεσθ'· placet. ἀλιτήρεσθ', hoc est, ἢ διαμαρτηρόν· ἢ ἡμέρας, ἢ τὴν ἡμερῶν τὴν τοιαύτην. eadem ratione ἡλιτήρην· dicitur. Hesychn. ἡλιτήρην, ὡς αὖτε. αἶμον, σὺν εἰς τὴν δόμον μὲν πύχιστον, καὶ διαμαρτηρόν· τὴν μὲν εἰς τὴν κρήνην, δεξ. Guicetus.

93. Ἦν ἄτλω ἀχέων] Noxam suam dolens. Guicetus.

94. Ἐμοὶ δαίμων] Hoc est, fortuna, sors, fatum. sequente versu ἔχ' ἡνία φοινικένω]. Caro habens rutilantes, Guicetus.

101. Ἀσπετος παλῆμα] Præsens pro futuro, hoc est, κρηδοίεσθαι, hoc est, vincetur a me. An scribendum? Ἦ μὲν καὶ κρατερὸς, ὡς αἰσούται παλῆμα αἰσούται pro αἰσούται, ut πιστεύται pro πίστεται, a πίτταται. Guicetus.

103. Ἦ θεί' ἢ μάλα] Α θεία, θεία, σίω, σίωμαι, θεί· est, pleonasmus.

Qui relicta domoque sua, & suis parentibus,
 Abiit veneraturus nocentem Eurystheum,
 Infelix. certè multum ingemiscebat postea,
 Culpam suam lugens: sed illa irrevocabilis est.
 Mihi verò Deus difficiles imperavit labores.
 O amice, sed tu celeriter arripe habenas rutilantes
 Equorum alipedum: magnamque mente fiduciam concipiens,
 Recta dirige celerem curram, & alipedum robur equorum,
 Nihil veritus strepitum Martis hominum occisoris,
 Qui nunc cum clangore circumquaque furit per sacrum nemus
 Phœbi Apollinis longè jaculantis Regis.
 Enimverò, validus licet sit, tamen exsaturabitur bello.

Hunc contrà allocutus est egregius Iolaüs:

O venerande, quàm multum verò pater hominum atque Deorum
 Honorat caput tuum, & taurinus Neptunus,
 Qui Thebarum moenia tenet, & tuetur civitatem:
 Quemadmodum & hunc mortalem validumque magnumque
 Tuas in manus adducunt, ut gloriam magnam auferas.
 Sed age, induere arma Marvortia, ut quàm celerrimè
 Currus inter se committentes, Martis & nostrum,
 Decertemus. Quoniam neque intrepidum Jovis filium,
 Neque Iphiclidem perterrebit: sed ipsum puto
 Mox fugiturum duas filios inculpati Alcide,
 Quos propè adsunt, cupientes bello

ναῖστος αἰὲς, σπινός, σπινός, σπινός. Ἡ δὲ, hoc est, σπινός.
 Gaietius.

104. Ταύρος Εὐρυσθέως] Vide Joannem Tzetzem ad hunc locum.
 Ex hoc Neptuni cognomine dicta Ταύρος, quæ, ut docet Hesychius,
 fuit ἰερὴ πρὸς ἀγροὺς Προιδῶν. Clericus.

105. Πύται πάλαι] Α πάρι, genit. πάρι, πάρι, πάρι,
 ut βασιλῆα, βασιλῆα. Gaietius.

112. Ἀλκίδης] Ἀμφιτρυών. Gaietius.

112. Δύο παῖδες] Hic παῖς pro quolibet è posteris sumitur, nam
 Hercules quidem filius erat, Iolaus verò nepos Amphitruonis. Cle-
 ricus.

113. Ὅτι δὲ ἑφ' ἑξήκοντα] Τὸ ἑφ' numeri singularis videtur, αἰὲς
 fortè ad Martem & Cyncum referendum. Gaietius.

118. Ἀγῶν

Φυλόπδα γήσιν· τί σφιν πολὺ φίλπερ θύνης·

ὡς φαίτο· μείδησεν ἣ βίη Ἡρακλεσίῃ.

115

Εὐμῷ γηθήσας· μάλα γάρ νύ οἱ ἄρμυρα εἶπεν.

Καί μιν αἰμειβόμεν· ἔπειτα πλερόεντα προσηύδα·

Ἡρως ὦ Ἰόλαε, διοτρεφές, σκέπῃ τηλῷ
Τ' σμίνη τρηχέῃα. σὺ δ' ὡς πάρε· ἦοδα δαΐφρων,

120

ὡς καὶ νῦν μέγαν ἵππον Ἀρτίονα κυανοχαΐτῳ

Πάντῃ ἀναστρωφῶν, καὶ δρηγέμεν ὥς κε δυνήσῃ.

ὡς εἰπὼν, κνημῖδας ὀρενχάλκῳ φασινῷ,

Ἡφαίστου κλυτὰ δῶρα, περὶ κνήμησιν ἔθηκε.

Δ' ἔπειρον αὖ θάωρηκα περὶ στήθεσιν ἔδωκε

125

Καλὸν, χρύσειον, πολυδαίδαλον· ὃν ῥ' οἱ ἔδωκε

Πατὴρ αἰς Ἀθηναίῃ κέρη Διός, ὅππότε ἔμελλε

Τὸ πρῶτον σπύοντας ἐφορμήσασθαι αἰέθλης.

Θήκατο δ' αἰμφ' ἄμοισιν ἀρῆς ἀλκτῆρος σίδηρον

Δεινὸς ἀνὴρ· κοίλῳ ἣ περὶ στήθεσσι φασέτερι

Καββάλει· ἐξόπιθεν πολλοὶ δ' ἐνποθεν οἴσοι

130

Ριγῆλοι, θανάτῳ λαθιφθόγῳ δοτῆρες.

Πρόθεν μὲν θάνατον τ' εἶχον, καὶ δάκρυσι μῦρον

Μίεσοι ἣ ξέσοι, περὶ μύκτες· αὐτὰρ ὅππότεν

Μορφοῖο φλεγύας καλυπτόμενοι πτερύγεσσιν

ἦσαν. ὁ δ' ὄβελμον ἔλχ'· αἰχμηδὸν εἴλετο χαλκῷ

135

Κροτὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέῳ εὐτυχὸν ἔθηκε,

Δαιδαλέῳ, αἰδάμαντ', ἔπειτα κροτάφοις ἀεσσεῖαν,

128. Ἀρῆς ἀλκτῆρος σίδηρον] Hoc est, ens cum baltheo. *Gruetius*.

130. Καββάλει· ἐξόπιθεν] Nota morem pharetram mittendi. lorum seu fasciam ex qua pendeat prius in collum induebatur, & inde pharetra à pectore ad quod posita erat in tergum rejiciebatur. *Gruetius*.

131. Θανάτῳ λαθιφθόγῳ] Hoc est, ἐπὶ λαθίαν ποιῶν τ' φθόγῳ. *Gruetius*.

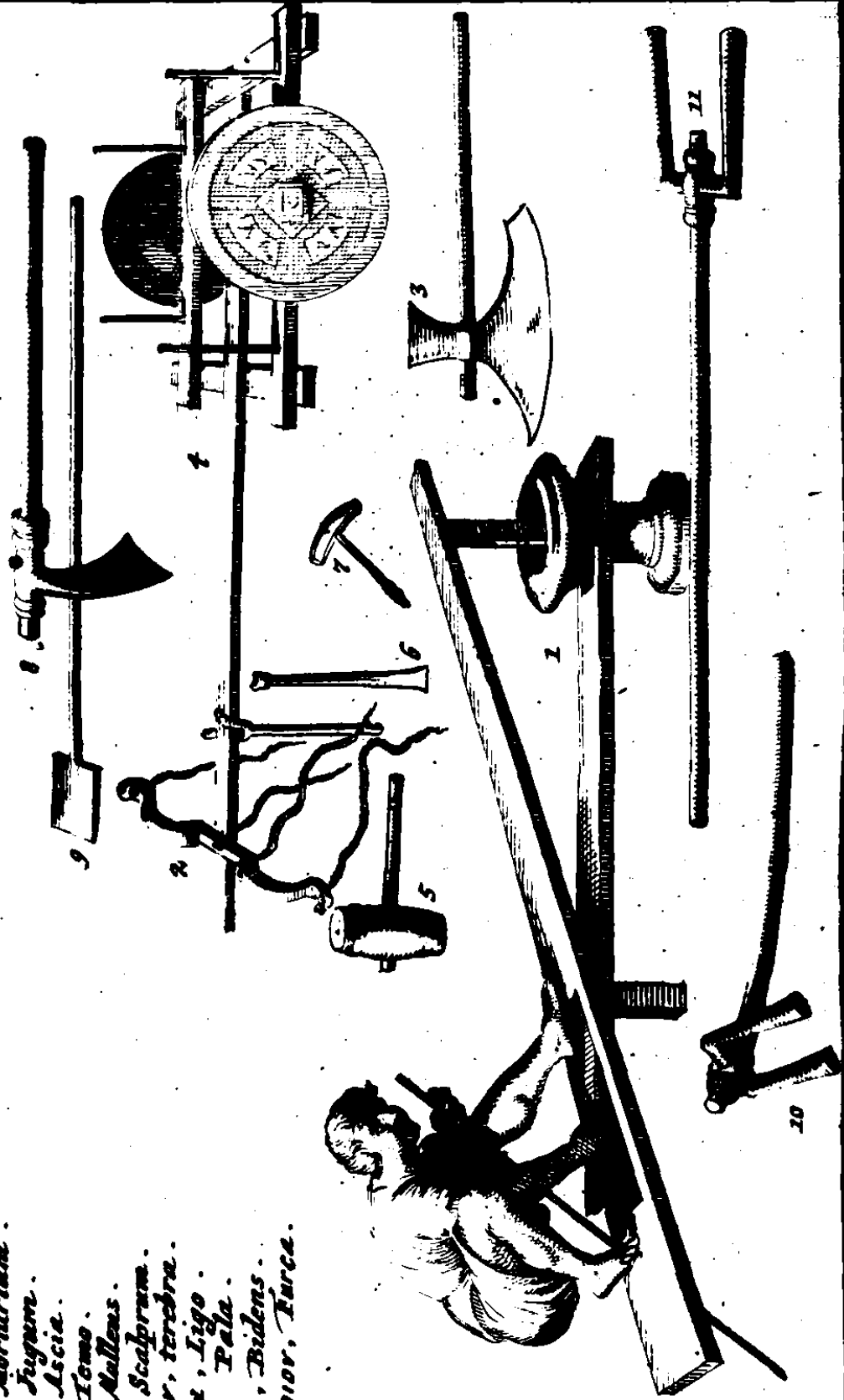
132. Δάκρυσι μῦρον] Sanguineis guttis stillabant adhuc recenti à caude, hoc est, inunctæ erant letali pharmaco, madebant, stillabant hoc est, occisorum parentes lacrymare faciebant. *Gruetius*.

133. Ἐσσι] Hoc est, αἰχμηδὸν θανάτῳ. *Gruetius*.

134. Μορφοῖο] Μέλαιον. *Gruetius*.

137. Αἰδάμαντ'] Hoc est, terri durissimi. subintellige τὸ ἐξ αἰδάμαντος.

1. Ο ληψος, Mortarium.
 2. ζυγός, Synam.
 3. Ἀξίνα, Ascia.
 4. Πύλος, Torno.
 5. Σφύρα, Malleus.
 6. Σπίλα, Scalprum.
 7. Τριγώνιον, terebra.
 8. Μάχαια, Ligo.
 9. Πρύον, Pala.
 10. Σμύρνυ, Bidens.
 11. Αυστάριον, Furca.

1. Χλαδευτήριον, Falc.
2. Διπλομήριον, Ventilabrum.
3. Ἀγρὴ, Falc. serrata.
4. Αὐτόδυνον ἄροτρον, Aratrum nativum.
5. Εἰρήνη, Siva.
6. Εἰρημός, Medium aratri.
7. Πλεχρὸν ἄροτρον, Aratrum compactum.

Prælium conferere: quæ res ipsis multò gratior quàm epulæ.

Sic ait. arrisit autem fortis Hercules,

Animo oblectatus: admodum enim illi grata dixerat:

Atque eum, respondens, verbis volucris allocutus est:

*O heros Iolæ, Jovis alumne, non procul etiam hinc
Pugna aspera. Tu verò quemadmodum antea fuisti bellicosus,
Ita & nunc magnum equum Arionem nigricantibus setis obfitum
Quoquoversum converte, & auxiliare pro eo ac poteris.*

*Sic locutus, ocreas ex Orichalco splendido,
Vulcani inclita dona, tibiis induxit.*

Mox & thoracem pectori induit

Pulcrum, aureum, variegatum: quem ipsi dederat

Pallas Minerva filia Jovis, tunc cum erat

Primum luctuosa aggressurus certamina.

Posuit autem circa humeros malorum depulsores ferrum

Fortis vir: cavam autem circa pectora pharetram

Rejecit in tergum. in hac multe erant sagittæ

Horrendæ, mortis vocem eripientis datrices. (crynīs madebant:

Hæ ab anteriori quidem parte mortem habebant præfixam, & la-

Mediæ autem politæ erant, longæ: sed à tergo

Nigræ aquilæ contestæ alis

Erant. ille autem validam hastam præfixam ære corripuit:

Capiti verò ingenti galeam fabrefactam imposuit,

Variegatam, ferream, temporibus adaptatam,

μῦθος. Quietus.

137. *Ἀδάμαντος*] Non dubito quidem quin lapillorum pretiosissimus *ἀδάμαντος* sit dictus, quati *ἀδάμαντος*, ob duritiem. Nomen, inquit Plinius, Lib. XXXVII. c. 4. *indomita vis Græcâ interpretatione accepit.* Sed & metallorum durissimum chalybs, hoc est, ferrum probè purgatum ac temperatum, eadem de causa *ἀδάμαντος* dictum est, quod ægrè dometur. Ex hoc genere adamantis conflata erat galea Herculis, & reliqua omnia, quæ cum conflare possent ex metallo, *adamantina* dicuntur. Itaque delirat *Diaconus*, qui hîc lapillum intelligi somniat. Sed & illi falluntur, qui *adamantinum* dici putant dumtaxat durum; cum, ubi de lapillo sermo non est, conflare ex ferro, aut quæ certè eo possunt conflare sola dicantur *adamantina*. Clericus.

Ἦτ' ἄρυστο κάρη Ἠ' ἑκκλῆθ' θείοιο.

ΧΕΡΣΙ' γε μὴ σάκθ' εἴλε παραίολον· ἔδέ τις αὐτὸ
οὔτ' ἐρρήξε βαλὼν, ἔτ' ἔθλασε, θαῦμα ἰδέσθ.

140

Πᾶν μὴ γῶ κύκλῳ πτάνῳ, λάκῳ τ' ἐλέφαντι,
Ἠ' λέκτρῳ θ' ὑπολαμπές ἐστιν, χρυσῷ τε φαιινῷ
λαμπόμῃον κυάνῃ ἢ διὰ πλύχας ἠλήλαντο.

Ἐν μέσῳ ἢ δρεχονίθ' ἐστὶ φόβθ', ἔπ' φαίειός,
Ἐμπαλιν ὁσσοῖσιν πυρὶ λαμπόμῃοισι δεδορκώς.

145

Τὴ καὶ ὀδόντων μὴ πλῆτο σῶμα λάκῳ θεόντων,
Δεινῶν, ἀπλήτων. ὅππ' ἢ βλοσυροῖο μετώπῳ.

Δεινὴ ἔρεος πεπότητο, κερύσσει κλέον ἀνδρῶν,
Σχετλίη, ἣ ῥα νόον τε καὶ ἐκ φρένας εἴλετο Φαιῶν

Οἳ πνες ἀνὴρίων πόλεμον Διὸς ἣι φέροισιν.

150

Τῶν καὶ ψυχὰι μὴ χθόνῃ δαΐεσ' αἶδθ' εἶσω

Αὐτῶν· ὅσῃ δέ σφι πρὶ ῥινοῖο σκεπίσσης

Σχερὶς ἀζαλέοιο κελαυνῇ πύθεται αἶη.

Ἐν ἢ περὶ ὥξιος τε παλίωξιος τε τέτυκτο.

Ἐν δ' ὁμαδός τε, φόβθ' τ', ἀνδροκτασίη τ' ἰδεδῆθ.

155

138. Εἴρυστο κάρη] Muniebat caput. *Guietus*.

141. Τεπάνῳ] D'émail blanc. *Guietus*.

142. Ερρήξε] Perrupit, hoc est, perrumpere potuisset. *Guietus*.

143. Διὰ πλύχας ἠλήλανθ'] Caerulei ductus trajecti erant. Est τρωῖσσι pro διήλθανθ'. *Guietus*.

147. Λάκῳ θεόντων] An? ὀδόντων λουζαλειῶν, ut suprā βλεφάρων ἀπὸ κυανέων? ἰπύχῳ. τὸ λάκῳ θεόντων ineptum est & corruptum videtur. An? λουζαλοῖντων, ἀ λουζαλῶν, λουζαλῶντες, ἀ λεύχῳ, λήχῳ, λουζῶν, λουζῶν, λουζαλῶν, λουζαλῶν, & λουζαλῶνθ'. *Guietus*.

147. Α'πλήτων] Hoc est, ad quos sine periculo nemo manum admovisset. Quæ est propria significatio vocis ἀπλήθ' hoc est, qui tu-
τὸ τανγί περμῖτ. Vide sff. 230. & 268. *Clericus*.

148. Κερύσσει κλέον ἀνδρῶν] Extollens, augens, vel agitans, ciens. *Guietus*.

148. Δεινὴ ἔρεος πεπότητο] Non modò intoleranda est licentia Poë-
tæ, quòd multò plura poneret in clypeo, quàm poterant contineri;
sed quòd eum impleret αὐτομάρτης, qualia multa postea occurrent.
Scio nonnullos propterea abjudicasse hoc Poëma *Hesiodo*; sed iidem
deleant etiam oportet quod habet *Homerus* de anciliis aureis Vulcani,
suspectamque habeant descriptionem clypei Achillis, quæ est *Iliados*

Σ.

Quæ murebat caput Hercules divini.

(quam

AT manibus chlypeum accepit valde varium, quem neque quis-
Perrupisset jaciendo, neque comminisset, mirum visu.

Nam totus quidem circumquaque gypso, candidoque ebore,
Et electro lucidus erat, auroque fulgido

Splendens: cæruleæ verò laminae erant ductæ.

In medio autem draconis erat terror, haudquaquam effabilis,
Retrò oculis igne lucentibus tuens.

Cujus & dentibus quidem repletum erat os candicansibus,
Sævis, inaccessis. supra terribilem autem frontem

Sæva contentio volitabat, accendens pugnas hominum,

Tetra, quæ & mentem eximebat & præcordia viris

Quicumque bellum adversus Jovis filium gererent.

Quorum & aximæ quidem sub terram eunt ad Orcum intrò

Ipsorum: ossa autem eorum, pelle circum putrefacta,

Sole à torrido, in nigra putrescunt terra.

In eo autem & propulsatio & vice versâ persecutio factæ erant.

In eo tumultus, terror, & homicidium ardebant.

Σ. Atqui veteres illi Poëtæ nullam verisimilitudinis rationem habebant, ubi sermo erat de operibus Deorum. Quamobrem non semel Hesiodus monet hæc fuisse κλῆρα ἱερῶν παρ' ἑσθλῶν, & Ἡφαιστῶ, ut fictionum audaciam minuat. Clericus.

150. Διὸς ἡΐ] Ab ὕψ, ὕψ, ὕψ, ὕψ, & συναρτίῳ ἡΐ, ἡΐ, ἡΐ, &c. Guetus.

152. Περὶ μνοῖο σπείρης] Περὶ σπείρης μνοῖο. ἢ μνοῖο, τ' μνοῖο. Guetus.

153. Σπείρ] Hoc est, ἡλίε. subintellige τὸν. Sed scribendum videtur Σπείρς ὑπ' αἰζαλίῳ κ. π. αἴη? placet. Suidas: Σπείρ, σπείρς, ὁ ἡλίε, καὶ σπείρς. Suprà σπείρς αἴη, hoc est, ὁ ἡλίε. Guetus.

153. Σείρα] Quamvis Ibycus, si Hesychio credimus, omnia astra σείρα vocaverit; ceteri tamen omnes Poëtæ aut Solem, aut Caniculam eo nomine appellarunt. Quæ astra cum omniū, inter errantes, inerrantesque stellas, potissima haberentur, credibile est dicta σείρας quasi principes, nam τῷ σχῆμα Phoeniciā Linguā princeps dicitur. Sol certè dicebatur præesse, vel dominari diei. Vide Gen. I, 16. &c. quæ ad eum locum notavimus. Clericus.

155. Αἰδρῆται τ' ἰδρῆται] Ardebat, fervebat. τ. seq. ὄλον κῆρ] King. Guetus.

Ἐν δ' ἔρεε, ἐν ᾗ κυδοιμὸς ἰδυύεον· ἐν δ' ὀλοή κῆρ,
 Ἄλλον ζῶν ἔχουσι νεύτατον, ἄλλον ἄκτον,
 Ἄλλον πεθνεῖσθαι, καὶ μόθον ἔλκε ποδοῖν.
 Εἶμα δ' ἔχ' ἀμφ' ἄμοισι θαφοίνεον αἵματι φασγάνων,
 Δεινὸν δερκομήνη, καταχῆσ' ἑ βεβρωῖα. 160
 Ἐν δ' ὀφίων κεφαλαὶ δεινῶν ἔσαν ἔπ' φαεινῶν
 Δώδεκα· ταὶ φοβέεσκον ὑπὲρ χθονὶ φύλ' ἀνθρώπων,
 Οἳ πνες ἀντιβίβω πόλεμον Διὸς ἢ Φέροισιν.
 Τῶν καὶ ὀδόντων μὲν καταχῆσ' ἑ μάχονται.
 Ἀμφιτρυωνιάδης· ταὶ δ' αἰέτω θανῶντα ἔργα. 165
 Σπύγματ' αὖτ' ὥς ἐπέφαντο ἰδεῖν θανοῖσι δρεκέσσι
 Κυάνεα καὶ νῶτα, μελάνθησαν δ' ἡρώεα.
 Ἐν δ' συῶν ἀγέλας χλῆνων ἔσαν, ἡδὲ λεόντων.
 Ἐς σφέας δερκομήνων, κοπεόντων τ' ἱερμῶν τε,
 Τῶν καὶ ὀμιληδὸν σίχες ἦσαν· ἔδ' ἐν τῷ γε 170
 Οὐδέτεροι τεστέλλω· φείσασθαι γὰρ μὲν αὐχένιας ἀμφω,
 Ἡδὲ γὰρ σφιν ἔκειτο μέγας λῆς, ἀμφὶ δ' αἰσχροί
 Δοιοί, ἀπυρρίμμοι ψυχῆς, καὶ δὲ σφι κελακνόν
 Αἶμα ἀπελείβετ' ἔργα. οἳ δ', αὐχένιας ἐξελεπόντες,
 Κεῖατο πεθνεῖσθαι ὑπὸ βλοσυροῖσι λέεσσι. 175
 Τοὶ δ' ἐπ' αἶμα ἰγυρῆσθαι, κοπεόντες μάχεσθαι,
 Ἀμφοτέροι, χλῆναί τε σύες, χαροποι τε λέοντες.
 Ἐν δ' ἰὺ ὑσμίνῃ Λαπιθαίων αἰχμητῶν,
 Καυνέα τ' ἀμφὶ ἀνακτῶ, Δρύαντά τε, Πειρίθρον τε,
 Ὀπλέα τ', Ἐξάδιόν τε, Φάληρόν τε, Πρόλοχόν τε, 180
 Μόφον τ' Ἀμπυκίδην, Τίτρεθιστον, ὅζον Ἀρηθῶ,

160. Καταχῆσ' ἑ βεβρωῖα] Scribo βεβρωῖα, strepitu gravis, hoc est, graviter imminens, incumbens. Hesych. βέβρωα, ἤχεται, ἀ βέβρω, βέβρωα, βέβρωα, βέβρωα, βέβρωα. Guilelmus.

164. Τῶν καὶ ὀδόντων] Τὸ ἐν hīc supplendum. A quibus sc. serpentibus. Guilelmus.

165. Δαίτω θανῶντα ἔργα] Hesych. δαίτω, καίτω καὶ δαίτω, καίτω, fulgebant. θανῶντα ἔργα legit Diaconus. θανῶντα, hoc est θανῶντα. ἀ θανῶ, θανῶ, θανῶ. θανῶ Ionicè. θανῶ, θανῶ, θανῶ ἔργα Ionicè. θανῶντα. Si & θανῶντα pro θανῶντα. τὸ θανῶντα ἀ θανῶ sit oportet, pro quo θανῶντα habet Hesych. θανῶντα, βοῶν, μέλαιντα, καὶ ἔργα.

In eo contentio quoque, & turba furebant: in eo permiciosa Parca,
 Vivum alium tenens recens vulneratum, alium autem illaesum,
 Alium mortuum, per pugnam trahebat pedibus. (rum
 Vestem autem habebat circum humeros cruentam sanguine viro-
 Seum videus, clamoribusque vehementer strepens. (effabilem,
 In eo autem & serpentum capita saevorum erant, haud quaquam
 Duodecim; quae per terrefaciebant super terram homines,
 Quicumque bellum contra Jovis filium moverent.
 Quorum & dentium quidem crepitus edebatur, quoties pugnabat
 Amphitryoniades. Haec autem distincta erant miranda opera.
 Porro veluti puncta quadam apparebant saevis draconibus,
 Carulea per terga, denigrataque erant illis maxilla.
 In eo autem & suum greges agrestium erant, atque leonum
 Mutuo sese adspicientium, irascentiumque & ruentium,
 Quorum etiam turmatim ordines incedebant; neque vero hi,
 Neque illi alteros timebant; horrebant attamen colla utrorumque.
 Juxta enim eos jacebat magnus leo, circum autem apri
 Duo, spoliati vita, deorsumque illis niger
 Cruor destillabat in terram. ipsi autem, cervicibus dejectis,
 Jacebant mortui sub terribilibus leonibus.
 At illi magis etiam excitabantur, incensi ad pugnandum,
 Utrique, agrestesque sues, trucesque leones.
 In eo autem erat & pugna Lapitharum bellatorum,
 Caneus Rex, Dryasque, Pirithoüsque,
 Hopleüsque, Exadiüsque, Phalerüsque, Prolochüsque,
 Mopsüsque Ampycides, Titarefius, filius Martis,

εὐαρεν, &c. vel sic ἡνίοχα, ἡνίων, ut πάλισσα, πάλισσιν. ἡνίοχα, ἡνίοντα,
 ἡνίοντες pro ἡνίοντες. *Guietus.*

166. Ως, ἐνέφαντος] Nota pleonasmum ἐνέφαντος ἰδῆν. *Guietus.*

168. Χλῆνας] Α χλῆνας, non ἀ χλῆνας Nominativo, πὲ χλῆνας ge-
 mitivus pluralis. *Guietus.*

171. Αὐχένος ἀμφω] Utrorumque. leonum, scilicet, & aprorum.
Guietus.

173. Καρὶ δὲ σφι] Τὸ κατὰ hic pro κατὰ, vel κατὰ πλάτος. com-
 positus. *Guietus.*

181. Ὁ γὰρ Ἀρης] Ramum Martis, non notum. *Guietus.*

Θησίαν Λιγυίδην, Ἰππικέλον ἀθανάτοισιν,
 Ἀργύρεοι, χρύσεια ὦθ' ἅρσ' ἰσχυρὰ ἔχοντες.
 Κένταυροι δ' ἐτέρωθεν ἐσαντοίη γέροντο,
 Ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον, ἰδ' Ἀσβάλον οἰωνιστῶν, 185
 Ἄρπυϊον δ', Οὐρίον τε, μελαίχαιτ' ἔχοντες,
 καὶ δύο Πάπείδας, Περαμένηά τε, Δρύαλόν τε,
 Ἀργύρεοι, χρύσειας ἐλάτας ἐν χερσὶν ἔχοντες.
 καὶ τε στυγαίη, ὡς ζῶσι περ εἴοντες,
 ἔλχουσιν ἡδ' ἐλάτης αὐτοχέδον ὠλεθρῶντες. 190
 Ἐν δ' Ἀρεῶν βλαπτοῖο ποδώκεος ἱπποῖ
 χρύσειοι ἐν ᾗ ἢ αὐτὸς ἐναρφόρ' ἔλχ' Ἀρης
 Λιχμῶ ἐν χείρεσσιν ἔχων, πηυλέεσσι κελεύων,
 Αἰμαὶ Φοινικάεις, ὡς ζῶσι ἐναρίζων,
 Δίφρῳ ἐμβεβαῖος, ὦθ' ᾗ Δαμῖος τε Φόβ' ὦ τε 195
 ἔσσαν, ἱέρηνοι πῖλεμον καὶ ἀδύμηναι ἀνδρῶν.
 Ἐν δ' Διὸς θυγάτηρ Ἀγλαΐη Τεννοθήνη,
 Τῇ ἱκέλη, ὡς π' ἐμάχων ἐθέλῃ κερύσειν,
 ἔλχ' ἔχ' ἐν χερσὶ, χρυσέῃ τε τρυφάλασσ'·
 Αἰγίδα τ' ὀμφ' ὤμοισι, ὅπ' δ' ὤχετο φύλοπιν αἰνῶν. 200
 Ἐν δ' ἰὼ ἀθανάτων ἱερὸς χορὸς ἐν δ' ἄρ' ἄρ' ἄρ' ἄρ'
 Ἰμερόεν κηφύειεν Λητῆς καὶ Διὸς ἡδ'

184. Κένταυροι] Narrant Poëtae hos fuisse Ixionis filios, ex Nephelē, hoc est ut putant; nube, quam pro Iunone amplexus est, & compressit. Hæc verò nos de hac fabula, deque nomine Centaurorum conjiciebamus, Ixion, antiquissimus tractus Thessaliæ Regulus, videtur Jovis totius Thessaliæ & Græciæ Regis conviva fuisse, deinde in carcerem missus; qua de causa, dictus est eis, ἄδ' detrusus. Duxerat ille uxorem mulierem Γυγία nephilith, hoc est stirpe Nephileorum, vel ᾗ Nephilim; quo nomine Phœnices vocabant equites latrocinia exercentes, à verbo ἄδ' nephil, irrui. Vide notata à nobis ad Gen. VI, 4. At Græci posteriores ex Lingua sua, quæ antiqua, lapsu temporis migrationibusque gentium, immensum quantum mutata erat, interpretati sunt νεφίλην nubem. Ex hoc connubio nati dicuntur Centauri, seu χενταυροί chentaurim, hoc est, quasi observantes, vel insidiantes; qui crediti sunt semihomines & semiequi, propter diuturnam equitationem, quâ circumcursabant vicina omnia, & subitis incursionibus infecta habebant. Clericus.

Theseúsque Ægides, similis immortalibus:
Argentei, aurea circum corpus arma habentes.
Centauri autem ex altera parte contra hos congregabantur,
Magnus Petraeus, atque Asbolus augur,
Arctúsque, Huriúsque, nigerque pilis Mimas,
Et duo Peucida, Perimedes, Dryabísque,
Argentei, aureas abietes in manibus habentes.
Atque impetum pariter faciebant, perinde ac si vivi essent,
Lanceísque atque abietibus cominús certabant.
Inter hac autem Martis terribilis alipedes stabant equi
Aurei, & ibidem ipse quoque spoliator perniciosus Mars,
Mucronem in manibus habens, milites exhortans,
Sanguine cruentus, veluti qui vivos spoliaret,
Curruí instens. juxta autem Pavorque Metúsque
Stabant, gestientes bellum subire virorum.
Ibidem autem & Jovis filia Agelea Tritogenia,
Ei similis, quasi quæ pugnam vellet incendere,
Hastam habens in manibus, aureámque galeam, (viam.
Ægidémque circum humeros: gradiebatur autem in pralium sa-
At erat in eo clypeo & immortalium chorus, in cujus medio
Dulce quiddam personabat Latona & Jovis filius

185. Οὔρεν π] Οὔρεον scribendum videtur. ab ὕρεος, ὕρεος. γ. seq. πόνειδος à πόνει, πόνειδος, πόνειδος. Guetus.

189. Συναίχων] Legendum videtur συναίχων. hoc est, συναρμηνεύων. Guetus.

191. Ἔσται] Ἔσται. Guetus.

192. Ἐναρφόρος] Pr. ἐναρφόρος. Guetus.

195. Διμῶς π Φέσ π] Autiga Martis, ut docet Hesiodus, hujus Poëmatís γ. 463. Clericus.

197. Ἐν δὲ Διὶ] Sub. ἐν δὲ. Guetus.

198. Μάχην ἰδέσθαι ἀγρόσσει] Augere, accendere, ciere pugnam. ἀγρόσσει est agitare, tollere. Guetus.

199. Χρυσίην π πρυφάλειαν] Scribe χρυσίην. γ. sequ. ἐπὶ δὲ ἔχον Φύλοππ] Ἐπὶ χεῖρ. Guetus.

200. Αἰχίδα δὲ ἀμφ' ὤμοις] Nondum pugnabat, ac proinde clypeum in tergum rejectum etiamnum habebat. Clericus.

Χρυσαίη φόρμιγ'· θεῶν δ' ἔδ' αἶγνυτ' Ὀλύμπῳ.
 Ἐν δ' αἶγρῃ, πρὸ δ' ὄλβῳ ἀπείριτ' ἐσεφάνων,
 Ἀθανάτων. Ἐν αἶγῳι θεῶν δ' ἐξήρχον αἰοιδῆς

205

Μῶσιν Πιερίδες, λιγὸν μελοποιήσας οἰκῆαι.

Ἐν τῇ λιμνῇ ὄρεσσι αἰμαμακίπιο θαλάσσης
 Κυκλοπερῆς ἐπέτυκτο πανέφθον κασσιπέριοι,
 Κλυζομήνῳ ἱκελῶ· πολλοὶ γὰρ μὲν αἰμύεον αὐτῇ.

210

Δελφῖνες τῇ καὶ τῇ ἐθιώεον ἰχθυόοντες,

Νηχομήνοισι ἱκελοι. θοιοὶ δ' ἀναφυσισόωντες

Ἀργύρεοι δελφῖνες ἐθύναν ἐλοπας ἰχθῦς.

Τῶν ὑπὸ χάλκιοι τρέον ἰχθῦες· αὐτὰρ ἐπ' αἰκταις

Ἦσαν ἀνὴρ ἀλίστως δεδοκημένῳ· ἔχε δ' ἡ χερσὶν

Ἰχθύσιν ἀμφίβλητρον, ἀπορρίψοντι εὐκλῆς.

225

Ἐν δ' ἑὴν ἡνέμεν Δαναῆς τέκνῳ ἱππότην Περσέας,

Οὗτ' αἶψ' ὤψαυ' ὡς σέκετ' ἑσπέρην, ἔθ' ἐκὰς αὐτῇ.

Θαῦμα μέγα φρεσὶσάδ'· ἐπεὶ ὕδαμῃ ἐσθήειτο.

Τὼς γάρ μιν παλάμαις τῶξεν κλυτὸς Ἀμφιγυῆας

Χρῦσεον· ἀμφὶ δ' ἑσπέρην ἔχε πτερόεντα πέλιδα.

220

Ὡμοισιν δ' ἐμιν ἀμφὶ μελάνδετον ἄορ ἐκίητο

203. Αἶγνυτ' Ὀλύμπῳ.] Scribe αἶγνυτ' Ὀλύμπῳ. pandebatur O'lym-
 pus. ab αἶγῳ, αἶγνυα, αἶγνυαα, αἶγνυθ. Homer. πῦσιν δ' αἶγνυθ πυλαμ.
 olim legebatur αἶγνυθ purus. Repoluit Heinsius αἶγνυτ', h. e. resona-
 bat, ἡχὸ ἀπείριτ. vide Heinsii notas. sed αἶγνυτ' hic locum non habet.
 Guicetus.

203. Αἶγνυτ' Ὀλύμπῳ.] Hoc est fracto cytharæ sonitu resona-
 bat. Vide viri doctissimi Lectiones Hesiodicas. Clericus.

204. Ἐν δ' αἶγρῃ] Ibi ὁ καὶ. ἐπεφάνων] Circumposita erat.
 Guicetus.

204. Πρὸ δ' ὄλβῳ ἀπείριτ.] Si qui faverent Codices, multò
 mallem legere ὄλβῳ, hoc sensu: Erat in coelo castus, ὁ circumquas-
 que stabat turba immensa Immortalium instar coronæ; audientium, nempe,
 cœtamen musicum Apollinis & Musarum. ὄλβῳ quid sit hoc in lo-
 co, & quid ad rem faciat, neminem puto intelligere; ego certè non
 intelligo. At in αἶγρῃ vel concione Deorum ὄλβῳ sit necesse est, pro-
 pter innumerabilem Deorum turbam. Clericus.

205. Ἐν αἶγῳι] In ludis. Guicetus.

207. Αἰμαμακίπιο θαλάσσης] Homer. ἰὸν αἰμαμακίπιο. αἰμαμακί-
 πιος, μακρὸς, vastus, ingens, immensus. Guicetus.

210. Εἰθ'·

Aureâ citharâ. Deorum autem sedes frangebatur Olympus. Ibi & cœtus, circum autem opulentia infinita erat cinctus, Immortalium. In certamine Dea autem incipiebant cantum Musæ Pierides, suave quiddam canentibus similes. In eo autem & portus appulsu facilis immensi maris, Rotundus factus erat purissimo è stanno, Inundanti similis: multi verò per medium ipsius Delphines hac atque illac ferebantur piscibus inbiantes, Natantibus similes. Duo autem sursum efflantes, Argentei delphines, depascebant multos pisces. Sub his ærei trepidabant pisces, sed in ripis Sedebat vir piscator observans; habebat autem manibus Piscium rete, projecturo similis.

*In eo autem & pulchricomæ Danaës filius eques Perseus, Neque quidem contingens clypeum pedibus, neque longè separatus Miraculum magnum dictu! quoniam nusquam nitebatur. (ab illo: Ita enim illum manibus fecerat inclutus Vulcanus, Aureum, circum pedes autem habebat alata talaria. Ex humeris autem circa eum nigro capulo ensis pende-
bat*

210. Εὐνίον] Hoc est, ὄρνιθιν. ἰχθυόωντις] Piscantes. Guie-
tius.

211. Ἀναφυσίοντις] Hoc est, respirantes; qua de causa, Delphi-
ni ad summam aquam emergunt, caputque è mari proferunt. Pli-
nius Lib. IX. c. 8. Cùm fame conciti fugientem in vada ima perse-
quuti piscem diutius spiritum continere, ut arcu emissi ad respirandum
emicant; raptâque præda in aëre vescuntur. Quales duo describun-
tur hic ab Hesiodo. Clericus.

212. Εὐνοπις ἰχθὺς] Hoc est, ἄνθρωπος καὶ οἷον ἰχθύς νεφεύς. Guie-
tius.

216. Εἰ δὲ ὡς ἑνὶ ὄρνιθι] Hoc est, ὡς ὄρνιθι. Guietius.

218. Εὐνοπις] Τὸ σῆμα scilicet. Guietius.

221. Μαλάνδιον ἄρς] Capulo nigro. la garde noire, émaillée de
noir. Hesych. μαλάνδιον, τὸ μαλάντιον ἔχει λαβὴν. idem: μαλάνδιον, μα-
λάντιον ἔχει λαβάν. Guietius.

221. Ἄρς.] Aliàs dicitur ἄρς αἰδμαστίη, chalybeus gladius. Quæ
vox est à Phœnicia ḥarbo, aut ḥharpo, quæ gladium
sonat. Vide hanc fabulam, apud Apollodorum Lib. II. c. 4. Cle-
ricus.

222. Ως τε

Χάλκεον ὅκ τελαμῶν^Θ· ὁ δὲ ὥς πε νόημ' ἐπεκῆται.
 Πᾶν δὲ μετάφρενον εἶχε κάρη δαινοῖο πλάγῃ
 Γοργῶς· ἀμφὶ δέ μιν κίβισις θέε, θαῦμα ἰδέοις,
 Ἀργυρέη· θύσανοι γ' κατηαρῶντο φαεινοί· 225
 Χρῦσειοι· δεινὴ γ' παρὰ κροτάφοισιν ἄνακτ^Θ
 Κεῖτ' Ἀΐδ^Θ κυνέη, νυκτὸς ζόφον αἰνὸν ἔχουσα.
 Αὐτὸς γ' ἀσάδονη καὶ ἐρρίγονη ἐοικώς
 Περσῶς Δαναΐδης ἐπταίνετο. παῖ γ' μετ' αὐτῶν
 Γοργόνες ἄπλητοί τε καὶ ἑ Φαταὶ ἐρρώοντο, 230
 Ἰέρμην μαπέειν. ὅπῃ γ' χλωρῷ ἀδάμαντ^Θ
 Βαινυσίων ἰάχεσκε σάκ^Θ μεγάλην ὀρυμαγδῶ
 Ο'ξέα ἢ λιγέως· ὅπῃ γ' ζώνῃσι δρεσκοντε
 Δοιῶ ἀπηαρῶντ', ὅπῃ κυρταῖοντε κάρλυντα.
 Δίχμαζον δὲ ἄργε τῶγε. μὲν δὲ ἐχάρεσσαν ἑδόντας, 235
 Ἀγρία δερκομήνῃ. ὅπῃ γ' δαινοῖσι κάρλυνσι.

222. Ὡς πε νόημ' ἐπεκῆται] Deos cogitationis celeritatem motu æquare non rarò dicunt Poëtæ, quâ celeritate major nulla esse potest. Hymni in Apollinem v. 186. ita describitur ejus Numinis ad cœlum iter:

Ἔνθεν δ' ἄνωγ' Ὀλυμπον, δ' ἔπειτα χθονὸς, ὥς πε νόημα,
 Εἴπ' Διὸς πατρὸς Διμυ.

Hinc ad Olympum, à terra, instar cogitationis, it ad Jovis domum. At de αὐτομάτῃ idem dici nequit, sine ipsâ illa licentia, quæ statuas per se mobiles hîc nobis peperit; hoc est, sine spe quam conceperat Poëta admirationi fore quidquid elegantibus versiculis exprimeretur, quæ sanè inanis non fuit. Clericus.

223. Εἶχε κάρη] Κάρη Apollodorus p. 73. εἶχε occupabat. Guicetus.

224. Κίβισις] Alii κίβισις, in qua Gorgonis caput. Τὸ μὲν referendum ad Perseum, non ad μεταφρενον, nec ad κάρη δαινοῖο πλάγῃ. ἀπὸ τ' κίβισις ἐκρίνατο θύσανοι, la frange, la cressime. Guicetus.

224. Κίβισις] Quidquid Græculi censeant de origine hujus vocis, derivandam omnino existimò à Radice Phœnicia קבץ Kabatz; quæ colligere, & adstringere significat; quod fit ope sacci, aut manticæ, quippe quæ quidquid gestandum est colligit atque adstringit. Cetera Phœniciz fabulæ clara vestigia, quæ hîc occurrunt, rem prope modum mihi persuadent. Clericus.

228. Ερρίγονη] Φοδυμήνῃ. Guicetus.

*Æreus de loro: ipse autem velut cogitatio volabat.
Totum autem tergum ejus tenebat caput sævi monstri
Gorgonis. ipsum autem pera complectebatur, mirum visu,
Argentæa, fimbriaque dependebant læcidæ
Aurææ. sæva autem circum tempora Regis
Posita erat Orbi galea, noctis caliginem gravem habens.
Ipse autem fugienti & formidanti similis
Persens Danaides currebat. post ipsum verò
Gorgones inaccessæ & ineffabiles ruebant.
Cupientes eum apprehendere: in pallido autem chalybe
Euntium resonabat clypeus magno strepitu
Acutum & tinnulum quidpiam. In zonis autem dracones
Duo dependebant, incurvantes capita.
Lambebant autem illi, iræque acuebant dentes,
Crudele tuentes. supra sæva autem capita*

229. Ε'πὶ τῷ στήθεϊ] It bandolt. Guietus.

230. Γόργων] Medusæ sorores. Guietus.

230. Γόργων ἀπώλων] Hoc est. Stheno & Euryale, sororis mortem ulturæ si licuisset. Ceterum ἀπώλων dicuntur, non quasi magnæ, aut terribiles, sed quia eas aggredi nemo sine ingenti periculo poterat. Itaque inaccessas reposuimus, quod nulla alia vox commodius Græcæ potestatem exprimere posse videretur. Clericus.

231. Ἰέρειον μαρμαίον] Α μαρμαίον, quod idem est τῷ ἄπῳ, unde ἀπῳ, ἀπώλων. alii pro μαρμαίον ἀ μαρμαίον. unde μαρμαίονες γ. 245. quod est ab ἄρῳ ἀρπάζω. Sic inferius γ. 252. μαρμαίονες pro μαρμαίονες. Guietus.

231. Ε'πὶ δὲ χλωρῷ ἀδάμαντος θωπεύει] Ε'πὶ τῷ στήθεϊ, τῷ στήθεϊ, in clypeo adamantino. an κελευσμένη. ἀδάμαντος ferro. ut supra: Κελευσμένη δὲ ἐπὶ τῷ στήθεϊ κελευσμένη εὐτυχεῖς ἔργα δαυδαλέω ἀδάμαντος. Guietus.

231. Χλωρῷ ἀδάμαντος] In pallido chalybe clypei. Quævis materia dura non potest dici pallida. Clericus.

232. Οὗτος δὲ λήεις] An οὗτος κελευσμένη? Ibid. ἐπὶ δὲ ζώνῃ δεξιᾷ. π. 7. γόργων θωπεύει intellige. Guietus.

235. Λίχμας δὲ ἄσπερος] Τῶς an eas? Gorgones scilicet. illas duas Medusæ sorores. τῷ γόργων Ἀττικῇ, ut τῷ χῶρῳ. τῷ πρῶτῳ. Guietus.

235. Ε'χασσας δὲ ὀδόντας] Acuebant dentes. supra: χαρσατορδῶς οὐδῶς. ἀ χῶρῳ χαρσατορδῶς, unde & χῶρχατος reduplicatione, asper, dentibus asperis, ut κελευσμένης. Guietus.

237. Ε'δ.

Γοργυίοις ἰδονεῖτο μέγας φόβος· οἱ δ' ὑπὲρ αὐτῶν
 ἄνδρες ἱμαρναόθην, πολημήϊα τάχ' ἔχοντες.
 Τοὶ μὲν δ' αὖτ' σφετέρης πόλιν σφετέρων τε τοκήων
 Λοιγὸν ἀμυύοντες· τοὶ δ' ἤ προθέειν μεμαῶτες. 240
 Πολλοὶ μὲν κέατο, πλέονες δ' ἐπὶ δῆρ' ἔχοντες,
 Μάρνανθ'. αἱ δ' ἡ γυναῖκες εὐδμήτων θητὶ πύργων
 Χάλκεον ὀξὺ βόων, καὶ δ' ἐδρύοντο παρειαῖς,
 Ζωῆσιν ἱκελαί, ἔργα κλυτὰ Ἡφαίστιο.
 Ἄνδρες δ' οἱ πρεσβῆες ἴσταν, γῆρας τε μέμαρπον, 245
 Αἰθροὶ ἐκποθεν πυλέων ἴσταν, ἀν' ἣ θεοῖσι
 Χείρας ἔχον μακάρεσσιν, πρὸς σφετέροισι τέκεσσι
 Δειδιόπες· τοὶ δ' αὖτε μάχην ἔχον, αἱ δ' μετ' αὐτὰς
 Κῆρες κυάνεαι, λαοκῆς ἀρεβόουσι ὀδόντας,
 Δεινωποὶ, βλοσυροὶ τε, δαφουνοῖτ', ἄπλητοί τε 250
 Δῆρ' ἔχον πρὸς πίπτοντων. πᾶσαι δ' ἄρ' ἴεντο
 Αἷμα μέλαν πίειν· ὃν δ' ἔπειτα μεμάποιεν
 Κεῖμνον ἢ πίπτοντα νεύτατον, ἀμφὶ μὲν αὐτῷ
 Βάκ' ὄνυχας μεγάλας. ψυχὴ δ' αἰδὸς δὲ καλεῖεν
 Τάρταρον εἰς κρυόενθ'. αἱ δ' φρένας ὅτ' ὄρεσαντο 255
 Αἱματὶ ἀνδρομέεσσι, καὶ μὲν ῥίπτασκον ὀπίσσω,
 Αἴψ' δ' ὁμαδὸν καὶ μῶλον ἐθώεον αὐτῆς ἰῶσαι.
 Κλωθὴ καὶ Λάχεσις σφιν ἐφέσσαν· ἡ μὲν ὑφίστων,
 Ἄτροπος, ἔτι πέλεν μεγάλη θεὸς, ἄλλα καὶ ἔμπης
 Τῶν γε μὲν αἰδέων προφερέης τ' ἰὼν πρεσβυτάτη τε. 260
 Πᾶσαι δ' ἀμφ' ἐνὶ φρεσὶ μάχην δειμῖαν ἔθεντο.
 Δεινὰ δ' εἰς αἰθήλας δρεῖκον ὄμμασι θρημύνασαι,
 Ἐν δ' ὄνυχας χεῖρας τε θρασέας ἰσώσαντο.

237. Ἐδνεῖτο μέγας φόβος] *Vagabatur magnus terror.* Guicetus.

239. ὑπὸ σφετέρης πόλιν] *Tò ὑπὸ hic pro ὑπὲρ. pro. An legendum δ' αὖτ' placet. v. i. qu. προδίδωμι]* Πέρων. Guicetus.

243. Κατὰ δ' ἐδρύοντο παρειαῖς] *Καταδρύνοντο.* Guicetus.

245. Πρεσβῆες] *Hoc est, πρεσβύται.* Guicetus.

246. Ἀν' δ' αἰδοῖαι χεῖρας ἔχον] *Αν', hoc est, αἰδοῖαι.* Guicetus.

254. Βάκ' ὄνυχας μεγάλας] *Unaquaeque scilicet. an βάκας pro ἰσάκας?*

Gorgonum agitabatur magnus terror, ac supra ipsas
 Viri pugnabant, bellica arma habentes.
 Hi quidem à sua civitate, suisque parentibus,
 Pestem depellentes: illi autem depopulari studentes.
 Ac multi quidem jacebant, plures autem etiam pugnam cientes
 Dimicabant. mulieres autem in benè constructis turribus
 Vebementer acutè clamabant, lacerabanturque genas,
 Vivis similes, opera inclyti Vulcani.
 Viri autem qui seniores erant, & ad senectutem pervenerant,
 Conferti extra portas ibant, sursumque Diis
 Manus tendebant beatis, pro suis liberis
 Metuentes. illi verò contrà pugnam conferebant, post ipsos autem
 Parca nigra candidis crepantes dentibus,
 Torva terribilisque, cruentaque, & inaccessa
 Dimicabant de iis, qui cadebant. omnes enim cupiebant
 Cruorem nigrum bibere. & quem primum fortè ceperant
 Jacentem vel cadentem recens saucium, ei quidem
 Injiciebant ungues magnos. animaque ad Orcum descendebat,
 Tartarum in frigidum. illa autem præcordia postquam exsatiassent
 Sanguine hominis, illum quidem abjiciebant post tergum,
 Retrò autem in tumultum & stragem festinabant iterum ire.
 Clotho & Lachesis iis adstabant, atque paulò minor
 Atropos: neque enim erat magna Dea: sed tamen
 Aliis quidem præstantiorque erat, & natu maxima.
 Omnes autem circa unum virum pugnam acerbam committebant:
 Servòque modo seipsas mutuò adspiciebant, oculis succensentes.
 Inter se ungues manisque audaces conferebant.

Ἰκαλλοῦ? singulare pro plurall. *Gruetus.*

256. Αἰμῶντι ἀνδρομέει] Subintellige Ἀφ. *Gruetus.*

257. Ἀψ δ' ὀρεδν] Subintellige ἐς. τὸν μὲρ ῥίπτατον] Ἀφροδίτη
 Subintellige. ipsum hominem scilicet. *Gruetus.*

258. Κλωθὴ καὶ Λαχέρσις σφιν ἰφίσταται] Ταῖς κέραις, scilicet. hoc
 est, aliis Parcis innumeris adstabant Clotho, Lachesis, & Atropos.
 An κῆρες illæ differunt à Parcis Clotho, Lachesi & Atropo? An hæc
 principes, seu præfides illarum? *Gruetus.*

Πᾶρ δ' Ἀχλὺς εἰσήκε' Ἐπισφυγερή τε καὶ αἰνή,
Χλωρὴν, αὐσαλέην, λιμῶ καὶ ὀπιπτήῃα.

265

Γενοπαχὺς. μακροὶ δ' ἀνυχτὲς χεῖρεσσιν ὑπῆσαν.

Τῆς ἐκ μὲν ῥινῶν μύξαι ῥέον, ἐκ δ' ὑπὸ πτερύγεσσιν
αἷμ' ἀπελπίβειτ' ἔρραζε. ἢ δ' ἀπλητων σιστερῆα,

Εἰσήκε' πολλὴ δ' ὅστις κατενέκροθεν ὄμμα,

Δάκρυσι μυδαλέην. ὥθι δ' ὤπυργ' ὀπίσθ' ἀνδρῶν.

270

Χρύσειαι δέ μιν εἶχον ὑπερβυβείοις ἀεραῖαι

Ἐπὶ αὖ πύλαι. τοὶ δ' ἄνδρες ἐν ἀγλαΐαις τε χοροῖς τε

Τέρψιν ἔχον. τοὶ μὲν γὰρ εὐσώτερες ἐπ' ἀπλῶν

Ἦγοντ' ἀνδρὲς γυναῖκα. πολὺς δ' ὑμῶν αἰετὸς ὄρεϊ.

Τῆλε δ' ἀπ' αἰδομένων δαΐδων σέλας εἰλύφασζε

275

Χερσὶν ἐν δμῶων. ταὶ δ' ἀγλαΐη τε θαλῆαι

Πρόσθ' ἔκινον. τοῖσιν δ' ἄλλοι περὶ ζόντες ἔποντο.

Τοὶ μὲν ὑπὸ λιγυρῶν σφελύγων ἴεσαν αὐδῶν.

Ἐξ ἀπαλῶν σωματῶν, ὥθι δέ σφισιν ἄγρυπνῆ χά.

Αἱ δ' ὑπὸ φορμίσγων ἀναγὰν χορὸν ἱμερόεντα.

280

Ἔνθεν δ' αὖθ' ἐτέρωθε νέοι κώμαζον ὑπὸ αὐλῶν,

Τοίγε μὲν αὖ παίζοντες ὑπὸ ὀρχηθμῶν καὶ αἰοιδῶν,

Τοίγε μὲν αὖ γελῶντες. ὑπὸ ἀνλητῆρας δ' ἕκαστος

264. Ἀχλὺς εἰσήκε'] Ἡ ἐπὶ θανάτῳ οὐκίῳσις. Ἐπισφυγερή.] Ἐπὶ πύλαι, ἀναρχή, χαλεπή. *Guietus*.

265. Κατεπιπτήῃα] *Concidens*. *Hesych.* πιπτήης, δὲ ἀδύνατον καὶ φιλίαν πιπτηκῶς. πτήσσω, πιπτηκῶς, πιπτηῶς. Vel à πτώ, pro quo πτώ πιπτηκῶς, πιπτηῶς. placet. *Guietus*.

268. Ἀπλητων] Ἀπλάτως. *suprà*. *Guietus*.

268. Ἀπλητων σιστερῆα] Hoc est, ita stringens dentes, ut nemo ad eam propius accedere sustineret. Unam eandemque vocem vertere non debuerunt recentiores Interpretes nunc *magnum*, nunc *terribilem*, nunc *torvum*; fictis significationibus, quas neque res, neque origo vocis postulabant; sed eum servare significatum, qui origini vocis consentaneus est, cum ubique rebus ipsis apprimè conueniat. *Clericus*.

269. Πολλὴ δ' ὅστις κατενέκροθεν ὄμμα] Scribendum videtur ἐπὶ πύλαι ὄμμα. τὸ κατενέκροθεν supposititium est propter ἰσχυρὰν. *Homerus*: ψεῖδι δ' ἐπὶ πύλαι λαίχη. ἐπὶ πύλαι, ἐπὶ πύλαι, ἐπὶ πύλαι. *Rustath.* Thema est αἰνῶν ab αἰνῶνι. *Guietus*.

273. Εὐσώτερες] Al. εὐσώτερες. *Guietus*.

Juxta autem & Tristitia stabat, misera, & gravis,
 Pallida, aridaque, fame exhausta,
 Crassis genibus: longique ungues à manibus prominebant.
 Hujus quidem ex naribus mucus manabat, ex genis autem
 Cruor destillabat in terram. hæc verò dentes stringens, ita ut accede-
 Stabat, multo pulvere adpersa erat circa humeros, (re non auderes,
 Lacrymis madens. juxta verò turrita urbs hominum.
 Aurea autem eam tenebant superliminaribus adaptata
 Septem portæ hominesque in voluptatibus & choreis
 Oblationem capiebant. Alii siquidem benè fabrefacto in curru
 Ducebant viro uxorem, multisque hymenæus excitabatur.
 Et procul ab ardentibus facibus fulgor resplendebat
 In manibus famulorum. Mulieres verò venustate florentes
 Præibant, quas chori saltantes sequebantur.
 Atque hi quidem canoris fistulis emittebant cantum
 Ex tenero ore, circumque eos frangebatur echo.
 Ille verò ad citharam ducebant chorum amabilem.
 Inde rursus ex alia parte juvenes comessabantur ad tibiā:
 Alii quidem ludentes saltatione & cantu,
 Alii verò ridentes, sub tibicine autem singuli

274. Ὑ μὲν αὖ ἐν ὁρῶντι] An ὑμῶν αὖ. *Guietus.*

275. Εἰλόφοντι] Volvebat, agitabat, versabat τὸ σῆμα ἐν χερσὶ
 δμῶν. *Guietus.*

276. Χερσὶν εἰς δμῶν] Scribo δμῶν à δμῶν. Ib. πῆλιν scilicet
 δμῶν. *Guietus.*

279. Ἀγνυτο ἤχῳ] Resonabat, ut suprâ ἄγνυτο ἔλκετο. *Guietus.*

280. Αἱ δ' ἐπὶ φορμίσαν] Scribendum videtur αἱ δ' ἐπὶ, subin-
 tellige χερσὶ. *Guietus.*

281. Κῶμαζον ἐπὶ αὐλῷ] Hic κῶμαζον non significat convivium
 nocturnum celebrare, sed canere & saltare; nam hæc significationes
 sunt vocis primitivæ κῶμα, ut docet *Hesychius*: Κῶμα, ἀστὴρ ἁσμά-
 τος ποικίλος, συμποσία, αἶθρα. Κῶμα εἶδος ὀρχήσεως ποιμνίου πινυ-
 ῖ μὲν (lege, μίλη) πινός. Unde sic verbum ipsum interpretatur.
 Κῶμαζον, κῶμα εἶδος. Κῶμαδεον, ὀρχεῖσθαι. Sic apud *Pindarum* *Olymp.*
Od. XI, 16. συγκῶμαζον, significat unâ saltare & canere. *Cle-
 ricus.*

Πρόθ' ἔκρινον· πᾶσαν δ' ἔπλεον θαλία· τε χοροί τε
 Ἀγλαΐαι τ' εἶχον. τοὶ δ' αὖ περπαροῖσθε πόλησθε

285

Νῶθ' ἱππῶν ὀπιθεάντες ἐθώμεον. οἱ δ' ὄροτῆρες
 ἤρεικον χθόνα δῖαν, ὀπισθαδίων δ' ἡμιτάνας
 Ἐσάλατ'. αὐτὰρ ἔκλυον βαθὺ λήϊον· οἷγε μὲν ἡμῶν
 Διχμῆς ὀξείησι κερωνιόωντα πέτηλα,

Βελγόμενα σαχύνων, ὥσπερ Δημήτερος αἰκτῶ.

290

Οἱ δ' αὖ ἐν ἐπεδανοῖσι δέον. ἢ ἐπιπλόν αἰωλίω·
 Οἱ δ' ἐτρύγαν οἶνας, δρεπάνους ἐν χερσὶν ἔχοντες·
 Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρας ἐφόρουν ὑπὸ τρυγητῆρων
 Λόκους ἢ μέλανας βότρυας, μεγάλων ἀπὸ ὄρχων,
 Βελγόμενων φύλλοις ἢ ἀργυρέης ἐλίκεσσιν.

295

Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρας ἐφόρουν. πῶς δ' ἐσφισιν ὄρχεσθε
 Χρῦσεσθε μὲν, (κλυτὰ ἔργα περὶ φρονέοντες Ἡφαίστιο)
 Σειόμενθ' ἐν φύλλοις ἢ ἀργυρέοις κάμαξι,

[Τῶ γε μὲν οὖν παύονται ὑπὸ αὐλητῆρα ἕκαστος]

Βελγόμενθ' ἐν φυλῇσι· μελάνθησάν γε μὲν αἶδε.

300

Οἷγε μὲν ἐτρέπεον, τοὶ δ' ἤρουν· οἱ δ' ἐμάχοντο
 Πύξ τε ἢ ἐλκηδόν· τοὶ δ' αἰκύνοντας λαγός ἤρουν
 Ἄνδρες θηροῦται, ἢ καρχαρόδοντες κυνέων περὶ,
 Ἰέμενοι μαπέειν, οἱ δ' ἰέμενοι ὑπαλύξαι.

Πὰρ δ' αὐτοῖς ἱππῆες ἔχον πόνον, ἀμφὶ δ' αἰέθλοισι
 Δῆλον ἔχον ἢ μόχθον, εὖ περ ἐκείνων δ' ὀπίσθ' ἴφρων

305

286. Εἰθόμεον] Bacchantur. Guilemus.

287. ἤρεικον] Εἰρίκω. ὀπισθαδίων ἱσάλατ'] Αἰεζωσμένοι ἦσαν. Guilemus.

289. Κερωνιόωντα πέτηλα] Scribo κερωνιόωντα πέτηλα, à κερωνιάω, κερωνιῶ, quod idem est τῶ κερυνιάω, κερυνιῶ, κερυνιόων, κερυνιόωντα, hoc est, κεφαλῶν, ῥοπαλοειδῆ. In clavæ modum capitata. κερύνη βλαστὶς cacuminum articulation in germinatione arborum, à clavæ similitudine. Nicander: Δεινὸν βρωμήνους ἀναλδήσασκε κερυνίω. ubi τὸ υ productum vides ut in κερυνιόωντα. τὸ κερυνιόωντα πέτηλα, παράφρασις ἐστὶ τῶ σαχύνων. πέτηλα, hoc est, βλαστήματα, φύλλα, κηλάρια. Guilemus.

290. Βελγόμενα σαχύνων] Subintellige ὑπὸ. Guilemus.

Ibid. ὥσπερ Δημήτερος αἰκτῶ] Tamquam revera essent Cererismunera, metere videbantur. Guilemus.

291. Ἐπιπλόν αἰωλίω] Ἐπιπλόν malim, à πῖμπλω, unde πῖμπλῶ. Guilemus.

*Procedebant, totamque urbem latitia, choreaque,
 Voluptatesque tenebant. Alii autem rursus extra oppidum,
 Tergis equorum conscensis currebant. aratores verò
 Proscindebant terram bonam, ornatèque tunicas
 Succinctas habebant: sed erat magnus ager segetibus confitus: ubi
 Mucronibus acutis incurvos culmos, (alii quidem metebant
 Gravidos spicis, tamquam Cereris donum.
 Alii autem in manipulos ligabant & implebant aream:
 Rursum alii vindemiabant vites, falces in manibus habentes.
 Alii verò in calathis ferebant à vindemiatoribus acceptos
 Albos & nigros racemos, magnis ex vitibus,
 Gravidis foliis, & argenteis capreolis.
 Alii rursus in calathis portabant, juxtaque illos ordo vitium
 Aureus erat (inchytum opus prudentis Vulcani)
 Agitatus foliis, & argenteis perticis,
 [Inde quidem igitur ludunt ad tibicinem unusquisque]
 Oneratus uvis, quæ ipsæ nigrae erant. (micabant
 Alii quidem calcabant in lacu, alii hateriebant, alii autem di-
 Pugnis, & luctando: alii verò alipedes lepores venabantur
 Viri venatores, & asperis dentibus canes duo ante illos,
 Cupientes adsequi, illi verò cupientes effugere.
 Juxta eos autem & equites habebant laborem, proque præmiis
 Certamen habebant & pugnam. benè contextis verò in curribus*

293. Ε'φ' ὅσον ὑπὸ πρυμνήων] Α'πὸ pro ὑπὸ scribendum videtur. *Gruetius.*

296. Οἱ δ' αὖ τ' &c. & γ. 297. 298, 299. & γ. 300, spuril videntur. γ. 299. Τὰ γὰρ μὲν] Videntur legendum τοῖ γὰρ μὲν. & pro πρίζοντι malim πρίζουσι. *Gruetius.*

302. Δαγὼς ἤδον] Nota Dorismum merum, δαγὼς pro δάγους. *Gruetius.*

301. Πῶς π' εἰς ἑλκεῖν] Qui pugnis certabant non nitebantur adversarium ad se trahere, sed pugnis ita cedere, ut tandem ictibus victus abiret. Qui verò luctabantur conabantur adversarium in solum affligere ac sibi subicere, ut confessionem victoriæ sic ab eo exprimerent. Vide *Lucianum*, in Dialogo de Gymnasiis. *Clericus.*

304. Γάρτοι μὲν αἱ δ' ἰσθμοὶ ὑπὸ αλόξαι] Mallet: Γάρτοι μὲν αἱ δ' ἰσθμοὶ ὑπὸ αλόξαι. *Gruetius.*

305. Ε'χον πῶτον] Ε'πὶ τὸν, ἡγούμενος. *Gruetius.*

Ἡνίοχοι βεβαῶντες ἐφίεσαν ὠκείας ἵππους,
 Ρυτὰ χαλαίνοντες. τὰ δ' ἐπικροτέοντα πίπντο
 Ἄρματα καλῆντ', ὅππ' ἦ πλῆμναι μίγ' αὖτεται.
 Οἱ μὲν ἄρ' αἰδίων εἶχον πόνον· ἐδὲ ποτὲ σφιν
 Νίκη ἐπιδύοι, αἶψ' ἄκρατον εἶχον ἄεθλον.

310

Τοῖσι δ' καὶ περιέκαστο μέγας τράπῃ ἐντὸς αἰγῶν,
 Κρύσειον, κλυτὰ ἔργα φέρειν· Ἡφαίστιο.

Ἀμφὶ δ' ἵτιν ῥέει Ὠκεανὸς πλῆθ' ἐνὶ ἰοικίῳ.
 Πᾶν δ' συνέχευε σάκον πελυδαίδαλλον· οἱ δ' κατ' αὐτὸν
 Κύκνοι ἀερίπτεται μεγάλ' ἤπνουν· οἱ ῥά γε πολλοὶ
 Νῆχον ἐπ' ἄκρον ὕδαρ· παρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο.

315

Θαῦμα ἰδεῖν καὶ Ζηνὶ βαρυκτύπῳ, ὃ δ' ἄρ' βυλαῖς
 Ἡφαῖς πῶσι σάκον μέγα τε σβαρόν τε,
 Ἀρσάμην παλάμῃσι, τὸ μὲν Διὸς ἀλκιμον ἦεν
 Πάλλεν ἐπικροτέως· ὅππ' ἰππεύς ἦεν δῖφρον,
 Εἴκελ' ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγλόχοιο,

320

Κῦφα βιβᾶς· τῷ δ' ἠνίοχον κρατερὸς ἰόλαον
 Δίφρον ἐπεμβεβαὼς ἰδυέεισιν καμπύλον ἄρμα.
 Ἀγχιμόλαν δέ σφ' ἦλθε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθηνᾶ,
 Καὶ σφειας θαρσύνει· ἐπεὶ πῖρρ' ἐνὶ περσύνῃ.

325

Χαίρετε Λυγῆν καὶ γυνὴν τηλεκλειτῶ.

Νῦν δ' ἡ Ζεὺς κρατὶ ὕμνῳ διδοῖ, μακάρεσσιν ἀνάσσειν,
 Κύκνον τ' ἐξαναρεῖν καὶ δότ' κλυτὰ τεύχεα δῦσαι.
 Ἄλλο δέ σοι τί ἐπὶ ἔρεω, μέγα φέρειτε λαῶν.

330

Εὖτ' ἂν δὴ Κύκνον γλυκερῆς αἰὼν ἀμέρῃς,
 Τὸν μὲν ἔπειτ' αὐτὴ λιπέειν καὶ τεύχεα τοῖο·
 Αὐτὸς δ' ἐβροτολογὸν Ἀρίων ἐπιδόνει δοκώσας,

308. Ρυτὰ χαλαίνοντες] Hoc est, ruites χαλαῖντες. Pro ἐπικροτέοντα lege ἐπικροτέοντα, super solo plaudentia. *Guietus*.

311. Ἀκρατον εἶχον ἄεθλον] In sculptura clypei, scilicet, quæ semper in eodem statu manet. *Guietus*.

312. Ἐντὸς αἰγῶν] Intra circum, campum. *Guietus*.

314. Ἀμφὶ δ' ἵτιν ῥέει Ὠκεανὸς] Hoc est, ὃ ἀπὸ τοῦ περσύνου. *Guietus*.

317. Παρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο] Adflicbant. *Guietus*.

327. Λυγῆν καὶ γυνή] Vide Tzetzen. *Guietus*.

327. Λυγῆν καὶ γυνή] Lyngæus pater fuit Abantis, Abas Acrisii, Acrisius

*Auriga stantes, immittebant veloces equos,
 Habenas laxantes. illi autem subsultantes volabant
 Currus compacti, rotarumque modiolus valde resonabant. (is
 Illi quidem igitur perpetuum habebant laborem, neque enim dum
 Victoria expedita erut, sed anceps habebant certamen.
 Illis autem etiam propositus erat magnus tripus in stadio,
 Aureus, inclita opera prudentis Vulcani.
 Circa extremam verò oram manabat Oceanus, inundanti similis.
 Totum autem ambiebat clypeum variegatum. per ipsum verò
 Cygni altivolantes magnum clangebant, qui illic multi
 Natabant in summa aqua; juxta autem pisces lasciviebant,
 Mirum visu, etiam Jovi gravitonanti, cujus consiliis
 Vulcanus fecit clypeum magnūque & validum,
 Aptans manibus, quem quidem Jovis fortis filius
 Faciebat facile: equestrem tutem infiliit in currum,
 Similis fulguri patris Jovis, ægida tenentis,
 Leviter ingrediens: huic autem auriga fortis Iolaus,
 Bigis insistens regebat curvum currum.
 Propè autem illis advenit Dea cassis oculis Minerva,
 Atque ipsos confirmans verbis volucris alloquebatur:
 Salvete Lyngei progenies longè incliti,
 Nunc itaque Jupiter robur vobis dat, is, qui beatis imperat,
 Cygnūque interficere, & inclita arma ejus despoliare.
 Sed tibi aliud verbum dicam, multò fortissime hominum,
 Postquàm jam Cygnum dulci vita spoliaveris,
 Illum quidem tum eodem loco relinque, & arma ejus:
 Ipse autem homines perimentem Martem accedentem observans;*

Acrifus Danaës. Danaë mater Persei, Perseus pater Alcæi, Alcæus
 Amphitryonis, Amphitryon verò Herculis & Iphicli, cujus filius
 Iolaus. Clericus.

331. Γλυκεῖος αἰών.] Solet alioquin αἰών, esse masculini generis.
 Est, si Græcis credimus, derivandum ab αἰώ, semper, quia semper id
 esse dicitur quod est δι' αἰῶνα, per totam vitam. Posset tamen deriva-
 ri nomen, aut certè adverbium à Phœnicia voce חַיָּה *hajah*, vita,
 nisi Phœnices etiam חַיִּים *hajan* dixerint. Clericus.

333. Εἰρήνην δαδόντας] Εἰρήνην.] Guetus.

Ἔνθα κε γυμνωθέντες σάκεας ὑπὸ δαιδαλέαια
 Ὀφθαλμοῖσιν ἴδης, ἐνθ' ὑπὸ μὲν ὀξείῃ χαλκῷ
 Ἀψ δ' ἀναχάσασαδ', ἐπεὶ ἔνυ τοι αἰσιμόν ἐστι
 Οὔθ' ἵππους ἐλέην, ἔτε κλυτὰ τεύχεα τοῖο.

335

ὣς εἰπὺς ἐς δίφρον ἐβήσθη δῖα θεάων,
 Νίκη δ' ἀθανάτης χερσὶν καὶ κυδῶ ἔχουσα
 Ἐστυμμένης· τότε δὴ ῥα διόγνητο ἰόλαο
 Σμερδαλέον θ' ἵπποισιν ἐκέκλετο. τοὶ δ' ὑπ' ὁμοκλήης
 Ρίμφ' ἔφερον θῶν ἄρμα, κενόντες πεδίοιο.

340

Ἐν γάρ σφιν μῦθ' ἦκε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 Αἰγὶδ' ἀνασείσαις· φείσονάχιζε γ' γαῖα.

Τοὶ δ' ἄμυδις προγῆοντ' ἱκετοὶ πυλὶ ἢ θύλῃ,
 Κύκν' θ' ἱππόδαμ' ἢ Ἀρης ἀνέρεθ' αὐτῆς.

345

Τῶν θ' ἵπποι μὲν ἔπειθ' ὑπενασποί ἀλλήλοισιν
 Ὀξεία χρέμισαν, φεὶ δέ σφιν ἄγνυτο ἦχώ.

Τὸν πρότερον προσέειπε βίη Ἡρακλεείη·

Κύκνε πέπνι, τί νυ τῶν ὀπίσχετον ὠκείας ἵππους.

350

Ἀνδράσιν, οἳ τε πόνη ἢ οἷζυ' ἴδμετες αἰμῶν·

Ἀλλὰ παρέξ ἔχε δίφρον εὖξοον, ἡδὲ κελάρθ'·

Εἶκε παρέξ ἰέναι. Τρηχίνα δέ τοι παρελαύνω

Ἐς Κήρυκα ἀνακτα· ὃ γὰρ δυνάμει τε ἢ αἰδοῖ

334. Γυμνωθέντες σάκεας ὑπὸ δαιδαλέαια] Scribendum videtur λῶν. hoc est, λήγυμνωθέντες σάκας. *Guietus.*

335. Ἐνθ' ὑπὸ μὲν] *Ibi. Guietus.*

337. Κλυτὰ τεύχεα τοῖο] *Cycni. Guietus.*

340. Διόγνητος] *Διογῆτης. Guietus.*

341. Σμερδαλέον θ' ἵπποισιν] *Malim σμερδαλέον ἵπποισιν. πi enim superfluum hic & ineptum. τελετήματα. vers. sequ. Κοιόντες πεδίου]* Subintellige *Δίον. Guietus.*

345. Τοὶ δ' ἄμυδις προγῆοντ'] *Hoc est, παρεγῆοντο processerunt. Homer. οἳ δὲ πύγα προγῆοντο. Guietus.*

347. Τῶν δ' ἵπποι μὲν ἔπειθ'] *Delendum videtur τὸ θ. ῥ] Cycni, Martis, Herculis & Iolai. Guietus.*

348. Ὀξεία χρέμισαν] *Scribendum videtur: ὀξεία τ' ἐχρέμισαν ἀεὶ πi σφίσι ἀγνυτο ἦχω. placet. ἀγνυτο resonabat, ut supra. Guietus.*

350. Ἐπὶ σῆματι ὠκείας ἵππους] *Ἐπὶ σῆματι. dirigitis, adnectitis. Guietus.*

Ubi nudatum chypeo variogato

Oculis videris, ibi vulnere acuto ferro:

Retroque te recipe, quoniam tibi fas non est

Neque equos capere, neque inethya arma illius.

Sic locuta, in currum adscendit praestantissima Dearum,

Victoriam immortalibus manibus & gloriam tenens

Celeriter. Tunc igitur generosus lokais

Horrendum equos increpavit. illi autem à comminatione

Celeriter ferebant celerem currum, pulverem cientes per campum.

Nam iis animum addiderat Dea casus oculis Minerva,

Ægide concussa. ingemiscebat autem circumquaque tellus.

Illi autem pariter procedebant, similes igni, sive procella,

Cygnus equum domitor, & Mars insatiabilis belli.

Horum equi deinde obviam sibi mutuò facti

Acutum hinnivere, circaque eos resonabat echo.

Atque hunc prior alloquebatur Hercules:

Cygne ignave, cur nobis immittitis veloces equos,

Viris, qui laborem & arumnam experti sumus?

In diversum age currum bene positum, atque è via

Cede pratergrediendo. Trachinem enim tendo

Ad Ceycem regem. nam ille potentia pariter & reverentia

353. Εἰς πόλιν ἱναί] Cede viâ, ut eas extrâ. *Gnietus.*

353. Τερχῶν] Urbem Thessalix non procul à sinu Maliaco, sub Oeta monte. Itaque Hercules ex regionibus Pello Thessalix monti subiectis ad Oetam iter habebat. *Clericus.*

354. Δυναμίτις καὶ αἰδοῖ] In prioribus Editionibus sic conversa erant hæc verba: *potestate & maiestate.* At *δυναμίς* potius copias ac opes, virésque significat, quàm *potestatem*; quæ propriè est *ἐξουσία*, seu jus quidpiam faciendi. Deinde *αἰδοῖς* est *reverentia* quâ nos quispian percipit, meritis suis ac virtute, aut quâ eum prosequimur; non *majestas*. Cur ergo à propria significatione vocum, quæ præfenti negotio quàm maximè convenit, abiremus non videbam. Sed & sic in singulis fermè paginis sæpiùs in hoc Poëmatio præsertim peccatum erat, quod passim emendavi, sed monendum ubique non duxi, ne ex hoc mustaceo gloriam quærere mihi viderer. Eadem operâ, minutiora multa in Latinitatem delicta sustuli, quatenus quidem licuit per versionem, in qua Græca totidem verbis Latinis verti solent. *Clericus.*

Τεχνὴν πεδύεσκε, σὺ δ' ὦ μάλα οἶδα καὶ αὐτός. 355
 Τῷ γὰρ ἐπ' αἵματι παῖδα θεμιγνέμεν ἀνακῶπιν.
 ὦ πέπιν, ὃ μὲν γὰρ τοι Ἀρης θανάσιον παλὺ τίω
 Ἀρκέει, εἰ δὲ νῶϊ σιωπῶσιν ἡμεῖς πολέμειζεν.
 Ἡ δὲ μὲν τε ἔφημι καὶ ἄλλοι περὶ πειρηθῆναι
 ἔχουσιν ἡμετέρη, ὅθ' ὑπὸ Πύλῳ ἡμαρτάνει. 360
 Ἀντίον ἔστη ἡμεῖο, μάχης ἄριστον ἡμετέρων.
 Τεῖς μὲν ἡμῶν ὑπὸ δουρὶ περικέκλειστον γαίῃ
 Οὐρανὸν αἶψα πῶς ἔπεσεν, ἤλασαν μῆδον
 Παντὶ μὲν ἀνδράδων, ἀλλ' ὃ μέγα αἶψα ἄρσεν
 Πρωῆς δ' ἐν κονίῃσι χαμαὶ πέσεν ἔχουσιν ὄρεσιν. 365
 Ἐνθά κε δὲ λαβητὸς ἐν ἀθανάτοισιν ἐπύχθη,
 Χερσὶν ὑφ' ἡμετέρῃσι λιπὼν ἔναρξ' ἔροισεν.
 ὣς ἔφατ'· ὃ δ' ἄρ' αὖ Κύνῳ εὐμελὲς ἐμυχοῖτο
 Τῷ δ' ἔπειθ' ὁρμήν ἐχέμεν ἐρυαίρματος ἱππυς.
 Δὴ τότε ἀπ' ὀπλεκέων ἴφρατον θόρον αἶψ' ἐπὶ γαίαν 370
 Παῖς τε Διὸς μεγάλῃ, καὶ Ἐνυαλίῳ ἀνακίον.
 Ἡνίοχοι δ' ἐμπλήνῃ ἔλασαν καλῶτερος ἱππυς.
 Τῶν δ' ὑποσθλομένων κενάχιζε πρὸ δουρὶ χθονί.
 ὣς δ' ὅτ' ἀφ' ὑψηλῆς κρυφῆς ἔρεθ' ἀνὰ μέγαλοιο
 Πέτρῃ δουρὶ φέροντι, ἐπ' ἀλλήλους ὃ πέσασιν, 375
 Πολλὰ δ' ὄρεσ' ὑψίστομοι, πολλὰ δέ τε πῶσαι,
 Αἵχειροὶ τε πανύρριζοι ῥήγνυνται ὑπ' αὐτῶν
 Ρίμφα κυλινδομένων, εἰς πεδῖον δ' ἀφίκονται.
 ὣς οἱ ἐπ' ἀλλήλοισι πέσεν μέγα κεκλήγοντες.
 Πᾶσα δ' Μυρμιδόνων τε πόλις, κλειτὴ τ' Ἰασηλὸς, 380

356. Τῷ γὰρ ἐπ' αἵματι παῖδα] Hoc est, inis filiam: honestum vocabulum. Guicetus.

362. Ἡρεῖσθαι γαίῃ] Humi nixus est, humo affixus est. ὃ δ' ἐρεῖ-
 γη. Homerus. Guicetus.

364. Παντὶ μὲν ἀνδράδων, ἀλλ' ὃ μέγα αἶψα ἄρσεν] Est versus
 suppositivus. Guicetus.

367. Λιπὼν ἔναρξ' ἔροισεν] Cur igitur v. 336. negatur Herculi
 fas fuisse arma Martis auferre? Nimirum, fabulæ non magis sibi sa-
 pè constant, quàm somnia. Οἷον, ut utar verbis Platonis ex Lib. II.
 de Republica, καὶ καὶ πρᾶτον καὶ μάλασι μύθοισιν, ἀλλὰ καὶ ἐὰν καὶ μὴ
 καλῶς ψεύδεται. Quod oportet ante omnia & maxime vituperare; cum
 aliis, cum si quis non rectè mentiatur. Quo in loco, invehitur Phi-
 losophus

*Tuachinis imperium tenet. Tu verò satis hoc scis etiam ipse:
Ejus enim connubio habes filiam Themistocleam nigros oculos ha-
Oignave, non enim tibi neque Mars mortis exitium (venem,
Prohibuerit, si nos inter nos congregiamur ad pugnandum.
Jam ipsum quidem aio antè quoque aliquoties periculum fecisse
Hastæ nostræ, quando pro Pyle areosa
Adversus stetit mihi pugnam insatiabiliter optans.
Ter siquidem meâ hastâ percussus sustinuit se terrâ,
Vulnerato clypeo: quartò autem transadegi femur ejus,
Omnibus viribus incumbens, magnâque illius clypeum perforavi,
Pronus autem in pulueribus hæmi prostratus cecidit hastâ impetu.
Ubi etiam ignominia affectus inter immortales fuit,
Manibus sub nostris relictis spoliis cruentis.*

*Sic dixit: at Cygnus bellicosus haudquaquam volebat,
Huic obtemperans, retinere trahentes currum equos.
At tunc à benè compacto curru defilierunt celeriter in terram,
Et Jovis filius magni, & Enyalii regis.
Auriga autem propius egerunt pulchricomos equos.
Illis autem irruentibus sonitu pedum concitata est lata terra.
Ut autem ab alto vertice montis magni
Rupes defiliunt, alia super alias cadentes:
Multæque quercus alticoma, multa item piceæ,
Populique radices altæ habentes franguntur ab illis
Celeriter delabentibus, donec in campum perveniant:
Ita & illi in se mutuò ruebant, cum magno clangore.
Tota autem Myrmidonum civitas, celebrisque Iacolus,*

Iosophus in Homerum & Hesiodum. Clericus.

369. Ἐρυσίρματις ἵππυς] Nominativus pluralis ἑρυσίρματις. à genit. sing. ἑρυσίρματος ab ἑρυσίρματι, ἑρυσίρματις, metaplasmo. unde ἑρυσίρματις in accusativo. Guetus.

372. Ἡρώχαι δὲ Ἰάκω] Ἐρυσίρματις. Guetus.

373. Τῶν δὲ ἑρυσίρματις] Scribo divisim τῶν ἑρυσίρματις. Guetus.

380. Μυρμιδῶνα πάλαι] Phthia Achillis, Myrmidonum postea ad Trojam ducis, patria. Aliæ sunt vicinæ urbes. At absurdum est fingere voce duorum virorum tot tractus personuisse. Poëtica hæc sunt ἑρυσίρματις, quæ non ferimus tantum, sed & miramur, elegantia & ἀρετῇ versuum veluti fascinati. Clericus.

Ἀρητ', ὅδ' Ἑλίκη, Ἀνθιά πε πηέασα,
 Φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μεγάλ' ἴαχον. οἱ δ' αἰαλητῶ
 Θεασείῳ σύνισαν. μέγα δ' ἐκτυπε μητίετα Ζεὺς,
 Καὶ δ' αἶψ' ἀπ' ἕρπονόςθεν ψιάδας βάλεν αἱματούσας,
 Σῆμα πθεῖς πολέμοιο ἰὼ μεγαθαρσέϊ παιδί. 385
 Οἱ δ' ἐν βήσῃς ὄρεθ' χαλεπῆς περιδέδω
 Κάπεθ' χαυλιόδων φρονέει θυμῷ μαχέσασθαι
 Ἀνδράσι θηροτῆς, θήγ' δέ τε λόνκον ὀδόντα
 Δοχμαθεῖς, ἀφρός ᾗ πλεῖ σῆμα μαστιχόωντι
 Λείβεται, ὅσπερ δέ οἱ πυρὶ λαμπυρόωντι ἐκτάν, 390
 Ὀρθαῖς δ' ἐν λοφίῃ φρίσσ' τείχας ἀμφί τε δαίλῳ.
 Τῷ ἱκελθ' Διὸς υἱὸς ἀφ' ἱππεύς θύρε δίφρου,
 Ἡμῶν ᾗ χλοερῶ κυανόπλερον ἤχεται πέτιξ.
 Ὄζω ἐφεζόμενον θέρων ἀνθρώποισιν αἰΐδειν
 Ἄρχεται, ὧς τε ποσσὶς ἢ βρωσὶς θῆλυς ἔερση, 395
 Καί τε πανημέριός τε καὶ ἡνῶν χεῖρ' αὐδῶ.
 Ἰδὲ ἐν αἰνοτύτῳ, ὅπότε χροῶ Σείριον ὄζω.
 Ἡμῶν δὴ κέχρησι περὶ γλῶχες τελέθουσι,
 Τῆς τε θέρει ἀπείρουσιν, ὅτ' ὀμφακὲς αἰόλονται,
 Οἷα Διώνυσον δῶκ' ἀνδράσι χάριμα ἢ ἄχθον. 400
 Τλὴν ὄρελιν μάρναντο, πολὺς δ' ἄρυμαγδὸς ὀρέρε.
 Ὡς ᾗ λέοντες δύο ἀμφὶ κτῆμαλ' ἐλάφοιο
 Ἀθήλοισι κρτέοντες, ὅππ' σφέας ὀρμήσωσι,
 Δεινὴ δέ σφ' ἰαχὴ, ἄραβός θ' αἶμα γίνετ' ὀδόντων.
 Οἱ δ' ὥς τ' αἰγυποὶ γαμφώνυχες, αἰκυλοχεῖλαι, 405
 Πέτρεν ἐφ' ὑψηλῇ μεγάλα κλάζοντες μαχέσασθαι.
 Ἀγρὸς ὄρεσσινόμην ἢ ἀχροτέρης ἐλάφοιο
 Πίονθ', ἢ τ' ἐδάμασσε βαλὼν αἰζήϊον ἀνῆρ

382. Φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μεγάλ' ἴαχον] Ordo: ὑπὸ Φωνῇ ἀμφοτέρων. *Gruetius.*

384. Ψιάδας βάλεν αἱματούσας] Imitatur *Homerum*, sed prayès nam *Homerus* *Iliados* II, 459. fingit à Jove tales guttas demissas in honorem Sarpedonis filii occisi à Patroclo, hic verò *Hesiodus* easdem ab eodem Jove delapsas, non à Marte Cygni patre, præfagia facit victoriæ Herculis. *Clericus.*

389. Μαστιχόωντι] Ἀ μαστίζω, μαστῶμαι. *Hesych.* ἰμρίτην, μαστῶ. 294.

Arnæque, & Helice, & Anthæa herbosa,
 Vocæ utriusque valdè resonabant. Illi autem cum clamore
 Mirando congressi sunt. valdè autem intonuit prudens Jupiter,
 Et à cælo guttas dimisit sanguinolentas,
 Signum id ponens bello, suo multùm confidenti filio.
 Qualis autem in vallibus montis sævus adspæctu
 Appr, dentes habens exsertos, fertur impetu ad pugnandum
 Cum viris venatoribus, acutæque candidam dentem
 Incurvatus, spuma autem circa os mandenti
 Destillat, oculique ei igni splendenti similes sunt,
 Erectis autem in dorso horret setis, circæque collum:
 Talis similis Jovis filius ab equestri desiderat curru.
 Quando autem viridi nigricans alis sonora cicada
 Ramo infidens, æstatem hominibus canere
 Incipit, cujus & potus & cibus herbas vegetans ros est,
 Atque per totum diem, & mane sub auroram fundit vocem
 Æstu in gravissimo, quando corpus Sirius exsiccat.
 Quando & milio axista nascuntur,
 Quod æstate seminant, cum uva acerba colorem mutant,
 Qualia Bacchus dedit hominibus in læticiam & laborem;
 Eâ tempestate pugnabant, magnus autem tumultus excitabatur
 Ut però leones duo, pro occiso ceruo
 Sibi mutuò irati, in se ipsos impetum faciunt,
 Sævisque inter ipsos rugitus, strepitusque exoritur dentium:
 Atque ut vultures incurvis unguibus, repandis rostris,
 Rupe in excelsa, magno clangore dimicant,
 Capra montivaga gratiâ, aut fera ceruæ
 Pinguis, quam interfecit jaculando juvenis vir,

390. *Guierus.*

395. *Ὡς πένες]* Τὸ ἄν pro ὄ. *Guierus.*

397. *Ἐν εὐ αἰσθητῶ]* Ἰδὲ, αἰσθητῶ. *Hesych.* an idem cum ἰδὲ
 sudor? placet. *Guierus.*

400. *Ὡς Διόνω]* Pro οἷος neutrum pro foeminino. *Guierus.*

401. *Τὴν ἄπλω]* Κατὰ τὴν ἄπλω. *Guierus.*

407. *Αἰσθητῶ]* Subintellige ἰσχυρῶ, ἀπὸ, αἰσθητῶ. *Guierus.*

Η Ξ Ι Ο Ν Ι
 Γῷ ἀπαὶ νύκτες, αἴψα δ' ἀπυλίσσεται ἄλκι
 Χάρις αἰδέσθαι ἰόντο δ' ἀτρεκέως ὀνόματι,
 Βασυμύρας δέ οἱ ἀμφὶ μάχην δερμῖαν ἔθεντο
 Ὡς οἱ κεκληγόντες ἐπ' ἀδμήλοισιν ἄρυσαν.
 Ἐνθ' ἦτοι Κύκλω μὴν ἀστυμύρῃ Διὸς υἱόν
 Κτενέμεναι μερῶς, σῆμα ἔμβλασε χολαῖαν ἔχον
 Οἷδ' ἔρηξεν χαλκῶν ἔρπον· ἦ δ' ὄρεθ' Ἰακῶ.
 Ἀμφιτετυωνιάδης ἦ βῶν Ἡρακλεΐη
 Μεσσηγὺς κέρυθς πηλὴ ἀπιδῶν ἔχει μαστῶ
 Λύχαια γυμνωθέντα θάως ἀπένεθε γλῶσσιν
 Ἡλῆας ἔπικρατέως ἀπὸ δ' ἀμφὶ κέρει σῖνοντε
 Ἀνδροφόνῳ μολίῃ· μέγα γὰρ ἔνθ' ἔμπετε Φωπύς.
 Ἡέλεπε δ', αἷς ὅτε περ ἄρως ἔελεπον, ἦ ἄπ' αὐτῆς
 Ἡλίδας, πληγεῖσσι Διὸς ψαλόσσην παρμονῶν
 Ὡς ἔρετ'· ἀμφὶ δέ οἱ βροχέεσσι τούχρην πεπύλας χαλκῆ.
 Τὴν μὲν ἔπειτ' εἶασε Διὸς τελευταῖα δῖος,
 Αὐτὸς ἦ βροτολοιγὸν ἄρῃω ἔπιδόντα δακτύλους,
 Δεινὸν ὄρων ὅσοισι λέων αἷς σώματι κύρσας,
 Ὅς περ μάλ' ἐνδυνέως ῥῆεν περπεροῖς ἀνύχρως
 Σχίσσας ὅτι τούχρην μολίφρηναι θυμὸν ἀπύρρην
 Ἐμμενέως δ' ὄρεθ' ἔχ' αὐτὸν πύμπλαται ἦτορ.
 Γλαυκίαν δ' ὅσοις δεινὸν, πλάρως περ αἶμα
 Οὐρῇ μαστιγῶν, πασι γλαῖφ' ἔδ' ἐπερ αὐτὴν
 Ἐτλα ἔς ἀντὶ ἰδὼν χερσὶν εἰλθεῖν, ἔδ' ἐμάχεσθαι.
 Τοῖσ' ἄρ' Ἀμφιτετυωνιάδης αἰχρῆν ἔχον
 Ἀντίῳ ἔση Ἀρηῳ· καὶ φρεσὶ θάρσῳ αἰέξαν.
 Ἐστυμύρας, ὁ δέ οἱ χερσὶν ὄλνθηεν ἀγκυμένους κῆρ.
 Ἀμφότεροι δ' ἰάχοντες ἐπ' ἀδμήλοισιν ἄρυσαν.
 Ὡς δ' ὅτ' ἀπαὶ μεγάλης πέτρῃ περὶ ὧας ὄρεσσε,

409. Ἀπυλίσσεται] Aberrabit. Quiescit.
 411. Οἱ ἀμφὶ μάχην] Oportet ἀμφὶ οἱ, hoc est. ἀπὸ αὐτῆς. Quiescit.
 416. Βῶν Ἡρακλεΐη] Bῶν Ἡρακλῆος legunt interpretes in nominativo, quibus assentior. Quiescit.
 426. Σώματι κύρσας] Hic est, ζώρ. Quiescit.
 426. Ὡς σώματι κύρσας] Soma pecudem, hic, & quidem vivam, prater

Sagittâ è nervo emissâ: si ille autem aberravit alibi
 Loci ignarus. at illi celeriter animadverterunt,
 Acriterque pro ea pugnam acrem instituerunt:
 Sic & hi duo cum clamore contra se mutuo irruerunt.
 Ibi sanè Cygnus quidem potentis Jovis filium
 Occidere meditans, chypeo aream hastam adegit,
 Neque tamen perrupit æ: defendebant enim dona Dei.
 Contrâ autem Amphitryoniades Hercules
 Inter galeam & chypeum, hastâ longâ (in)
 Cervicem nudatum celeriter infra mentum
 Innisit vehementer, ambòsque abscidit nervos in collo
 Homicidâ lanceâ. magnum verò robur concidit viri.
 Cecidit autem veluti cum quercus aliqua, aut cum rupes
 Excelsa, iecta Jovis fumanti fulmine:
 Sic cecidit, circum ipsum autem resonabant arma variegata ære.
 Atque hunc quidem ibi relinquit Jovis ærionnesus filius.
 Ipse autem occisorem hominum Martem accedentem observans,
 Sævum videns oculis ut leo corpus forte mæstius,
 Qui admodum accuratè pelle validis unguibus
 Dissectâ, quàm celerrimè ducem animam abstulit:
 Avidè autem hujus nigrum expletur cor,
 Ac cæsis intuens oculis sævum, costâsque & humeros
 Capda flagellans, pedibus fodit; neque quisquam ipsum
 Sustinet ex adverso adspiciens propè ire, neque pugnare.
 Talis igitur & Amphitryoniades insatiabilis bello
 Contra Martem stetit, in præcordiis audaciam augens
 Celeriter. Ille autem propè venit mæsto corde.
 Utrique autem cum clamore alterum invaserunt.
 Ut autem, quando à magno rupes cacumine præcipitans,

præter morem, significat. Clericus.

431. Πότι γλαίφει] Scalpit terram ungulis. Guicetus.

437. Περὶ ὁρῶν] Οὐδὲν legisse videtur Diaconus. Sic autem
 hi duo versus legendi videntur:

Ὡς δ' ἐν ἀπὸ μεγάλης πίττης πρὸς ἑαυτὸν ἔρπον.

Moxq; in ἑαυτὸν ἔρπον. &c. πρὸς δὲ ἑαυτὸν videtur. πρὸς ἑαυτὸν nul-
 lius præter. Guicetus.

Μακρὰ δ' Ἰπθρῶσις κυλίνδεται, ἥ δέ τε ἦχ' ἔρχεται. ἱμμεμαῖα, πάγος ᾧ οἱ ἀντεβόλησεν
 Ἰψηλός, τῷ δὲ συνενέικεται, ἐνθα μιν ἴαχ' ἔρχεται
 Τόσσῃ δ' ἰαχῇ βελοῖται· ἔλι· ἄρης
 Κεκληγώς ἐπύρσεν· ὃ δ' ἱμμεμαῖος ἐπέδεντο.

440

Αὐτὰρ Ἀθλιναίη κέρη Διὸς αἰγίοχοιο
 Ἀντήν ἦλθεν ἄρη· ἐρμολὺ αἰγίδ' ἔχουσα,
 Διναὶ δ' ἐπὶ δ' ἰδῶσ' ἔπα πτερόεντα πρῶτα·

445

Ἄρης, Ἰπίαχε μὲν· κρηπερὸν ἢ χεῖρας αἰάπλες.
 Οὐ γάρ τοι θεμὶς ἐστὶν ἀπὸ κλυτὰ τόλχεα δύσασ·
 Ἡρακλέα κτείναντα Διὸς θεοσυνάρδιον ἦόν.

Ἀλλ' ὦρε παῦε μάχης, μὴδ' ἀντί· ἴσας ἐμῆο.
 Ὡς ἴφασ' αἰά· ἐπὶ δ' ἄρης μεγαλήτορα θυμὸν.

450

Ἀλλὰ μέγα ἰάχων φλογὶ σέκελα τόλχεα παίδων,
 Καρπαλίμως ἐπύρσσε βίη Ἡρακλήση.

Κακτάρμεναι μεμαῖος· ἢ ῥ' ἐμβαλε χάλκεον ἔλχ'·
 Σπερχνόν, ἐξ παιδὸς κατέειπεν περὶ πιδναιῶν,

Ἐν σέκει μεγάλα· ἀπὸ δ' γλαυκῶπις Ἀθλιῆν
 ἔλχε· ὀρμὴν ἔτρεπ', ὀρεξαμένη ἀπὸ δίφρου.

455

Δειμὺ δ' ἄρ' ἔλιν ἄχ' εἶλεν· ἐρυσάμεν δ' ἄρ' ὄξυ,
 Ἐστυτ' ἐφ' Ἡρακλῇ κρηπερόφρονι. τ' δ' Ἰπιδόντα,

Ἀμφιτρωνιάδης δεινῆς ἀνδρὸς ὄντης,
 Μηρὸν γυμναζέοντα σέκελ' ἀπὸ δαιδαλέοιο,

460

Οὕτως· Ἰπικρετίως· ἀλλ' ἢ μέγα σέκελ' ἄρ' ὄξε,

440. Τῷ δὲ συνενέικεται] ὅ· πρὶς πύγῃ συνενέικεται ἡ αἴτη. Guicetus.
 442. ἱμμεμαῖος] Ἑσπεριόμαχος. Hesych. an ἡ μάχη, μάχη, μα-
 πύσος μαπῆς, ἱμμεμαῖος, ἱμμεμαῖος, raptim, rapide, cupide. &c. Guicetus.

445. Ἰπιδόντα] Τὸ ἰπιδόντα pro ἰπιδόντα ab ἰπιδόντα usur-
 patum videtur. Guicetus.

453. Κακτάρμεναι] Κακτάρμεναι. Guicetus.

455. Ἀπὸ δὲ γλαυκῶπις Ἀθλιῆν ἔλχε· ὀρμὴν ἔτρεπ'] Pro ἀπὸ τῆς πρῆσις. Guicetus.

Ibid. Ὀρεξαμένη ἀπὸ δίφρου] Manum porrigens à curru. Guicetus.

456. Ἐλχε· ὀρμὴν ἔτρεπ'] Si Minerva à corpore Herculis telum à Deo missum potuit avertere, quidni etiam Mars telum hominis in se

*Et in longum delata saltu volvitur, fragorque
Venit subito ingens, collis autem illi obvius fit
Altus, ad quem cursu defertur, ubi illam retinet:
Tanto ille fremitu currum gravans perniciosus Mars
Vociferans irruit; ille autem promptè venientem excepit.
Porro Minerva filia Jovis agida tenentis
Obviam venit Marti, tenebrosam habens agidem,
Sava autem torvè intuens, verbis volucris allocuta est:
Mars, inbibe animos ingentes & manus invictas.
Neque enim tibi fas est inchois armis spoliare
Herculem occisum, Jovis magnanimum filium.
Sed age, desiste à pugna, neque adversus steteris mihi.
Sic ait: sed non persuasit Martis magnanimi animo:
Sed magno fremitu flamma fumilia arma vibrans,
Celeriter invasit Herculem,
Occidere festinans: & conjecit aratam hastam
Magno impetu, ob suum filium irascens mortuum,
In clypeum magnam. At procul caesa Minerva
Hasta impetum avertit, manu deslētens à curru.
Acris autem dolor Martem cepit: extractoque gladio acuto,
Irruit contra Herculem magnanimum. at illum accedentem
Amphitryoniades, sævi insatiabilis belli,
Femore nudatum clypeo sub variegato,
Vulneravit validè: magnūque trajecit clypeum,*

se ipsum declinare potuit? Sed & talia non semel finxit *Homerus*, quæ
profectò Criticis veteribus videri debuerunt non tantum nequaquam
vera, sed nequidem *ἱστορίαν ὁμοίαν*, veris similia, ut loquitur noster
Hesiodus. Clericus.

457. Εἶπεν ἰφ' Ἡρακλῆϊ κεντιχέφρονι] An ἰφ' Ἡρακλῆϊ κεντιχέφρονι? Sic *Diaconus*. placet. *Guicetus*.

460. Μηδὲ γυναιδὶ τινὶ σῖκος ὑπὸ δουδαλίῳ] Hic versus additus
& delendus videtur. pro ὑπὸ lex. δῶ. *Guicetus*.

461. Οὐκὲρ ἱππευτίας: ἀλλ' ἢ μῖζα σῖκος ἄρξεν,
Δύσγ' ἱππευτίας, ἰπὶ δὲ χθονὶ κ' ἑσθλὰ μῖκος]

Hæc: ἀλλ' ἢ μῖζα σῖκος ἄρξεν Δύσγ' ἱππευτίας infinita videntur & de-
lenda, scribendumque:

Οὐκὲρ ἱππευτίας: ἰπὶ δὲ χθονὶ κ' ἑσθλὰ μῖκος. *Guicetus*.

ἦτο
 Δύραϊ νυμήσεις, ὅττι ᾗ χθονὶ κάββαλε μέσση.
 Τῷ ᾗ Φόβῳ ἢ Δαΐμῳ· εὐτροχὸν ἄρμα ἢ ἵππους
 Ἥλασαν αἰψ' ἔργος, ἢ δ' οὐδ' ἔχοντες δ' ἐρυοδείης
 Ἔς δ' ἴφρον θῆκαν πύλυδαΐδαλον· αἰψα δ' ἔπειτα
 Ἴππους μασσέπῳ, ἵκοντο ᾗ μακρὸν Ὀλύμπον.
 Τίος δ' Ἀλκμήνης ἢ κυδάμιθ' Ἰόλαθ',
 Κύκνον σκυλάσσοντες ἀπ' ὤμων τάχιστα καλὰ
 Νόσοντ'· αἰψα δ' ἔπειτα πάλιν Τρηχῖνθ' ἵκοντο
 Ἴπποισι ὠκυπόδεσσιν. ὅττι γλαυκῶπις Ἀθηνῆ
 Ἐξίκετ' Οὐλύμπῳ δε μέγαν ἢ δώματα πατρὸς.
 Κύκνον δ' αὖ Κηϋξ θάπην, ἢ λαὸς ἀπείρων,
 Οἳ ῥ' ἔργος ναῖον πέλιθ' κλειτῇ βασιλῆθ',
 Ἀνθλῶ, Μυρμιδόνων τε πάλιν, κλειτῷ τ' Ἰασηλῶν,
 Ἀρενῶν τ' ἠδ' Ἐλίων. πολλὸς δ' ἠγείρετο λαὸς,
 Τιμῶντες Κηϋκᾶ, Φίλον μακαίρεσι θεοῖσι.
 Τῷ ᾗ τάφον ἢ σῆμ' αἰδὲς πύησιν Ἀναυρεθ',
 Ὅμβρῳ χειμερίῳ πηλῶν. τὰς γὰρ μιν Ἀπίλλων
 Ληϊτῆος ἦναιξ, ὅπρ' αὖ κλειτὰς ἐκατόμβας·
 Ὅσας ἄγοι Πυθιδε, βίη σύλασσε δοκῶν.

465

470

475

480

Λ Σ Π Γ Δ Ο Σ Τ Ε Λ Ο Σ.

463. Φόβῳ ἢ Δαΐμῳ] Aurigæ Martis, ut vidimus ad γ. 195. Ti-
 mor & pavor injecti hostibus eos fugant, faciuntque ut Mars, hoc
 est, victor eos persequatur. Iidem timentium sibi à victore accele-
 rant fugam, iisque instar aurigarum sunt, ut hoc in loco. Hinc fa-
 cillè ἀγωνιστοὶ ratio intelligitur. *Clavius.*

466. Μακρὸν Ὀλύμπον] In magnum Olympum. *Quietus.*

469. Πάλιν Τρηχῖνθ' ἵκοντο] Mirum est quòd Hercules, occiso ge-
 nero, ad socerum ausus sit ire, aut certè ivisse à Poëta fingatur.
Clavius.

474. Αἴ-

*Hastâ perumpens: in terram autem prostravit mediam.
At illi Pavor & Motus agilem curium & equos
Adegerunt celeriter propius, & à terra luta
In currum posuerunt variegatum: atque inde celeriter
Equos flagellis impulerunt, veneruntque in magnum Olympum.
Filius autem Alcmenæ & gloriosus Iolaus,
Cygno despoliato armis ab humeris pulcris detractis,
Revertebantur. moxque exinde ad urbem Trachiniam venerunt
Equis velocibus. At cæsis oculis Minerva
Pervenit in Olympum magnam, & domos patris.
Cygnum autem contra Ceyx sepelivit, & populus innumerabilis,
Qui prope urbem habitabat inclyti regis,
Anthen, Myrmidonumque urbem, celebrémque Iacolcum,
Arnenque & Helicen. multus autem congregabatur populus,
Honorantes Ceycem, carum beatis Diis.
Sed illius sepulcrum & monumentum obscurum reddidit Anaurus,
Imbre hyemali exundans. ita enim eum Apollo
Latonæ filius iussit, propterea quòd (Cygnus) inclytas hecatombas
Quicumque ageret Delphos, eum vi spoliabat infidiatus.*

SCUTI FINIS.

474. Ἀΐθρη] Quam Ἀΐθρηα antea vocavit Poëta. Itaque malè
nonnullæ editiones habent Ἀΐθρη. Clericus.

477. Τῷ δὲ πύφῳ] Κόρυς. Guistus.

480. Βίη σὺλασσε δεινύων] Excipiens. Guistus.

480. Ὅσαι ἄγρι καὶ τὰ ἔξω] Ut initio multa defunt: ita nec finem
Poëmatis hîc fuisse crediderim. Clericus.

F I N I S.

Η ΣΙΟΔΟΤ
ΤΟΤΑΣΚΡΑΙΟΤ
ΕΡΓΑΚΑΙΗΜΕΡΑΙ.

HESIODI
ASCRAEI
OPERA ET DIES.

N

NOTU.

2000 1000 1000
1000 1000 1000
1000 1000 1000
1000 1000 1000

1000 1000 1000
1000 1000 1000
1000 1000 1000
1000 1000 1000

NOTULÆ

IN

OPERA ET DIES.

Eργα καὶ Ἡμέραι] Ad hoc Poëma ex Schedis Patrîs
 Emei *Stephani Clerici*, qui publicè id olim interpretatus
 erat Genevæ; multas depromsi notulas, & sequentem
 ante omnia observationem. Opus hoc esse *ethicum &*
œconomicum vidit *Joan. Tzetzes*, ejus hæc sunt verba,
 in præfatione: ἔγραψε δὲ τὸ παρὸν βιβλίον (ὁ Ἡσίοδος)
 πρὸς Περσὴν καὶ ἀδελφὸν, παραινέσιν ἨΘΙΚΗΝ καὶ Οἰκο-
 ΝΟΜΙΚΗΝ ἀείχων παντοίαν: *Scriptit* (*Hesiodus*)
præsentem librum ad Persen fratrem, exhortationem moralem
& œconomicam omnis generis continentem. Vidit hoc etiam
Jul. Cas. Scaliger Poët. Lib. I. c. 2. ubi recenset *Hesio-*
dum inter Poëtas; qui moralem Philosophiæ partem ex-
 coluerunt, eumque œconomicam potissimum tractasse ait.
 Non video ergo cur *Dan. Heinsius* rem, quasi omnibus
 ignoratam, tot verbis tradat, in *Introductione* ad hujus
 operis doctrinam. Ceterum jure ab *Heinsio* reprehensos
 non nego, qui putarunt hoc opus fuisse quidquid de Re
 Rustica scripserat *Hesiodus*. Clericus.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Ἔργα καὶ Ἡμέραι.

Μοῦσα Πιερίηθεν αἰοιδῆσι κλείεσσι.
 Δῶτε δὴ, ἐνέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνεύουσιν.
 Ὅν τε Διὶ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἀφατοὶ τε φατοὶ τε.
 Ῥήτοί τ' ἀρρητοὶ τε Διὸς μεγάλοιο ἔκηι.
 Ῥεῖα μὲν γὰρ βελάει, ῥεῖα δ' βελαόντα χαλέπῃ.
 Ῥεῖα δ' αἰρίζηλον μινύθει, καὶ ἀδηλον αἰέξει.
 Ῥεῖα δέ τ' ἰδυῖν σκολιόν, καὶ ἀγνώσκει κάρφει.
 Ζῶς ὑψιβρεμέτης, ὅς ὑπέρτατα δώματα ναίει.
 Κλυθὶ ἰδὼν αἴων τε· δίκη δ' ἰδυε γέμισται.

1. Decem primos versus hujus operis non esse Hesiodi ait Pausanias, eoque deesse in vetustissimo libro plumbeis laminis scripto. *Jos. Scaliger.*

Ibid. Μῦσῳ] Vide *Heinsium* ad γ. 11. Quod quidem spectat Eratonis factum, ut in re joculari ac fervente contentione, potuit ille omittere exordium, quod ad rem nihil faciebat, & a contentione initium canendi desumere. Quae pars etiam πρῶτον τὸ ἔργον optimè vocari potest, quoniam verè hinc præceptiones suas inchoat *Hesiodus*, post solemnem Jovis & Musarum invocationem. Sed, ut quod res est fatear, me maximè movet *Aristarchi*, *Pausania*, aliorumque auctoritas, facileque adducor, ut credam hoc Proemium esse alicujus rhapsodi, vetustissimi tamen; nam ex suo exordio & epilogos alienis poematibus adsuere solebant. Docet hoc *Pindarus* Nemeacorum Od. II. cujus hoc initium.

Ὅθεν ὡς καὶ Ὀμπερίδῳ
 Ῥαπτῶν ἐπὶ τὴν πομπὴν αἰοιδῶν ἀρχόντις
 Διὸς ἐν ποσειμνίῳ.

Unde sanè & *Homerida*, sutilium carminum ut plurimum Poëta, auferantur à Proemio Jovis. Ubi vide Scholiastem. Ex schedis Patri. Clericus.

4. Ῥήτοί τ' ἀρρητοὶ τε] Quamvis emolliatur repetitio, addito pun-

HESIODI ASCRÆI OPERA ET DIES.

Musa ex Pieria, carminibus gloriam conciliare solita,
Adeste quæso, dicite vestro patri hymnum.
Per quem mortales homines pariter obscurique sunt & clari,
Nobiles ignobilesque Jovis magni voluntate sunt.
Facile enim extollit, facile etiam elatum deprimit:
Facile praeclarum minuit, & obscurum auget:
Facileque corrigit pravum, & superbum attenuat
Jupiter altitonans, qui supremas ades incolis.
Audi intuens & auscultans, & justè rege judicia

Et ad finem superioris versiculi; attamen non tollitur omnino iteratio. Nec sanè opus est, cum frequentes sint antiquissimis Poëtis, & præsertim in Hesiodo. Vide γ. 71. Clericus.

5. Πῶς αὖτε βέλῃ] Sic in Odyss. γ. 44. Οἷόν γ' ὅτε αἰδέσθῃ.
F. Guietus.

Ibid. Βέλῃ] Βέλῃ in hoc versu primùm transitivum, deinde absolutum est. Scaliger.

7. Κάεφθ] Arefacit. Guietus.

9. Κλῦθ' ἰδὼν αἶψα πρὸς Δῖον ἢ ἰδὼν Δίμω] Duos hosce versus quin ad Jovem referant uno ore Grammatici, dubium non est. Et maximus Poëta Odysseæ secundo Jovem cum Themide eodem modo conjungit, tamquam ἐπισπῶνται τῆς Δίης.

Ζητὸς ἐλυμπία ἢ Δὲ Δίμω,
Ἢ τ' αἰδρῶν ἀγροῖς ἡμῶν λυγρῶν, ἢ Δὲ καθίζῃ.

Ex quo loco Interpretes notarunt, effigiem illius Dex ante inchoationem judiciorum & dimissionem, in Ecclesias ferri solere: quo signo vel judicare incipiebant, vel desinebant. Sed jejunam hanc observationem & ambitiosam existimo. Vult enim simpliciter, ut ego quidem arbitror, Poëta, τῶ Δίμω τῆς Δίης, unà cum Jove, ἐπισπῶνται, & omnem potestatem ἔλυναι καὶ καθίζειν τῆς ἀγροῖς, penes illos esse. Ceterum Hesiodus τῶ τῆς βασιλευσίν, id est, τῶ Δι-

Τυνή. ἐγὼ δὲ καὶ Πέρση ἐτήτυμα μυθησαίμεν.

10

Οὐκ ἄρα μὲνον ἔλω εἶδαν ἡΐ, αἶψ' ὅπῃ γαῖαν
Εἰσὶ δύνω· πλὴν μὲν κεν ἐπαινῆσαι νοήσεις,

κρίσις, τὰ δικάσματα, τὰς δίκας, judicia inspectionemque eorum, hoc libro, non Jovi, sed ejus vicariis Dæmonibus tribuit, utpote ἐν τῇ ἀποκρίσει ἡ παροῦσι τῷ Διὶ, ut alibi disputavimus. Quæ omnia cognoscere cum oportet, qui, cum fructu suo & aliorum, Hesiodi hoc Scriptum interpretabitur. Unde infra, postquam eos dixit, φυλάττειν τὰς δίκας, concludit ἔχον αὐτὸς τὴν γῆν βασιλεύειν. Quam postremam vocem non benè videntur percepisse Eusebius & alii. Porro, existimo ego, si hæc verba ita scribantur, ut ex tertio casu fiat quintus, posse hos versus commodè ad Persen referri, & ita interpungi:

Καὶ οὖν ἰδὼν αἶψαν τε, δίκην δ' Ἰθωνε θύμωιστας
Τύνη, ἐζω δὲ καὶ Πέρση, ἐπ' ἡμῶς μελαινότατον ἄλγος.

Est enim elegantissima quædam operis totius *ἐπίθεσις*, quæ hic proponitur. Ita dicebatur antiquissimis usitatum *ἐν προέμειναι* ἢ *ἐν προέμειναι* *ἔμμεναι* quoddam, in procemiis. Cohæret id autem cum proximè præcedenti, ubi ad attentionem Perses invitatur. Illa autem verba, *Καὶ ἐν αὐτῷ τῷ*, nihil ampliùs designant, quàm quod infra:

Ως Πίσση, σὺ δὲ ταῦτα τῷ ἐκκρίτῃ σου.

Sequentia, *Δίκη δ' ἰδών δέμους*, cur ad Persen referri nequeant non video, cum totum hoc opus eò spectet, ut *οὐδ' ἔ' δικῶν* Persen moneat. Qui donis labefactando iudices, iniquè cum fratre egerat, & ut Grammatici loquuntur, *δικαίς κατέχευε τ' Ἡσίοδον*. Huc spectant, cum alia multa, tum integer locus ille à versu illo, *Μηδ' σ' ἔεις κη-
πόχαρι*®, ad eum usque, cujus initium est, *Παιδίας γάρ κεν*. Præterea, τὸ ἰδώνον non denotat πίκην aut potestatem in iudicando; verum cum Poëta passim hoc opere τὰς εὐθείας δίκας ταῖς σκολιαῖς opponat, mirum non est si ex Archaismo vetere *πλεοναζόντως* Grammaticus, qui hoc exordium præfixit, *Δίκη ἰδώνον δέμους* dixerit, pro *δικαίς* αὖ *δικαίως*: quamvis ἰδώνον plerumque Poëtis sit non aliud quàm *πείπω*. Dan. Heinsius.

10. Εἰς δὲ καὶ Πίερην] Est hic occultior oppositio, inter id quod petit Hesiodus à Jove, & id quod se ipse pollicetur facturum; quasi diceret: Tu quidem jure dirigito judicia; hoc est, fac ut judices juris rationem habeant in judicando: ego verò Persæ vera dixero; id est, nam ad me quod attinet vera quidem Persæ dicere queam, sed non possum facere ut veritatem præferat mendacio, aut justitiam injustitiæ. Nam vox Græca ἐπίμνησις & Latina *verus* utrumque significant, ut notum est. Clericus.

11. Οὐκ ἄρα μῦθον] Sic incipit Hesiodi liber ἔργων καὶ ἡμετέρων. ἀν-
teriora

Tu (quidem) : ego verò Persæ verā dicere queam.

*Non sanè unum est contentionum genus, sed in terra
Sunt duo : alteram quidem probaverit prudens,*

teriora addititia sunt teste Plutarcho. *Guilielmus.*

11. Οὐκ ἄρα μῦθον ἔλω.] Secuti Plutarchum & Pausaniam seorsim hæc olim edidimus, magnòque caractere distinximus : quorum alter Sympol. VIII. Probl. 1. Eratonem cùm Hesiodi Ἔργων principium caneret, ab hoc versu inchoasse dicit. Alter Boetios proœmium ad Musas omisisse, & principium operis τὸ ἐς πῆς ἱερῆας statuisse. Hujus verba sunt: Βιωτῶν δὲ οἱ ἀπὸ τῆς ἑλικῶνα οἰκῶντες παρὲς λαμπρῶς δέξαι λέγουσιν, οἷς ἄλλοις Ἡσίοδος ποιήσας ἔδωκε τὰ ἔργα, καὶ τῶν δὲ τὸ ἐς πῆς Μῦθος ἀφαιρῆσαι προσέμειον, ὅρχην τῆς ποιήσεως εἶναι τὸ ἐς πῆς ἱερῆας λέγουσιν. Illius : διὸ πρῶτον μὲν ἐκείλυσεν ἄσας τῆς ἑράτῳνα πρὸς πλεονέκῳ. ἀπολεῖ δὲ τὰ πρῶτα τῆς Ἔργων, Οὐκ ἄρα μῦθον ἔλω ἱερῶν γένος, ἐπὶ ἡρώεσσιν πρὸς τῇ κατὰ πρῶτον ἀρμοστέον. Nunc leviter distinximus. *Heinsius.*

12. Νοήσας.] *Moschopolus* & *Tzetzes* hic subintelligendum volunt articulum πῆς, ut series sit: ἐπαινέσας αὖ πῆς νοήσας, vir intelligens laudaverit : Neque enim cuiusvis est, sicut rectè *Proclus*, discernere contentiones, ut intelligat quid commodi vel incommodi afferre possint. Igitur ὁ νοήσας hic est ὁ νοήσιμος, prudens, quā notione non rarò usurpatur verbum νοέω. Quamobrem nullā ratione ab *Heinsio* reprehendendi fuerunt Interpretes, cùm præsertim totam suam observationem *H. Stephani* Thesauro acceptam referre debeat, ubi & *Phocylidis* versus adducitur malè à *Stephano* intellectus. Sic habent ejus verba :

Οὐ κατὰ μεγαλύνω διδασκὴν ἀδιδασκῶ ἀκούειν,
Οὐ γάρ δὲ νοέω· οἱ μὲν δὲ ποτ' ἐδὲλὰ μαθήντες.

Indoctus non capit magnam doctrinam, neque enim intelligunt (nempe, eam doctrinam) qui nunquam bona didicerunt. Sic, in hoc loco *Hesiodi*, νοήσας est prudens, seu qui rei naturam intellexerit. *Hesychius* νοῦσι interpretatur σινοῦσι, & νόημα σύνισιν. Ex *Patris Schedis*. Clericus.

12. Τὸ μὲν καὶ ἐπαινέσας νοήσας] Non perceperunt hoc, ut debebant, Græci interpretes: multò minùs verò qui secuti hos sunt Latini. Οἱ νοῦντες sunt οἱ σοφοί, & Poëtis, νοήσας, ὁ σοφός. Sic *Phocylides* eadem elegantia : Οὐδὲν γὰρ νοέω· οἱ μὲν δὲ ποτ' ἐδὲλὰ μαθήντες. Ubi αὖ νοέωσιν, est ὁ σοφός εἶσιν. Mens est. Duo sunt contentionum genera, quorum alterum laudavit sapiens. Sapiens, ὁ νοήσας. Unde νόημα Poëtis toties ὁ σοφός. Hinc illud, ὃ πρὸς τὴν ἐπαλίσσιν ἔστι νόημα. Fallitur ergo *Proclus*, qui πῆς subintelligi notat. Nihil familiarius est Poëtis, quàm articulum negligere, in ejusmodi: quod cùm imi-

Η' δ' ἔπλετο θυμὸν ἔχουσα.
 Η' μὲν γὰρ πόλεμόν τε κακὸν καὶ δῆλον ὀφέλλει,
 Σχετλίη· ὅπως τῶν γε Φιλῆ βροτῶς, αἰεὶ ὑπ' ἀνάγκης
 Ἀθανάτων βυλῆσιν ἔειν πρῶσι βαρεῖαν.
 Τῶν δ' ἐπὶ πῶν, περὶ πῶν μὲν ἐγείνατο νύξ ἱρεβεννή,
 Θῆκε δέ μιν Κρονίδης ὑψίζυγος, αἰθέρα ναίων,
 Γαίης ἐν ῥίζῃσι καὶ ἀνδράσι, πολλὸν ἀμείνω.
 Ἦν τε καὶ ἀπάλαμνόν περ ὁμῶς ὅππῃ ἔργον ἐγείρει.
 Εἰς ἔπερον γὰρ τίς τε ἰδὼν ἐργαῖο χατίζων
 Πλάσιον, ὅς ποδὶ δὲ μὲν δρόμον μῦλαι ἡ δὲ Φυλῶν,
 Οἶκόν τ' ὦθεός· ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτονα,
 Εἰς ἄφρονον ἀπώδοντ'· ἀγαθὴ δ' ἔστι καὶ βροτοῖσι.
 Καὶ κερμαδὸς κερμαῖ κατέει, καὶ τέκτωνι τέκτων,
 Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φρονέει, καὶ αἰοιδὸς αἰοιδῷ.
 ὦ Πέρση, σὺ δ' ταῦτα περ ἐνικαίτῃο θυμῷ.

15

20

25

tantur Latini, interdum obscuritatem parit. Ita Virgilius:

———— numero Deus impare gaudet.

Vult enim ὁ θεός· quo designatur ille de quo agit: ὁ ἄλλος, nimirum. Ita hic γαίης, est ὁ σαρῆς, sicut in Theogonia νικητῆς est, ὁ νικητῆς, dissimulatione eadem. Νικήτης δὲ βίη καὶ κέρτι κελὸν ἀσθλον ἔστι φέρει. Nihil elegantius. *Heinsius.*

15. Ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης] Nempe, furiis à Diis immixtis, aut furiatâ mente acti. Nihil frequentius, apud *Homerum* & *Hesiodum*, quàm homines à Diis in scelera impelli. Vide dicta ad Theog. v. 27. & Scut. 80. *Claricus.*

16. Περίπλεον μὲν ἐγείνατο νύξ ἱρεβεννή] Hoc est, statim post homines natos oritur est. ἡ εὐφροσύνη παρὰ τὸ εὐφρογεῖν, διδάσκει. *Gruetius.*

18. Θῆκε δέ μιν Κρονίδης] Tres Græci interpretes ne ordinem quidem horum verborum perceperunt, qui illa Γαίης ἐν ῥίζῃσιν ad Jovem referunt. Antiqui amicitiam ἐν τῇ ἔρειδι constituebant, quam ἀγαθὴν *Hesiodus* dixit. Hæc contentio à veteribus Philosophis φιλία, appellata fuit: quarum alteram mundo καὶ τῷ παντί, alteram hominibus tribuebant. Altera est quam ἀρμονίαν ὁ πάντες dicebant, quam *Hesiodus* ἐν γαίης ῥίζῃσι constituit: altera quam Philosophus lib. Eth. VIII. magis necessariam esse ait, quàm est ἡ δικαιοσύνη, Rebus publicis. Notat enim ibi, quosdam existimasse τῇ ὁμοιότητι τῶν φίλων constare, quosdam τῇ ἔρειδι. Locus elegantissimus est, & qui adscribi meretur, ubi de amicitia disputat. Διαμφορεῖται δὲ ὅτι αὐτῆς σκεφλίζατοί μὲν γὰρ ὁμοιότητι πᾶσι πῆλυσιν αὐτῇ, καὶ τῶν ὁμοίων φίλος· ὅθεν τ' ὁμοίων φασιν εἶναι τ' ὁμοίων, καὶ κελαιὸν ποτὶ κελαιὸν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. οἱ δ' ἐξ ἐναντίας, κερμαίς

*Altera vituperanda; diversa autem sentientem animum habent.
 Nam hac bellum exitiosum, & discordiam concitat,
 Noxia: nullus hanc amat mortalis, sed necessario
 Immortalium consiliis litem colunt molestant.
 Alteram verò priorem genuit nox obscura,
 Posuit verò eam Saturnius sublimis, in aethere habitans,
 Terra in radicibus & inter homines, longè meliorem.
 Hæc quamvis inertem, tamen ad opus excitat.
 Alium enim quispiam intuens opere vacans
 Divitem, & ipse festinat arare atque plantare,
 Domumque rectè gubernare. amulatur enim vicinum vicinus,
 Ad divitias contendentem: bona ergo hac contentio hominibus.
 Et figulus figulo succenset, & fabro faber,
 Et mendiculus mendico invidet, & poeta poeta.
 O Persa, tu verò hac tuo reponere in animo:*

μῆς πάντα τὰς ταύτας ἀλλήλοισι φασὶν εἶναι καὶ αὐτῶν τούτων αἰνέτησιν
 ἐπιζητῶσι καὶ φυσικώτερον. Εὐελπίδης μὲν φάσκων. Εἰς αὐτὸν μὲν ὁμοῖον γαῖαν
 ἐκκαλεῖται, ἰσὺν δὲ σπινθὴν ὑγρὴν πληροῦν ἄνδρα, πρὸς εἰς γαῖαν καὶ
 Ἡρόκλειον, τὸ αἰνέειν συμφέρειν, καὶ οὐ τὴν διαφύλακτον καλλίστην ἀρμο-
 νίαν, καὶ πάντα κατ' ἰσὺν γίνασθαι. ἐξ ἐκκαλείας δὲ τούτου. ἄλλοι τε καὶ Εὐελπίδ-
 κλης. τὸ δὲ ὁμοῖον ὁμοῖον ἐφίνασθαι. Interpretibus autem qui verba illa,
 Γαῖας ἐν ῥίζῃσι, ad Jovem referunt, non ad τὴν ἰσὺν, nescio quid
 in mentem venerit. Sed de his ad ipsos. Heinsius.

19. Γαῖας τ' ἐν ῥίζῃσι] Alii γαῖας ἐν ῥίζῃσι, quod placet. Guie-
 tus.

Ibid. Καὶ ἀνδράσι πολλὸν αἰεῖναι] Sic interpretes: & inter homines
 longè meliorem alteram. Scaliger.

21. Χαρίζων] Cui abs re otium est. Guietus.

22. Ἀρμόμηναι ἢ δὲ φυπύει] In ἀρμόμηναι sunt duo μ, ut producat
 99, nam aliter esset breve propter ο; sed si esset ω, non opus esset
 duobus μ. Scaliger.

23. Οἷον τ' εἰς θάλασσαν] Τὸ ζῆλον hic subauditur post τὸ εἰς θάλασσαν. εἰς γὰρ
 πλῆθει πᾶσι πᾶσι πᾶσι ἰδὼν ζῆλον. ζῆλον δὲ δεκ. Guietus.

24. Εἰς ἀφρονὸν ἀνιδύναι] Ο ἀφρονῶν est commune, sed τὸ ἀφρονῶν
 est Atticismus. Scaliger.

25. Κοτὶς] Hæc prava invidia est, non laudabilis æmulation. Ita-
 que ad priorem melius referretur. Sed ordo à Poëtis, ut à Geome-
 tris, non est exigendus. Clericus.

27. Ὡς Πέρση, σὺ δὲ] Veteres post vocativum ponebant σὺ δὲ.
 Scaliger.

Μηδέ σ' ἔλκε κακὸς χαρὶς αἶψ' ἔργα θυμὸν ἐρύκει

Νεῖκε' ὀπιπύοντ', ἀγορῆς ἐπακκὸν ἰόντα.

Ὡρὴ γάρ τ' ὀλίγη πέλεται νεκέων τ' ἀγορέων πε,

30

Ὡτ' πνιμὴ βίη ἐνδον ἐπνεζανὸς κατακείται

Ὡρεῖται, τ' γαῖα φέρει, Δημήτερος αἰκτῶ.

Τὴ κεκορεσάμεν νείκεα καὶ δῆλον ὀφέλλοις

Κτήμασ' ἐπ' αἰκοφύοις. σοὶ δ' ἐκέπ' ὀπίπερον ἔσται

Ὡδ' ἔρδειν· αἰὲν αὖτις ἀφαικινώμεθα νεῖκε

35

Γθείησι δίκαις, αὐτ' ἐκ Διὸς εἰσιν αἰεταί.

Ἡδὲ μὲν γὰρ κλῆρον ἐδωσάμεθα· ἀλλὰ πε πολλὰ

Ἀρπάζων ἐφόρεις, μέγα κυδαίνων βασιλῆας

Δωροφάγας, οἳ τῶδε δίκῃ ἐθέλῃσι δικάσσειν.

29 Νεῖκε' ὀπιπύοντε] Interpretes non satis exprefferunt vim participii ὀπιπύοντε, nam ὀπιπύειν νεῖκος non est simpliciter lites spectare, sed curiosè & anxie considerare; ut ii faciunt qui, rebus relictis, solas lites attendunt. Sic Iliad. Δ. Τί πτώσεις, τί δ' ὀπιπύεις πολέμοιο γούρεσι; Quid trepidas, quid anxie aciei intervalla circumspicis? Kursus Iliad. Η. Λάβρη ὀπιπύσας, clam attentè considerans. Ad quæ verba Eustathius docet ὀπιπύειν esse ἐποπτεύειν καὶ ἐπιτηρεῖν, introspicere, & observare. Denique Odyss. Τ. ἐπιπύσεις γυναικίς, interpretatur περιέργως βλέπειν, curiosè intueri. Vult autem factum esse ab ὀπτω, ex quo ὀπτύω & per reduplicationem ὀπιπύω, unde παρθενόπτης, curiosus virginum observator. Ex schedis paternis, Clericus.

30. Ὡρὴ γάρ τ' ὀλίγη] Quamvis, contra Græcorum Interpretum & plerarumque Editionum auctoritatem, nihil temerè mutaverim; tamen, si quid mutandum, lubens Aldinam editionem sequerem, quæ ὥρην, cum spiritu aspero, habet; quam etiam Heinsius, in minoris formæ editione, unâ cum vulgata Latina versione, sequutus est. Senfus esset longè præstantior; nempe, ei cui victus in annum domi non fuerit repositus, breve tempus esse, quod litibus impendat. Sic loquitur Homerus, Odyss. Α. Ὡρὴ μὲν παλίων μύθων, ὥρην δὲ καὶ ὕπνου, tempus quidem est multorum sermonum, tempus verò & somni. Odyss. Ζ. Νῦν δ' ὥρην δόρυπαι, nunc tempus est cæna. Ex Schedis paternis, Clericus.

32. Δημήτερος αἰκτῶ] Id est, ἀλφειῶν παρὰ τὸ ἀγνῶσθαι ἡγῶν ἀληθινοῦ. Grammatici καρπὸν seu δῶρον exponunt. Tzetzes ὁ αἰκτὴς male. Guicetus.

34. Σοὶ δ' ἐκέπ' ὀπίπερον ἔσται Ὡδ' ἔρδειν] Non benè venustatem hujus formulæ, quæ hîc latet, assequuntur magistri. Tres enim Græci

*Neque malis gaudens contentio animum tuum ab opere abducat,
Lites spectantem, concionum auditorem factum.
Cura enim parva esse debet litiúmque & fori,
Cui non est victus domi in annum repositus,
Æstate collectus, quem terra fert, Cereris munus.
Quo satiatus lites ac rixam moveas
De facultatibus alienis. Tibi verò non amplius licebit
Sic facere: sed in posterum dirimamus controversiam
Reſtis judiciis, quæ ex Jove sunt optima.
Olim quidem hereditatem divifimus: alia autem multa
Rapiebas, valdè demulcens reges
Donorum appetentes, qui hanc litem volunt judicasse,*

Græci interpretes, illud διώπρω per τὸ πάλιν, vel τὸ ἐκ δώπρω exponunt, quasi hoc dicat Poëta, Primò hoc fecisti, non facies secundò: semel fecisti, non facies iterum. Verùm aliud voluit. De quo obiter. Antiqui cum stricte aliquem cogerent, unam conditionem proponebant, cui astringebant eum: cùm minùs cogerent, seu plus permitterent, secundam statuebant, usitata formula, τὸ διώπρω ἴσαι: id est, si primum non placet, licebit & secundum. Διώπρω ἴσαι, nihil aliud est quàm ἔχειν, & potentiam denotat, seu licentiam potius. Errarunt igitur, primò cum τὸ ἴσαι per se, hîc. ἀντὶ τοῦ ἔχειν poni existimarunt: secundò τὸ διώπρω, pro πάλιν acceperunt. Mira venustate dictum est, οὐκ ἀντὶ διώπρω ἴσαι ὡς ἔδει, pro, οὐκ ἔχειν τὸ διώπρω ἴσαι καὶ πάλιν ποιεῖν τὸ διώπρω, ordinem non denotat, sed licentiam. Heinſius.

35. ὡς ἔδει] Id est, βίη καὶ κράτος, parare divitias. Ibidem αὖθις, id est, πάλιν, rursus. Refertur ad τὸ ἤδη μὲν ἦ κλέων ἰδαισάμεθαι. Guîetus.

37. Κλέων ἰδαισάμεθαι] Patrimonium dividere, aliter herciscere. vide Festum, & quæ ad illum notavi. Scaliger.

Ibid. Ἀλλὰ τὸ πάλιν] Lege: ἀλλὰ πάλιν. Guîetus.

39. Δωροφάγος] Quòd, cùm, re familiari neglectâ, audiendis ac dirimendis litibus operam darent, publicè exigenter aliquod donum mercedis loco, & privatim à litigantibus munera acciperent. Ad quæ de Deſoce habet Herodotus Lib. I. Erant autem aliquando uno in populo plures hujusmodi Reges, ut liquet ex Homero Odyſſ. Θ. vſſ. 40, & 41. ubi plures Phæacum Reges memorantur. Erant, nimirum, Judices, ac Senatores potius quàm Reges. Vide notata ad Theogoniam v. 85. Clericus.

Νήπιος ἔδ' ἴσασιν ὅσω πλέον ἤμισυ παντός,
Οὐδ' ὅσον ἐν μάλαχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνησας.

40. Ὅσῳ πλέον ἤμισυ παντός] Plato Lib. V. de Republ. hoc præceptum ingerit avidioribus Magistratibus, ut eos coerceret. Sic & III. de Legibus, agens de Regibus Argivorum & Messeniorum, qui rapacitate se & universam Græciam in exitium præcipites dederant: Ἀρ' οὐκ ἀγνοήσαντες τὴν Ἡσίοδον ὀρθόταται λέγονται, ὡς τὸ ἤμισυ τῶν πηλίκων εἶναι πλέον; ἐπύπαινε δὲ τὸ μὴ ὅλοι λαμβάνειν ζῆμιᾶδες, τὸ δὲ ἤμισυ μείζιον, τότε τὸ μείζιον ὅτι μείζον πλέον ἡγήσαντο, ἀρκεῖται ἐν χρείᾳ: Numquid illud ideo accidit, quod ignorarent Hesiodum rectissime dicere, dimidium toto sapere præstare? Quandoquidem damnosum est rem totam accipere, dimidium tantum accipere moderatum est. Moderatum verò immodico & immoderato, tamquam potius peiori, antecellit. Ex Schedis paternis. Clericus.

Ibid. Ὅσῳ πλέον ἤμισυ παντός] Hoc est, nesciunt satius esse iis exiguo lucro, & tenui victu esse contentos, adeoque leviora munera exigere à civibus; quàm, dum nimium lucrum concupiscunt, lautiusque æquo vivunt, bonis omnibus spoliare cives; primum quia pauca exigentes, & modestè viventes amorem civium sibi conciliant, cum odio sint secus agentes; deinde quia ex non exhaustis civibus, nimis & subitè rapacitate, lapsu temporis alia dona accipere possunt, quæ à penitus spoliatis non ampliùs dantur. Exemplum ejus rei nobis suppeditat Cicero Verrinà III. c. 50. Ut si quis villicus, inquit, ex suo fundo, qui H. S. dena meritaasset, excisis arboribus ac venditis, demtis tegulis, instrumento, pecore abalienato, domino xx millia nummum pro x miserit — primò dominus, ignarus incommodi sui, gaudet, villicoque delectetur, quòd tanto sibi plus mercedis ex fundo resecutum sit; deinde cum audierit eas res, quibus fundi fructus & cultura continetur, amotas & venditas, summo supplicio villicum afficiat, & secum male actum putet: item Populus Romanus, cum audit pluris decumas vendidisse C. Verrem, quàm innocentissimum hominem cui ille successit, C. Sacerdotem; putat se bonum in arationibus, fructibusque suis, habuisse custodem ac villicum; cum senserit istum omne instrumentum aratorum, omnia subsidia vectigalium vendidisse, omnem spem posteritatis avaritiâ suâ sustulisse, arationes & agros vectigales vastasse, atque exinanisse — intelligit secum actum esse pessimè, istum autem summo supplicio dignum esse existimabit. Nemo non videt hîc locum esse Hesiodi præcepto dimidium plus toto. Clericus.

41. Οὐδ' ὅσον ἐν μάλαχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ] Duos p̄m ζῶντας constituit Homerus: τὸν θινός, καὶ τὸν πεθνηῆτα. Cur ἀσφοδέλον λαιμῶνα mortuis tribuat, multum olim disputarunt veteres, quamquam frustra. Nam quòd apud Eustathium legitur hoc fieri, διὰ τὸ πρὸς τῷ

*Stulti: neque sciunt quantò plus dimidium fit toto,
Neque quàm magnum in malva & asphodelo bonum.*

ασφodelόν ὁ μισθόφανος, & *asphodelon*, dictam, quasi *ασόδιον*, διὰ τὴν ἡμιμίσθον νεκρῶν *ασφodelόν*, quid est, nisi miserum Grammaticorum *ασφodelόν* delirium? Rectè *Asphodelon* λεγόμενα illis tribuit, quòd extra necessitatem vitæ hujus sint, nec cura rei familiaris illis impendeat, sed victu simplicissimo vivant: qualis ἡ *μαλαχὴ* ἢ *ασφόδιλος* est, quibus ante τὸ *ἐπιθυμητικόν* homines vivebant, & sanctissimi quique Philosophorum postea, qui illam in vivendo *ἐπίλειπον*, quam poëta *βίον ῥήϊστον* vocant, sequebantur. Quò Horatius his verbis respexit:

*Premant Calenâ falce quibus dedis
Fortuna messem: dives & aureis
Mercator exsiccat culullis
Vina Syrà reparata merce
Dii carus ipsis: quippe ter & quater
Anno revisens aquor Atlanticum
Impune: me pascunt olivæ,
Me cichorea, levésque malvæ.*

Hinc mortuis hominibus in tumulo malvam, asphodelumque ferebant, ne deesset illis cibus. Et hoc voluit sibi Porphyrius in quodam Epigrammate, ubi tumulum his verbis introducit: *Νῦν μὲν μαλαχῶν τε καὶ ασφόδιλων πολύεσσι, Κόλπῳ δὲ τῷ δῖνῳ ἔχω*, id est: *Foris quidem malvam asphodelumque habeo: Intus verò mortuum claudio.* Nam non integros versus citat Eustathius, neque ad verbum, quod indicat vox *δῖνα*, qua utimur, ut legum consulti, voce Titii. Hinc Homerus quoties campum eum describit, quem *Asphodelum* vocat, his plerumque verbis utitur: *Τῇ αὖτ' ῥήϊστῃ βιωτῇ πάλῃ ἀνθρώποισι*, id est. *Ubi facillima vivendi ratio est hominibus.* Opponunt autem poëta τὸ *ῥήϊστον ζῆν* vitæ regum & injustorum principum plerumque, καὶ τῇ πολυτελείᾳ αἰδέσθαι. Nam τὸ *ῥήϊστον ζῆν* & *διαίγειν*, pro simplicissima voluptate ponunt, quæ ut longissimè ab *ἐπιθυμητικῷ* sæculo abest: ita maximè ad *ἡμερονικόν*, & priscam illam vitam accedit. Sic Theocritus de Cyclope suo: *Οὕτω γὰρ ῥαῖστα διὰ γ' ὁ Κύκλωψ ὁ παρ' ἡμῶν Ωρεχαῖος Πολύφαιμος*. Hesiodus negat injustos judices illos, quid sit τὸ *ῥήϊστον ζῆν* scire: & per consequens *μαλαχῶν* & *ασφόδιλων* ignorare: ex quo tempore Dii vivendi genus, quod sub *ἡμερονικῷ* fuit, sub *ἐπιθυμητικῷ* abscondere cœperunt. Atque hæc causa est, cur Lucanus vitæ hanc simplicitatem, *Deorum munera* vocet, *nondum intellecta*: eodem planè modo cum Hesiodo nostrò lib. v.

*o vita tuta facultas
Pauperis, angustique Lares, & munera nondum
Intellecta Deum! quibus hoc contingere semplis*

Κρύφαυτες γὰρ ἔχουσιν θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.
 Ρῆιδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἡμεῶν ἐργάζαιο,
 Ὡς τέ σέ κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν, καὶ ἀεργὸν εἶναι.
 Αἰψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνῶ καταθῆο,
 Ἐργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων τελευαργῶν.
 Ἀλλὰ Ζεὺς ἐκρυψε χολωσέμεν φρεσὶν ἡσιν,

*Aut potuit muris, nullo trepidare tumultu
 Casarea pulsante manu? ———*

Nec aliter intelligendus ille Claudiani locus, qui vivendi facultatem
 vulgò esse negat. i. in Ruffinum:

*Hac mihi paupertas augustior. hac mihi tellus
 Culminibus majora tuis, tibi quarit inanes
 Luxuries nocitura cibos: mihi donat inemptas
 Terra dapes, rapiunt Tyrios tibi vellera succos;
 Et picturata satiantur murice vestes,
 Heic radiant flores, & prati viva voluptas
 Ingenio variata suo. fulgentibus illic
 Surgunt strata toris: heic mollis panditur herba,
 Sollicitum curis non abruptura soporem.
 Turba saluantium latus tibi perstrepat ades:
 Heic avium cantus, labentis murmura rivus.
 Vivitur exiguo melius: natura beatis
 Omnibus esse dedit, si quis cognoverit usi.
 Hac si nota forent, frueremur simplice cultu.
 Classica non fremerent, non stridula fraxinus iret;
 Non ventus quateret puppes ———*

Beatos vocat, quos Homerus μακροί, & ῥεῖα ζῶντες. quorum igno-
 tam esse ait vitam, sicut Hesiodus κρυφάων τ' βίαν. Quales nec ii
 sunt qui ex judiciis vivunt, nec ii qui ex bello, sed nec ii qui ex na-
 vigatione, id est, Mercatura; quibus omnibus poetae opponunt τὸ
 ῥεῖα ζῆν, & τὸ εὐταλές, quod ex ἀσφοδύλῳ, & μαλακῇ percipitur. Quae
 vita maximè ad illam, quae sub ἡμερονικῇ fuit, accedit. Fuit enim haec
 opinio eorum, πᾶν τὸ σύμφυτον ἀγαθόν, πᾶν δὲ τὸ ἐπίκτητον κακόν
 εἶναι. Heinsius.

41. Εἰ μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδύλῳ μὲν ὄνειαρ] Plutarchus in Convi-
 vio septem sapientum: ἀγαθὸν μὲν ἡ μαλάχῃ βρωθῆναι; γλυκύς δὲ ὁ
 ἀνθέωνος: bona est ad edendum malva & dulcis anthericus; hoc est,
 scapus asphodeli. Frugalitatem hoc versu commendari idem Scriptor
 docet; nam postquam egit de Epimenidis, eo victu utentis, dixit;
 Hesiodique versum protulit, subjicit: οἳ γὰρ τ' Ἡσίοδον ἐνοήσαντες τὸ ποιῆ-
 σαι, οὐκ ἐπαινέτωσαν ὄνεια φειδῶς αἰεὶ, καὶ ὥς τε λιτότατα τ' ὄψων αἰεὶ ἡδίστα
 παραχρᾶν ἡμεῖς; Existimas verò tale quid Hesiodo in mentem venisse, ac
 non

*Occultarunt enim Dii victum hominibus.
Facile enim aliqui vel uno die tantum acquisivisses,
Ut in annum quoque satis haberes, etiam otiosus.
Statimque clavum quidem in fumo poneress,
Opera verò boum cessarent mulorumque laboriosorum.
Sed Jupiter abscondit iratus animo suo,*

non potius eum, ut est assiduus parsimonia laudator, ad cibos vilissimos nos, quippe dulcissimi qui sint, voluisse adhortari? Tum verba alata sub-
jicit. Ceterum quæ de Diis, facile viventibus, & defunctis, qui in Elysiis campis malva & asphodelo vesci finguntur, hoc loco, affert *Heinsius*, sunt ἀσφιδέων; præsertim cum numquam is cibus Deo-
rum fuisse dicatur. *Ex Schedis paternis.* De Asphodelo egerat *Hesiodus* in alio Opere, in quo in Sylvis nasci dixerat, ut docet *Plinius* Lib. XXII. c. 21. ubi & *Alimon* malè cum eo confundi ostendit; qua de re vide & *Claud. Salmasium* Exercit. *Plinian.* Cap. XI. p. 122. Ed. *Ultrajectinæ.* *Clericus.*

41. Ἀσφιδέων μέγα ὄνειδος] Apparet ex hoc veteres ex Asphodelo comedisse. *Scaliger.*

42. Κεῖψαντες γὰρ ἔχουσιν οἱ βίον] Vitam. id est, vitæ modum. *Guilielmus.*

42. Οἱ οἱ] Tribuit hic *Hesiodus* omnibus Diis, quod sexto abhinc versu soli Jovi acceptum refert; quod non rarò unius factam, ad omnes ejusdem generis, vel ordinis referamus. *Ex paternis schedis.* *Clericus.*

43. Πηδάλιον γὰρ καὶ ἐπ' ἡμῶν ἐργασίαι, ὥστε σὶ καὶ εἰς ἐνταῦθα ἔχουσιν] Venuustissimo idiomate οἱ εἰς ἐνταῦθα ἔχοντες dicuntur οἱ πλεῖστοι, quibus opponebantur οἱ εἰς ἡμῶν ἔχοντες. *Herodotus* Clione: Οὐ γὰρ τοῖς μέγα πλεῖστοι μᾶλλον ἢ ἐπ' ἡμῶν ἔχοντες ὁλοκλήρως ἐσσι, οἱ μὲν δὲ τύχῃ ἐπιπλοῦντο, πάντες καὶ ἔχοντες τελευτήσονται βίον. *Heinsius.*

45. Πηδάλιον] Gubernaculum, hoc est, non cures neque navigationem, neque agriculturam. *Scaliger.*

45. Ὑπὲρ καπνῷ] Ne corrumpatur, putrescat. πηδάλιον est gubernaculum. *Guilielmus.*

45. Πηδάλιον ὑπὲρ καπνῷ καπνῶσι] Hoc est, uno die piscatus tantam piscium copiam caperes, ut diu quiescere posses, atque interea clavum ad focum suspendere. Vide γ. 629. De hisce in *Theogonia*, γ. 440. *Clericus.*

47. Ἀλλὰ Ζῶς ἔχενυσ] Subintellige βίον è superioribus. *Guilielmus.*

47. Ἀλλὰ Ζῶς ἔχενυσ] Ope *Pandoræ*, de qua in *Introductione* nostra. Quomodo à *Fortuna* cœperit κακὸν φθαῖν ὁ βίος, etiam *Philosophi* ostendunt: ut merito *Antoninus*, *Imperator* & *Philosophus*. τὸ τυχεῖον

Ὅτ' ἴ μιν ἐξαπατήσῃ Προμήθε' ἀγκυλομήτης.
 Τένε' αἶ' ἀνδράσιον ἐμήσῃ κήδεα λυγρὰ.
 Κρύψε' ὃ πῦρ. τὸ μὲν αὖθις εὖς παῖς Ἰαπετιῷ,
 Ἐκλέψ' ἀνδράσιον Διὸς πάρος μὴλόεν' ὅ.
 Ἐν κοίλῳ νάρθηκι, λαθὼν Δία περπικέραυνον.
 Τὸν ὃ χολώσάμεν' προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς.

50

Ἰαπετιονίδη, πάντων πέρι μῆδεα εἰδώς,
 Χαίρεις πῦρ κλέψας, ἢ ἐμὰς φρένας ἡπεροπύσας;
 Σοὶ τ' αὐτῷ μέγα πῆμα ἢ ἀνδράσιον ἰσομοῖοισι.
 Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακόν, ὃ κεν ἅπαντες
 Τέρπωνται καὶ θυμὸν, ἐὼν κακὸν ἀμφαζαπῶντες.

55

Ὅς ἔφατ'. ἐκ δ' ἐγέλασε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
 Ἥφαιστον δ' ἐκέλευε πεικνυμένον ὅτι τάχιστα
 Γαῖαν ὕδ' Φύριν, ἐν δ' ἀνδράσιν θέμεν αὐδῶν
 Καὶ θέν', ἀθανάταις ὃ θεαῖς εἰς ὅπα ἔτοικεν
 Παρθενικῆς καλὸν εἶδος ἐπὶ ῥαπὸν αὐτὰρ Ἀθήνην,
 Ἔρξαι διδασκῆσαι, πολυδαίδαλον ἰσὺν ὑφαίνεν.

60

τύχῳ in vita humana ἀτίμωτος, dixerit, rem impervestigabilem quæ
 veniti pubem quātidam & caliginem, reliquis rebus humanis indu-
 xit: ut impossibile sit hominem ad finem in re Oeconomica & reli-
 quis, ad quæ virtutis operâ pervenitur, pertingere inoffenso gradu.
 Τίς, dicunt Platonici, ἔτι τάχως καὶ ἀσφαλὲς εὐδαιμονίαν, ὡς μὴ εὐτυχεῖν βα-
 δίζον χαράδρῃ ἀφανεῖ, ἢ χεῖρας ἀδήλων, ἢ κρημνῶν, ἢ πέτρων; τίς δὲ ἔτι κυβερνήτης
 ἀγῶνος καὶ εὐτυχίας, ὡς ἀπείροισ' ἀπὸ κλύδων καὶ ζάλης, καὶ πον-
 μύων ἐμβολῆς, καὶ αἶψ' ἀνταρραγίας; Itaque concludunt: virtutem
 quidem per se certam esse, sed in lubrica & incerta materie versari,
 causâ scelestâ illius veneficâ, quam cum ebria anu conferunt: est
 enim revera χεῖμα τυφλόν, καὶ ἀταρβήτων, & κλύδων καὶ πέτρων, καὶ
 κρημνῶν, quæ totam vitam possidet, ac ne quidem nobis, qui mini-
 ma speramus, certi quid relinquit. In Academicis sæpè, more Græ-
 corum, τρεῖς καὶ πέντε sufficiunt; præclarâ contrâ ingenia, & quos
 nihil pejus habet, quàm quod quicquam Fortunæ debere coguntur;
 per omnem vitam τῇ βελτίῃ πνίχῃ ἀποφιλῶσιν. *Heinsius.*

48. Εἰσαπατήσῃ Προμήθε'] Vide Theogoniam v. 521. & seqq. &
 quæ illic notata. *Clericus.*

49. Κήδεα λυγρὰ] Hoc est, φροντίδας curas. *Gnietus.*

56. Πῆμα ἀνδράσιον ἀλφειῶσιν] Multum sæpenumero errarunt viri
 magni, quod in Græcorum Poëtarum scriptis non distinguerent epi-
 theta

Quia eum decipit Prometheus versutus.

Quocirca hominibus machinatus est tristia mala.

Abscondit verò ignem: quem rursus egregius Japeti filius

Surripuit ad hominum usum Jove à consulto

In cava ferula, fallens Jovem fulminibus gaudentem.

Huncque indignatus affatus est nubes cogens Jupiter:

Japetionide omnium maximè versute,

Gaudes ignem furatus, quòdque animum meum deceperis?

Tam tibi ipsi magnum erit malum, quàm posteris.

Ipsis namque pro igni dabo malum, quo omnes

Oblectent animum, suum malum amplectentes.

Sic ait: risitque pater hominumque Deorumque.

Vulcanum verò inclytum jussit quàm celerrimè

Terram aqua miscere, hominisque indere vocem,

Et robur, immortalibus verò Deabus facie similem reddere

Virginis pulcram formam peramabilem: at Minervam

Opera docere, ingeniosè telam texere:

theta quæ κατὰ περίληξιν ponuntur, ab iis quæ δόντις, & ex sensu pendent. Nec propterea à suminis hujus ævi viris Homerus reprehendi debuerat, quòd Achillem lachrymantem πένθεις αἰκνὴν fecit. Est enim illud πένθεις, & quòd Achillem comitatur κατὰ περίληξιν, non ἐκ δόντις. Sic, ne longè exempla petamus, Poëta Iliad. III. Menelai manum παρῆεν dixit ἐκ δόντις: in Odyssea Penelopes κατὰ περίληξιν, & ut antiqui loquebantur, κατὰ ἀκρογλήϊον. Eodem modo noster in Clypeo ἀνδρὲς αἰφύεσσι, κατὰ περίληξιν. Ἀλλὰ μὴν ἴφαιμος μὲν φρεσὶν, ὅφρα θιοῖαν Ἀνδρῶσι τ' αἰφύεσσι θοῖς αἰκτῆρος φονίῳ. Hoc loco ἐκ δόντις. Ita ut ex hac voce magna pars Mythologiae hujus pendeat, quàm nos libro singulari primi eruimus. Dedit, inquit, Pandoram, maximum obstaculum iis hominibus, qui circa investigationem rerum necessariarum versantur. Heinsius.

59. Εἰς δ' ἐγέλασε] Moschorulus interpretatur de effuso risu; nam irascitur quidem contemptus, sed ridet, si sciat se facile ultionem sumpturum. Tzetzes vult esse subridere. Sic sanè Virgilius Mezentium indignantem inducit Æneid. XI. Ad quem subridens, mistâ Mezentius irâ. Utroque modo verbum ἐγέλασεν interpretatur Eustathius apud Homerum, τὸ ἐξ ἐπιπολῆς γελᾷ, ἢ τὸ σποφασῶς γελᾷ. Ex schedis patet. Clericus.

62. Καὶ δόντις] Id est, ψυχῇ. Ibid. ἔσκειν μετὰ βαλκῶς. Gvicius.

63. Παρθενικῆς] Leg. Παρθενικῆς. Gvicius.

Καὶ χάριν ἀμφιχέει κεφαλῇ χρυσίῳ Ἀφροδίτῳ,

65

Καὶ πότον δ' ὀφθαλμοῖς, καὶ γυμνάριον μελεδῶνας.

Ἐν δ' ἡμέρῃ κυνέον τε νόον καὶ ὀπίκλον ἦδ' ὅ

Ἐρμείῳ ἦνωγε Διόκτορον Ἀργειφόντῳ.

Ὡς ἔφαθ'· οἱ δ' ἔπιθοντο Διὶ Κρονίῳ ἀνακτὶ.

70

Αὐτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσσει κλυτὰς Ἀμφιγυήεις

Παρθένω αἰδοίῃ ἱκελον, Κρονίδει Διὶ βυλάς.

Ζῶσι δ' καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη.

Ἀμφὶ δέ οἱ Χάριτες τε θεαὶ καὶ πότνια Πειθώ

Ὅρμης χρυσείας ἔθεσαν χροῖ· ἀμφὶ δ' ἔτι

75

Ὡραὶ καλὶκχομοὶ σέφον ἀνθεσιν εἰαυνοῖσι.

Πάντα δ' οἱ χροῖ κόσμον ἐφήρμοσε Παλαιὰς Ἀθήνης

Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσι Διόκτορ' Ἀργειφόντης

Ψόδεά θ' αἰμυλίαις τε λόγους καὶ ὀπίκλον ἦδ' ὅ

Τάξε, Διὸς βυλῇσι βαρυκλίπας· ἐν δ' ἄρα φωνῇ

80

Θῆκε θεῶν κήρυξ· ὀνόμηνε δ' ἐκείνῃ γυναικί

Πανδώρῳ· ὅτι πάντες Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες

Δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφειστῇσιν.

Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπιὴν ἀμήχανον ἐξετέλεσεν,

Εἰς Ἐπιμηθέα πέμπε πατὴρ κλυτὸν Ἀργειφόντῳ

85

Δῶρον ἄγοντα θεῶν ταχυὴν ἄγγελον. Οὐδ' Ἐπιμηθεὺς

Ἐφροσύνῃ ὥς οἱ ἔειπε Προμηθεὺς, μήποτε δῶρον

Δέξαδ' παρὲς Ζηνὸς Ὀλυμπίας, αἶψ' ὀλοπύμπειν

Ἐξοπίσω, μή τις κακὸν θνητοῖσι γήηται.

Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ', ἐνόησε.

90

Πεῖν μὲν γὰρ ζώεσκον ὅππ' ἔχον· Φῶλ' ἀνθρώπων

Νόσφιν ἄτερ κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῦ πόνου,

66. Γυμνάριον μελεδῶνας] Παρὰ τὸ κεῖναι τὴν γῆν. Ἀπὸ γυμνάριον? *Guietus*.

67. Κυνέον τε νόον] Hoc est, αἰσιν. Homer. κυνὸς ἑμμετ' ἔχον, κυνῶπης, &c. *Guietus*.

71. Παρθένω αἰδοίῃ ἱκελον] Subintellige πόνημα, πλάσμα. ἱκελὸν πλάσμα, ὑδαλμα, ὑδωλον. *Idem*.

71. Κρονίδει Διὶ βυλάς] Cum prolatis Jovis mandatis, postea dixisset Deos πειθεῖσθαι Διὶ Κρονίῳ ἀνακτὶ, non opus erat hæc addere. Nec addita fuissent, uti nec innumera alia quæ passim obvia, nisi commodè

*Et venustatem circumfundere capiti auream Venerem,
 Et desiderium vehemens, & ornando corpori deditas curas:
 Indere verò impudentem mentem, & fallaces mores
 Mercurium jussit nuncium Argicidam.
 Sic dixit. illi autem obtemperarunt Jovi Saturnio regi.
 Moxque ex terra finxit inclytus Vulcanus.
 Virgini verecundæ similem, Jovis consiliis.
 Cinxit verò & ornavit Dea casta Minerva.
 Circùm etiam Charitèsque Deæ, & veneranda Suada,
 Monilia aurea imposuerunt corpori. illam porro
 Horæ pulcricomæ coronarunt floribus verms.
 Omnem verò illius corpori ornatum adaptavit Pallas Minerva.
 At in pectore illi nuncius Argicida
 Mendacia blandosque sermones, & dolosos mores
 Condidit, Jovis consilio tonantis. sed nomen illi
 Imposuit Deorum praco. appellavit autem mulierem hancce
 Pandoram: quia omnes cœlestium domorum incolæ
 Donum contulerunt, detrimentum hominibus industriis.
 At postquàm dolum perniciosum & inevitabilem absolvit,
 Ad Epimethea misit pater inclytum Argicidam
 Munus ferentem Deorum celerem nuncium. Neque Epimetheus
 Cogitavit quod illi præcepisset Prometheus, ne quando munus
 Susciperet à Jove Olympio, sed remitteret
 Retrò, ne cubi mali quidpiam mortalibus eveniret.
 Verùm ille recepto eo, cùm jam malum haberet, sensit.
 Priùs namque in terra vivebant homines
 Sine malis, & sine difficili labore,*

commodè versùs mensuram implevissent. Attamen & tertia repetitio occurrit. γ. 79. Confer & γss. 72. & 76. Clericus.

82. Δόλον αἰπὼν] Arduum, difficile. Guetus.

91. Νόσφι ἄτις κακῶν] Hæc quidem falsa sunt, sed minimè ἱστοῖσι ὁμοῖα, quod tamen à Poëta observatum oportuisset. Nam ne dicam fingi non debuisse humanum genus antiquius mulieribus, quæ homines describi poterant malis carentes, iis temporibus, quibus Dii ipsi tot ærumnas perpeffi sunt? Notum est facinus Saturni erga Cælum, notum item bellum Jovis cum Saturno, de quibus in Theogonia. Clericus.

Νέσων τ' ὄρχαλέων, αὐτ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.

Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ κατὰμυθήσκουσιν.

Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμα ἀφελῶσαι
Ἐσκέδασ'. ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ. 95

Μένη δ' αὐτόθι Ἑλπίς ἐν ἀρήκτοις δόμοισι
Ἐνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χήλεσιν, ἔδ' ἐθύραζε
Ἐξέπῃ. πρὸθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθου,
[Αἰγιόχης βαλῆσι Διὸς νεφεληγερέταο.]

Ἀλλὰ ἥ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται. 100

Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δ' θάλασσα.

Νέσσι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἢ δ' ὄππὶ νυκτὶ

Ἀυτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι

Σιγῇ· ἐπεὶ φωνῶν ἐξείλετο μὴδέτα Ζεὺς.

94. Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμα ἀφελῶσαι
Ἐσκέδασ'. ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ] Id est, λόντη
πάντη. Ὑπὸθεν πρὸθεν. Ordo ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ, ἐσκέδαστο δὲ ἀφελῶσαι μέγα πῶμα πίθου. ἐσκέδαστο an excussit? subintellige operculum.
Grietus.

94. Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι] Falluntur, qui, ut hinc interpretationem
suam allegoricam confirment, τὴ γυνή, συλλαβικῶς accipere videntur,
& ad universum mulierum genus referunt: cū simpliciter ἀνθρω-
ποικῶς ponatur: nihil enim hīc plus est, quā Πανδῶρος in præceden-
tibus. Heinsius.

96. Ἐν ἀρήκτοις δόμοις] Frustrā fuerunt viri docti, qui hujus lo-
quutionis rationem alibi quæfiverunt, quā in Lingua Phœnicia.
Hoc voluit Hesiodus, in interiore parte pyxidis, quæ aperta quidem,
sed fracta non erat; ita ut, operculo iterum imposito, nihil ex ea
posset per rimam elabi; in interiore, inquam, parte pyxidis, reman-
sisse spem. Vocavit autem interiorem eam partem δῆμον, ut Phœ-
nices vocabant בית beth, seu domum, interiora cujusvis vasis, unde
מִבֵּית mibbeth significat intrinsecus. Antiquissimi Græci, & Bæoti
præsertim, multa habebant Phœniciciis similia, ut passim ad Theogo-
niam ostendimus; quod dudum doctissimi viri animadverterunt. Cle-
ricus.

96. Ἐν ἀρήκτοις δόμοις] Non potuit concoquere Seleucus anti-
quus magister, qui à Proclo citatur, πῖθον ab Hesiodo δῆμον vocari: re-
scripsit igitur ἐν ἀρήκτοις πῖθουσι. Sed loquendi rationem non intel-
lexit. Locum, in quo ante nuptiarum tempus puellæ solent παρθε-
νία, δῆμον & οἶκον Hesiodus vocavit, quod & infra ostendimus.
Homerus μυχὸν δῆμον & μυχὸν θαλάμῳ posuit, pro δῆμον & θαλάμῳ
idem

*Morbisque molestis, qui hominibus senectam afferunt.
 Statim enim in afflictione mortales consenescent.
 Sed mulier manibus, vasis magnum operculum cum dimovisset,
 Disperfit, hominibus autem immisit curas graves.
 Sola verò illic spes in non fracta pyxide
 Intus mansit, dolii sub labris, neque foràs
 Evolarvit. prius enim injecit operculum dolii,
 [Ægiocchi consilio Jovis nubes cogentis.]
 Alia verò innumera mala inter homines errant.
 Plena enim terra est malis, plenimque mare.
 Morbi autem hominibus tam interdiu, quàm noctu,
 Ultrò oberrant, mala mortalibus ferentes
 Tacitè: nam vocem exemit prudens Jupiter.*

idem enim illis est δρυς & θάλαμος: quia pars intima erat. Eustathius ad Odyss. Γ. Ὅπ' αἰδύσαν αἰς ἐν Ἰλιάδι, ἔπει καὶ αὐτὴ λέγει τὴν ἐξοπί-
 τω ἐν μαζάρῳ εἰκασί, τὴν δὲ αὐτὴν μὲν τὴν αὐτὴν ὥστε τὸν ἐξοπίτῳ θά-
 λαμον, καὶ μὲν πρὸς δρυς. Hesl. infra: Ἡ' πὶ δρυὶ ἐνδοθὶ φίλη πα-
 ρὰ μαζάρῳ οἰκίῃ Οὐπὼ ἔργ' εἰδὴ παλιν εἰσεῖται Ἀφροδίτης, de virgine.
 Omnes autem virtutes & affectiones τὰς μεγίστας καὶ καρπύουσας Poëtae
 yirgines faciunt. Atque hæc causa est cur Hesiodus, reliquis omni-
 bus malis ἐν vase volantibus, solam Spem dicat tamquam καρπύουσαν,
 οἰκίῃ ἐν δρυὶσι. Elegantissima loquendi ratio: quæ ab eo quod se-
 quitur satis confirmatur, ἔδ' ἔργῳ Ἐξέπ' η. Heinſius.

97. Πῶς ὑπὸ χεῖρσιν] Πῶς ὑπὸ χεῖρσιν, & ἔδ' η, idem est: nam
 ὑποχειλὴς minùs est quàm ἐπιχειλὴς, quod tamen τὸ πτωλερωμένῳ op-
 ponitur, cum ad ipsum vas refertur. Et ἐπιχειλὴς mensura quædam
 erat non plena: quò allusit Comicus Ἰππ. Ὅς ἐποίησε τὴν πόλιν ἡμῶν
 μετὰ, ὑπὸν ἐπιχειλῇ. Hesychius ἐπιχειλὴς, τὸ ἐλαπίς. Sicut autem illa
 quæ ἐν θαλάμῳ sunt, longissimè à foribus absunt; sic τὰ ὑπὸ χεῖρσιν
 ὄντα, longissimè à vasis orificio. Heinſius.

98. Ἐπίμθετε] Πανδύρη scilicet. Guistius.

99. Αἰχόχε βελῆσι] Hic versus Heinſio inducendus videtur. vide
 ejus notas. Guistius.

99. Αἰχόχε βελῆσι] Mirum est quod hic nobis accidit. Liberè κα-
 πὲ τ' Ἀείαρεν verum hunc inducendum judicaveramus. Hanc sen-
 tentiam nostram Plutarchi calculo confirmari deprehendimus; qui in
 consolatione ad Apollonium, ubi totum hunc locum adducit, solum
 hunc versum prætermittit, vel ut νοθεύοντα, vel ut ignotum omnino
 tum temporis. Heinſius.

Οὕτως ἔπ' πρὶς Διὸς νόον ἐξαλέααθ.

105

Εἰ δ' ἐθέλεις, ἑτέρον τοι ἐγὼ λόγον ἐκκυρφάσω
Εὖ καὶ ὀπίσσω μὲν σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν.

Ὡς ὁμόθεν μεγάλας θεοὶ θνητοὶ τ' ἀνθρώποι,
Χρῦσεν μὲν πρῶτα γῆν μερόπων ἀνθρώπων
Ἀθάνατοι πόισαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες.

110

Οἱ μὲν ὅππ' Κρόνῳ ἦσαν, ὅτ' ἐργαῖν ἐμβασίλῳεν
Ὡς τε θεοὶ δ' ἐζῶον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερ πόνων καὶ οἰζύων. εἰ δέ τι δειλὸν
Γῆρας ἐπὶ κτῆναι αἰεὶ ἢ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι
Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἐκποδεν ἀπάντων,
Ἀφνειοὶ μήλοισι, φίλοι μακάρεσσιν θεοῖσι.

115

Θνησκόν δ' ὥς ὕπνῳ δεδμημένοι ἐσθλὰ ἢ πάντες
Τοῖσιν ἔλω· καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρ ἄρρεα
Αὐτομάτῃ πολλὸν τε καὶ ἄφθονον. οἱ δ' ἐμελημοὶ
Ἡσυχοὶ ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολλέεσσιν.

120

Αὐτὰρ ἐπεὶ κεν τῷτο γῆν καὶ γαῖαν κάλυψεν,
Τοὶ μὲν δαίμονες εἰσι, Διὸς μεγάλα δ' ἐβλαῖς,
Ἐσθλοὶ, ὀπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἳ ῥα φυλάσσεσιν τε δίκας καὶ χέτλια ἔργα,

105. Διὸς νόον] Id est, βουλῇ. *Guietus.*

106. Ἐκκυρφάσω] Ἐκπλάσω. απ σκυτήματος ἐκ, λέγω; *Guietus.*

109. Χρῦσεν μὲν] Vide quæ de hisce ætatibus diximus ad Theogoniam 7. 211. *Clericus.*

109. Μερόπων ἀνθρώπων] Mortalium hominum, non diversiloquentium. *Guietus.*

113. Νόσφιν ἄτερ τι πόνων καὶ οἰζύων] In quibusdam Siculi Diodori exemplaribus uno versu auctior hic locus legitur, hoc modo:

Νόσφιν ἄτερ τι πόνων, καὶ ἄτερ χαλεπῶς πόνων,
Νύσων τ' ὀργαλίων, καὶ ἀπὸ μύθων, εἰ δὲ μέλας
Γῆρας ἐπὶ κτῆναι

Suprà,

Πρὶν μὲν ἢ ζώσκειν ἐπὶ χθονὶ φθλ' ἀνθρώπων,
Νόσφιν, ἄτερ τι πόνων, καὶ ἄτερ χαλεπῶς πόνων,
Νύσων τ' ὀργαλίων. αἳ τ' ἀνδράσι γῆρας ἰδοῦσιν. *Heinsius.*

114. Αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι] Hoc est, semper integris membris, non senescentibus. ἢ ποδωχεῖντες, εἰ δὲ χειροχεῖντες. *Guietus.*

115. Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι] Græci sæpe numero totam τῆν ἀθηναισίαν voce

Sic nequaquam licet Jovis decretum evitare.

Ceterum si voles, alium tibi sermonem paucis expediam

Bellè ac scienter: tu verò præcordiis infige tuis.

Ut simul nati sunt Di, mortalesque homines,

Aureum primò genus variis linguis loquentium hominum

Dii fecerunt cælestium domorum incolæ.

Et ii quidem sub Saturno erant, cum in cælo regnaret:

Et ut Dii vivebant, securo animo præditi,

Planè absque laboribus & ærumna: neque molesta

Senectâ aderat: semper verò pedibus ac manibus sibi similes

Suaviter vivebant in conviviiis extra mala omnia,

Abundantes pomis cari beatissimis Diis.

Moriebantur autem ceu somno obruti: bona verò omnia

Illis erant: fructum autem ferebat fertile arvum

Sponte suâ multumque & copiosum; ipsique pro lubitu

Quieti res suas curabant cum bonis multis.

Verum postquàm hoc genus terra abscondit,

Ii quidem demones facti sunt Jovis, magni consilio,

Boni, in terris versantes, custodes mortalium hominum:

Qui quidem observant & justa & præva opera,

voce θαλίας designant, quod Latini Divûm epulas dicunt. Theocritus, Ἐνθα σὺν ἀποισιν θαλίας ἀγὰ ὑγρονίδῃσι. Quod cum exprimit Macrobius, epulis divûm accumbere, dicit, sicut Theocritus θαλίας ἀγῶν. Τη δας epulis accumbere Divûm. Hæc causa est, non quam reddunt interpretes. Heinsius.

119. Ἡ σὺναι ἔρῃα τίμωτο] Τὴν συνλογὴν τῶν αὐτομάτων καρπῶν. Ibid. σὺν ἰσθλοῖσι, hoc est, ἀγροῖς, κτήμασι. Guilelmus.

122. Τοὶ μὲρ δαίμονες εἰσι] Vide quæ scripsimus ad Theogoniæ 9. 215. Clericus.

122. Τοὶ μὲρ δαίμονες] Apud Platonem, omnes hi versus aliter in Cratylo concipiuntur. hoc, nimirum, modo:

Αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ τὸντο γῆρας καὶ μὲρ' ἀσάλευτον,

Οἱ μὲρ δαίμονες αἰῶνι ἐπιχθόνιοι καλῶν,

Ἐδλοὶ αἰετίζοντες, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Aristides apud Photium, Platonem sequitur: qui consulendus. Heinsius.

124. Σχίστλια ἔρῃα] Ἀδύνα. Guilelmus.

Ἡέρε' ἰσαάμφοι, πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν,
Πλατοδόται. καὶ τῷτο γέρε' βασιλῆϊον ἔχον.

129

Δούπερον αὐτε γῆϑ' πολὺ χειρότερον μετόπισθεν
Ἀργύρεον ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Χρυσέω ἔτε Φυλῷ ἐναλίγκιον, ἔτε νόημα.
Ἀλλ' ἐκατὸν μὲν παῖς ἔτεα πῶδ' ἀμυγδαλὰ κεδνῇ

130

125. Ἡέρε' ἰσαάμφοι] Nescio qui impulerit veteres Grammaticos, cur hunc locum omnes ~~ἐπ' Ἡέρε' ἰσαάμφοι~~ adducerent, qui ab Hesiodo ~~ἐπ' Ἡέρε' ἰσαάμφοι~~ interpretatur, & tantā quidem confidentiā, ut ex eo etymologiam ejus vocis deducant. Interpres Homeri: Ἡέρας δὲ φασὶ κληθῆναι, ἀπὸ τῆς Ἡέρας· ἢ ἀπὸ τῆς αἰέρας, ὡς φησὶν Ἡσίοδος ἐν τοῖς Ἑρμῶν καὶ τοῖς Ἡμίονοις. Ἡέρε' ἰσαάμφοι, πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν. Eodem modo Etymologus. Et Estinius, postquam probavit ἀπὸ τῆς Ἡέρας Heroes dici, addit &, ἀπὸ τῆς Ἡέρας. Quod probat partim ex Porphyrio, partim ex Hesiodo. Verba ejus sunt, Iliad. A. Οἱ δὲ ἀπὸ τῆς αἰέρας, ὡς δηλῶται καὶ ἐν τῇ περὶ Πορφύριον ἐπιγραμματικῶν (erant autem epigrammata ea, quae ex Aristotelis Paulo desumpserat ille) ἐν τῇ καὶ τῇ τῷ, Σῶμα μὲν ἐν πόλει καίεται. πῦρ δὲ αἰετὸς ἔχει. (Fortasse Σῶμα μὲν ἐν πόλει καίεται τῷδε, πῦρ δὲ ἔχει αἰετὸς.) φησὶ δὲ καὶ Ἡσίοδος, Ἡέρε' ἰσαάμφοι, πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν. Necessesse esset igitur eosdem esse Heroes & Δαίμονας, quod falsissimum est in Hesiodo. Qui ~~καὶ~~ ~~διωρεμῶν~~, ut notant veteres, omnium primus τῶν λογικῶν τίσεων γῆν ἐξέθηκε, nisi grammaticos lapsos esse, quod non insolentes faciunt, hac quidem in re malimus: cum alter ex altero falsum adducere, quàm Hesiodum consulere maluerit. *Heinsius.*

Ibid. — πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν Πλατοδόται] Postquàm Jupiter reliquique Dii desierunt esse ἰσάντων δαίμονες, & πλατοδόται, vicem eorum subierunt οἱ Δαίμονες. Postquàm Jupiter in terris τοῖς δικαῖς ἐπισταπῆν defuit, id munus ad ejus vicarios rediit τοῖς Δαίμονας, qui res forenses inspicere coeperunt, quod βασιλῆϊον ab Hesiodo dicitur. Commodè autem duo hæc munera adscribit τοῖς Δαίμονας. Quia circa duo hæc totius ferè operis subjectum vertitur. Ceterum πλατοδόται dicuntur οἱ τῆς γαιερίας ἐπιστάται. Apparent in Hesiodo passim veteris simplicitatis vestigia, in verbis non minùs quàm in rebus. Est enim propriè πλῆτ' ἢ ἐπιχερσία, seminum in terra absconditorum felix ubertas. Hesychius: Πλῆτ', ἢ ἐν τῇ ἀπὸ γαιερίας ἐπιχερσία, καὶ ἢ παρὰ γαιερία, sicut apud Latinos Opes. Ops enim Terra mater est. Inopes sunt οἱ ἀγαπῶντες, & οἱ ἀπὸ γαιερίας. Hinc πλατοδόται dicti sunt Dii, qui πλῶν ἐπιχερσίαν promoverent, & quocumque modo terræ præfessent. In sacris non aliter accipiebatur. Sic ἐν τοῖς Λιωνίησις, ubi ὁ δαδύχ' gestans facem clamabat ΚΑΛΕΙΤΕ ΘΕΟΝ: id qui audiebant,

Ære induti, passim oberrantes per terram,

Opum datores. atque hanc regiam dignitatem consecuti sunt.

Secundum inde genus multò deterius postea

Argenteum fecerunt cœlestium domorum incolæ,

Aureo neque corporis habitu simile, neque ingenio.

Sed centum annis puer apud matrem sedulam

bant, respondebant ΣΕΜΕΛΗΙ' ΙΑΚΧΕ ΠΛΟΥΤΟΔΟΤΑ. Πλούτων enim id dicebant quod in cornu copix continebatur: & τὸ κορυμνῶν, id est, canistrum in quo sacra hordea erant, εὐπλῆτων vocabant. Hesych. εὐπλῆτων κορυμνῶν, ὃ ἔστι πλῆτων. Ipsi autem hordea, utpote terræ fructum, ita dicebant, Ἀλλὰ τίς, inquit, ἐπ' αὐτῶν ἔλας. πλῆτων γὰρ ἔλας τὸ ἐν τῷ κορυμνῶν καὶ τῷ πυρρῶν ἀφαισίου. *Heinsius.*

130. Ἀλλὰ ἰσχυρὸν μὲν παῖς] Ἀλλὰ eleganter hoc loco pro ἀλλ' ὅμως proponitur. Inferior quidem hæc ætas, inquit, & deterior superiore erat, ἀλλ' ὅμως οἱ παῖδες, id est, quamvis multa erant, quàm in superiori deteriora, hoc bonum tamen erat, quòd pueri aliquamdiu simpliciter & sine malo, & ut Philosophi verbo utar, qui in Rhetoricis de hac ætate ita loquitur, ὅπως educabantur, apud matres suas. Jam quomodo intelligendus sit hic locus dicendum, quia à Græcis interpretibus id prætermisum. Sicut puellæ ad nuptias usque, ita filioli, ut ab improbitate abstinerent omni, οἷς τῶν γυναικωνίδων cum matribus suis & sororibus ablegabantur. Quòd id diutius fiebat, eò simplices magisque malorum ignari, & ævi corruptelarum expertes credebantur. Quamquam etiam interdum, qui provectiores ætate erant, quoties locus in coenaculo deesset, pransum coenatumque mittebantur. Sic in Gallo Luciani Eucrates filium suum οἷς γυναικωνίδων ablegat. Πάρεστι, ἴφην, καὶ σὺ, ὦ Μίκυλλε, καὶ σιωδρίνη μετ' ἡμῶν, ὅς τῃ γυναικωνίδων. ἢ γόν γὰρ ἔγωγε καλεύω μετ' ἡμῶν τοὺς πατέρας ἀπαθῆναι, οἷς σὺ χεῖρον ἔχῃς. Quòd igitur diutius ibi versabantur, eò simplices erant. Hesiodus, ut ævi illius εὐθύναν notet & ἀγκύλιον, centum annos in Gynæceo eos egisse dicit. Ἐνὶ οἴκῳ autem est ὅς τῃ θαλάμῳ. ita enim locum illum vocant Poëtæ, qui Homerum sequuntur. Unde Theocritus, virginem innuptam, παρθένον ἐν θαλάμῳ dicit, quam τῇ νύμφῃ opponit, ut ad illum notamus. Οἶκον dixit Poëta, ut Vitruvius, cum de eodem, nimirum, de Gynæceo, loquitur, lib. vi. c. xx. In his locis introitus constituantur œci magni, in quibus matres familiarum cum lanificiis habent sessiones. Hic mos post Hesiodi tempora corruptus fuit, cum scelestissimi Eunuchi matronarum œcos invaserunt. Hoc est, de quo tertio de legibus conqueritur Plato: Περιμῶν ἐπὶ γυναικῶν πρὸς εὐνύχον παιδωνίδων αὐτῶν τοὺς οἴκους. Hesiodus: τρέφει δὲ παρὰ μητέρας dixit, ut Lucianus μετ' ἡμῶν τοὺς πατέρας ἀπαθῆναι. *Heinsius.*

Ἐτίφειτ' αἰτάλων μέγα νήπιον ὦ ἐνὶ οἴκῳ.
 Ἀδ' ὅταν ἡβήσῃς, καὶ ἡβης μέτρον ἴκηται,
 Πανέρητον ζώεσκον ὅππῃ χρόνον, ἀλγέ' ἔχοντες
 Ἀφροδίαις. Ὑβραν γὰρ αἰτώδαλον σὺκ' ἰδυῖαντο
 Ἀθάλασ ἀπέχην, ἐδ' αἰθανάτης θεοπείθειν
 Ἡθέλον, ἐδ' ἐρδεῖν μακάρων ἱεροῖς ὅππῃ βωμοῖς,
 Ἡ θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἡθεα. τὰς μὲν ἔπειτα
 Ζῶς Κρονίδης ἔκρυψε, χολῆμινον ἔνεκα πρῶτος
 Οὐκ ἐδίδαν μακάρεσσι θεοῖς οἱ Ὀλύμπου ἔχουσιν.

135

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τῷτο γῆν καὶ γαῖα κάλυψε,
 Τοὶ μὲν ὑπὸ χθόνιοι μάκαρες θνητοὶ καλέονται
 Δῶπεροι, αἰδ' ἐμπης πρὶν καὶ πεῖσιν ὀπηδεῖ.
 Ζῶς ἣ πατὴρ τρίτον ἄλλο γῆν μερόπων ἀνθρώπων
 Χάλκεον ποίησ', σὺκ' ἀργυρῷ ἐδὲν ὁμοῖον,
 Ἐκ μελιῶν, δεινόν τε καὶ ὀμβρῆμον· οἷσιν Ἄρη
 Ἐργ' ἐμελε σπένοντο καὶ ὕβρεις· ἐδὲ π' σῖτον
 Ἡδίων, αἰδ' αἰδάμαντον ἔχον κρατερόφρονα θυμόν
 Ἀπλάσσει· μεγάλη ἣ βίη καὶ χεῖρες ἀαπτοί
 Ἐξ ὠμων ἐπέφυκον ὅππῃ σβαροῖς μελέεσσιν,
 Τοῖς δ' ἰὼ χάλκεα μὲν τόλχεα, χάλκεοι δὲ π' οἴκησι,
 Χαλκῷ δ' ἐργάζοντο· μέλας δ' σὺκ' ἔσκε σίδηρος.
 Καὶ τοὶ μὲν χεῖρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμνύτες

140

145

150

131. Αἰτάλων] Αὐτόμινον. *Guizotus.*

136. Γερούς ἐπὶ βωμοῖς] An scribendum ἱερ' οἷς ἐπὶ βωμοῖς, hoc est, ἱερῶ. Homerus tamen αἰδ' αἰδ' ἱερεῖς θεῶν, hoc est, fecit, sacrificavit. ἔρδιω facere. Virg. Cum faciam vitulā. *Idem.*

137. Κατ' ἡθεα] An? per colonias, oppidatim, pagatim, supple sacra facere, placet. non ex more, ut vulgò exponitur. *Idem.*

138. Κρονίδης ἔκρυψε] Subintellige τῇ γῇ. Infra: αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τῷτο γῆν καὶ γαῖα κάλυψε. *Idem.*

141. Τοὶ μὲν ὑπὸ χθόνιοι] Tzetzes legit ὑπὸ χθόνιοι. *Idem.*

145. Ἐκ μελιῶν] Scribendum εἰς π' μελὶς δινόν π', pro ἱκανὴς π' δινόν π'. Hesych. εἰμελὴς, ἀνάμωτος, ἀπαλὴ, ἀρρυθμῶς. εἰμελὴς λὰρ εἰς καὶ μέλ, sonus quasi diffonus, absonus. Aliò spectant quæ cecinit Virgilius *Æn.* VIII.

*Hæc nemora indigenæ Fauni Nymphæque tenebant,
 Gensque virum truncis & duro robore nata.* *Idem.*

148. Αἰ-

*Nutriebatur crescens valdè rudis domi sua:
 Cùm verò adolevisset, & ad pubertatem venisset,
 Pausillum vivebant ad tempus, dolores habentes
 Ob stultitias. injuriam enim pravam non poterant
 A se mutuò abstinere, neque Deos colere
 Volebant, neque sacrificare beatorum sacris in aris,
 Ut justum est hominibus ex more. Hos quidem deinde
 Jupiter Saturnius abscondit iratus: quia honores
 Non dabant beatis Diis, qui Olympum habitant.*

*At postquàm & hoc genus terra occultavit,
 Hi quidem terrestres beati mortales vocantur
 Secundi: sed tamen honor etiam hos sequitur. (num
 Jupiter verò pater tertium aliud genus variè loquentium homi-
 Æneum fecit, omnino argenteo dissimile,
 E fraxinis, vehemens & robustum: quibus Martis
 Opera curæ erant luctuosa, ac injuriæ: neque ullum cibum
 Edebant, sed ex adamante habebant durum animum,
 Inaccessi: magna autem vis & manus invictæ,
 Ex humeris, nascebantur in validis membris.
 His erant aenea arma, aeneaque domus:
 Ære verò operabantur: nigrum enim nondum erat ferrum.
 Et hi quidem manibus suis interfecti,*

148. Αἰπλοῖ] Idem ac αἰπλοῖ, vel αἰπτοῖ, qui inimicâ manu non possunt tangi, vel quibus manus injici non potest, sine periculo. Aliquoties in Herculis Scuto idem observavimus. Clericus.

151. Μίλας δ' ἴσως σίδερος] Si constarent sibi figmenta Poëtica, hanc progeniem occidisse oporteret, ante tempora Promethei; qui ferri cudendi artem invenisse à Poëtis, magno consensu, dicitur. Verùm non tantopere exulta erat ars mentiendi, iis temporibus, ut mendacii partes consentire necesse esset. Clericus.

152. Καὶ τοὶ μὲν χεῖρας] Non intellexerunt Græci interpretes & cum iis Latini ἀγλαῖς quas Poëta ponit inter ἀῖεας diversarum ætatum. Quas sine ἀῖεας interiisse dicit, eas ait vel δαμόνηας, vel θανάτους καλύψας. Quas autem significare vult ἀῖεας constitui ex iis, nec interiisse funditus; ait ὑπὸ γῆς καλύψας: quod primæ & secundæ ætati contigit. Tertia ætas contrà, de quibus: Καὶ τοὶ μὲν χεῖρας ὑπὸ σφαιτέρῃσι δαμόνῃσι βῆσαν ἐς αὔραις δάμον κρυπτοῖ Αἰδῶ Νάινυμοι. Tales ἀγλαῖς

Βῆσαν ἐς ἑρμένεα δόμον κρυερῷ Αἴδαο,
Νῶνυμοι θάνατ' ὃ καὶ ἐκπύγλυς περ ἰόντας
Εἴλε μέλας, λαμπρὸν δ' ἔλιπον φάος ἡελίοιο.

155

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τῷτο γῆρ' ἔχ' γαῖα κάλυψεν,
Αὔθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ὅπ'ι χθονὶ πελυβοπέτρῃ
Ζῶς Κρονίδης πόησι δικαιότερον καὶ ἄρειον,
Ἀνδρῶν ἡρώων θείον γῆρ', οἳ καλέονται
Ἡμίθεοι περτέρῃ γυνεῇ κατ' ἀπείρονα γαῖαν.

160

Καὶ τὸς μὲν πόλεμός τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνὴ,
Τὸς μὲν ἐφ' ἐπὶ ἀπύλῳ Θήβῃ, Καδμηΐδι γαίῃ,

Ἀφρολαὶ Homero familiares sunt. Sic Iliad. Γ. Ὅππότερ' ἰδὲ ἔργα
ματ' ἀμφοτέρωσιν ἴηκε Τὸν δὲ ἀπφρίμδρον δυναι δόμον Αἴδ' εἰσιν.
Ubi manifesta sit Ἀφρολή, non placet tamen frigida illa Grammati-
cos. Eustath. τὸ δὲ ἀπφρίμδρον δυναι εἰς ἀδῶν, πρὸς διασπλὴν εἴρηται
τ' ἰδὲ φθόρας μινδουμδραν δυναι εἰς ἀδῶν, ὅππ' ὁ Περσίδης, καὶ ὁ Θεσπύς,
καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, καὶ ὁ Ἡρακλῆς. Sicut igitur ibi Homerus ἀπφρίμδρον
δυναι εἰς ἀδῶν dixit, πρὸς Ἀφρολήν: ita Hesiodus homines ætatis ter-
tiæ, βῆσαι εἰς ἀδῶν, sed δαμνοδύντας ἐπὶ σφαιτέρῃσι χερσὶ: secundò γυνί-
μας. Observatio illa etiam magis necessaria est in Heroum ætate,
quam duplicem facit: eorum qui Thebanum bellum gesserunt, &
qui Trojanum. Priores interiisse dicit sine λῆξ', sicut tertiam: po-
stiores partim interiisse, partim λῆξιν habuisse, idque cō μακάρων
τάσας. Divisio quam malè perceperunt interpretes, ibi est:

Εἴθ' ἦτοι τὸς μὲν θανάτῳ τέλ' ἀμφοτέρωσιν,

Τοῖς δὲ διχ' ἀνθρώποι.

Illud enim τὸς μὲν & τὸς δὲ eos distinguit qui funditus interierunt,
ab iis qui translati in beatorum insulam fuerunt. Qualis apud Home-
rum Menelaus est, cui prædicit Proteus:

Σοὶ δ' εἰ θεία φάος ἐπὶ διοτρεφὲς, ὦ Μενέλαε,

Ἄργ' ἐν ἱπποδάμῳ θάσειν, καὶ πότμῳ ἐπισπείν.

Ἀλλὰ σ' ἐς Ἡλύσιον πεδίον, καὶ πύργῳ γαίης

Ἀθάνατοι πύμψουσιν

Hoc Hesiodi loco decepti fuerunt ii, quos magistri notant insulas
beatorum Thebis constituisse. Thebanos Hesiodus sine λῆξ', suo sce-
lere, interiisse dicit, nec λῆξιν constituisse. Trojanos partim interiis-
se, partim λῆξιν constituisse cognominem, id est, Heroicam; qui-
bus opponuntur οἱ γυνίμας θνήσκοντες. Ex iis maximè excipiebantur
illi qui in undis perierant, quorum præcipuus fuit Ajax, cui ne lo-
cum quidem in sua γυνίμα concessit Homerus, quòd funditus interiis-
se existimaretur. Quod & Synesius notavit: Εἴμ' δὲ ἐν τοῖς δυνάεσσι,
ὅραται

Descenderunt tenebricosam in domum horribilis Plutonis

Ignobiles: mors autem, tametsi terribiles erant,

Invasit atra, splendidumque liquerunt lumen solis.

Sed postquam hoc genus terra operuit,

Rursum aliud quartum in terra multorum alumna

Jupiter Saturnius fecit justius hoc melius,

Virorum heroium divinum genus, qui vocantur

Semidei, priore ætate, per immensam terram.

Hos quoque bellicumque malum hoc pugna gravis, (ram,

Alios quidem ad septem portas habentes Thebas, Cadmæam ter-

ὁμνυμὶ σοι θεὸν ὃν φιλοσοφία περισσέει, τὸ Ὀμηρικὸν ἱδρυτὴν καίνο, καὶ αἶσα ἀληθὲς εἶη, ἥ καὶ ὑδαῖοι θάνατον, ὁλοθροῖν εἶναι καὶ αὐτῆς τὴν ψυχὴν λίσσῃ γὰρ ἐστὶν ὅπερ τὸ ἐπὶ τῶν Αἰῶν δὲ ἐξαπολλάσκει ἐπὶ πῖν αἰλουρὸν ὕδαρ, τὸ ἐν θαλάττῃ θάνατον ἀκρετέστερόν τι ἀπώλειαν εἶναι πείμφορον. εἰ δὲνα γρὺν αἰῶν ἐξαπολλάσκει φησὶν, ἀλλ' ἔκαστος λατρήσκει, αἰδὼς δὲ ἐξέστηκε. ταῦτ' αἶσα καὶ ἐν δυοῖν νεκυῖαν ὁ μικρὸς Αἰῶν εὐδαμῶς ἔδραμεν εἰσέστηκε, ὡς τὴν ψυχὴν ὅτι οὐκ ἐστὶν αἶσα. *Heinsius.*

158. Δικαιοῦσιν] Si ætas illa melior fuit antecedente, sceleratissimam profectò fuisse priorem oportuit: quæ enim scelera de hac non narrantur? Quàm conscelerata fuit Oedipi familia? Quàm mali homines, Troicis temporibus? Verùm *Homerus* usque adeò laudarat eos, qui ad Trojam bellum gesserant, tamque caros *Dæis* descripserrat, quamquam meros latrones, si rem introspiciamus; ut *Hesiodus* deteriores eos superioribus dicere ausus non fuerit. Sic temerariæ priorum ætatum laudes ad posteros transmittuntur, & quos vituperaremus, si de iis sine præjudicio judicaremus, ad cælum tollimus, quia sunt olim à Majoribus nostris, præ imperitia, laudati. *Clericus.*

162. Τὰς μὲν ἐφ' ἐπικυλῶ] Intelligit non tantum τὰς ἐπὶ ἐπὶ Θήβαις dictos, sed etiam eos qui Εὔπηγοι dicebantur, id est, τὸ ἐπὶ Θήβαις filios. Utrique Thebas adorti sunt. *Diodorus Siculus* libro III. Οἱ δὲ τῶν παῖδων Εὔπηγοι ὀνομαζόμενοι, τὸ τὸ πατέρα θάνατον ἐπιζήοντες, ἔγνωσαν στρατεύειν καὶ ἐπὶ τὰς Θήβας. *Æschylus* quoque non tantum Εὔπη ἐπὶ Θήβαις tragediam, sed etiam Εὔπηγον scripsit. Ex ea interpretes *Pindari* versus ἀεὶ κλέσων adferunt: κατὰ τὴν Αἰχρόλῳ ἐν Εὔπηγοις.

Λοῖβαί Διὸς μὲν πρῶτον ὠρεῖν γάμου

Ἡέρις τι, τίω τι δόντιον κλέσιν νέμω.

Τελίω Διὸς σὺν τῷ εὐκταίαν λίβα.

qui corruptissimè ibi scribuntur. Et *Androgonus* ab *Athenæo* narratur εὐκταίαν τὰς Εὔπηγον. *Heinsius.*

ὦλεσε μαρναμένους μῆλιν ἔνεκ' Οἰδιπόδαο
 Τὰς δ' καὶ ἐν νήεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
 Ἔς Τροίην ἀγαγὼν, Ἐλένης ἔνεκ' ἠνκόμοιο·
 Ἐνθ' ἦτοι τὰς μὲν θανάτῳ τέλῳ ἀμφεκάλυψε.
 Τοῖς δ' ἔτι δὴ χ' ἀνθρώπων βίον καὶ ἦθε' ὀπίστας
 Ζῶς Κρονίδης κατένασσε πατὴρ ἐς πέρας αἰῶνος
 Τηλεῖ ἀπ' ἀθανάτων τοῖσι Κρόνῳ ἐμβασιλεύει.
 Καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν αἰκηδέα θυμὸν ἔχοντες
 Ἐν μακάρων νήσοισι παρ' Ὠκεανὸν βαθυδύνῳ

165

170

163. Μῆλιν ἔνεκ' Οἰδιπόδαο] *Κτημάτων*. hoc est, rerum, regni. *Gnisius*.

163. Μῆλιν ἔνεκ' Οἰδιπόδαο] Tametsi rectè Interpretes Græci observarunt *μῆλα* hic dici metonymicè omnis generis divitias; tamen vertendum non censuimus *opes*, pro *ovibus*, in translatione verbis usque aded adstricta; cum nihil vetet *oves* nos in ea interpretari, ut *μῆλα* in Græcis *Hesiodi* verbis. Hebræi מִקְנֵה *mikneh* promiscuè vocant *divitias* & *pecudes*; quia, ut omnibus notum, divitiarum antiquissimis temporibus in pecudibus præsertim erant sitæ. *Clericus*.

165. ἦθε'] *Lucretius* quietes vocat. *Scaliger*.

171. Ἐν μακάρων νήσοισι] Etiam si *Homerus* insulas non memoravit, attamen plerique eum auctorem hujus fabulæ fuisse volunt; inter quos *Strabo*, qui Lib. I. à Poëta *Elysium campum* dictas *beatorum insulas* fuisse contendit. Profert p. 2. celebrem locum ex *Odyss. Δ.* ubi describuntur campi *Elysii*. Quibus subjungit: καὶ αἱ τὴν μακάρων δὲ νῆσοι παρὰ τὴν μαυρωσίαν εἰσὶ τὴν ἰθάτης παρὰ δούρι: *beatorum* verò *insulae* sunt è regione ultima *Mauritania* ad occasum. Attamen *Elysios campos* querit etiam in continente *Hispania*, addit enim: καὶ ὁ μὲν αὐτοῦ ἐστὶ τὸ τὴν Ἰβηρίας τὴν πύλην πύλας: eodémque *Hispania* occidenti fines pertinent. Verùm hoc posterius copiosius prosequitur Lib. III. p. 103. & seq. ubi docet Poëtam, cum sciret multas expeditiones in extremam usque *Hispaniam* susceptas fuisse, & de fertilitate earum orum à Phœnicibus aliquid rescivisset, ibi piorum sedes sitas & *Elysium campum* finxisse. Adsentitur ei *Eustathius*, ad memoratum *Homeri* locum, cujus imitorem *Hesiodum* hic esse leberide cæcior viderit. Ita etiam senserat *Plutarchus*, quem vide non procul ab initio vitæ Sertorii. *Hæc ex schedis paternis*. Ceterum quod habet *Strabo* de Phœnicibus qui fertilitatem Bæticæ *Homero* descripserant, viam ostendit *Sam. Bocharto* inveniendæ rationis, cur campi illi *Elysii* dicti sint. In lingua, nimirum, Phœnicia, *ḥalixim* dicuntur *gaudentes*. Eum adi Chanaanis Lib. I. c. 34. Non equidem crediderim *Homerum* finxisse esse aliquam beatitudinem post hanc vitam, de qua

nemo

Perdidit pugnantes propter oves Oedipi;
 Alios verò in navibus trans ingentem maris amplitudinem,
 Ad Trojam ducens, Helena gratiâ pulchricoma:
 Ubi mors quoque oppressit illos.
 Iis autem seorsum ab hominibus vitam & sedem tribuens
 Jupiter Saturnius pater constituit eos ad terræ fines.
 Procul ab immortalibus Saturnus horum Rex est.
 Et ii quidem habitant securum animum habentes
 In beatorum insulis, juxta Oceanum profundum,

nemo. an. è, apud Græcos; quidquam dixisset; sed cum dudum recepta hæc esset opinio, nec constaret quo rerum naturæ loco collocandi essent beati animi, ex ingenio sedes felicitatis illius in ultimâ Hispania, aut in Insulis Fortunatis, posuisse. *Clericus.*

171. Περὶ Ὠκεανὸν βαθυβόλον] Veteres Critici, totum hoc, παρ' Ὠκεανὸν, interpretati primò omnium videntur in τῷ αἰέτι: postea vocem Ὠκεανὸν ita sumserunt, quasi quæ per se τῷ αἰέτι designaret. Hesych. Ὠκεανὸς αἰὲρ, θάλασσα. Item, Ὠκεανὸς πόντος, τῷ αἰέτι αἰὲς δὲ αἰ. ψυχρὰ τῷ πλάτύνειν δόρυ. Postremò alia. Atque hinc Heroes suos, qui παρ' Ὠκεανὸν constituuntur, *Aëris in latis campis* constituit Maro. At Græci interpretes magno se ἀποπήμαν traduxerunt; cum, παρ' Ὠκεανὸν, verterunt, κατὰ τὸ Ὠκεανὸν, quod & reliqui secuti sunt. Melius multò & prudentius Silius, *Ultra Oceanum* reddit lib. XIII.

Verùm ultra Oceanum sacro contermina fonti,

Lethæos latices & sacra oblivis potat.

Quod Græcè esset πέραν τῷ Ὠκεανὸν. Ceterum cur ibi Heroes constituat Hesiodus, ratio hæc est. Oceanum veteres causam aliquam statuiebant τῷ αἰέτι διαίτης, quæ justissima & facillima, καὶ μὴ διγυμνασίης, à terra petebatur prius: postea cum Oceanum πόντος εἶναι tentarent, actum de justitia fuit. Atque hæc causa vera est, cur Hesiodus vitam illam, quam Homerus βίον ῥήϊον vocat, ultra Oceanum esse voluerit, quòd nihil plus commercii cum Oceano & ejus præside Fortuna haberet. Hinc Pindarus, in multis Homeri & Hesiodi interpretes, eleganter, ubi αἰὲρ μακρότερον & eorum ἵσαν agit, negat illis πόντος ἴδμεν αἰὲρ θάλασσαν εἶναι. Quem locum in hanc sententiam & Theon adducit. Verba ejus sunt ad illum Arati, ubi Astræa describitur, & de sæculis agitur: Αἰὲτος δ' ἔξωθεν. χαλεπὴ δ' αἰπύεσσα θάλασσα. ἰσχυρὰ καὶ ἐπιχώρια ἔργα πρὸς καὶ ἕκαστον. καὶ Πίνδαρος, Οὐδὲ πόντος ἴδμεν κατὰ τὸν αἰὲρ θάλασσαν. Ubi legendum πόντος αἰὲρ θάλασσαν ex ipso Pindaro. Opponit πόντος θάλασσαν Oceani, τῇ ῥήϊον βίον. Quamvis nobis ipse Arati locus quoque usui esse potest, ubi hunc βίον ῥήϊον describens Occa-
 num

Ὀλβιοὶ ἥρωες· τοῖσιν μελιθεῖα καρπὸν
Τεῖς ἐπεὶ θάλασσαν Φέρει ζείδωρον ἄρουρον.

Μηκέτ' ἐπειτ' ὀφείλον ἐγὼ πέμπλοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρὸς θεοὺς θανεῖν ἢ ἐπὶ τῇ γαίᾳ.
Νυνὶ γὰρ δὴ γῆν ἐς σιδήρεον· εἰδὲ ποτ' ἡμᾶς
Παύσονται καμάτε καὶ οἰζύνῃ, εἰδὲ π νύκτωρ
Φθιρόμενοι· χαλεπὰς δ' ἔσσι δάσχεσι μερίμνας.
Ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίζεταί ἐσθλὰ κακῶσιν.
Ζῶς δ' ὀλέσθ' καὶ τῷ γῆν μερόπων ἀνθρώπων,

175

180

sum ab illis sejungit: Ἀὖτις δ' ἔτι καὶ χαλεπὰ δ' αἰπύτα θάλασσα.
Καὶ βίον ἔπει τῆς ἀποπλοῦς ἡγήσεται, Ἀλλὰ βίος καὶ ἄρουρον. Sicut ante
ἐπιθυμίαν & τὸ ἐπιθυμητὸν, Oceanus ignotus erat, aut semotus: ita
Heroum καὶ τῶν μακρῶν animæ ultra Oceanum constituuntur, quod ex-
tra ἐπιθυμίαν sint, qua qui carent βῆτα ζῶντες dicuntur. Veteres enim,
teste Synesio, qui hunc Arati locum ἐν τῇ Περι ἀστρονομίας eleganter in-
terpretatus est, justitiæ locum esse existimabant ἀποδοθείσης μαρτυρίας,
παιδείας δ' ἀποδοθείσης. Hesiodus in hoc libro (nam in eo labo-
ramus ut auctorem, præcipuè que mentem hujus libri interpretemur)
injustitiæ poenam constituit τὸ Ὠκεανὸν, tamquam necessarium, à quo
etiam justos separat: quibus hoc præmium proponit, futurum, ut
ne Oceano quidem opus habeant. Θάλασσαν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές, εἰδὲ
ἐπὶ τῇ Νείσσοντα, καρπὸν δὲ Φέρει ζείδωρον ἄρουρον. Ipse Poëta cur He-
roas suos περὶ Ὠκεανὸν constituat, causam satis ostendit, cum addit,
τοῖσιν μελιθεῖα καρπὸν Τεῖς ἔτι τῆς θάλασσης Φέρει ζείδωρον ἄρουρον. Ter-
ra enim fructum, quem ῥήϊον βίον vocant, Oceano opponit; sicut
Horatius *paratas epulas*, ut alibi ostendimus, *pati & mercatura*. Po-
terat præterea epithetum βαρυδίνης grammaticos in officio continere,
& eorum deprecari ambitionem, ne multa de voce Oceani dicerent,
quæ nihil præter ostentationem nobis eorum detegunt, ut cum de
Horizonte & aliis. At Homerus, ex quo tam multa nugati sunt,
simplicissimè locutus erat, cum περὶ μακρῶν ἡρώων dixerat. Ἀλλ' αἰεὶ
Ζεφύροιο ληυπνεύοντος αἴητας Ὠκεανὸς αἰνέσσει. Duo enim significarat Poë-
ta: primò secutus opinionem eorum, qui Oceanum patrem vento-
rum statuunt, pro diversis ejus partibus, sicut Herodotus fluvios τῶν
αἰρῶν, id est, vaporum, qui ab aliis νεφέλαι dicuntur: unde Nilus
ἐνὶ Φεῖλῳ à quodam dicitur. Secundò, ostendit situm eorum πρὸς
ἄστρον esse, quem ubique ex ventis designat: nec enim voce Zephyri
ibi Poëta utitur κατὰ τὸ ἐπιπλῶν, ut magistri loquuntur, & frustra:
vel, quod sæpè facit, ὡς τοῦτο φιλοῦν αἰετὸν μέλισσα, sed ut dixi. No-
tarunt jam olim etiam veteres Homeri interpretes toto hoc opere τὸ
θάλασσαν καὶ τὸ Ὠκεανὸν Ἡσίοδον βλάσφημον εἶναι. Ceteri Poëta cum He-
siodum

Felices heroës: his dulcem fructum

Ter quotannis florentem profert sæcunda tellus.

O utinam ego quinto non interesssem

Hominum generi, sed aut mortuus esse prius, aut postea natus!

Nunc enim genus est ferreum: neque umquam aut die

Quiescent à labore & miseria, aut nocte

Corrupti: graves verò Dii dabunt curas.

Sed tamen & hisce admiscebuntur bona malis.

(num,

Jupiter autem perdet etiam hoc genus variè loquentium homi-

fiolum & Homerum non benè percepissent, ipsum Ω'κεανὸν sedem beatorum statuerunt. Plato in Phædonē τ' Ω'κεανὸν τῆς Α'χέροντος simpliciter opponit: quod spectasse videntur etiam ii, quos Patriarcha Photius notat scripsisse, τὴν οἱς αἰδὲ καθεδρὸν παρὰ τὸ Ω'κεανὸν γο- γυῖα τῆς Ο'δυσεῖ, ἢ κατὰ τὴν Σικελίαν. ubi παρὰ Hesiodico modo sumitur. Heinsius.

174. Μηκέτ' ἔπειτ' ἄφελον ἐγώ] Hunc locum eleganter expressit Valerius Cato:

Ergo quod Deus atque Heros, cur non minor atas?

Infelix ego, non illo qui tempore natus,

Quā facilis natura fuit: fors ô mea lava

Nascendi, miserumque genus, & sera libido

Tanta mea, &c.

Opponit minorem ætatem, id est, τὸ πρῶτον γένος, τοῦ καὶ ἡρώεω. Deos *atatem auream* vocat: quia ætas illa τοὺς δαιμόνας κατὰ λῆξιν constituit. *Facilem naturam* dixit, τὴν ῥῆξιν βίον. Legendum autem versu secundo, *Sors ô mea lenta Nascendi*. Ita planè mentem Hesiodi dat. Heinsius.

175. Ἡ' ἔπειτα γένος] Hoc est, post quintam generationem, quasi sequentes meliores sint futuræ. Guierus.

176. Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον] Ætas igitur hæc proximè successerat Troicæ. Quando autem hic *atatem* dicimus, intelligimus γένος, hoc est, *prolem* quamdam hominum, non intra triginta, aut triginta quinque annos, natorum, sed per maiorem annorum numerum florentium. Ceterum quid deterius habuerint Hesioidea tempora Troicis, me nescire fateor. Præsentia, nimirum, dumtaxat mala sentimus, præteritorum oblii. Clericus.

176. Νῦν γὰρ δὴ] Τὸ νῦν hoc loco ex illis vocibus est, quæ sumi πρῶτον à Grammaticis dicuntur: tale est illud Homeri:

νῦν μὲν γὰρ καὶ ἴλοις πόλιν εὐρυγύαν.

Εὐτ' ἂν γενόμηναι πολιορκήταφοι πλέθωσι.
 Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίῳ, ἔδὲ π παῖδες,
 Οὐδὲ ξῖν' ξεινοδόκῳ, καὶ ἐταῖρ' ἐταίρῳ,
 Οὐδὲ κασίγνη' φίλ' ἔσεται, ὡς τὸ παρ' περ'
 Αἴψα ᾗ μεθέσκοντες ἀπμήσουσι τοκῆας.
 Μέμψονται δ' ἄρα τὰς χαλεπῆς βάζοντ' ἐπέεσσιν
 Σχέτλιοι, ἔδὲ θεῶν ὅπιν εἰδότες· ἔδὲ μὲν οἳ γε
 Γηράν περ τοκῶσιν ἀπὸ θρεπλήερα δοῖεν,
 Χειροδίκα. ἔτερ' δ' ἐτέρῃ πόλιν ἐξαλαπάξῃ
 Οὐδέ τις δῖος κεν χάρις ἔσεται, ἔπε δικαίῃ,
 Οὐτ' ἀγαθῶ. μᾶλλον ᾗ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν
 Ἄνερ' ἀπμήσουσι. δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδῶς
 Οὐκ ἔσαι. βλάβη δ' ὁ κακὸς τ' ἀρεῖονα φῶτα,

185

190

182. Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίῳ.] Ex his ferrei sæculi notatur infelicitas, in quo permolere alienas uxores vulgatum erat: contra inter præcipuas felicitatis notas recenset Hesiodus, in sequentibus, similitudinem liberorum cum parentibus, v. 235. Quod habet Poëta, quia Veterum ea erat opinio, dissimiles parentibus partus pro non legitimis habendos, ut qui adulterii suspicionem moverent. Res manifesta fit ex hisce Catulli versibus, in Juliz & Malli Epithalamio:

*Torquatus volo parvulus,
 Matris è gremio sua,
 Porrigens teneras manus,
 Dulce rideat ad patrem
 Semibiante labello.
 Sit suo SIMILIS patri
 Mallio & facilè insciis
 Noscitur ab omnibus,
 Et PUDICITIAM sua
 Matris indicet ore.*

Sic & Theocritus in Encomio Ptolemæi:

*Ἀσέγγυα δὲ γυναικὸς ἐπ' ἀλλοτρίῳ νότῳ αἶν,
 Ῥηϊδίαι δὲ γυναι, τίνα δ' οὐπὸτ' εἰκόντα πατρί:*
*Mulieris autem conjugali amore carentis in alieno viro semper est animus.
 Sed facilis cognitu est soboles, nec liberi umquam sunt similes patri. Ex
 paternis schedis. Clericus.*

182. Οὐδὲ π παῖδες.] Hic distinguendum videtur, & πλεῖστα πρὸς τὴν
 ponenda post παῖδες. *Gruetius.*

186. Βάζοντ'] Βάζοντι pro βάζοντι, ut ἄσπον ἰόντι Homero. Sed iste
 versus ἰωνοειδής. *Idem.*

187. Οὐδὲ

Quum vix natæ canescant.

Neque pater cum liberis concordat, neque liberi cum patre,

Neque hospes cum hospite, neque amicus cum amico,

Neque frater amicus erit, ut antehac:

Celeriter verò senescentes contumelia afficient parentes.

Incusabunt autem illos molestis alloquentes verbis

Impii, neque Deorum vindictam veriti. neque hi sanè

Senibus parentibus educationis præmia reddent

Violenti. alter autem alterius civitatem diripiet.

Neque ulla pii gratia erit, neque iusti,

Neque boni. magis verò maleficum & injurium

Virum colent. Justitia autem in manibus & puer

Non erit. Ladetque malus meliorem virum,

187. Οὐδὲ θεῶν ἐπὶ αἰδέσθαι] Neque Deorum actionem veriti. non, oculum. hoc est, poenam quæ à tergo sequitur. Tibull. Nesciat ultorem post caput esse Deum. Ζήταλον. à ζῆλος, ζητῆς, ἀζητός. item à ζέτω, ζήτησις, ζητῶν, coërcendus, malus, miser. Idem.

189. Χειροδίναι] Observarunt jam olim veteres commentatores in Homero & Hesiodo πῶτον quoddam in compositis quibusdam ἀντιπῶτον: quod directè cum simplicibus pugnat. Sic μέγας θυμὸς, τὸ πολλὸν ἔχων. cum μεγαθύμος sit ὁ μεγαλόφρων in virtutibus, καὶ μεγαλόφρων. Sic ὁ δίκαιος ἐὼν χειρὶ ἔχει est ὁ δίκαιος, χειροδίκης ὁ αἰδώς. Utrumque notavit vetus quidam magister olim ad Poëtam: Μέγας μὲν ἔσθ' ὁ θυμὸς, τὸ πολλὸν ἔχων, μεγαθύμος δὲ, ὁ μεγαλόφρων καὶ μεγαλόφρωνος. ὅτι καὶ παρ' Ἡσιόδου ἀφ' ἑσθ' ὁ χειροδίκης, καὶ ὁ ἐὼν χειρὶ ἔχει τὴν δίκην· χειροδίκης μὲν ἔσθ' οὐκ ἔστιν ὁ δίκαιος, καὶ οὐκ ἐὼν τοῖς νόμοις, αἰὲν ἐὼν χειρὶ τῆς ἰουστῆς, καὶ οὐκ ἔχει τὴν δίκην. δίκαιος δὲ ἔχει ἐὼν χειρὶ ὁ δίκαιος καὶ αἰὲν ἐὼν χειρὶ οὐκ ἔστιν ὁ δίκαιος. Utrumque tamen pro altero poni potest, ut jam videbimus. Heinsius.

190. Οὐδὲ τις αἰδέσθαι] Subintellige αἰδῶν. Gaietius.

191. Ὑβρις pro ὕβρις, quamvis possit excusari. Scaliger.

191. Ὑβρις] Ὑβρις ὁ αἰδῶν, ὕβρις. Gaietius.

192. Δίκην δὲ ἐὼν χειρὶ καὶ αἰδῶν Οὐκ ἔστι] Distingui hæc modo etiam aliâ ratione & contrariâ potest. μᾶλλον δὲ καὶ αἰδῶν ἰουστῆς καὶ ὕβρις ἀντίπαροι. Δίκην δὲ ἐὼν χειρὶ, καὶ αἰδῶν Οὐκ ἔστι. Illud autem Δίκην δὲ ἐὼν χειρὶ, tum eadem ratione dicetur, quâ χειροδίκης infra dicuntur αἰ αἰδῶν. Sic nunc Δίκην δὲ ἐὼν χειρὶ ἔστι, est, αἰδῶν ἔστι. Nam idem illud πῶτον significationis contrariæ in simplicibus esse potest, quod in composito. Euripides Bacchis χειρὶ δίκην dixit τὴν δίκην, καὶ τὴν δίκην. Καὶ τὴν μὲν αἰ αἰδῶν, ὡς καὶ πᾶσι Μυκαρσίνοιο ἔχουσιν ἐν χειρὶ δίκην. Heinsius.

Μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ὅππῃ δ' ὄρεον ὁμείται

Ζῆλ' δ' ἀνθρώποισιν οἰζυροῖσιν ἄπασιν

195

Δυσκέλαδ' κακὸν χαρὶ' ὁμαρτύσσει συζεώπης.

Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὀλύμπῳ δότ' ἡθονὸς Ὀρυοδόης,

Λόχῳ σὶν Φαρέεσσι καλυψαμένην χροῶν καλὸν,

Ἀθανάτων μὲν Φύλ' ἴτιν, περιλιπόντ' ἀνθρώπους,

Αἰδῶς καὶ Νέμεσιν. τὰ δ' ἡ λείπεται ἄλγεα λυγρὰ

200

Θνητοῖς ἀνθρώποισι. κακὴ δ' ὅσ' ἐσέταται αἰκλή.

Νυν δ' αἶνον βασιλεύσ' ἐρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.

Ὡς δ' ἱρήξ' προσέειπεν αἰηδόνα ποικιλόδοκρον,

Τῷ μάλ' ἐν νεφέεσσι φέρων ὀνύχεας μεμαρπώς.

Ἡ δ' ἐλεὼν, γραμπῶσι πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεας,

205

Μύρετο. τίω δ' ὅγ' ὅππῃ κατέως πρὸς μῦθον ἔειπε.

Δαιμονίη, τί λέλακας; ἔχ' ἔνυ σὶ πολλὸν δροῖων.

Τῇ δ' εἰς, ἥ σ' ἂν ἐγὼ περ ἄγω, καὶ αἰοιδὸν ἔῃσιν.

Δεῖπνον δ' αἶκ' ἐθέλω ποιήσμεν, ἥ δ' μεθήσω.

Ἀφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀνὴφ' ἐρίζων.

210

Νίκης τε σέρεται, πρὸς τ' αἰχμασὶν ἄλγεα πάσχει.

Ὡς ἔφατ' ὠκυπέτης ἱρήξ', ταυσιπέτερ' ὄρεν.

Ἢ Πέρση, σὺ δ' ἄκχε δίκης, μηδ' ὕβριν ὀφειλέ.

Τῆ δ' εἰς γάρ τε κακὴ δειλὴ βροτῶν. ἐδὲ μὲν ἐσθλὸς

Ῥηϊδίως φερέμεν δυνάται, βαρύνει δέ τ' ὑπὸ αὐτῆς,

215

194. Ἐνέπων] Appellans, incessens, increpans, ἐνέπων. ἐπὶ δ' ὄρεον ὁμείται, hoc est, ἐπομείται ὄρεον. τμήσις. Griesius.

196. Δυσκέλαδος] Κακὸς φήμας ἐγγύρων, malos rumores. alias raucus. malè expof. Idem.

199. Ἰών] Abibant, ut inferiùs, λέγουσιν. Idem.

200. Νέμεσις] Vide dicta ad Theogoniam v. 223. Hæc est altera illa Nemesis, quæ homines, non secus ac pudor, ad virtutem incitabat. Proprie est νέμεσις, justa vituperatio, quo sensu sæpè, apud Homerum, occurrit, ut animadvertit Eustathius; cujus vituperationis metu, à delinquendo abstinemus. Ideò cum Pudore conjungitur hîc ab Hesiodo. Quare idem Grammaticus observavit ὅτι ἡ Νέμεσις πρὸς τὴν Αἰδῶν αἰς πρὸς τι λέγεται, Αἰδῶς τε γὰρ ἡ Αἰδὴ τὴν Νέμεσιν ποιοῦσα ἐπιστροφῇ, Νέμεσις δὲ ἡ μίμρις ἐκ τῆς ὅτι αἰδύμενη ποιοῦσα: Nemesein esse correlatam ad Pudorem; Pudor enim est assensio orta propter Nemesein, (seu Castigationem) Nemesis verò vituperatio ab aliquo quæm reveremur profecta.

Verbis iniustis alloquens, pejerabit verò.

Livor autem homines miseros omnes

Malos rumores spargens, malis gaudens comitabitur in viso vultu.

Tum demum ad cælum à terra spatiosa,

Candidis vestibus tecta corpus pulcrum,

Ad Deos ibant, relictis hominibus,

Pudor & Nemesis. relinquentur autem dolores graves

Mortalibus hominibus. mali verò non erit remedium.

Sed nunc fabulam regibus narrabo quamvis ipsi sapiant.

Sic accipiter affatus est lusciniam canoram,

Altè in nubibus ferens unguibus correptam.

Illa verò miserè, curvis confixa unguibus,

Lugebat: eam autem ille imperiosè compellavit.

Infelix, quid strepis? habet te multò fortior.

Hac vadis, quà te duco, licet sis cantatrix.

Utrum verò libet, vel epulabor te, vel dimittam. (dere:

Imprudens autem, quicumque voluerit cum potentiorebus contem-

Quippe victoria privatur, & præter convicia dolores patitur.

Sic ait velox accipiter, latis alis prædita avis.

O Persa, tu verò cole justitiam, neque injuriam fove.

Injuria enim perniciofa est tenui homini. nam nec dives

Facile ferre eam potest, gravaturque ab illa,

profecta. Loca Eustathii indicabit Index Romanus. Hanc Nemesis, pro more suo, *πεπαιστωμένη* Hesiodus. Altera Nemesis fuit Dea Justitiæ præses, quæ peccata plectere putabatur & quam descripsit Ammianus Marcellinus Lib. XIV. C. II. ad quem vide Interpretes, ut & ad Aët. XXVIII. 4. Clericus.

203. Παικλῆδιον] Collo variegatam. vulgò *καροτα*, Guicetus.

205. Πειπεμένη ἀμφ' οὐχασιν] Ἀμφιπεπεμένη οὐχασιν. Idem.

207. Δαίμονις ἢ λίλακας] Ἀ δαίμονι, δαίμονις ἢ τοχῇ, δαίμονις, infortunatus, infelix. Interdum fortunatus, beatus, ut II. β. π λίλακας;] quid strides? vers. seq. τῇδ' εἰς] Hac ibis. Idem.

214. Ἰβὲς γὰρ π' ἔχει] Τὸ ἔχει τῇ ἰβί. vid. Tzetz. Guicetus.

216. Ἐτίγρι] Ὁ adnexum est hic recto casui, cum proprium sit obliquorum. Scaliger.

Ἐγυρεύσας ἄτησιν· ὁδὸς δ' ἐτέρῃφι παρελθὼν
 Κρείσσων ἐς τὰ δίκαια· δίκη δ' ὑπὲρ ὕβριος ἴσχυς,
 Ἡς τέλει ἐξελεῖσθαι· παθὼν δὲ πεινῆπιος ἴσως.
 Αὐτίκα γὰρ τέχῃ Ὀρεῖος αἶμα σκολιῇσι δίκησιν.
 Τῆς ᾗ Δίκης ῥόθον ἐλασμοῦν ἢ κ' ἀνδρες ἄγασσι
 Δωροφάγοι, σκολιαῖς ᾗ δίκῃσι κείνῃσι θέμισσιν.
 Ἡ' δ' ἐπὶ τῇ κλαίειναι πάλιν περὶ ἡθεα λαῶν,
 Ἡ' ἔρξαι ἰσχυρῆς, κακὸν ἀνθρώποισι φέρειναι,
 Οἳ τὲ μιν ἐξελάσσει, καὶ ὅτε ἰδέσθαι ἔνιμα.
 Οἳ ᾗ δίκῃς ξείνοισι καὶ ἐνδήμοισι διδύσκω
 Ἰθείας, καὶ μὴ π παρεμβαίνειν δίκαιον,
 Τοῖσι πέθηλε πόλιν, λαοὶ δ' ἀνθρώποις ἐν αὐτῇ.
 Εἰρηνὴ δ' ἀνὰ γλαῦ κυρομένοφθον, εἰδὲ πρὶ αὐταῖς
 Ἀργαλέον πόλεμον περμαίρεται διρύσσει Ζεὺς,

220

225

216. Ἐτέρῃφι παρελθὼν] Καθ' ἐτέραν μερίδα. ordo. ἰδὲ δ' ἔπειτα παρελθὼν εἰς τὴν δίκην κρείσσων. Vel sic, ἐτέρῃφι δὲ ἢ ἰδὲ ἔπειτα. ἐτέρῃφι ex alia parte. Idem.

217. Ὑπὲρ ὕβριος ἴσχυς] Ὑπέρχου. Idem.

219. Ὀρεῖος] ἂν ἢ ἰσχυρῆς, ut Heinsius? an ἢ ἑπὶ ἰσχυρίας προέξας, ut Proclus? Idem.

219. Ὀρεῖος] Hic Ὀρεῖος est Numen, quod praesse finxit Hesiodus religioni jurisjurandi, & de quo Theogoniz 7. 231. Sed quare injusta judicia comitari, & quidem curriculo, dicitur hoc Numen? Nimirum, ut perjuros judices plectat, quemadmodum ex superioribus & sequentibus liquet. Eodem sensu, Justitia dicitur ἰσχυς, sequi populos & urbes de quibus poenas sumit, 7. 232. Vide & Hesiodum in 2. 7. Pythagoricorum Carminum. Similis fictio adhibetur in insigni Oraculo Pythiae, quod exstat apud Herodotum Lib. VI. c. 86. dignumque est quod hic adscribatur:

Γλαῦκ' Ἐπικυδίδη, τὸ μὲν αὐτῆς κέρδιον ἔστι
 Ὀρεῖος ἰσχυς, καὶ χρημάτων ἀπώτατος.
 Οἷον ἐπὶ θάνατος γε καὶ εὐχρηστὸν μὲν ἄνθρωπον.
 Ἀλλ' Ὀρεῖος πᾶσι ἐπὶ αἰώνιόν ἐστι, καὶ ἐπὶ κτήρεσσιν
 Οὐδὲ πρὸς κερματὸς δὲ ματέρησιν, οἷον πᾶσι
 Συμμεμενέας ὁλοῦν θνητῶν, καὶ αἰὶν ἄπικτος.

Glaucē fili Epicydidis, in praesentia quidem facilius sic jurejurando vincere, & pecunias pradari. Jura quandoquidem mors etiam in jurejurando religiosum virum tenet. Sed jurejurandi filius est qui nomine caret, neque

*Quoties in damna incidit. Via verò altera perveniendi
 Melior ad justa: Justitia enim injuriam vincit
 Ad finem progressa: stultus verò malo suo discit.
 Continuo enim cursu sequitur Jurisjurandi Deus injusta judicia.
 Justitiae verò fremitus trahit quocumque viri duxerint
 Donis corrupti, pravis postquam sententiis deciderunt res.
 Hec verò sequitur deslens urbemque & sedes populorum,
 Aëre induta, malum hominibus adferens,
 Quique ipsam expellere solent, neque rectam ferunt sententiam.
 At qui jura tam peregrinis quàm civibus reddunt
 Recta, neque à justo quidquam exorbitant,
 Iis floret urbs, populusque florent in illa;
 Pax verò per terram abina, neque unquam illis
 Molestum bellum immittit latè cernens Jupiter,*

neque ei adsunt manus, neque pedes; celer tamen consequitur, donec universam correptam sobolem perdiderit, & totam domum. Clericus.

220. Τῆς δὲ Δίκης πόθος] Supple γένεσι. Πόθος, hoc est, ἥχος, ὄρου-
 ῶ, turba. Guetus.

222. Ἡθνα] Scribendum videtur: πόλις κατὰ, καὶ ἥθνα λαῶν, infra:
 v. 281. Εἰ γάρ τις καὶ ἐθέληται δίκην ἀγρεύειν. Idem.

227. Τοῖσι γένεσι πόλις] Cum hiice temporibus immortalitas ani-
 mi crederetur, mirum est, in recensione poenarum & praemiorum,
 alterius vitae nullam mentionem fieri. Quod & apud *Homerum*, non
 uno loco, videre est. Perpaucos enim in inferis poenas dare fingit,
 propter insignia scelera; Elysios verò campos implet non bonis, sed
 celebribus viris, quales Heroës Troicorum temporum latrociniis
 quàm virtutibus clariores. Clericus.

228. Εἰρήνη δ' αἰὶνὰ γῆν κερατρεφῶ. Subintellige ἐν. Guetus.

229. Τεκμαίρεται] Meditatur, molitur. Vett. glossæ in notis Hein-
 sii: τεκμαίρομαι παρ' Ὀμήρου τὸ πλεῖον, παρ' Ἡσιόδου δὲ τὸ βεβαίον. Sic
 vers. 237. τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται. hoc est, βεβαίον meditatur
 ut sup. molitur. vulgò: parat. Idem.

229. Ἀρχαίαν πόλιν τεκμαίρεται] Hesiodus voce τεκμαίρεται uti-
 tur de Diis, sicut Aristophanes voce ἐπιβελύσσει, Pluto:

Ἀπὲρ ἀπὲρ τί γε πῦρ ἐπιβελύσει; ποῖον ἔμψυ;

Loquitur ibi de Jove Carrio, sicut hic Hesiodus: quamobrem frustra
 non fuerunt antiquorum glossæ, nescio quæ: quæ nos monent, τε-
 κμαίρομαι παρ' Ὀμήρου τὸ πλεῖον, παρ' Ἡσιόδου δὲ τὸ βεβαίον: quod Co-
 micus ἐπιβελύσσει dixit. Ceterum, quod notabunt utriusque Poëtæ

Οὐδέ ποτ' ἰθυδίκαισι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὀπιθεῖ,

239

Οὐδ' ἄτη θालίης ἥ μεμηλότα ἔργα νέμονται.

Τοῖσι φέρῃ μὲν γαῖα πλουτὸν βίον· ἔρρεσι ἥ δρυς

Ἄκρη μὲν τε φέρῃ βαλάνους, μέσση ἥ μελίσσας·

Εἰροπύκῃ δ' οἷες μαλλοῖς κατὰβεβρίθασι·

Τίκτυσιν ἥ γυναικες εἰσκότα τέκνα γονῶσιν.

235

Θάλλουσιν δ' αἰαθοῖσι λευκοπέρεσ'· ἔδ' ὅττι νηῶν

Νείσσονται· καρπὸν ἥ φέρῃ ζείδωρο· ἄρβυρο.

Οἷς δ' ὕβρις τε μέμλε κακῇ, ἥ χέτλια ἔργα,

Τοῖσδε δίκῃ Κρονίδης τεκμαίρεται ὀρύσσει Ζεὺς.

Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλεις κακῷ ἀνδρὸς ἀπύρουσι

240

Ὅστις ἀλιτρεῖν, καὶ αἰτιάσθαι μηχανάσεται.

Τοῖσιν δ' ἐργασθὲν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων,

Λιμὸν ὁμῶς ἥ λοιμὸν. Διποφθινύθυσσι ἥ λαοί,

Οὐδὲ γυναικες τίκτυσιν· μινύθυσσι ἥ οἶκoi,

Ζητὸς φρεσμοσύνησιν Ὀλυμπίῃς. ἄλλοτε δ' αὖτε

245

Ἦ τῶν γε στρατὸν ὄρω ἀπώλεσιν, ἥ τὸ γε τεῖχος,

Ἦ νέας ἐν πόντῳ Κρονίδης Διποπίννυται αὐτῶν.

Ὡ βασιλεῖς, ὑμεῖς ἥ κατὰφροσύνῃ καὶ αὐτοῖ

Τῷ δε δίκῃ. ἔργος γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν εἶντες

Ἀθάνατοι λείσασθαι, ὅσοι σκολιῇσι δίκῃσι

250

Ἀλλήλους τείβουσιν, θεῶν ὅπιν οὐκ αἰλέγοντες.

Τελεῖ γὰρ μύριοι εἰσὶν ὅττι χθονὶ πελυβοτείρῃ

Ἀθάνατοι Ζητὸς, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·

studiosi, vel ex hoc Homerum apparet Hesiodo nostro priorem, cui τὸ τεκμαίρεσθαι est πᾶσι πλεονέκτην: antiqua enim lingua τέκμαρ ita in usu erat. Philosophus Rhetor. 1. πᾶσι γὰρ τέκμαρ καὶ πείρα τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ δόξῃ γλῶττιαν. Heinsius.

231. Θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται] An μεμηλότις? Sic placet Heinsio, & mihi. Θαλίης μεμηλότις, οἱ πλεονέκτης μεμηλότις, πολέμων μεμηλότις, hoc est, πλεονέκτης, πολέμων. Griesius.

240. Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλεις] Si dicerent Poëta urbem dare poenas, eo quod viri unius scelera aut pravae mores probet, vel certe ferat, cum nec probare, nec ferre deberet; nihil esset cur eos de Numinis iustitia male sensisse quereremur. Qui enim probat, aut facile patitur scelus, haud melior est eo, à quo perpetratur. Sed cum immeritos dare poenas peccatorum alienorum volunt, tum verò Deo injustitiam

*Nec unquam justos infestat homines fames,
 Neque noxa: convivia autem celebrant.
 Fert quippe iis terra multum victum: in montibus verò quercus
 Summa quidem fert glandes, media verò apes:
 Lanigeræ autem oves velleribus onustæ sunt:
 Pariunt verò mulieres similes parentibus liberos:
 Floréntque bonis perpetuò: neque navibus
 Iter faciunt: fructum verò profert fœcundus ager.
 Quibus autem injuria permiciosa curæ est, pravæque opera,
 Iis pœnam Saturnius parat latè cernens Jupiter.
 Sæpèque universa civitas malum ob virum punitur,
 Qui peccat, & iniqua machinatur.
 Illis autem cœlitus magnum importare solet malum Saturnius,
 Famem simul & pestem; intereunt verò populi;
 Neque mulieres pariunt; intereunt familia,
 Jovis Olympii consilio. interdum verò rursus
 Aut horum exercitum ingentem perdidit, aut murum,
 Aut naves in ponto Saturnius punit illorum.
 O reges, vos autem considerate etiam ipsi
 Pœnam hanc. propè enim inter homines versantes
 Dii vident, quotquot pravis judiciis
 Se mutuò atterunt, Deorum vindictam non curantes.
 Ter enim decies mille sunt, in terra multorum altrice,
 Dii Jovis custodes mortalium hominum:*

injustitiam apertè adscribunt. Quamobrem à Philosophis meritò
 damnantur. Hæc quoque Theologos oportet diligenter ad animum
 revocare. Clericus.

244. Οὐδὲ γυναῖκες παῖδας] Vide exemplum Gen. XX, 17. Adi &
 Callimachum Hymno in Dianam γ. 127. & notata ab Illustriss. Virò
 Ezech. Spanhemio. Clericus.

249. Τῷ δὲ δίκῳ] Hanc litem meam, non ut interpp. Hanc ini-
 stitiam. Sic suprà v. 39. εἰ τιδὲ δίκῳ ἰδίῳσι διγίοναι. Sic Tzetzes.
 Et inferiùs 269: Τῷ δὲ δίκῳ πάλιν. meam litem. Griesus.

252. Τεῖς δὲ μύθοι] Vide not. ad Theogon. vs. 187. & 215.
 Invehitur in hunc locum Clemens Alexandrinus, in Admonitione ad
 Gentes; sed ita ut liqueat Hesiodi integrum locum ei præ oculis non
 fuisse. Clericus,

Οἳ ῥα φυλάσσυσι πείδικας καὶ χέτλια ἔργα,
 Ἡέρσας ἀσάμβυχοι, πάντι φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.

255

Ἡ δὲ πεπερθένθ' ἐστὶ Δίκη, Διὸς ἐκγεγαῖα,
 Κυδρή τ' αἰδοίη πε θεοῖς οἳ Οὐλύμπου ἔχουσιν.

Καὶ ῥ' ὅπότε ἄν τις μιν βλαπῇ σκολιῶς ὀνοτάζων,

Αὐτίκα παρ Διὶ πετρὲ καθεζομένη Κρονιάδι,

Γηρύετ' ἀνθρώπων ἄδινον νόον· ὅφρ' ἄπολίσῃ

260

Δῆμθ' ἀτασθαλίας βασιλῆων, οἳ λυγρῶ νοδύντες

Ἄλλ' ἀπακλίνουσι δίκας, σκολιῶς ἐλέποντες.

Ταῦτα φυλασσομένη, βασιλῆες, ἰδυίετε μύθος,

Δωροφάγοι, σκολιῶν δὲ δικῶν ἐπιπείσχυ λάθεσθε.

Οἳ αὐτῷ κακὰ τέλ' ἀνὴρ ἄλλω κακὰ τέλ' ἔχων·

265

Ἡ δὲ κακὴ βελὴ τῷ βυλάσκῳ κακίστη.

Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός, καὶ πάντα νοήσας,

254. Οἳ ῥα φυλάσσυσι] Sup. γ. 124. *Gruetius*.

258. Ὀνοτάζων] Ab ὀνῶν ἀπὸς & ὀνῶν, apud Apoll. Rhod. ὀνῶν, ὀνῶν, vitupero, contemno. *Gruetius*.

260. Γηρύετ' ἀνθρώπων] Clamat, loquitur, vulgò conqueritur. *Gruetius*.

260. Ὅφρ' ἄπολίσῃ Δῆμθ' ἀτασθαλίας βασιλῆων] Vide ad γ. 240. Si ipsa Justitiæ Dea præses efficit ut quidquid delirant Reges plebsantur Achivi, quamvis improbent ac vitent vitia ac delicta Regum, ubi erit Justitia? *Clericus*.

264. Ἐπιπείσχυ λάθεσθε] Ἐπὶ πείσχυ λάθεσθε. Τμήσις pro ἐπιλάθεσθε πείσχυ. *Gruetius*.

265. Οἳ αὐτῷ κακὰ τέλ' ἀνὴρ ἄλλω κακὰ τέλ' ἔχων] Hos duos versus coherere rectè observavit *Heinsius*; sed in eo peccat quòd βυλάσκῳ pro ἐπιβελῇ, ἐπιβελῇ, accipi debere contendit, quamvis nullà id auctoritate firmare possit. Rem optimè intellexit *A. Gellius* Lib. IV. c. 5. quæquam ei inequitat vir doctus. In Senario: *malum consilium consultori pessimum est*, vocem *consultor* esse eum qui consilium dat, nemo non videt, ut in hisce *Marii* verbis, apud *Sallustium* in Bello Jugurthino: *ego- ipse in agmine, in prælio, consultor idem & socius periculi adeo*. Ex *Patris* schedis. *Clericus*.

266. Ἡ δὲ κακὴ βελὴ] Hos septem versus, nimirum, hunc, & sex illum sequentes, teste *Proclo*, *Plutarchus* rejiciebat, cui facilè assentior. *Gruetius*.

266. Ἡ δὲ κακὴ βελὴ] Particula δὲ ponitur pro καὶ, ut *Iliad. A.*

Εἰ δὲ σὺ καὶ πρὸς ἐσθὶ θεὰ δὲ σε γένετο μήτηρ.

Qui iudicia observant, & prava opera,
 Aëre induti, passim oberrantes per terram.
 Virgo autem est Iustitia, Jove prognata,
 Augusta & veneranda Diis qui cælum habent.
 Et certè, cum quis illam laedet impiè contumeliâ afficiens,
 Statim apud Jovem patrem confidens Saturnium,
 Queritur hominum iniquitatem: ut luat
 Populus peccata regum, qui prava cogitantes
 Alò inflectunt jus, injustè sententiam pronunciantes.
 Hæc caventes, ô reges, corrigite ea quæ dicitis,
 Donivori, injustorumque judiciorum prorsus obliviscamini.
 Sibi ipsi mala fabricatur vir alii mala fabricans:
 Maiumque consilium consultori pessimum.
 Omnia videns Jovis oculus, omniâque intelligens,

Si præstantior es, tæque peperit Des mater; ubi posterius Δ est pro κ.
 En Patris schedis. Clericus.

266. Η Δ κρυπτο βουλῆ] Malè hunc versum veteres plerique & recentiores acceperunt partim; partim supinè interpretati sunt. Cohæret enim cum præcedente, quem ad hujus intellectum adhibere debuerant. Inter eos est Gellius, ubi de Historia Hetruscorum Aruspicum, ex Annal. maximorum lib. xi, & Verrii Flacci lib. i. agit: nisi quòd illud ambiguum sit, & utroque modo accipi possit. Ceterum minimè exprimitur istâ interpretatione quod Hesiodus voluit: *Malum consilium consultori pessimum.* ἡ κρυπτο βουλῆ, est, ἡ ἐπικρυπτοβουλῆς, est, ἡ ἐπικρυπτοβουλῆς. hoc est, quod, in proximè præcedenti versu fuit ἡ κρυπτοβουλῆς. Germanum sensum eundemque planè hi duo versus habent. Posterior à priore divulsus fuit malèque usurpatus. Nam nec ὁ consultor, nec τὸ consulens, quod alii, vocem βουλευῶν exprimere potest. Reddendum igitur erat: *Insidia insidiatori pessimæ,* vel, *Malum consilium ei qui concepit pessimum.* Heinsius.

267. Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός] In Hieroglyphicis Aegyptiorum, oculus τοῦ δακτύλου significabat, teste Siculo Diodoro, vel τὸ δάκτυλον. Nec apud Hesiodum aliter: apud quem veteres etiam vocem Διὸς numquam in hoc libro propriè accipi notarunt, quod valdè ea confirmat, de quibus nos in Introductione disputavimus. Theon Διὸς ὀφθαλμός τὸ αἶψα interpretatus est. Ἐάντις, inquit, Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός. τὸ αἶψα ἔτι καλῶν. Sed tales delicias Grammaticis relinquamus. Heinsius.

Καί νυ τὰδ', αἶψ' ἐθέλῃς, ὀπιδέρεται· ἔδ' ἐ λήθῃ
Οἴλω δὴ καὶ τῷδε δίκῃ πῶς ἐντὸς ἱέρῃ.

Νῦν ὃ ἐγὼ μὴτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος

270

Εἴλω, μὴτ' ἐμὸς υἱός· ἐπεὶ κακὸν ἄνδρα δίκαιον

Ἔμμεναι, εἰ μείζω γε δίκῃ ἀδικίῃτερος ἔξῃ.

Ἀλλὰ τὸ γ' ἔπω ἑολπα τελεῖν Δία περικέρανον.

ὦ Πέρση, σὺ δ' ταῦτα μὲν Φρεσὶ βάλλεο σῆσιν,

Καί νυ δίκης ἐπύκνυε, βίης δ' ὀπλήθεο πάμπαν.

275

Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων.

Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ αἰετοῖς πετεηνοῖς,

Ἔθεν ἀπλήλυσ, ἐπεὶ ἔ δίκη ἐστὶν ἐκ' αὐτοῖς.

Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκῃ, ἣ πολλὸν αἰεῖται

Γίνεται· εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν

280

270. Νῦν δὲ ἐγὼ μὴτ' αὐτὸς &c.] Virum optimum non fuisse Hesiodum, si modò dicti hujus sui memor fuerit, intelliget quisquis secum animo reputabit virtutem, in hisce terris, numquam fuisse vitio beatiorē, si omnia expendantur; imò verò semper fuisse gravissimas querelas de infelicitate bonorum. Non satis ergo cautē faciebat, qui virtutem suam pendere volebat ex felicitate, quam in hac vita à Numine expectaret, & quam perpauci consequuntur. *Clevisus.*

273. Ἀλλὰ πῶς ἔπω] Ut, scilicet, injustus litem vincat. *Guicciardus.*

274. Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ] Sine dubio Varro ex hoc loco mutuatus est versus istos:

Natura hominibus omnia sunt paria,

Qui pote plus urget, piscis ut sapè minatos

Magnus comest, ut aves emicat accipitor. Scaliger.

276. Τὸν δὲ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων] *Josephus* Lib. II. contra *Apionem*, p. 1070. negat olim fuisse notum nomen legis, apud Græcos, eò quòd, apud *Homerum*, non exstaret vox νόμος, sed suppar ei *Hesiodus* ostendit hominem falli, & os sublitum ei fuisse à Græculo quopiam, à quò hoc acceperat argumentum. Verba ejus sunt μὴδ' αὐτὸ τὸν νόμον πάλαι ἰσθάνεσθαι παρὰ τοῖς Ἑλλήσι καὶ μέγας Ὀμηρος ὑδάμῃ τ' πρῶτα αὐτὸν χρησάμενον: ne nomen quidem (legis) olim notum erat apud Græcos. Testis *Homerus*, qui nusquam in suis poematibus eo usus est. Verùm casu contigit eam vocem non adhiberi ab *Homero*, qui sanè integram Linguam Græcam suis versibus non est complexus: quemadmodum in *Ciccone* desunt voces, quæ in ejusdem ætatis optimis Scriptoribus sæpè leguntur. *Leges* porrò *Jovis* dicta

*Et hæc (siquidem vult) inspicit: neque illi latet
Qualenam hoc quoque iudicium civitas intus exerceat.
Ego porro nec ipse nunc inter homines justus
Sim, nec meus filius: quando malum est justum
Esse, siquidem plus juris injustior habebit.
Sed hæc nondum arbitror facturum Jovem submine gaudentem.*

*O Persa, ceterum tu hæc in animo tuo repone,
Et justitiæ quidem obtempera, violentiæ verò obliviscere prorsus.
Námque hanc hominibus legem posuit Saturnius.
Piscibus quidem & feris & avibus volucribus,
Se mutuò ut devorent, quandoquidem justitia carent.
Hominibus autem dedit justitiam, quæ multò optima
Est. Si quis enim velit vera in publico dicere*

*At videntur antiquissimæ consuetudines, quarum auctor, propter
vetustatem, ignorabatur. Sic apud Sophoclem Antigone v. 455.
quæ, spreto Creontis edicto, Polynicen fratrem sepeliverat, qua-
rentem Creontem cur id facere ausa esset, alloquitur v. 455. &
seqq.*

Οὐ γάρ η μοι Ζεὺς ἢ ὁ κρῦξας τίδ' ἐστι,
Οὐδ' ὁ ξυνόμιλος ἢ κείτω Διὶ Δίκη,
Οὐ γὰρ τὴν αἰθρῶν αἰθέρας νόμος.
Οὐδ' ὁδὸν ποταμῶν ἀέριον πέδιλον
Κρύψας, ὡς ἄγε κ' ἐκ κρυφῆς Διὶ
Νόμισμα δύναιτο θνητὸν ὄντα ὑπερδραμεῖν.
Οὐ γάρ η τοῦ γε κρυφῆς, ἀλλ' αἰεὶ περ
Ζῆ πάμπαν, κρύδις οἶδ' ἐξ ὅτου φάσιν.
Τύττω ἰγὼ εὖκ' ἔμελλον, αἰδρὸς ἀδινὸς
Φρόνημα δίσσω, εἰ θεοῖσι τίω δαίμων
Δάσσειν.

*Neque enim Jupiter erat, qui mihi hæc edixerat, neque Justitia, quæ
habitat cum Diis inferis; qui hæc leges hominibus præscripserunt. Ne-
que posse tantum putabam tua edicta, ut non scripta & certa Deorum
jura posset mortalis violare. Non enim nunc demum & heri, sed semper
vigent, nec quisquam novit unde edita sint. Horum ego causâ, hominis
cujusquam animum timens, non debui apud Deos pœnas dare. Cle-
ricus.*

278. Εἰ πὺ ὃ δίκη ἴσιν ἐκ' αὐτοῖς] Superiùs ἔτιξ' νόμος. Gui-
tus.

280. Εἰ γάρ περ ἰδίῃ περ δέσσειν ἀγροῦν Γυάσκων] Ordo εἰ γάρ περ
γυάσκων περ δέσσειν ἰδίῃ ἀγροῦν. Anastrophe. Idem.

281. Οὐλ-

Γνώσαν, τῷ μὲν τ' ἄλβον ἀδοῖ εὐρύοπι Ζεὺς]
 Ὅς δέ κε μαρτυρήσιν ἱκὼν Ἰκίονον ὁμόοιτας
 Ὑδίσσεται, ἐν ᾧ δίκην βλάψας, νήκεσιν αἰείδῃ,
 Τῷ δέ τ' αἰμαυροτέρῃ γῆρῃ μετόπισθε λείλειπται.
 Ἄνδρὸς δ' ὁδὸν γῆρῃ μετόπισθεν ἀμείναν.
 Σαὶ δ' ἐγὼ ἐδὼλὰ νοέων ἱέων, μέγα νήπιε Πέρσει
 Τλὴν μὲν ποὶ κακότητά κ' ἰλασθὼν ἔστιν ἐλέσθαι
 Ρῆιδίως. ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐξυῖσι ναίει.
 Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρωτὰ θεοὶ προπαύραθεν ἔθηκαν
 Ἀθάνατοι. μακρὸς ᾧ κ' ὄρεθ' αἶμα' ἐπ' αὐτῇ,
 Καὶ τευχὺς τὸ πῶτον· ἐπὶ δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
 Ρῆιδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπὴ περ ἔσσεται.
 Οὐτ' μὲν πανάρετος ὅς ἀνὴρ πᾶντα νοήσει,

285

290

281. Ὅλβον ἀδοῖ εὐρύοπι Ζεὺς.] Ut negari nequit quin interdum ὄλβος fuerint, qui iusticiam ceteris vitam agebant: sic nemo vereatur affirmare non minùs frequenter homines malos feliciores bonis fuisse. Mala & bona, scilicet, hujus vitæ nec irascentis nec faventis Numinis indicia sunt, cum promiscuè in quosvis effundantur; quod multis locis Veterum probare liceret, nisi res experientiæ quotidianæ sat liqueret. Itaque Poëtæ nostri pollicitationes & minæ non sunt magni faciendæ. Ad alteram dumtaxat respiciendum vitam, ut monuerunt Philosophi & Poëtæ recentiores. *Clericus.*

282. Μαρτυρήσιν ἱκὼν.] Ἀν μαρτυρήσαν ἱκὼν, ut ἱκὼν θυμῷ, hoc est, cedens testimoniis. Cedere autem testimoniis erit favere testimoniis, seu in favorem alicujus testimonium dicere. ἱκὼν ab ἱκῶν mutato spiritu, ut ab αἶμα, ἐγώμας, ἐγώμας. Pro ἱκίονον autem legendum videtur ἐπὶ ὄρεθ'. *Guilielmus.*

283. Ἐν δὲ δίκῃ βλάψας.] Scribo: Ἐν δὲ δίκῃ βλάψας. τὸ ἐμβλάπτειν Homero est impedio. *Idem.*

284. Τῷ δέ τ' αἰμαυροτέρῃ γῆρῃ.] Vide verba Oraculi allata ad γ. 219. Sed falsum hoc quoque esse exempla innumera ostendebant olim, ut hodie. Quot fuerunt optimi viri, quorum posterii infelices in hisce terris fuerunt, nec multò post planè extincti? Quot contra scelera- ti homines & teterrimi etiam tyranni posteritatem in multa sæcula florentem reliquerunt? Igitur non sunt incitamenta virtutis petenda ex pollicitationibus aut minis, quas eventus ipse passim arguit. Nec puto exiguum fuisse peccandi irritamentum, iis qui alias rationes virtutis colendæ in promptu non habuerunt, quòd viderent falsa esse quæ de ejus præmiis, delictorumque poenis in hac vita jactabantur. *Clericus.*

291. Εἰς

Quæ novit, ei opes largitur latè videns Jupiter :
Qui verò testimoniis volens pejerans
Mentietur, justitiam impediens, sine spe remedii læditur,
Atque ejus obscurior posteritas postea relinquitur :
Viri autem justî posteritas apud posteros illustrior.
Ceterum tibi ego benè cupiens dicam, stultissime Persa.
Malitiam quidem cumulativè etiam capere
Facile est: brevis quippe via est, & in proximo habitat.
Ante virtutem verò sudorem Dii posuerunt
Immortales. longa verò atque ardua via est ad illam,
Primumque aspera: ubi verò ad summum veneris,
Facilis deinceps est, quantumvis difficilis fuerit.
Ille quidem optimus est, qui per se in omnibus sapit,

291. Εἰς ἄκρον ἵκνται] Ἰκναι legendum censet Heinſius. Sed malè. Nam τὸ πς supplendum. Gnuetius.

291. Ἰκναι] Cum Veteres hunc locum laudantes habeant ἵκνται, nec dissentiant Codices, mallet hunc retinere; non enim video cur via dici nequeat εἰς ἄκρον ὁρᾷ ἰκνῶν, pervenire ad summum montem. Imò subaudiendum ἰδὲ ostendit sequens fœmininum πῦρ. Clericus.

291. ——— ἰκνῶν δ' εἰς ἄκρον ἵκνται] Cum hunc librum aliquot juvenibus nuper explicarem, monebam eos, emendandum, ἵκναι, quamvis apud Clementem, Philonem, Xenophontem & alios aliter legi non ignorarem: de eodem postea me monuit illustrissimus Scalliger, & doctissimus Meursius. Heinſius.

292. Πῶς δ' ἔπειτα πάλι] Ne semper Grammatica sectari videar, lubet hic unum atque alterum locum Seneca, quibus hæc sententia egregiè illustratur, adscribere. Sic ergo ille Ep. XLI. *Rationale animal est homo; consummatur itaque ejus bonum, si id adimplevit, cui nascitur. Quid est autem, quod ab illo ratio hæc exigit? Rem facilitatem, secundum naturam suam v. vere. Sed hanc difficilem facit communis insania.* Epistolâ verò CIV. *Non quia, inquit, difficilia sunt non audent; sed quia non audent, difficilia sunt.* Clericus.

293. Ὅς αὐτὸς πάντα νοήσει] Quomodo νοεῖ apud Hesiodum sumatur, ostendimus suprâ, ad locum illum, πῶς μὲν καὶ ἐπαινώμενος νοήσει. Cujus significationis elegantiam si perpendissent interpretes, legendum notassent, ὅς αὐτὸς πάντα νοήσει. Ceterum αὐτὸς sumitur elegantissimè sicut apud Theocritum in illo, Πολλὰ καὶ τῶν οἷος πρὸς τ' αὐτίαν αὐτῶν ἀπῆλθεν. Apud Virgil.

Ipsæ lætæ domum referunt distenta capellæ.
Ubera ———

Ipsæ.

[Φροσάμεντο τά κ' ἐπειτὰ καὶ ἐς τέλος ἦσιν αἰεῖται.]

Ἐθλὸς δὲ αὖ κακῆντο, ὃς δ' εἰπόντο πίθηται.

295

Ὅς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέη, μήτ' ἄλλα αἰκῶν

Ἐν θυμῷ βάλλεται, ὃδ' αὖτ' ἀχρήϊο ἀνὴρ.

Ἀλλὰ σὺ γ' ἡμετέρης μεμνημένοι αἰὲν ἐφείμῃς

Ἐργάζεαι, Πέρση, δῖον γένος, ὃφρὲς σι Λιμὸς

300

Ἐχθαίρῃ, Φιλίῃ τ' εὐσέφανοι Δημήτηρ

Αἰδοίῃ, βιότῃ τ' ἐπὶ πύμωλῃσι καλιῖν.

Λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀεργῷ σύμφοροισι ἀνδράσι

Τῷ τ' ἥ θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἀνέρες, ὃς κεν ἀεργὸς

Ζῶν, κηφίνας κηθύροις ἵκελτο ὀρμῖν,

Οἳ τε μελίσσων κάμαλον τεύχεσσι ἀεργοί

305

Ἐθόντες· σὺ δὲ ἔργα φίλ' ἔσω μέτελαι κῆρμεν,

Ipsa, id est, *fronte sua*. ὁ αὐτὸς νοῶν πάντα, est, ὁ κατὰ πάντα αὐτὸς, κατὰ κατ' αὐτὸν, σφὸς αἰ, qui opponitur, τῷ λ' ἰτέρῃ πρὸς καθήκοντος σφὸς γρηγόρη. *Heinsius*.

296. Ὅς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέη] Δι' ἑαυτοῦ. *Gruetius*.

297. Ἐν θυμῷ βάλλεται] In animum inducit. ποῖτ, pro ὃ δὲ αὐτὸ ἀχρήϊο ἀνὴρ, malim ὃδ' αὐτὸς ἀχρήϊο ἀνὴρ. *Idem*.

299. Δῖον γένος] Valdè hujus Epitheti prodigi, ut ita loquar, erant Veteres, ut vel ex *Homero* liquet, qui δῖον σφῶτιν, *divinum subulcum* vocat *Odyss.* φ. γ. 234. Sed & eo abutitur hic *Hesiodus*, qui non tam magnificè loquitur de patre suo, infra γσ. 633. & 634. *Clericus*.

300. ——— ὃφρὲς σι λιμὸς Ἐχθαίρῃ, Φιλίῃ δέ] Parodiam hujus loci elegantem *Cratinus* fecerat:

Ἐθῆς καὶ σὴ γαστὴρ δίδω χάριν, ὃφρὲς σι λιμὸς

Ἐχθαίρῃ, Κοινῆς δὲ παλυσέφανοι νικησῆ.

Erat autem *Connas* ille tibicen, poculis addictus admodum, qui Olympicorum certaminum cū victor aliquoties declaratus fuisset, pauper admodum, nihil præter κῆπον quo Olympici victores coronabantur, reservaverat. *Aristophanes* Ἰππ. Ωᾶς Κοινῆς σέφανοι μὲν ἔχον αὖν, δὴψη δὲ ἀπολοαί. *Heinsius*.

302. Σύμφορος ἀνδρὶ] Συναχόλυτο. *Gruetius*.

304. Κοθύροις ἵκελτο ὀρμῖν] Hoc est, τὸν ἔργον βεβλαμμένον. *Hesych.* Κοθὸ βλάβη. ἀ καθὸς latus, mutilus, κῆπος. it. καθὸ ἡ. five κῆπος pro κόλπος, παρὰ τὸ καλὸν τὸν ἔργον εἶναι, καλὸς, καλοῦς, καλῶ, &c. *Hesych.* *Gruetius*.

305. ——— τεύχεσσι ἀεργῇ] Pro eo *Stobæus*, ἡπτοισι ἔδουσι. *Heinsius*.

306. Μέ-

[Cogitans quacumque dein & ad finem usque sint meliora.]

Sed & ille bonus est, qui benè monenti paruerit.

Qui verò nec per se sapit, neque alii parere

In animum inducit, ille contrà homo inutilis est.

Verùm tu nostri semper præcepti memor,

Operare, ô Persa, divinum genus, ut te Fames

Oderit, amet autem pulchrè coronata Ceres

Veneranda, victuque tuum impleat horreum.

Fames enim semper ignavo comes est viro.

Hic verò & Dii indignantur, & homines, quicumque otiosus

Vruit, fucis aculeo carentibus similis cupiditate.

Qui apum laborem absument otiosi,

Vorantes: tibi verò opera decentia obire gratum fit,

306. [Μέτρεα καὶ σοφία] Ταὶ εἰς τὰ μέτρα ὄντα, ἢ γὰρ τὰ μέτρα ἔχοντα, hoc est, τὰ τῶν δυνάμεων, τὰ σωφρονισμῶν, τὰ ἀρετῶν, ἔχοντα. Pindarus epitaph. Hesiodi: Ἡ σοφία ἀνθρώποις μέτρα ἔχει σοφίας, hominum præstantissimus, summam habens sapientiam. Μέτρα sunt bona, convenientia. *Quietus.*

306. Σοὶ δ' ἔρχεται φίλ' ἔτα μέτρα καὶ σοφία] Μέτρα ἔρχεται quæ dicat Hesiodus non perceperunt Interpretes. Ac primum Moschopulus, qui μέτρα reddit σύμμετρα τῇ σῇ διανοίᾳ: neque Tzetzes, qui σημαίνει καὶ μετρίαν. Multò minùs Latini, qui mediocria reddiderunt. Philosophi sæpè μέτρα dicunt, id quod in unaquaque re bona maximum est. Sic & apud Platonem μετρίως λέγειν, ubique est, optimè & verissimè dicere: quod quia observatum non est, & ex eo locus hic dependet, unum & alterum adducemus. Plato Phædone: εὖ τοι ἔγωγε ὡμῶς περὶ τῆς παντὶ δήλου εἶναι, ὅτι διὰ τὸ εἶδέναι καὶ πίνειν. ἐπιδοῦναι γὰρ οὐ καὶ σπένδον τὰς μὲν σαρξὶ σάρκας προσχέοντες, τοῖς δὲ ὁσίοις ὅσα, καὶ ἄλλοις καὶ αὐτὸν λόγον καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ αὐτῶν οἰκία ἐκείνοις προσχέοντες, τότε δὲ τὸ μέτρον ὅσον ὄντα, ὑπερὸν πολλὸν μετρίως, καὶ οὕτω γίνεται τὸ μικρὸν αἰσχροῦ, μέτρον. οὕτω τότε ὡμῶς. ἢ δυνάμει μετρίως; Ἐπεὶ γὰρ ἴφα ὁ Κλέων. id est: Illud certè antea existimabam apud omnes in confesso esse, edendo bibendoque illud fieri. Postquam enim cibus caro carni accesserit, ossibus similiter ossa, atque ita eadem ratione reliquis quæ cum singulis maximè conveniunt, maximèque in propria sunt, tunc illud quod minimum est, maximum evadere. Ita tum temporis arbitrabar: nonne tibi videor optimè? Omnino, inquit Cebes.

Ubi cum ex præcedentibus, tum ex Cebetis responso videmus manifestè quid sit μετρίως. Ita μέτρα paulò antè Dialogo eodem: πῶς αὐτῶν πάντων οἰκία εἴχουσιν αὐτὴν ψυχὴν, ὥς αἰσχροῦ, καὶ πρὸς λόγον αὐτῆς.

Ὡς κέ τοι ὠραίη βίότης πλήθουσι καλῆαι.
 Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πλούμηναι τ' αἰφνοί τε.
 Καί τ' ἐργαζόμενῳ, πολὺ φίλτερον ἀθανάτοισιν
 Ἔσται ἡδὲ βροτοῖς. μάλα γὰρ εὐχέουσιν αἰεργῆς.
 Ἐργον δ' ὕδεν ὄνειδος, αἰεργίη δέ τ' ὄνειδος.

αὐτὴ τοῦτε ἀπὸ αὐτῶν μίτερά μοι φαίνεται λίαν, αἷς ἡ ψυχὴ μὲν πολλὰ
 χροῖον ἐστίν, τὸ δὲ σῶμα αἰδυνιστοῦ καὶ ὀλιγοχροῖον πρὸς: id est, Eodem
 modo ad corpus se habeat anima. Ac si quis eadem de illis diceret, opti-
 mē mihi dicere videretur: animam, minimam, temporis longissimi esse,
 corpus verò imbecillius minorisque temporis. Heliodus postquam exem-
 plum τῆς καφίον adduxit, ὡς ἔργα μίτερά adhortatur fratrem, id est,
 labores indefatigatos: causam addit: Ὡς κέ τοι ὠραίη βίότης πλήθουσι κα-
 λῆαι. Porro τὸ πλήθου non nisi ex maximis quibuscumque contingit.
 τὸ μίτερον autem est τὸ πρῶτον, extremus rei terminus. Theocritus in
 Epigrammatis victorem quemdam celebrat Demotelem, quem ait
 μίτερον γοργίαν εἰς πᾶσι, quod est, excelluisse in omnibus, contra ac
 existimant Interpretes:

Δαμπτὸς ὁ χορὸς, ὃ τ' ἐπὶ πᾶσι, ὃ Διώνυσος,
 Καί σε τ' ἡδὲν θεῶν μεγαλύνει ἀναβίς,
 Μίτερον δὲ εἰς πᾶσι. χορὸς δ' ἐκτίσθη Νέμεω
 Αἰδῶν, καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ πρῶτον ὅρῳ.

Eodem modo Hesiodus in epitaphio, quod Pindaro adscribitur, μί-
 τερον σοφίης habere dicitur, id est, multum sapientia, vel, in sapientia
 excellere. Id enim quod optimum est, extra mediocritatem esse non
 potest, quia alias ad vitium deflecteret, & τὸ πρῶτον καὶ τὸ καλὸν
 transcenderet; ut multis docet in moralibus Philosophus. Μίτερον
 igitur est τὸ ἕκτον in omni re præclara. μίτερον erat in omnibus De-
 moteles, id est, excellens: μίτερον ἔργα laudat Hesiodus, id est, πρῶτον
 αἷς μέγιστον σπουδῇ, πρῶτον καλῶν. Quod Interpretes Græci minimè obser-
 varunt, multò minùs alii. Heinsius.

311. Ἐργον δ' ὕδεν ὄνειδος] Nihil planius hujus versùs sententiâ,
 cum præsertim toto hoc opere Hesiodus fratrem ad laborem hortetur,
 & ab inertia deterreat. Attamen Veteres ἔργον construxerunt cum
 ὕδεν, quod ansam præbuit Socratis accusatoribus accusandi homi-
 nem, quasi juvenibus nullam rem, quamvis flagitiosam, prohibe-
 ret. Quod videre est ex Lib. I. Xenophontis de Memorab. Socratis,
 ubi sic rem narrat: „Dixit, inquit, ejus accusator illum illustrissi-
 „morum quorumque Poëtarum pessimis sententiis electis, iisque in
 „testimonium adductis, discipulos ad vitium & tyrannidem impelle-
 „re; intèrque eas Hesiodeam illam sæpè usurpare, Opus nullum est
 „probrum, inertia verò probrum est. Quibus Poëtam dicebat suadere
 „à nulla actione, sive injusta, sive turpi, abstinendum esse, sed om-
 „nia

Ut tibi aestate collecto victu impleantur horrea.

Ex laboribus autem viri evadunt divites & opulenti.

Et laborans, multò etiam carior jam immortalibus

Eris ac hominibus. valdè enim oderunt otiosos.

Operari autem non est dedecus, sed ignavia dedecus est.

„nia lucri gratiâ facienda. Socrates verò, postquam fassus esset accu-
sator, bonum ac utile esse homini operari, noxium verò & malum
„otio torpere, atque adeò opus bonum esse, otium pravum; eos
„qui boni aliquid facerent operari, & bonos esse operarios dicebat;
„eos autem qui talis luderent, vel aliud quidpiam pravi & damnosi
„facerent, otiosos vocabat. Quo sensu rectè habeat dictum illud
Hesiodi. Haftenus Attica Siren, quibus haud obscurè indicat *Hesio-*
dum & *Socratem* intellexisse quodvis bonum & laudabile opus. Idem
Procli testimonio confirmatur, qui ait à *Platone* rectè hunc versum
explicatum, & nostrum *Hesiodum* cujusvis secundum naturam opus
ἔργον appellare; *Homeri* exemplo, qui optimum quodque opus ἔργον
simpliciter vocat. Similia habet *Eustathius* ad γ. 226. *Odyss. P.*

Α' Μ' ἐπὶ δ' ἡ ἔργα καὶ ἱερὰτα, εἰς ἐπὶ λήσιν
ἔργον ἐπὶ λήσιν.

Ex schedis paternis haftenus; unde colligere interdum à nobis, arte
& ratione in interpretando utentibus, ea cerni quæ multò peritio-
rum olim oculos fugerunt. *Clericus*.

311. ἔργον δ' εἰδὲν ὄντως] Delicatos certè oportet fuisse Veteres,
qui in hoc versu ἀδιάρθρωτα scripsisse *Hesiodum* voluerint: ita ut hæc
verba *Socrati* pronunciata fraudi fuerint. *Eustathius*: Στοιχείωσιν ὅτι ὁ
ἔργον δ' εἰδὲν ὄντως, ὃ δὲ φησὶν Ἡσίοδος· εἰς αὐτὸ μὲν γὰρ αἰσιφῶς γράφειν.
Ἐλάττω τὸ σφῶν Σωκράτην, ὃς εἰσὶν λέγειν συχνὰ τὸ, ἔργον δ' εἰδὲν ὄν-
τως, ἢ γὰρ εἰδὲν πὶ ἐπὶ ὄντως τὸ εἰς ἔργον ἀγαθὸς ἐμπειρεῖται, συνεφάνηται π-
ερίσσει, οἷα δὲ συζητῶν, αἰς ἔργον εἰδὲν. ἢ γὰρ εἰδὲν ἔργον αἰς, καὶ π-
φάσκει, καὶ πὶ χρῆσι, ὄντως ἐπὶ τῷ ἔργον ἀγαθῷ καὶ πῶθεν ἐλάττω αἰς ἀδι-
άρθων ἀπὸ τῆς πρῆξις. Sed *Plutarcho* accuratissimo Scriptore, & *Hesiodi*
olim Interprete, quid faciemus, qui hoc propemodum modo
hunc versum *Hesiodi* usurpavit: εἰ δὲ τῶν τότε χρόνι, καὶ Ἡσίοδος,
ἔργον εἰδὲν ὄντως, εἰδὲν πῶς ἀγαθὸν ἔργον. Cum tamen τὸ εἰδὲν,
non ad τὸ ἔργον, sed ad τὸ ὄντως referendum sit. Sed nihil est usita-
tius quàm elegantiz causâ ad usum alium *Homeri* & *Hesiodi* versus
transferre. Quòd si propterea procedat hæc calumnia, singulis ver-
bis peccavit *Homerus*, nisi ignoremus delicias τῶν παρὰ δύναντων. *Heim-*
sus.

313. Πλῆθος καὶ δόξαν] *Horat.* Et genus & formam regina pecunia
donat. *Scaliger*.

Εἰ δὲ κεν ἐργάζῃ, τύχῃ σε ζηλώσῃ ἀεργὸς
 Πλάτῳ δὲ ἀρετῇ καὶ κῦδ' ὀπηδεῖ.
 Δαίμονι δὲ οἷ' ἔηθα. τὸ ἐργάζεσθαι ἀμεινον,
 Εἴ κεν ἀπ' ἀλλοτριῶν κτεάνων ἀεσίφρονα θυμον
 315
 Εἰς ἔργον πρέψας, μελείῃς βίῃ, ὥς σε κελεύω.
 Αἰδώς δὲ σὺν ἀγαθῇ κεχρημύον ἄνδρα κομίζει.
 Αἰδώς ἢ τ' ἄνδρος μέγα σίνεται ἢ δ' ὀνίνησι.
 Αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίῳ, θάρσ' ᾧ πρὸς ὄλβον.
 Χρήματ' δὲ ἔχ' ἀρπακτά· θεόσδοτ' ἀπὸν ἀμείνω. 320
 Εἰ γάρ τις καὶ χερσὶ βίῃ μέγαν ὄλβον ἔληται,
 Ἡ' οὐ γὰρ γλώσσης λήσασεται, (οἷά τε πολλὰ
 Γίνεται, εὐτ' ἂν δὴ κέρδ' νόον ἐξαπατήσῃ
 Ἀνθρώπων, αἰδὼ δέ τ' ἀναιδείῃ κατοπιάζῃ)
 Ρ' εἴα τέ μιν μαυρῷσι θεοὶ, μινύθῃσι δ' οἴκοι 325

313. Πλάτῳ δὲ ἀρετῇ καὶ κῦδ' ὀπηδεῖ] Hoc loco ὀπηδεῖ non est sequitur, sed comitatur; adeo ut velit Hesiodus, opes potius indicium esse, quàm causam virtutis. Sunt tamen qui improbant hujus versum sententiam, eò quòd ut plurimum divitiarum potius vitia, quàm virtutes, concilient, pro illo Isocratis dicto: πλεῖτ' κακίας, μάλλον ἢ καλοκαγαθίας, ὑπερήτης ἐστίν: divitiarum vitiorum potius, quàm probitatis, ministra. Verùm cum Hesiodus ab iniqua divitiarum acquisitione hactenus fratrem deterruerit & ad laborandum hortatus fuerit, manifestum est eum hîc intelligere opes justè & labore partas, quæ numquam destituuntur virtute comite. Alioqui dicendus erit Hesiodus loqui, ex opinione vulgi, quod divitias quàm maximè admiratur, probatque sæpè divitum flagitia. Ex paternis schedis. Clericus.

314. Δαίμονι δὲ οἷ' ἔηθα] Hoc est, ὅμοι' ὅμοι'. Scribo ἔηθα. Hesych. ἴοι, ἴη, ἡμοίῳ, ὑπάρχει. Guietus.

314. Δαίμονι δὲ οἷ' ἔηθα] Hoc est, οἷ' Δαίμων ἴσ' ἢ, τοῖ' ἢ; qualis est Deus, talis sis. Loquutio est contracta, quales permultæ in Lingua Græca. Clericus.

315. Ἀεσίφρονα θυμόν] Ἀεσίφρονα, βλαψίφρονα, pro ἀεσίφρονα, iniquum, ἄδικον. Τὸ ἀεσίφρων pro ἀασίφρων. Hesych. Ἀεσίφρονα, βλαψίφρονα, φρενοβλάπτει. ἀάσων γ' ὁ βλάπτων. Sed utrumque ἰππύσιος: & α ab ἀσων, ἀεσίφρων, ἀασίφρων pro ἀεσίφρων. Guietus.

317, & 318. Hi duo versus, teste Plutarcho apud Proclum, ex Homero huc intrusi, cui libenter adsentimur. v. 317. Ἄνδρα κομίζει] curat, regit. an legendum δαμίζει? Guietus.

317. Αἰδώς δὲ σὺν ἀγαθῇ &c.] Hunc & sequentem versum leviter immu-

*Quod si laboraveris, mox te amulabitur & otiosus
 Ditescentem: divitias verò virtus & gloria comitatur.
 Deo autem similis fueris. Laborare (inquam) melius,
 Si quidem ab alienis facultatibus stolidum animum
 Ad opus convertens, de victu sis sollicitus, sicut te jubeo.
 Pudor autem non bonus egenum hominem tenet:
 Pudor qui hominibus valdè & obest & prodest.
 Pudor quidem ad paupertatem, audacia vero (ducit) ad divitias.
 Opes autem non rapiendæ: divinitus datæ multò meliores.
 Si quis enim & manu per vim magnas opes paraverit,
 Aut lingua prædatus fuerit, (qualia multa
 Fiunt, quàm primùm lucri amor mentem deceperit
 Hominum: pudorem verò impudentia vicerit)
 Facile & illum pessumdant Dii, extinguuntur verò familia*

immutatos ex Homero sumfit Hesiodus; quod, ut habet Proclus, ob-
 servarat Plutarchus, qui etiam eos ab alio insertos Hesiodico poemati
 credidit. Prior autem desumptus est ex Odyss. P. ubi hic versus legi-
 tur:

Αἰδὸς ἐστὶν αἰσχυρὴ καὶ κατὰ νόμον ἀνδρὶ ἀρετή.

*Pudor non bonus est egenti viro mendico. Alter verò ex Iliad. Q. ubi
 Poëta de Achille Hectoris cadaveri illudente:*

*Ἰδὲ αἰ αἰδὸς
 Γένεται ἢ τ' ἀνδρὸς μέγα σέβεται, ἢ δ' οἰώται.*

*Neque ei pudor est, qui homines valdè laedit & juvat. Sed non est
 utriusque versùs sensus idem, apud utrumque Poëtam. Sensus Hesio-
 di est, non oportere quemquam opus refugere, quodcumque sit, si
 modò illicitum non est, nec aliud quidquam honestius suppetat, quo
 victum quærat. Ex paternis schedis. Clericus.*

319. *Αἰδὸς τοῖς ἀνδρὶ ἀνελπίδι, θάρος δὲ ἀνδρὶ ὄλβῳ*] Scribendum vi-
 detur *ἀνδρὶ ἀνελπίδι, θάρος δὲ ἀνδρὶ ὄλβῳ*. subintellige *παῖσι*. Guie-
 tus.

319. *Αἰδὸς τοῖς ἀνδρὶ ἀνελπίδι*] Hoc est, si te puduerit laboris, ma-
 lîsque otiari quàm laborem viliorẽ suscipere, quamvis alius hone-
 stior non occurrat, semper pauper eris: sin verò audacter labori cer-
 vicem subjicias, ad divitias poteris pervenire. Ex paternis schedis.
 Clericus.

324. *Καταπύζει*] Hesych. *καταπύζειν, δάπαν*. quæ expositio huic lo-
 co omninò convenit. Rectè Interpres. Guetus.

Αἰνέει τὰ, παῦρον δέ τ' ὅππῃ χρόνον ὄλεσθ' ὀπηδαῖ.

Ἰσὺν δ' ὅς θ' ἰκέτω ὅς τε ξῶνον κακὸν ἐρξῇ.

Ὅς τε κασιγνήτοις εἰς ἀνά δέμνια βαίνοι.

Κρυπταδῆς δύνῃς ἀλόχῃ, παρεκαίερα ῥέζων.

Ὅς τε τὼ ἀφραδῆς ἀλιταίνεται ἄρφανα τέκνα.

330

Ὅς τε γονῆα γέροντα, κακῷ ὅππῃ γέρεσθ' ἰδῶ.

Νεικείη χαλεποῖσι κατὰ πτόμῃ ἐπέεσσιν.

Τῷ δὲ τοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγασίεται, ἐς ᾗ πλεονῶντι.

Ἔργων ἀντ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν.

Ἀλλὰ σὺ τ' μὴ πείμπαν ἔργ' αἰσιφρονα θυμὸν.

331

Καδδυνάμην δ' ἔρδην ἱερ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν.

Ἀγῶς ἢ κατάρως, ὅππῃ δ' ἀγλαὰ μηρία καίεν.

Ἄλλοτε δὲ πονοδῆς θυέεσσι τε ἱλάσσεσθαι,

Ἡ' μὴ ὅτ' ἀνείζῃ, ἢ ὅταν φάσθ' ἱερὸν ἔλθῃ.

Ὡς κέ τοι ἱλαὸν κρεδῖν ἢ θυμὸν ἔχουσιν.

340

326. Αἰὶά δέμνια βαίνοι] Αἰσθάνοι. *Guizotus*.

327. Ἰσὺν δ' ὅς θ' ἰκέτω] Ex comparatione scelerum, liquet quanti facerent Græci, ab antiquissimis usque temporibus, supplicibus opitulari; cum eos neglexisse æquè scelestum habeatur ab *Hesiodo*, ac fratris uxorem corrupisse &c. Qui mos etiam diu viguit, ut liquet ex vita *Themistoclis*, apud *Plutarchum*, ubi narrat quomodo *Admeto*, *Molossorum Regi*, supplicarit, pag. 124. inviolabilisque suā illa *λευσίη* factus fuerit. *Clericus*.

329. Κρυπταδῆς δύνῃς] *Moschop.* & *Proclus* τὸ ἵκησθαι, hic subintelligunt. *Tzetz* τὸ ἀλῆ supplet. Τὸ ἵκησθαι placet. Sic in *Αἰσθάνοι* v. 406, κρεδῖν ἱερὸν ἀθανάτοισι θεοῖσιν, supple ἵκησθαι. Sic & versu sequente κρυπταδῆς δύνῃς subintellige ἵκησθαι. deinde logs: παρεκαίερα, ἀπείρητ' ἢ ἀνέμεσθαι. *Moschop.* *Guizotus*.

330. Ὅς τε τὼ] Hoc est, ὡς, forsitan scribendum: ὅς τε ἢ. *Guizotus*.

333. Ζεὺς αὐτὸς ἀγασίεται] Jupiter, nimirum, *λευσίησθαι*, ut loquitur *Homerus* *Odys.* N. ubi *Ulysses*, qui se deceptum à *Phæacibus* putabat, sic loquentem inducit v. 213.

Ζεὺς σφίσις πάντων ἱερτάσθαι. ὅς τε ἢ ἀγῶς.

Ἀνδράπυς ἱερὰ ἢ πῖνυ, ὅτις ἀμείβεσθαι.

Jupiter eos ulciscatur supplicem vindictam, qui & alios homines inspectat, & plectit quicquid peccaverit. *Clericus*.

336. Καδδυνάμην ἱερδην] Socrates frequenter hunc versum in ore habebat, ut prodidit *Xenophon* Lib. I. memorabilium Socratis. „Cum extenuibus, inquit, facultatibus parva offerres offerumenta, „nihil

*Viri talis: exiguum ad tempus divitia adsunt. (afficiet:
 Par committit delictum, & qui supplicem & qui hospitem malo
 Quisque fratris sui cubilia adscenderit,
 Furtivi causâ concubitus uxoris, scelerata patrans:
 Quisque malâ cuiuspiam fraude deceperit orphanos liberos:
 Quisque parentem senem, misera in senectute,
 Probris affecerit, gravibus incessens verbis:
 Huic certè Jupiter irascitur. ad extremum verò,
 Pro operibus iniquis, gravem exhibet talionem.
 Verùm tu quidem ab his omnino cohibe stultum animum.
 Pro facultate autem sacra facito immortalibus Diis
 Castè & purè, nitidâque femora adole.
 Interdum certè libaminibus atque hostiis placa,
 Et quando cubitum ieris, & quando matutinum tempus venerit:
 Ut benevolam erga te cor atque animum habeant;*

„ nihilo inferiorem iis se se esse arbitrabatur, qui ex amplis & ma-
 „ gnis facultatibus multa & magna offerrent sacrificia; nam hone-
 „ stum Diis esse negabat, si magnis potius hostiis & amplis sacrifi-
 „ ciis, quàm parvis, delectarentur; fore enim ut ea quæ à pravis of-
 „ feruntur plerumque illis gratiora essent, quàm quæ pii & boni
 „ offerunt; neque vivendum hominibus dicebat, si Diis gratiora fo-
 „ rent ea quæ à malis, quàm ea quæ à bonis offeruntur. Imò exi-
 „ stimabat eos, honoribus sibi à piis delatis, maximè gaudere. Ha-
 „ tenus Xenophon, cujus verba optimè declarant, quid sit *κατὰ δυνά-
 μιν ἱερῶν*, nempe, pro ratione facultatum sacra facere. Ex schedis pa-
 ternis. Clericus.

337. *Ἀγῶς καὶ καθαρός*] Græci Hesiodi Interpretes referunt vocem
ἀγῶς ad animum, & *καθαρός* ad corpus. Verùm utraque vox ad
 utramque pertinet, & primùm quidem ad animum, deinde etiam
 ad corpus. M. Tullius Lib. II. de Legibus, ubi interpretatur legem,
 cujus initium est: *Ad Divos advenio castè, Pietatem adbibento &c.*
castè, inquit, *Lex jubet adire ad Deos, animo, videlicet, in quo sunt*
omnia, non tollit castimoniam corporis; sed hoc oportet intelligi, cùm
multum animus corpori praestet, observeturque, ut casta corpora adbi-
beantur, multò esse in animis id servandum magis; nam illud vel ad-
spersione aqua, vel dierum numero tollitur; animi labe nec diuturnita-
te vanescere, nec annibus ullis elui potest. Notissimum est sacra vesti-
 bus, manibus, vasisque puris fieri solita; & recenti Venere pollutos
 ab iis amotos. Ex schedis paternis. Clericus.

337. *Ἐπὶ δὲ ἀγλαὰ παρὰ πύλιν*] *Ἐπαγίων. Τῶπι.* Guietus.

Οφρ' ἄλλων ὦνῃ κλῆρον, μὴ τ' πρὸν ἄλλῳ.
 Τὸν φιλείοντ' ὅπῃ δαίτω καλεῖν, τ' δὲ ἐχθρὸν ἰᾶσθαι.
 Τὸν ᾗ μάλιτα καλεῖν, ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
 Εἰ γάρ ποι καὶ χεῖμ' ἐγχώριον ἄλλο γήνηται,
 Γείτονες ἄζωσι ἐκίον, ζῶσιντο δὲ πρῶτοι. 345
 Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσων τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνησε.
 Ἐμμορέ ποι πμῆς ὅς τ' ἔμμορε γείτονῳ ἰοθαῖ.
 Οὐδ' ἂν βῆς δαπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.
 Εὖ μὲν μετρεῖσθαι πρὸς γείτονῳ, ὅς δὲ δαπόδεναι,
 Αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώϊον, αἴ κε θιώηαι. 359
 Ὡς ἂν χρητίζων, καὶ ἐς ὕπερον ἀρκιον ὄρης.
 Μὴ κακὰ κερδαίνειν· κακὰ κέρδεα ἰσ' ἀτήσιν.
 Τὸν φιλέοντ' ἀ φιλεῖν, καὶ τῷ περισιόνῃ περισεῖναι.

342. Τὸν φιλείοντ' ἐπὶ δαίτῃ καλεῖν] Quis verò umquam, prætermis-
 sis amicis, inimicos ad convivium vocavit? Profectò nemo. Itaque
 à præcipiendo superfedere potuisset Hesiodus, qui hîc nescio quid ha-
 bet senile, & frigidum. Clericus.

344. Εγχώριον] Legit hîc Stephanus, in voce Κάμνη, ἐγκάμιον,
 quemadmodum legit etiam Proclus. Εγκάμιον idem est ac ἐγχώριον,
 quia κάμνη & χώρα idem sunt; nempe, vicus. Ideoque adjectiva
 hæc sonant incolam vici, aut pertinentem ad vicum. Perinde est utram-
 vis lectionem sequamur. Clericus.

344. Ἀλλο γήνηται] Τὸ ἄλλο hîc fortuitum exponit Heinsius, cujus vide
 notas. verſ. ſequ. γείτονες ἄζωσι, vicini inermes. ζῶσιντο δὲ πρῶτοι. tar-
 diùs veniunt ad suos. Guetius.

344. Ἀλλο γήνηται] Rem non tantùm inexpectatam, sed malam
 quæ alia dicitur κατ' εὐφημίαν, significari dudum ostendit David Cle-
 ricus, patruus meus. Quæſtionum ſacrarum XVI. quam adito. Cle-
 ricus.

344. Εἰ γάρ ποι καὶ χεῖμ' ἐγχώριον ἄλλο γήνηται] Elegantissimum est
 illud ἄλλο, quo hoc loco eâ ratione usus est, quâ frequenter Scripto-
 res Attici τὸ ἄλλο. Sic apud Lucianum Venus in Iudicio Dearum,
 cùm inſtaret Mercurius, ut causam ſciret, cur de Paride tam ſtu-
 diosè inquireret, respondet, ἄλλως ἡρώμην. Est igitur, χεῖμ' ἄλλο,
 ἢ βλάβη, ἢ τύχη ἐπιπισσύουσα, ἢ βλάβη, ἢ περιπίπτειν τις τύχη λαοθάλη. de-
 trimentum ſive infortunium inexpectatum & fortuitum. χεῖμ' ἄλλο
 vocat. Virgilius, id quod Græci ἄλλως dicunt, tantùm reddit. Sic
 in illo Sileni,

Serta procul tantùm capiti delapſa jacebant.

Ut aliorum emas agrum, non tuum alius.

Amicum ad convivium vocato, inimicum verò relinque.

Eum autem potissimum vocato, quicumque te prope habitat.

Si enim tibi aliquod negotium rusticum inexpectatum eveniat,

Vicini discincti accurrunt, cinguntur autem cognati.

Noxa tam magna est malus vicinus, quantum bonus commodum.

Nactus est rem bonam, quicumque nactus est vicinum bonum.

Neque bos interierit, nisi vicinus malus sit. (rectè etiam redde,

Rectè quidem metiaris à vicino (mutuum accipiens) verum

Eadem mensurâ, & amplius, si quidem possis:

Ut indigens etiam in posterum promptum invenias.

Ne mala lucra captes: mala lucra equalia damnis,

Amantem te ama, & invisentem invise.

οἱ εἰσάγουσι ἄλλους ἔκαστος. Quintus Calaber, vitam humanam, ἀνθρώπων βίον eleganter ἄλλων esse dicit, quia mala bonis, bonis mala sine ulla ratione attribuuntur. Locus est elegantissimus elegantis Poëtæ:

πρὶν δὲ ἄλλους ἄλλα φέροι.]
 Πρὶν ὡς ἀνθρώπου, καὶ ἀντὶ πολλὰς ἐὼς λαῶ
 Ἀμφοτέρῃ μὲν πᾶσι λογῶν δὲ ἐπὶ καὶ πρὸς ὅλῳ
 Οὐ πᾶσι. ἄλλῳ δὲ πᾶσι βίῳ ἀνθρώπουσι. Heinsius.

347. Εἰ μὲν γὰρ τοῖς πρῶτοις] Pretium, rem pretiosam. Interp. *bonum*.
 γ. 351. ἄρκιον est sufficiens non promptum, ut vulgò. *Gruetius*.

349. Εὖ μὲν μετρίως] Hoc est, si sementem à vicino, si vinum mutuum accipias, cave quidem ne minus accipias, quàm te accepisse apochâ fateris; sed fac ut parem mensuram reddas aut etiam cumulationem. Stultum est pati tibi fucum fieri, aut à te exigì posse plus quàm debeas; sed justum est paria reddere, liberale etiam plura, quando licet. *Clericus*.

351. Ἀρκιον] Præfens. *Scaliger*.

353. Τὸν φιλόστον φιλεῖν] Hic & duo sequentes versus planè sunt illiberales. Attamen propterea eos non abjudicavim Poëtæ, ut fecit *Plutarchus*, quod nos docent Græci Scholiastæ; nihil enim vetat eum parum liberalis. atque parum erectæ fuisse indolis. Hæc eadem ratio facit ut minimè admittam eorum interpretamentum, qui volunt *Hesiodum* præcipere eos amicos seligendos, qui sciant esse amici & ab inhumanitate sint remoti; iisque dandum, qui liberales sint, non avaris; præterquàm quòd vel hoc sensu frigidissima sunt hæc præcepta. Quis enim ejus amicitiam colat, qui sibi non sit amicus?

Quis

Καὶ δόμῳ ὅς κεν δῶ, καὶ μὴ δόμῳ ὅς κεν μὴ δῶ.

Δαίτη μὲν περ ἔδωκεν, αἰδώτη δὲ ἔπερ ἔδωκεν.

355

Δαίς ἀρετῇ, ἀρετῆς δὲ κακῇ, θανάτοιο δότερα.

Ὅς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων, ὅγε καὶ μέγα δοίη,

Χαίρει τῷ δώρῳ, καὶ τέρεται ὃν καὶ θυμόν.

Ὅς δὲ κεν αὐτὸς ἔληται, ἀναιδείῃφι πιθήσας,

Καὶ περ τιμὸν ἔον, τότε ἐπάχυνσεν φίλον κῆρ.

360

Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ὅππῃ σμικρῷ κατὰθεῖο,

Καὶ ψαμὰ τῶν ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γήϊον.

Ὅς δὲ ἐπ' ἐόντι φέρεται, ὁδὸν αἰλύζεται αἰδομένη λιμὸν.

Οὐδὲ τὸν εἰν οἴκῳ κατὰκαίμῳ ἀνέρας κῆρ.

Οἶνος βέλτερον εἶναι, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θυρήφι.

365

Ἐθλὸν μὲν, παρεόντων ἐλέσθαι πῆμα δὲ θυμῷ,

Χρητίζειν ἀπεόντων, ὅσπερ φράζεσθαι ἀνῶνα.

Ἀρχαῖον δὲ πῖθον καὶ λήγοντων κορέσασθαι,

Μεσότητι φείδεσθαι· δειλὴ δὲ ἐνὶ πυθμῷ φειδῶ.

Quis cum muneribus donet, qui sit dumtaxat avarus, nec umquam velit ea ullo officio remunerari, quamvis possit? *Clericus.*

353. Προσῖόντι προσεῖναι] Τὸν προσεγγόντι προσεγγῖν. vide Tzetzen de his versibus. accedere προσεγγῖν. τὸ προσεγγόντι προσεγγῖν, τὸ ἀπὸ τοῦ προσεγγῖν. *Guiccius.*

356. Ἀρετῆς pro ἀρετῇ, ut v. 191. ἔπειτα pro ὑπερβολῇ. *Scaliger.*

357. Ἀνὴρ ἐθέλων] Ἐδωκεν ἀνὴρ. καὶ ὅγε καὶ μέγα δοίη. Anastrophe ἵνα καὶ ὅγε μέγα δοίη. *Guiccius.*

358. Χαίρει τῷ δώρῳ] Hoc est, donatione facta. *Idem.*

360. Καὶ περ σμικρὸν] Forſan, Καὶ περ σμικρῷ ἐπάχυνσεν φίλον κῆρ] ἵνα placet. ἐπάχυνσεν, hoc est, ἐλύπησεν, συνίσταται. contristat, contraxit; subintellige, ei cui ablatum. παχύνω gelu constringo, congelo proprie. Sic Metaphoricè pro tristi mœrore afficio. Homer. Iliad. P. Τῷ δὲ οὐ φρεσὶν ἀλκιμον ἵππερ παχύνει. Cordis systolen seu contractionem sequitur tristitia. Ceterum in fine versûs legendum videtur φίλον ἵππερ, pro φίλον κῆρ, quod suppositum est à librariis. Locus ex Homericò suprâ citato expressius foret. Scribendum τὸ γ' ἐπάχυνσεν φίλον ἵππερ. *Guiccius.*

360. Καὶ περ σμικρὸν ἔον καὶ πῖθον] Vera hæc sunt, quis neget? sed non opus fuit Musarum afflatu, ut excogitarentur aut scriberentur, quæ vel à vetula cogitari, nec frigidius exprimi potuerunt. *Clericus.*

364. Αἰδομένη λιμὸν] Atram, deformem, turpem. & mælesuada fameâ

Et da ei qui dederit, neque da qui non dederit.
Datori quidem est qui dat, non danti verò nemo dare solet.
Donatio bona, rapina verò mala atque lethifera.
Quicumque etenim vir libens dat, etsi multum dederit,
Gaudet donando, & delectatur suo in animo.
Qui verò libens rapuerit, impudentiâ fretus,
Quamvis id sit exiguum, tamen cruciat suum animum.
Siquidem enim parvum parvo addideris,
Et frequenter istud feceris, mox magnum & hoc evaserit.
Qui verò partis adjicit, is vitabit atram famem.
Neque verò quod domi repositum est hominem sollicitum habet.
Domi melius esse: quoniam damno obnoxium quod foris est.
Bonum quidem, de presenti capere: noxa verò, animo
Egere absente: id quod te cogitare jubeo.
Quam relinquitur dolium, & ferè est epotum, saturare.
Medio parce: sera verò in fundo parcimonia.

fames & turpis Statio. Initio hujus versûs, Οἷ δ' ἐκ' ἰὼν φέρει. ὅς δ' ἐκ' ἰὼν φέρει τῷ ἴσῳ, hoc est, τῷ δαίμῳ. *Quietus.*

366. Οὐκ ἂν ἀλλοτρίῳ] Subintellige τῷ βίῳ. *Victualia. Quietus.*

367. Παρίσταν] De præsentibus, hoc est, de domi reconditis in penu. *Quietus.*

368. Ἀγνοῖ δ' ἐν πύρρῳ φειδῷ] Constat quidem vinum ἐν πυρρῷ minùs generosum esse, cum vappescere, aut acescere solet; sed nescio an quod primum, relito dolio, bibitur sit deterius, ac proinde an copiosius bibendum, eadem de causa ac quod ultimum superest. *Clericus.*

369. Διὰ δ' ἐν πύρρῳ φειδῷ] Alii διὰ. versu sequente Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημῶν &c. Μισθὸς ὁ πυχθεὶς ὑπ' ἀνδρὸς φίλῳ ἀρ. 2. V. 371. ἐπὶ μαρτυρῇ δία. Τμῶναι pro ἐπιθῶν. *Quietus.*

369. Διὰ δ' ἐν πύρρῳ φειδῷ] Scribo διὰ. Sicut Ποῆτις διυλινὸν, μὴ πλεονασμῷ ἰωνικῷ, est διυλινόν. Sic διυλὸν μὴ συνηγῆς, idem est quod serum: quomobrem omnes quotquot hæc tangunt Scriptores serum vertunt. Sic in Catalectis Virgilii:

Et belluæ sera parvitiæ
In festis parcimonia.

Namque huc respicit ὁ γεγενημένος. quod non fugit quoque magnus Scaligerum. *Sera parcimonia*, διὰ φειδῷ, sicut διὰ ὀψία. &c. similia. *Heinsius.*

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημύθῳ ἄρκιθ' ἔστω.
 Καί τε κασιγνήτῳ γελώσας ὀπί μάρτυρα θέσθ.
 Πίστις δ' ἄρ' ὁμῶς καὶ ἀπιστία ὠλεσιν ἀνδρα.
 Μηδὲ γυνή σε νόον πυγασόλῳ ἐξαπεινάτω,
 Αἰμύλα κωπίλυσσα, πῶν διφῶσα καλῆσθ.
 Ὅς ᾗ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε Φιλήτησι.
 Μενόχρης ᾗ πάϊς σώζοι πατρῷον οἶκον
 Φερβέμῃ· ὥς γ' ὅλβυτ' αἰέζεται ἐν μεγάροισι.

370

375

370. Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ] Hoc velle vidatur Hesiodus, amico indigenti, si ejus opera utamur, constituendam esse mercedem ejus operæ convenientem, non ejus amicitia abutendum. Digna sunt notatu quæ de hoc versu habet Plutarchus, initio fermè vitæ Thesei, ubi sic dicit Pittheo, Thesei avo: Δόξαν μέγιστα πάντων, ὡς ἀνὴρ λόγιος ὁ πῶς τότε καὶ σφῶνται, ἔχεν. ὧν δὲ τὴν σφῶνται ἐκείνης τοιαυτῆς τις ἰδέα καὶ δύναμις, οἷα χρησιμὸν Ἡσίοδῳ ἀποδείκνυσι μέγιστα πρὸς τὰς ἐν τῇ Εὐργίᾳ γεωμελογίας, καὶ μάλιστα τῶν ἐκείνου λόγων Πιθῆος εἶναι, Μισθὸς καὶ πρὸς ἑξῆς. Τὸ μὲν γὰρ καὶ Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος ἔρηκεν: habuit præ omni- bus illius ævi famam eruditi et sapientis viri. Erat autem sapientia illius ea species et vis, quæ usus Hesiodus famam sibi peperit, præsertim in sententiis quæ sunt in Operibus. Unam harum illam ferunt Pitthei fuisse, Merces &c. Atque hoc etiam Aristoteles Philosophus tradidit, Clericus.

371. Ἐπὶ μάρτυρα θέσθ] Si agatur, nempe, negotium alicujus momenti; alioqui vita non esset vitalis, si omnes insidiatorum loco essent habendi. Vivebat Hesiodus, apud Græculos, de quorum multis dici fortasse potuit, quod de Populo Romano scripserat Lucilius, cujus verba exstant, apud Lactantium Inst. Divin. Lib. V. c. 9.

Uni se atque eidem studio omnes dedere et arti,
 Verba dare ut caute possint, pugnare dolose;
 Blanditiâ certare; bonum simulare virum se.
 Insidias facere, ut si hostes sint omnibus omnes. Clericus.

372. Πίστις δ' ἄρ' ὁμῶς] Scribo, postulante versu: Πίστις δ' ἄρ' ὁμῶς. Interpres πίστις legit in singulari, vertit, credulitas. Phædrus imitatus est hunc locum fabula X. lib. 3. Periculosum est credere et non credere. Guictus.

373. Πυγασόλῳ] Stolæ muliebres tunc temporis fortasse, in postica parte, erant in nodum collectæ. Jam à multis annis, in magna Europæ parte, sunt omnes mulieres πυγασίλοι, Clericus.

375. Φιλήτησι] Est verbum purum putum Æolicum, quod in magna Græcia dicebant πλητῆς. Scaliger.

375. Φιλήτησι] Ἄν φηλήτησιν. Ἀ φηλήτης τὸ φηλέω, ἀπατῶ. φηλήτης impostor,

Merces autem viro amico constituta sufficiens esto.

Etiā cum fratre ludens, testem adhibeto.

Credulitas pariter ac diffidentia perdunt homines:

Nē verò mulier te animo nates exornans decipiat,

Blandè garriens, tuū inquirens finum.

Qui namque mulieri confidit, confidit is furibus.

Unicus verò filius servavit paternam domum

Pascendo: ita enim opulentia crescet in adibus.

impostor, ἀπατηών. placet τὸ φιλήτης. habet Hesychius & alii. Tzetzes dubitat de vocabuli scriptura & τὸ φιλήτης videtur præferre. *ἐπίχρ.*
Guietus.

375. Φιλήτης] *Helladius* Bezzantiſſimus in Chrestomathia, quæ est apud *Photium*, in Bibliotheca: Κατ' εὐφημισμὸν οἱ Ἀττικοὶ τὴν κλέπτην φιλητὴν λέγουσι· οἰοῦνται μισητὴν· ἢ καὶ φιλητὴς ὁ κλέπτης, διότι φιλεῖ λαμβάνειν τὰ ἀλλότρια: Attici boni ominis causā; furem φιλητὴν dicunt, quasi exosum (nempe κατ' ἀντίφρασιν) vel φιλητὴς fur, quia amat accipere aliena. Crediderim potius dictum sic propriè furem non quemvis, sed qui amicitiam simulans furatur; quales mulieres, quas describit hic *Hesiodus*. Vide tamen *Vossium* in Etymolog. ad vocem *Pilo*. *Cleficus.*

376. Πατρῴων οἶκον] Sic distinguendum videtur. Τολαία στήλη post τὸ οἶκον. Φερέμεν αἰς γὰρ π. *Pasee*; ita enim opulentia crescat in adibus. Notum illud *Catonis* ex *Plutarcho*, pascere, benè pascere, malè pascere. *Guietus.*

377. Φερέμεν αἰς γὰρ πλῆτος] Hic versùs quàm ineptè cum sequenti cohæreat, fieri non potest, quin animadvertat quisvis, nam planè τὸ ἀχάλατον desideratur. Ego dubitare non possum, *Hesiodum* hoc modo scripsisse, ut versùs transponantur:

Μυνητὸς δὲ παῖς οἷός τοι πατρῴων οἶκον,
Γηγενὸς δὲ θένους ἔπρον παῖδ' ἐγκρατεῖσιν
Φερέμεν αἰς γὰρ πλῆτος αἰετὶς ἐν μετάρσι.

Ita rei causa sequitur, quæ interpellata erat, absurdè interjecto illo versu: *Γένος δὲ κεν*: nam τὸ δὲ apud *Hesiodum* αἰνολογικὸν esse, qui cum triverunt, ignorare non possunt. Porro ἐγκρατεῖσιν ἔπρον παῖδα φερέμεν, rectè dictum est. Pueri *φέρεσθαι* dicuntur, dum in tenera illa ætate sunt, quæ crescunt nutriunturque, ut & *βόσκεισθαι*. Tale est illud *Sophoclis* *Ajace*:

Τίος δὲ, κυφούς πτόμασιν βόσκω, γίαν
Ψυχὴν ἀπείμων, μητρὶ τῇδ' ἐχέμεν.

Idem est *βόσκεισθαι*, *φέρεσθαι*, ἀπείμων. Mens hæc erit:

Unicus verò filius domum paternam servat,

Senex

Γηραιὸς ᾧ θάνατος ἔπρον παῖδ' ἡναγλαίπων.
 Ρ' οἷα δέ κεν πλεόνεσσι πέροι Ζεὺς ἀσπετον ἔλθον.
 Πλείων μὲν πλεόνων μελέτη μείζων δ' Ὀπιθήκη·
 Σοὶ δ' εἰ πᾶντε θυμὸς ἐέλδεται ἐν Φρεσὶ σῆσι,
 ὧδ' ἔρδων. ἔργον δέ τ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι.

380

Πληιάδων Ἀτλαγυῖαν Ὀπιπερομήναιον,
 Ἀρχεὸν ἀμνητῶ. δρόπιον δ', ἀναγομήναιον.
 Αἱ δὲ τοὶ νύκτας π' ἡμᾶς πασαρῶνται

385

*Senex verò priusquam moriaris alium relinques
 Crescentem: ita enim divitiae in adibus crescunt.
 Jupiter enim pluribus faciliè plures adjungit opes.*

dubitare non possum. Heinsius.

378. Ἐπρον] MS ἀπλὸν παῖδα, hoc est, tenerum puerum. Nam quid sibi vult ἔπρον παῖδα? Ex senis felicitate est puerum heredem relinquere, nam provectiores patribus molesti esse solent. ex ἀπλὸν ἀπρον, ex quo ἔπρον. Hic versus Proclo ἀδιαιούτως & rejiciendus, Heinsio transponendus. vide notata. vers. sequ. πλεόνεσσι, subintellige, sibi invicem succedentibus. v. sequ. 380. Ὀπιθήκη. subintelliges curæ. *Gnietus.*

383. Ἐπιπερομήναιον] Nullus Poëta, præter hunc, inseruit in genitivo adjectivi nominis. *Scaliger.*

383. Ἐπιπερομήναιον] Τῇ ἰώῃ ἐπιτολῇ γ. sequ. ἀναγομήναιον τῇ ἰώῃ δ' οἷ. *Gnietus.*

383. Πληιάδων] Hoc est, circa 11. Maii, nam hæc intelligenda sunt de ortu Heliaco Pleiadum, qui sæculo *Hesiodi*, ex calculo *Dionys. Petavii* Variar. Dissert. Lib. II. c. 9. factus est in gradu Tauri I. Nam hoc circiter est tempus initii messis, in Græcia. Præterea *Hesiodus* Agricolis scribens de ortu loquutus est, qui conspicuus est, non de eo qui vulgò animadverti nequit, nec, nisi rationibus Astronomicis, innotescit. Multa habet, hanc in rem, *Claud. Salmasius* Cap. XXXVII. Exercitat. Plinianarum, sed ea valdè intricata & perplexa, quæ castigavit *Petavius* memorati Operis Libro VII. Utrumque adire poterunt ii, quorum intererit nosse errata *Salmasii*, quæ ad *Hesiodum* nostrum non pertinent. *Clericus.*

385. Ἀρχεὸν δὲ ἀναγομήναιον] „Matutinum ortum φαεινὸν, seu „ἡλιакὸν, significari, ac δύναι ἰώαν seu occasum cosmicum ne pueri „quidem nesciunt. *Hesiodi* sæculo ortus ille contingebat in Tauro. „Stellæ sunt Vergiliz plures, una est ex iis lucidior ceteris, magni- „tudinis tertiz. Ea tempore *Hesiodi* occidebat heliacè in Gradu Arie- „tis, 4, 8'. oriebatur in Tauri gradu 11, 4'. At prima stella, ver- „sus occidentem, occasum Heliacum faciebat in gradu Arietis 0, 51'.

„Inter-

Senex autem moriaris, alium filium relinquens.

Facile verò & pluribus præbuerit Jupiter ingentes opes.

Major autem plurium cura, major quoque accessio.

Tua si opes mens appetit in animo suo,

Sic facito. operamque operæ subinde addito.

Pleiadibus Atlante natis exorientibus,

Incipe metere; arare verò, occidentibus.

Hæ quidem noctesque & dies quadraginta

„ Intervallum inter occasum primæ Pleiadum & ortum lucidæ gradus
 „ 40. Meritò itaque diebus abscondi quadraginta Vergilius canit *Hesiodus*. Sol in Arietem vero motu subibat, *Hesiodi* tempore, Martii
 „ 31. Quippe anno Per. Julianæ 3714. verus locus solis in Arietis
 „ initio fuit Athenis Martii 31. horâ post mediam noctem 1, 24'.
 „ Itaque Taurum ingrediebatur Aprilis 30. Maii proinde 11. die, lu-
 „ cida Pleiadum oriebatur, ultima verò Pleiadum ad orientem Maii
 „ 16, quo tempore Messis incipiebat in Græcia. Occasus earundem
 „ matutinus in Libra 19. gradu fiebat, sed verus nec adspectabilis.
 „ Ideò circa initium Scorpii *ἡμετέρας φαινομένης* accidit incunte No-
 „ vembri. Nam æquinoctium autumnale, per idem tempus, incidit
 „ in Octobris initium. Tum igitur arationis ac sationis tempus ap-
 „ petit; quod *Virgilius* hisce versibus expressit:

„ *Antetibi Eoa Atlantes abscondantur*

„ *Gnosiaque ardentis decedat stella Corona,*

„ *Debita quam sulcis committas semina.*

Hæc aliæque, in eam rem, habet *Potavius Var. Dissert. Lib. II. c. 9*. Igitur in verbis *Hesiodi* mentio fit unius ortûs Heliaci Pleiadum, & duplicis earum occasûs. Ortûs tempus referendum ad 11. Maii. Prior occasus, qui arationis tempus indicabat, fuit Cosmicus occasus, cum oriente Sole unâ cum Scorpione, in quo est, Pleiades in Taure sitæ horizontem ex adverso subeant. Quod circa initium Novembris factum, tempore *Hesiodi*. Posterior verò occasus obscurius indicatur *γ. 368*. éstque Heliacus occasus qui fiebat 3. Aprilis, & post quem in radiis solaribus per quadraginta dies latebant Pleiades. Ita tamen loquutus est *Hesiodus*, quasi confunderet utrumque illum occasum; nemo enim non dixerit, lectis ejus versibus, occasum cujus meminit *γ. 384*. cum esse post quem Pleiades latent per quadraginta dies ante messem. Sed sunt ejus verba benigniùs explicanda, cum non ignoraret quantum tempus sit inter arationem & messem. *Clericus.*

385. *Τσάρκινον*] Vide not. ad *γ. Antecedentem. Clericus.*

386. *Κα-*

Κεκρύφεται· αὖτις ᾗ περιπλομήν· ἐν αὐτῇ
 φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρτασομήνιο σιδήρῃ.
 Οὗτός τοι πεδίον πέλεται νόμος, οἳ τε θαλάσσης
 ἔργῳ θιναιετάωσ', οἳ τ' ἄγχεα βηοσῆεντα
 Πόντῃ κυμαίνοντι· ἀπὸ πλοθι πόνονα χῶρον
 Ναίωσιν. γυμνὸν ἀπείρην; γυμνὸν ᾗ βοωτῆν;
 Γυμνὸν δ' ἀμάειν, εἴ χ' ὤρεα πάντ' ἐθέλησθαι
 ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερι· ὥς τοι ἔκαστα
 ὦρε ἀείξεσθαι, μή πως τὰ μεταξὺ χατίζων
 Πτώσεως ἀλλοτρίης οἴκῃς, καὶ μηδὲν ἀνύσσης.
 ὣς καὶ νῦν ἐπ' ἐμὴ ἤλθες· ἐγὼ δέ τοι σὺν ὀπιδάσσω,
 οὐδ' ὀπιμετρέησω. ἐργάζεσθαι, νήπιε Πέρση,
 ἔργα, τὰτ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραυντο·
 μή ποτε σὺν παίδεσσι γυναικί τε θυμὸν ἀχάδιων;

390

395

386. Κεκρύφεται] Astrologi δὲσιν ἡλιακῶν occasum solarem dicunt quando stella involuta est radiis solaribus, quod vulgò vocant combustam stellam. Illa autem δέσις deberet dici κρύψις. Est enim occultatio potius, quàm occasus. Quando verò stella explicatur ex radiis solis, quod propriè dicitur ἐξαυρασμός, hoc vocant ἀνατολὴν ἡλιακῶν. Intervallum autem ab occultatione ad ἐξαυρασμόν Astrologi dicunt esse quindecim graduum, quod est circiter totidem dierum. Sed Hesiodus dicit non quindecim sed viginti dierum esse τὴν κρύψιν, & totidem dicemus τὸν ἐξαυρασμόν. Scaliger.

386. Περιπλομήν· ἐν αὐτῇ] Περιπλομήν· ἀ πάλω, verto, verso; unde πάλω, πάλω, πάλω, & πάλωμαι, περιπάλωμαι; περιπλομήν·. Guilielmus.

386. Περιπλομήν· ἐν αὐτῇ] Itaque intra quadraginta illos dies, quibus latere dicuntur Vergiliæ, collocandum Hesiodi anni principium; quod fortasse referendum ad initium Tauri; quò spectare videntur verba Virgilii Georg. I, 217.

*Candidus duratis aperit cum cornibus annum
 Taurus.*

Hoc unum ex verbis Hesiodi colligi potest. Vide tamen quæ habet Jof. Scaliger Emend. Temp. Lib. I. de periodo Thebana. Clericus.

387. Φαίνονται] Annus Thebanus tempore Hesiodi erat idem cum Delphico, & idem principium habebat à mense qui incidebat in geminos, qui Athenis dicitur θεργαλιών, vere adulto. Scaliger.

387. Χαρτασομήνιο σιδήρῃ] Ut acies ferri, hoc est, falcis inciditur, acuitur. Guilielmus.

389. A

*Latent: rursum verò vertente anno
 Apparent, primum ut acuitur ferrum.
 Hac utique arvorum est lex, (cùm iis) qui mare
 Prope habitant, (tum iis) qui valles flexuosas,
 Mari fluctuante procul, pinguem regionem
 Colunt. Nudus serito, nudusque arato,
 Nudus quoque metito, si quidem matura omnia voles
 Opera ferre Cereris: ut tibi singula
 Matura crescant, ne quando interim egens
 Mendices ad alienas domos, nihilque efficias.
 Sicut & nunc ad me venisti: ego verò tibi non amplius donabo,
 Neque amplius mutuum dabo. Labora, stolide Persa,
 Labores quos hominibus Dii imposuerunt:
 Ne quando cum liberis uxoreque animo dolens*

389. Αΐκια] Αΐκια βροχήμετε πίονα χῶρον, appositio. *Guietus.*

391. Γυμνὸν ἀσείρειν] Antequàm sit nimis acre frigus; sub finem
 Octobris, quo tempore in Græcia clemens est cælum. *Clericus.*

391. Βουπιῶν] Βουλαπιῶν, hoc est, ὄροισι, ὄρεσιν, arare. *Guietus.*

392. Ἐργα κερμίδεσσι] Συκερμίδεσσι, hoc est, curare opera Cere-
 ris. *Idem.*

392. Εἴ χ' ὦλεα πάντ' ἐβίληδα] ὦλεον non est semper τὸ κατ' ὄρεσιν,
 sed & τὸ ἐν πλάσι in fructibus: dicebantur autem ἐν πλάσι fructus & π-
 λισφόροι, cùm non minùs fecundi essent, quàm destinaret cultor.
 Ita ὦλεον ἐναυτὸν dixit Theocritus τ' ὄλεον, & ne uno quidem die ple-
 no minorem. Et πλισφορία pro frugibus illis celebrabatur, quas
 Hesiodus κερπὺς ὠλεῖς vocat, sicut οἶκος πλισφόρος ille dicebatur,
 in quo erant, maritus, uxor, liberi. Et tantùm πλισφόρον, ὄλεον τ'
 ἐναυτὸν, dicunt Poëtæ: unde illud, πλισφόρον εἰς ἐναυτὸν, quod Theo-
 critus ἵπας ὦλεον dixit. Hesiodus eleganter εἴ χ' ὦλεα πάντ' ἐβίληδα
 Ἐργα κερμίδεσσι Δημήτερος. id est, εἰ πλισφόρος κ' ἐν πλάσι τὴν κερπὺς
 κερμίδεσσι ἐβίλης. *Heinsius.*

396. Ὡς κ' ἐμὲ ἐπ' ἐμὲ ἦλθες] Hinc liquet non magnas divitias re-
 tulisse Persen, ex hereditate malè divisa, de qua Hesiodus tamen dolenter
 admodum queritur vsf. 35. & seqq. *Clericus.*

396. Ἐπιδώσω] Ἐφ' οἷς ἰδὼς δώσω, ut versf. sequ. ἐπιμνησέσσω ἐφ'
 οἷς ἐμνησέσσω, μνησέσσω. *Guietus.*

398. Διηγήσαντο] Ἐγνώσαντο, περικαίμεσσι ἰδὼσαν, Moschopulus;
 hoc est, signis indicarunt, docuerunt, significarunt, ἀφ' ἐπιμνησέσσω
 ἰδὼσαν, ἐγνώσαντο. *Guietus.*

Ζητῶνς βίοντι καὶ γαίονας, οἱ δὲ ὁμελῶσιν. 400
 Δὶς μὲν γὰρ καὶ τρεῖς τάχα τῶξεαι· ἑὺ δὲ ἐπὶ λυπῆς,
 Χρῆμα μὲν ἔπελξαι, σὺ δὲ ἐτάσσεια πόλιν ἀγορεύσεις.
 Ἀχρεῖα δὲ ἔσαι ἐπέων νομός. ἀλλὰ σὲ ἀνάγκη
 Φερίζεσθαι χραιῶν τε λύσιν, λιμὲν τ' ἀλευρῶν.
 Οἶκον μὲν πρῶτα, γυναικᾶ τε, βῆν τ' ἐροτῆρα, 405
 Κτητῶν ἔταμεν, ἥ τις καὶ βυσὶν ἔπειτα.
 Χρῆμα δὲ εἰν οἴκῳ πάντ' ἀρμῆμα ποιήσας.
 Μὴ σὺ μὲν αἰτῆς ἄλλον, ὃ δὲ δρῆνται, σὺ γ' ἵτηται.
 Ἡ δ' ὥρη παρεμείβεται, μινύθῃ δέ τοι ἔργον.
 Μὴ δ' ἀναβάλλεσθαι εἰς τ' αὔριον, εἰς τ' ἔννεφιν. 410
 Οὐ γὰρ ἐτωσοεργὸς ἀνὴρ πύμπλησι καλὶνῶν,
 Οὐδ' ἀναβαλλόμενος μελέτη δέ τοι ἔργον ὀφέλλει.
 Αἰεὶ δὲ ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει.

403. Ἀχρεῖα δὲ ἔσαι ἐπέων νομός.] Hoc est, νόμοις, tributio, partitio, distributio in utramque partem, utrimque. Homer. Πολὺς δὲ ἐπέων νομός ἐνθα καὶ ἔνθα. distributio. Moschopolus πλῆθος vertit. *Guietus*.

405. Γυναικᾶ.] Non intelligit uxorem, sed ancillam. Aristoteles in Oeconomicis falsus est memoriā, cum hoc versu absolutam sententiam contineri & γυναικᾶ putat esse γαμετῶν. *Scaliger*.

406. Κτητῶν.] Emam non famulam. ordo, γυναικᾶ κτητῶν ἔταμεν. Ibid. ἥ τις καὶ βυσὶν ἔπειτα. boves subintellige foeminas, hoc est, vaccas sequatur, curet. *Guietus*.

406. Κτητῶν ἔταμεν.] Notarunt jam olim viri docti Philosophum in Oeconomicis etiam τῶν κτηνῶν pro conjuge sumere. In jure certè Attico, etiam conjux inter τὰ κτήνη numerabatur, & maritus ὁ κύριος appellabatur. Unde cum lis intentaretur uxori, præco clamabat Ἡ ΔΕΙΓΝΑ ΚΑΙ Ὁ ΚΥΡΙΟΣ, id est, *Ejusmodi mulier accusatur cum domino suo*. Qua occasione Comicus Smicythen perstringens, parumque virilem ostendens, κύριον illi dat. *Χρῆμα δὲ Σμικυθίου καὶ κύριον*. Ἰππιῶν. Hominiibus enim mollibus per contumeliam eleganti scommate κύριον assignabant, quasi eos inter τὰ κτήνη & κτήνη cum uxoribus numerarent: quales erant impuri illi senes Lampridii sub καὶ ἡλιόγαβρο Heliogabalo, qui, *maritos se habere habebant*, scelestæ principis sui libidinis affectu. *Huiusmodi*.

407. Χρῆματα.] Ὅργανα γαμετῶν. *Guietus*.

410. Ἐννεφιν.] Harpocratio: Ἐννῶν δὲ καὶ εἰς ἔννῶν τὸ εἰς πεντήκοντα λέγουσιν καὶ ἀπὸ τῶν τῶν δασιωνώμενοι τὸ πρῶτον καὶ παρεληλυθὸς δηλοῖ. Mirum est ἔννῶν præteritum tempus dici, ἔννῶν verò futurum. *Hesychius* ἐν καὶ ἐν καὶ τὸ μὲν τῶν αὔριον. Alii, ut Proclus, referunt ad ἔννῶν καὶ πέννῶν, quæ erat trigesi-

*Quæras victum per vicinos, hi verò negligent.
 Bis enim & ter forsitan consequeris: si verò amplius molestus fueris,
 Rem quidem non facies, tu verò inania multa dices,
 Inutilis autem erit verborum copia. Sed te jubeo
 Cogitare debitiq; solutionem, famisque evitationem.
 Domum quidem primum, fœminamque bovemque aratorem,
 Famulam non nuptam, qua & boves sequatur.
 Instrumenta verò domi omnia apta para:
 Ne tu quidem petas ab alio, illèque recuset, tu verò careas,
 Tempus autem prætereant, minuaturque tibi opus.
 Ne verò differas inque crastinum, inque perendinum.
 Non enim laboris fugitans vir implet horreum,
 Neque procrastinator. Studium verò tibi opus auget.
 Semper autem dilator operum vir cum damnis luctatur.*

trigesima mensis dies. Sed hoc quoque parum verisimile, nam in simpliciter non dicebatur. Præterea accentus variatio rem dubiam facit. Crediderim potius in contractè dici pro inna, unde additâ syllabâ poëticâ φιν, fit inφιν, ita ut subaudiamus inφινες, aut si libet in annos, significeturque dilatio in longum tempus. Sic Horatius de Poëmate, cujus editionem diu differendam suadet, Art. Poët. s. 388.

novumque præparatur in annum,
 Membranis intus positus. Clericus.

413. Αἰνολογῆς αἰν.] Egrege cum describit Persius Sat. V.

*Cras hoc fiet. Idem cras fiet, quid? quasi magnum,
 Nempe, diem donas; sed cum lux altera venit,
 Jam cras hesternum consumimus, ecce aliud cras
 Egerit hos annos, & semper paululum eris ultra.*

Si usquam alibi, in agricultura maximè nocet dilatio. Audi Columellam Lib. XI. c. 1. Prælabentis verò temporis fuga quàm sit irreparabilis, quis dubitet? Ejus igitur memorem præcipue semper caveat, ne improvidus ab opere vincatur. Res est agrestis insidiosissima cunctanti, quod ipsum expressius vetustissimus auctor Hesiodus hoc versu significavit, αἰνολογῆς — Quare vulgare illud de arborum p'satione rusticis observatum, ferere ne dubites, id villicus ad agri totum cultum referri judicet, credatque prætermittas non duodecim horas, sed annum periisse, nisi suâ quaque die quod instat effecerit; nam cum propriis panis momentis fieri quidquam debeat, si unum opus, tardius quàm oporteat, peractum sit, cetera quoque qua sequuntur cultura, post justa tempora, seriùs adhibeantur, omnisque turbatus operis ordo spem totius anni frustratur. Clericus.

Ἡμῶ δὴ λήγῃ μὲν ὁξέῃ ἡελίοιο

Καίμαίῃ ἰδαλίμῃ, μετοπωρινὸν ὁμβρήσῃ

415

Ζηὸς ἐριφενέῃ, μὲν ᾧ τρέπεται βρότεῃ χροῖς

Πολλὸν ἐλαφρότεῃ. (δὴ γὰρ τότε σείεῃ ἀστὴρ

Βαιὸν ὑπὲρ κεφαλῆς κηρυτρεφέων ἀνθρώπων

ἔρχεται ἡμάτιῃ, πλεῖον δὲ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ.)

Ἡμῶ ἀδηκτοτάτῃ πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ

420

Υἷλῃ, φύλλα δὲ ἔσφριζε χέει, πόρθοιό τε λήγῃ

Τῇμῶ ἄρ' ὑλοτομεῖν μεμνημὲν ὦρον ἔργον.

Ὀλμον μὲν τελαπόδιῳ τάμνειν, ὑπερον ᾧ τείπηχῳ,

Ἀξονάδ' ἐπ' ἀπόδιῳ μάλα γάρ νύ τοι ἄρμεμον ἔστω.

Εἰ δέ κεν ὁκ' ἀπόδιῳ ἄπὸ καὶ σφύραν κε τάμοιο,

425

Τελασίθαμον δὲ ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ αἰμάξῃ,

Πολλ' ὅπῃ καμπύλα καῖλα φέρειν ᾧ γύλῳ, ὅτ' αἶν ὄρης,

Ἐς οἶνον, κατ' ὄρεῃ διζήμῳ, ἢ κατ' ἄρκεαν,

Πρίννιον. ὅς γὰρ βροσὶν ἄρ' ὁχυρώτατός ἐστιν

Εὖτ' αἶν Ἀθιωαῖης δμῶς ἐν ἐλύμαλῃ πύξας

430

414. Ὀξέῃ ἡελίοιο] Interpretes reddunt *acutus*, *acuti*, ut Interpretes Latini. *Gruetius*.

415. Καίμαίῃ ἰδαλίμῃ] *A calore sudorifero æstivo*, ab ἰδῶ. *Idem*.

416. Σείεῃ ἀστὴρ] *Solis astrum*. Σείεῃ pro Sole. *Idem*.

418. Κηρυτρεφίῳ ἀνθρώπων] Nempe, eorum qui sunt cis æquatorem, quibus post æstivum solstitium arcus diurnus solis minor est. Non ignoravit *Hesiodus* solem tunc diutius lucere *Æthiopibus* illis, qui sunt trans æquatorem. Vide infra γ. 527. *Clericus*.

419. ἔρχεται ἡμάτιῃ] Volvitur, vadit interdiu. πλεῖον δὲ νυκτὸς ἐπαυρεῖ, scribendum videtur ἀπαύρει. *Hesych.* ἀπαύρει, ὁδύει, ἀπαυρεῖ, ἀναυρεῖ. idem ἀπαύρειται ἀπαυμῆνται. Magis autem noctu ambulat. hoc est, diutius ambulat Sol per noctem, longius durat nox quàm dies. *Gruetius*.

420. Ἡμῶς ἀδηκτοτάτῃ] Scribe τῇμῶς, tunc. *Idem*.

420. Ἀδηκτοτάτῃ] Illa, nempe, anni tempestate cæsa minùs est obnoxia vermibus; qui in tenero cortice, aut alburno, deponunt ova, ex quibus postea exclusi vermes lignum rodunt. De hisce vermibus vide quæ collegit *Sam. Bochartus Hierozoici* P. II. Lib. IV. c. 27. *Clericus*.

421. Πόρθοιό τε λήγῃ] Hoc est, ἔβλασῶ, ἢ βλαστήσας πύξῃ, ἔκλωνοφύειν, cessat ramos emittere, germinare, pullulare. *Gruetius*. Succus.

Quum itaque jam definit vis fervidi Solis
 Calorem sudoriferum, per autumnum pluyente
 Jove præpotente, movetur humanum corpus
 Multò levius. (nam tunc Sol
 Paullisper supra caput mortalium hominum
 Venit interdiu, magis autem noctu laborat.)
 Quando minimè cariei est obnoxia caesa ferro
 Materia, folia autem humi fundit, finemque facit germinandi:
 Tunc sanè ligna secare tempestivum esse opus memento.
 Mortarium quidem tripedale seca, pistillum verò tricubitale,
 Axemque septempedalem: valdè enim certè conveniens sic.
 Si verò octopedalem & malleum inde secueris, (stro,
 Triumpalorum curvaturam rotæ secato decem palmorum plau-
 Multa præterea curva ligna: ferto autem burim, cùm inveneris,
 Domum, sive in monte quærens, sive in agro,
 I lignam. hæc enim bobus ad arandum firmissima est:
 Si Palladis famulus dentali infigans

Succus, nempe, quo aluntur arbores, tunc minore copia est, & crassior fit cœli frigore; quibus de causis, lignum est durius & compactius. Vide hac de re *Vitruvium* Lib. II. Cap. 9. de materia cædenda, & ad eum *Guil. Philandri* adnotationes. *Clericus*.

423. Οἶλμος] Pilam. *Guietus*.

426. Τριπώδην] Trium dodrantalium. Palmus quarta pars pedis, απὶ τεσσάρων verò dodrans. *Scaliger*.

426. Τριπώδην] In longitudinem. Versu præcedente pro σφύρον καὶ πέμμοιο, leg. σφύρον καὶ πέμμοιο. *Guietus*.

Ibid. ἈΨιν πέμμοιο] Aratro, plostellæ, à la charruë de deux pieds & demy de large. An scribendum & distinguendum; τριπώδην δὲ ἈΨιν πέμμοιο διχαδύρον ἀμείζην ποδὶ ἐπιχωμπύλα καὶ λα. Ordo πέμμοιο δὲ ποδὶ καὶ καὶ λα ἐπιχωμπύλα ἈΨιν τῆς δ. α. appositivè. Placet τὸ ἐπιχωμπύλα, seu potius ἐπιχωμπύλα, accentu in antepenultima, una vox composita. *Idem*.

427. Φέρον δὲ γόλω] Hoc est, ubicumque inveneris dentale, aufer illud tecum, rarò enim occurrit. *Idem*.

430. Ἀθλωαίης δρωῶ] Δρωῶ metaplasmus, declinatio pro declinatione. *Scaliger*.

430. Ἀθλωαίης δρωῶ] Ο' πύτων. *Guietus*. Sic dicitur faber lignarius, quia fabrili etiam arti præesse credebatur Minerva, quo fit ut *Epeus* equum illum ligneum, cujus ope capta est Troja, dicatur,

Γόμφοισιν πελάσας προσηρήρεται ἰσοβοῇ.
 Δοιῶ δ' ἤθεός ἄροτρα, πνησάμενθ' ἡ οἶκον,
 Αὐτόγουν καὶ πηκτόν· ἐπεὶ πολὺ λαΐον ἔτω.
 Εἴ χ' ἔπερον γ' ἄξαις, ἔπερόν γ' ἔπι βυσὶ βάλοις.
 Δάφνης δ' ἢ πέλενης αἰκιάτῃσι ἰσοβοῆς. 435
 Δρυὸς ἔλυμα, πένυ γύλω. βόε δ' ἐναετήρῃ
 Ἀρσενε κεκτῆός (τ' γὰρ δένθ' σὲκ ἀλαπαδνόν)
 Ἡΐως μέτρον ἔχοντε. τὰ ἐργάζεσθ' ἀρίστῃ.
 Οὐκ ἂν τῷ γ' ἐρίσωντες ἐν αὐλακι καμμηλὸν ἄροτρα
 Ἀξίαν, τὸ δ' ἔργον ἐτάσιον αὖτις λίπειν. 440
 Τοῖς δ' ἄμ' αὖτε πρὸς αὐτῶν αἰζήσας ἔποιτε,
 Ἄρτον δειπνήσας τετράτρυφον, ὀκτάβλωμον·
 Ὅς κ' ἐργῶ μελετῶν ἰθείας αὐλακ' ἐλαύνει,
 Μηκέπ παπταίνων μεθ' ὀμήλικας, αἶψ' ἔπι ἐργῶ
 Θυμὸν ἔχων. τῷ δ' ἔπ' νεώτερόν τε αἰμείνων 445
 Σπέρμαθ' ἀάσσαός, καὶ ἔπι παρορίλῃ αἰλέαός.

divinâ Palladis arte, ædificasse, Lib. II. Æneidos 9. 15. Isidorus Orig. Lib. XIX. c. 20. Olea quoque hanc dicunt inventricem & fabrica multarumque artium repertricem. Ideoque illi vulgò orifices supplicant. Clericus.

431. Προσηρήρεται ἰσοβοῇ] Pro προσηρήρεται. προσηρήρηθ' scribendum videtur. *Guisotus.*

436. Βόε δ' ἐναετήρῃ] *Aristoteles Hist. Anim. Lib. VI. c. 21. de bove: αἰκμάζει δὲ μέγιστε πενταέτης ὥς· διὸ καὶ Ὀμηροῖ φασὶ πεντακέναι πρὸς ὀρθῶς. ποικίλοισι ἄρσενι πενταέτηρον — καὶ ἔβας ἐναετῆρος· δύνασθαι γὰρ ταῦτόν· viget quinquennis maximè, quocirca Homerum rectè dixisse aiunt matrem bovem quinquennem — & bovis novennis, hac enim idem valere. Apud Homerum, scilicet, Iliados H. Agamemnon μάσται βοὴν πενταέτηρον, ut & filii Autolyçi Odyss. T. At Odyss. K. Æolus excoriat utrem bovis ἐναετῆρος, quo ventos includit. Hæc quorsum idem dixerit Philosophus divinare nequeo; nisi velit novennem bovem tam florere, quàm quinquennem, quia usque ad nonum annum est in pleno ætatis vigore. Unde Hesiodus, in Operibus, βόε δ' ἐναετήρῃ &c. Hæc habet Sam. Bachartus Hieroz. P. II. Lib. II. c. 28. Fortasse voluit indicare Aristoteles bubulam caruem optimam esse circa quintum annum, robur verò corporis & pellis firmitatem, circa nonum. Clericus.*

442. Τετράτρυφον, ὀκτάβλωμον] Hic τετράφ' ἄρτε quatuor dicuntur, quemadmodum apud Latinos *quadræ*, quæ paribus interstitiis in pa-
ne

Clavis conjungens temoni adaptaverit.

Bina verò facito aratra, laborans domi,

Non compositum & compactile: quoniam multò optimum sic.

Si quidem alterum fregeris, alterum bobus injicias.

E lauro autem vel ulmo firmissimæ stivæ sunt.

E quercu dentale, ex ilice burim. boves verò duos novennes

Masculos comparato (horum enim robur non imbecillum est)

Cùm juventutis mensuram habent. hi ad laborandum optimi.

Non utique hi dimicantes in sulco aratrum

Fregerint, opus verò imperfectum reliquerint.

Hos autem simul quadragenarius juvenis sequatur,

Panem cœnatus quadrifidum, octo frustorum,

Qui quidem opus curans rectum sulcum ducat,

Non ampliùs circumspiciens æquales, sed in opere

Animum habens. Hoc verò neque junior alius melior

Ad spargendum semina, & iteratam sationem evitandam.

ne erant distinctæ. Auctor Moreti:

————— *jámque subactum*

Format opus, palmisque suum dilatat in orbem,

Et notat impressis, aquo discrimine, quadris.

Hesychius: τεύρε, κλάσμα ἀρετι. Quam vocem crediderim Veteribus Glossis restituendam, in quibus, *Quadra, τόπος; imò τεύρε.* *Βλωμός* verò, hoc in loco, minus frustum significat. *Hesychius: βλωμός, ἰχθυήμων,* ubi legendum viderunt docti *ἰχθὺς ψωμός, buccæa tenuis.* Quod tamen non est ita intelligendum apud *Hesiodum*, cùm, ut rectè *Isaac. Casaubonus* ad *Athenzum* Lib. III. c. 29. absurdum sit existimare rustici hominis famem octo buccellis posse expleri. *Athenæus* quidem: *βλωμιλίας πὶ ἀρετις ἐνομήζιας λέγῃ* (*Philemon*) *τὸς ἰχθυὺς ἐπιμήεις, ἃς Ῥωμαῖοι κερδῶντες λέγουσι: Blomilios vocari dicit panes incisuris divisos, quos Romani quadratos vocant, id est, in quadras incisos. Clericus.*

442. *Ὀκπίεωμον]* Hoc est, *ὀκπίψωμον.* *Guietus.*

444. *Παπῳών μὲν ὁμύλιος]* Non attendens sulcos, sed circumspiciens an amicum aliquem sit conspecturus. Ex negligentia ejusmodi desumpta est sententia Christi Luc. IX, 62. *Οὐδὲς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄρετιν, κ' βλίπων εἰς τὴν ὀπίσσω, εὐθεὶς ἔσιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.* *Hesychius: παπῳών, ἀεὶ δόλιον· πάντα παπῳώνται, ὁμύλιον.* Sic quoque interpretatur *Eustathius: τὸ αὖτε καὶ ἐπὶ ἀρετικῶν τὴν δέσιν, τὰ τῶν ἀεὶ δόλιον.* *Clericus.*

Κρεότερον γὰρ αἰνὴς μεθ' ὁμήλικας ἐπιοίηται.
 Φράζεσθαι δὲ τ' ἂν φωνὴν μερόντι ἐπακέρσῃς
 Τψόθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυῖης·
 Ἡ τ' ἄροτοιο πε σῆμα φέρει, καὶ χείματ' ὥρην
 Δεικνύει ὁμβρηρῶ· κροδίλῳ δὲ ἔδακ' ἀνδρὸς ἀβέπει.
 Δὴ τότε χορταίνει ἑλικας βόας ἐνδον ἐόντας·
 Ρῆιδιον γὰρ ἐπ' εἰπεῖν, βόε δὸς καὶ ἄμαξαν·
 Ρῆιδιον δὲ ἀπανήνασθαι παρὰ δὲ ἔργα βόεσσιν.
 Φησὶ δὲ αἰνὴς φρένας ἀφνειὸς πύξασθαι ἄμαξαν,
 Νήπιον· εἰ δὲ πῶγ' οἶδ', ἐκατὸν δέ τε δόραθ' αἰμάξης.
 Τῶν πρόθεν μελέτῳ ἐχέμεν, οἰκῆϊα θέσθαι.
 Εἰ τ' ἂν δὴ πρῶτ' ἀροτὸς θνητοῖσι φανείη,
 Δὴ τότε ἐφορμηθῆναι, ὁμῶς δμῶές τε καὶ αὐτὸς,
 Αὐλῶ καὶ διεπλῶ ἄροων, ἄροτοιο κατ' ὥρην,
 Πρῶτ' μάλα σπέρειν ἵνα τοι πλήθωσιν ἄρτρα.
 Εἶαρε πολεῖν· θέρε' ἧ νεωμῆς ἔσ' ἀπατήσθαι.

450

455

460

447. Εἰπόμεναι] Hoc est, æquales animo agitat, lasciviendi cupidine commoto. Nam πθίωμα, unde, interposito i, πθίσωμα, est non tantum timore, sed quovis alio affectu vehementiore commoveri. Hesychius: Πθισμένοι, πθισσάμεναι λέγεται τὸ παρορμηθῆναι πρὸς τὰ εὐφροδίσια. Exempla sunt, apud optimos Scriptores, frequentia. Unum tantum adscribam ex Dione Prusæo, quod mihi commodum hisce diebus elegantissimum Scriptorem lectitanti occurrebat. Sic loquitur de Homero Orat. II. de regno: ταῦτα δὲ λέγει διδάσκων καὶ παραινῶν, ὡς δὲ καὶ τραπέζης ἐπιμελεῖσθαι τὴν ἀγασθῆναι, ἐπὶ τροφῆς καὶ πανθίας καὶ πολυτελείας ὅσα ἐτύχαιεν ἀπιρῶν. ὡπ τὰς αὖτε ταῦτα νῦν ἐπὶ τῶν Πέρσας καὶ Σύρους καὶ τῶν Ἑλλήνων Ἰταλιώτας καὶ Ἰῶνας, μηδὲ ἐς γὰρ ἐφικνέσθαι τὸ παρ' Ὀμήρῳ χρηγίας καὶ εὐφροσύνης: hac autem dicit docens et admonens, bonos oportere et mensa curam gerere, quandoquidem cibi varii et pretiosi non erat in expertus; ita ut qui nunc hisce valde afficiuntur, Persæ et Syri et Græci, Italique et Iones longè absint à sumptibus et deliciis quæ sunt apud Homeros. Clericus.

448. Εὐτ' ἂν μερόντι φωνὴν ἐπακέρσῃς] Multa ad huius loci illustrationem congegit Sam. Bochartus Hieroz. P. II. Lib. I. C. 11. quæ non exscribemus. Observandum dumtaxat hic sermonem esse de migrante grue, non de adveniente. Clericus.

450. Ἡ τ' ἄροτοιο πε σῆμα φέρει] Copiosissimè de variis arationibus egit Claud. Salmasius ad Solinum Pag. 509. & seqq. Ed. Ultraject. ubi, inter alia, hæc habet: Tertiam arationem, quæ facta inarantur, Hesiodus

Hesiodus

*Junior enim vir aequalium desiderio flagrat.
 Observa verò, cùm vocem gruvis audieris
 Altè in nubibus quotannis clangentis ;
 Quæ & arationis signum affert, & hyemis tempus
 Indicat imbriferi: cor autem rodit viri bobus carentis.
 Tunc sanè pasce camuros boves, domi manentes.
 Facile enim dictu est, par boum da & plaustrum:
 Facile autem recusare, (& dicere) boves occupati sunt.
 Constituit autem homo, qui opinione suâ dives est, fabricare plau-
 Stultus: & hoc nescit centum esse ligna plaustri. (strum
 Horum ante curam habere oportet ut sibi acquirat.
 Cùm primùm igitur arationis tempus mortalibus apparuerit,
 Tunc aggredere, simul & servi & tu ipse,
 Siccam & humidam arans, arationis ad tempus,
 Summo mane festinans, ut impleantur tibi arva.
 Vere vertito, æstate verò iterata non te fallat.*

Hesiodus ἀργον propriè vocat. De prima dixit ἔατε πολὺν; de secunda, θίρετε δὲ νωμὸν, quæ est ἰνσις vel iteratio; de tertia, ἀργον, quæ voce sationem ubique intelligit, quia simul serebant, arabântque tertiò. Sic de gruvis adventu (imò verò abitu) ἡ τ' ὄρνις πὶ σῆμα δα. & paullo post: αὐτὸν καὶ διὰ τὸν ὄρνιν. ὄρνις καὶ ὄρνις, hoc est, ἐπεὶ καὶ ὄρνιν ἀπείρω κατὰ τὸν ὄρνιν ἄργον. Ita alibi, apud eundem, ὄρνιν est serere: εἰ δὲ καὶ ἡλίωιο τροπαίῃς ὄρνις χθονα δα. Vetat terram feri circa brumam. Nimirum, ὄρνιν est quidem semper arare, sed quia cum ultima aratione conjuncta erat satio, priore & posterius significatur. Intelligitur autem hic & alibi satio tritici, de qua sola, quasi potissima, agit Hesiodus, in hoc Opere. Clericus.

452. Ἐλκας] Curvis cornibus, reflexi. *Guietus.*

454. Πάρεθ' ἔργα] Hoc est, πᾶσι μύμησις. *Idem.*

455. Φεῖνας ἀφνειός] Riche par imagination. *Idem.*

Ibid. Πήξαας ἀμαξας] Fabricaturum. τὸ πήξαας pro πῆξαας positum. *Guietus.*

457. Οἰκίῃσι δίδου] Περαιπειῖν, hoc est, οἰκίῃσι ἰαυτῶν ποιῖν. τὸ δίδου ἀντὶ τοῦ ποιῖν. *Idem.*

462. Ἐἴατε πολὺν] Ἐἴατε scribendum videtur, ut fit συνίτησις. Sic inferiùs. *Idem.*

462. Ἐἴατε πολὺν, θίρετε νωμὸν] *Claud. Salmasius* p. 510. Exercit. Solinianarum, ostendit Græcos quidem recentiores νῆν ac νῆν-ζεν dicere de terra, quæ primâ aratione novatur, quæ primùm pro-

ficin-

Νεὸν ᾧ ἀπείρην ἐπὶ κεφίζουσιν ἄρκεον.

Νεὸς ἀλεξιάρη, παίδων δὴ κηλήτηρα.

Εὐχεοῖτο δὲ Διὶ χθονίῳ, Δημήτερι δ' ἀγνῇ,

465

Ἐκπελέα βεῖθαι Δημήτερι ἱερὸν ἀκτῶν.

Ἀρχόμενοι τὰ πρῶτ' ἀρότε, ὅταν ἄκρον ἐχέτης

Χεὶρ λαβὼν ὄρηκα βοῶν ὅππῃ νῶτον ἵκηαι

Ἐνδρυν ἐλκόντων μεσάβων. ὃ δὲ πυτθὸς ὀπίσθεν

Δμῶς, ἔχων μακέλλω, πόνον ὀρνίθεσσιν πιθεῖν,

470

Σπέρματα κακκρύπλων. Αἰθρημοσύνη γὰρ ἀρίστη

Θνητοῖς ἀνθρώποις· κακθρημοσύνη δὲ κακίστη.

Ὡδὲ κεν αἰθρημοσύνη σάχυνες νόοιεν ἔρχεσθαι,

Εἰ πάλῃ αὐτὸς ὀπίσθεν Ὀλύμπῳ ἐσθλὸν ὀπάζοι.

Ἐκ δὲ αἰθέων ἐλάσειας δράχνια· καὶ σε ἔολπα

475

scinditur; sed vetustissimos vocasse *νάσον* secundam arationem, non primam, ex hoc *Hesiodi* loco. Prima aratio fit verno tempore, secunda æstate; quod *νεῦν* vocat *Hesiodus*, Latini *iterare*. *Νεὸν* similiter vocant terram novalem, quæ iterata est. Et sanè hæc etiam significatio est verbi *νεῦν*, *de novo* enim fieri, & *novari* dicitur quod secundò fit. Græci Interpretes veteres interpretantur *ἐπιλαύειν γῆν καὶ θρύπτειν*, καὶ ὁμαλῶσαι, *ἀντακαιοῦντων αὐτῆς αὐτῶν καὶ νεῦν ποιόντων*. Quæ omnia secundam arationem Latinorum & iterationem designant. Quod *offringere* propriè dicebant; nam profcissione, hoc est, primâ aratione grandes glebæ excitantur, quæ iteratione offringuntur, & rumpuntur, æquanturque. Hæc aliâque similia sæpius repetit, pro more suo, vir summus. *Clericus*.

463. *Νεὸν δὲ ἀπείρην*] Idem pag. 514. observavit cùm toties novetur terra, quoties aratur, *νεὸν* dici non tantum agrum primum profcissum, sed quamvis terram per omne id tempus, quo vertitur & aratur, donec conferatur, quod liquet ex hoc *Hesiodi* loco. Sic & *Odyss. E. 127. νεῦν εὖν τελεπάρη*, in novali ter versato, quod tertium est, sive tribus arationibus motum. *Xenophon*: οἱ πολλοὶ ἀγαθὴν ἐν νεῶς ἵσταται, ὅλης τε δὲ καὶ περὶ αὐτῶν εἶναι, καὶ ὅτι αὐτῶν ὅτι μάλιστα πρὸς τὸ ἥλιον: si bona futura est novalis, debet esse pura ab omni sylva, & quàm maxime torreretur à sole. Sed nec, quod *Hesiodus* *νεωμήλειον* vocat terram, quæ æstate iteratur secundâ novatione, inde sequitur *νεῦν* propriè dici de iteratione. Nam & *πολλῶν γλῶν* non de prima tantum, sed etiam de secunda ac tertia dicitur. Unde *ἀπολῶ* & *τελεπῶ* γῆ. Alia hanc in rem, apud ipsum *Salmasium*, lege. *Clericus*.

463. *Κεφίζουσιν ἄρκεον*] Adhuc suspensam, elevatam. *Grietus*.

464. *Εὐ-*

Novalē verò serito adhuc levem terram.

Novalis imprecationum expultrix, liberorum placatrix est.

Supplica verò Jovi infero, Cererique casta,

Ut matura grandescant sacra Cereris dona.

Incipiens arare, cū extremum strivæ

Manu capiens stimulum boum terga attigeris

Temonem trahentibus loris. juvenis autem pone

Servus, ligonem tenens, negotium aribus faceſſat,

Semina abscondens. Rectus enim ordo optimus

Mortalibus hominibus est; confusio verò pessima.

Sic quidem ubertate spica nutabunt ad terram,

Si finem ipse postea Jupiter bonum prabuerit.

E' vasis autem ejicies araneas: tēque arbitror

464. Εὐκαλήπιος] In copia imprecationes non sunt, sed in inopia, vide Proclum. *Idem.* Vult Hesiodus agrum probè cultum suppeditare victum familiæ, quæ alioqui infensa sit patrifamilias, diris eum devovet, nec nisi cibo potest placari. *Clericus.*

465. Διὶ χθονίᾳ] Cereris, aut Proserpinæ conjugī. Numina connexa. *Gruetius.*

466. Ἰερόν ἀκτιών] Ἀΐκωνος ἱεροῦ. vers. seq. leg. δρόν pro δρόπον. *Idem.*

468. Εἰς τὸν ἵκται] Νῶτον ἐφίκτηται. τρωῖς. *Idem.*

469. Ἐνδρῶν] Τὸν ἱερῶνα. à parte totum aratrum. τὸ ἔνδρῶν hic tropicè medium arboris, matrix, la cœux. vide Hesych. in ἔνδρῶν. vers. sequ. πότον] dolorem. *Idem.*

470. Εἰς μὲν ἀκτιών] Non propriè intelligitur ligo, sed malleus ad occas frangendas. *Scaliger.* Imò verò ad invertendam in sementem terram; nam hæc est tertia aratio, non occatio, quæ secunda est. Vide ex *Salmasio* notata ad γ. 462. *Clericus.*

471. Εὐήμερον] Ταῖς καλῶς ἀγροῦνται καὶ εὐαγομεῖν πρὸς ἑαυτοῦ. *Gruetius.*

475. Ἀράχνης] Telas aranearum. (Quæ non amoveantur sterili anno, quia non opus est omnibus vasibus ad recondendum triticum paratis, propter messis tenuitatem. Sic *Casullus*, ut vacuum crumenam describat, ait *sacculum plenum esse aranearum.* *Clericus.*) Vers. sequ. ἐρεῦμερον] an ἐρεμῆρον, vel ἐρέμῆρον, ut ἄλμῆρον. hoc est, vescentem. ab ἐρεῖω, vescor, unde ἐρέτω. ἄρνα ἐρέτω. Nonn. Hesych. ἐρεῖωροι ἐρεῖωτοι. Homer. λατὸν ἐρεῖωρον. *Idem.*

Γηθήσειν, βιότιο ἐρύμνον ἐνδον ἐόνι^Θ.
 Εὐοχθέων δ' ἴξαι πολὺν ἔαρ. ἔδ' ἐπὶ πρὸς ἄλλας
 Αὐγάσσαι· σέο δ' ἄλλ^Θ ἀνὴρ κεχρημύ^Θ ἔσαι.
 Εἰ δέ κεν ἡελίοιο τροπαῖς δρόος χθόνα δῖαν,
 Ἡμ^Θ αἰμήσεις, ὀλίγον πρὶ χερὸς ἔεργαν,
 Ἀντία δεσμώων κεκονιμύ^Θ, ἔ μάλα χαίρων.
 Οἴσεις δ' ἐν φορμῶ· παῦροι δέ σε θήσυνται.
 Ἄλλοτε δ' αἰθοῖ^Θ Ζηνὸς νό^Θ Αἰγίοχοιο·
 Ἀργαλέ^Θ δ' ἀνδρῶσι κ^Θ θνητοῖσι νοῆσαι.
 Εἰ δέ κεν ὄψ' ἄρῳσεις, τέδε κέν τοι φάρμακον εἴη.
 Ἡμ^Θ κήκκυξ κηκύζῃ δρυὸς ἐν πετάλοισι,

480

485

476. Εἰρύμνον] Malim legi ἐρύμνον, quàm elidi γ, quod durum est. Hoc est, redundantem intus positis; ab ἐρύμνωμαι, *eruido*, & metaphorice *redundo*. Clericus.

477. Εὐοχθίων] Εὐοχθίων hīc legunt Moschopulus, Proclus, Tzetzes Interpp. Heiych. Εὐοχθίων δ' ἔχει, εὐνομεῖν, πλήρη εἶναι, εὐνομεῖν. ὅχι γὰρ ἡ τροφή. δαίτης εὐοχθίων οἰσάρα, læta convivia, παρὰ τὸ εὐ ἔχειν. Athen. εὐοχθίων qu. εὐνομεῖν. Sed εὐνομεῖν magis placet. *Guierus*.

Ibid. Πολιόν] Floridum. ἀλλὰ τὸ λυγρὸν ἔ ἐν αὐτῇ ἀνθίων. Moschop. Heinſius *περιδοηκός* exactum. *Idem*.

477. Εὐοχθίων δ' ἴξαι] Malè εὐοχθίων substituitur ab aliis. Eustathius: ὅθεν καὶ Ἡσίοδος εὐοχθίων λέγει, τὸ ἐπὶ κηκοῖς κηπαῖν. ἢ καὶ ἄλλως ὀχθῆσαι, τὸ εἰς ὄψ^Θ ἐπ' αἶρα τ' θυμῷ. Item, ὅποῖον π κ^Θ τὸ ὅχι μὲν ὀχθῆσαι ἢ τροφή· ἀφ' ἧς κ^Θ τὸ εὐοχθῆν κατὰ πιναι παρ' Ἡσίοδου. *Heinſius*.

479. Εἰ δέ κεν ἡελίοιο τροπαῖς] An scribendum: εἰ δέ κ' ἐὶ ἡλ. τροπαῖς pro κ^Θ ἐὶ ἡλ. τροπαῖς, h. e. bruma. Interpp. κατὰ τὰς τροπαῖς exponunt. *Guierus*.

479. Εἰ δέ κεν ἡελίοιο τροπαῖς] Hoc est, circa solstitium hibernum. Ex his constat, verba sunt *Cl. Salmasii* p. 517. Exercit. Plinianarum, legiūmum sementis tempus, præcipuè triticeæ, in Africa & Græcia omni, fuisse ab occasu Vergiliarum. Hoc *Hesiodus*, *Theophrastus*, *Xenophon*, & *Plinius* testantur. Et *Xenophon* quidem totum illud tempus ferendi eis περιῖμον, κ^Θ μίσσον κ^Θ ὄψιμον distinguit. Festinata satio à Vergiliarum occasu incipiebat, serotina circa brumam. *Hesiodus* ὄψιμοῦτον vocat, qui eo tempore ferit, ut contrà *περιῖμον* qui circa Vergiliarum occasum, v. 490. *Columella* Lib. II. c. 8. Intelligi debet tritici satio dierum sex & quadraginta ab occasu Vergiliarum, qui sit ante diem IX. Calend. Novembris ad Bruma tempora. Sic enim servant prudentes agricola, ut quindecim diebus priusquàm conficiatur Bruma, totidémque post eam confectam, neque arent, neque vitem aut arborem putent. Fallitur tamen vir summus in eo quod hīc habet

εἴη

Gavifurum, victu positum intus reposito.

*Benè instructus cibis autem pervenies ad canum ver, neque ad alios
Respicias: tui verò alius vir indigus erit.*

Si verò brumâ araveris terram aliam,

Sedens metes; pauxillum manu comprehendens, (dens.

Ex adversa parte manipulos ligans pulverulentus, nec valdè gau-

Feres autem in sporta: pauci verò te suspicient.

Aliàs autem alia Jovis mens Ægiochi,

Sed mortalibus hominibus eam deprehendere difficile.

Sin autem serò araveris, hoc quidem tibi remedium fuerit.

Quando cuculus canit quercûs in frondibus,

αἰὲς ἔψαλλον, de quo vide ad γ. 486. Clericus.

480. Ἡ ἴσθ' ἀμύσσει] Hoc est, otiosè, nam non erit cur festines. Alioqui segetem copiosam metentes satis temporis non habent, ut inter metendum sedeant. Festinandum enim periti Rei Rusticæ suadent. Columella Lib. II. c. 21. Sed cum matura fuerit seges, antequàm torreatur vaporibus æstivi sideris, qui sunt vastissimi per ortum Canicula, CELERITER demetatur; nam dispendiosa est cunctatio. Cujus rei rationes postea tradit. At in raris segetibus, messis brevi absolvitur, etiam non festinantibus. Clericus.

480. Πσεὶ χιῶς] Scribe αἰὲς χιῶς, les mettent becchet, ob paucitatem. Guetus.

Ibid. Πσεὶ χιῶς ἱέγων] Psaltes Psalm. CXXIX, 7. non implevit manum suam messor, neque sinum suum colligator. Clericus.

481. Ἀνὰ δασύων] Adverb. hoc est, ἀνὰ τὰς εὐχάσας δασύων, les uns en haut, les autres en bas, idque propter spicarum inæqualitatem. Guetus.

482. Παύεις δὲ σε θήσονται] Psaltes de tenui messe Ps. CXXIX, 7. non dicent transeuntes, benedictio Jehova vobis. Clericus.

482. Θήσονται] Θαιμάσουσι. Guetus.

483. Ἀλλοι δ' ἄλλοι Ζῶος] Aliàs aliter accidere solet ritè & secus arantibus. Idem.

484. Κατὰ δύσκολον νοῦτον] Difficilis comprehensu. τμήσις. Idem.

486. Ἡ μὲς Κόκκυξ κακὸς] Initio veris. Plinius Lib. XVIII. c. 26. de spatio quod est inter æquinoctium vernum & exortum Vergiliarum: In hoc temporis intervallo, quindecim diebus primis Agricola rapienda sunt ea, quibus peragendis ante æquinoctium non suffecerit: dum sciat inde natam exprobrationem foedam, putantium vites per imitationem cantûs alitis temporarii, quem cuculum vocant. Dedecus enim habetur, opprobriumque meritum, falcem ab illa volucre in vite deprehendi. Clericus.

Τὸ πρῶτον, πέρι τε βροτῶν ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν,
 Τῆμ' ὧς ὅτε τρίτῃ ἡμέρῃ, μὴδ' ὀπλήγῃ,
 Μήτ' ἄρ' ὑπερβάλλων βροτῶν ὀπλήγῃ, μὴτ' ὀπλείπων.
 Οὕτω κ' ὀφάρκῃσι πρωτηρότῃ ἰσοφαρίζῃ.

490

Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο· μὴδέ σε λήθῃ
 Μήτ' ἔαρ γυνάμνον παλιν, μὴδ' ὦρα ὄμβρο·.

Πὰρ δ' ἴθι χάλκεον θῶπον, καὶ ἐπαλέα λέγχην,
 Ὡρῃ χειμερῇ, ὅποτε κρύθ' ἀνέρας εἶργον

Γαῖανδ' ἐνθα κ' ἄοκν' ἀνὴρ μέγα οἶκον ὀφείλῃ.

495

Μὴ σε κακῷ χειμῶν' ἀμνηστική καταμαίρῃ
 Σιῶν πενίῃ, λεπῇ ᾗ παχυνὸν πόδα χειρὶ πύξῃ.

Πολλὰ δ' αἰετὸς ἀνὴρ κενεῶν ὅππ' ἐλπίδα μέμνων,

Χρηίζων βιότοιο κακὰ προσελέξατο θυμῷ.

Ἐλπίς δ' οἷον ἀγαθὴ κεχηρημένον ἄνδρα κομίζῃ,

500

Ἥμνον ἐν λέγχῃ, τῷ μὴ βίθ' ἄρκει εἶη.

Δείκνυε ᾗ δμῶεσσι, θέρους ἐπ' μέσση ἐόντ'.

Οὐκ αἰεὶ θέρ' ἐασεῖται, ποιῆσθε καλίας.

487. Τρίτῃ τε βροτῶν] Verni temporis amenitate, quam denun-
 ciat. *Griecus.*

488. Τρίτῃ ἡμέρῃ.] Toto tertio die, præter duos priores. v. sequi
 ὀπλήγῃ] vestigium. *Idem.*

490. Ἰσοφαρίζῃ] An scrib. ἰσοφαρίζει. hoc est, ἴσῳ φέρει ψῆφον.
 hujus pluvie triduanæ beneficio, sera aratio tempestivæ æqualis fue-
 rit. *Idem.* Ubi venit imber multorum dierum sementis uno die surgit.
Columella Lib. II. c. 8. Clericus.

491. Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο] Hoc est, recordare. Est lo-
 quutio Phœnicia, de qua diximus ad Gen. XXXVII, 11. *Cle-
 ricus.*

493. Λέγχην] Adde iis, quæ de hac voce notata sunt, locum *Harpo-
 crationis*: Λέγχα, Ἀντιφῶν ἐν τῇ πρὸς Νικοκλέα. Λέγχα ἐστὶν δημοσίαι
 πύλαι ὅπου, ἐν οἷς πολλοὶ ἀγῶντες ἐκαστὸν ποταμὸν. Ὀμπερ,

Οὐ δ' ἰθὺς αὐτῶν χαλκίον ἐς δῶμα ἰλθὺν,

Ἡ' πρὸς ἐς λέγχην.

Κλεάνθης, ἐν τῇ πρὸς Θεῶν, ἀπομνηστικῇ τῇ Ἀπόλλωνι πρὸς λέγχα φησὶν.
 ἐξ ὁδῶν δὲ ὁμοίαις γινώσκ. αὐτῶν, καὶ παρ' ἐνίοις τὸ Θεὸν Λέσχην εἶναι ἐπιμνη-
 στικῇ: *Antiphon in Oratione contra Nicoclem.* Leschas publica vocabant
 loca, in quibus otiosum vulgus desidebat. *Homerus*: non vis cubitum
 ire in fabri ferrarii officinam, aut aliquam Lescham. *Cleantes*, li-
 bro

*Primum, delectatque mortales in immensa terra,
 Tunc Jupiter pluat triduo, neque desinat,
 Non utique supra bovis ungulam, neque infra:
 Ita & serus arator primo aratori aequalis fuerit.
 Animo autem benè omnia serva: neque tibi lateat
 Ver exorients canum, neque tempestiva pluvia.
 Præteri autem officinam ærariam, & calidam tabernam,
 Tempore hyberno, cum frigus homines vehemens
 Detinet: tunc sanè impiger vir valdè domum auget.
 Ne te mala hyemis difficultas opprimat
 Cum paupertate, macilentâ verò crassum pedem manu premas,
 Multa autem ignavus vir vanam ob spem exspectans,
 Egens victus, mala versat in animo.
 Spesque non bona indigentem virum fovet,
 Sedentem in taberna, cui victus non sufficiens fit.
 Dic autem servis, æstate adhuc mediâ,
 Non semper æstas erit, exstruite casus,*

*bro de Diis, ait Leschas Apollini consecratas; esse autem exedris simi-
 les. Deumque cognomine Leschenoriam à quibusdam vocari. Adi & Is.
 Gasparbonum in Characterem ἀδελφίας, apud Theophrastum. Cleri-
 cus.*

493. Ε'π' αἰία λίχλω] Ε'παλίας ab ἱπαλίας, ἱπαλῆς ab αἰλός, pro quo
 αἰλός calidus. *Guietus.*

494. Εἴργῃ ἰχάν] Scribendum videtur ἴργων ἰχάν, abstinere, ab-
 stinere facit. *Idem.*

497. Παχὺν πόδω] Aristoteles in problematis: famelicis superiora
 appetunt, inferiora timent. *Scaliger.*

497. Λεπὴ δὲ παχὺν πόδω] Famelici indicium. *Guietus.*

498. Ε'πὶ ἐλπίδα μίμνον] Τμῆσις. *Idem.*

499. Πρασελίζετο θυμῷ] Hoc est, εὖς θυμῷ ἐλίζετο, hoc est, εὖ-
 νόησεν. αἰδιότατος λόγος. in corde suo dixit, cogitavit, in animo suo
 versat. Huc facit Davidis versiculus: Dixit insipiens in corde suo non
 est Deus. *Idem.*

500. Ε'λπίς δ' οὐκ ἀγαθή] Ε'λπίς οὐκ ἀγαθή Hesiodo est νόμος κα-
 κός. Pindarus eam partem in homine ἐλπίδα vocat, quæ cogitatio-
 nibus vacat. *Heinsius.*

500. Κομίζε] Hoc est, alit, fovet. v. 502. Δείκνυ] doce. *Gui-
 etus.*

Μῆνα δὲ Ληλαιῶνα, καὶ ἡμέατα, βέδορα πάντα,
 Τῶτον αἰλιδόχῃ καὶ πηγάδας, αὐτ' ὅττι γαῖαν.

303

Πνύσαντο βορέας, δυσηλεγέες τελέθουσιν.

Ὅς τε Διὸς Θρήνης ἱπποτρόφος ἄρει πόντι.

Ἐμπνύσας ἔειπε μέμνε δὲ γαῖα καὶ ὕλη.

Πολλὰς δὲ δρυὸς ὑψικόμης, ἐλάτας τε παχείας,

Οὔρεσσι βήσσης πλυνῶ, χθονὶ πελυβοτείρῃ.

310

Ἐμπίπλων, καὶ πᾶσα βοῶ τότε νηλεὲς ὕλη.

Θῆρες δὲ φείσκει, ἔρως δὲ ὑπὸ μέζῃ ἔθεντο,

Τῶν καὶ λάχνη δέρμα κατὰ σκιον, αἰλιά νυ καὶ τῷ

Ψυχρὸς ἰὼν Διόησι, δασυστέρων περ ἑόντων.

Καὶ τε Διὸς ῥινὴ βοὸς ἔρχεται, ἐδέ μιν ἰαχῇ.

315

Καὶ τε δι' αἶσα ἄησι πανύτελχα πᾶσα δὲ ἔπ.

Οὐνεκ' ἐπνεύσαναί τείχεα αὐτῶν, ἔ Διόησιν

Ἰς αἰνέμας βορέας τροχαλὸν δὲ γέροντα πῆησι.

Καὶ Διὸς παρθενικῆς ἀπαλόχρεσσι δὲ Διόησιν,

Ἦ τε δόμων ἔντοθε φίλῃ πατρὶ μητέρα μίμνῃ,

320

Οὐπὶ ἔργ' εἰδῆα πολυχρῦσα Ἀφροδίτης.

Εὖτε λοεσσαμένη πέρανα χροῶ, καὶ λίπ' ἐλαίῳ

304. Μῆνα Ληλαιῶνα] Plutarchus nescit quis sit ille mensis. certum est esse brumalem, respondebat Attico Παισιδῶνι, aut Γαμελιῶνι Scaliger.

304. Μῆνα δὲ Ληλαιῶνα] Κατὰ τὸ μῆνα, subintellige, sunt. Menses in quo sunt mali dies. Vel sic distinguendum: Μῆνα δὲ Ληλαιῶνα (καὶ ἡμέατα, βέδορα πάντα) τῶτον αἰλιδόχῃ. & placet. hoc est, mensem vero Januarium, (mali sunt dies, bobus nocentes omnes) hunc vita; pro, hunc, inquam, vita. Vel appositivè μῆνα δὲ Ληλαιῶνα καὶ ἡμέατα, βέδορ. π. hoc est, Mensem Januarium, malos dies, hoc est, qui mali sunt dies, hunc, inquam, vita. Guilielmus.

304. Ληλαιῶνα] Apud Thebanos primus mensis dicebatur Βακχίῳ, respondens Gamelioni Attico. Plutarchus in Pelopida: Ὁ νόμος καλεῖσθαι τὸν πρῶτον μῆνα περὶ δύναι τὴν Βοιωτικὴν ἐπέργει, ὃν Βακχίον ὀνομάζουσι: cum lege sancitum esset ab iis dari Bæotarchiam primo mense, quem vocant Bucatium. Hunc autem eundem, quem Hesiodus Ληλαιῶνα vocat, esse putat Plutarchus. Hesychius: Ληλαιῶν. Οὐδὲνα μὲν τῶν μῆνων Βοιωτῶν ἔτι καλεῖσθαι, εἰσὶ δὲ Πλάτωνα Βακχίον, καὶ τὸν ψυχρὸς ἐστίν. Secundus mensis erat Ἐρμαῖον. Sequitur apud Hesychium: ἱπποὶ δὲ τὸν Ἐρμαῖον, ὃς μὲν τὸ Βακχίον ἐστὶ καὶ τὸ Ἀθηναῖον τὸν τῶν Ληλαιῶν ἰορτὴν ἐν αὐτῇ αἰῶσι. Hæc ex Jof. Scaligeri Lib. I. de Emend. Temporum.

*Mensē verò Lenæonem, malos dies, bobus nocentes omnes,
 Hunc vitate: & glacies, quæ quidem super terram,
 Flante Boræâ, molestæ sunt,
 Qui per Thraciam equorum altricem latè mari
 Inspirans illud movet: constringitur autem terra & sylva:
 Multas verò quercus alticomas, abietesque densas,
 Montis in vallibus dejicit, terræ multos pascenti
 Incumbens, & omnis reboat tunc ingens sylva.
 Ferae autem horrent, caudâsque sub pudenda ponunt,
 Eæ etiam quarum villis cutis densa est. Sed & has
 Frigidus cum sit perflat, villosas licet pelles habentes.
 Quinetiam per bovis pellem penetrat, neque illum arcet.
 Etiâmq; per capram flat longos pilos habentem: ovium autem gre-
 gis quod valdè densi ipsarum villi sunt, non perflat (ges non item:
 Vis venti boreæ: incurvum verò senem facit.
 Et per tenelli corporis virginem non perflat,
 Quæ in ædibus suam apud matrem manet,
 Nondum opera sciens aureæ Veneris:
 Benèque lota tenerum corpus, & pingui oleo*

Temporum. Posteriori rationi *Hesychii* repugnat quod alii docent de tempore celebrationis *Lenaorum*, quam referunt ad finem autumnii. Vide *J. Meursium* in *Græcia feriatâ*, ad vocem *Λευαῖνα*. Itaque in priore acquieverim. *Clericus.*

506. Δυσληγίαι] Cruciatus difficiles, molestos. *Gruetns.*

508. Ω^νει] Subintellige τ̃ πόντου. *Idem.*

508. *Mémeux* *ἡ γαῖα καὶ τὸ ἔθνος*] Frigidam hanc esse descriptionem hyemis, adeoque rei descriptæ convenire nemo negabit. *Clericus.*

509. Παχέας] Crassas. Guetus.

SII. Νηλί⁹] Ab ἄρῃ, ἀείν, αἰήτῃ, αἰέτην, αἰετιμὸς, αἰετιμία,
νήλιμ⁹. Item ab ὀρίῳ, ὀριτός, νήελι⁹, hoc est, νήλιμ⁹, ἄρῃ
ὀριμός, αἶλ⁹, ὀρίζω &c. An ab ὀρίζω, ὀρίσμη⁹, ὀρισμός, ὀριτός,
νήλιμ⁹, νήελι⁹. νηλιόφυλλο⁹ innumera habens folia. placet. ergo
νηλί⁹ innumerus, multus, iagens. Idem.

512. Ὑπὸ μίξις] Μίξις à μίξις. undè ~~μίστις~~ fortè, apud Home-
rum. *Idem.*

515. 1er d]. Sc. $\rho\omega\delta\varsigma\ \beta\omicron\omicron\varsigma$, pellis bovis, subintellige. *Idem.*

517. Οὐ 2/9'ον Iterata negatio abundat, οὐκ ἔ 2/9'ον. Idem.

522. Δίπ' ἐλάειν] Διπερὲν, λίπαν δ' ἀνχοπῇ. *Idem.*

Χελαμμένη, νυχίη κατ'αλέξεται ἔνδοθεν οἴκῳ
 Ἡμαὶ χειμάρῳ, ὅτ' ἀνόστῃ ὄν πάδα τένδε,
 Ἐν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ, καὶ ἐν ἥθεσι λούζαλέοισιν. 525
 Οὐ γὰρ οἱ ἥελις δείκνυ νομόν ὀρμηθιῶναι.
 Ἀλλ' ὅππῃ κυανέων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε
 Στεφάται, βροθίον ᾗ πανελλιῶεσι φαίνει.
 Καὶ τότε δὴ κερκοὶ καὶ νήκεροι ὑληκῶται
 Λυγρὸν μυλιόωντες αἰνὰ δρύα βησῆεντο 530
 Φόγυσιν· καὶ πᾶσιν ἐνὶ φρεσὶ τᾶτο μέμηλεν,
 Οἳ σκέπα μαϊόμενοι πυκινὰς καθμῶνας ἔχουσι,
 Καὶ γλάφυ πετρῆεν· τότε δὴ τρίποδι βροτῶ ἴσοι,
 Οὗ τ' ὅππῃ νῶτα ἔαγε, κάρη δ' εἰς ὕδατος ὄρεται.
 Τῷ ἵκελοι φοιτῶσιν, αἰλώοιμοι νίφα λαχλῶ. 535
 Καὶ τότε ἔσασθε ἔρυμα χροὸς, ὥς σε κελεύω,
 Χλαῖναν μὲν μαλακίῳ, καὶ περμιόεντα χιτῶνα.
 Στήμονι δ' ἐν παύρῳ ποδῶν κρόκα μῆρύσασθε.

523. Καταλίξεται] Καταλίξομαι in praesenti, ut αὔξομαι. *Gruetius.*

524. Ἀνόστῃ] Ἀνόστῃ ὁ παλός τις, ut infra ἡ χεὶρ πίθῃς, φέρει
 καὶ ὁ κρηλίας. *Idem.*

525. Ἐν ἥθεσι λούζαλέοισιν] Λύζω, λύγος, unde λυγρὸς λυγρὸς, λυ-
 γαλίς καὶ ἱππυλός ἔλδουζαλίς. alii à λειγὸς declinant. *Idem.*

526. Δείκνυ] Pro εἰδέναι à δείκνυμι. *Idem.*

527. Ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν] Qui intelligebat solis arcum diurnum,
 tempore brumæ minorem apud Græcos, majorem esse in Æthiopia,
 quam hic describit, debuisset intelligere esse Antipodas. Attamen,
 admissio priore, posterior, quamquam necessarium confectarium, in-
 telligere non potuerunt Veteres. *Clericus.*

530. Μυλιόωντες] Μυλιόω παρὰ τὴν μύλας ἵκει σπάρτας, ὀδόντας.
 Deinde pro δρύα scribendum videtur δρία. Hesych. δρίον, ὕλη, ὄρεῖ,
 δρύμη. *Gruetius.*

532. Οἱ σκέπα] Tectum non tecta τὸ σκέπα sing. numero à σκεπ-
 ρόν, σκέπαρ, σέπαι, ut à λιπερὸν, λίπαρ, λίπα. τὸ σέπαι non placet.
 à σέπαρ τρεῖς ἢ fit σέπαι. Hesych. σέπη ὑποδοχή. *Idem.*

533. Καὶ γλάφυ] Γλάφυρην, γλάφυ, hoc est, στήλαιον, ἀντρίον.
Idem.

533. Τρίποδι βροτῶ ἴσοι] Hoc est, feni. Respicit Hesiodus ad æni-
 gma Sphingis, πῶς τὸ αὐτὸ δίπεν, τρίπεν, καὶ τετράπεν; quid sit idem
 bipes, tripes ἢ quadrupes? Οἱ οἰδῶντες ἀπὸ φήμης ἀνθρώπων εἶναι τὸ αὐ-
 τὸν εἶναι. νήπιον μὲν γὰρ αὐτὸν ὑπάρχειν τετράπεν εἶναι· αὐξάνοντα δὲ δίπεν·
 γηρά-
 γηρά-

Uncta, noctu cubat intra domum
Tempore hiberno, quando ex ossis (polypus) suum pedem arredit,
Inque frigida domo, & in latibulis tristibus.
Non enim illi Sol ostendis pabulum ut invadat:
Sed super nigrorum hominum populūque & urbem
Vertitur, tardius autem Græcis lucet.
Et tunc sanè cornuta bestia & non cornuta sylvarum cultrices
Miserè dentibus stridentes per quercetum clivosum
Fugiant; & passim omnibus id cura est,
Quæ tecta inquirentes, densas latebræ habent,
Et antrum in petra: tunc utique tripodi homini similes,
Cujus & humeri fracti sunt, & caput terram spectat:
Huius similes incedunt vitantes nivem albam.
Et tunc indue munimentum corporis, ut te jubeo,
Lanam mollem, & talarum tunicam.
Stamine verò in paucis multum subteminis intexe.

ὑποφύωντι δὲ ἡγίαν, βακτηρία γυμνῶν ἀπὸ τοῦ ἀδιδίμου: Oedipus de-
claravit hominem esse quod proposui: unctus enim quadrupedem
esse: auctum verò bipedem, senem denique factum quadrupedem, scipio-
ne utentem, propter infirmitatem. Verba sunt Diodori, è Libro IV. Bi-
bliothecæ. Clericus.

534. *Ἐπὶ νύκτι ἵστα]* *Ἐπὶ ἱστα τινῶν. Guierus.*

534. *Ἐστα]* *Incurvata, quasi fracta essent. Debilia etiam fracta dicuntur, ut gravis annis m les dicitur multo jam fractus membra labore, Horatio, Lib. I. Sat. I. 5. Clericus.*

535. *Νῖφα λακκῶ]* *Νῖψ ὑφὸς, ἰφα. Guierus.*

536. *Καὶ τῆς ἰστα]* *An operæ pretium erat ejusmodi præcepta versibus claudere, quæ cuius aniculæ notissima sunt? Ego quidem non puto. Sed mihi videntur senilem Poëtæ ætatem redolere. Clericus.*

537. *Μαλακῶ]* *Δασύαν, ὀδῶ. Guierus.*

538. *Στήμνι δ' ἐν πύρῳ]* *Κεγκυδὲς est stictus, κέγχη, aut κέγχη sub-*
temen. Idè vestes, quæ ad hyemem & frigus parantur, raro stami-
ne, denso subtemine texi jubet Hesiodus: Κεγκυδὲς enim ἐν τῇ κέγχῃ,
non in stamine. Idè durius & retortiore filo stamen, molliore &
magis laxo subtemen. Nam in solo subtemine mollities illa lanugi-
nosa, quæ panno supereminet, & quam pectit ac polt spina fullo-
nis. Insignitè factus ad hoc probandum locus Platonis, qui vulgò
malè exponitur ab Eruditis & non rectè legitur. Est in Politico: ἰστα

Τὴν φείσασθαι, ἵνα πὶ τείχες ἀτρεμέωσι,
 Μήδ' ὀρθαὶ φείσωνται, αἰερόμεναι καὶ σῶμα.
 Ἀμφὶ δ' ὅσῳ πέλῃας βοὸς ἴφι κταμένοιο
 Ἀρμεῖα δῆσκαθ, πίλοις ἐντοδὲ πυκνάσας.
 Πρωτόγονον δ' εἰρίφον, ὅπῃ κρύθ' ὄρεον ἔλθῃ,
 Δέρματα συρράπτειν νεύρω βοὸς, ὅφρ' ὅπῃ ὄρω
 Τ' ἐστὶ ἀμφιβάλῃ ἀλελύ. κεφαλῇφι δ' ὕπερθε
 Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν, ἵν' ἔσται μὴ καταδύῃ.
 Ψυχρὴ γάρ τ' ἡὼς πέλεται βορέας πεσόντῃ,
 Ἡὼς δ' ὅπῃ γαῖαν ἀπ' ἔργων ἀπερόντῃ
 Ἀἷς πυρφόρῃ ἐντέταται μακάρων ὅπῃ ἔργοις.

540

545

Δὲ γ' αὖ τῇ γνάφῃς ὀλκῇ ἐμμάστῃς τὴν μεγακρότητα ἴχλ, καὶ αὖτε κρύ-
 κτω μὲν καὶ τῇ δὲ ἐπιτεταμένῃ αὐτοῖς ἐστὶν τέχνη κρηνηκλήν.
Quacumque spina fullonia tractui accommodatam habent molliciem, ea
esse subtemen cum nota sunt, artem verò eis praefectam artem nendi sub-
temen. Hæc aliâque huc spectantia habet Claud. Salmasius Exercit.
Plinian. p. 277. Clericus.

538. Ποικίλῃ κρύκῃ] Hoc est, κρύκῃ. Suid. in κρύκῃ, tramam
 quæ stamine mollior. Μυρόμεθ, hoc est, πυκνὴν, συρράπτειν. Hesych.
 subintellige autem, ἐν τῇ ὑφάσσει τὴν χλαῖναν. Guetius.

541. ἴφι κταμένοιο] Οὐκ αὐτομάτως ἀποθανόντος, non spontè naturæ
 mortui, sed ferro necati. Guetius.

542. Πίλοις] Coactilibus, & propterea udones illi à Jurisconsultis
 ἐμπίλια dicuntur, quæ aliter pedulia in Regula Sancti Benedicti.
 Erant etiam pilia ex coactilibus & ex detritis vestimentis. Stat. IV.
 Sylv. in Rifu Saturnalitio v. 24. *Casis pilia facta de lacernis.* & sæpe
 apud Martialem. Scaliger.

542. Πίλοις δ' ἐντοδὲ πυκνάσας] Etymologicum magnum: Πῖλῃς,
 τὸ ἐξ ἐρίων εἰργασμένον, ὡς τὸ κρημνὸς ἐπιτέθειον· ἐν ἡμεῖς πιλῶν φα-
 μέν· quod ex lana elaboratur ad cubandum paratum, quem nos pilotum
 vocamus. Tum affertur locus Homeri & τ. 515. Hesiodi, ac tandem
 hic 542. versiculus illustratur: Σπασίη δ' ὀρπίεα. παυρία, ὡς παρὰ
 τῷ αὐτῷ, πίδαλα, καὶ ἐξῆς. πίλοις ἐντοδὲ πυκνάσας. Γίνεται παρὰ τὸ πίδα-
 αίνει πίδαλός τις ὢν, καὶ κρημὸς κρημὸν πῖλῃς. Quæ verba multis interpre-
 tatur Claud. Salmasius in *Lampriai Alexandrum Severum*, pag. 521.
 ed. Parisinæ, ubi ostendit πίλους esse udones, hoc est, laneos calceos
 ex lana coacta factos; qui intra calceum quidem habebantur, ut hic,
 verum & ipsi vicem calceamenti præstabant, domi & intra cubicu-
 lum. *Calceopes* eos hodie vocamus. Clericus.

542. Πυκνάσας] An? πυκνῶσαι. Guetius.

543. Πρωτόγονον] Sive, ut habent Græci Interpretes, præstantis-
 σιμόν

*Hanc circuminduito, ut tibi ne tremant,
 Neque erecti horreant, arrecti per corpus.
 Circùm verò pedes calceos bovis vi occisi
 Aptos ligato, pedulibus intus condensans.
 Primogenitorum verò hœdorum, cùm frigus tempestivum venerit,
 Pelles consuito nervo bovis, ut super humeros
 Contra pluviam injiciat munimentum. supra caput verò
 Pileum habeto elaboratum, ne aures humefiant:
 Frigida enim aurora est, Boreâ cadente:
 Matutinus verò super terram à cœlo stellifero
 Aër fecundus extenditur beatorum supra opera:*

simi sint foetus ii, quos pecudes primos in flore ætatis pariunt; sive, singulari idiomate Linguae Bœotiz, *primogenita* dicerentur pecudes in suo genere eximie, quemadmodum apud Hebræos בְּחֹרִים *bchorim*, ut Hebræi Lexicographi docebunt. *Clericus.*

544. Νύμφη βοῶς] Secundum morem antiquum nervis consuendi pelles. Sic hodie Canadivi faciunt. *Gaietius.*

545. Ὅτι δ' ἀμφὸς αἰθέρος αἰθέρος] Hoc est, ὅτι ἀμφὸς αἰθέρος αἰθέρος, è Cod. vet. Palat. *Idem.*

546. Πῖλον ἔχον ἀσπερὶν] Homer. καὶ ἀσπερὶν χεῖρας, hoc est, καὶ ποικιλιὰς. Gallicè *un feutre bien foulé*. Ἀσπερὶν autem dixit ut differat à supradictis πῖλον ἔχον πικρὸς, hoc est, pilis levius elaboratis. κατὰ δὲ verò est madefacias secundâ personâ, non *humefiant*. *Idem.*

546. Πῖλον ἔχον ἀσπερὶν] Græcis, ut habet *Salmasius* ad *Capitolini* *Pertinacem*, πῖλον & pedum & capitis dicitur, quod hoc loco *Hesiodi* probat. Diminutivum ejus est πῖλον, unde *pilenum* Latinis. Apud Latinos *cudo* utrumque significabat, & galerum, vel pileum, & pedule; nam *cudo* est πῖλον à *cudendo*. *Cudere* autem est ferire & tundere. Alia, apud eundem, vide. *Clericus.*

549. Ἀἷρ πύρρον] Vocè aër intelligenda tenuis illa nebula, quæ, unâ cum rore, è cœlo in terras decidit, non excluso tamen rore crassiore. Sæpè aër, apud *Hesiodum*, nebulam significat, ut γ. 255. Vide & sequentes versus, ubi hic aër ex humore evehctus dicitur & ventos creare; unde manifestò liquet vaporem intelligi. Hinc mihi sit credibile emendandum hunc locum *Hesychii*: Ἀἷρ, πύρρον, δρυὶς, hoc modo: Ἀἷρ, πύρρον, ἀνέμους, ventus, nebula; ita ut *Hesychius* ad hunc *Hesiodi* locum respexerit. *Clericus.*

549. Μακίρων ἐκ' ἔργου] Hoc est, felicium agricolarum, divitum; qui, scilicet, agriculturæ peritiâ & indefesso labore ditati sunt. *Gaietius.*

Θ'ς τε δρυσαμένῳ ποταμῶν ὑπὸ αἰενούντων,
 Τ' ὧς ὑπὲρ γαίης δρυεῖς ἀνέμοιο θυέλλῃ,
 Ἄλλοτε μὲν θ' ὕψι ποτὶ ἑσπερον, ἄλλο τ' αἶψα,
 Πυκνὰ θρηϊκίῃ βορέε νέφεα κλονέοντο
 Τὸν φθάσει, ἔργον τελέσει, οἶκόν δ' ἐνέσθῃ,
 Μήποτε σ' ἐρριόθεν σκοπὴν νέφ' ἀμφικαλύψῃ.
 Χρῆτά πε μυδαλέον θείῃ, καθά θ' ἑμάτα δάσῃ.
 Ἄλ' ἑταλόαδ'· μεῖς γ' χαλεπώταί τ' ἔσονται
 Χιμέραι, χαλεπὸς περβάσις, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις.
 Τῇ μ' ὀμίσει βοῦς, ἐπὶ δ' αἰεὶ καὶ πλεονεχίῃ
 Ἑρμαλῆς μακρὰ γ' ἐπιρροῇ εὐφρόναι εἰσί.
 [Ταῦτα φυλασσόμεν, πεπλεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν
 Ἰσθόωμι νύκτας τε καὶ ἡμέρας, εἰσέκεν αὖτις
 Γῇ πάντων μήτηρ καρτὸν σύμμικτον ἐνείκῃ.]
 Εὖ τ' ἂν δ' ἐξήκοντα μὲν τροπὰς ἡελίοιο
 Χιμέραι ἐκτελέσῃ λόγος ἡμέρας, δὴ ῥα τότ' αἰσῆς
 Ἀρετῆς περλιπὼν ἱερὸν ῥόον ὠκεανοῖο,
 Πρῶτον πεμφαίνων ἐπιτέλλεται ἀεροκνέφαι.

550

555

560

565

550. Αἰενούντων] Scribendum videtur αἰενούντων. Quidam codd. αἰνάντων. quam lectionem sequitur Tzetzes. ex ea, quamvis sequiore, nostra confirmatur. *Gruetius.*

551. Ἀρετῆς] Ἀρε, scilicet, in spiritum resolutus. *Idem.*

557. Χαλεπώταί τ' ἔσονται] Ἀνωαίων, scilicet. *Idem.*

559. Τῇ μ' ὀμίσει] Τὸ ὀμίσει, hoc est, dimidia pars cibi ordinarii bobus detur, ἀλλὰ πλεονεχίῃ, homini verò plus dimidiâ, ut putà dodrans ex asse, hoc est, tres quartæ partes cibi ordinarii. hyeme ventres sunt calidiores. ἐπὶ πλεονεχίῃ, pro ἐπείν. τροπῆσι. *Idem.*

560. Εἰπιρροῇ εὐφρόναι εἰσί] Hoc est, βοηθοί, adjutrices sunt longæ noctes bubus. ῥόον, hoc est, fluctus, ἐπιρροῇ fluctu impellens, fluctu adjuvans. à navibus Metaphora, quæ fluctu impelluntur & adjuvantur in cursu. *Idem.*

561. Τεπλεσμένον] Hæc declarant manifestò annum definere statim à frigoribus. ergo ver erat initium anni in signo tauri. Virgil. I. Georg. v. 222: Candidus auratis aperit cum cornibus annum. Annus incipiebat à matutino ortu Pleiædis. *Scaliger.*

562. Ἰσθόωμι νύκτας τε καὶ ἡμέρας] Hoc est, cibos præbe ad mensuram laboris diurni & quietis nocturnæ, ita ut per totum annum dies & noctes æquentur; hoc est, labori dierum alimenta debita, quieti nocturnam respondeant. καὶ δὲ ἄλλ' ἔστιν βλάπτειν εἰς τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας.

565

*Qui haustus è fluminibus perennibus,
 Aliè supra terram levatus venti procellâ,
 Interdum quidem phuit ad vesperam, interdum flat,
 Densas Thracio Boreâ nubes excitante.
 Hunc antevertens opere perfecto domum redi,
 Ne quando te calitus tenebrosa nubes opprimat,
 Corpusque madefaciat, vestesque humectet.
 Sed evitato. mensis enim gravissimus hic
 Hibernus, gravis ovibus, graviſque hominibus.
 Tunc medium bobus, homini verò amplius adſit
 Alimonia: longa enim noctes succurrunt illis.
 [Hac observans, totum in annum
 Æquato noctesque & dies, donec rursus
 Terra omnium mater fructum omnigenum proferat.]
 Quum autem sexaginta, post conversionem Solis,
 Hibernos exegerit Jupiter dies, tunc sanè stella
 Arcturus relinquens sacrum fluctum Oceani,
 Primus totus apparens exorietur vespertinus.*

εἰς τὴν αἰὲς ταύτης ἰοῦναι τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα. obscurus & implicitus locus. Guetus.

566. Ἀρχὴ τοῦ [] Temporibus Hesiodi bruma erat circa 7. aut 8. Januarii, ergo circa decimam Martii dicit oriri Arcturum. Hoc autem accidit circa initia Olympiadum, quo tempore sine dubio fuit Hesiodus. Sunt autem 2370. anni à prima Olympiade, incepitque hoc proximo solstitio præterito 1594. bis millesimus trecentessimus & septuagesimus annus. Scaliger. Incidebat bruma in 30. Decembris, tempore Hesiodi, ex calculo Petaviano, Vâr. Diff. Lib. VII. c. 5. Clericus.

566. Ἀρχὴ τοῦ [] Plinius de sæculo Juliano Lib. XVIII, c. 26. A Favonio in Æquinoctium vernum Castri significat XIV. Calendas Martii triduum variè, & VIII. Calendas hirundinis visu, & postero die Arcturi exortu vespertino. Columella Lib. IX. c. 2. IX. Calendas Martias Arcturus primâ nocte oritur. At in Petaviano laterculo acronychus exortus Arcturi fit in piscium gradu 14. qui in Calendario Martii V. convenit. Sed ortus vespertinus verus, quem tabula præbet, posterior est apparenti. Hæc & alia D. Petavius Lib. II. c. 8. Var. Dissert. Clericus.

567. Ἀρχὴ τοῦ [] In summo crepusculo, vespere, κατὰ τὴν ἀρχὴν τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν. Guetus.

Τόνδε μετ' ὀρθρογῇ Πανδίωνις ὦρε χελιδῶν
 Ἔς φάσθ' ἀνθρώποις, ἔαρθ' νέον ἱερμύοιο.
 Τὼ φθάρμῳ οἶνας ἐξαιμνέμεν· ὥς γ' ἄμεινον. 570
 Ἀλλ' ὅπῃτ' αἶν φερέσθ' ἀπὸ χθονὸς αἶν φυτὰ βαΐνη,
 Πληιάδας φάγυν, πῶτε δὴ σιάφθ' ὀκέπιν οἰνέων.
 Ἀλλ' ἄρπας τε χαρτασέμεναι, καὶ δμῶας ἐγείρειν.
 Φάγυν ἣ σκιερὰς θάλασσαν, καὶ ἐπ' ἡῶ κροῖτον,
 Ὄρη ἐν αἰμητῇ, ὅτε τ' ἡέλιθ' ἡρόα κάρφῃ, 575
 Τημέτθ' ἀπ' Ἰδην, καὶ οἴκαδε κερπὸν ἀγείρειν,
 Ὄρθρῳ ἀνιστάμενθ', ἵνα τοι βίθ' ἄρξιθ' εἴη.
 Ἡὼς γάρ τ' ἐργῶι τρίτῳ ἀπομείρεται αἶσαν.

567. Ἀποκρίψασθ'] Idem est quod dicitur ἀποκρίψας, nam ἀποκρίψας idem est ac ἀπὸ τοῦ, seu *primordium noctis*. Intelligendus, ut videtur, de ortu apparente. Ortus autem, ut hoc in gratiam tironum addatur, vespertinus verus est cum occidente sole, stella oritur ex adverso, neque tamen, propter solis aut lucis vespertinae fulgorem, adspectabilis est. Ortus verò vespertinus apparens, quando sol longiusculè ab horizontali diametro progressus est, adeò ut post ejus occasum emergens ab oriente stella conspicua sit. *Clericus.*

568. Ὄρθρογῇ] Quia summo mane solent hirundines canere. Alii tamen legunt ὀρθρογῇ, ut *Hesychius* & auctor *Etymologici* magni, cujus hæc sunt verba: Ὄρθρογῇ, ἢ μεζώλως ἡρωῖσαι· ἢ ὑπὸ τ' ὀρθρον ἡρωῖσαι. *Hesiodus*. πρὶν ὄρθαι — διαγέρθαι, ἀπὸ τ' ὄρθαι ἀπαρμύματα, καὶ ἀγροῦ ὄρθαι. Sic Ὄρθρογῇ esset *excitans lucem*. Prior tamen lectio magis placet. De lectu hirundinis vide quæ ex *Poëtis* collegit *Sam. Bochartus Hieroz.* Part. 2. Lib. I. c. 10. *Clericus.*

570. Τὼ φθάρμῳ οἶνας ἐξαιμνέμεν] *Columella* Lib. IX. c. 1. postquam VII. Cal. Martias conspici dixit hirundinem, paullo post, à *Calendis Martiis*, inquit, *eximia est vitium putatio, usque in decimum Calendarum Aprilium*, sicut tamen se *gemma nondum moveant*. *Clericus.*

571. Φερέσθ'] Ὁ κοχλίας. *Guicetus.*

571. Φερέσθ'] *Athenæus* Lib. II. p. 63. *Hesiodus* τ' κοχλίαν φερέσθ' καλεῖ, καὶ Ἀναξίλας δὲ,

Ἀπισίπρος εἴ τ' κοχλίαν πολλὰ πίνω,

Οἱ περὶ φέρουσ' ὑπ' ἀπισίας τὰς οἰκίας :

Hesiodus Cochleam vocat *domoportam*, *Anaxilaus* verò : *Cochleis* tu es multò diffidentior, quæ præ diffidentia circumferunt domos. *Cicero* de *Divin.* Lib. II. c. 64. *Quid me igitur mones? ut si quis medicus agrote imperet ut sumat*

Terrigenam, herbigradam, domoportam, sanguine cassam,
potius quàm hominum more cochleam dicere. Quod cum ita sit, miror cur

Post hunc mane lugens Pandionis venit hirundo

In lucem hominibus, vere nuper cæpto.

Hanc prævertens vites incidito: sic enim meliùs.

At cùm domiporta (cochlea) è terra plantas adscenderit,

Pleiades fugiens, tunc non ampliùs fodiendæ vites:

Sed falcèsque acuito, servòsque excitato.

Fugito verò umbras sedes, & matutinum somnium,

Tempore messis, quando Sol corpus attenuat,

Tunc festina, & domum fruges congere,

Diluculò surgens, ut tibi sufficiens sit.

Aurora enim operis tertiam sortitur partem.

cur interpretes Latini *testudinem* hætenus essent interpretati, præsertim cùm testudines in arbores non repant; quod jam observarat ante nos Sam. Bochartus Hieroz. Part. 2. Lib. IV. c. 30. Clericus.

572. Πλειάδης φύζων] Τὴν ἐπιβλήν τῆς Πλειάδης, τὴν καὶ κατὰ τὴν Πλειάδην ἐπιβλήν. Πὸς τοῦτο ἐκείναι οὐκ εἶναι, subintelligit ἐν. Hoc versu fossio significatur ut præcedente v. 570. putatio vitium. Gaietius.

572. Πλειάδης φύζων] Pluvias, nempe, nimias; propter quas, humo relicta cochleæ plantas conscendunt. Clericus.

573. Ἀρπύς τε χαρμασίδης] Superiùs v. 387. χαρμασίδης σιδήρης. ubi σιδήρης de falce ad metendum intelligendum est, ait autem eo loco Pleiades initio messis apparere. Scaliger.

573. Ἀρπύς χαρμασίδης] Falce incidere. Suprà χαρμασίδης σιδήρης. Gaietius.

575. Ὡρὴν ἐὼ ἀμῆναι, ὅτι τ' ἡλίος ἤρῃ καὶ κέρῃ] Hic versus sic legendus & distinguendus: Ὡρὴν ἐὼ ἀμῆναι. Ὅτι δ' ἡλίος ἤρῃ καὶ κέρῃ. Idem.

576. Τημεύτος ἀπὸ δίδω] Columella Lib. II. c. 21. Cùm matura fuerit seges, antequàm torreatur vaporibus æstivi sideris, qui sunt vastissimi per ortum canicula, celeriter demetatur. Nam dispendiosa est cunctatio, primum quod avibus prædam, ceterisque animalibus præbet, deinde quòd grana & ipsa spica culmis arenibus & aristis celeriter decidunt. Si verò procella ventorum aut turbines incesserint, major pars ad terram defluit. Propter qua recrastinari non debet, sed equaliter flaventibus jam satis, antequàm ex toto grana indurescant, cùm rubicundum colorem traxerunt, messis facienda est, ut potius in area & in acervo, quàm in agro, grandescant frumenta. Clericus.

578. Ἡὼς ᾄ] Hoc est, horæ matutinæ, quæ ab aurora incipiunt. Clericus.

578. Ἡὼς ᾄ τ' ἔργον τελίω] Τὴν ἔργον. Gaietius.

579. Περ

Ἡὼς τι περφέρει μὲν ὁδῷ, περφέρει δὲ καὶ ἔργῳ

Ἡὼς ὅτε φανεῖται πολέως ἐπέβησε κελεύθε

580

Ἀνθρώπους, πολλοῖσι δὲ θῆτι ζυγὰ βεσὶ πθήσιν.

Ἡμεῖς δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, καὶ ἡχέτω τέτιξ

Δενδρέῳ ἐφεζόμενος λιγυρίῳ καταχάετ' αἰοιδίῳ

Πυκνὸν ὑπὸ πλερύγων, θέρεται καρπατώδεα ὄρη,

Τῆμεῖς πόσιταί τ' αἶγες, καὶ οἶνον αἶστος,

585

Μαχλόταται δὲ γυναικες, ἀφαιρόταται δὲ τ' ἄνδρες

Εἰσὶν, ἐπεὶ κεφαλῇ καὶ γένατα Σείριος ἄζει,

Λυαλέος δὲ τε χροὺς ὑπὸ καύματος. ἀλλὰ τὸτ' ἤδη

579. Περφέρει μὲν ὁδῷ] Hoc est, superat viam, hoc est, peragit. Virgil. nec saltem superare viam sic τὸ περφέρειν. Hic idem τῆς ὑπερφέρειν notari videtur. φαγὼν ἄρου, πῶν οἶνον. αἰτήρη. Guicetus.

579. Ἡὼς τι περφέρει] Non dubium est quin huc respexerit Aristarchus, cum in illo Theogoniz loco, Καλλιόπη. ἡ μὲν περφίρεται ἐπὶ αἰπύων, exponit, περφίρεται περφόρεται. Verus Glossa ad Theogoniam. Ἀείμαχον τὸ περφίρεται. ἀντὶ τὸ περφόρεται ἡ κατὰ ὅτι ἀδελφόν, πόπρον τῇ πῶν, ἡ τὰ χρόνον περφίρεται. αἱ δὲ εὐκλειδῆος. Eustathius: τὸ δὲ περφίρεται περφορέται ἐπὶ τὸ περφορέται, ἀφ' ἧς παρὰ τοῦ ὑπερ περφορέτης παρῆται λόγος. ὅτι δὲ περφίρεται καὶ τὸ περφορέται λέγεται, ὅτι καὶ ὁ περφορέτης. δῆλον ἐστίν. Ἡσίοδος δὲ ἐν τῇ, περφέρει μὲν ὁδῷ, περφέρει δὲ καὶ ἔργῳ, ἐπεὶ οἱ περφορέται περφορέται περφορέται, καὶ οἱ αἰπύων λαμβάνει ἀντὶ τὸ ὑπερφέρει, ἀλλ' ἀντὶ τὸ περφορέται, περφορέται περφορέται, περφορέται, περφορέται. Heinsius.

582. Σκόλυμος] Artichaut sauvage, aliter chardonette. Κινάρεν artichaut cultivé. Κάκλον cardus. De Scolymo vide Dioscorid. lib. III. 16. de cacto vide Athenæum. Scaliger.

582. Σκόλυμος] Graviter errant, ut putat Claud. Salmasius ad Solinum p. 161. hujus ætatis eruditi ferme omnes herbarii, qui Κινάρεν Græcorum persuadere nobis volunt fuisse, quem Latini propriè Carduum vocabant, nos Artichautum. Hanc saltem differentiam agnoscunt, quòd σκόλυμος agrestis sit, Carduus sativus. Ego genere distinguere cenfeo. Σκόλυμος vox Græca est, quæ nomen in Latium non habet; idè Scolymus Latinè suâ voce vocandus est, non Carduus, ut faciunt vulgò apud Theophrastum & Dioscoridem. Græci omnes, non solum Paulus & Aëtius, verum etiam Dioscorides ipse Κινάρεν & Σκόλυμον separant. Atqui certum est Κινάρεν Græcis dici, quem Latini vocant Carduum, Siculi Κάκλον. Scolymus Græciæ notissimus, unde ille ud Hesiodi & ex eo Aristotelis ἐπὶ σκολύμῳ. Hoc florente, mulieres libidinis avidissimæ. Scolymum in cibos Oriens & Græcia receperat.

*Aurora magis promovet quidam viam, magisque promovet labo-
 Aurora quæ apparens multos ingredi fecit viam (rem:
 Homines, pluribus verò jura bobus imponit.*

*Quum verò scolymusque floret, & canora cicada
 Arbori infidens dulcem fundit cantum
 Frequenter sub alis, æstatis laborioso tempore,
 Tunc pinguesque caprae, & vinum optimum,
 Salacissima verò mulieres, & viri imbecillissimi
 Sunt, quoniam caput & genua sol ficcet,
 Siccum verò corpus ob æstium. Sed tunc jam*

ceperat. Plinius Lib. XXII. c. 22. Scolymum quoque in cibos recipit Oriens & alio nomine Limoniam appellavit. Frutex est nunquam cubitali altior, cristis que foliorum ac radice nigrâ, sed dulci. Eratostheni quoque laudata in pauperis cœna. Edulis est potissimum radix, sed & herba adhuc tenella. Qua de re, pluribus vir summus, quem vide. Clericus.

582. Ἡμεῖς δὲ σκολύμος] Ephemeris Hesiodi ætatem definit ἐπὶ σκολύμου. Multi viri docti disputarunt, quid sibi velit Philosophus in Problematis, cum hoc modo hunc versum adducit: Διὰ τὴν οὖν τῶν θεῶν οἱ μὲν ἄνδρες ἤπτεον διώων ἁφροδισιάζον· αἱ δὲ γυναῖκες μετὰ τὴν κατὰ πτερὺν ὁ ποιητὴς λέγει ἐπὶ σκολύμου, Μαχλόπτην δὲ γυναῖκας, ἀφωρογυῖαι δὲ πτῆνδρες. Quo loco quidam, inter quos fuit vir summus Camerarius, σκολύμου legerunt: alii σκολύμω σκολύμω enim, dicunt, Ἰσωνίς exponitur ab Hesychio. Sed miram viris doctis in re tam levi aquam habuisse, præsertim qui βεβαυλογίαν Aristotelicam cognitam haberent. Hesiodus ætatem constituit ἐπὶ σκολύμου καὶ πτῆνδρες: ita loquuntur eleganter αὐτὰρ ἡμεῖς, id est, tempore cardui & cicadae, vel, dum cardui & cicada est. Hoc secutus Aristoteles, dixit Hesiodum salacitatem mulierum, virorum verò impotentiam constitucere ἐπὶ σκολύμου. Non vacabat Aristoteli aliud agenti citare versus illos: Ἡμεῖς δὲ σκολύμους τ' αἰθεῖ, & quæ sequuntur, Μαχλόπτην δὲ γυναῖκας. Propterea eleganti ratione dixit, κατὰ πτερὺν καὶ ὁ ποιητὴς λέγει ἐπὶ σκολύμου, sicut Poëta Hesiodus dicit de tempore quo vivet carduius. Quod hinc desumpsit Alcæus, cum dixit: Ἀνθεὶ δὲ καὶ σκολύμος· γαῖᾳ δὲ μικρὰ πτεταῖ γυναῖκες. Diximus Hesiodum, in libris Ἑργων, etiam ἐφαιμερίδα complexum esse. Ostendit itaque hic, postquam ver absolvit, quid agendum sit ἐπὶ σκολύμου καὶ πτῆνδρες. Heinsius.

584. Ἐπὶ πτερόων] Ab alis, ἂν δὲ πτερόων vid. Moschop. Guie-
 tus.

Εἴη πετραία πε σκιῇ καὶ βύβλινος οἶνος,
 Μᾶζα τ' ἀμολγαίη, γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμέναιν, 590
 Καὶ βοὸς ὕλοφάγοιο κρέας μύπω πεπικύης,
 Πρωτογόνων τ' ἐρίφων. Ὅπῃ δ' αἰδοπα πινέμεν οἶνον,
 Εἴη σκιῇ ἐξόμβρον, κεκρημένον ἤτοι ἐδωδῆς,
 Ἀντίον ἀκοαίος ζεφύρου τρέψαντα πρόσθεν,
 Κελύης τ' αἰεάας καὶ ἀπυρρῦτα, ἥτ' αἰθόλας. 595

589. Πετραία πε σκιῇ] Quā nulla major ac frigidior. Similis imago obversabatur animo Prophetæ Esaiæ, cū scribebat Cap. XXXII, 2. de re exoptatissima: *Eris instar rivorum aqua in sicco loco, atque instar umbra ingentis petrae, in striculosa terra.* Clericus.

589. Βύβλινος οἶνος] Byblinum vinum, cuius meminit Festus & Theocritus, est vinum cuius vitis delata erat ex urbe Syriæ Byblos, ut Romæ Nitobrix, de Bordeaux. Scaliger.

589. Βύβλινος οἶνος] Huc transferemus integram adnotationem Luca Holstenii ad vocem Βύβλινος, quam Stephanus Byzantius docet fuisse nomen regionis Thraciæ, à qua vinum *Biblinum* dictum. "*Archeologia* Lib. I. p. 31. Ἀχαιοὶ τὸ Βίβλινον (ἰπικυῖον) ἐδίδεσκον, Βίβλινον μολύβδινον ἀπὸ τῆς Θράκης. Καλεῖται δὲ ἔτι καὶ διὰ τὸ χρεῖα ἔχει ἀποταρραχθέν. Φησὶ δὲ καὶ Φύλιος,

„Ὅπ' παρὲξ Λέσβιον, Χίον. Πάπαρ.

„Θάσιον, Βίβλινον, Μενδαῖον, ὥστ' σε μὴ

„Κρηπιλεύειν.

„Ἐπὶ χερσὶ δὲ διὰ πῶς ἔστι Βίβλινον. Φησὶ αὐτὸν ἀνομιάζει. Ἀρμενίδης δὲ Θράκης φησὶ εἶναι χεῖρον τῷ Βίβλίῳ, ἢ αὐτὸς Τισφάρον καὶ Οἰσύματον ἀποταρραχθέν. ἰπικυῖον δὲ ἡ Θράκη ἰδανμοῖζοιτο αἰς ἡδονὴν, καὶ συνάλλας πρὸς πᾶσι τοῖς αὐτῆς χερσὶ.

„Νῦν δ' ἐὰν Λέμνον παρίσταται, εὖ αἴσθηται.

„Ἰπικυῖον δὲ ὁ Ρωγυῖος τῷ οἴλῳ κελευμένην ἀμπλον Βίβλινον φησὶ καλεῖσθαι, ἢ Πόλιον τὸ Ἀργεῖον, ὃς ἐβασίλευσε Σαρδικίαν, πρῶτον εἰς Συρρίαν, καὶ μετὰ ἐξ Ἰπικυῖας αἰὲν αὖ ἐν ὁ περὶ Σικελίας, γλυκὺς καλεῖται Πόλιος, ὁ Βίβλινος οἶνος. *Achaus Biblinum commendat: excepit Biblini vini poculo. Sic autem vocatur à loci cuiusdam nomine. Dicit etiam Philinus:*

„Præbiturum me tibi Lésbium, Chium. Papæ!

„Thasium, Biblinum, Mendæum, ita ut tu non

„Inebrieris.

„Epicharmus à quibusdam Biblinis montibus vocatum ait. *Armenidæ* vero tradit Thracia partem vocatam esse *Bibliam*, quam *Tisfarum* & *Oesyrtam* dicunt. Thracia quidem, ob vini quod fert præstantiam, & vicina omnia ei loca, admirationi fuit:

„Naves ex Lemno aderant vinum vehentes.

*Sit in antro umbra, & Byblinum vinum,
 Libumque lacteum, lacque caprarum non amplius lactantium,
 Et vaccae qua frondibus pascitur caro nondum enixa,
 Tenerorumque haedorum. praeterea nigrum bibito vinum,
 In umbra sedens, animo saturatus cibo,
 Contra purum Zephyrum obverso vultu,
 Fontemque perennem ac defluentem, quique illamis fit.*

„Hippias Rheginus quam vitem tortuosam vocabant, Biblinam dictam
 „fuisse ait, eamque Argivum Pollin, qui regnavit Syracusis, primum ex
 „Italia Syracusas invexisse. Quamobrem quod dulce vinum Siciliis
 „cupant Biblinum fuerit. Quem locum ideo adscripsi, ut qui eum
 „legerint de scriptura certi corrigant porro vulgatos Hesiodi Codices
 „in Operibus, v. 589. in quibus Βύβλινος οἶνος legitur, pro Βίβλινος.
 „Ad quem locum Moschopolus: Βίβλος πτωχός ἢ πάλαι Θράκη.
 „Distinctius Proclus; sed foedo vitio infectus: οἶνον Βούβλινον (pro Βί-
 „βλινον) ἐν αἰγίοις (lege, οἱ Νάξιοι) παρ' αὐτοῖς γενομένην αἶψα πτωχόν
 „ἔτι χαλάρηρον (lege, παρ' αὐτοῖς πτωχόν) Τζετζες ineptit suo more. A
 „corrupta autem lectione Hesiodi deceptus est Eustathius, qui ad Iliad.
 „A. p. 871. Βούβλινος οἶνον, & Βούβλινον χρίον scribit, tamquam Hesio-
 „do auctore, Adde Theocritum qui Idyll. XIV, 15.

„αἰνῶντα δὲ Βούβλινος αὐτοῖς

„Εὐαδὴ τετάρτην ἔτιον.

„Aperiui istis vinum Biblinum, odoratum quatuor annorum. Pro Βίβ-
 „λινον. Denique Suidam, apud quem, Βιβλιν' πάλαι Σκυθίας, pro Βούβ-
 „λινον, ut hic, quemadmodum ex ipsa litterarum serie manifestum est.
 „Haecenus Holstenius, qui in loco Athenai nescio quare praeternisso-
 „rat verba Philini, quae quam maximè faciunt ad rem, nosque docent
 „cur Hesiodus suadeat ætate bibere vinum Biblinum. Ex iis enim liquet
 „fuisse tenue vinum, & quod non faciliè inebriaret; quale bibendum
 „ætate, non generosius, cuius fumi faciliè inebriant, & vis etiam ve-
 „hementior incendit. Ceterum universa Thracia, propter frequen-
 „tiores montes, non est ferax vini, sed tantum partes meridiana.
 „Clericus.

590. Μᾶζα δ' ἀμυγδαίη] Scilicet, τῆς ποτὶ τ' ἑ ἀμυγλῆς καὶ τοῦ
 ἀμυγδαλῶν. κατὰ τὴν ἀμυγλὴν πτωχὴν καὶ γάλακτι ἐζυρωμένην τῇ ἀμυγ-
 λαίᾳ. Guetius.

592. Πρωτογένιον] Hoc est, præstantissimorum. Vide not. ad v.
 543. Clericus.

593. Καρτερῶν ἤτοι ἐδωδῆς] Corde, non animo. Guetius,

594. Ἀντίον ἀνεγείας ἀνέμου] Scribendum ἀνεγείας, hoc est, in su-
 perficie flantis, cui ὑπερείς opponitur. Idem.

595. Ἀνέας] An scribendum ἀνέας, ut supra ἀνιάντων. Idem.

597. Ἰερόν

Τεὶς δ' ὕδατος περ χεῖν, πὲρ ᾗ πέτρων ἰσμεῖν οἶνός
 Δρασι δ' ἐπιδραῖον Δημήτερος ἱερὸν ἀκτῆν
 Δινέμεν, ὅτ' ἂν πρῶτα Φανῇ θένος Ὠρείωνος,
 Χώρῳ ἐν δ' αἰεῖ, καὶ ὀτροχάλλῳ ἐν αἰλῇ.
 Μέτρῳ δ' ὅτ' ἡμίονοι ἐν αἴγῃσι, αὐτὰρ ἐπὶ λῶ δῆ.
 Πάντ' αὖ βίον κατὰ θηαι ἐπ' ἐρμῆμον ἐνδοθεν οἴκῳ,
 Θῆτα αἰοικον ποιεῖσθαι, καὶ ἄπικνον ἐλθον
 Δίξεσθαι κέλομαι· χαλεπὴ δ' ἐπὶ πύργῳ ἐλθῶ.
 Καὶ κωῖα καρχαρόδοντα κομῆν· μὴ φείδεο σίτῃ·
 Μὴ ποτέ σ' ἡμερόν γ' ἴδῃ ἀνὴρ λυτὸν χεῖμαθ' ἔληται.
 Χόρπον δ' ἐσκορίσῃ καὶ συρφετὸν, ὅφρα τι εἴη,
 Βυσὶ καὶ ἡμίονοισιν ἐπηρεῖσθαι. αὐτὰρ ἐπεὶ τα
 Δμῶας ἀναψύξαι φίλα γένατα, καὶ βόε λῦσαι.
 Εὐτ' ἂν δ' Ὠρείων καὶ Σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ
 Οὐρανόν, Ἀρετῆρον δ' ἐσὶ δὴ ῥοδοδάκτυλῳ Ἡῶς,
 ὧ Πέρση, τότε πάντας ὑπὸ δρεπε οἴκαδε βότρυς.
 Δεῖξαι δ' ἡελίῳ δέκα τ' ἡμέρας καὶ δέκα νύκτας.
 Πέντε γ' συσπιάσῃ, ἕκτα δ' εἰς αἴγ' ἀφύσσαι.

600

603

610

597. Γερὸν ἀκτῆν] Ἀπικῶς pro ἱερῶν, ut suprā. Idem.

598. Δινέμεν] Τῇ ἀνέσῃ ᾗ βουῖν ἀλλοῖν. Idem.

598. Εὐτ' ἂν ἀνέσῃ Φανῇ θένος Ὠρείωνος] Orionem Theophrastus, in Libro de ventis, ait oriri ἐν ἀρχῇ τ' ἐπ' αἰῶνι, διὸ καὶ ἐν ἀρχῇ τ' ἀπ' αἰῶνι, ubi ἐπ' αἰῶνι pro æstate jam inclinante sumit, diebus aliquot à confectio solstitio. In laterculo Petaviano, lucida pedis Orionis Heliacum ortum facit Carcinonis XVIII. Julii XII. Sed Theophrasti avo & Athenis maturius id fiebat. Verum post ortus heliaci diem ex tabulis confectum, apparentes iidem ortus matutini repetuntur. Itaque propagatus hic ortus est usque ad ἀπ' αἰῶνι initium. Ptolemaeus Lib. I. scribit Romanos in Africam à Sicilia trajecisse, inter ortum Orionis & Sirii, incommodā tempestate. Ortum intelligit utrobique heliacum. Nam Sirius Leontonos VIII. incusce Augusto, Orion paullo post solstitium oriri incipiebat. Ergo Julio mense navigarunt. Sic Hesiodus messis ac triturae tempus circumscribit Orionis exortu. Hæc aliæque id genus habet Ptolemaeus, Variarum Dissert. Lib. II. c. 8. Clericus.

599. Χώρῳ ἐν δ' αἰεῖ] Varro de R. R. Lib. I. c. 51. Arcem esse oportet in agro, sublimiore loco, quā persflare possit ventus. Vide & Columellam Lib. II. c. 20. Clericus.

599. Εὐτ' ἐρμῆμον ἐνδοθεν οἴκῳ] Leg. εὐτ' ἐρμῆμον. Griesius.

600. Καὶ

Tres partes aquæ infunde, quartam verò partem vini admisce.
 Famulis autem impera Cereis sacrum munus
 Triturare, quando primùm apparuerit Orion,
 Loco in ventis exposito, & benè planata in area.
 Mensurâ verò diligenter recondito in vasis. sed postquàm
 Omnem victum deposueris benè conditum intra domum,
 Servum domo carentem conducere, & sine liberis ancillam
 Inquirere jubeo: molesta est autem quæ liberos habet ancilla.
 Et canem dentibus asperum nutrito: nec parcas cibo:
 Ne quando tibi interdum dormiens fur facultates auferat.
 Fœnum autem importato, & paleas, ut tibi sit,
 Bobus ac mulis annuum pabulum. sed postea
 Servorum refocilla cara genua, & boves solve.
 Quum verò Orion & Sirius in medium venerit
 Cælum, Arcturum autem inspexerit roseis digitis Aurora,
 O Persa, tunc omnes decerpe & fer domum uvas.
 Exponito verò Soli decem dies, totidémque noctes.
 Quinque autem in locum opacum repone, sexto in vasa conde

600. Κομίσαι] Reponere, recondere. *Idem.*

601. Ἐπιέμεινον] Hoc est, ἀεμίεινον, compositum, paratum, conditum. *Idem.*

602. Θῆτις] Significat hominem liberum, qui locat operas suas, mercenarius. *Scaliger.*

603. Κομῶν] Curare, alere. φείδιο σίτη, subintellige, canis. *Guilielmus.*

604. Καρχαρόδοντα ζῶα] Quæ habent inæquales & ferratos dentes, ut canes, vulpes, lupi, leones; ἀισφάδοντα, quæ æquales habent, ut equi; καυλιόδοντα, quæ apertos habent, ut mures, talpæ, apri. *Schædiger.*

606. Καὶ σφουριτὸν] Du fougage. *Guilielmus.*

607. Ἐπιηταιόν] Scribendum videtur ἐπιηταιόν, aut est συνίζησις in ἐπιηταιόν. *Idem.*

610. Ἀρκτῦρον δ' ἐσίδῃ ροδόδαικτυλος Ἡώς] Arcturi intelligitur Heliacus ortus, qui incidit in Virginis 27. gradum, hoc est, Septembris XXI. quod Hesiodi ævo aliquot diebus prius fiebat. Is est verus ortus, nam apparens aliquot diebus serius fit. *Clericus.*

612. Ἀγρί' αἰθύσας] Ἀπολίψας ὄρυσας. *Guilielmus.*

613. Ἐκταρ δ' εἰ ἀγρί' αἰθύσας] Miror Hesiodum nihil de calcatione racemorum, expressionéque succi, vi torcularis, dixisse. Præterea

Δῶρα Διωνύσου πολυγηθέ. αὐτὸρ ἐπὶ δὴ
Πληιάδες θ' Ὑάδες τε πό τε θέν. Ὡρίων
Διώσιν, τότε ἔπειτ' ὄρωτε μεμνημέν. εἶναι
Ὡρίων· πλειὸν γὰρ χθονὸς ἄρμεν. εἴη.

ei exigua oportet esse vineta, qui racemos foli & umbræ tamdiu exponat; nam in ingenti racemorum copia fieri hæc, sine multis incommodis, non possunt. Fortè de exigua copia vini, ejúsque præstantissimi, conficienda agit. *Clericus.*

615. Πληιάδες θ' Ὑάδες τε] De Pleiadum occasu egimus ad γ. 384. Superest ut aliquid dicamus de occasu duorum aliorum Aferismo-
rum, quorum hic meminit *Hesiodus*. Utriusque autem intelligit occasum matutinum, seu Cosmicum. In Petaviano laterculo, Palilicium, id est, lucidissima Hyadum in oculo Tauri posita, mane occidit, in gradu IX. Scorpionis Romæ; id est, Novembris II. quo die *Columella* Tauri caput occasum facere scribit. At in Ægypto, matutinus occasus fiebat in gradu Scorpionis XI. Novembris IV. Sed idem *Columella* fuculam mane occidere ait XXI. Novembris, qui est apparens occasus matutinus, vero posterior. Vide *Petavium* Var. Dissert. Lib. II. c. 8. *Clericus.*

Ibid. Τό τε θέν. Ὡρίων.] Lucida stella pedis Orionis mane occidit, Scorpionis V. Octobris XXIX. Zonæ mediæ Scorpionis XII. Novembris V. Humerus dexter Scorpionis XXI. Novembris XIV. Itaque initio Hyemis verè dictus est occidere. *Clericus.*

616. Ἀρότε μεμνήμεν. εἶναι] Vide notata ad γ. 384. *Clericus.*

617. Πλειὸν] Annus, πλειὸν non dubito dictum esse, quia maxima pars Græcorum annum ἀπὸ τῆς πλειιάδος incipiebant, unde πλειὸν dictus. *Scaliger.*

617. Πλειὸν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμεν. εἴη] Ὁ ἄρμεν. videtur scribendum. hoc est, ὁρμήσας, κατὰ χθονὸς ὁρμήσας, hoc est, ὑπὸ γῆς κατελθὼν, astri more occidens, hoc est, absolutus, finitus, perfectus, Sed τὸ κατὰ χθονὸς sic non placet, & versus addititius videtur. ὅπως ὁ εἰσαυτός ἐπὶ τῇ γῆς ἔργων πεπληρωμέν. εἴη. vel ὁ πλειὸν ἤγαν ὁ εἰσαυτός τῇ ἐπὶ τῇ γῆς ἔργων τέλ. ἀν. ἔχει, vel ὅπως ὁ εἰσαυτός ἐπὶ τῇ γῆς ἔργων καλῶς ἔχει καὶ ἀρμεθῶς. Sic annus terrestris bene se habuerit. placet. *Gruetius.*

Ibidem.] *Arati* Scholiastes ad Tmema 24. τῷ Φαινομένον Ed. *Morelianæ* anni 1559. Ἀπὸ τούτων, inquit, κατ' ἐξοχλήν καὶ πλειὸν ἐκλήθη ὁ εἰσαυτός: ab hisce, per excellentiam, Pleion vocatus est annus. *Hesychius* tamen aliunde deducit, sic enim interpretatur: Πλειὸν, ὁ εἰσαυτός, ἀπὸ τῆς πάντας τῶν κατεπὺς τῇ γῆς συμπληρωθῆς. Hæc vox occurrit & in *Cassandra Lycophronis*:

*Dona letitia datoris Bacchi. Sed postquam utique
Pleiadesque Hyadesque ac vehemens Orion
Occiderint, tunc deinde arationis memor esto
Tempestriva. ita annus in opere rustico bene dispositus sit.*

Εἰς πέντε καὶ πενήντας ἡμετέρας λίχνες,

Quinque circiter annos lecti cupidus.

Clericus.

617. Ἀγέμερος εἶη] Hoc est, singulæ anni tempestates, singulique menses ita in opera rustica describantur ac dividantur; ut totus in opera, suis temporibus adscripta, impendatur. Quapropter Rei Rusticæ Scriptores diligenter annum diviserunt, & notarunt quæ singulis ejus partibus fieri oporteat. Vide Varronis de R. R. Lib. I. c. 27. & sequentibus, & Columellam Lib. XI. c. 2. Clericus.

617. Πλειῶν δὲ κατὰ χθονὸς] Non intellexerunt hæc interpretes. Ac primo Moschopulus quantum à sensu horum verborum absit, perspicuè fatetur, cum ἔσται per ἔστω reddit. Satis superque alibi probavimus, ne iterum hic repetendum sit, in libro nostro singulari, contra Tzetzen, Ephemeridem in operibus Hesiodi, non in diebus, esse: cum autem designatio ejus passim ferè sparsa sit, manifestè tamen ibi incipere: Μῦθον δὲ Λέωναιῶνα. Ita ut tota agriculturæ doctrina in Ephemeride desinat. Hanc postquam cum anno terminavit, cujus doctrina ab hyeme incipit, in autumno desinit, totam simul Ephemeridem & agriculturæ doctrinam, tali clausulâ, concludit: Πλειῶν δὲ κατὰ χθονὸς ἀγέμερος εἶη, quod interpretes Latini, secuti Græcos, reddiderunt, *Annus verò per terram accommodus sit.* Ineptissimè. Multum torisit omnes illud κατὰ χθονὸς, quæ verba absolvunt agriculturæ præcepta, simulque ad navigationem viam præparant: ita ut illud quod sequitur, Εἰ δὲ σε ναυπλῆς, ita cum hoc cohereat; quia enim τῇ Πανδυσίᾳ veteres arare incipiebant (quod Lacones una voce βοωπιῶν dicebant, Hesychius: βοωπιῶν, ἀροτριᾶν ὅταν ὁ Ὠρίων δύνῃ) navigare autem desinebant, eleganter hac occasione alteram Oeconomiz rationem orditur. At Proclus optimè ad hunc locum notarat, πλειῶν ὁ εἰσωντὲς, ἥ ἐπὶ γῆς ἔργων ἔστω ἀνὰ πᾶσι ἔχει: potuisset tamen melius aliis consulere infra: si pro illis, εἰς πᾶσι ποιήσῃς, ὁ εἰσωντὲς ὅλῳ ἀγέμερος εἶη, notasset, ὁ εἰσωντὲς ὅλῳ πεπληρωμένος εἶη. Tzetzes nugari maluit, quæ hic omitti poterant. ἀγέμερος igitur est τὸ πεπληρωμένος: κατὰ χθονὸς, est κατὰ τὴν χθονὸς ἔργων: nam ita transit ad τὴν τὴν θαλάσσης. Absoluto totius anni tempore concludit Ephemeridem his verbis: Πλειῶν δὲ κατὰ χθονὸς ἀγέμερος εἶη. Sic annus in opere rustico absolutus est. Ita sumendum Heinsius.

T

618. Ναυ.

Εἰ δέ σε ναυηλίας δυαυτεμφέλα ἴμερ^Θ αἰρή,
 Εὐτ' αὖ Πληιάδες, ὄφρος ὄβριμον Ω'είωνος
 Φάγασσι, πίπτωσιν ἐς ἡερεσδέα πόντον,
 Δὴ τότε πανταίων ἀνέμων θύεσσιν αἵηται.
 Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ.
 Γλυῶ δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος, ὥς σε κελάω.
 Νῆας δ' ἐπ' ἡπίερα ἐρύσσει, πικρῶσαι τε λίθουσι.
 Πάντοθεν, ὄφρ' ἴχασ' ἀνέμων μέγας ὕγρον αἰέντων,
 Χείμαρον ἐξερύσκει, ἵνα μὴ πύθῃ Διὸς ὄμβρο^Θ.
 Ὅππασ δ' ἐπαρμήνα πάντα τεῶ' ἐγκάτθεο οἴκῳ,
 Εὐχόμενος σολίσας νηὸς περὶ ποντοπόροιο.
 Πηδάλιον δ' ἀεργὸς ὑπὲρ καπνῷ κρεμάσασθαι.
 Αὐτὸς δ' ὠρεῖται μίμνεν πλόον, εἰσέκεν ἔλθῃ,
 Καὶ τότε νῆα θοῦν ἄλλαδ' ἐλκέμεν, ἐν δέ τε φόρτον
 Ἀρμήνον ἐντυῖασθαι, ἵν' οἴκαδε κέρδος ἄρῃαι,
 Ὡππερ ἐμός τε πατήρ καὶ σὺς, μέγα νήπιε Πέρσει,
 Πλωτίζεσκαι νηυσὶ, βίβ κεχρημένος ἐσθλῷ.
 Ὅς ποτε καὶ τῇδ' ἦλθ', πλωτὴν Διὶ πόντον ἀνύσας,
 Κύμῳ Λιολίδα περιλιπὼν, ἐν νηὶ μελαίνῃ.
 Οὐκ ἄφενος Φάγων, εἰδὲ πλεῖστον τε καὶ ὄλβον,

620

625

630

635

618. Ναυηλίας δυαυτεμφέλα] Hoc est, δυαπίως, δυσεργάχε, τραχύ-
 δες, de πηριφίζω, de πηριφύλοχ. Hesych. πήριφιλα, δύσεργα, τραχέα,
 βαθύα, δυαπίμφαλα, ut δυχεύεργος. *Guietus.*

619. Εὐτ' αὖ Πληιάδες ὄβριμον Ω'είωνος] Quia, nimirum, occasu matutino
 Orionem antecedunt; ideoque eum fagere videntur. Ad hunc He-
 siodi locum respexisse videtur *Quintus Smyrnaeus*, Lib. V. v. 367.

Πληιάδες αὖτ' ἀνέμωντες ἐς ὠκεανοῦ ρέεθρα

Διὸς, ὑποπλάσσειαν ἀείκλυτον Ω'είωνα.

Ἡἴερα συκλονέουσι μίμνεν δὲ χείρσιν πόντος.

Cum Pleiades indefessi Oceani sinuenta subit, timens inclytum Orionem, aë-
 rem perturbans, pontus vero procellâ furit. *Clericus.*

625. Ὅφρ' ἴχασ' ἀνέμων μέγας] Scilicet, et λίθῳ. *Guietus.*

625. Ὅφρ' ἴχασ' ἀνέμων μέγας] Mirum est naves in siccam hu-
 mum subductas indiguiffe lapidibus, ut ventorum vim ferre possent.
 Quamvis eas abiete compactas statuamus, vix hoc intelligere quea-
 mus; sed levissimas fuisse eas necesse est. *Clericus.*

627. Ἐπαρμήνα] Composita, condita, reposita. *Guietus.*

628. Σολίσας νηὸς πλέει] Involvens, recondens. *Idem.*

628. Νηὸς

Quòd si te navigationis periculosa desiderium ceperit.
 Quando utique Pleiades, vehementem Orionem
 Fugientes, subierint obscurum pontum,
 Tunc certè variorum ventorum strident flamina:
 Et tunc ne ampliùs naves habe in nigro ponto:
 Terram autem exercere memento ita, ut te jubeo.
 Navem verò in continentem trahito, munitoque lapidibus
 Undiquaque, ut arceant ventorum vim humidè flantium,
 Sentinà exhaustà, ut ne putrefaciat Jovis imber.
 Armamenta verò disposita omnia domi tuae repone,
 Rectè contrahens navis alas pontigradae.
 Clavum verò fabrefactum super fumum suspendito.
 Ipse autem tempestivam exspectato navigationem, dum veniat.
 Tuncque navem celerem in mare deducito, intus verò onus
 Aptum imposito, domum ut lucrum reportes,
 Quemadmodum meisq̃ue pater, & tuus, fluctissime Persa,
 Navigabat navibus, victus indigus boni.
 Qui olim & huc venit, immensum pontum emensus,
 Cumâ Æolide relictâ, in navi nigra:
 Non reditus fugiens, neque opulentiam ac facultates,

628. Νῆος πρὸς ποταμῷ] Hoc est, vela & remos. Ex simili lo-
 quutione perperam intellecta nata est fabula Dædali & Icari, qui alie
 fugisse Cretam dicuntur, hoc est, remis & velis. Idèò, ut hîc He-
 siodus alas navibus tribuit: Virgilius, vice versâ, alis Dædali remi-
 gium adscribit, Æneid. VI. 19.

Dædalus, ut fama est, fugiens Minoia regna.
 Præpetibus pennis ausus se credere cælo.
 Insuetum per iter gelidas enavit ad Arctos &c.
 Redditus hic primum terris, tibi, Phæbe sacravit.
 Remigium alarum. Clericus.

629. Ὑπὲρ ἡρώων κερμαίσματα] Vide not. ad γ. 45. Clericus.

632. Ἀεὶ μὲν ἐν τῷ αἵματι] Ἀεὶ μὲν δὴ. Guietus.

634. Βίη κερμαίσματος ἰσθλῆ] Hoc est, quærens victum bonum, le-
 gitimum, bonis artibus. Idem.

637. Οἷα ἄφρονες φεύγειν] Si, more Aristarchi, delendi essent ver-
 sus indigni Poëta, qui tantam famam adeptus est, quantam Hesiodus,
 hic versus cum sequente esset jugulandus; quippe qui Gallicâ, ut
 aiunt, nive sunt frigidiores. Clericus.

Ἀλλὰ κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἀνδρεσσὶ δίδωσι.
 Νάσσατο δ' αἶψ' Ἐλικῶνος οὔρουρῃ ἐνὶ κόμῃ,
 Ἀσκη, χεῖμα κακῇ, θέρψ' ὄρυγ' ἀλέῃ, ἔδέ ποτ' ἐθλή.

640

Τῷ δ' ὦ Πέρση, ἔργων μεμνημένος εἶναι
 Ὀρέων πάντων, πᾶσι ναυπλῆς ἢ μάλιστα.
 Νῆ' ὀλίγῳ αἰνεῖν, μεγάλη δ' ἐνὶ φορτία θέσθ.
 Μείζων μὲν φόρ' ἔσθ', μείζον δ' ὅττι κέρδει κέρδ' ἔσθ'
 Ἔσεται, εἰ κ' ἀνεμοὶ γε κακὰς ἀπέχουσιν αἴητας.
 Εὐτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίῳ τρέψας αἰεσίφρονα θυμὸν,
 Βέληαι ἢ χρεᾶ τε περφυγεῖν, ἢ λιμὸν ἀτερπῆ,
 Δείξω δὴ τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
 Οὐτέ τι ναυπλῆς σεσφισμῷ, ἔτε τι νηῶν.
 Οὐ γάρ πώ ποτε νηὶ γ' ἐπέπλων δῖρεα πόντον,
 Εἰ μὴ ἐς Εὐβοίαν ἐξ Αὐλίδ' ἢ ποτ' Ἀχαιοὶ,
 Μείναντες χειμῶνα, πολλὴν σὺν λαὸν ἀγχεργὸν
 Ἐκλάδ' ἐξ ἱερῆς Τροίῃς ἐς κακὴν γυνῆα.
 Ἐνθάδ' ἐγὼν ἐπ' αἰέθλα δαΐφρον' Ἀμφιδάμαν' ἔσθ'
 Χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα. τὰ δ' ὅττι περφερεδμῶνα πολλὰ
 Ἀθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες· ἐνθά με φημί
 Ὑμῶν νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτῶεντα.
 Τὸν μὲν ἐγὼ Μήσῃς Ἐλικωνιάδεος ἀνέθηκα,

645

650

655

640. Ἀσκη] *Samuel Bochartus* Chanani. Lib. I. c. 16. vocem Asera deducit ab אשׁרה *ascherah*, hoc est, lucus, ubi steriles sunt arbores; *Hesychiusque* hunc locum profert: Ἀσκη, ὄρος, ἀσχερος. Attamen cave credas sterilem locum fuisse. cum in epitaphio *Hesiodi*, quod profert *Pausanias* in *Bœoticis*, p. 600. dicatur πολυλίος, hoc est, *ferax segetum*. Situm ejus & conditores memorat idem *Pausanias* p. 583. *Clericus*.

640. Ἀρυγ' ἀλέῃ] Scribendum videtur ὄρυγ' ἀλέῃ. *Guistus*.

643. Νῆ' ὀλίγῳ αἰνεῖν] Imitatus est *Virgilius*, quamvis contrarium dicat, *Georgicon* II, 412. *laudato ingentia rura, exiguum collato*. *Scaliger*.

646. Τρέψας] Scribendum videtur τρέψας. *Guistus*.

647. Χρεᾶ τι περφυγεῖν] Τὸ τι versum impedit & est inutile. *Idem*.

648. & 649. Hi duo versus, teste *Proclo*, infitii videntur *Plutarcho*, quem videt. Placet judicium *Plutarchi*. Νῶκλῃς σεσφισμῶς subintellig' πᾶσι. *Idem*.

653. Ἐκλάδ' ἐξ ἱερῆς] Hoc est, *θυμωσίνης, μεγάλης*. *Idem*.

654. Ἐπ'

*Sed malam pauperiem, quam Jupiter hominibus dat.
 Habitavit autem prope Heliconem misero in vico,
 Ascra, hyeme malo, aestate autem molesto, nunquam bono.
 Tu verò, ô Persa, operum memor esto
 (Ut) tempestivè omnia (fiant,) navigationis verò maximè.
 Navem parvam laudato, magnæ verò onera imposito.
 Majus quidem onus, majus verò lucrum ad lucrum
 Erit, si quidem venti malos contineant flatus.
 Quando autem ad mercaturam verso imprudente animo,
 Volueris & debita effugere, & famem molestant,
 Ostendam tibi rationes sonori maris,
 Et si neque navigandi peritus, neque navium.
 Neque enim unquam navi transmisi latum mare,
 Nisi in Eubœam ex Aulide, ubi quondam Græci,
 Exspectatâ tempestate, magnum collegerunt exercitum
 Græcia è sacra ad Trojam pulcris fœminis præditam.
 Illuc ego ad certamina strenui Amphidamantis
 Chalcidémque trajeci. indicta (per præcones) verò multa
 Præmia posuerunt juvenes magnanimi: ubi me gloriôr
 Carmine victorem tulisse tripodem auritum.
 Quem ego quidem Musis Heliconiadicis dicavi,*

654. Ε'π' αἰθλα] Ad munera, subintellige funebria. τὸ αἶθλα hic munus funebre. *Idem.*

Ibidem] Ex hoc loco occasionem arripuit nescio quis fingendi certaminis Homeri & Hesiodi, quod cum alibi sæpè editum, tum etiam ad calcem majoris editionis nostri Poëtæ, quam *Dan. Heinsio* debemus. *Clericus.*

655. Πρὸς πρὸς δῶρα] Prædicta, edicta. *Guietus.*

656. Αἶθλα ἰδοῦν] Les prix, præmia. παιδὲς] Οἱ Ἐ' Α'μφιδάμαντος παιδὲς. *Guietus.*

657. Τρίποδ' αἰθέριον] Ejus meminit *Pausanias* in *Boeoticis*, pag. 588. Editionis *Hanovianæ*. *Clericus.*

658. Ε'λικονιάδης ἀνέθηκε] Hæc è *Theogonia* sumta & interpolata videntur. Ceterum hi versus à 648. usque ad 663. videntur supposititii. *Guietus.*

658. Α'νέθηκε] Inscriptio, si credere fas est, fuit hæc:

Ἡ σίδος Μύσσις Ε'λικονίσι, τίσι' ἀνέθηκεν
 Ὑμνὸς καὶ στίχων, ἐν Χαλκίδι, θεῶν Ὀμήρου:

Εἴθ' ἄγε μὲ τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν αἰοιδῆς.
 Τόσόν τοι νηῶν γε πεπείραμαι πολυγόμφων.
 Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο.
 Μῦσται γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον αἰεῖν.

660

Ἦματι πεντήκοντα μὲ τροπαὶς ἡελίοιο,
 Ἐς τέλα ἐλθόντι θέρεα καματώδε ὥρης,
 Ὡρεῖ πέλεται θνητοῖς πλόα. ἔπε κε νῆα
 Καυάξαις, ἔτ' ἄνδρες ὑποφίσειε θάλασσα,
 Εἰ μὴ δὴ πρὸφραν γε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
 Ἦ Ζῶς ἀθανάτων βασιλῆς ἐθέλῃσιν ὀλέσσαι.
 Ἐν ποῖς γὰρ τέλα ἐστὶν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.
 Τῆμ' ὁ δὲ δεικνύεις τ' αὖραι, καὶ πόντι ἀπήμων,
 Εὐκηλ' τότε νῆα θολῶ ἀνέμοισι πιθήσας
 Ἐλκέμεν ἐς πόντον, φόρτον δὲ δ' πάντα τίθεο.
 Σπείδειν δὲ ὅτι τάχιστα πάλιν οἴκονδε νέεο.

665

670

Hesiodus Musis Heliconem colentibus hunc apposuit, cum cantu vicisset Chalcide divinum Homerum. Eam profert, inter alios, Dion Chrysostomus Orat. II. de Regno. Clericus.

659. Εἴθ' ἄγε μὲ τὸ πρῶτον καὶ τὸ ἐξῆς] Contrarium hoc est iis quæ habuimus in Theogonia v. 20. & seqq. *Clericus.*

661. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω] Ὡς, hoc est, ὁμῶς. vers. seq. ἀθέσφατον, hoc est, ἄγαν θίσφατον. *Guietus.*

661. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω] Rectè *Guietus.* Sic *Homerus* Iliad. A, 116. cum induxisset Agamemnonem vehementi amore Chrysidis incensum se fatentem, attamen pollicentem se eam redditurum sic describit:

Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω δόμῳ πάλιν, εἰ τί γ' ἄμεινον.

Sed sic, hoc est, attamen volo reddere, si hoc melius. Ad quem locum Scholiastes, ὁμῶς. *Eustathius* verò: φέρεται ἐν τοῖς Ἡρωϊκοῖς καὶ Ἀπώνιος, ὅτι τὸ Ὡς, ὅτι δηλοῖ τὸ ὁμῶς, περιπαύεται: fertur in commentariis *Herodoti* & *Apionis* Ὡς, cum significat tamen, circumflecti. *Clericus.*

663. Ἦματι πεντήκοντα] Subintellige ἐπὶ ἡμέρας, vel κατὰ per dies quinquaginta. μὲ τροπαὶς scilicet τὰς θηρινὰς. *Guietus.*

663. Ἦματι πεντήκοντα καὶ τὸ ἐξῆς] Si nulli hîc desunt versus, frustra sanè *Hesiodus* jactat peritiam suam, in re nautica. Quid enim absurdius, quàm coërcere omnem navigationem intra quinquaginta dies, quorum initium sumatur à solstitio æstivo? Cum præsertim solstitium æstivum incideret in III. Julii. Per quinquaginta etiam dies

*Ubi me primùm dulcis compotem fecerunt cantūs,
Tantum naves expertus sum multos clavos habentes.
Sed tamen dicam Jovis consilium Ægiochi.
Musæ enim me docuerunt divinum carmen canere.*

*Dies quinquaginta post conversionem Solis,
Ad finem progressâ astate laboriosi temporis,
Tempestiva est mortalibus navigatio. nec certè navem
Fregeris, neque homines perdiderit mare,
Nisi datâ operâ Neptunus terra quassator,
Aut Jupiter immortalium rex velit perdere.
Penes hos enim potestas est simul bonorūque & malorum.
Tunc verò facilēsque aura, & mare innocuum,
Tranquillum: tunc navem celerem, ventis fretus,
Deducito in pontum: onus verò benè omne colloca.
Propera autem quàm celerrimè iterum domum redire:*

dies ante id solstitium non minùs tutò navigari omnes accolæ maris norunt, nec potuit ignorare *Hesiodus*. Itaque, ut aperiā quod sentio, crediderim hīc deesse duos versiculos, quorum hæc fuerit sententia:

Ἡμεῖς πνιθήσονται πρὸς ἡλίου τροπικῶν
Ἀσφαλὲς γλαυκῶ ἰργασθῇ, αὐτὰρ ἔπειτα
Ἡμεῖς πνιθήσονται, καὶ τὰ ἔξῃς.

Diebus quinquaginta ante conversiones solis, tutò caruleum mare exercebis, rursus deinde quinquaginta diebus post conversiones &c. De fine prioris versūs, deque altero, dicere nihil ausim; sed non absurdè mihi conjicere posse videor initii similitudinem causam fuisse cur libarii duos priores versus omiserint, jam ab antiquis temporibus. Exempla similium omissionum vide in *Critica* nostræ Part. III. Sect. I. c. 5. Quidvis certè malim suspicari, quàm *Hesiodum* tam supinè ignorantia infimulare. *Clericus*.

664. Εἰς τέλος ἐλθόντες] Ordo ἐλθόντος θύρου εἰς τέλος ὅρας καὶ μετατόχου. *Gruetius*.

666. Κανέξαις] Hoc est, καπέξαις ex καὶ pro κατὰ, καίξαις & πλεονασμῶς ὑ κανέξαις. γ. sequ. πρὸς φαν] πρὸς θυμῳ. *Idem*.

669. Εἰν τοῖς γ' τέλος εἶν] Τέλος facultas, δύναμις, potestas efficiendi bona & mala, κρῖσις, αἰτίωμι. οἱ δὲ πᾶσι. *Idem*.

670. Εὐχεταῖς τ' αὐτῶν] Εὐδύλωσι καὶ ἀδιάγνωσι, *Proclus*; hoc est, αὐφῆς, ἀχρεῖς, cognitu, indicatu faciles. *Idem*.

Μηδὲ μένεν οἶνόν τε νέον καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον,
 Καὶ χειμῶν ἐπιόντα, νότιό τε δεινὰς αἰήτας.
 Ὅς τ' ἄρνε θάλασσαν, ὁμαρτήτας Διὸς ὄμβρον
 Πολλῶ ὀπωρινῶ χαλεπὸν δέ τε πόντον ἔθεικεν.
 Ἄλλῳ δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν·
 Ἡμῶ δὴ τὸ πρῶτον ὅσον τ' ὀπιβάσῃ καρῶνῃ
 Γ'χιος ἐποίησεν, τόσον πέταλ' ἀνδρὶ φανείη
 Ἐν κρείδῃ ἀκροτάτῃ· τότε δ' ἄμβρατὶς ἐστὶ θάλασσα.
 Εἰαρινὸς δ' ἔτος πέλεται πλόος. ἔμιν ἔγωγε
 Αἴνημ'· ἔ γ' ἐμῶ θυμῶ κεχαρισμένος ἐστίν,
 Ἀρπακτός· χαλεπῶς κε φύγοις κανόν· αἰδέα νυ καὶ τὰ
 Ἀνθρώποι ῥέζουσιν αἰδρεῖσθαι νόοιο
 Χρήματα γ' ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
 Δεινὸν δ' ἐστὶ θανεῖν μὲν κύμασιν· αἰδέα σ' ὄντω
 Φράζεσθαι τὰδε πάντα μὲν φρεσὶν ὅσ' ἀγορεύω.
 Μήδ' εἰ νηυσὶν ἅπαντα βίον κρείλῃσι τίθεσθαι·
 Ἄλλὰ πλέω λείπεν, τὰ δ' ἢ μέονα φορτίζεσθαι.
 Δεινὸν γ' πόντε μὲν κύμασι πῆμασι κύρσαι.
 Δεινὸν γ', εἴ κ' ἐφ' ἁμαξαν ὑπέρβιον ἄχθος αἰέρας,
 Ἄξονα κανάξαις, τὰ δ' ἢ φορτί' ἀμαυρωθείη.

675

680

685

690

678. Ἄλλος δ' εἰαρινός] An verna dicetur navigatio quævis, quæ fit ante solstitium æstivum, quod tempore Hesiodi erat, ut ostendit Dionys. Petavius Var. Dissert. Lib. VII. c. 5. Julii III? Non puto. Hesiodus enim tempestatem hujus navigationis satis indicat, emissione foliorum ficus, quæ fit ante æstatem; est enim instantis æstatis indicium, ut nos docet testis omni exceptione major Matt. XXIV, 32. Ἀπὸ δὲ τ' συκῆς μάστιγι τὴν παραβολὴν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γίνηται ἀπυλός, καὶ τὰ φύλλα ἐκφυῇ, γινώσκати ὅτι ἐγγύς ὁ θεός· ex ficu intelligite parabolam, cum jam ramus ejus tener factus fuerit & folia emiservit, scitote vicinam esse æstatem. Intelliguntur autem serotinæ ficus, de quibus vide notata à nobis ad Marc. XI, 13. in additamentis Hammondianis. Inchoatâ verò æstate, hoc est, postquam Sol Tauri signum ingressus erat, non licuisse navigare, nisi furtim, credidisse non videtur Hesiodus. Scio artem navigandi etiamnum imperfectam fuisse, eo ævo; sed cum experienciâ didicissent nautæ quinquaginta diebus post solstitium æstivum tutam esse navigationem, ab eadem magistra discere eos necesse fuit non minùs tutò per quinquaginta dies ante id solstitium, mensibus Majo & Junio, navigari. Itaque quæ hic habet

Neque verò exspectato vinumque novum, & autumnalem im-
Et hyemem accedentem, Notique molestos flatus, (brein,
Qui concitat mare, comitatus Jovis imbre
Multo autumnali: asperum verò pontum facit.
Sed alia verna est navigatio hominibus;
Nempe, cum primum, quantum incedens cornix
Vestigium facit, tantum folia homini apparent
Summa in ficu: tum sanè pervium est mare.
Verna autem hæc est navigatio. non ipsam ego tamen
Probo: neque enim meo animo grata est, (tamen & hæc
Quia occasio illius invadenda. agrè quidem effugeris malum sed
Homines faciunt, stultitiâ mentis.
Opes enim sunt anima miseris mortalibus.
Miserum verò est mori in fluctibus. Verùm te jubeo
Considerare hæc omnia in animo, quacumque tibi consulo.
Ne verò intra naves omnem substantiam cavas ponas:
Sed plura relinquito, pauciora verò imponito.
Miserum enim ponti in fluctibus in malum incidere:
Miserum etiam, si in plaustrum prægrande onus imponens
Axem fregeris, onera verò corrumpantur.

bet Poëta, de navigatione verna, intellexerim de ea quæ fit mense Aprili, qui ventis & procellis, haud multò minùs quàm hiberni menses, est obnoxius. Certè eo mense ficus folia emittere incipiunt. Clericus.

681. Εἰ καὶ ἀνὰ ἀέροιτι] Τὰ παρὰ βλάτῃ τ' οὐκ ἔστι. Guilielmus.

684. Ἀρπυγίης] Occupandus citò, ne elabatur è manibus. Idem.

686. Χρήματα τῇ ψυχῇ πέλονται] Elegans descriptio ardentissimi divitiarum amoris, quo fit ut non plures vitam suam faciant; quam præsentissimis periculis exponunt, ut divitias sibi comparent. Similis loquutio est avari Poëtæ Pindari, quam ab Aristodemone nescio quo mutuam acceperat, Isthmiac. II, 17. χρήματα, χρήματα αἰνῆ, pecunia pecunia vir sunt, hoc est, ut alius dixit, quanti habeas sis. Clericus.

693. Ἀμαυρωθεῖν] Ἀφανισθεῖν. Guilielmus.

693. Ἀμαυρωθεῖν] Propriè est obscurantur, quod cum non possit dici de quovis onere, vertimus corrumpantur; nam non placebat intenteant, quod antea erat in versione Latina, & quod neque Græcæ voci satis accuratè respondet, neque aliis mercibus, aut oneribus convenit, nisi iis quæ frangi aut effundi possunt è plastro delapsæ. Clericus.

Μέτρε φυλάσσειδ'· κακρὸς δ' ὅππ' παῖσιν ἄλυσος.
 Ὀρσῖθ' ᾗ γυναικα πόν ποτὶ οἶκον ἄγασθ'.
 Μήτε τραηγόντων ἐτέων μάλα πολλ' ἀπολείπων,
 Μήτ' ὀπιθεὶς μάλα πολλὰ. γάμθ' δέ τι ὦραθ' ἔτθ'.
 Ἡ' ᾗ γυνὴ πέτορ' ἠβώη, πέμπθ' ᾗ γαμοῖτο.
 Παρθενικῶν ᾗ γαμεῖν, ὥς κ' ἤθεα κεδνὰ διδάξῃς.
 Τῶν ᾗ μάλιστα γαμεῖν ἥ τις σέθεν ἐγνώθι ναίει.
 Πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν, μὴ γέτωσι χάρματα γήμης.
 Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζειτ' ἄμεινον
 Τῆς ἀγαθῆς. τ' δ' αὖτε κακῆς ὃ ρίγιον ἄλλο
 Δαιτυλόχης· ἢ τ' ἀνδρὲς κ' ἰφθιμόν περ ἐόντα
 Εὖδ' ἄπερ θαλῶ, κ' ὠμῶ γήρῃ θῆκεν.
 Εὖ δ' ὅππιν ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένον εἶναι.
 Μηδὲ κασιγνήτῳ ἴσον ποιείδ' ἐταῖρον·
 Εἰ δέ κε ποιήσῃς, μή μιν πρὶν περὶ κακὸν ἔρξῃς.

695

700

705

694. Μέτρε φυλάσσειδ'] Tempus, occasionem. *Guietus*.

694. Μέτρε φυλάσσειδ'] Non intellexerant hæc interpretes. Hesiodus μέτρε φυλάσσειδ' vocavit τ' ὀρσῖθ' πάλιν. Sic eleganter, Δοξῶ δ' ἡ περ μέτρε φυλάσσειδ' Hesiodus: quamobrem quæ Moschopulus, Proclus, Tzetzes &c. συμμετρίας hic dicunt, ostendunt eos non benè mentem Hesiodi vidisse. Dum suadet μέτρε φυλάσσειδ' , suadet ut mercator usque ad ætatem maneat, quia usitatissimus aliter ille πάλιν, veris, nimirum, ἀρπακθῆς fit. Quod quid sit ad Interpretes diximus. *Heinsius*.

696. Μήτε τραηγόντων] Tzetzes legendum contendit τραίγονται. Placet. *Guietus*.

698. Τέτορ' ἠβώη] Scribendum videtur τέτορ. subintellige ἔτη, hoc est, τέτορ ἔτη ἠβώη, hoc est, πέμπθ' δὲ ἔτη. τέτορ, τέτορ ἔτη δέκα. πέμπθ', hoc est, πέμπθ' κ' δέκα. Ratiō hæc numerandi sumpta est à mensibus lunaribus. Vide infra τίλορς μίση, ἔκη μίση. Anno duodecimo pubescere incipit. Anno pubertatis quinto, hoc est, decimo sexto nubat, quæ ætas nuptiis aptissima est. *Idem*.

701. Ληΐζειτ' ἄμεινον] Hoc est, λαμβάνει, κτῆται, à λάω, λαόν, ἀπλάυνω, λάζομαι, λήζομαι, λήζομαι, λάβω, λήσω. *Idem*.

702. Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ] *Clemens Alexandrinus Strom. Lib. VI.* nos docet *Simonidem* sic hunc *Hesiodi* locum imitatum esse:

Γυναικὸς ὅδ' ἐν γῆρ' ἀνὴρ ληΐζεται

Εὐδὲ λῆς ἄμεινον, ὅδ' ἐν γῆρ' ἀνὴρ κτῆται.

Uxore nullam rem vir possidet bonā meliorem, neque deteriolem malā. *Clericus*.

704.

Modum serva. Tempus verò in omnibus optimum.

Maturè autem uxorem ad tuam domum ducito.

Neque triginta annis valdè multum inferior,

Neque superans multum: nuptia verò tibi tempestiva hæ.

Mulier autem quatuordecimo anno pubescat, quintodecimo nubat,

Virginem verò ducito, ut mores castos docens.

Eam verò potissimum ducito, quæ te prope habitat:

Omnia diligenter circum contemplatus, ne vicinis ludibria ducas.

Neque enim muliere quicquam vir sortitur melius

Bonâ: rursus verò malâ non gravius aliud

Comessatrice: quæ virum licet robustum

Torret sine face, & crudæ senectæ tradit.

Benè verò reverentiam erga Deos immortales observato.

Neque fratri æqualem facito amicum:

Quòd si feceris, tunc ipsum prior mulo afficias.

704, 705. Hi duo versus suspecti. γ. 704. ἴδι ἐστὶν consumit πὶ ἄ-
μα, πλὴν ἑστὶν ἀφαιρέσι. *Guietus.*

704. Δεσπολόχης] Turpe, nempe, fuit in Græcia mulieres con-
vivius interesse. Cornelius Nepos, in Præfatione: Pleraque nostris mo-
ribus sunt decora, quæ, apud illos, (Græcos) turpia putantur. Quem
enim Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? Aut cujus ma-
terfamilias n n primum locum tenet adium, atque in celebritate versa-
tur? Quòd multò sit aliter in Græcia; nam neque in convivium adhi-
betur, nisi propinquorum; neque sedet, nisi in interiore parte adium,
quæ gynæconitis appellatur; quò nemo accedit, nisi propinquâ cogna-
tione conjunctus. Vide Interpretes ad eum locum, neque enim opus
est in re nota diutiùs morari. *Clericus.*

705. Καὶ ἐν ὁμῶν γήγει δύνει] Stob. καὶ ἐν ὁμῶν γήγει θῆνη. *Heinsius.*

706. Οὐκ ἔστιν ἀθανάτων] Ultricem Deorum curam, quæ mortales à
tergo sequitur. Ab ἰπὶ, quod notat post, ὅπως & ἵπω. Tibullus:
Nescius ultricem post caput esse Deum. ab ὅπως, ἡγετόπως, ὅπως, ὅπως.
Guietus.

708. Εἰ δὲ καὶ πῶς ποῖσιν] Nemo enim potest magis nocere eo, qui,
amicitiâ renunciâtâ, sit inimicus; quia aut arcana novit, quorum
revelatio nocere potest; aut certè ea scit, quæ nos quàm maximè læ-
dere possunt. Itaque, quantum quidem est in nobis, amicitias oportet
esse æternas, ut suadet *Heliodus*. Eadem de causa, sic præcipie-
bat *Solon*: φίλους μὴ παρὸν κλῶ. εἰ δὲ ἄν κλῶσιν, μὴ ἀποδοκιμάζεις: *amicos*
ne citò comparato, quos verò acquisiveris, ne repudies. Apud *Diogenem*
Laërtium, Lib. I. §. 60. *Clericus.*

Μηδὲ ψεύδεσθ' γλώσσης χάριν. εἰ δέ κεν ἄρχῃ,
 ἢ π' ἐπ' αὖτ' εἰπὼν ἀποθύμιον, ἢ ἢ ἔρξας,
 Δὲς τόσῃ πίνυδ' μεμνημέν'· εἰ δέ κεν αὖθις
 Ἡγῆτ' ἐς φιλότιμον, δίκῃ δ' ἐθέλῃσι παραχθῆν,
 Δέξασθαι. δειλὸς τοι ἀνὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον
 Ποιεῖται· σὲ γ' μὴ τι νόον κατελεγχέτω εἶδ'·
 Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι,
 Μηδὲ κακῶν ἕταρον, μηδ' ἐοθλῶν νεκεσῆρα.
 Μηδέ ποτ' ἐλομυρίῳ πενίῳ θυμοφθόρον ἀνδρὶ
 Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἰόντων.

710

715

709. Γλώσσης χάριν] Qui ultrò, non rogatus, prudens & sciens mendacium loquitur. Sic apud Theognid. γ. 48. τ' κρύλλης μολύειν. ἄρχῃ autem id est ἄρχῃ. sic vet. Interp. Scaliger.

709. Μηδὲ ψεύδεσθ'· Neque mentiaris illi. super e, ne verbo quidem decipias. Guilelmus.

709. Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν] Quia ejusmodi mendacia anxios sæpe habent, ad breve tempus; nec satis arctam amicitiam redolent, quæ numquam patitur alii fieri à nobis, quod ab eo nobis fieri nolimus. Clericus.

710. Ἀποθύμιον] Alienum ab animo, molestum, invisum, non ὄρεται τῇ ψυχῇ Guilelmus.

711. Δὲς τόσῃ πίνυδ'· Τιμώρεθ. Μεμνημέν'· Injuriz memor sc. Idem.

711. Δὲς τόσῃ πίνυδ'· Pessimum præceptum; cum sola Ratio suadeat peccantes aut de industria, aut imprudentiâ, amicos ferre, ut ad amicitiam redeant, aut certè ut nos pristinz amicitiz hoc tribuere intelligamur. Quantò melius Cicero, de Amicitia, Cap. 21? Primum danda opera est, ne qua amicorum dissidia fiant; sin tale quid evenierit, ut extincta potius amicitia, quàm oppressa esse videantur. Cavendum verò, ne etiam in graves inimicitias convertant se amicitia; ex quibus jurgia, maledicta, contumelia gignuntur; quæ tamen, si tolerabilia erunt, ferenda sunt; & hic honos veteri amicitia tribuendus est, ut is in culpa sit, qui faciat, non qui patiatur injuriam. Rectè etiam, Cicero antiquior, Auctor Pythagoricorum versuum, qui aurei vocantur, γ. 7.

Μηδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἀμαρτάνος εἴτιμα μικρῆς.

Neque oderis amicum tuum, propter exiguum peccatum.

Clericus.

712. Ἡγῆτ' ἐς φιλότιμον] Ἡγῆται præcedat, prior eat, ἀφ' ἧς γῆται. Guilelmus.

712. Δίκῃ παραχθῆν] Satisfacere verbis, aut jacturam, si quam creavit.

*Ne verò mentiaris dicis gratiâ. Sin autem cœperit
Aut verbum aliquod dicere ingratum, aut facere,
Bis tantum punire memineris. Si verò rursus
Redeat in gratiam, pœnam autem velit dare,
Recipe. miser namque vir amicum aliàs alium
Facit: tuum verò ne quid animum coarguat vultus.
Ne verò multorum hospes, néve nullius hospes dicaris,
Néve malorum socius, neque bonorum convitiator.
Neque umquam miseram pauperiem animum comedentem homini
Sustineas exprobrare, divorum munus immortalium.*

creavit, sarcinâ Clericus.

713. Διὰ τοῦτο] Hæc à superioribus non pendent, sed ad sequentia pertinent. *Guetus.*

713. Διὰ τοῦτο] Quia, propter frequentem mutationem scire non potest an ii, quos sibi amicos putat, sint re verâ amici. Qui enim eo nomine digni sunt, nonnisi diuturnitate temporis, dignosci possunt. *Clericus.*

714. Εἶδος] Nullum rei genus, nulla res, εἴ τι πρᾶγμα. τὸ εἶδος hic est πρᾶγμα. *Guetus.*

714. Σὺ δὲ μὴ πρὸς τοὺς κατὰ κράτος εἶδος] Videtur esse præceptum, cui nullus est cum superioribus ac sequentibus connexus, & quo præcipit Poëta, non tantum cavendum esse ne dicamus quæ occulta esse volumus, sed etiam ne vultu prodamus id quod silentio regimus. Itaque εἶδος hic est externa species, quæ frequentissima vocis est significatio. Hoc autem præceptum si ad dissimulationem, nocendi causâ, referatur, qualis erat Tiberiana, rejiciendum; sed si ad prudentiam spectet, quæ nonnulla intempestivè aperiri vetat, quamvis utilia iis quibus aperirentur, ambabus ulnis est excipiendum. *Clericus.*

715. Μὴδὲ πολὺξενον, μὴδ' ἄξενον καλεῖσθαι] Μὴδὲ πολὺφιλον, μὴδ' ἀφιλον. *Guetus.*

715. Πολὺξενον] Qui multos habebant hospites, iis excipiendis exhauriebantur; at qui erant planè ἄξενoi, sine gravi molestia peregrinè esse non poterant, cum apud neminem notum diversari possint. Præterea multa negotia esse poterant, quæ, nonnisi per hospites, commodè administrabantur. Scio postea ξείνους amicos dici γ. 722. Sed hic proprio sensu sumi crediderim. *Clericus.*

716. Νεκρῶν δὲ] Κατὰ γὰρ. *Guetus.*

718. Μακρῶν δὲ] Quamvis dari soleant dici dumtaxat bona, attamen Hesiodus non semel etiam mala dari dicit, un antea γ. 638. memorat κακὴν πνίλω, τὴν Ζεὺς ἀνδρῶσι δίδωσι, malam paupertatem quam Jupiter hominibus dat. *Clericus.*

719. Γλαί-

Γλώσσης περ ἡσπαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
 Φειδωλῆς, πλείη δ' χάρις καὶ μέτρον ἰότης.
 Εἰ δ' κακὸν εἶποις, τάχα κ' αὐτὸς μείζον ἀκύναις.
 Μηδὲ πολυζέινθ' δαυτὸς δυατέμφειλ' εἶναι
 Ἐκ κρονῶ. πλείη δ' χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίστη.
 Μηδέ ποτ' ἐξ ἡῶς διτ' λείβειν αἴθοπι οἶνον
 Χερσὶν ἀνίπποιον, μηδ' ἄλλοις ἀθανάτοιον.
 Οὐ γὰρ τίγχε κλύουσιν, ἀποπύουσιν δέ τ' ἀργεία.
 Μηδ' ἀντ' ἡελίοιο πετραμυλ' ὄρεθ' ὁμιχέειν.
 Αὐτὰρ ἐπὶ κλέε δύη, μεμνημύλ', ἐς τ' ἀνιόνλ',
 Μήτ' ἐν ὁδῷ, μήτ' ἐκτὸς ὁδῶ προβάδην ἐρήσης,

720

725

719. Γλώσσης περ ἡσπαυρὸς] Sententiam horum versuum illustrant Interpretes Jacobi ad Cap. III, 9, & seqq. Clericus.

722. Μηδὲ πολυζέινθ' δαυτὸς δυατέμφειλ' εἶναι] Δαυτὸς subintellige ἡσπαυρῆος. hoc est, ἰέρην. δυατέμφειλ', δυατέμφειλος, δύσκολος. ἀν' ἡσπαυρῆος τὸ πέμπεται. Hos versus sic distinguit Heinsius: Μηδὲ πολυζέινθ' δ. εἶναι. ἐκ κρονῶ πλείη περ δ. τ. ὀλιγίστη. Placet. Guierus.

722. Δυατέμφειλ'] Mare quidem dicitur δυατέμφειλον ab Hesiodo, in Theogonia, quod non sine periculo transmitti possit; hic verò, ubi sermo est de convivio, δυατέμφειλ' dici videtur qui ægrè adducitur, ut velit symbolam suam conferre ad conviviam, seu ἔσπονδον. Hoc nos docuerat Hesychius, sed verba ejus corrupta sunt. Δυατέμφειλος, ἐπὶ μὲν τ' ἡμετέρας, ἢ δυατέμφειλος καὶ περαχέος καὶ περαχίδος ἐπὶ δὲ τ' ἡμετέρας, δυατέμφειλος. Respicit ad locum Homeri Iliad. II. 7. 147. ubi hominem mortuum ex curru decidentem urinatori, ἐκ fundo maris ostrea petenti, confert Patroclus, hisce verbis:

Πολλὰς ἂν κορίσειεν αἶψα ὅτε τύβεια διφῶν
 Νηὸς ἀποθνήσκων, εἰ καὶ δυατέμφειλος εἴη.

Multos satiare vir hic ostrea quærans, ex navi deficiens, quatuorvis procellosus esset; nempe, mare. Ad quæ verba hæc habet Eustathius, quæ in Lexicon suum transtulit Phavorinus: Δυατέμφειλος δὲ πῶς ὁ δυατέμφειλος δι' ἡ δυατέμφειλος καὶ πέμπεται. ἔστι καὶ Ἡσίοδος δυατέμφειλον πῶς περαχέος φησὶ. Ζηνοδοτὸς δὲ φησὶ περαχέος γράφει. εἰ καὶ δυατέμφειλος εἴη, οἱ πολλοὶ, δηλαδὴ, οἰκίστη, οἱς πᾶσι τύβεια περαχέος, ὁ ἐστὶ δυατέμφειλος, οἱ καὶ Ἡσίοδος: μηδὲ πολυζέινθ' δαυτὸς δυατέμφειλος εἶναι, ὁ ἐστὶ δύσκολος ἀποπύεσθαι: difficilis, qui ægrè adduci potest ut veniat, quamvis accersitus. De ἰέρην autem multa habet Isaacus Casaubonus ad Characteres Theophrasti. Clericus.

722. Μηδὲ πολυζέινθ' δαυτὸς] Ut hoc præceptum, quod est ἀπὸ
 συμβόλου.

*Lingua certè thesaurus inter homines optimus
 Parca, plurima verò gratia, si modum servet.
 Quòd si malum dixeris, forsàn & ipse majus audies.
 Ne in convivio, quod multi amici instruant, sis morosus
 De symbolis: plurima enim gratia, sumptusque minimus.
 Neque umquam mane Jovi libato nigrum vinum
 Manibus illotis, neque aliis immortalibus.
 Neque enim illi exaudiunt, respiciunt verò etiam preces.
 Neque contra Solem versus stans meito,
 Sed etiam postquàm occidit memor ejus rei, usque ad orientem,
 Neque in via, neque extra viam inter eundum meas,*

συμβόλιον & κηρύβεον, quæ collatis ab unoquoque sumtibus insti-
 tuebantur, constet sibi, sublatâ distinctione, ita lego: Μηδὲ πάλυξεί-
 νει δαιτὶς διατρέμφειν εἶναι. Ἐκ τοῦ πλείονος χάρις, δαιτὶν τ' ἐλε-
 γειν. Sensus est hoc modo mirè directus & perspicuus. *Heinsius.*

725. Χερσὶν ἀνέπθου] Faciebat hoc non parum ad munditiem, quæ
 à sacra facturis postulabatur. Vide not. ad Gen. XXXV, 2. Hinc in
 proverbium abiit *illotis manibus* aliquid facere, quod perinde est ac
 imparatum esse. *Clericus.*

726. Ἀποτρέψει δὲ τ' ἀγροί] Ἀποτρέψει). Τὸ ἀγροί, prex. propriè &
 primò imprecationes, sive κατὰ τὴν ἀφροσύνην χάρις, ἀγροί dicitur. *Guis-*
tus.

727. Μηδ' αὐτ' ἡλίοιο] Hic *Hesiodus* non vetat de die meire, sed
 tantum stantem, ad solem conversis ac reiectis pudendis. Malè hunc
 locum acceperat *Claud. Salmasius* Exercit. *Plinianarum* p. 431. quasi
Hesiodus velit de nocte tantum lotium emitti; quod absurdum est,
 nec potest observari. Itaque cum castigavit, sed acrius æquo, *Dio-*
nyf. Petavius in *Miscellis* Exercit. Cap. I. & rectè observavit hunc
 versum interpunctione & sententiâ à sequenti esse distractum. *Cle-*
ricus.

Ibidem. Ο'ρθός] Stans, ut Gallicè *droit*. Vide *Iliad.* Σ, 246. & lo-
 cum *Herodoti* laudandum ad γ. 731. *Clericus.*

728. Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ δὴ μεμνημένος εἰς τ' ἀνέσταν] Ab occasu ad or-
 tum rectum meire licet. Malè interpretes. πρὸς τὴν πλείονος post τὸ ἀνέσταν.
Guisztus.

728. Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ δὴ] Hoc versu & duobus sequentibus, ut re-
 cte *Petavius*, hortatur Poëta, ut ne post occasum solem, ac nocte
 quisquam ambulando meiat, aut denudatus, quòd etiam nocti vene-
 ratio quædam adhibenda sit. Igitur post ἀνέσταν non est ponenda π-
 λείονος πρὸς, ut multi fecerunt. *Clericus.*

Μηδ' ἀπυγμνωθείς· μακάρων τοι νύκτες ἕασιν·

730

Ἐζόμενος δ' ὅγε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένος εἰδώς,

Ἦ' ὅγε πρὸς τοῖχον πελάσκει δ'ερκέος αὐλῆς.

Μηδ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμένος ἔνδοθεν οἴκου

Ἐσίη ἑμπαλαδὸν παρὰφαινέμεν, ἀλλ' ἀλέαοθ'.

Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου ἀπνοστήσῃ

735

Σπερμαίνειν γνέω, ἀλλ' αἰθανάτων ἀπὸ δαιτός.

Μηδέ ποτ' αἰεταῖαν ποταμῶν καλλιέρροον ὕδαρ

Προσὶ περᾶν, πρὶν γ' ὄξη ἰδὼν ἐς καλά ῥέεσθαι,

Χεῖρας νιψάμενος πολυηράτῳ ὕδατι λευκῷ.

Ὅς ποταμὸν Διὰβῇ, κακότητι δ' χεῖρας ἀνιπθῇ,

740

Τῷδε θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἄλγεα δῶκαν ὀπίσσω.

Μηδ' ἀπὸ πεντόζοιο, θεῶν ἐνὶ δαίτῃ θालεῖν,

730. Μηδ' ἀπυγμνωθείς] Subintellige, etiam sub nocte. *Guicetus.*

730. Μηδ' ἀπυγμνωθείς] Cum Græci tunicas quidem breviores, nisi fortè hyeme, sed sine clausis femoralibus gestarent, non necesse habebant retegere pudenda ut mejerent; sed tantum inflexis genibus clunes in talos demittere, ut tunicæ inferior ora magis dilataretur, ne lotio madefieret. De iis quæ dicuntur *feminalia* vide *Isaac. Casanbonum* ad Augusti Cap. LXXXII. in notis ad *Suetonium*. Clericus.

Ibid. Μακάρων τοι νύκτες ἕασιν] Non tantum vult interdium non debuisse homines mehere stantes, ac reiectis ad solem pudendis; sed ne nocte quidem incedentes, aut pudendis nudatis; quia noctu Dii frequentius inter homines versantur, ut rectè ad hunc locum *Proclus*. Clericus.

731. Ἐζόμενος] Subintellige ἔρπει. *Guicetus.*

731. Ἐζόμενος] Hoc est, clunibus ad talos demissis. *Sam. Bocharius* Hieroz. Parte I. Lib. II c. 56. postquam ostendit Judæos stantes solitos mingere, observat Græcos sedentes minxisse nusquam reperiri, nisi apud unum *Hesiodum*, cujus vsf. 731. & 732. profert, tum subdit: *Itaque, Hesiodi ævo, Græci benè instituti, vel sedentes mingebant, vel ad parietem accedentes. Sed posterioribus sæculis, prius illud à viris usurpari desit, & mulieribus relictum. Itaque in Græcorum monumentis nullum exstat exemplum viri, qui sedens minxerit. Deinde allatis multis contrariis exemplis, addit hoc Herodoteum, quo, brevitatis causâ, hic contenti erimus; Herodoto, inquit, nihil expressius, qui ut probet Ægyptios in plerisque aliter se gerere, quàm reliquos homines, inter cetera hæc habet Lib. II. c. 35. Οὐδέποτε αἱ μὲν γυναικες*

Neque denudatus : Deorum quippe noctes sunt.
Sedens verò divinitus vir & prudens,
Aux ad parietem accedens benè septa caula.
Neque pudenda sem ne pollutus intra domum
Focum juxta revelato, sed caveto.
Neque à feralibus epulis reversus
Seminato progeniem, sed Deorum à convivio.
Nec umquam perennium fluviorum limpidam aquam
Pedibus transito, priusquàm oraveris adspiciens pulcra flumina,
Manus lotus amœnâ aquâ limpidâ.
Qui fluvium transferit, malitiâ verò manus illeceus,
Ei succensent Dii, & damna dant in posterum.
Ne verò à manu, Deorum in celebri convivio,

γυναικες ὄρθαι, οἱ δὲ ἄνδρες καθήμενοι, femina quidem stantes minguunt,
viri verò sedentes. Clericus.

733. Περὶ παλῶν] An à πάλῳ pulvisculo παλῶσα. *Gruetus.*

734. Εἰς τὴν ἐμπλασθὲν περὶ φανείαν] Quia, nimirum, ad focum erant
 Dii Penates, focusque, ut habet *Proclus*, erat domestica ara, in qua
 libationes quotidie fiebant, & se pollutos existimabant. Itaque prius
 ablucere se se necesse habebant, si præcepto *Hesiodi* obsequi volebant.
 Sic apud *Herodotum*, Lib. I. 198. ὅστις δ' αὖ μυχῷ γυναικὶ τῇ ἑαυ-
 τῷ ἀπὸ Βαβυλωνίου, ——— ὅστις γυναικὶ λῦται ἀμφότεροι, ἀγχο-
 ῦ δ' ἐδνὸς ἄψον] πρὶν αὖ λῦσθαι: quousque autem cum uxore miscetur
 vir *Babylonius*, ——— orto diluculo abluuntur ambo, nullum vas
 priusquàm se abluerint tacturi. Quæ narratio ostendit, apud Græcos,
Herodoti ætate, vulgò observatum non fuisse *Hesiodi* præceptum.
Clericus.

736. Αὐτὸ δαιτὶς] A Deorum conviviiis, quæ sacrificiis peractis
 sunt, festis Deorum sollempnibus. *Gruetus.*

737. Αὐτὰν πατάμω] An? αὐτὰν. *Idem.*

739. Λόκῳ] Λαμπρῷ, Ἀλκυῶν. *Idem.*

740. Κακότητι] Contumaciâ, contumaci malitiâ. Scribe. κακότητι γὰρ.
 Τὸ δὲ hic non placet. *Idem.*

740. Κακότητι] Hoc est, datâ operâ, spretôque Deorum Numine.
Clericus.

742. Αὐτὸ πνίξις] A manu quæ habet quinque digitos, ut αὐτὸν
 ἕξις, quinque ramos. Αὐτὸν verò λῶν χλαῖν, ut docent Græci Inter-
 pretes, est pars sicca, hoc est, extrema unguium, quæ separatur ab
 ea quæ carni adhæret. Hoc præceptum, obscurius exprimitur ab *He-
 siodo*, sicut obscure exprimebantur symbola à *Pythagora*, ut res nul-
 lius

Αὖτον ὅτ' ἡλωρῇ τάρμειν αἰθωνι σιδήρῳ.
 Μηδὲ ποτ' οἰνοχόλῳ πθέρμῳ κρητῶρ· ὅ' ὑπερθεῖν
 Πινόντων· ὅλοη γὰρ ἐκ' αὐτῷ μοῖρα πέτυκται.
 Μηδὲ δόμον ποιῶν, ἀνεπίξενον κατὰλείπειν,
 Μὴ τι ἐφεζομένη κρῶζῃ λαπέφυζα κροῶνῃ.
 Μηδ' ὅτ' ἡχυτροπόδων ἀνεπύρεκτον ἀνελόντα

lius pretii viderentur nescio quid reconditus complecti, & imperi-
 tis essent admirationi. Solent enim quàm maximè mirari quæ non
 intelligunt. Hoc videtur velle *Hesiodus*, non esse expectandum, ad
 manus abluendas, & unguium, ut probè purgentur, retrimenta se-
 canda, tempus ipsum convivii, sed manibus lotis accedendum. Alie-
 qui ne in familiari quidem convivio ungues quisquæ secet, qui no-
 lit retrimenta in patinas exsilire; quod, ut opinor, non gratius fuisset
 Græcis, quàm nobis nunc est. *Clericus*.

743. Αὖτον ὅτ' ἡλωρῇ | Ungues à carne. *Gruetius*.

744. Οἰνοχόλῳ] Τὸν κύβητον. *Idem*.

744. Οἰνοχόλῳ] Gutium, gutturnicum etiam vocabant veteres.
Scaliger.

744. Μηδὲ ποτ' οἰνοχόλῳ] Hæc est anilis superstitio, potius quàm
 præceptum ethicum, symbolorum more expressum. Hic enim Poëta
 religiosa tradit, non moralia. Itaque frustrà est *Proclus*, qui vult my-
 sticè ab *Hesiodo* significari, non esse privata præferenda communibus,
 quia κρητὴς commune erat, quo ex οἰνοχῶν hauriebant. Verùm com-
 mune etiam erat οἰνοχῶν, quandoquidem ex ea etiam vinum commu-
 ne hauriebant omnes convivæ. Alia ejus interpretamenta non sunt
 verisimiliora, ut nec cetera omnia allegorica commenta, quæ ad in-
 crustanda superstitiosa deliria Majorum suorum Græci posteriores ad-
 invenerunt; ut sapientiores viderentur fuisse, quàm fuerant. Etiam-
 num hodie veterum superstitionum vestigia videre licet, multis in lo-
 cis. Sunt qui, exempli causâ, mali ominis esse putant panem inver-
 sum, ita ut planior pars sit superior, cultros decussatim in mensa
 jacentes, salillum in mensam effusum, & similia; quibus mysticos
 sensus non minùs facile esset invenire, quàm *Hesiodæis* nugis. *Clericus*.

745. Πινόντων] Bibentibus subintellige convivis, compotoribus.
 bibendo, inter bibendum. Οἷον γὰρ ἐκ' αὐτῷ μοῖρα] Est mali ominis.
 μοῖρα omen. *Gruetius*.

746. Ἀνεπίξενον κατὰλείπειν] Superstitiosum hic aliquid esse mihi
 persuadeo, potiusquàm id quod volunt Græci Interpretes; qui pu-
 tant irrisum significari eorum, qui imperfectum ædificium sunt
 conspecturi. Existimasse videtur *Hesiodus* mali esse ominis, si cornix
 imperfecto ædificio insideret, quod facilè & frequentius fieri potuit,
 si diu imperfectum relinqueretur. Agit autem hic de lignea rustici
 casa,

Siccum à viridi refeca nigro ferro. (craterem
Neque umquam urceum, ex quo vinum infunditur, pone super
Bibentium: perniciosum enim in eo fatum est situm.
Neque domum faciens imperfectam relinquito,
Ne fortè infidens crocitet stridula cornix.
Neque ab ollis nondum dedicatis rapiens

casa, ad quam absolvendam longo tempore opus non est. Ejus opinionis vestigia remanserant apud Romanos, tempore Plinii, qui H. N. Lib. X. c. 12. sic de Cornice loquitur: *Ipsa ales est inauspicata garrulitatis, à quibusdam tamen laudata.* Deinde: *inauspicatissima fœtus tempore.* Eodem Capite, de bubone agens, ostendit à multis fœtale habitum, si domui infideret, quod conuocat hisce verbis: *Privatorum domibus infidentem plurimum scio non fuisse fœtalem.* Simile quiddam de cornice sensisse Hesiodum credibile mihi sit. Prodidit etiam Ælianus de Animalibus Lib. III. c. 9. unam cornicem mali esse ominis: οἱ τι ἔδρας ὀρεῖθαι καὶ πῆστις παρεφιδάττειναι καὶ δισύμβολον εἰς μαρτεῖαν ὀρεῖθαι εἶναι φασιν, εἰ ὑπακούσιντο κροῶνῃ μία: qui observant ubi infideant aves, & earum volatus non esse faustum auguria captantibus aiunt, si audiat una cornix. Scio interdum boni ominis fuisse cornicem, qua de re vide Int. ad Eclog. IX. Virgilii, v. 15. Sed satis mihi est inauspicatam sæpe fuisse, ut eò Hesiodum respexisse existimem. Clericus.

747. Λακέρυζα] Α λακω, λακίω, λακίρω, λακαρίω, λακαρύζω, λακέρυζα, hoc est, λακῶν strepera, garrula. Γαίετας.

748. Μῆδ' ἀπὸ χυτρεπύδων ἀνιπέρεικτων] Vetus mos sub hoc verbo latere videtur, o.ias novas lustrandi & ad usum felicem consecrandi, hoc est, benedicendi, ut loquimur. ἀνιπέρεικτοι χυτρεπύδες, hoc est, ἰφ' αἷν ἢ ἑρρέχθῃ πὲ ἱερῶ. Idem.

748. Ἀνιπέρεικτων] Scio quidem vasa dedicare solitos veteres, sed vox hæc, & verbum ἀνιπέρεικτων suadent agi potius de carne rapta ex olla, sive de anlico. mis extis, ut loquitur Festus, antequàm sacra essent facta. Adfentior itaque Sam. Bocharto sic huac locum interpretanti Hieroz. Part. I. Lib. II. c. 50. Fuere qui dapes propè crudas eripuerint non solum ex popinis, sed etiam ex locis sacris. Vide 1. Sim. II, 12. ubi filii Helis ita se gessisse narrantur. Qualis apud Athenæum describitur mulier quædam, quæ sacra nondum immolata devorabat, ἰφ' αἷν ἢ ἑρρέχθῃ πὲ ἱερῶ, à vera illa rapiens; & in Suetonio Vitellius c. 13. homo non profunda modo, sed intempestiva quoque ac fordidæ gula, ne in sacrificio quidem umquam, aut utinere ullo, temperavit, quin inter altaria ibidem statim viscus & farra panè raptà è focis manderet. Denique, ut Poëta auctor,

Est etiam è mediis victima rapta focis.

Εἴθεν, μηδὲ λóεοθ'· ἐπεὶ καὶ τοῖς ἐνὶ πονή.
Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοις καθίζεν (εἰ ᾧ ἀμείνον)

Cujusmodi ventres ferit illud *Simonidis*, quod tandem in proverbium cessit :

Ἄτοκα δ' ἰσθ' πολλὰ κίς καπιδίῃ.

Nondum immolata sacra sapè devorat. Proinde in *Hesiodo*, inter alia præcepta, hoc quoque habetur, ne ab ollis nondum sacrificatis (cibum) rapiens comedito. Nam ut φίζεν & ἐπιφίζεν sacrificare est : ita ἀνέφρακτο est ἄδυστο, nondum sacrificatus vel immolatus, ut à *Tertze* redditur. Addatur hîsce locus *Ciceronis* è Lib. II. de Fin. c. 7. Repetimus *asotos* primùm ita non religiosos, ut edant de patella. Non necesse est nos hîc colligere quæ à Veteribus dicta sunt ἀπὸ τῶν βαρβαρῶν & θυσιασίων, qui ex altari carnes ab alio oblatas rapiebant ; neque enim de iis verba facit *Hesiodus* ; sed de iis qui ipsi sacra facientes, nondum peractis sacris, hoc est, antequàm proficias porrexissent, & adolevissent, carnes victimæ suæ comedeant. *Clericus.*

750. Μήδ' ἐπ' ἀκινήτοις καθίζεν] Per ἀκίνητα solum & lapides intelligere videtur, quæ frigida sunt & dura. Hoc præceptum *Pythagorico* illi cognatum videtur, ne sedeas super lapidem. Vel ἐπ' ἀκινήτοις καθίζεν. est ἀκίνητον ποιεῖν. *Theocr.* ἐπὶ λίθου καθίζῃ. *Gruetius.*

750. Εἴπ' ἀκινήτοις] *Proclus* sepulcra interpretatur, quæ movere nefas erat ; at eodem jure terminos agrorum interpreteris. Malim intelligere de saxis quibuscvis, quibus imponi pueros nollet *Hesiodus* ; sed tantùm tabulis ligneis, aut aliis, quæ possunt amoveri. Videtur credidisse si duodecimo die, aut duodecimo mense puer collocaretur in rupe, infirmum eum fieri. Quòd si diceretur de frequenti impositione pueri in sedili saxeo, & per totam infantiam, non careret ratione ; sed ea res exitialis non fuit duodecimo die vel mense, quàm aliis infantiae temporibus. Mera hæc fuit superstitio, cujus ratio certi non magis reddi potest, quàm somniorum febricitantis. *Clericus.*

750. Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοις καθίζεν] Notum est omnibus quàm multa de his Veteres. Ceterùm cur hoc præceptum, de non movendis sepulcris, ad παιδὸς δωδεκαετηίου spectet, numquam ostendere potuerunt. Nos hos verius, etiam sine Grammaticorum suffragio, hoc modo transponendos esse non dubitamus, qui nimium miserè truncarunt, mutilarunt, auxerunt, transposuerunt olim, tamquam vultures quidam *Homerum* & *Hesiodum* :

*Comedito, neque lavator: quia & hisce noxa inest.
Neque super immobilibus locato (non enim bonum est)*

Μηδὲ γυναικείῳ λυτῶν χρόνῳ φαιδρύνεσθαι
Παιδὸν δωδεκαετησίον, ὅτ' αἰνέ' αἰήτορα ποιεῖ,
Μηδὲ δωδεκάμηνον. ἴσον κ' τῷτο τέτυκ'
Αἴετα· λυγαλίη γὰρ ἐπὶ χρόνῳ ἴσ' ἐπὶ κ' τῷ
Ποιή.

Quantâ curâ πὲρ θεμελίον τῶν λυτῶν, quæ γυναικεία vocabant, & absolute λυτῶν, in deliciarum descriptionibus, Lampridius *lavacra muliebria*, Capitolinus *excaldationes*, sicut viri magni nuper notarunt, veteres distinxerint, pueris notum est; cùm ex aliis, tum ex Comico, qui ἐκ τῶν λυτῶν totam disciplinam Atheniensium considerari vult. Pueri autem δωδεκαεταῖοι & δωδεκάμηνοι, omnia communia cum matribus habebant, διαίτην, τροφὴν, οἶκον, id est, ipsum Gynæceum. Hesiodus ergo ne ejusmodi puerulos matrum λυτῶν ad-
fuescere sinant, ex disciplina veteri, quia θηλόνοσθαι πὲρ σώματος ex aquæ tepore existimabant, diligenter monet. Sensus erit ita perspicuus planusque, ut nihil suprâ, hoc modo.

*Neque muliebri lavacro corpus purgare
Puerum sinas duodecennem, quia masculos enervat,
Neque duodecim mensium: nocet & illud aequali modo
Viro: dura enim suo tempore & hanc rem sequitur
Pœna.*

Apparet hinc ante omnia præceptum αὐτῶν τῶν ἀκινήτων huc non spectare: quod seorsim considerabimus. *Heinsius.*

Ib. Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοις καθίζεν] Ακίνητοι sunt οἱ νόμοι: de quibus usitatam fuisse elegantissimam paræmiā μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, qua hic Hesiodus utitur, satis ex illo Platonis apparet, tertio De legibus: Οὐκ ἔνδ' τοῖς νομοθέταις ἡ μέγιστη τῶν μέμψων, ἰσότης αὐτοῖς πρὸς κρατεράδας τ' ὑπὸς, ἢ αὐτῶν ἄλλων νομοθετημάτων πύλας πωλεῖν γίνεσθαι, εἰάν τις ζητῇ γῆς τι κλῆσιν κινεῖν, κ' χρητὴν διάλυσιν, ὅρῳν αἰς εὐκ' αὖν δύνασθαι αὐτὸν τῶν γῆρας πρὸς τὸ ἴσον ἔχοντος. αἰς ἐπιχειρεῖν δὲ νομοθέτη κινεῖν τῶν τοιούτων π' πᾶς ἀπαγορεύεται λέγον, μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα. Et Eusebius Præparat. Evang. lib. III. Ἡμεῖς δὲ πρὸς μέγιστον ἀσθεῖν, τὰς ὕψους ἐμφανέας κ' ἀνεξετάστους δυνάμεις ἐν ὑδρὶ λόγῳ πεινόμενοι· ἀνταρξες δὲ παρανομιῶντες, οἷον σὺν ἡμεῖς τὰ πάτρια, μηδὲ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, τοιοῦτον δὲ κ' ἐφ' ὅσον τῇ τῶν πατέρων ἀσθεῖα, ἀλλὰ μὴ πολυπραγμοῦσιν ἔργῳ καινοτομίας. Καθίζεν ἐπ' ἀκινήτοις, pro κινεῖν τὰ ἀκίνητα, quàm eleganter dictum sit, ostendimus ad Proclum. *Idem.*

Ibid. Οὐ γὰρ ἄμεινον] Vetus clausula qua potissimum utebantur in interdicitis suis Principes, erat, οὐ γὰρ ἄμεινον. Sic apud Herodotum

Παῖδα δωδεκαετηῶν, ὅτ' ἀνέρ' ἀνέλωρεαι πιεῖ.
 Μηδὲ δωδεκάμηνον· ἴσον ἢ τῷτο τέτυκται.
 Μηδὲ γυναικείῳ λατρεῖν χροῖα Φαιδριώεσθ
 Ἀνέρεα. λουγαλέη γὰρ ὅππ' χρόνον ἐς' ὅππ' ἢ τῷ
 Ποινῇ. μηδ' ἱεροῖσιν ἐπ' ἀσφοδύμοισι κυρήσας,
 Μωμῶειν αἰδοῦντα θεὸς νύ τι καὶ νεμεσῶ.
 Μηδέ ποτ' ἐν περὶ ποταμῶν ἀλαδε περρεόντων,
 Μηδ' ὅππ' κελυαίων ἔρεϊν· μάλα δ' ἐξαλέεσθ.
 Μηδ' ἐναποψύχειν. τὸ γὰρ ἔτι λωϊόν ἐστι
 ὧδ' ἔρδειν. δεινὴν γὰρ βροτῶν ὑπαλδίοιο Φήμην.
 Φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται, καὶ φη μὲν αἰερεῖ

755

760

in cautione sepulcrali in Epitaphio Nitocridis : ὅτ' ἐπεὶ ἡμεῖς ὅσπερ γενο-
 μένῃ Βαβυλωνίᾳ βασιλείῃ, ἢ ἀσπίδι χρηματίζοντες, αἰοῖζας τὸ πέφον, λα-
 βέτω ὁχλοῦ βύλας) χρηματίζοντες. μὴ γὰρ τοῖς μὴ ἀσπίδας γὰρ ἢ ὅτ' αἰμεινον.
 Quia autem vulgò etiam in Ethicis cautionibus ea utebantur clausu-
 la, Horatius Philosophiam alibi, meliora dixit, id est, τὰ αἰμει-
 νω.

Cum tu coemptos undique nobiles
 Libros Panati, Socraticam & domum,
 Mutare loricis Iberis
 Pollicitus meliora temnas.

Pollicitus meliora, est, ὅτ' ἐπεὶ φιλοσοφίᾳ ἀντιποιεῖσθ. Hein-
 sius.

751. Παῖδα δωδεκαετηῶν] An 12. dierum? vide Plutarchi expo-
 sitionem apud Proclum, qui πρὸς τοῖς αἰσθητοῖς intelligit. Hunc & sequentes
 quatuor versus aliter disposuit Heinsius, quem vide. Guie-
 tus.

753. Μηδὲ γυναικείῳ λατρεῖν] Nihili fecerunt posteriores Græci
 hoc Hesiodi præceptum, quod iis exprobrat Clemens Alexandrinus, in
 Pædagogo, Lib. III. c. 5. ubi agit πῶς πρὸς τὰ λατρεῖν ἀναστρέψαντες, &
 hæc habet : ἔχει δὲ τοῖς βαλομένοισι τὸ ἄλλαν οἴκῃ τις κατακλείσας γυμνα-
 σὶ τοῖς βαλάνοις διασπᾶσθαι. ἐνταῦθα γὰρ ἀποδύσασθαι τοῖς διαλείψας, ὡς περὶ κα-
 πηλοῖς συμμέτῃν, ὅτε αἰσχύνοινται. ἀλλ' ὁ μὲν Hesiodus : Μηδὲ γυναικείῳ λα-
 τρεῖν χροῖα Φαιδριώεσθ, παρεμνήσθη. καὶ δὲ ἀνέρεσσι, ἀνδράσιν ὅμῃ καὶ γυναι-
 κῇ πρὸς βαλάνοις. Licet autem aliis volentibus eas, quæ domi sunt inclu-
 sa, nudas videre in balneis; hic enim se exuere spectantibus, tamquam
 corporum cauponibus, non erubescunt. Sed Hesiodus quidem corpus sæ-
 mineo non exhibere lavacro, suadet. Viris autem & sæminis commu-
 nia aperta sunt balnea. Nonnulli tamen Principes hoc, apud Roma-
 nos

*Puerum duodecennem: quia virum inertem facit:
 Neque duodecim mensium: æquale & hoc est.
 Neque muliebri in balneo corpus abluito:
 Vir: gravis enim suo tempore erit & hujus rei
 Pœna. neque in sacrificia accensa incidens,
 Reprehende arcana: Deus quippe & hac indignè fert.
 Nec umquam in alveo fluviorum mare influentium.
 Neque super fontes meito; quin valdè evitato.
 Neque incacato. id enim nihilo est melius
 Sic facere. gravem verò mortaliū evitato famam.
 Fama enim mala est, quæ celeriter quidem excitatur*

nos emendare conati sunt. Vide Hieron. Mercurialem de Arte Gym-
 nast. Lib. I. c. 10. Clericus.

756. Μαρτυρεῖν αἰδήλα] Hoc est, ut quidem videtur, irridere ri-
 tus, quorum rationem ignoraveris, quia tibi non placent. Quod
 præceptum superstitionissimas quasque cærimonias in tuto locat, quæ
 poterunt semper defendi ab iis quibus placebunt, hoc prætextu quòd
 earum rationes ab iis, qui eas improbant, ignorentur. At quidquid
 Rationi & rectæ de Numine notioni adversatur, id meritò possu-
 mus μαρτυρεῖν, quamvis institutionis ejus causas ignoremus. Res ipsa
 sæpè docet nullas satis graves esse potuisse. Clericus.

757. Μηδὲ ποτ' εἰς αἴσχῃ] Hos versus delendos censet Plutarchus,
 teste Proclo. ἐπέχω. vide Plut. Guetius.

759. Μὴδ' εὐαποψέχων] Α'φοδύων, εὐαποψαλέων, ἀ ψύω, πύω σπου-
 ψύω, ἀποψύω &c. Idem.

760. Δουλοῦ δὲ βεβητῶν ὑπερλαύσο φήμην]. Non sunt, nimirum, ea
 facienda, quæ cū omitti sine crimine possint, si fierent famam pra-
 vam crearent; nam in rectè factis, & quæ virtus à nobis postulat,
 parum curandam famam docent Philolophi. Ubi agitur officium
 quodpiam, à vera virtute præscriptum, nihil magis præstandum est,
 quàm ne, pecorum ritu, sequamur antecedentium gregem, pergentes
 non quā eundum est, sed quā itur. Atqui nulla res nos majoribus ma-
 lis implicat, quàm quòd ad rumorem componimur; optima rati ea quæ
 magno adsensu recepta sunt, quorūque exempla nobis multa sunt; nec
 ad rationem, sed ad multitudinem vivimus. Inde ista tanta coacervatio
 aliorum supra alios ruentium. Verba sunt Seneca, ex Cap. I. de vita
 beata, ubi & alia in eandem sententiam. Clericus.

761. Κύφῃ μὲν αἰσπῶν] Subitò facilis, valdè facile est eum subire.
 Guetius.

Ῥαῖα μάλ', ἀργαλήν δ' Φέρην, χαλεπὸ δ' ἄποθέσθ'.
 Φήμη δ' ὅς τις πάμπαν ἀπόλυται, κῦπνα πολλοὶ
 Δαοὶ φημίζουσι. θεὸς νύ τις ἐστὶ καὶ αὐτή.

ΕΡΓΩΝ ΤΕΛΟΣ.

764. Θεὸς νύ τις ἐστὶ καὶ αὐτή] Alii πῶς forsan πῶς. *Idem.*

764. Θεὸς νύ τις ἐστὶ καὶ αὐτή] Poëta postquam prosopopœa abusi sunt, ut
 commenitias personas ex affectibus facerent, aliisque id genus;
 postea sibi ipsi persuadent verum esse quod finxerunt. Sic *Hesiodus*
 noster, qui in *Theogonia* tot divinas personas liberrimè finxit, hic
Εργα, in seriis præceptis, quasi Deam habet, rationemque hanc
 profert, ut persuadeat ita instituendam vitam ne rumoribus sinistris
 occasio;

*Facillimè, molesta verò portatu, difficilisque depositu.
Fama verò nulla prorsus perit, quam quidem multi
Populi divulgant. quippe Dea quadam est & ipsa.*

O P E R U M F I N I S.

occasionem præbeamus. Atqui si fama facinoris alicujus, aut flagitiosæ vitæ sit vera, res fugienda fuit, non propter famam, sed quia mala erat; si verò sit falsa, nec uillâ nostrâ culpâ excitata, spernenda est. *Rumor* autem neutrà ratione Deus dici potest, nisi poëticâ *τερολογία*, quæ etiam pravum *Rumorem* Deum esse fingit; cujus rei existat insigne exemplum, apud *Virgilium* *Æneidos* IV. 174. in descriptione Famæ. *Clericus.*

Η ΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Ημέρη.

Η Ματα δ' ἐκ δόθεν πεφυλαγμένῃ, δὲ καὶ μοῖραν, 765
 Περφραδέμεν δμῶεσι. τεληκάδα μηνὸς αἰρίην
 Ἔργα τ' ἐπιπίδεν, ἡδ' αἰμαλίῳ δατέαδθ.
 Εὐτ' ἂν ἀληθείῳ λαοὶ κείνοντες ἄγωσιν.

765. Ηῦμαι δ' ἐκ δόθεν] De superstitionis hisce deliri, hac certe in re, Poetæ præceptis iudicium *Plutarchi* vide ad γ. 824. *Clericus*.

766. Περφραδέμεν] Τὸ περφραδέμεν hic est agendo præcipere, σημαίνει imperare. Τεληκάδα μηνὸς αἰρίην] Supple περφραδέμεν. *Guicetus*.

766. Περφραδέμεν] Hoc est, prius doce, ne quid infaustis diebus aggrediantur. *Hesychius*: φράζει, δεικνύει, σημαίνει, λέγει. Quamobrem & apud Romanos, nonnullorum in Tricliniis, affixæ erant Tabulæ, in quibus qui dies boni, quique incommodi essent notatum erat, ut est apud *Petronium* Cap. XXX. *Clericus*.

Ibid. Τεληκάδα μηνὸς αἰρίην] Hoc est, ultimum diem cuiusque mensis; nam antiquissimi Græci, ut etiam Orientales, menses Lunares habebant, quos singulos triginta diebus claudebant, ut ostendit multis *Dionys. Petavius* Lib. I. de Doctr. Temporum, & eminentissimæ dignitatis ac eruditionis vir *Henr. Novissus* in Dissert. de Mense & Anno Macedonum Cap. I. *Clericus*.

767. Ἐπιπίδεν] Hóc est, diligenter expendenda servis attributa opera in mensem, ut videas an ea rectè perfecerint. *Clericus*.

Ibid. Αἰμαλίῳ] *Hesychius* interpretatur αἰμαλίῳ πλὴν τροφῆς, παρὰ ἀεμύζον καὶ ἰχυροποιεῖν τὰ μέλη. Hanc quoque, & alias originaticnes non meliores habet *Etymologicon Magnum*. At satius est interpretari αἰμαρδεῖον ἡμέραν τροφῆς, convenientem unicuique cibum, quem *demensum* vocabant Latini, & quem singulis Calendis distributum servis docuerunt viri docti ex hoc *Plauti* loco, in *Sticho* Act. I.

HESIODI ASCRÆI DIE S.

Dies verò ex Jove observans, benè secundùm decorum,
Doce servos. tricesimum mensis optimum
Ad opera inspicienda, demensumque dividendum:
Nempe, cùm in rebus agendis populus versatur.

S. 2. 7. 3. ubi herus servos sic alloquitur: *vos meministis quot Calendis petere demensum cibum.* Ad quem locum vide Intt. Pignoriùmque & Porram de Servis. Clericus.

768. Εὐτ' ἀν' ἀληθείῳ] Quamvis communis interpretatio bona sit, tamen aliter intelligo. Nam εὐτ' ἀν' ἀληθείῳ indicari illis verbis tempus dici, quod vocatur *πληθύνει ἀγορῆς*, frequens forum quando jus dicitur, hoc verò est ἀληθείῳ κέρειν. Scaliger.

768. Εὐτ' ἀν' ἀληθείῳ] Ordo εὐτ' ἀν' λαοὶ ἄγωσι πλὴν τετραγὰν, supple κέρειντες ἀληθείῳ, hoc est, revera, ex rei veritate; hoc est, quando ἡ σύνοδος γίνεται ἐν τῇ τετραγὰν ἀληθῶς. vide Proclum. Guentius.

Ibid.] Plenius mentem suam expressit *Jos. Scaliger* de Emend. Temporum Lib. I. p. 4. ubi agit de partibus diei. Itaque verba ejus hic apponemus: „Tempus antemeridianum designantes dicebant „ *πληθύνει* vel *πληθύνει ἀγορῆς*, convenientibus, scilicet, eo tempore in comitium viris; ut *Hesiodus* dicit, εὐτ' ἀν' ἀληθείῳ λαοὶ κέρειντες ἄγωσι. Quod tamen longè aliter Græci Interpretes illius Poëtæ exponunt. Aiunt enim *Hesiodum* intellexisse de tricesima mensis Lunaris, & sensum loci Hesiodi esse perinde ac si dixisset: quando homines veram triacada lunarem agunt, & non secundum usum politicum, sed secundum motum Lunæ. Quod tamen nobis valdè coactum videtur, & mentem *Hesiodi* hanc fuisse dicimus: *τετραγὰν* esse valdè idoneam rebus gerendis eâ horâ, quâ homines ad jus in forum conveniunt. *Homerus* *Odyss.* M.

„ — Ἦμῶς δ' ἐπὶ δέσπονι αἴτῃ ἀγορῆν αἰεὶ
„ Κερῶν τεῖκεα πολλὰ διαζομφῶν αἰετῶν.

„ Quando

Αἶδε γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς ὡδὲ μηπόεν[Θ].
 Πρῶτον ἔτη, πτεγὰς πε, καὶ ἐβδόμη, ἱερὸν ἡμᾶρ.
 Τῇ γὰρ Ἀπίλωνα χρυσάορα γένετο Ληταί.
 Οὐδοάτη τ' ἐνάτη πε, δύνω γε μὴν ἡματα μελὺς
 Ἐξοχ' αἰετομύοιο βροτήσια ἔργα κένεαδ[Θ].
 Ἐνδεκάτη πε, δωδεκάτη τ', ἄμφω γε μὴν ἰσθλαί.

„ Quando ad cenam vir à foro surrexit, postquam judicavit de multis
 „ litibus, juvenibus litigantibus. Quæ sanè interpretatio melior vul-
 „ gari. Sic etiam paulò pòst dicit, ἡμᾶρΘ ἐν πάλιν, quod nos in-
 „ terpretamur, jam adulto die. Hæc vir summus, cui adsentimur.
 Nimirum, hic ἀλήθεια non est veritas, sed jus, aut justitia, ut passim
 apud Poetas; & κλέων ἀλυσίλιν idem est ac κλέων δημοίης, ut loqui-
 tur Hesiodus Theogon. γ. 85. hoc est, jus dicere. Ἀζω verò vox est
 juridica, quæ dicitur de occupatione Judicum jus dicentium, homi-
 nūque propterea ad eos convenientium, de qua vide Interpretes
 ad Act. XIX, 38. Aliter sensum expresseris his verbis: ὅτι ὑπὸ τῶν
 λαῶν ἀγροτῶν ἀγροτῶν καὶ κλέωνται δικαί κατ' ἀλήθειαν: cū à populis co-
 lebantur dies fasti, quibus jus dicitur, & lites secundum justitiam ju-
 dicantur. Clericus.

769. Αἶδε γὰρ ἡμέραι] Superiores quatuor versus spurii viden-
 tur. Hic autem incipit Hesiodus. Sic liber ἔργων & abruptè inci-
 pit ἐκ ἄρα μῦθ[Θ] &c. Theogonia autem ἦτοι μὲν πρῶτον, &c.
 Guiccius.

769. Διὸς περὶ μηπόεν[Θ]] Erravit vir summus Angelus Politia-
 nus, cū tres dies Jovis ab Hesiodo statui observat, ex hoc loco,
 Vetustissimi Poëtæ, ominis causâ, utebantur ἐν περὶ τῆς Διὸς ele-
 ganter, in narrationibus etiam, quacumque de re agebant. Ita in
 principio continuò τ' ἔργων, Οἳ περὶ βροτῶν ἀνδρῶν ὁμῶς, ἀφατὴν πεφα-
 τοί πε, Πῆται τ' ἀρήτοι πε, Διὸς μεγαίλοιο ἔκρη. Ubi illud postremum omi-
 nis causa ponitur, & ex abundantia: nam nihil est quod referatur. Pe-
 culiariter autem singulos dies Poëtæ, ἡμέρας ἐν Διὸς dicunt simplici-
 ter. Sic in illo ὅσας γὰρ νύκτας πε καὶ ἡμέρας ἐν Διὸς εἶσι. Auctor Mega-
 rx Idyllii Dorici: σὺ δ' ἦντι λείπας ὕδωρ Νύκτας πε κλείματα καὶ ἐν Διὸς
 ἡμερῶν ὅσας. Ita Hesiodus cū rationem τ' ἡμερῶν incipit, in ge-
 nere jubet φυλάσσειν ἡμέρας ἐν Διὸς, id est, simpliciter, dies quos
 natura constituit: ita ea vox millies à Poëtis ponitur. Sic Apollonius
 & Nonnus αὔρας ἐν Διὸς dixerunt, sicut Hesiodus ἡμέρας ἐν Διὸς. Om-
 nes enim res ominis causa Διὸς dicebant. Ita ut inde τὸ Διὸς, ἐν πε-
 ρὶ τῆς, in usu remanserit. Ut cū Theocritus dixit, Μουσίων ἀπὸ
 ἰδὲ, Διὸς μέγα βυλάσει[Θ]: quod etiam veteres magistri videntur ex
 eo loco ad Homerum notare. Id quod illi toties ἐν Διὸς dicunt, He-
 siodus

Hi enim dies sunt Jove à prudente.

Primum, novilunium, quartusque, & septimus, sacer dies:

Hoc enim Apollinem ense aureo armatum peperit Latona.

Octavusque & nonus ambo dies mensis

Egregie crescentis ad curandum opera mortalium.

Undecimus verò, duodecimusque, ambo quidem boni:

fiodus híc παρὰ Διὸς, dixit. Αὐτὸς δὲ, inquit, ἡμέτερον εἰς παρὰ Διὸς: id est, *Hi sunt dies de quibus acturi sumus*: quicquid non interpretamur, ominis causa dicitur. Atque hæc causa est, cur Proclus, qui tam studiosè ex more familiarum suarum, dies persecutus est, nihil ἑὸς Διὸς ἡμετέρον dicat, nisi quod πάντες τὴν ἀγαθὴν ita dici existimat. At qui Hesiodus, post hanc formulam, non τὴν ἀγαθὴν solum, sed & τὴν κακὴν aggreditur divisionem. Tzetzes ad omnes dies retulit: quamquam more suo nugacissimè supra, ἐν Διότῃ, οὐ τοὺς καὶ φερόμενον exponat; híc verò παρὰ τὴν εἰρημολόγησιν. Sed veniam meretur qui à Grammaticis dissentit, cum ipsi toties à se abeant. *Heinsius.*

770. Πρώτην ἔτη] Ἡ τελευτὴς supra dicta. *Griesius.* Fallitur, ut sequente notà Scaligeri liquet. *Clericus.*

770. Πρώτη ἔτη] Ἐν vocabatur temporibus Hesiodi prima mensis. Sed Solon omnium primus vocavit τὴν τελευτὴν ἔτη καὶ ἔτη. *Scaliger.*

770. Καὶ ἑβδόμη] Nimirum, mensis, non hebdomadis, ut rectè ostendit *Joan. Seldenus* de Jure Nat. & Gentium Lib. III. c. 17. contra Veteres & Recentiores, qui frustra híc vestigia Judaici Sabbathi quæsserant. *Clericus.*

Ibid. Ἡμέρα ἡμέρα] Non significatur dies profectus, quo ferias agitari oporteret, sed dies faustus. Vide γ. 819. Idem est ac πεπλοσφόρον ἡμέρα γ. 799. hoc est, dies valdè accommodus ad res gerendas, quod vidit etiam idem *Seldenus*, loco memorato. *Clericus.*

771. Τῇ δὲ Ἀπόλλωνα χρυσόεσσαν γένετο] Nempe, mensis Thargelionis. *Diogenes* in vita Platonis §. 2. Γίνεται Πλάτων — Θαργελιῶντι ἑβδόμῃ καὶ ἐν Διήλοι τὴν Ἀπόλλωνα χρυσόεσσαν φασί: nascitur Plato Thargelionis septimo, quo Delii natum Apollinem dicunt. Ad quem locum, vide Intt. quibus succenturiandus vir illustris atque eruditus *Ezech. Spanhemius*, ad Callimachi hymnum in Delum γ. 251. Propterea uniuscujusque mensis dies septimus sacer erat Apollini, non tantum dies ille Thargelionis mensis, ut observavit & *Seldenus* eo, quem antea indicavimus, loco. *Clericus.*

773. Ἐξοχ' ἀγαθὰ] Subintellige ἐν, hoc est, ἔξοχα ἐν πᾶσι τὰ ἔτη βε. μ. α. Egregia sunt. *Griesius.*

Ἡ μὲν ὅτ' αἰείκειν, ἡ δὲ εὐφρονα καρπὸν ἀραιῶν.
 Ἡ δὲ δωδεκάτῃ τ' ἐνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
 Τῇ γάρ τοι νεῖ νήματ' αἰεσιπότῃ αἰετῆρος,
 Ἡ μάλα ἐκ πλείων, ὅτε τ' ἴδῃς σωρὸν ἀμῶνται.
 Τῇ δὲ ἰσὺν σῆσαιτο γυνή, πρῶταί τε ἔργον.

775. Οἷς αἰείκειν] *Sam. Bochartus Hieroz. Part. I. Lib. II. c. 45.* postquam egit de vulfione lanæ; „ Vellendi, inquit, morem quod attinet, is olim Romæ fuit in usu, & in vicinis locis, non in Judæa, nec in Græcia. Saltem, apud *Hesiodum*, qui de re pecuaria scripsit primus omnium, οἷς αἰείκειν, non est *oves vellere*, sed *tondere*, ut in *Theocrisi Bucoliastis*,

„ ————— ὁππότῃ πεζῶ

„ Τὰν αἶν, τὴν πελῶν.

„ *Cum ovem pullam tondebo.* Verbum enim αἰείκειν Scholiastes notat hic idem esse quod κείρειν *tondere*, αἷς καὶ παρ' Ἡσιόδῳ, καὶ ὅτι apud *Hesiodum*. *Hesychius* etiam πεζῶν est κείρειν, & πεζῶν ψίλλωσις, κερῶν, ξύρῃσις. Et quamvis apud *Archippum*, *Cratinum* & *Philemonem* ναυγῆλτων & ναυγῆλτης *vellerum vulforem* propriè sonet, veteres tamen tonsorem explicant, (*Hesychius*: ναυγῆλται, οἱ κείροντες τὰ πρῶτα. *Suidas*: ναυγῆλται, οἱ τ' αἰείκων κερῆς) quia in vocum explicatione non tam etymon, quam usus, respicitur. Clericus.

775. Εὐφρονα καρπὸν] *Lætificum.* Sic εὐφρονη nox quiete reficiens, recreans corpora, lætificans homines. *Guierus.*

777. Τῇ γάρ τοι] Subintellige ἡμῖνα ex superioribus. *Idem.*

777. Αἰεσιπότῃ] A verbo αἰεῖω & ποτὴ volatus, adversus aliorum opinionem. *Scaliger.*

778. Ἡ μάλα ἐκ πλείων] E'κ πλείων unâ voce, hoc est, die pleno, æstivo scilicet. Nam hiberni dies sunt dimidii tantum. Infra εἰσιγὰς δὲ εἰς μεγάλην πλείων ἡμῶν. *Guierus.* Gallicè ad verbum exprimas *en plein jour*, hoc est, medio die, quemadmodum interpretatur hunc locum *Jos. Scaliger*, ut diximus ad γ. 768. Sic dicebant *πλεῖον*, la pleine nuit, quamvis aliter vocem interpretetur *Hesychius*. Clericus.

Ibid. Οὔτε ἴδῃς] Hoc nomen formicæ κατ' ἐξοχὴν datum. *Horat.* *Parvula nam exemplo magni est formica laboris.* *Guierus.*

Ibidem.] Solet *Hesiodus* designare animalia nominibus adjectivis, quibus eorum natura vel solertia optimè describitur. Sic pro *Cochelea* habet φασείων, *domiportam*, pro *hirundine* ἐρτορόλω, *mane lucentem*. Nullum Epitheton formicæ melius conveniat, quam ἴδῃς, quam in rem vide quæ collegit *Sam. Bochartus Hieroz. Part. II. Lib. IV. c. 22.* Quod autem hic dicitur duodecimo die mensis colligere acervum

*Hæc quidem tondendis ovibus, ille verò latis segetibus metendis.
Duodecimus tamen undecimo multò melior.*

*Hoc enim net fila in aëre suspensus araneus
Die adulto, quam & prudens (formica) acervum colligit.
Hoc telam ordiatur mulier, & inchoet opus.*

acervum nemo nescit tam verum esse, quam araneum telam eo potissimum die texere, hoc est, planè ridiculum & falsum. Quare miror Poëtam nostrum tam confidenter mentitum, in re quæ à puerulis argui poterat. Superstitione, scilicet, animus præpeditus mendacio patet, clausus est veritati. Sed quod magis mireris, non Poëtæ, sed Physici, hoc est, veritatis indagatores, somnia ejusmodi, pro rebus compertis, venditarunt; quod ex *Bocharti* collectaneis ejusdem Libri Cap. XXI. agnosces. Sunt enim prolixiora, quam huc transferri queant. *Clericus.*

779. Τῇ δ' ἰὺν στήσωτο γυνὴ] Ἰσὺς Græci vocant ligna illa erecta, quibus stamina intenduntur ad telam faciendam. *Hesychius*: ἰσὺς τὸ ὄρθον ξύλον τ' οὕτως καὶ τὸ ὑφαντικόν. Latinis *jugum*, vel *tela jugalis* Cato. *Ἰσποδὴ* etiam dicebatur. *Hesychius*: ἰσποδὴ ξύλον ὄρθον ἐπὶ τ' ἀκμῆς, ὃ πρὸς δίδου ὁ ἰσὺς. Latinis dicta ea ligna *pedes tela*. Glossæ: *pedes tela*, *ισποδὴς*. *Dionysius*, in *Bassaricis*, de *Dardania* urbe *Indiz*, in qua mulieres, intra unum diem detexebant:

Ἡ δ' ὁ Δαρδανίῳ παῖον πόλιν ἐρύαγμα,
Εἰς οὗδε πέπλα γυναικὸς Ἀθλομένης ἰστική
Αὐτῇ μιν κερχάσιν, ἐφ' ἰσποδῶν πινύσται,
Αὐτῇ μιν δ' ἱταμέν π καὶ ἐξ ἰσῶν ἐρύσαντο:

Uno die, stamen in tela jugali extenderunt, detexuerunt & defecerunt. Primum igitur, in tela contexenda, telæ pedes erigere & jugum iis imponere, quod *Ovidius* *telam jugo junzere* dixit, *Hesiodus* ἰὺν στήσω. Deinde stamina telæ, vel jugo telæ adnectere, quod *telam stamine intendere* dixit *Ovidius*, & *stamen telâ suspendere*. Græci *στήματα* στήται, atque inde etymologia ἑστήμεν & *staminis*. Græcis enim *στήμων* δὲ τ' εἶναι, quod in tela staret. Doricè *στάμων*, Latine *stamen*, ut *τέρμων*, *sermen*, & similia. Attici dicebant *σποροῖα*, cum telam stamine intenebant. *Pollux*: εἶναι τ' *στήματα*, ἢ τὰ *στήματα*, καὶ *σποροῖα*. *Hesychius*: *σποροῖα* τὸ πᾶς διαζορδαῖος τ' *στήματα* παρεδίδου. *Hesiodus* *σποράλλεται* hoc idem dixit:

Ἰσὺν δὲ στήσωσιν σποράλλεται μέγα ἔργον.

Hæc *Cl. Salmasius* ad *Julii Capitolini Pertinacem* p. 127. quæ vera sunt, quamquam ex memoria malè *Hesiodi* versum profert. *Clericus.*

779. Περσάλλεται π ἔργον] Instituat opus. *Guicetus.*

780. Μῶδες

Μένους δ' ἱερῆς τελοκαδεκάτην ἀλέαδ' 780
 Σπέρμα δ' ἄρξαδαι· φυτὰ δ' ἐνθρέψαδαι αἰείη.
 Ἑκτὴ δ' ἡ μέσση μάλ' αἰσύφορός ἐστι φυτοῖσιν·
 Ἄνδρογόν' τ' αἰζαθή· κέρη δ' ὃ σύμφορός ἐστιν,
 Οὔτε γνέσθαι πρῶτ', ἔτ' ἄρ' γάρ μιν ἀντιβολῆσαι.
 Οὐδὲ μὲν ἡ πρώτη ἑκτὴ κέρησι γνέσθαι 785
 Ἄρμυ', αἰκ' εἰρίφας τὰ μινειν καὶ πάσα μήλων·
 Σηκόν τ' ἀμφιβαιεῖν ποιμνήϊον ἥπιον ἥμαρ.
 Ἐσθλή δ' ἀνδρογόν', φιλέει δέ τε κέρτομα βάζειν,
 Ψάδεά θ', αἰμυλίης τε λόγους, κρυφίης τ' ὁαρισμῆς.
 Μένους δ' ὀγδοαίτη κάπρον καὶ βῶν ἐρίμυκον 790
 Ταμνέμην, ἔρηναι δ' δωδεκάτην ταλαεργῆς.
 Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ, ὠλέει ἥματι, ἴσθαι φῶτα
 Γαίναδαι· μάλα γάρ τε νόον πεπυκασμέν' ἐστίν.
 Ἐσθλή δ' ἀνδρογόν' δεκάτη, κέρη δέ τε πετρῆς

780. Μένους δ' ἱερῆς] Posterioribus temporibus, ἱερῆς μὲν μὲν ad primam dumtaxat decadem porrigebatur; sequens decas tribuebatur μεσση μὲν. Vide *Julium Pollucem* Lib. I. C. VII. §. 5. Sed *Hesiodi* αὐτοῦ, ad vigesimum diem mensis erat ἱερῆς. Vide γ. 798. *Clericus*.

781. Ἐνθρέψαδαι αἰείη] Scribe ἐνθρέψαδαι, ab ἐνθρέψαν. *Guinetus*.

782. Ἑκτὴ δ' ἡ μέσση] Hoc est, ἑκτὴ μεσση δ' ἑκτὴ ἐπὶ δέκα. *Idem*. Fallitur *Pollux*, loco antea memorato, ubi dicit *Hesiodum* vocare μεσσην decimam quintam, cum sic vocet omnes dies secundi μηνιαίου. *Μεσση πλὴν I.* inquit, *Ἡσίοδος μὲν Ε, πλὴν μεσση φησὶ*: post decimam *Hesiodus* quintam vocat mediam. *Clericus*.

785. Ἡ πρώτη ἑκτὴ] Verè & primò sexta. *Guinetus*.

785. Ἡ πρώτη ἑκτὴ] Hoc est, sextus dies primæ decadis, seu μενους ἱερῆς. *Clericus*.

791. Οὐρῆας δ'] Subintellige ταμνέμην. *Guinetus*.

792. Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλείῃ] Hoc est, vigesima mensis æstivi. subintellige ἥματι ἐκπλείῃ. Πλείῃ ἥματι] Largo, æstivo, ut supra ἥματι ἐκπλείῃ. *Idem*.

792] Πλείῃ ἥματι] Hoc est, cum nihil deest plenæ luci, orto sole, eoque etiamnum supra horizontem versante. Vide ad γ. 778. *Clericus*.

792. Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ] Nimiùm hîc nos frustrantur Interpretes. Itaque quamvis hæc rejicere poteramus in notas nostras, ad ipsos, hîc tamen monere visum. Εἰκάς in mense multiplex est: με-
γάλη

*Mensis autem inchoati decimotertio caveto
 Sementem facere incipias: plantis verò inferendis optimus est.
 Sextus verò medius valdè incommodus est plantis:
 Viriparus bonus: puella verò non utilis est,
 Neque gigenda primùm, nec nuptui collocanda.
 Nec primus quidem sextus puella gignenda
 Aptus est, sed hædis castrandis & gregibus ovium:
 Stabulòque circumsepiendo pastoralì benignus dies est.
 Bonus verò viriparus, amâque convitia loqui,
 Mendaciâque, & blandos sermones, & occulta colloquia.
 Mensis verò octavo caprum & bovem mugientem
 Castrato, mulos autem duodecimo laboriosos.
 Vicefimo verò in magno, pleno die, prudentem virum
 Generato: valdè enim animo sapiens est.
 Bonus autem viriparus decimus, puella verò & quartus*

ζαίη dicitur postrema, respectu priorum. Atque hæc est causa, cur in Nebulis Comicus dicat *σελεύειν ἄγεω εἰς ἡμέρας*. Ὁ γὰρ ἄγεω τὴν σελεύειν εἰς ἡμέρας. Non benè intellexit locum illum Græcus Interpres. Queritur enim cur cùm τῇ *τρεκαίδε* finis sit plerumque lunæ & mensis, cùm τῇ *τρεκαίδε* sit satisfaciendum fœneratoribus, miser tamen Strepsiades *αὐτὸν εἰς ἡμέρας* agat. Atque hîc Interpretis rationes videntur mihi *λίαν ἀπρόσδοκον*. *Εἰς ἡμέρας* eleganter *πληθυντικῶς* dicuntur, cùm plures sint. H' *μεγάλη εἰς* ultima est mensis Veterum. Est autem dies illa, quæ vigesimarum ultima est: *μεγάλη* enim est ἡ ἑσπέρη quæ τὴν ἑλίου καὶ ἡμέρας præcedit. Observant enim Veteres, etiam Athenienses ante Solonem, *ἄχρη τρεκαίδε μόνον τὴν μῆνα ἡμερομενίας*. *Εἰς ἡμέρας* *μεγάλη*, est Pridie Calendarum: nona & vigesima. At Interpres Aristophanis ἡ *μεγάλη εἰς*, inquit, *ἀπὸ εἰκοτῆς πρώτης, εἰς εἰκοτῆς ὀνάτης εἰς φθίνοντος*. Ita totum tempus à xxi. usque ad xxix. *μεγάλη εἰς* esset. Sed hîc, ut diximus, terminus illius temporis intelligitur, quæ est vicefima & nona. Quàm nugentur Interpretes, qui *πλείον ἡμέρας* idem cum *εἰς ἡμέρας* *μεγάλη* esse putant, in notis ad ipsos ostendimus: ex quibus reliqua petenda quæ ad Hesiodi intellectum faciunt. Quicquid enim hîc prætermittimus, ad Interpretes olim notavimus. *Heinsius*.

794. *Κέρη δὲ πετρεὶς*] Scribe: *κέρη δὲ πετρεὶς*. an scribendum *κέρη δὲ πετρεὶς* *μείων*; placet. sic suprà *ἐκτὴ μείων*. ἡ *ποσπερεκακιδίτη*, ut suprà ἡ *ἐκτὴ μείων*. *Gruetius*.

794. *Τετράς μείων*] Hoc est, quartus dies εἰς *μεσσηνίαν* *μείων*. *Claricus*.

Μέσση. τῇ δέ τε μῆλα, καὶ εἰλίποδας ἑλικας βῆς,
 Καὶ κνώα καρχαρόδοντα, καὶ ἑρῆας παλαεργὰς
 Πρηϋνεῖν, ὅππῃ χεῖρα πθείς· πεφύλαξο ἧ θυμῷ
 Τετρεθ' ἀλδ' αἰῶσται φθίνοντός θ' ἱερμῆς πε,
 Ἀλγεα θυμοβορεῖν. μάλα τοι τετελεσμένον ἦμαρ,
 Ἐν ᾧ πετάρτη μινωὸς ἀγεσται ἐς οἶκον ἀκριπν,
 Οἰωνὸς κρίνας, οἳ ἐπ' ἔργμασι τέτῳ ἄριστοι.
 Πέμπης δ' ἐξαλέασται· ἐπὶ χαλεπαί τε καὶ αἰναί.
 Ἐν πέμπτῃ γάρ φασιν Ἑρηνύας ἀμφιπολλῶν,
 Ὅρκον πινυμένας· ἧ ἔρως τέκε πῆμ' ὀπιόρκους.
 Μέσση δ' ἐβδομάτῃ Δημήτερ' ἱερὸν ἀκτῶν
 Εὖ μάλ' ὀπιπιδόντα εὐτροχάλα ἐν αἰοῇ
 Βάλλειν· ὑλοτόμον τε ταμῆν θυλαμήϊα δ' ἔρως,
 Νύϊά τε ξύλα πολλὰ, τά τ' ἄρμματα νηυσὶ πέλονται.
 Τετρεθ' δ' ἄρχεσθ' νῆας πῆγνυσθ' ἀραιάς.

798. φθίνοντα ἱερμῆς πε] Ergo nulla mentio fiebat Ἑρμῶντος.
 Vide ad τ. 780. Clericus.

798. Τετρεθ' φθίνοντα θ' ἱερμῆς πε] Τὴν δ. καὶ τὴν κ. δ. Guietus.

799. Ἀλγεα θυμοβορεῖν] Omnes, nempe, dies fausti erant hilariter transigendi, ne diei faustitas ominosâ tristitiâ corrumperetur. Itaque, quoad licuit, oportuit, Hesiodo auctore, quarto, decimo quarto, & vigesimo quarto, convivii ac computationibus tristitiam & curas animo pellere. Miror hunc sensum fugisse Plutarchum & Græcos alios Interpretes. Clericus.

799. Ἀλγεα θυμοβορεῖν] An? θυμοβορῆ, pro θυμοβόρῃ. θυμοβορῆς pro θυμοβόρῃ. αἰετούαθ' δὲ τις πετρεόδας ἄλγεα θυμοβορῆ. πετρεόδας. πεπλισμένον ἦμαρ] Subintellige ἡ πετρεόδας. πεπλισμένον an religiosum? Hesych. πεπλισμένον, φαρμακισμένον. Guietus.

801. Οἰωνὸς κρίνας] Vide Tzetzem. Guietus.

804. Ὅρκον πινυμένας] Τὴν ἱστορίαν. Guietus.

804. Ὅρκον πινυμένας] Scripsimus in versione Horciani, ut hoc Numen ab Orco, hoc est, Plutone secerneretur; nam perperam confunderentur. Nemo Poëtarum dixit Plutonem esse Eridis filium, quod de Horco hic habet Hesiodus. Alibi Deum jurisjurandi præfidem diximus. Vide not. ad τ. 219. Clericus.

805. Μέσση δ' ἐβδομάτῃ] Decimo septimo. Vide τ. 794. Cum sic dividerent mensem in tres decadas, mirum est secundæ decadi, Hesiodi tempore, non fuisse nomen. Vide not. ad τ. 780. Clericus.

805. Μέσση

*Medius. hoc verò & oves, & pedes flectentes camuros boves,
 Et canem asperis dentibus, multosque laboriosos
 Cicurato, manum imponens. Teneto verò memoriā
 Quarto die ut vites finientis & inchoantis mensis
 Doloribus conficere animum. valdè hic sacer est.
 Quarto autem mensis uxorem domum ducito,
 Observatis avibus, quæ ad hanc rem sunt optima.
 Quintos verò evitato: quia noxii sunt & graves.
 In quinto enim aiunt Furias obambulare,
 Horcum vindicantes: quem Eris in perniciem peperit perjurorum.
 Medius verò septimus Cereris sacrum munus
 Diligenter inspiciens benè aquata in area
 Ventilato: arborumque sector incidito cubicularia ligna,
 Navaliaque ligna multa, & quæ navibus congrua sunt.
 Quarto verò incipito naves compingere tenues.*

805. Μίαση δ' ἐδιδμάτη] Τῇ ἑπομένῃ ἐδιδμάτη. *Guietus.*

806. Εὖ μάλα ἐπιπλάσσων] Diligenter observans τὰ 13. scilicet, an arcem? Εὐπερὶ ἀλά] Id est, λέγει. *Idem.*

806. Ὀπιπλάσσων] Vide de hac voce adnotata ad γ. 29. *Clavicus.*

807. Βάλλον] Θιάλ, πρηνέον, ventilare. *Guietus.*

808. Τὰ τ' ἀρμόδια νηυσὶ πέλων]] Apta, commoda navibus faciendis. *Idem.*

809. Πήγνυα δ' ὀρμαίς] Scribe, πήγνυα δ' ὀρμαίς. supra ἀρχαῖα ἀμνηστῆ. compingere tenues, non crassas. vulgò *biantes*. Homer. λείποντες γλώσσοισι δ' ὀρμαῖσι, hoc est, λεπτοῖς tenuibus. *Idem.*

809. Ἀρμαίς] Meritò improbat *Guietus* verti hic *biantes*, nam *biantes* naves dicuntur quæ tempestate, aut illusione fractæ aquam per rimas admittunt. *Tenues* vertimus, quòd tenues sint navium parietes, cùm ea sit frequens vocis ὀρμαῖς significatio. Fortè etiam *leves* potuissimus vertere, ut fluctuantes insulæ dicuntur ῥῆσι δ' ὀρμαῖς, ut habet *Eustathius* ad *Iliad.* pag. 1151. Ed. Rom. Sic *Callimachus* de *Insula Delo*, Hymno in *Delum* γ. 191.

Εἴη διωδόμεν πρὸς τὴν ὕδατι νῆσόν δ' ὀρμαί,
 Πλαζόμεν πλάγιοι.

Est nota quadam in aqua Insula levis, errans per maria. Ad quem locum, consule virum doctissimum Ezech. Spanheimium. Clavicus.

Εἰνὰς δ' ἡ μέσση Ἐπιδείελα λώϊον ἡμῶν
 Πρωΐση δ' εἰνὰς παναπήμων ἀνθρώποισιν.
 Ἐὐδλὴ μὲν γάρ θ' ἦδε φυτὸν ἔμμεν, ἡδὲ γνέσθαι,
 Ἀνέρι τ' ἡδὲ γυναικί· καὶ ἔποτε πάγκαλον ἡμῶν.
 Παῦροι δ' αὐτ' ἴσασι, τεισινάδα μὲν δὲ ἀείσω
 Ἀρξασθαι τε πίθου, καὶ ἐπὶ ζυγὸν αὐχένα δεινῶν
 Βασί καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵπποις ὠκυπόδεσσι.
 Νῆα πολυκληΐδα θοῶν εἰς οἶνοπα πόντον.
 Εἰρύμεναι. παῦροι δέ τ' ἀληθέα κυκλήσονται.
 Τετράδι δ' οἶχε πίθον. πρὸ πάντων ἱερὸν ἡμῶν
 Μησῆν· παῦροι γ' μετ' εἰκάδα μὲν δὲ ἀείσω,
 Ἡὺς γνομῶνης· Ἐπιδείελα δ' ἐστὶ χειρείων.
 Αἶδε μὲν ἡμέραι εἰσὶν Ἐπιχθονίοις μέγ' ὄνειρα.
 Αἱ δ' ἄλλαι μετὰ δαποι, αἰήλοισι, ἔπ' φέρουσι.
 Ἀλλ' οὐ δ' αἰπὸν αἰνεῖ, παῦροι δέ τ' ἴσασιν.

810

815

820

810. Εἰνὰς δ' ἡ μέσση] Postea meminit πρωΐσης ἐνάδος, & τεισινάδας, unde liquet tres ἐνάδας aut enneadas in mense fuisse. Clericus.

810. Ἐπιδείελα λώϊον ἡμῶν] Ἐπὶ ῥήματι. καὶ τὴν μασημῶνα, ἐπὶ τῷ δαίματι, ἐπὶ τῷ δαίματι. Guicetus.

812. Ἐὐδλὴ μὲν γάρ θ' ἦδε] An? ἢ δὴ. placet. Idem.

814. Τεισινάδα] Vicesimam septimam intelligo, Interpretes vicesimam nonam exponunt. Idem. Fallitur. Vide v. 810.

815. Ἀρξασθαι τε πίθου] Percer un tonneau. sup. lib. α ἱερ. ὄνειρα δὲ πίθου καὶ λήγοντες κρήνην. ἐπὶ ζυγὸν δεινῶν. ordo ζυγὸν δεινῶν ἐπὶ αὐχένα. Idem.

817. Εἰς οἶνοπα πόντον] Purpureum. Idem. Imò, nigrum.

818. Ἀληθέα κυκλήσονται] An? dicunt, enunciant. Interpres γινώσκουσι. sic scribendum videtur. τῇ τεισινάδι. scilicet. Nam à superioribus pendet hic versus. Idem.

818. Ἀληθία] Hoc est, cui prorsus fidere queas, si vera sit hæc lectio. Plerique, nempe, diem illum non quidem πάγκαλον, sed nec πάγκαλον dicebant, verum dubium & incertum; quo, nempe, suscepta interdum benè, interdum malè succederent. Clericus.

820. Μέσση] Subintellige πρῶτη. Μετ' εἰκάδα μὲν δὲ ἀείσω.] Τὴν πεντήκοντον μετ' εἰκάδα, hoc est, τὴν εἰκοστὴν πεντήκοντον. Aliter Interpretes. ἀείσω εἶναι post τὴν εἰκάδα. Guicetus.

821. Ἡὺς γνομῶνης] Mane, ab aurora usque ad meridiem. Idem.

822. Μετὰ δαποι] Intercidens, inter alias cadens, παρεμπόπλων. Sic Interpretes. An? μετὰ δαποι, cassus, irritus, à sonitu qui notat inanitate.

*Nonus autem medius pomeridianus melior dies,
 Primus verò nonus prorsus innoxius hominibus.
 Bonus siquidem est ad plantandum, & ad generandum,
 Tam viro quàm mulieri: nec umquam prorsus malus dies.
 Sed pauci rursus sciunt tertium nonum mensis optimum
 Relinendis doliis, & ad jugum collo imponendum
 Bobus & mulis & equis celeribus.
 Navem multa transtra habentem celerem in nigrum pontum
 Deducito. Sed pauci veracem dicunt.
 Quarto verò aperi dolium. præ omnibus sacer dies est
 Medius: pauci verò post vicesimum mensis optimum,
 Aurorâ oriente. pomeridianus verò est deterior.
 Et hi quidem dies sunt hominibus magno commodo.
 Ceteri autem intercidentes sunt, nihil significantes, nihil ferentes.
 Sed alius alium laudat, pauci verò norunt.*

nitatem. μετὰ δὲ τοῖς, κενὰ, vasis, cassæ, irritæ, nihil fati signifi-
 cantes. Metaphora à vasis vacuis, nucibus cassis & similibus, quæ
 sonitu vacuitatem produnt. placet. ἀκήρῃ verò sunt ἀκέρῃ, κήρῃ ἢ
 ἔχουσι, nihil fati notantes. Ἀκήρῃ κήρῃ non obnoxius. Idem.

824. Ἀλλὰ δὲ ἀλλοῖσι αἰνῇ] Videtur Plutarchus, in Commentario
 ad Hesiodi Opera & Dies, ex quo multa Græci Interpretes subinde
 Scholiis suis adspargunt, egisse de hac quæstione, utrum sint alii
 dies fausti, alii verò infauti. Certè in vita Camilli, memoratâ Al-
 liensi clade, ita porro pergit: πρὸς δὲ ἡμερῶν ἀποφράδων, εἴ τι χεὶν τί-
 θεσθαι πᾶς, εἴ τι μὴ, Ἡρακλείτης ἐπέπαλξεν Ἡσιόδῳ τὴν μὲν ἀγαθὰς ποι-
 εῖν, τὴν δὲ φαύλας, ὡς ἀγνοῦντι φύσιν ἡμέρας ἀπίστος μίαν εἶναι, ἐν-
 ρωτῇ διηρώμεται: de diebus nefastis habendine sint quidam necne, & an
 rectè Hesiodum, qui alios bonos, alios statuit malos, quasi ignoret cuius-
 vis diei eandem esse naturam, reprehenderit Heraclitus, alio loco dispu-
 tavimus. Postea recenset exempla dierum, quibus non semel clades
 accepta fuerat, aut victoria relata. Deinde, ne credas ex iis exemplis
 ullum certum consecrarium duci posse, contraria profert, hisce ver-
 bis: Ῥωμαῖοι τὴν αὐτῆς ἡμέρας πρὸς τὸν μὲν ὑπὸ Κίμβρων τὸ μὲν Κηπίων
 ἀπέβαλον τρεῖς πεδὺν, ὑπὸ δὲ Λούκιου τρεῖς κτήντων. Ἀξίως καὶ Τι-
 γράτην εὐχόμενοι. Ἀπὸ δὲ οὗ βασιλεὺς καὶ Πομπήϊος Μάγνῳ ἐν τοῖς αὐ-
 τῶν ἡμετέροις ἀπέθανον. καὶ ὅπως ἐπὶ πολλὰς ἐπὶ ἀμφότερα τὴν αὐτῆς χρο-
 νίας ἀποδίδωκεν ἀντιφάσεις: Eodem die Romani prius, duce Capione, à
 Cimbris castris exuti sunt; postea verò ductu Luculli Armenios & Tigr-
 nem vicerunt. Attalus autem Rex & Pompeius Magnus natalitiis suis
 mortui sunt. Paucis ut dicam, multos possum ostendere qui in utramque

Ἄλλοτε μητρὸς πέλῃ ἡμέρῃ, ἄλλοτε μήτηρ.
 Τάων δὲ δαίμων τε παρ' ὀλβίῳ, ὅς τ' αὖτε πάντας
 Εἰδὼς ἐργάζηται, ἀναίτιον ἀθανάτοισιν,
 Ὄρνιθας κελίων, καὶ ὑπερβασίας αἰλεείνων.

Τ Ε Λ Ο Σ.

partem iisdem usi sunt temporum periodis. Hæc cum ita sint, credibile est Plutarchum probasse castigationem *Heracleti*; si modò sibi constitit; adeoque judicasse Poëtam non fuisse recensendum inter *paucos* qui scirent singulorum dierum fata, quibus se accenseri voluit, sed inter omnes omnino mortales, quibus nihil simile compertum est. Quis enim non videt anilia esse & vana omnia, quæ hîc habentur? *Clericus.*

827. Εργάζηται ἀναίτιον ἀθανάτοισιν] Hoc est, nihil inconsultis & invictis Diis aggreditur. *Gruetius.*

Versu ult. ὑπερβασίας αἰλεείνων] Non sunt intelligendæ omnes *ὑπερβασίας*, sed ex demum, quæ committuntur contra auspiciorum disciplinam, ut verba proximè antecedentia suadent. ὑπερβασίας enim dicuntur quævis delicta, quibus modum & limites à Ratione positos transgredimur.

*Interdum noverca est dies, interdum mater.
De his beatúsque & felix, qui hac omnia
Sciens operatus fuerit, inculpatus diis,
Auguria observans, & delicta evitans.*

F I N I S.

transilimus. Hesychius: Ὑπερβασίς, ὕβρις, ἀδικία, κέρδιον, μαρτυρία
(nempe, ψαδής, nisi fit hic mendum) ὑπερφασία, περὶ ὧν οὐκ ἔστιν ὅριον.
Ὑπερβασίς, ἀδικία, ὑπερφασία. Phocylides:

Ἀγρὸν γείτονι οὐκ ἀπὸ γείτονος, μηδ' ἄρ' ὑπερβᾶς.

Πάντων μίτρον ἄριστον, ὑπερβασίαν δ' ἀλγευαί.

*Ab agro vicino abstine, neque transilias (terminos) omnium optimus est
modus, transgressiones verò sunt noxia. Idem:*

Μίτρον μὲν φάσαιμι καὶ πίπειν, μυθολογῶ τι

Πάντων μίτρον ἄριστον, ὑπερβασίαν δ' ἀλγευαί.

*Cum modo edito, & bibito, & loquitor. Omnium optimus est modus,
transgressio verò vitanda. Qua in sententia, longè saluberrima, deli-
nimus, modum tandem hisce commentationibus nostris imponentes,
ut ad alia graviora redeamus. Clericus.*

Η Σ Ι Ο Δ Ο Τ

Α Π Ο Σ Π Α Σ Μ Α Τ Ι Α.

Ex Eustathio.

Ο Ὑρανή δι' ἧς ἔπικτε Λίνον πολυήρατον υἱόν,
 Οὐδ' ὅσσι βροτοὶ εἰσιν αἰοῖδοι καὶ καθαίρει
 Πάντες μὲν θρῆνῶσιν ἐν εἰλαπίναις τε χοροῖς τε
 Ἀρχόμενοι δ' Ἄλινον καὶ λήγοντες καλέεσσι.

1. Λίνον] Eustathius hos versus habet ad Iliad. Σ. 570. pag. Edit. Rom. 1167, ubi illustrantur. Dignum est notatu, in Phœnicia Lingua, ῥή lin significare ejulatum, gemitum; quod nomen ei impositum est, ob luctum quo eum discipuli prosequuti sunt, ut ostendit in hisce versibus Hesiodus. Vixit Linus iis temporibus, quibus Lingua & Litteræ Phœniciz in Græcia vigeant. Diodorus Siculus Bibliothecæ Lib. III. prodidit ex Dionysio Mythologo, ὡς ὅτι Δρύτῳ γένεσθαι Λῖνον ῥυθμῶν καὶ μῆλων ἐπὶ δὲ Κάδμῳ κρημίσανθαι ἐν Φοινίκῃ τὰ καλὰ ῥυθμῶν γράμματα, ὡς ὅτι εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταβῆναι διάλεκτον, καὶ τὰς ὡς ὅτι γράμματα ἐκείνη πῆξαι, καὶ τὰς χαρακτῆρας ἀλφειοποιῆσαι, κρημῶν μὲν ἐν τῇ γράμματι Φοινίκῃ κληθῆναι, ἀλφὰ τὸ παρὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐν Φοινίκῃ μεταποιηθῆναι. ἀλφὰ δὲ τὸ Πελασγῶν ὡς ὅτι γράμματα τοῖς μεταπειθεῖσι χαρακτῆρος, Πελασγικὰ ὡς ὅτι γράμματα. τὸ δὲ Λῖνον ἐπὶ ποιητικῇ καὶ μελωδίᾳ λαμβανόμενον μεταηγεῖσθαι καὶ ποιῆσαι, ἐπιφανιστάτης δὲ τῆς, Ἡρακλίας, Θάμουρος καὶ Ὀρφείας. τῶν δὲ τὸ Ἡρακλίας καθαίρει μανθάνοντες, ἀλφὰ τὴν ψυχῆς βραδυτῆτι μὴ δύνασθαι διδάσκειν τὴν μάθειν ἐπιθεῖσθαι δὲ Λίνῳ ποιηταῖς ἐπιμνησθέντες διορθώσαι, καὶ τῇ κηδερά τὸ διδάσκαλον πατέχοντες ἀποκρίσθαι: Linum. apud Græcos, primum inventorem rhythmorum & melodia fuisse; præterea cum Cadmus attulisset ex Phœnicia litteras, ut dicuntur, primum eas transtulisse in Græcam Linguam, & nomina singulis imposuisse & characteres formasse. Vulgò igitur litteras Phœnicias dici, quòd ad Græcos à Phœnicibus translata sint; cum verò Pelasgi primè usq; essent mutatis characteribus, Pelasgicas esse vocatas. Linum autem poeticè & cantu mirabilem, multos habuisse discipulos, sed tres illustri-
 simos,

H E S I O D I

F R A G M E N T A.

Ex Eustathio.

URania peperit Linum amabilem filium,
 Quem quotquot sunt homines cantores & fidicines,
 Omnes lugent in conviviiis & choris,
 Incipientesque Linum & desinentes vocant.

simos, Herculem, Thamyrim & Orpheum; ex hisce, Herculem, cum disceret canere citharâ, ingeniique tarditate disciplinam non caperes, deinde à Lino plagis castigatum in iram erupisse, citharâque percussum magistrum occidisse. Postea ex eodem narrat, Λῆνον τοῖς Πελασγικοῖς γεγραμμένοις σιωπηράν ποινὴν τῆς ἑωρτάς Διονύσου περὶ τῆς αἰτίας μυθολογίας, ἀπολιπεῖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν. Linum litteris Pelasgicis cum conscripsisset primi Dionysii res gestas, & alias mythologias, reliquisse eas in commentariis. Hæc paullo pluribus exscripsimus, non tantum ut liqueret nos non temerè à Phœnicia Lingua deducere nomen Lini, sed etiam ut quæ de Lino feruntur hic exstarent. Si hæc scivisset aut in animum revocasset Herodotus, minimè miratus fuisset Linum vocatam lugubrem cantilenam, apud Ægyptios aliisque vicinos populos. Verba ejus sunt Lib. II. c. 79. quæ proferemus, quia & quæ diximus firmant & lucem Hesiodi loco foenerantur: Τοῖσι δὲ πολλὰ ἐπιχρῖα ἐστὶ νόμιμα, καὶ δὴ καὶ αἰσῶμα ἔστι Λῆνον, ὅσπερ καὶ ἐν τῇ Φοινίκῃ αἰδομένη ἐστὶ καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ. κατὰ μῦθον ἔθνη αὐτοῦμα ἔχουσιν, ἀφ' οὗτος εἶναι τὸ οἱ Ἑλλήνες Λῆνον ἐνομαζόμενοι αἰδοῦσι, ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα λαβὼν ὑμνίζειν μετὰ τοῖς Αἰγυπτίοις ἔντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸ Λῆνον ὀνομαζόμενον ἔλαβε τὸ ὄνομα: Quibus (Ægyptiis) cum alia sint egregie instituta, cum verò etiam est Linus, cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decantata; quæ varium quidem, pro singularum gentium differentia, nomen habet; sed quam convenit eandem esse quam Greci, Linum vocantes, canunt; ita ut cum alia multa, quæ sunt in Ægypto, tum etiam illud admirer, unde Lini desumserit nomen. Nimirum, sic vocabatur

Ex Eodem.

Ἀκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέν, ἡδὲ κατὰ κλαῶ,
 Ἀλλ' ὅππῃ πυρεσμίων ἀθέρων δρομάεσκε πόδεσσιν.

Ex Eodem.

— ἔνεκα Νύμφῳ

Εὐεργέτῳ ἴλεον μίχθη ἱερᾷ φιλότῃ.

Ex Eodem.

Ἐν δὴ Γεῖῃ Βοιωτὴ ἔτρεφε κέρῳ.

Ex Eodem.

Καὶ γάρ σφιν κεφαλῇφι κτὲρ κρύθ' αἰνὸν ἔχουσιν.

Ἀλλ' οὐδ' ὅτ' ἡρόα πάντα κατέχευεν. ἐν δέ νυ χαῖται.

Ἐρρεον ἐκ κεφαλέων. ψύλλωτο δὲ καλὰ κάρηνα.

Ex Eodem.

Ὅς τε Λιλαίηθεν περὶ χέει καλὶ ῥέον ὕδωρ.

Ex Eodem.

Τηλεμάχῳ δ' αἶψ' ἔπεπεν εὐζωνος Πολυκάστῃ

Νέστωρ ὅπλοτάτη κέρη Νηληϊάδαο

Περσέπολιν μυχθεῖσσι Διὶ χρυσίῳ Ἀφροδίτῳ.

Ex eodem ad Iliad. B.

Νέστωρ οἷον ἄλυσεν ἐν ἀνθεμόεντι Γερήνῳ.

batur lugubris hymnus in Ægyptia Lingua, quemadmodum in Phœnicia; cum qua multa communia vocabula habuit. Eodem nomine similis hymnus vocabatur, apud Græcos, in honorem antiquissimi Poëtæ eadem de ratione. Lugubrem autem fuisse hymnum, apud Ægyptios, ostendit in sequentibus *Herodotus*, quatenus in eo falli videatur, quod putet *Linum*, apud eos, nomen viri fuisse, qui aliter *Maneros* diceretur, cum sit nomen hymni in laudem Manerotis. Hymni, qui diceretur *Linus*, meminit etiam *Eustathius* loco laudato. *Clericus*.

5. Ἀκρον] Est imitatio *Homeri* Iliad. γ, 227. ubi de equabus suis *Aeneas*:

Ἀκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέν, ἡδὲ κατὰ κλαῶ.

Similes aut majores hyperbolas, de celeritate *Camillæ*, habet *Virgilius* *Æneid.* VII. sub finem, quas vix defendi posse putavit *Henr. Stephanus*, in Dissert. de Criticis Veteribus. *Clericus*.

9. Γεῖῃ] Regio est prope *Aulidem*, de qua vide *Stephanum*, qui ad hunc *Hesiodi* versum respicit. Eum habet *Eustathius* ad Iliad. B, 496. pag. 264. *Clericus*.

II. Ἀλ-

Ex Eodem.

*Per summum spicarum fructum cucurrit, neque rupit,
Sed in acutis aristis cursitavit pedibus.*

Ex Eodem.

— propterea Nympham

Cum invenisset faventem, mistus est amabili concubitu.

Ex Eodem.

In divina Hyria Bæotia nutrit puellam.

Ex Eodem.

*Etenim eorum capitibus effudit frigus grave,
Vitiligo enim cutem omnem tenuit, capilli verò
Defluebant ex capitibus, & decedebantur pulcra capita.*

Ex Eodem.

Quique ex Lilæa profundit pulchrè fluentem aquam.

Ex Eodem.

*Telemacho verò peperit benè cincta Polycasta,
Nestoris minima natus filia Nelida,
Persepolin, mista per auream Venerem.*

Ex Eodem.

Nestor solus vitavit in florida Gereno.

11. Α'λφ@] Quod morbi genus sit docebit *Celsus* Lib. V. c. 28.
§. 19. Optandum esset eos, qui primi fragmenta hæc *Hesiodi* collegerunt, notasse non tantum nomina Scriptorum in quibus ea invenerant, sed etiam loca; hoc est, libros, capita, paginas, versus &c. ut videremus quâ occasione prolata & an rectè exscripta sint. Nunc otiosum esse oporteat eum, qui ea quærere aggrediatur, & multum laborem posse in cassum suscipere, quod nobis non vacat. *Clericus.*

13. Ος π Αιλαίνθ] *Eustathius* hunc locum profert pag. 275. ubi sermonem habet de Cephisso fluvio, ad *Iliad.* B. 523. *Clericus.*

17. Νίσυρ] Hoc fragmentum in *Heinsianis* Editionibus, aliisque ex iis propagatis, legebatur inferiùs, inter fragmenta ex *Stephano* collecta. Hic verò adscripserat, ad oram codicis, ex *Eustathio* desumptum, doctissimus *Grævius*, quasi omissum. Itaque hic reliquimus, cum non multum interesset ubi legeretur, modò ne repetetur, aut omitteretur. Exstat autem apud *Stephanum* in voce *Gerena*, qui ex primo Catalogo hæc profert, & apud *Eustathium* pag. 231. Ed. Romanæ. De hac historia vide *Apollodorum* Lib. I. Cap. IX. §. 9. *Clericus.*

Ibidem.

Κτῆρε δ' Νηληϊῶν παλασίφρονας υἱέας ἰοθάδης
 Ἐνδεκα, δωδέκατ' δ' Γερήνι' ἵπποτα Νέστωρ
 Ξεῖν' ἔων ἐτύχησε παρ' ἵπποδαμοῖσι Γερήνοισι.

20

Ex Strabone.

Καὶ κέρην Ἀργείοιο, τ' Ἑρμῆον αἰκάκητ'
 Γείνατο, καὶ Θρονίην κέρην Βήλοιο ἀνακτ'.

Ex Eodem.

Υἱεὶς ἐξερχόμεντο Λυκάον' ἀνιπθίοιο,
 ὅν ποτε πίπτε Πελασγός.

Ex Eodem.

Ἦτοι γὰρ Λοκρὸς Δελέγων ἠγήσατο λαῶν,
 Τὴς ῥα ποτὲ Κρονίδης Ζεὺς ἀφθιτὰ μέδεα εἰδώς
 Δεκτὴς ἐκ γαίης Ἀλίας πόρε Δακαλίωνι.

25

21. Καὶ κέρην Ἀργείοιο] Antea legebatur Ἀργίους & πλὴν, quæ, ut rectè Iſaac. Casaubonus ad pag. 29. Lib. I. Strabonis, monſtroſa eſt lectio, quippe quæ duos patres eidem filiz, duos maritos eidem uxori affingit. Clericus.

Ibid. Ἑρμῆον] Nomen hoc à Poëtis æquè tribuitur Mercurio ac Ἑρμῆς, ut animadvertit Casaubonus, qui protulit hunc verſum Meſchi:

Ὡς χάλυν Ἑρμῆον, κιστέρων οἷς αἰδὺς Ἀπύλλων.

Quod ille notat, contra Interpretem Latinum Strabonis, qui fruſtrà emendare conatus erat locum Hesiodi. Idem.

Ibid. Ἀγκίκτης] Hoc eſt, Epithetum Mercurii. Homerus Iliad. II, 185.

————— παρελίσσεται λαῶν
 Ἑρμῆας ἀγκίκτης.

Concubuit clam Mercurius innoxius. Blandiebantur tamen Poëtæ Mercurio, cùm innoxium vocabant Deum furum, mercatorum, oratorum &c. & cujus nequitiam ceteroqui celebrabant. Vide Hymnum in Mercurium inter Homericos, & Dialogos Deorum Luciani. Ceterùm notare debuerant collectores fragmentorum Hesiodi locum hunc proferri, ex ejus Catalogo. Idem.

23. Υἱεὶς] Hoc fragmentum habet Strabo Lib. V. p. 153. ubi agit de Pelasgis, de quibus etiam non inutilia dicenda haberemus, ſi hic ea res ageretur. Clericus.

25. Ἦτοι γὰρ Λοκρὸς Δελέγων] Hic locus exſtat, apud eundem Geographum Lib. VII. p. 222. & pro Ἀλίας, ut edidit Heinfius, habet αἰλίας,

Ibidem.

*Occidit Nelei laboris ferentes filios fortes
Undecim, duodecimus verò Gerenius eques Nestor,
Peregrinus evasit, apud Gerenios equitandi peritos.*

Ex Strabone.

*Et filiam Arabi, quem Mercurius innoxius
Genuit & Thronia filia Beli Regis.*

Ex Eodem.

*Filii nati sunt Lycaonis, Diis famulis,
Quem olim genuerat Pelasgus.*

Ex Eodem.

*Certè enim Locrus Lelegon præerat, populis,
Quos olim Saturnius Jupiter immortalia consilia agitans
Electos ex terra Aleas dederat Deucalion.*

αίλιος, quod suspectum mendii meritò habet *Is. Casaubonus*. At *Claud. Salmasius* aliter hunc locum legebat atque interpretabatur ad *Solinum* pag. 103. Ed. Ultrajectinæ: „De Locris, inquit, quodd Leleges olim dicti sint fidem facere possunt hi versus *Hesiodi*, qui exstant apud *Strabonem*, qui interpretatur: τῇ γὰρ ἐτυμολογίᾳ τὸ συλλεκτὺς γερνῖναι πῶς ἐν παλαιῇ ἀντίπρῳβῳ μοι δοκεῖ: ipsâ etymologia obscurè mihi indicare videtur fuisse quosdam olim collectitios. Sic λαῦ τὸς accepit, apud *Hesiodum*, ἀντὶ τῶν συλλεκτῶν καὶ λεγαδῶν, pro collectitiis & mistis. Tales enim Leleges fuere, qui & erronei varia Græciæ tenuere loca. Sed hîc non est Poëtæ sensus. Αἰεταί, quasi λεγαδῶν & λεκτῶν dictos censet, qui ex electis & eximiis lapidibus, quos *Deucalion* jaciebat, nati sunt. Ita igitur legendum, in ultimo versu:

„Λεκτὸς οὐ γαίης λαῦς πῶς Δευκαλίονι“

„Et Αἰεταί λαῦς interpretatur λεκτὸς λαῦς, lectos populos. *Hesychius*:

„Λεκτοί, αἰετῆς. Idem: Λεγαδῶν, οἱ ἐπίλεκτοι. Legi etiam posset

„Λεκτὸς ἐν γαίᾳ λαῖον πῶς Δευκαλίονι.“

„Quod & verius existimo. Λαῦς autem idem *Hesiodus* λέπιδος ἢ λαῖον lapidibus, quos reformando generi humano post tergum jaciebat *Deucalion*, scribit appellatos. Ex præcipuis & egregiis formatos, vult τὸς Αἰεταί, atque inde dictos. Hæc vir summus, eruditè & feliciter, ut innumera alia. Possimus ex Phœnicia Lingua ostendere originem nominis *Lelegum*, ita ut dicti sint à τῇ λέαβ, quod viride sonat, reduplicatis radicalibus, quia Leleges erronei seu Nomades erant, qui viridia pascua sectabantur. *Clericus*.

Ex Eodem.

Ἰκεε δ' Ὀλένιν πέτρῳ ποταμοῖο παρ' ὄχθας
Εὐρεῖ⊕ Πείροιο.

Ex Eodem.

Ἐξ ὧν ἔρειαι νύμφαι θεαὶ ἐξεγρόντο,
Καὶ γρ⊕ ἐπιδανῶν Σατύρων ἀμνηχανοεργῶν,
Κέρητες τε θεοί, φιλοπαίγμονες, ὀρχηστῆρες.

30

Ex Eodem.

Θαῦμα μ' ἔχῃ καὶ θυμὸν, ὅσας ἐλάνειος ὀλύνθας
Οὐτ⊕ ἔχῃ, μικρὸς περ ἑὼν, εἴποις ἂν δριθμόν.

Responsio ex Eodem.

Μυεῖοι εἰσὶν δριθμόν, ἅπερ μέτρα γε μέδιμν⊕.
Εἷς δὲ πειρασθείς, ἥ ἐπελθέμεν σὲκ ἐδυῖας.
Ὡς φάτο, καὶ σφιν δριθμὸς ἐπήτυμ⊕ εἶδετο μέτρα,
Καὶ τότε δὴ Κάλχανδ' ὕπν⊕ θανάτιο κάλυψε.

35

Ex Eodem.

Ὅς παρὰ Πανοπίδα Γληκῶνατ' ἐρυμνῷ,
Καὶ περ δ' Ὀρχομενῷ εἰλιγμένος εἷσι, δράκων ὤς.

40

Ex Eodem.

Γλακτοφάγων εἰς αἶαν ἀπήναις οἰκί' ἐχόντων.

Ex Eodem.

Αἰθίοπας Λίβυάς τ' ἠδὲ Σκύθας ἱππημολγῆς.

28. Ὡς δ' Ὀλένιν] Est apud Strabonem Lib. VIII. p. 236. Clericus.

30. Ἐξ ὧν] Fragmentum hoc legitur, apud Strabonem Lib. X. p. 325. ubi multis agit de Curetibus. Clericus.

Ibid. Οὔρμαι νύμφαι] De Nymphis, vide dicta ad Theogoniam vff. 187. et 215. Idem.

31. Γρ⊕ ἐπιδανῶν Σατύρων ἀμνηχανοεργῶν] Nota sunt ex fabulis libidinosa facta Satyrorum Nymphis infidantium, aut cum Baccho compotantium; ad quorum mores hic respicit Hesiodus. Propterea, re melius expensâ, dictos putem Satyros à radice Phœnicia ܐܘܪܝܬܐ, quæ, apud Arabes, significat molestum esse, malefaciendo lassare. Sic tandem defatigatis Nymphis aut mulieribus potiebantur. Clericus.

32. Κερήτις τε θεοί, φιλοπαίγμονες, ὀρχηστῆρες] Ultimum Epithetum Curetum propemodum mihi persuadet dictos à Radice Phœnicia ܐܘܪܝܬܐ, unde ܐܘܪܝܬܐ chircher, quod est saltavit. Nihil insignius in Curetibus,

Ex Eodem.

*Habitavit Oleniam rupem, fluvii ad ripas
Benefluentis Piri.*

Ex Eodem.

*Ex quibus montana Nympha orta sunt,
Et genus nequam Satyrorum malorum facinorum auctorum
Curetesque Dii, ludorum amantes, saltatores.*

Ex Eodem.

*Admiratio animum meum tenet, quí tot caprificus grossas
Hic habeat, quamvis parvus; dixeris numerum.*

Responsio ex Eodem.

*Decies mille sunt numero, medimnus sine mensura,
Unus verò superest, quem numerare nequisti.
Sic dixit, & iis verus numerus mensura cognitus est.
Tum verò Calchantem somnus mortis texit:*

Ex Eodem.

*Qui ad Panopidem . . . & Gleconem munitam
Et qui per Orchomenum circumvolutus it, ut serpens.*

Ex Eodem.

Galaetophagorum in terram, habentium domos in plaustris.

Ex Eodem.

Æthiopas, Libyáque & Scybas, qui equas mulgent.

retibus, quàm Saltatio, ut docet *Strabo*, loco memorato. Vide etiam quæ de iis congeffit vir illustris & de litteris amœnioribus benè meritus *Exach. Spanhemius* in *Callimachum* ad Hymn. in Jovem v. 52. *Clericus.*

33. Θαῦρον] *Strabo* Lib. XIV. p. 442. ubi Calchas rem quævivisse dicitur à Mopso filio Manrûs, quæ Tiresiæ filia fuerat. *Clericus.*

35. Μόεισι] Responsio est Mopli. *Clericus.*

39. Ος παρὰ Πανονίδα] Hoc fragmentum est apud *Strabonem* Lib. IX. p. 292. ubi de Cephisso fluvio loquitur, quem hisce verbis describit. *Clericus.*

41. Γαλακτοφάγῳ] *Strabo* Lib. VII. p. 209. ait *Hesiodum*, ἐν τῇ ἀλακτοφάγῃ γῆσι μένειν scripsisse Phineum ab Harpyis abductum fuisse in terram lacte vivensium &c. hoc est, Getarum, quorum regionem & gentem describit eo loco *Geographus*. *Clericus.*

42. Αἰθίοπας] Legitur apud *Strabonem* Lib. VII. p. 208. qui aliquot versus *Hesiodi* ex *Eratasthene* exscripserat, sed quorum superest tantum

Δαδύνῳ φηρόντε Πελασγῶν ἔδρανον ἦεν.

Apud Eundem, ἐκ τῆς Ἡοίῳ.

Ἡ οἷα διδύμους ἱερὰς ναίεσσι κελαινὰς,

Δαπύῳ ἐν πεδίῳ πελυβοτέρῳ ἀντ' Ἀμύροιο,

Νίψατο Βοιδιαῖδ' ἁλμύνης πόδα παρθένῳ ἀδμής.

Ex Pausania.

Υἱὸν δὲ Μόλυρον Ἀείσβαντος φίλον υἱόν

Κτείνας ἐν μεγάροις Διὸς ἔνεχ' ἥς αἰλόχοιο,

Οἶκον ἀποπρολιπὼν φάγ' Ἀργεῖον ἱπποδόπιον.

Ἰξεν δὲ Ὀρχομενὸν Μινυήιον· καί μιν ὅγ' Ἡρώς

Δέξατο, καὶ κτεάνων μοῖραν πόρεν, ὡς Ὀπαικίης.

Ex Eodem.

Φύλας δὲ ὤππεν κέρει κλειτῇ Ἰολαίᾳ

Λειποφίλῳ. ἦν δὲ εἶδος ὀλυμπιάδεσσιν ὁμοίη.

tantum primus, isque corruptissimus. Pro Λιβυαίς π. ἡδ' legitur π. Λι-
γυαί δ. Heinsius edidit Ληγυαί, sed qui melius cum Æthiopibus con-
jungi possunt, quàm Libyes? Clericus.

43. Δαδύνῳ } Est apud eundem Geographum Lib. VII. p. 226.
ubi sermo est de Pelasgis. Clericus.

44. Ἡ οἷα διδύμους } Est apud Strabonem Lib. IX. p. 304. & Lib.
XIV. p. 445. & apud Stephanum in voce Ἀμύροιο. Casaubonus legit
Διδύμους, quod nomen est proprium montis, & pro ἀντ', ἀγχι, hoc
est, ἀγχι prope; sed, ut rectè Berkelius, in Stephanum, ἀντ' potest
esse pro ἀπὸ τῆς ἐξ ὁρίων. Præterea Strabo habet Βοιδιαῖδας. Non dicit
Geographus hos versus lectos in Eceis, sed ex primis oculis conje-
cisse videtur hoc D. Heinsius. Huc autem transferemus quod habet
Isaac Casaubonus ad Lib. I. Strabonis, p. 29. de hoc opere Hesiodi &
alio affinis argumenti, qui Catalogus vocabatur. Cum ergo laudasset
Geographus Catalogum: „ Videri, inquit, poterat illud opus He-
„ siodi intelligi, quod Ἡοίῳ, vel Ἡοίας μεγάλας Græci Scriptores so-
„ lent nuncupare. Sed ex Scholiaste Apollonii discimus diversa hæc
„ esse opera. Sic enim ille scribit in Lib. II. Φύλας Ἡοίας ἐν πύ-
„ μαις Ἡοίας ὅπ' Ὀρφέα πλὴν ὁδὸν ἔμμενον· ὅν δὲ τῶ γ' ἡμετέροισι δει-
„ Certum est tamen Eceas quoque Hesiodi aliud fuisse nihil, quàm
„ mulierum præstantissimarum Catalogum. Nam hoc rectè à doctis-
„ simo viro Joann. Aurato est animadversum. Nos etiam postea ob-
„ servavimus, non Hesiodum tantum sed & Socratem Opus eodem
„ ferè indice edidisse. Athenæus Lib. XIII. Ἐπίπερ ἡμῶν ἑμπεδὸν ἐγ-
„ νει καὶ ἡμετέροισι γυναικῶν ποιητοῖς, ὅς ἐστι τῶς Σοκράτους ἡ Φανερ-
„ οῦς

Ex Eodem.

Dodonámque, & ad fagum Pelasgorum sedem iuvit.

Apud Eundem ex Eois.

*Aut qualis gemina sacra incolens iuga,
Dotio in campo, è regione racemosi Amyri,
Abluit, aquâ Bæbeide, pedem virgo intacta.*

Ex Pausania.

*Hyettus verò Molyrum, Arisbantis carum filium,
Cum occidisset domi, propter concubitus ejus conjugis,
Domo relictâ, fugit Argo equos pascente,
Venit verò Orchomenium Minyarum, eumque Heros
Excepit & opum partem largitus est, ut æquum erat.*

Ex Eodem.

*Phylas compressit filiam clari Iolai
Lipophilen; erat autem formâ Deabus similis.*

„ εἶναι οἷς ἢ τὸ γυναικῶν κατέλογον Νικάντεος ὁ Σαρπεί. Ubi legen-
 „ dum centemus οἷς, & de quodam Soficratis Opere accipiendum.
 „ cui, ad Hesiodi imitationem, titulum fecerat οἷς. quod & ipse
 „ sua exempla omnia, per vocem οἷς, inciperet, ut Hesiodus per
 „ ἢ οἷς. Nam illud quidem dubitari non potest, fuisse illud Soficratis
 „ opus certorum hominum Catalogum. Omnia autem exempla ita
 „ incepisse conjectura est, meo judicio, admodum probabilis. Quam
 „ etiam confirmat, quod Timon quoque in Sillis, idem fecerat &c.
 „ Cetera lege apud ipsum Scriptorem. Quæ cum expenderem diligen-
 „ tius, non duxi hic omittendum, si Scutum Herculis sit fragmentum
 „ Oæarum, in prima voce ἢ οἷς nihil esse mutandum. Sed vix intelli-
 „ go qui post longissimam digressionem, quâ clypeus Herculis, ejus-
 „ que certamen cum Cygno describuntur, posset Poëta sequens exem-
 „ plum ordiri iterum vocibus, ἢ οἷς. Clericus.

47. Υἱὸς] Hoc fragmentum est apud Pausaniam, in Bæoticis
 p. 598. qui, cum dubitet an Eoæ sit Poëma Hesiodi, sic hos versus
 prolaturus præfatur: Υἱὸς δὲ ἐποιήσατο μανικῶς καὶ ὁ πρὸς τῇ σαρπεί, αἱ
 μαζαίαις Ἡοίαι καλεῖσθαι Ἑταίρας: Hyetti mentionem fecit qui versus com-
 posuit, quos Græci vocant magnas Eæas. De Hyetto vide plura apud
 Pausaniam. Clericus.

52. Φόλας] Sunt hi versus apud eundem Scriptorem, in Bæoti-
 ticis, p. 605. Ubi sub nomine Hesiodi non laudat hoc opus. Inter-
 pres Pausaniæ Latinus Romulus Amasæus vocem Ἡοίαι p. 599. verte-
 rat perabsurdè Orientalia monumenta, hic, non melius, magnas ma-
 zutinas. Clericus.

Η δέ οἱ ἦν ἐνὶ μεγάροισιν ἔπικεν,
Θηρῶτ' ὠπιδῇ ἰαίλιω φάεσσι σελήνης.
Θηρῶ δ' Ἀπόλλωνος ἐν ἀγκυρίῃσι πεσῶσα
Γένετο Χείρωνος κρηπερὸν μὲν ἰπποδάμοιο.

Ex Scholiaste Apollonii.

Δώδεκα γὰρ Νηληϊῶν ἀμύμονος ἦες ἦσαν,
Νέστωρ τε Χρόμιός τε, Περιλήλυθός τε ἀγέροχος
Ὀδυσσεύς, ὃς πῶτε δῶκε Ποσειδάων ἐνδοσίχθων
Παντοῖ· ἄλλοτε μὲν γὰρ ἐν ὀρνίθεσσι φάνεσκεν
Λιεύς· ἄλλοτε δ' αὖτε πελίσκετο (θαῦμα ἰδέσθαι)
Μύρμηξ. ἄλλοτε δ' αὖτε μελίσσεν ἀγλαὰ φύλα.
ἄλλοτε δ' αὖτε δυνὲς Ἰφίς ἢ ἀμείλιχος. εἶχε δ' αὖτε
Παντοῖ, σὺν ὀνομασί, τὰ μιν ἢ ἔπειτα δόλωσε
Βελήθρη Αἰθιοπίης.

Ex Eodem.

Θεοσάμης γὰρ ἦεν Κλεοδαίμης κυδαλίμοιο.

Ex Eodem.

Εὐθ' οἷον Ἀχαιοῖον * Αἰθήρ ὑψιμέδοντι.

Ex Eodem.

Αἰήτης δ' ἦν Φαισμβρότης ἡελίοιο.

Ex Eodem.

Αὐτὸς δ' ἐν παλίσμῃσι διηπείετο ποταμοῖο.

Ex Scholiaste Pindari et Lycophronis,

ἐν τῇ ἡρωϊκῇ ἡμερολογίᾳ.

Ἐπὶ δὲ ἐγγύοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες,
Δωρὸς τε Πυρρὸς τε ἢ Αἰόλος ἰπποιοχάρμης.
Αἰολίδαι δ' ἦσαν θεμιστοπόλοι βασιλῆες
Κρηθῶς ἢ δ' Αἰθάρης ἢ Σίσυφος αἰολομήτης,
Σαλμωνίδης ἄδης, ἢ ὑπέρθυμος περὶ κηρεί.

58. Δώδεκα] Legitur hoc fragmentum in Scholiaste Apollonii, ad γ. 156. Lib. I. Argonauticorum, ubi etiam explicatur. Clericus.

67. Θεοσάμης] Ad γ. 824. Lib. I. Argonauticorum. Legitur Κλεοδαίμης in Ed. Bezae. Clericus.

68. Εὐθ' οἷον] Ad γ. 297. Lib. II. Argonauticorum. Clericus.

70. Αἰήτης] Ad γ. 757. lib. I. Argonauticorum. Clericus.

71. Ἐπὶ δὲ] Tres posteriores versus invenio in Scholiaste Pindari

*Ille verò ei filium domi peperit.
Theronémque pulcrum similem radiis Luna.
Thero verò cum incidisset in ulnas Apollinis,
Peperit fortem Chironem equorum dormitorem.*

Ex Scholiaste Apollonii.

*Duodecim enim Nelei præstantis filii eramus,
Nestor, Chromiúsque & Perichymenus ferox,
Felix, cui dederat dona Neptunus terræ quassator
Omnis generis; aliquando enim inter aves videbatur
Aquila, aliquando verò erat, (mirabile visu!)
Formica, aliquando apium splendida examina,
Aliquando terribilis serpens, & ferus. Habebátque dona
Omnis generis, que dici nequeunt, & eam deinde fefellerunt
Minervæ confilio.*

Ex Eodem.

Theſſamenus sobolem Cleademi illustris.

Ex Eodem.

Reſtèque illi vovebant Æneio supremo.

Ex Eodem.

Æetes verò filius mortalibus illucentis Solis.

Ex Eodem.

Ipſe autem in exundationibus ſurvi à Jove delapſi.

Ex Scholiaste Pindari & Lycophronis;
in Heroum genealogia.

*Graci fuerunt jus dicentes Reges
Doriſque, Xuthiſque & Æolus gaudens equis,
Æolidaque fuerunt jus dicentes Reges,
Cretheus & Athamas & Sifyphus verſutus,
Salmoneus injuſtus atque animi præter modum elati.*

ri ad Od. IV. Pythiacorum. Duos priores quærentis, apud Lycophro-
nis Scholiaſten, oculos fugerunt. Interea non dubito quin legendum
ſit, ut edidi, γ. 2. Δῶρ, non Χῦρ, ut erat in Heiſianis Editioni-
bus. Crediderim etiam legendum Ἐῶλῳ, hoc eſt, γῶι. Notum
enim eſt hos fuiſſe Hellenis filios. Vide Apollodori Biblioth. Lib. I,
Cap. VII. §. 2. Clericus.

Τῇ μὲν ἄρ' ἀγγελῷ ἦλθε κέραξ ἱερῆς Διὸς δαυτὸς
Πυθῶ ἐς ἠγαθέην, καὶ ἔφρασεν ἔργ' αἰδήλαι
Φοῖβω ἀκερσινόμῃ, ὅτε Ἰάχους γῆμα Κόρωνιν
Εἰλατίδης Φλεγύαο Διογνήτοιο θυγάτηρ.

Ex Eodem.

Τιῷ δ' Ἀμαρυγκείδης Ἰπώσρατ' ὄζ' Ἀρηῷ.
Φυκτέῳ ἀγλαὸς υἱὸς Ἐπειῶν ὄρχαμ' ἀνδρῶν.

80

Ex Eodem.

Ἦδε δέ οἱ καὶ θυμὸν δρῖση φαίνεται βελλή,
Αὐτὸν μὲν χέουσι. κρύψαι δ' αἰδόκην * μάχαιράν τε
Καλλίῳ, ἣν οἱ ἔτλξε Πεικλυτὸς ἀμφιγυῖς.
Ὡς τιῷ μαςδύωνοι καὶ Πήλιον αἰπὺ
Αἰψ' ὑπὸ Κενταύροισιν ὀρεσκάοισι δαμείη.

85

Ex Eodem.

Αἴσων, ὃς τέκε θ' υἱὸν Ἰάσωνα πυρρὰ λαῶν,
Ὅν Χείρων θρέψεν ἐν Πηλίοις ὑλήεντι.

Ex Eodem. ἐν ὑποθήκαις.

Εὐ νύ τοι ἕκαστα μεταλλάξ' ἀειγνέτησι.

Ex Eodem.

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτ' ἐγὼ καὶ Ὀμηρ' αἰοῖδοι
Μέλπομεν ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες αἰοῖδ' ἰὼ
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσόχορον, ὃν τέκε Λητώ.

90

Ex Eodem. ἐκ τ' Ἡοίων.

Ἦ οἷα Φθίῃ Χαρίτων ἀπὸ καὶ καὶ ἔχουσιν
Πλωκεῖ παρ' ὕδαρ καλὴ ναίεσσι Κυρλώῃ.

Ex Eodem, ex iisdem.

Ἦ οἷα Γέῃ πυκινόφρων Μυκιονίκη,
Ἦ τέκεν Εὐφημον Γαιήοχ' ἐννοσιγαίῃ,
Μιχθῆσ' ἐν Φιλότῃ πολυχρῆσσι Ἀφροδίτῃ.

95.

Ex Eodem.

Ἦ δ' ὑποπνοσάμην τέκεν Διανθὸν ἱπποχάρμην.

76. Τῇ μὲν] Est in Scholiis ad III. Pythiacorum. Clericus.

89. Εὐ νύ] In Scholiis ad VI. Pythiacorum, ubi profertur ἐκ Χείρωνος ὑποθήκων, quas Ἡσίοδος ἀναπλάσσει. Clericus.

93. Ἦ οἷα Φθίῃ] Ad IV. Pythiacorum, non procul ab initio. Clericus.

Ex eodem Scholiaste Pindari.

*Venit igitur illi nuncius corvus sacro à convivio,
Pythonem in divinam, & dixit facta ignota
Phæbo intonso, Ichyn duxisse Coronidem,
Ilatidem, Phægyæ Diogneti filiam.*

Ex Eodem.

*Hanc verò Amaryncides Hippostratus, bellicosus.
Rhyeteus inclytus filius, Epeorum dux virorum.*

Ex Eodem.

*Hoc animo ejus optimum visum est consilium
Ipsam quidem retinere, occultare verò inexpectatum & gladium
Pulcrum quem ei fabricarat inclytus Vulcanus.
Ut hunc quarens solus, per altum Pelium,
Rursus à Centauris montanis domaretur.*

Ex Eodem.

*Æson, qui genuit filium Jasonem pastorem populorum,
Quem Chiron nutrit, in Pelio sybooso.*

Ex eodem, in Monitis.

*Rectè hac singula querit * immortalibus.*

Ex Eodem.

*In Delo primus ego & Homerus Poëta
Canebamus, novis hymnis suentes cantionem, (Latona.
Phæbum Apollinem, qui habet aureum ensen, & quem peperit*

Ex Eodem, in Ecceis.

*Aut qualis Phthia, habens formam à Gratiis,
Penei ad aquam pulcra habitabat Cyrene.*

Ex eodem, in iisdem.

*Aut qualis Hyria prudens Mecionice,
Quæ peperit Euphemiam terræ domino & quassatori,
Mista concubitu aurea Veneris.*

Ex Eodem.

Hæc gravida facta peperit Æacum gaudentem equis,

95. Η' οἷν Υ' εἰς] Ad IV. Pythiacorum. Clericus.

98. Η' δ' ἰσχυροτέρῃ] Legitur apud Scholiasten Lycophronis p. 38. Edit. Stephanicæ, ubi plura de hac fabula. Clericus.

Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἤβης πληροῖται ἔκτε μέτρον,
Μῦν' ὅ' ἐὼν ἤγαλλε, πετὺρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Ὅσσοι ἔσαν μύρμηκες ἐπηρεῖται ἔνδοθι νήσῃ,
Τὰς ἀνδρες ποίησε, βαθυζώνης τε γυμναῖκας,
Οἳ δὴ ποί, πρῶτον ζῶξαν νέας ἀμφιελίσσας,
Πρῶτοι δ' ἰσία θέντο νεῶς κυανοπέραιον.

100

Ex Scholiaste Sophocles.

Ἔστι περ ἑλδοπὴ πολυλήϊ' ἥ δ' ὀλίμω,
Ἀφνειή μύλοισι καὶ εἰλιπόδεσσι βόεσσιν.
Ἐν δ' ἀνδρες ναῖσι παλὺρρήμεις, παλυβῆ,
Πολλοί, ἀπειρέσιαι, Φύλα θνητῶν ἀνθρώπων.
Ἐνθά γε Δωδώνη περ ἐπ' ἐγκατῇ πεπόλισται.
Τῶν δ' ὅς Ζεὺς ἐφίλησε, καὶ ὅν' χρυσήλεον εἶναι
Τίμιον ἀνθρώποις, ναῖον δ' ἐν πυθμῇ Φηγεῖ.
Ἐνθεν Ὀπυχθόνιοις μαρτύματα πάντα φέρον.
Ὅς δὴ κεῖθι μολῶν θεῶν ἀμβροτον ἐξερεῖν
Δῶρα φέρον ἔλθῃσι σὺν οἰωνοῖς ἀγαθοῖσιν.

105

110

Ex Eodem.

Ἡ' πέκεθ' Ἐρμιόνι δαρυκλυτῷ Μενελάῳ,
Ὁπλοτάτην δ' ἔπικεν Νικόστρετον ὄζον Ἀρηῷ.

115

Ex Eodem.

Ἰκετο δ' οἷς Κρείοντι καὶ Ἡνιόχῳ.

Ex Aeschylus Scholiaste.

Ἡ' δ' ὑποκουσάμεν' ἀκαλίζων' ὁ Στρατονίη
Εὐρυπὸν ἐν μεγάροισιν ἐγείνατο φίλτατον υἱόν.
Τῷ δ' ὅς τ' ἐγώνοντο Δηῖων τε Κλύπός τε,
Τοξόος τ' ἀντήθε', ἥ δ' Ἰφίτη' ὄζον Ἀρηῷ.
Τὰς δ' ὅς μέθ' ὀπλοτάτῳ τέκετ' ἑαυτῷ Ἰάλακον
Ἀνπόχην κρείσσει, παλαιὸν γὰρ Ἀνβολίδαο.

120

Ex Athenaeo. ἐν τῷ δῶτέρῳ Μελαμπαδίας.

— τῷδε Μάρης θρὸς ἀγχιελῷ ἦλθε δι' οἴκου.
Πλήσας δ' ὀργυρεὸν φεγγέφρον φέρε, δῶκε δ' ἀνακτῇ.

125

105. Ἐπ π, ἑλδοπῇ] Vide Scholiasten Sophocles ad Trachinias p. 374. Ed. Stephanicz. *Chericus.*

*Sed postquam iuventutis amabilis attigit mensuram,
Solus cum esset, dolebat; pater verò hominum & Deorum
Quotquot erant formica, intra amabilem Insulam,
Eas viros fecit, & mulieres ampla cingula habentes.
Qui primum instruxerunt naves utrimque remis actas,
Et primi vela posuerunt navis nigram proram habentis.*

Ex Scholiaste Sophoclis.

*Est quadam Ellopiæ diues segetum & pascuorum,
Abundans ovibus & bobus quibus pedes recurvi.
Inhabitantesque eam viri habentes multos agnos, & boves,
Multi, innumeri, genera mortalium hominum.
Illic quadam Dodona, in extremo tractu, condita est.
Hanc amat Jupiter, & suum oraculum esse.
Venerandum hominibus, habitans in fundo fagi.
Hinc terrestribus vaticinia qualibet feruntur.
Qui illuc profectus, Deum immortalem interrogarit
Dona ferens, venerit cum bonis ovibus.*

Ex Eodem.

*Quæ peperit Hermionen hæstæ inclito Menelæo,
Minimum natu peperit Nicostratum Martium.*

Ex Eodem.

Venit ad Creontem & Heniochen.

Ex Æschyli Scholiaste.

*Gravida verò facta pulchrè cincta Stratonice
Eurytum domi peperit carissimum filium.
Cujus filii fuerunt Deion & Clytius,
Sagittarius similis Diis & Iphitus bellicosus,
Post hosce verò minimam natu peperit Ioleam
Antiope regina, priscum genus Auloida.*

Ex Athenæo, è secundo Melampodiz.

*— Huic Mares celer nuntius venit, per dampnum,
Cum implevisset argenteum scyphum tulit, deditque Regi.*

124. Τῶ δὲ Μάρπης] Priora duo fragmenta ex *Aschæo* leguntur
Lib. XI. p. 498. Clericus.

Ex Eodem.

Καὶ τότε μάντις μὲν δεσμὸν βιῶν αἶνυτο χερσίν,
 Ἰφικλῶ δ' ἔπει νῶτ' ἐπεμαίετο τῷ δ' ἐπόπιδεν
 Σκύπφον ἔχων ἐτέρη, ἐτέρη δ' οὐκ ἔπιδεν αἰείρας
 Ἔθηκεν Φύλακος, ἣ ἐν δμῶεσσιν ἔειπε.

Apud eundem. ἐκ τῆς Ἡοίαν.

Οἷα Διόνυσος δῶκε ἀνδράσι χάρμα ἣ ἔχθῃ.
 Οἷσις ἀδύω πίνῃ, οἷν δ' οἱ ἔπλετο μάργῃ.
 Σὺν δ' ἐπὶ πόδας χεῖρας τε δέει, γλῶσσάν τε νόον τε
 Δεσμοῖς ἀφραγῶσι. Φιλῆ δ' ἐμαλθακὸς ὕπνῃ.

Ex Eodem.

Τὰς δ' βροτοὶ καλέουσι Πελεΐαδας.

Ex Eodem.

Εὐρυζύης δ' ἐπ' κῆρ Ἀθηναίων ἱεράων.

Ex Eodem.

—— καὶ δ' σινέσκετο καρπὸν.

Ex Eodem.

Ἡ δὲ γὰρ ἐς ἐν δαιτὶ ἣ εἰλαπίνῃ πεθαλήῃ
 Τέρπεσσι μύθοισιν, ἐπὶ δαιτὶς κορέσων.

Apud Stephanum. ἐν Αἰγίνῃς ἀδελτέρῳ.

—— νήσω ἐν Ἀθαντίδῃ δῆ,

Τὴν περὶ Ἀθαντίδα κίκλησκον θεοὶ αἰὲν ἔοντες,
 Τὴν τὸτ' ἐπ' αὐνυμον Εὐβοίαν βοῶς ὠνόμασε Ζεὺς.

Ex Suida.

Ἀλλὴ μὲν γὰρ ἔδωκεν Οὔλυμπ' Αἰακίδῃσι,
 Νῆν δ' Ἀμυθονίδαις, πλεῖστον δ' ἐπερ Ἀτρεΐδῃσιν.

Ex Suida & Polybio.

Αἰακίδας πολέμῳ κεχαρηότας ἤντε δαιτί.

Ex Plutarcho.

—— αἷτ' ἄλσέα καλὰ νέμονθ',

Καὶ πηγὰς ποταμῶν, ἣ πείσεα ποίνεντα.

130. Οἷα Διόνυσος] Est apud eundem Lib. X. p. 428. ubi multa in eandem sententiam. Clericus.

137. Ἡ δὲ] Profertur ex Melampodia Hesiodi, Athenai Lib. II. p. 40. Clericus.

139. Νῆσος ἐν Ἀθαντίδῃ] Stephanus habet in voce Abantis, ubi Ab. Berkelius.

Ex Eodem.

*Et tunc vates vinculum arcûs sustulit manibus ,
Iphiclus verò ad humeros instabat ei, à tergo,
Scyphum tenens alterâ manu, alterâ verò sceptrum tollens
Stabat Phylacrus & inter famulos dixit.*

Apud Eundem, in Ecœis.

*Qualia Dionysius dedit hominibus gaudium & inimiciam
Quisquis copiosè bibit, vinum verò est ei petulans,
Simulque manus & pedes vincit, linguâque & mentem
Vinculis quæ dici nequeunt, & eum amat mollis somnus.*

Ex Eodem.

Quas mortales vocant Peliadas.

Ex Eodem.

Eurygyes adhuc puer Athenarum Sacrarum.

Ex Eodem.

—— *nec lædebat fructum.*

Ex Eodem.

*Dulce enim est, in convivio & in epulo florente,
Recreari sermonibus, postquam convivio saturati sunt.*

Apud Stephanum, è II. Æginæ.

—— *in divina Insula Abantide,*

*Quam prius Abantidem vocabant Dii æterni, &
Quam tunc à bove cognominatam Eubæam vocavit Jupiter.*

Ex Suïda.

*Fortitudinem quidem dedit Jupiter Æacidis,
Sapientiam verò Amythaonidis, & divitias largitus est Attridis.*

Ex Suïda & Polybio.

Æacidas bello gaudentes, ut convivio.

Ex Plutarcho.

—— *quæ nemora amœna habent
Et fontes fluviorum, & pascua herbida.*

Berkelius ostendit legendum non εἰς Αἰγύπτου sed εἰς Αἰγυπίας διωτίπας. De nominibus Eubœæ, ex Phœnicia Lingua, ea tradidit Sam. Bochartus, Chanaanis Lib. I. c. 13. quæ ostendere queant quanti usûs sit ea Lingua, ad Græciæ origines illustrandas. Clericus.

Ex Eodem.

Ἐνία τι ζῷον ἡμεῖς λαχέμεθα κερώνη
 Ἀνδρῶν ἡβώντων, ἔλαφον δέ τε πετρακόρνον.
 Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κέρσε' ἡμεῖς μερόμεν· αὐτὰρ ὁ Φοῖβος
 Ἐνία τὸς κέρσε'· δέκα δ' ἡμεῖς τὸς Φοῖβος
 Νόμοιαι εὐπλόκαμοι κῆρυ Διὸς Διγμόχοιο.

159

Ex Eodem.

Διὸς γάρ μιν ἔτρεν ἔρωι Πανοπηίδῃ Αἴγλης.

Ex Clemente Alexandrino.

Μάντις δ' εἰδὲς ἐστὶν Ὀπικθονίων ἀνθρώπων,
 Ὅς τις ἀν εἰδέη Ζηνὸς νοὸν Διγμόχοιο.

Ex Eodem.

Αὐτὸς γὰρ πάντων βασιλεὺς καὶ καίεργός ἐστιν
 Ἀθανάτων· σοὶ δ' ἔπει' ἐρήεσσαι κεράτῃ ἄλλῃ.

155

Ex Eodem.

Μεσσίον, αἷτ' ἄνδρες πολυφρεσδόντες πηΐσι,
 Θέσπελον, αὐδήεντα.

Ex Eodem.

Ἡδὺ γ' καὶ τὸ πύθιον ὅσα θνητοῖσιν ἔδαιμα
 Ἀθάνατοι δειλῶν τε καὶ ἐοδλῶν τέκμαρ ἐναγές.

169

Ex Scholiaste Lycophronis.

Ζεὺ πάτερ εἴθέ μοι * ἥσσω μὲν αἰῶνα βίοιο
 ἄφειδες δέναι, καὶ αἴσια μῆδεα ἰδμεν
 Θητοῖς ἀνθρώποις. νῦν δ' αἶψα ἐμὲ πύθον ἔπασσε,
 Ὅς με μακρόν γε ἔθηκες ἔχειν αἰῶνα βίοιο
 Ἐπὶ μὲν ἔτη ζῶειν * ἡμεῖς μερόπων ἀνθρώπων.

165

Ex Eodem.

Τρεῖς μάκαρ Λισκίδη, καὶ πετράκισ ὄλβιε Πηλεΐ,
 Ὅς ποῖς δ' ἐν μεγάροις ἱερὸν λέχῃ εἰσαναβαίνεις.

147. Ἐνία τι] Apud Plutarchum de Oraculorum defectu p. 415.
 T. 2. exstant duo priora fragmenta Hesiodi, ubi & eorum interpreta-
 tionem legere licebit. Compara etiam, si vacat aut lubet, transla-
 tionem horum versuum, quæ exstat Eidyllio X. Ausonii, ad quem
 & Eliam Vinetum consule. Clericus.

152. Διὸς γὰρ] In Vita Thesei p. 8. ubi, auctore Heracl. Megarensi,

Ex Eodem.

Novem vivit atates garrula cornix (cornices,
Hominum qui juventute florent, cervus verò equat quatuor
Tres verò cervos equans corvus senex sit. Deinde Phoenix
Novem corvos equat, nos verò decem Phœnices
Nymphæ cincinnata filii Jovis Ægidem habentis.

Ex Eodem.

Gravis enim eum atterebat amor Panopeidis Ægle.

Ex Clemente Alexandrino.

Vates nemo est terrestrium hominum,
Qui noverit mentem Jovis Ægidem habentis.

Ex Eodem.

Ille enim omnium rex & dominus est
Immortalium; tecum nemo alius de potentia certavit.

Ex Eodem.

Musarum quæ virum reddunt celebrem,
Divinum, vocalem.

Ex Eodem.

Dulce est resciscere, quæ mortalibus constituerunt
Immortales, malorum & bonorum signum manifestum.

Ex Scholiaste Lycophronis.

Jupiter, utinam mihi minus spatium vitæ
Dedisses & bona consilia sciremus
Mortalibus hominibus. Nunc verò me ne tantillum honorasti,
Qui me longum statuisti habere spatium vitæ,
Septem me vivere atates variè loquentium hominum.

Ex eodem, in Epithalamio Pelei & Thetidis.

Ter beate Æacida, & quater beate Relex,
Qui domi sacrum lectum conscendis.

fi, dicitur Pisistratus hunc versum ex Hesiodi operibus sustulisse. Clericus.

153. Μάρτυς] Exstat Stromate V. p. 610. & sequens fragmentum Ibid. p. 603. Clericus.

161. Ζεὺ πῦρ] Legitur p. 112. Ed. Pauli Stephani. Clericus.

Ex Eodem.

Οἷον μὲν μοῖραν δέκα μοιρῶν τέρας ἀνὴρ,
Τὰς δέκα δ' ἐμπύπλησι γυνὴ τέραςκα νόημα.

Ex Eustratio.

Ἄρ' ἔστι ἀνδρὸν ἑὸν Δαναὸς πῆψεν ἑνυδρον.

170

Ex Athenagora.

—— πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Σῶπατ', ἀπ' Οὐλύμπου δ' βαλὼν φοιδέντι κεραυνῷ
Ἐκτανε Δηϊοῖδ' ἰω, Φίλον σὺν θυμὸν ὀρίων.

Ex Scholiaste Arati & Hesiodi.

Φαισύλη ἡ δὲ Κορωνίς, εὐσέφανός τε Κλέετα,
Φαιώδ' ἱμερόεσσα ἢ Εὐδώρη πανύπεπλ',
Ἄς Υἱάδας καλέουσιν ὅττι χθονὶ Φῦλ' ἀνθρώπων.

175

Ex Etymologico.

Ὅττι κε χερσὶ λάβεσκεν, αἰδέλα πάντ' ἔθεσκεν.

Ex Eodem.

Βύβλ' ἔστι Ἀγχιάλον ἢ Σιδῶν' ἀνθεμόεσσαν.

Ex Porphyrio in antro Nympharum.

Ὅς κε πέλις ῥέζησι νόμ' ἔστι δ' ἀρχαῖ' αἰετ'.

Ex Scholiaste Theocriti.

—— ὀλίγον δ' εἶσι' κισσυβίῳ.

180

Idem ad Id. XI.

Νήπι' ὅς τ' ἔτοιμα λιπαὴν ἀνέτοιμα διώκει.

Ex Scholiaste Nicandri.

—— χεῖρ' πατρὶ ἐπὶ λαν ἐμμεναι.

Ex Theone.

Καὶ πε διερχόμεν' ἡπειρομέλ' ἐπὶ δροκίων ὥς.

171. Πατὴρ] In Legatione pro Christianis, paullò ante finem. Clericus.

174 Φαισύλη] Ad Tm. 15. φατομήν. Morelianæ Edit. ubi de Hydibus. Clericus.

177. Ὅττι] In voce αἰδέλα, seu col. 21. ubi postquam dixit Etymologici Auctor αἰδέλα significare αἰετ' , quamvis apud Nicandrum contrario significatu legatur, pro semper conspicuo, docet hunc

Ex Eodem.

*Quali sorte delectatur vir decem sortium,
Tales decem implet mulier delectans sapientiâ.*

Ex Eultratio.

Argos, quod erat sine aqua, aquosum reddidit Danaus.

Ex Athenagora.

—— pater hominûmque & Deorum
*Iratus est, & ab Olympo jaculatus ardenti fulmine
Occidit Letoidem, suam iram excitans.*

Ex Scholiaste Arati & Hesiodi.

*Phœsyla & Coronis & benè cincta Clea
Phœoque amabilis & Eudora amplo peplo,
Quas Hyadas vocant in terra populi hominum.*

Ex Etymologico.

Quidquid manibus arripuisset, inconspicua omnia reddebat.

Ex Eodem.

Byblum & Anchialum & Sidonem florentem.

Ex Porphyrio in antro Nympharum.

Ut urbs faciat, lex antiqua optima est.

Ex Scholiaste Theocriti.

—— parum sciet Cissybio.

Ex Eodem ad Idyll. XI.

Stultus, qui, paratis relictis, imparata sectatur.

Ex Scholiaste Nicandri.

—— oportet patri arietem esse.

Ex Theone.

Et transiens festinans est instar draconis.

hunc versum profudisse Hesiodum de Autolyco furum nobilissimo, qui furabatur equos, faciebátque ut alii viderentur, quia mutabat eorum colorem. Sed potius inconspicuos reddidisse dicitur, quos occultabat furto sublatos. Clericus.

178. Βόλος] In voce Βόλος, seu col. 216. Clericus.

183. καὶ πὶ δαρχίῳ] Ad Tm. 6. πανορῆαν. Clericus.

Ὅπ πὲ πνηρὸς ἐπὶ τῷ ἐπιπόνῳ τάττει καὶ δυσυχῆς ἱκανοῖς
 Ἡσίοδ' παρὰ τῇ ἐν ταῖς μεγάλαις ἡτοαῖς, ἐν αἷς τὴν Ἀλ-
 μήνιν ποιῶν (l. ποιῇ) πρὸς τὴν Ἡρακλέα λέγουσαν·

ὦ τέκνον ἢ μάλα δὴ σε πνηρότατον καὶ ἀεισὺν
 Ζεὺς ἐτέκνωσε πατὴρ·

καὶ πάλιν·

Τέκνον ἱμὸν αἱ μοῖραί σε πνηρότατον καὶ ἀεισὺν.

185

T E A O S.

185. ὦ τέκνον] Duo priores versus ex *Eustratio*, *Aristotelis Interprete*, (non ex *Eustathio*, ut legitur in nonnullis Editionibus) & quidem vitiosius fuerant prolati. Cetetera fragmenta quaerant harum rerum

FRAGMENTA

331

Aspasia in III. Ethic. Aristotelis.

Πονηρὸς poni pro laborioso & infelice ostendere potest
Hesiodus, in magnis Ecceis, in quibus Alcmenam indu-
cit dicentem Hérculi:

O fili, sanè te laboriosissimum & optimum

Jupiter genuit pater. Et iterum:

Parca te, ô fili, & laboriosissimum & optimum.

FINIS

rerum studiosi, quibus & otium & editionum commodiorum copia
suppetet; nam ad me quidem quod attinet, nolo dare potius negli-
gentiae eorum, qui primi hæc fragmenta collegerunt. *Olivarius.*

CATA

CATALOGUS LIBRORUM

HESIODI,

Quorum plerique omnes interierunt.

Ἐργα καὶ ἡμέραι.

Δ' αἰς.

Θεογονία.

ἘπικήδειⓈ εἰς Βάτραχον τ' ἐρμύλῳ αὐτῷ.

Ἀστρονομία μεγάλη, ἡ αἰρετικὴ βίβλⓈ.

Ἡοῖαι μεγάλαι, ἡ γυναικῶν κατάλογⓈ.

ΚατάλογⓈ

ΔιγίμιⓈ.

Περὶ τ' Ἰδαίων Δακτύλων.

ἘπιθαλάμιⓈ Πηλέως καὶ ΘέτιδⓈ.

Ἰπποθῆκαι ΧείρωνⓈ.

Γενεαλογία ἡρώικα, ἡ Ἡρωογονία.

Γῆς ᾠδήⓈ.

{ Ἐπη μαντικῶν.

{ Ἐξήγησις ὅπῃ τέρεσσιν } ex opinione quorundam Pausanias.

Θεοὶ λόγοι

} distinguuntur à Θεογονίᾳ Hesiodi ejusdem Θεῶν λόγοι
à Maximo Tyrio.

Quidam librum Hesiodi DE HERBIS ex Plinio addunt.

TOMI PRIMI FINIS.